

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

AULI GELLII NOCTES ATTICAE.

COLLATIS

MSCPT. GUELFERB. ET EDD. VETT. RECENSUIT,

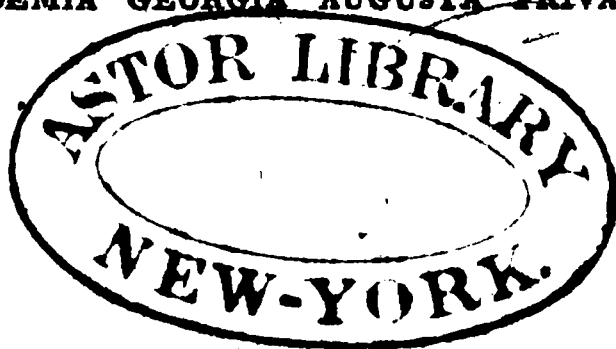
ANNOTATIONIBUS CRITICIS ETC. ILLUSTRAVIT,

INDICIBUSQUE COPIOSISSIMIS

INSTRUXIT

ALBERTUS LEON;

PHIL. DR. IN ACADEMIA GEORGIA AUGUSTA PRIVATIM DOCENS.

VOL. I.

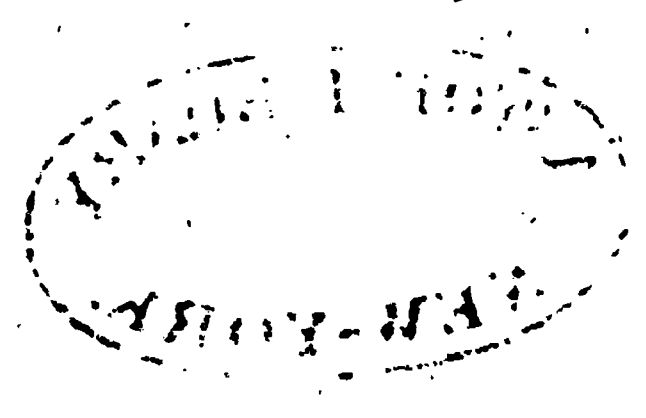
GOTTINGAE

APUD VANDENHOECK ET RUPRECHT.

MDCCCXXIV.

1947

WILLIAM
J. BARN
JANUARY 1947

1947

1947

V I R O

ILLUSTRISSIMO, EXCELLENTISSIMO,

D O M I N O

**CAROLO ALEXANDRO
L. B. DE ARNSWALDT,**

OPTIMI AC POTENTISSIMI BRITANNIARUM ATQUE

HANNOVERAE REGIS A CONSILIIS INTIMIS

ET REGNI MINISTRO

ALMAE GEORGIAE AUGUSTAE MODERATORI CURATORIQUE

SAPIENTISSIMO, MUNIFICENTISSIMO,

LITERARUM ET BONARUM ARTIUM

PATRONO LIBERALISSIMO, PRUDENTISSIMO,

SUMMIS ORDINIS GUELPHICI INSIGNIBUS

ORNATO

HANC GELLII EDITIONEM QUALEM CUNQUE

PIETATIS ATQUE VENERATIONIS

TESTEM ESSE VOLUIT

ET EO, QUO PAR EST, OBSEQUIO

D. D. D.

EDITOR DEVOTISSIMUS

ALBERTUS LION.

1944

OFFICE OF THE SECRETARY OF THE ARMY

WASHINGTON, D. C.

MEMORANDUM FOR THE SECRETARY OF THE ARMY

SUBJECT: [Illegible]

1. [Illegible]

2. [Illegible]

3. [Illegible]

LECTORI BENEVOLO

ATQUE

ERUDITO.

S. P. D.

Qui literarum Romanarum historiam vel primoribus labris attigerit, et, quae sit scriptorum, argenteae, quam vocant, aetatis atque ferreae conditio, intellexerit, esse alios magni ingenii homines, quorum opera servata sunt, alios minoris pretii, cognitum habeat necesse est. Iam illi, qui praestabiles ingenio sunt, ab omnibus, quorum in huiusmodi studia incumbere interest, leguntur et explicantur, virisque doctis ansam dederunt, ad doctrinae copias illis navandas, eosque, editionibus imprimis publicatis, interpretandos. Contra, qui mediis et infimis sunt ordinis scriptores, a paucis si discesseris, vel solutae orationis vel ligatae, ii a paucis leguntur, a paucioribus etiam vel annotationibus vel scriptis ad eos pertinentibus illustrantur. In causas si inquirere Tibi placuerit, facili negotio eas invenies. Positae sunt in scriptoribus ipsis, in rebus, quas tractant, et ratione, qua id perpetrant. Sed

VI PRAEFATIO EDITORIS.

haec uberius explicare, huius non est loci. Hoc tantum adiungam, esse profecto in illis, quae eorum lectionem nobis magnopere commendent; quae sunt praecipue, ut paucis dicam, haec fere: Res si spectamus, est ubi, vel quod ad historiam pertractandam, vel quod ad mores Veterum cognoscendos, vel ad scripta antiquiorum illustranda attinet, tanti momenti sint, ut sine magno antiquarum literarum damno vix eas ignorare liceat. Iam sermonis Latini rationem si habueris, historiam illius unde perspectam ac compertam habeas, nisi ex his, de quibus sermo est, scriptoribus? Plurimos eorum totos fere, vel partim ita priorum vestigiis instituisse, ut invicem sese explicent, illustrent, satis constat. Priores igitur si recte percipere atque intelligere voveris, ab imitatorum lectione vix abstinere possis. Ab his quoque multos locos ita transcriptos esse, ut lectiones priorum inde emendari possint, nemo ignorat. Porro fragmenta deperditorum scriptorum servarunt gravia, magna et multa. Sed alia multa sunt, quae eorum, quos dixi, scriptorum lectionem utilem nobis ac necessariam reddunt; sed iam ista in medium relinquo.

Mihi vero quum iamdudum hosce scriptores, quorum etiam solet esse editionum parabilium penuria, deinceps ita publicare, ut ab aliis legi iuste possint, in animo esset, ab *Auli Gellii Noctibus Atticis* initium faciendum esse duxi, quippe quarum hoc certe tempore editionum summus defectus est. Nulla enim omnino in librariorum officinis in promptu exstat editio; divendita enim esse omnia exemplaria editionum novissimarum compertum ha-

beo. Novissimae vero erant Lipsiensis a. 1762. et Bipontina a. 1784. Atque olim quidem multo Gellius edebatur diligentius. Causas neglectus hodierni antea fere iam exposui, cum de scriptoribus aevi Gelliani neglectis breviter in universum dicerem. Accedit autem in Gellio, quod hic scriptor, quum olim fons esset, unde multarum rerum notitia hauriretur, nunc ferme est fons exhaustus. Porro nimiam doctrinam et diligentiam desiderare videtur. Quod sane absterruit multos. Et si quis eo pervenerat, ut Noctium Atticarum editionem ad prelum paratam haberet, librarii deerant, qui emerent. Quod Falstero accidit. Iam vero ne iusto plura a me requiras, paucis exponam, quid hac editione parata equidem praestare voluerim.

Hoc omnino spectandum fuit, ut textum, quem vocant, emendatissimum, et omnem criticum apparatus haberes. Quomodo id mihi contigerit, iudicent alii. Contulerunt alii nonnullos codd.; ipse contuli Guelferbytanum et edd. vett. quam plurimas. Quam brevissime fieri potuit, omnes lectiones, quotquot mihi ex codd., edd. vett. atque ex VV. DD. libris innotuerunt, indicavi; lectiones, ubi opus erat, interposito paucis verbis iudicio meo, diiudicavi, et textum ita constitui, quomodo necessarium mihi videbatur. Alii aliter in hac re sentient. Quum omnes equidem Tibi exhibuerim codd. et edd. lectiones, quae Tibi probabiliores videantur, eligere et praeferre licet. Contuli denuo et patefeci quosdam scriptores, qui e Gellio hauserunt; in his maxime Macrobius, qui, quod mirum, saepe negligebatur, quamquam Gellii vestigijs aperte insistit; Nonium

Marcellum; Ioannem Sarisbériensem, quo duobus vel tribus locis usi erant interpretes; ego innumeris, nec sine commodo, credo, Gellii; alios denique, quos suo quemque loco laudavi. Locos aliorum scriptorum, quos Gellius laudavit, accurate indicavi. In constituendo textu horum locorum caute admodum versandum erat. Saepe ex memoria Gellius locos citavit; quod ipse nonnunquam confitetur. Plane vero varias lectiones, quas exhibent edd. vett. in Graecis locis, spreverant editores. Contuli, qui supersunt, ipsos scriptores; quos satis plerumque esse censui tantum indicare; accuratorem, cui placuerit, comparisonem instituat; equidem Gellium praecipue spectavi. In fragmentis scriptorum deperditorum liberius versari licebat, sed ita, ut codd. et edd., ubi fieri cunque poterat, sequeretur. Hoc loco de lectione *vulgata* paucis est dicendum. Hanc in universum eam esse volui, quae in edd., quae ante hancce prodierunt, obtinebat. Ubi vero vel edd. vett. ante Iuntinam, quae quidem omnes fere consentiunt, vel edd. inde a Iuntina usque ad Stephanianam itidem conspirantes, vel eas, quae post Stephanum publicatae sunt, lectionem, quam equidem protuli, praebent, quod sedulo ubique annotavi, eam *vulgatam* esse lectionem volui, quae conspicitur in edd., ad quas non nominatim provocavi. Ex recentioribus scriptoribus, quas apud eos repperi emendationes et coniecturas, excerpsti atque examinandas exhibui. In explicandis atque interpretandis locis difficilioribus, Te non plane reliqui; sed modus, sicubi, in rebus certe illustrandis tenendus erat; ne moles operis iam satis magni in nimium ex cresceret.

Prorsus alienum fuit a consilio meo, res a Gellio pertractatas pluribus illustrare et copiosius explicare. Qui Gellium legunt, talium rerum cognitione instructi esse solent. Saepenumero igitur satis habui, ad alios ablegare libros et provocare. Cavi tamen, ne iusto saepius hoc fieret; ab iis imprimis laudandis abstinui, qui cuivis fere in promptu sunt.

Non facile me omnibus omni ex parte satisfacturum esse, mihi persuasum habeo; sed aequi iudices, me iuvenem non eo valere subacto iudicio, quo rectam viam ubique ingrediatur, lubenter intelligent. Habes certe Gellium, quem legere possis, instructissimum, instructionem, ut ita dicam, omnibus, quae hactenus fuerunt, editionibus. Sed iam huius praefationiculae finem impono, de Gellio et subsidiis infra dicturus, et ut inceptis meis, qualiacunque sint, benigne faveas, Te, L. B., iterum iterumque rogo.

Dabam Gottingae Calend. August. MDCCCXXIV.

CAPUT I.

DE AULO GELLIO.

Nullum, unde hauriamus quae ad vitam Gellii pertinent, habemus fontem praeter ipsas Gellii Noctes Atticas. Quod ad nomen attingit, hodie inter VV. DD. satis convenit, esse illud quidem: *Aulus Gellius*. Fuerunt enim qui *Agellium* eum nominarent, permoti auctoritate codd. nonnullorum et Gellii et aliorum scriptorum, qui Gellii mentionem iniiciunt. Alii contra iique meliores Codd. Mspti. utriusque ordinis s. *Auli Gellii* s. *A. Gellii*, unde facile *Agellii* oriri potuit, praebent. Huius loci est, utriusque sententiae auctores atque testes apponere. *A.* s. *Aulum Gellium* vocant Lupus Ferrariensis Epistol. 1. et 5. Servius ad Virgil. Georg. 1, 261. Aen. 5, 738. 740. (v. Gron. Praefat. fin. p. XXXVIII. Conrad.) Augustinus De civit. D. 9, 4. Ioan. Sarisberien- sis De Nugis Curial. s. Polycratic. 5, 12. 7, 3. Priscianus, (v. tamen Priscian. Krehl. V. 1. p. 258. 346.) Papias in Vocabulario sub v. Bidens. et Vincentius Bellovacensis in speculo doctri- nali pll. II. Accedunt inscriptiones antiquae, (v. Noltenii Lexic. Antibarb. p. 26. Fabric.

Bibl. Lat. V. 3. c. 1. Gruter. Inscriptt. p. 772.) multi codd. Gellii; ut sex Vaticc. (quos laudat Petr. Servius Miscellan. c. 2. T. 2. Miscellan. Italic. erudit. Gaudentii Roberti p. 21.); postremo editiones veteres; atque Theodorus de Mensibus alicubi protulit: *Ἀύλος Πωμαίων λόγιος*; Gellium credo ante oculos habens. cf. Barth. Advers. 35, 7. Philipp. Carol. Animadvv. in Gell. p. 1. 2. Crenii Animadvv. histt. et philoll. P. 16. p. 31 sqq. Falster. de Vita et Reb. A. Gell. in Amoenitatt. Philoll. Vol. 2. p. 247 sqq. ubi pluribus defenditur nomen *Auli Gellii*. Contra *Agellius* s. *Agelius* (v. Barth. l. l.) appellatur scriptor Noctium Atticarum in codd. nonnullis, quos contulerunt Lipsius, (Quaestt. Epistoll. 5, 8.) Iac. Schegkii, (Praemessa, Epist. 6. Gruter. Thes. T. 4. p. 898.) Ludovic. Carrio, G. I. Vossius, Salmasius, Obert. Gifanius, (Epist. ad Muret. 1, 78.) G. Sciepius, (apud Gron. ed. 1706. p. 887.) Tornaeus (v. ed. Gell. Tornaes.); accedit Guelferbytanus, in singulis librorum inscriptionibus. *Agellium* repperit in antiquissimo Lactantii cod. Taurinensi Pfaffius. (v. ad. init. libr. 6. Gell.) Gaufridus etiam s. Galfridus Anglicus (circa an. 1200 clarus) in poëtria nova v. 1836 habet: — — *In simili forma retractat Agellius istud.* et v. 1863. et testis *Agellius* auctor. At *Agelliae* gentis vix mentio facta *) est; *Gellii* autem plurimi ubique commemorantur. V. Gandorp. Onomastic. p. 382. Diödor. Sic. 20. T. 2. p. 817. Funke Realschull.

*) *Agelius* quidam memoratur in Socrat. Histor. Eccles. 5, 10. cf. Priscian. 4, 6. V. 1. p. 160. Krehl. Gruter. Inscriptt. p. MXVI. 3. Fabrett. p. 260.

Lambec. *Prodrom. Lucubrationum* in Gell. —
 Midius de nomine, videamus de aetate. De
 hac disputaverunt Dodwellus in *Dissert. de*
aetate Peripli maris Euxini §. 10. (in *Hudsoni*
geograph. vett. minor. Oxon. 1698. Vol. 1.)
 Camillus de Silvestris in *Epistola ad Apostol.*
Zenum in Raccolta d' Opuscoli scientifici T.
 6. p. 241. sqq. Norisius in *Cenotaphiis Pisanis*
 p. 464. Saxius *Onomastic.* 1. 311 sqq. Quae
 ex Gellio ipso huc pertinent, sunt fere haec;
 Hadrianus Imperator pluribus locis *Divus* vo-
 catur; hinc quum Gellius floreret, eum impe-
 ratorem mortuum esse iure meritoque ponas li-
 cet. Cum amicis Valerii Probi, qui sub Nerone vi-
 xit, Gell. colloquutus est, (1, 13, 18. 9, 9, 12. 13,
 20.). Praeceptore Gellius usus est T. Castritio, qui
 sub Hadriano floruit (13, 21, 1.). Familiarit-
 ate usus est Favorini, qui Hadriani etiam
 tempore vixit (cf. Spartian, c. 15.). Herodes
 Atticus consul fuit sub Antonino Pio, a. 143. p. C.
 n. Consularis autem a Gellio appellatur (v.
 1, 2, 1. 9, 2, 1. 19, 12, 1.). Corn. Fronto
 Gellii amicus, Antonini Philosophi magister
 fuit (v. 19, 8, 1. Antonin. *Commentar. de*
Reb. suis 1, 11.). Erucius Clarus cons. iterum
 a. 146. (13, 17, 2.). Pacis templum (5, 21, 9.
 16, 8, 2.). Commodus imperante incensum est
 (Herodian, 1, 14.). Ante igitur hoc incendium
 Gellium mortuum esse statuendum est. 20,
 1, 6. numerum (*septing.*) corruptum, vel certe
πρεβελικῶς positum esse appar. Vixisse igitur
 videtur imperantibus Hadriano, Antonino
 Pio et Antonino Philosopho. De Patria nihil
 constat; fortasse Romae natus erat; nobilis
 saltem fuit. v. 18, 4. init. et viris nobilibus
 usus est; ut Attico Herode aliisque. Literarum

studia si spectas, eum fore se dicavisse, ex multis locis apparet. cf. 13, 13. in. 14, 2, 1. 1, 22, 1. 6. Grammatices praeceptore usus est Apollinare Sulpicio; rhetoricæ etiam operam dedit. 17, 20, 3. philologiae, 11, 3. init. philosophiae, inprimis Platonicae, ducibus Tauro Stoico et Peregrino Proteo; 1, 8. 6, 14. 9, 5, 7. 17, 20. 18, 6. historiae, quod ex multis locis apparet; cf. 17, 21. medicinae arti, 18, 10, 8. geometriae, 1, 20. 16, 18. Praeterea eum complura itinera fecisse constat. Athenarum, ubi diu commoratus est, saepe fit mentio; 19, 8. 12, 12. 17, 11. 18, 20, 2. 10. 13. Eleusinis, 8, 10, lemmate; Delphorum et Lebadiae, 12, 5. Cassiopeiae, 19, 1. In moribus laudamus inprimis pietatem; v. 4, 9, 9. 17, 1, init. 18, 10, 7. atque modestiam; v. 1, 18, extr. 10, 22, 3. 11, 13, 10. et Praef.

Quod ad opus A. Gellii spectat, *Noctes Atticas* dico, (praeterea enim nihil scripsisse videtur) est illud quidem gravissimi momenti, in ea rerum conditione, qua nunc sunt litterae, quae ab humanitate nomen duxerunt; multis aliorum scriptorum veterum operibus deperditis. Certe, eo si careremus, multa profecto ignoraremus, quae ad cognitionem nostram antiquitatis augendam, et rerum habitatione et verborum, pertinent. Sed multis praedicare hoc opus non est necessarium. Constabat in principio XX. libris, quorum octavus deperditus est, cuius argumenta tantum exstant. v. ad Gell. praefat. 25. Liber sextus olim ἀκέραιος erat. v. ad init. libr. VI. Supplevit ante me initium ex Lactantio Anglus *Beloe* in translatione anglica V. 2. p. 1. In liberorum usum composuerat (Praef. 1.); ita

ut saepe dictaret; v. 1, 23, 2. nullo ordine observato; v. Praef. 2 sq. Inscriptae sunt *Noctes Atticae*; de quo v. ipsum ibid. 4. 10. Scriptae sunt post an. 143., quo consul erat Herodes; et post an. 146., quo Erucius Clarus consulatum iterum gessit. V. supra. Scribendi genus, ut opus ipsum, varium et mixtum est. Est tamen ubi eleganter scripserit et pulchre. Apposui verba Ruhnkenii Praefat. ad Appul. Metamorph. „Duo scriptores vel in primis nobiles ex Antoninorum aetate Gellius et Appuleius, quum, eloquentia seculi sui non contenti, meliorem quaererent, iudicio lapsi in aliud genus magis vitiosum inciderunt. Cum enim omne recte scribendi consilium ad unius Ciceronis, et ut quisque ei simillimus est, normam dirigere debuissent, non ii quidem optimos illos omnino reliquerunt, sed tamen cum eorum imitatione scriptores ex ultima antiquitate repetitos ita coniunxerunt, ut modo cum Cicerone, Caesare, Livio et similibus, modo cum Evandri matre loqui viderentur. Ac Gellius quidem in hac κακοζηλία paullo moderatius versatus est, nec temere et passim verba obsoleta arripuit, sed e solis fere Comicis priscis voces et formulas exquisitiores, quibus orationem suam distingueret, libavit. Quod pulcre vidit Lipsius Praefat. ad Senec.“ Et paulo post: „Verba a Gellio temere et pro libidine conficta noli putare. Multa a Grammaticis antiquis conservata reperiuntur. Reliqua, quorum nullum apud Gramm., qui nunc supersunt, vestigium est, pari auctoritate niti dicere licet.“ De fragmento quodam v. ad libr. 9. init. Superest, ut de lemmatibus, quae dicunt, nonnulla addam.

Ipse Gellius huiusmodi argumenta libris suis se praefixisse testatur; Praefat. 25, eaque, quae hodie habemus, sine dubio Gellii sunt. Fuerunt, qui dubitarent, ut Stephan. Noctes Parisinae, 4. 5. Olaus Borrichius in cogitationibus de lingua Latina p. 79. Frid. Rappoltus ad Gell. 2, 28. p. 3 sqq. Sed satis eos refutaverunt Philip. Carolus Animadvv. p. 4. 5. Iac. Gronov. p. 12. 743. et Falster. in Vigilia prima, Gellianis noctibus apud Ripenses impensa, Hafniae 1721. atque Amoenitt. Philoll. l. l. V. mox p. XVI. not. et ad Gell. Praefat. 25. Quam protulit Schegk. l. l. ex cod. quodam Gellii inscriptionem: *Agellii P. Noctt. Att. libri 19. cum Argumentis Gallus Auienus VC. RC.* non ita comparata est, ut inde arguas, Avienum eorum esse auctorem; hoc tantum: Avienum Virum Clarissim. recensuisse eum librum.

CAPUT II.

DE CODICIBUS.

Permuli exstant ubique codd. Gellii; quamquam non admodum antiqui. Atque tamen male sunt collati; quod ex conferendo cod. Guelferbytano luculenter intellexisse mihi videor; nec dubium est, quin multa melius constitui possint, illis codd. iterum collatis; vel ii, quos Gronovii contulerunt, non ad verbum collati videntur; saepe enim relinquimur, si de lectione illorum codd. certiores esse volumus; quod ex annotationibus saepe videbis. Inprimis incommodum est, quod de edd. non ubique constat, ad quas collati sunt. Elenchum brevem dabo omnium, qui mihi innotuerunt, codd., et eorum, qui collati, vel toti vel partim, et eorum, qui non sunt.

cod. bibl. Harleianae, Florentinae, Parisiensis, de quibus v. catalogos illarum bibliothecarum, et Vindobonensis. (Lambec. de Bibl. Vindob. 4. p. 304. ed. Reiman.) Falster. Amoenitt. l. l. p. 264. laudat Mstum. in fol. An. 1403. in bibl. Guelferbyt. de quo vidend. ait Iul. Pflugk in Epist. ad Seckendorf. p. 352. Est fortasse cod., quem contuli.

per Dominum Vitum ad instantiam Domini Andree

Matthaei Marchion. but. Et Duce Hadriano (?)

Cod. est Membran. nitide scriptus. Initiales literae pictae. Graecis interpretatio latina subiuncta, additis verbis *id est*. Lemmata rubicundo atramento scripta. Vigésimus liber ibi est igneus. Lemmata libri octavi in fine rubicundo atramento scripta. Textus cum ed. Romana plane fere consentit, paucis erroribus peninae exceptis. In margine lectiones quaedam (a recentiore manu, fort. Clerici) indicatae sunt; ut 2, 17. pro *Quare cum*, *Quaeritur cur*; pro *in verbo fecit*: in verbo *fecit*. 2, 22.: sol. non *idem*, in marg. *indidem*. 22, 5, 9. cod. Italia: Q. Caepio; marg. Gallia. Q. Caepio; 10. detrimenta, marg.: decementa. 11.: per quem ostendit Homerum; marg. *per quas*. 14.: scuta, scutarius; marg. scruta, scrut. Quis latinam Graecorum translationem dederit non constat. Ea quoque plane consentit cum Romana. In titulo libri scriptum legitur: Sum Ioan. Clerici Mechliniensis et amicorum; dein: Sum Philippi Clerici. — Possidet Bibliotheca Guelferb. etiam hunc librum: *Excerpta V. D.* Praeter alia hic liber fol. 62 — 78. continet locos quosdam Gellii usque ad lib. IV.; imprimis locos scriptorum a Gellio laudatorum. Nullum habet usum criticum. — Postremo ibidem vidi ed. Venetam a. 1555. in cuius margine sunt Varias lectiones, quae plane conspirant cum lectionibus Sciopp. In ligatura scriptum legitur: Codex hic olim fuit Iani Wowerii, a cuius propria manu sunt quae adnotata vides; dein: Emtum Hamburgi a. 1677. Ex venditione librorum Adami Olearii eiusque generi. In titulo editionis: Gudii a. 1678.

CAPUT III.

DE EDITIONIBUS.

Peius etiā, quam codd., ab editoribus collatae sunt editiones veteres, quamquam id quidem multo facilius fieri potuit. Raritas tamen earum fortasse plures ab hoc negotio rite perficiendo retinuit. Fuerunt quidem qui vel hanc vel illam editionem veterem in promptu haberent; ad verbum tamen eam conferre non placuit; sed passim tantum inspicere; quippe persuasum sibi habentibus, non operae pretium esse. Attamen hoc aliter se habet. Videlicet intellexi, illas edd., eas maxime, unde reliquae fluxerunt, Romanam dico, Iuntinam et Stephanianam optimas praetere sectiones. — Iam quantum fieri potest plenissimum exhibebo indicem edd.; addita earum, quas ipse cognovi, paucis verbis taxatione. Ubi crucis signum (+) praefixum vides, eum librum a me usurpatum esse, Te memorem esse velim.

+1469. Editio princeps, s. *Romana I. Auli Gelii* (sic) *Noctes s. Vigiliae Atticae. Romae*, anno Christi MCCCCLXIX. Paulo regnante II. Anno eius Pontif. V. die vero XI. mensis Aprilis. In domo *Petri de Maximis. fol.* Nomina typographorum sequentes in fine versus continere dicuntur (qui quidem versus in exemplari meo non conspiciuntur):

Aspicias illustris lector quicumque libellos,

Si cupis artificum nomina nosse lege.

Aspera videbis cognomina Teutona: forsā

Mitiget ars musis inscia verba virum.

Conradus Sweynheim, Arnöldus Pannartzque
magistri

Romae impresserunt, talia multa.

Ponedit hanc editionem Graevius, teste I. Gronovio; habent quaedam bibliothecae, ut Regia Paris., Bibl. Academica Lipsiensis (v. Ebert. *Gesch. der Bibl. zu Dresden* 1822. p. 355.) et Bibl. Regia Gottingensis. cf. Ebert. *Bibliograph. Lexic.*

V. 1. p. 660, 8268. Memoratur in Catal. Heins. p. 6.; in indice librorum rar. Argentor. venalium a. 1745 qui fuerant quondam Ioach. Chph. Nemeitzii; cuius V. D. exemplar exstare videtur in Bibl. Gottingensi; quippe illius nomen in ligatura inscriptum video. Exemplar est paulum laceratum cuiusvis libri initio, ubi literae pictae et aureae, quae ibi olim fuerant, (cuius generis una tantum exstat initio libri 9,) ab homine nescio quo imperito excisae sunt. Lacunae quidem expletæ sunt a manu recentiore, credo Nemeitzii, sed ex alia editione veteri, quam Romana. Graeca sine accentibus impressa sunt; cuius capituli praemissa lemmata. Vicia operarum sat multa, quae indicare longum erat; in iis tamen locis indicavi, ubi vel minime de lectione dubitari possit. Praefatio Gellii, ut in omnibus edd. vet., post cap. X. ultimi libri legitur; hanc excipit carmen lectionem Gellii commendans; postremo index capitulum, cum primo vel pluribus verbis capituli, cuiusque, cf. Maittaire. Annales Typogr. T. 1. p. 14. 283. Textum huius edit. recensuit Io. Andreas Episcopus Aleriensis, cuius satis longa est praemissa praefatio ad Paulum II. Pontif. Rom. quae continet laudem Au. Gellii, querelas de exemplaribus malis, laudem Theodori Gazaë, quo opitulante multa se Latina fecisse veriora arbitratur, et consecutus est, ut Graeca Latine legerentur; ut Guillelmo Episcopo cardinali promptum et gratum se praeberet, Gellium se edidisse. Tum enarrat vitam suam; queritur de incertis linguae Graecae suae aetate; commendat praefationem Gellii et quemodo cum fructu legendus sit Gellius. Ex eodd. non optimis illis quidem, sed satis bonis fluxisse videtur haec ed. Interpretationibus Latinis semper addita sunt vv. id est, s. tantum, ne quis praeter Gellium haberet; quae translationes servatae sunt in omnibus edd. vet. Ceterum, idem Andreas Commentarios in Gellium scripsisse fertur, eodem anno Romae editos; quos memorat Catalogus Guelfian. p. 327. — Laudanda haec loco est assignata, atque studium

Theodori Benfey, qui quidem hoc tempore Philologiae studiosus iuvenis summae spei, in conferenda edit. Romana principe aliisque ultro atque assidue me iuvit, cuius rei publice hic ago gratias mirificas.

†1472. *Romana* II. fol. Die VI. Augusti per *Conrad Sweeneyheim* et *Arnold Pannarz*; additis in fine versibus, quos antea laudavi. Principis editionis est repetitio; quod intellexi comparandis quibusdam hic illis capitibus. Exstat in Bibl. Guelferbytana, ubi vidi. Male a nonnullis confusa est cum ed. Veneta I. v. Lengnich. Symbol. rei libr. et numism. (*Beiträge etc.*) P. II p. 7. 124. Ebert. l. l. 8269.

†1472. *Veneta* I. Splendide impressa: *Auli Gelii Noctium Atticarum commentarius*, impressus Venet. per *Nic. Ienson*. Gallicum. Nicolao Truno duce Venetiarum inclyto. fol. cf. Bibl. Bünav. T. 1. V. 1. p. 380. Praecedunt capitula librorum, cum primo verbo cuiusvis cap. vel pluribus. Liber IX. inscriptus est VIII. et sic deinceps. X. est IX. etc., ultimus XIX. Graeca accentibus instructa sunt. In universum conspirat cum ed. principe, vitiis typographicis exceptis, quae non tam frequentia sunt.

†1477. *Veneta* II. *Auli Gelii Noct. Atticar. commentarii impressi Venetiis* per *Andream Iacobi Catharensem*. *Andrea Vendrameno* duce Venetiar. inclyto. fol. Prorsus, vel in vitiis convenit cum *Venet. I.* quamquam *Beloe. Anecdotes of Literat.* V. 4. p. 347. eam ex Mss. emendatam affirmat. Ebert, l. l. 8271.

1484. *Veneta* III. *A. G. Noct. Att. libri* perquam diligentissime castigati ac nuperrime impressi *Venetiis* Sumptib. Nobil. Viri Domini *Octaviani Scoti* Civis Madoetensis; idib. Novembr. fol. Memoratur inter incunabula artis Typogr. Bibl. Uffenbach. T. 2. App. I. n. LXXVI.

†1485. *Brixiae* per *Boninum de Boninis de Ragusa*. Die tercio Martii. Correctore *Marco Scaramucino de Palatiolo*. fol. Post capitula librorum legitur hocce octastichon:

*Si quem Cecropia clarum Latiaque Camoenâ
 Esse iuvat, Geli scripta probanda legat.
 Attica nox luci nunquam cessura diurnae
 Ad varias artes quam bene monstrat iter.
 En tibi, docta cohors, Marcus correxit ad unguem,
 Quem tulit Adriaco Brixia Marte potens.
 Si quid erit falsi, veniam dabis; inscia turba
 Forsitan huic nocuit, dum celerabat opus.
 "Εἰρῶσο ἀναγνώστῃς.*

Ceterum vestigiis pressis, sequitur editionem
 principem, a paucis si discesseris. Hic illic
 Gron. eam laudat.

1486. *Veneta IV.: A. G. Noctes Atticae Veneti fol.*
 vid. Catal. Wittii. Ebert. l. l. 8272.

†1489. *Veneta V.: Aulus Gellius - Venetiis per Bern-*
ardinum de choris de Cremona et Simonem de
Luero. Die XIII. Augusti. fol. Constat foliis
 CXXI., et exstat in Bibl. Archipal. Manhem. et
 Gottingensi; minus splendide quam superiores,
 quas sequitur, impressa.

1491. *Veneta VI. fol.* quam vidit Iac. Gronovius
 Oxonii.

1493. *Veneta VII.* Ebert. l. l. 8272.

1494. *Veneta VIII. ap. Phil. Pincium Mantuanum.*
fol.

1494. *Veneta IX. impensis Oct. Scoti MCCCCLXXXIV.*
fol. exstabat in Bibl. selecta venali in Bibliopolio
 Io. Henr. Harscheri Basil. 1769. in Catal. Bibl.
 Zechianae Lips. 1780 n. 1513.

1496. *Veneta X. imp. Octav. Scoti: Aulus Gellius.*
Venetiis per Ioannem de Tridino alias Tacui-
num. Die V. Aprilis. constat CXVIII. foliis, et
 exstat inter cimelia bibl. Archipalatinae Man-
 hemii; ac memoratur in Bibl. Ernestiana p. 172
 n. 2556, et in Zechiana n. 514. Ex ea repeti-
 ta videtur ed. 1509. per eundem Io. de Tridino.
 cf. Lengnich. *Beiträge P. II,* p. 125.

1497. *Veneta XI.* Ebert. l. l.

1500. *Veneta XII. ap. Phil. Pincium fol.* Hanc
 edit. curavit Philipp. Pincius Mantuanus die XV.
 mensis Iulii, Augustino Barbadico Serenissimo
 Venetiarum Duce. In hac quidem primum ac-

causae Libri VIII, qui deest, Argumenta, contendit Guil. Fabsterus in vigilia I. supr. l.

- ? Subiicimus huic aetati nescio cuius anni editionem *Vicentinam*, quam Barthius *Adversan.* l. XXV. c. VI., extr. p. 1597. antiquiorem refert. Aldina (1515.) et Basileensibus (1506, 1519. etc.), et ex eo Fabricius memorat.

†1503. *Bononiensis* s. *Beroaldina* I.: *Auli Gellii Noctium Atticarum commentarii*. Impressum *Bononiae* per *Benedictum Hectoris* chalcographum accuratissimum. Die primo Februarii. fol. Hanc edit. instituit Philipp. *Beroaldus* Bononiensis, qui primus post Andream critica diligentia textum recognovit. Dedicavit Sigismundo e gente Hohenloa, qui cum duobus fratribus Bononiae Berbaldis scholas frequentabat, eumque scholasticum Germanum et compatrem suum appellat. In hac edit. libri octavi argumenta primum edita dicuntur. cf. titulum praemissum Venetae 1509; sed vide, quae ante ad Pincii II. an. 1500. attulimus, et conice, eam basin huius esse. V. Ebert. 8273. Epistolam Beroaldi ad Sigismundum excipiant. Capitulum argumenta. Epistola ita incipit: *Relegi nuper emendavique luculentis scriptoris noctes* etc. et postea dicit: *noctes nuper emaculatas*.

1506. *Basileensis* I.: *A. G. Noctes Atticae* *Basil.* 4.

1508. *A. G. Noctium Atticarum commentarii*. 4. Memoratur in *Catal. Bibl. Ludewigianae* P. IV n. 13022, ac forsitan ex priori repetita. Ebert. l. I. 8274.: *Gell. Paris.*, Petit. 22. Mart. 4. Sine notis; cum sarimine Aegidii Masariensis.

†1509. *Veneta nova Feretii*, fol. „In primo folio haec tituli instar leguntur: Accipite studiosi omnes Auli Gellii Noctes micantissimas, in quibus vigilias et somnum pacatissime reponatis. Nihil enim in Latinis obstrepet inconcinnum, in Graecis minus. Quippe quae nunquam antehac fuerint accuratius emendata. Hinc rerum et dictionum speciosarum indicem locupletissimum habetote. Et libri VIII. quem desideramus capita quae antehac nunquam in lucem prodie-

runi:“ Hinc igitur et Io. Petrus *Feretrius* Ravennas ad lectorem epigramma appendit. Item Caroli Castelli P. V. Francisci equitis F. et Victor Falchorius Graecum aliquid effudit. Sequitur Philippi Beroaldi praefatio ad Sigismundum Hoënbium Scholasticum Germanum (quae exstat in ed. Bonon.), et Nicolai *Feretrii* Ravennatis ad splendidissimum equitem D. Georgium Cornelium allocutio scripta Idibus Octobris MDVIII, in qua eum laudans, quod Georgium Trapezuntium, Gregorium Tiphernum, Franciscum Philadelphum, Pomponium Laetam, Georgium Merulam, Matthaeum Siculum et Paulum Marsum et Bartholomaeum Merulam dignatus hospites et contubernales habere inque amicorum numero adscribere, rogat ita: ne me infimum asperneris, effecit Ioannes Tridinus, ut auderem nomini tuo in praesentia dedicare tot variarum rerum exempla, quas Noctes Atticas inscripsit operi suo Aulus Gellius. Post hasce epistolas exstat: Tabula, continens capita librorum. Tum sequitur Epigramma Antonii Monuetuli ad Ioannem Pizonum Ven., laudantis Beroaldum et Feretrum (sic! pro *Feretrium*). Epigramma excipitur Indice vocabulorum notabilium (Rerum ac Verborum). In ipso contextu et inter lemmata librorum scribitur; A. Gellii Noctium Atticarum liber octavus hac aetate non reperitur. Sed ex vetustissimo exemplari haec capita excerpta sunt. In fine: *Impressum Venetiis per Ioannem de Tridino, alias Tacuinum. Anno Domini MDIX. die XX. Aprilis.* Oppido rara dicitur haec editio a Crenio in Animadv. philoll. P. XVI. p. 32. Ebert. l. l. 8273.

1511. *Parisina I. Connelli.* Io. Connellus lectoribus: Accipite Romanae militiae studiosi adolescentes quam diligentissimi Auli Gellii noctes miscantissimas. In quibus vigilias somnumque vestrum reponatis pacatissime. Sint vobis manualis enchiridionque. Nihil enim Gellio duce in Latialis eloquii floribus occurret expetendum. Impressas rursum ad exemplar Beroaldianae recognitionis in aedibus quidem Ascensianis, impen-

sis autem Ioannis Parvi Bibliopolae nobilissimi.
Anno salutis nostrae MDXI., ad Idus Novemb.
4. Repetitio ed. 1509.

+ ? *Parisina, Connelli, II., 4.* sine loci et anni
nota, sed a Parisino typographo expressa, exstat
Gotting. et Manhemii: A. Gellii viri disertissi-
mi Noctium Atticarum libri XX. summa accu-
ratione Ioannis Connelli Carnoten ad recogni-
tionem Beroaldinam repositi; cum alphabetico
indice. „*Iehan Frellon*;“ pro hoc nomine al.
hab.: ap. Franc. Regnault. Praemissa est: Ad
clarissimum Sigismundum Hoënloum scholasti-
cum Germanum compatrem suum Philippi Be-
roaldi Bononiensis epistola. — Eandem hanc
ed. Christ. Daumius habuit, vocatque in Ep. VII.
ad Reinesium p. 19. ed. Ien. 1670. *veterem* Pa-
risinam sine anno cum praef. Phil. Beroaldi.
Editio mendosissima. Capitum argumenta non-
nisi in contextu ipso capitibus praefixa sunt. In
fine est Carmen Egidii Maserienses ad ingenuum
bonaeque indolis adolescentem M. C. et huius
responsio.

+1513. *Iuntina: A. G.* Noctes redditae nuper omni
discussa caligine micantissimae [scriptum literis
aureis?]. In fine: Impressae sunt *Florentiae* Auli
Gellii Noctes istae lucubratissimae suprema arte
curaque et sumptibus Philippi de Giunta Flo-
rentini anno MDXIII. mense Ianuario. Leone
Pont. Max. Christianam R. P. moderante. 8. In
praef. ad Laurentium Medicem Carolus Aldo-
brandus profitetur, se ex Codice Mediceo et aliis
MSS. Gellium emendasse. *Eo factum est ut*
ego Gellii Noctes Atticas admiratus semper
amaverim, et cum primum potui, Magnifice
Laurenti, si non emendatas, minus certe cor-
ruptas ad alios transmiserim. Qui sane multi
temporis labor fuit, in quo cum alios veteres
Codices, quotquot aspicere licuit, tum vero ex
antiqua Bibliotheca tua emendatos, cum his,
qui circumferuntur, diu omni adhibita diligen-
tia contulerim, utinamque, quod volui, mihi et
aliis ex eo labore operae pretium sequutum sit.
Idem in Epistola ad lectorem, post indicem:

- Vetustati codd. multum tribuentes, quae inventa in eis ambigua sunt, et de quibus adhuc inter Grammaticos disceptatur, ea malimus qualia repperiebantur relinquere, quam inter eruditissimos nostrae aetatis homines iudices nos constituere. Mirus est huius ed. frequens cum cod. Lincoln. consensus. Ebert. l. l. 8275. Praefationi praecedit Ode Alexii Lappaccini ad Carolum Aldobrandum; alterumque carmen ad eundem Severi Minervii Spoletani, post indicem.
- †1515. *Parisina* III. Pridie Calend. Ianuar. repetitio edit. anni 1511. 4.
- †1515. *Aldina*: A. G. Noctium Atticarum libri undeviginti — In fine: Venetiis, in aedibus Aldi et Andreae soceri mense Septembri MDXV. 8. In cuius editione Ioannes Baptista Egnatius Venetus scribit Antonio Marsilio Veneto: *Statui tibi Gellianas noctes esse dicandas: quas ego exactiore cura recognitas, quantum est datum otii per alias occupationes meas, in Aldina olim officina imprimendas curavi: ut quae castigatissimae industria nostra redditae erant, haberent etiam mancipem accuratissimum. Praemissi duo indices, prior eorum, quae notatu digna in hisce noctibus visa sunt; alter, quo quicquid in unaquaque re Lector quaesierit, sive id ad Grammaticen, sive ad alias artes pertineat, invenire quam facile queat. Partitum autem est opus Gellianum non in 19., ut titulus habet, sed in 20. libros, cum L. VII. qui perit codd. Argumenta agnoverit Aldus, quibus tandem subnectuntur Graecae dictiones, versus ac loci complures Graeci Latine redditi. Ebert. l. l. 8276.*
- †1515. *Lugd.* 12.
- †1515. *Parisina* IV.: Auli Gellii Noctes Atticae cum dictatis MSS. Francisci Silvii in Gellium. Paris. MDXV. 4. vid. Catal. Wittii.
- †1517. *Argentinae*. I., A. G. Noct. Att. libri undeviginti. Post lemmata in fine: in Aedib. Ioan. Knoblauchii. Mense Martio. Ductu Matth. Schurerii. c. praef. Nicolai Gerbellii, Phorcensis; qua Schurerius, qui hanc edit. publicavit, et ipse Gellius commendantur. Ebert. 8277. fol. repetita ex ed. 1509.

1517. A. G. N. A. commentaria per *Bonfinem Asculanum* recognita. Venet. I. de Tridino. Cal. Decemb. fol. Ebert. I. I. p. 661, 8278.
- †1519. *Basileensis II., Cartandri*: A. G. Noctium Atticarum libri XIX. *Basileae*, apud *Andream Cartandrum*, mense Septembri. sumtu Ludovici *Hornken* Bibliopolae. fol. In praef. *Cartander* dicit: *Varia corrogavi ab amicis exemplaria, diversitate aucupaturus sinceram lectionem. Comperi, neque Aldum ipsum liberum esse a mendis foedissimis, tametsi facile omnium fuit oculatissimus, probeque stipatus praesidio doctiorum, quos aluit, ut audio, domi suae perpetuo. Restitui eo interim ingenio mutila latina, pluries autem graeca, germanae puritati, omnia exactissima fide, ac diligentia. Nec tamen sine Theseo: nam Beatum Rhenanum, si quando succumbebam, invocavi, aut Fabritium Capitonem. Sed collatio huius ed. cum Aldina per multa capita instituta perpauca esse, quae discedant a textu Iunt. et Ald., me docuit.*
- †1519. *Parisina V., Ascensiana I. c.* scholiis *Iodoci Badii Ascensii*, in aedib. *Iodoci Ascensii*, qui illa ex *Aegidii Maserii Parisiensis* annotatis fere collegisse se non diffitetur. Paris. mens. Octobr. fol. Ebert. 8279.
- †1521. *Argentin. II., 8.* Noctt. Att.; in eadem Encomium carmine *Luscinii* ad *Huttenum*. Io. Alexandri Brassicani *σχεδιάσμα* *Ottomar. Luscin.* In fine: In Aedib. *Knoblochiis*, expensis communibus *Pauli Goetz* et *Io. Knob.* mense Martio. Citatur in *Graevianis*, unde opinatur *Gronovius*, hanc esse, quam possedit vir cel. *Adrianus Beeckers van Thienen*, ut docet catalogus pag. 26.
1524. *Parisina VI., Ascensiana II.*, fol. Repet. edit. an. 1519.
1526. *Coloniensis I. Hittorpii*: A. G. luculentissimae scriptoris *Noctes Atticae* castigatae sunt emaculatque diversorum codicum collatione, nec id tamen sine doctioris cuiusdam iudicio: a quo et Graeca quae passim depravatissima erant, sunt recognita, et quantum licuit, genuinae puritati

XXVIII PRAEFATIO EDITORIS.

- restituta. Eucharis *Cervicornus* excudebat Anno MDXXVI, sumptu et aere M. Godefr. Hittorpii civis Colonien. nonis Martii fol. Qui quidem Godefridus Hittorpius, laudans *Arnoldum Vesaliensem*, etiam memorat Andreæ *Cartandri* chalcographi non indiligentis editionem. Ebert. l. l. 828.
1526. Petri *Mosellani* Protogensis notae in clarissimas A. Gellii noctes. *Bastl.* apud Io. Bebelium mense Aug. MDXXVI. 8. laudantur Th. Crenio in *Animadv. philol. et hist.* P. XVI., p. 33.
1526. *Coloniensis* II., cum annott. Petri Mosellani I., ap. *Soterem*. 8.
1532. *Paris.* VII., s. *Ascensiana* III. fol. Repet. edit. 1519. aucta notis Petri *Mosellani*.
1533. *Coloniensis* III., ap. Martin. *Gymnicum*. 8. cum notis Petri *Mosellani*.
1534. *Gryphiana* I. A. G. luculentissimi scriptoris Noctes Atticae. Lugd. ap. Seb. Gryphium. 8. Edd. Gryph. plurimum Iunt. et Ald. sequuntur; passim edd. ante Iunt.; quod non ubique annotavi.
1536. *Paris.* VIII., *Ascensiana* IV.: A. G. Noctium Atticarum lib. XIX. (nam octavus praeter capita desideratur) pluribus locis quam antehac integriores. Cum *Ascensianis* scholiis collectis fere ex annotationis sane doctorum hominum Aegidii *Maserii* et Petri *Mosellani* Protogensis. in officina Michaelis *Vascosani*, mense Septembri. Haec fons. In fine: Excudebat Iohannes Lodoicus *Tiletanus* MDXXXVI mense Septemb. Eodem volumine annotationes Petri Mosellani Protogensis in clarissimas A. G. Noctes Atticas. Venundantur Iodoco *Badio Ascensio* cum ipso Gellio etiam aliis elucidationibus illustrato. fol.
- †1537. *Coloniensis* IV., ap. Ioann. *Gymnicum*. cum annotatt. Petri *Mosellani*. 8.
1537. Lugduni. 8.
- †1539. *Gryphiana* II.: Auli Gellii luculentissimi scriptoris Noctes Atticae, Lugd. ap. Seb. *Gryphium*. 8.
- †1539. A. G. N. Att. opus, qua fieri potuit recognitione ad optima exemplaria novissime bona fide

- redditum. cum gemino indice et graecarum
dictionum versione. Lugduni ap. Haeredes Si-
monis Vincentii. In parte titulo opposita est
carmen *Re Fragni* ad Lectorem, hanc editionem
commendans. Sequitur Lugdunenses edd. In
fine legitur: Excudebat *Mathias Bonhomme*.
- +1541. *Coloniensis* V., cum annot. Petri Mosellani. 8.
+1542. *Gryphiana* III.
1544. *Veneta* 8. Citatur in catalogo anonymi.
1546. *Gryphiana* IV., 12.
1549. *Coloniensis* VI., per Martin. *Gymnicum*, 8.
cum Petri Mosellani annotationibus, etiam se-
lectis Mart. *Gymnici* ex optimis auctoribus in
loca quaedam obscuriora.
1549. *Coloniensis* VII., c. n. Mosellani. 8.
1549. *Basil.* III., 8.
1550. *Gryphiana* V. 8. Ebert. l. l. 8283.
1555. *Gryphiana* VI., 8.
1559. *Gryphiana* VII., Sebastiani ultima. 12. Cita-
tur in Heinsii catalogo, pag. 59.
1561. *Gryphiana* VIII., Antonii I. 8.
- +1563. *Coloniensis* VIII., cum Petri Mosellani per-
ductis annotatt. Ad haec in loca quaedam ob-
scuriora ex optimis auctoribus adnotationes. 8.
1564. *Parisina* IX. 12. Citatur in Heinsiana, pag. 59.
1565. *Basil.* IV., ap. Henricum Petri cum Mosel-
lani adnott. 8. Annum in titulo non significatum
habet dedicatio, teste Th. Crenio *Animadv.* P.
XVI., p. 33.
1566. *Gryphiana* IX. 8.
1566. *Coloniensis* IX., Auli Gellii *Noctes Atticae*
cum Petr. (Schadii) Mosellani adnotationibus. Ac-
cedunt in loca quaedam obscuriora ex optimis
auctoribus adnotationes. Colon. Agr. exc. Gualth.
Fabricio, 1566. 8. vid. Catal. Bibl. Bun. Tom. I.
Vol. I. p. 380.
1571. Lugd. ap. Barth. Vincentium. 12. Haec usus
fuit Henn. Valensins.
1573. *Venot.* 8.
1584. *Parisina* X., Auli Gellii luculentissimi scripto-
ris *Noctes Atticae* cum indice locupletissimo. Pa-
risia apud Hieronymum de Marnef et Viduam

Guilielmi *Cauellet*, sub Pellicano monte D. Hilarii, forma minore. Hanc interdum laudat I. Gron.

†1585. Lugduni ap. Barth. *Vincentium*. 12.

†1585. Auli Gellii *Noctes Atticae*: quas nunc primum a magno mendorum numero magnus veterum exemplarium numerus repurgavit. Additae sunt *H. Stephani* noctes aliquot Parisinae, Atticae Auli Gellii noctibus invigilatae, et specimen emendationum: *Parisiis*. 8. vid. *Catal. de la Bibl. du Roi. Bell. Lettr.* Tom. II. pag. 85. Carrionis auxilio usus est in hac ed. adornanda Stephanus; ille quidem ex libris multa mutandi libertatem sibi concessit, et Steph. in praefat. p. 19. testatur, in quibusdam locis, contra quam voluerit, discessum esse a *vett. edd.* Ebert. l. l. 8284.

†1591. *Lugd.* ap. Anton. Gryphium. 16. Repetito ed. 1542.

†1592. *Lugd.* ap. Tornaesium. 12. Eadem est, quae Tornaes. 1621.

1594. *Coloniae* cum annot. Petri *Mosellani*. 8.

†1603. *Francof.* Auli Gellii *Noctes Atticae* c. p. H. Stephani. 8. Repetita ipsa est Dedicatio H. Stephani ad Belbeneum.

1609. *Aurel. Allobrog. (Genev.)* 12. Hanc Gellii editionem Genevensensem ex H. Stephani recusam recensione et contextu scriptoris emendatorem, et ob notat, breves quidem sed optimae frugis, utpote e Carrione, Iureto, Cuiacio, Turnebo, Casaubono, Lipsio, Manutio, Adr. Junio, Meursio, Prætorio, Dionys. Gothofredo selectas, commendat Christianus Tychonius epistola ad Christ. Falsterum specimini huius Gelliano inserta. pag. 69.

†1621. *Genev.* repetita. 12. Quae huius anni mihi ob oculos est ed., hunc titulum prae se fert: A. G. *Noctes Att.* Lucidiores redditae, tum collatione veterum exemplarium, tum innumeris emendationibus ac coniecturis insigniorum aetatis notis criticorum. Cum 5. indicibus perutilibus ac necessariis. Addita est praeterea interpretatio dictionum Graecarum. *Genevae* ap.

Io. *Topnaesium*. Hic in praef.: quum essem, ait, mihi conscius, quale et quam venerandae vetustatis exemplar manuscriptum haberem, semper in animo habui illud conferre; etc....

†1624. Francof. 8, ex Henr. *Stephani* recensione, et eiusdem *Noctes Parisinae Atticae Gellii noctibus invigilatae*. Reperta a. 1603.

1644. Lugd. Bat. ap. Hieron. Voegelin. 12. c. n. doctorum virorum.

1651. Amst. ap. Iansson. 12.

†1651. *Gronoviana* I., Amstel. ap. Elzev. ex recensione Io. Frid. *Gronovii*. 12. Editio nova et prioribus omnibus docti hominis cura multo castigatior. Ebert. l. l. 8287.

1665. *Gronoviana* II., Amstel. ap. Dn. Elzev. 12.

1666. Amstel. Waesberg. 12.

†1666. A. G. *Noctes Atticae cum selectis novisque commentariis*, et accurata recensione Antonii *Thysii*, I. C. et Iacobi *Oisellii*. I. C. Lugd. Bat. P. Leffen. 8. Post mortem *Thysii* absolvit *Oisellius* inde a libro tertio decimo. VV. CC, quos dicit *Oisel.*, sunt edd. vet. V. eius not. 13, 3, init. ubi VV. CC. et *Ms.* nominat; et 13, 5, init.

1666. Amstel. 12.

†1681. Paris. in usum *Delphini* interpretatione et notis illustravit Iacob. *Proust*. E Societ. Iesu. 4. notis additis satis vulgaribus, indice vocabulorum copiosissimo.

†1687. Lugd. Bat. c. n. et emendationibus Io. Frid. *Gronovii* ad priores novem libros. 8.

†1706. A. G. *Noctium Attic. libri XX.*, prout supersunt, quos ad libros MSS. novo et multo labore exegerunt, perpetuis notis et emendationibus illustrarunt Ioannes Fridericus et Iacobus *Gronovii*. Accedit Gasp. Scioppii integra Mss. duorum collatio, Petri Lambecii lucubrationes *Gellianae* et ex Ludov. Carrionis castigationibus utilia excerpta, ut et selecta variaque commentaria ab Ant. *Thysio* et Iac. *Oiselio* congesta. Lugd. Bat. ap. Corn. Boutesteyn. L. du Vivie. 4. — *Gronovii* patris annot. pergunt usque ad lib. 9, c. 15. ubi v. I. Gron. not. 7. Constat de virtutibus

XXXII PRAEFATIO EDITORIS.

huius ed. et meritis Gronoviorum, qui codd., licet non ita, ut desideres, contulerunt. Vett. edd. quod dixi omnino neglexerunt; hinc multae lectiones, eaeque non plane spernendae, incognitae latuerunt. Praeterea permulta in annotationibus sunt supervacanea, quibus lubenter careas, ita ut nolim laudare consilia eorum, qui hanc ed. iterum iterumque imprimendam curant, inutilibus rebus non abiectis. L. Gron. praecipue nimis hostilem prae se ferens animum aliis bellum infert, atque nimis multa verba facit.

†1741. A. G. Noctt. Att. libri XX. accuratissime recensiti, distincto quoque capite articulis minoribus, Veterum quae excitantur locis ex hodierno more nominatis, Graecis quam potuit fieri ad verbum Latine redditis ad marginem adscriptis aliis veterum idem tractantium, praemissa disertat, de Auctore et opere, cum Indice locupletissimo a *Paul. Dan. Longolio*. Curiae Regnitianae. 8. Insignis est haec ed. Indice satis bono et comparatione aliorum scriptorum, qui res easdem, quas Gell., tractarunt. In Praefat. vita Gellii bene enarratur, sed iusto fusius. In textu constituendo saepius quam par erat codd. lectiones, etiam depravatissimas, secutus est; nonnunquam tamen sine causa idonea eandem neglexit; saepe etiam edd. vett. secutus est, ubi non debebat. cf. *Journal des Savants* 1745. p. 498 sqq.

†1762. A. G. N. Att. libri XX. sicut supersunt, *Editio Gronoviana*. Praefatus est et Excursus operi adiecit Ioan. Ludov. Conradi. *Lipsiae*. 8. v. Zeun. Introd. in ling. Lat. p. 102. Excursus Conrad. minimi sunt momenti; multo maioris, quae hic illic protulit Enoch. Christ. Aug. *Otho*, qui quidem si plura expromsisset, sine dubio gratum Gellii lectoribus fecisset. Est tamen ubi vulgaris protulerit.

†1784. A. G. N. A. libri XX. ad optimas edd. collati. Praemittitur notitia literaria. Accedunt Indices Studii Societatis *Bipontinae*. Editio Accurata. Sequitur haec ed. textum Gronovianum, additis subinde vitiis quibusdam typographicis.

CAPUT IV.

DE TRANSLATIONIBUS ETC.

Superest ut de translationibus Gellii aliisque VV. DD. qui de Gellio meriti sunt, dicam. Sermone Germanico nulla exstat integra Gellii translatio. † A. 1785. prodiit: *Fragmente der alten Geschichte und Philosophie aus den Attischen Nächten des Aul. Gell. gesammelt und übersetzt mit beigefügten Anmerkungen v. A. H. W. v. W. (Walterstern). Lemgoviae.* Continet tantum, quae ad historiam et philosophiam spectant capita; non ubique fida, nec lectu iucunda. In annotationibus nihil est, quo utaris ad emendandum Gellium. — Idem fere pronuntiandum esse arbitror de translatione Franco-Gallico sermone edita: † 1789. *Les nuits Attiques d'Aulu-Gelle, traduites pour la première fois accompagnées d'un commentaire et distribuées dans un nouvel ordre, par Mr. l'Abbé de V***. (Vergier. Ebert. l. l. 8294.: par Jos. Douzé de Verteuil. Par. 1776—77.) 3 TT. 8. Paris.* Non omnia, nec ordine vulgato transtulit. Annotationes nullius fere pretii, translatio minime ubique accurata. — † A. 1795. prodiit translatio Anglica: *The Attic Nights of Aulus Gellius: translated into English, by the Rever. W. Beloe, F. S. A. Translator of Herodotus, etc. In Three Voll. Lond. v. Monthl. Review 1797. p. 449 sqq. ubi hanc translationem Anglis in universum probari video. cf. Classical Journal 1812. p. 268.* Ipse eam satis esse fidam et accuratam cognovi, ad usum tamen criticum parum utilem; quippe pauca, quae huc pertinent, in annotationibus profert V. D. Duobus tribusve locis Porsoni auxilio se adiutum esse in Praefat. p. XLVI. profitetur, quod quibus locis factum sit, ignoro. — In Russia Gellii noctes translatae esso comperi ex Seebod. *Krit. Bibl.* 1820. p. 255. — Postremo Gallico sermone iterum integer Gellius donatus est a. 1820. † *Les Nuits Attiques d'Aulu-Gelle, traduites en Français avec le texte en regard, et accompagnées de remarques par Victor Ver-*

Verborum in annotationibus imminutorum expositio.

Add. adde, addendum. *al.* alii. *ap.* apud. *cf.* conferas, conferatur. *codd.* codices manuscripti. *coll.* collato, collatis. *coni.* coniecit. *edd. vett.* editiones veteres. *editt.* editores. *fort.* fortasse. *h. l.* hoc loco. *hab.* habet, habent. *I. G.* Iacob. Fr. Gronovius. *leg.* legit, legunt, legendum. *l. l.* loco laudato. *Ms.* manuscriptus codex. *om.* *omitt.* omittit, omittunt. *s.* seu, sive. *sc.* scilicet. *v.* vide, versu, verbum, vocabulum. *vv.* verba. *V. D.* vir doctus. *VV. DD.* viri docti. *vulg.* vulgo, vulgatum. — Codicum et editionum nomina facile ex Præfatione discuntur.

A. GELLII

NOCTIUM ATTICARUM

LIBRI XX.

THE "GREAT" "GREAT"

A. GELLII
IN
NOCTES ATTICAS
PRAEFATIO.

Iucundiora alia reperiri queunt: at hoc, ut 1
liberis quoque meis paratae istiusmodi remis-
siones essent: quando animus eorum intersti-
tione aliqua negotiorum data, laxari indulgeri-
que potuisset. Usi autem sumus ordine re- 2

§. 1. *Iucundiora*] Ante Salmasium tota haec praefatio
in fine ultimi capitis libri vigesimi legebatur, addita in-
scriptione: Cap. XI. *Autoris* (Connell. *auctoritas*)
tanquam praefationis admonitio in operis totius sum-
ma de noctium ordine. Eam inscriptionem om. Ald.
eiusque asseclae. At in Reg. et Rot. in initio totius ope-
ris posita est, quod rei magnopere convenit; quod
viderunt plurimi editt. *Atqui ante iucundiora* ab-
est ab optimis libris; Lambec. alii legi volebat. Dein
legebatur: *Ipse autem ad hoc scripsi.* Vv. ipse au-
tem et scripsi in iisdem codd. et Guelferb. desunt;
hinc praecclare I. Gron. at pro ad scribendum esse
vidit, atque intelligendum: *scriptum reperi, s.*
confeci, s. a me repertum est. Ad hoc, nescio quo
sensu, recepit Long. Deinceps fuerunt qui scribe-
rent requiri pro reperi; (Brix. repp.) ut Ven. 1500.
Meis] Guelf. in eis. Deinceps cod. Reg. *partae.*

rum fortuito, quem antea in excerpendo feceramus. Nam perinde ut librum quemquam in manus ceperam, seu Graecum seu Latinum, vel quid memoratu dignum audieram, ita, quae libitum erat, cuius generis cunque erant, indistincte atque promiscue annotabam: eaque mihi ad subsidium memoriae, quasi quoddam literarum penus, recondebam; ut, quando usus venisset aut rei aut verbi, cuius me repens forte oblivio tenuisset, et libri, ex quibus ea sumseram, non adessent, facile inde nobis inventu atque depromptu foret. Facta igitur est in his quoque commentariis eadem rerum disparilitas, quae fuit in illis annotationibus pristinis: quas breviter et indigeste et incondite

§. 2. *Perinde*] Long. cum Iunt. Ald. Gryph. *proinde*; nostrum est in Guelf. edd. vett. et marg. Gryph. Perpetua est utriusque vocis confusio. Equidem ubique fere *perinde* restitui, permotus iis, quae disputata sunt a VV. DD. v. Cort. ad Sall. Cat. 12. Goerenz. ad Cic. de Legg. p. 179. et Heindorf. ad Cic. N. D. 2, 38.

Promiscue] *Promisce* praebet Steph. et Rot. h. l. et in sqq. libris (2, 24, 7. 11, 16. 16, 13. 6, 14, 18. 7, 3, 52. 10, 21, 2. 13, 28, 4.): *promisca*, *promiscam*, etc. Contra Reg. et Guelf. h. l. cum edd. vett. *promiscue*, secus atque in argumento c. 3. l. 3. Prior forma, alibi etiam obvia, obsoleta est.

Me] Pronom. *me* om. Iunt. Deinceps *repens forte* est in codd. Reg. et Guelf.; in edd. autem vulgatis ordo inversus est.

Sumseram] Guelf. semper *sumps*.

§. 3. *Disparilitas*] I. e. diversitas, varietas. cf. 7, 3, 47. Varro, L. L. 9, 2. Macrob. Sat. 1, 1. (qui Gellium reprehendere videtur, dum ait: Nec indigeste, tanquam in acervum congestimus digna memoratu, sed variarum rerum disparilitas etc.) *disparilis* est etiam apud Cicer. de Divin. 1, 36. infr. 5, 6. 5, 1, 4. *Imparilitas*, 5, 20, 4.

eruditionibus, [tractationibus,] lectionibusque variis feceramus. Sed quoniam longinquis per 4 hiemem noctibus in agro, sicuti dixi, terrae Atticae commentationes hasce ludere ac facere exorsi sumus: idcirco eas inscripsimus, *Noctium* [esse] *Atticarum*, nihil imitati festivita-

Eruditionibus] Pro *eruditionibus* legebatur: *annotationibus*, quod sane absurdum erat propter praecedens *annot.* H. Steph. Specim. Emendd. in Gell. p. 200. *observationibus* subiecit. Guelf. *annotationibusque variis lectionibusque variis fec.* (sic!). Codd. Reg. et Rot. hab. *eruditionibus*, omisso v. *tractationibus*, quo facile careas. Quidquid enim in his Noctibus tractatur, in duo haec aut eruditionum aut lectionum genera cadit. *Eruditiones* autem plurali numero insolentior est vox, quae tamen exstat ap. Vitruv. 1, 1. Long. in Ind. interpretatur *φιλολογία*. Praeterea Gron. iure desiderabat praepositionem in locutione: annotationes facere eruditionibus; emendavit igitur: *ex auditionibus lectionibusque*, omisso v. *tract.*, quam emendationem valde probo. Possis etiam in addere, ut sit nostrum *bei*. *Auditiones* leguntur 9, 4. 14, 1. 19, 8. 20, 4. Plin. H. N. 26, 2. 6. Pro *fama*, *rumore* apud ipsum Cicer. pro Planc. 23: sunt *auditiones fictae*. cf. Caes. b. G. 4, 5. 7. 42. Ad tuendam v. *tractationibus* noli uti loco 5, 21.: assidua veterum scriptorum tractatio. Vocab. omnino suspectum; propterea uncis seiunxi.

§. 4. *Idcirco*] *Idcirco* edd. vett. ante Iunt. V. Schneid., *Ausführl. lat. Gr.* P. 1. V. 2. p. 501. Guelf. semper *idcirco*. Deinceps pro *eas* Iunt. dat *ea*.

Noctium] *Noctium esse Attic.* hab. Guelf. Reg. et alii nonnulli cum edd. vett. ante Iunt. Ceterum index s. titulus nihil doctrinae promittit, tempus tantum indicat, aut aliquid, quod eo tempore fieri solet, nihil ad commendationem promittit; nisi quod legerit aut excerpserit ad lucernam, unde *lucubrationunculas* postea vocat. I. Gron.

Festivitates] Plin. H. N. Praefat. ad Vespas.: Inscriptionum apud Graecos mira felicitas. *Κάριον* in-

- ipidem qui *Πάτριον*; est qui *Τόνον* scripsit.
- 9 Sunt item multi qui *Coniectanea*; neque item non sunt, qui indices libris suis fecerunt aut *Epistolarum moralium* aut *Epistolicarum quaestionum* aut *Confusarum*; et quaedam alia inscripta nimis lepida, multasque prorsus concinnitates redolentia. Nos vero, ut captus noster est, incuriose et immeditate ac prope etiam subrustice ex ipso loco ac tempore hibernarum vigiliarum *Atticas Noctes* inscripsimus; tantum ceteris omnibus in ipsius quoque inscriptionis laude cedentes, quantum cessimus in
- 10

Πάτριον] Ita Reg. nisi quod *Τὸ πᾶν* hab. pro Salm. ex illa lectione effecit. Contra *iv* retinendum esse censebat; hac enim lione fuisse libros. Vulgata lectio ex pia videtur.

scripsit malebat Steph.

nt] Vulg. *desunt*; nostrum est in codd.

Indices] *Index* de quocunque intelligi vid monstratur et indicatur; quod praeululus et inscriptio libri; unde is quo-

que *Index*. I. Gron.

Epistolicarum] Guelf. *ep̄larum q̄onum*. Lips. *Elect.* 2, 3 fin. coniecit: *epistolarum quaesitorum*, exemplari usus, in quo superius habebatur; *de natura humana et epistolicarum quaestionum*; illa vv. in vett. libris desunt. — *Et*] Guelf. om. *et*.

Prorsus] Guelf. cum edd. vett. et Steph. hab. *prorsus*, quod recepi, pro (Reg. et Rot.) *prorsum*. v. Nolt. Lex. Ant. p. 690. Mox pro *captus* ante Steph. erat *coceptus* (Guelf. *ceptus*). (v. Steph. l. l. p. 203.) Correxerit iam Lips. Antiqq. LL. 5, 4.

§. 10. *Immeditate*] Hoc dedit Gron. ex Reg. qui exhibet *immedietate* (sic!); vulg. *immediate*. Sed nostrum plane exhibet Iant. sic: *imeditate*. Guelf. *in mediate*.

Inscriptionis] Edd. vett. et Guelf. *scriptionis* hic et mox. Postea illis pro istis scripti cum edd. vett. Steph. atque Guelf. — *Cessimus*] Guelf. *cessimus*; an fort. *cedemus* dare voluit?

cura et elegantia scriptio-¹¹nis. Sed ne consilium quidem in excerpendis notandisque rebus idem mihi, quod plerisque illis, fuit. Namque illi omnes, et eorum maxime Graeci, multa et varia lectitantes, in quas res cunque inciderant, alba, ut dicitur, linea sine cura discriminis, so- lam copiam sectati converrebant: quibus in le- gendis ante animus senio ac taedio languebit; quam unum alterumve reppererit, quod sit aut voluptati legere, aut cultui legisse, aut usui meminisse. Ego vero, cum illud Heracliti Ephe-¹²sii, viri summe nobilis, verbum cordi haberem, quod profecto ita est: Πολυμαθὴν νόον οὐ διδά-

§. 11. *Inciderant*] Ita Guelf. Reg. et edd. vett. Sermo est de praeterito; vulg. *inciderent*, quod primum ex- stat in Ven. 1509. irrepsitque in Ald. et Steph.

Alba] *Linea* est regula, funiculus, quem rubrica aut alio colore oblinunt. *Alba linea* in albo nihil discernit; hinc de eo in usu est, qui omnia sine di- scrimine probat. *Vergier: ils se contentoient du pre- mier trait.*

Converrebant] Ante Steph. erat *convertebant*, quod hab. etiam Guelf.

Ac] Steph. Specim. Emendd. ad Gell. p. 189. ma- lebat *ac* s. *atque*; et *ac* hab. Guelf. pro vulg. *aut*.

Reppererit] Hoc (s. *repererit*) dedit Reg. cum edd. vett. et Steph.; edd. recentt. *repereris*. Duplex *pp* est ex edd. vett. ante Ald.; Iunt. hab. *repperit*. v. Schneider, Grammat. Lat. 1, 2. p. 593. 598 seqq. Guelf. hab. *reperierit*. Idem postea *usu* pro *usui*.

§. 12. *Heracliti*] In Reg. nomen non comparet; et ab- esse possit. Rot. et Guelf. *eracleti*. — Πολυμαθὴν] Guelf. hab. suum *G*. Graeca sunt in cod. Reg., sed corru- pta: πολ. νόον ΤΑΙΛΕΚΕΙ; quae emendavit Salm. Sensus patet. Dictum Heracliti protulerunt etiam alii, in his Diogen. L. vit. Heracl. et Athenaeus libr. 13. In antiquissimis Gellii edd. nec non in cod. chartac. locus vacuus relictus est. Hinc factum est, ut alii (ut edd. Bon. Ven. 1509. Ald. alii) -supple-

ipse quidem volvendis transeundisque multis admodum voluminibus, per omnia semper negotiorum intervalla, in quibus furari otium potui, exercitus defessusque sum: sed modica ex iis, eaque sola accepi, quae aut ingenia prompta expeditaque ad honestae eruditionis cupidinem utiliumque artium contemplationem ocleri facilique compendio ducerent, aut homines aliis iam vitae negotiis occupatos a turpi certe agrestique rerum atque verborum impedita vindicarent. Quod erunt autem in his commentariis pauca quaedam scrupulosa et anxiosa, vel ex grammatica, vel ex dialectica, vel etiam ex geometria, quodque erunt item paucula remota super augurio iure et pontificio, non oportet ea defugere, quasi aut cognitu non utilia, aut perceptu difficilia; non enim fecimus altos nimis et obscuros in his rebus

rent: *introite, nam et hic dii sunt.* Steph.: *Introite, nam et hic ***.* In Specim. p. 208. addit *Dii sunt.* Crøjum Obs. 4. negandi particulam *ov* tolli volentem refutavit Gron.

Transeundisque] I. e. cursim legendis. Infr. 9, 4.: cursim transire. Salm. — *Iis*] Guelf. *his.*

§. 13. *Quod*] In Reg. est h. l. et postea: *q̃d-*, quam notam involvere *quod* admonuit L. Gron. Atque Guelf. hab. *Qd'* et *qd'que*, quae nihil aliud significant quam *quod* - *quodque*. Recepi pro *quae* - *quaeque*. Iunt. tantum h. l. hab. *quod*, sed postea *quaeque*.

Commentariis] Guelf. semper fere *comentar.*, interdum tamen *comentar.*

Geometria] *Geometrica* Reg. Nostr. hab. Guelf.

Augurio] Sic Mss. (Guelf.) et Steph.; vulg. *super augurio et iure pontificio.* Steph. p. 204. coni.: *super augurum iure*, s. *augurali iure.* Infr. 6, 61: quum de iure augurio quaereretur. cf. Cic. ad Divers. 3, 9. de Senect. 4. — *Difficilia*] Guelf. *dissimilia*.

quaestionum sinus: sed primitias quasdam et
 quasi libamenta ingenuarum artium dedimus:
 quae virum civiliter eruditum neque audisse un-
 quam neque attigisse, si non inutile, at qui-
 dam certe indecorum est. Ab his igitur, si 14
 qui forte nonnunquam tempus voluptasque erit,
 lucubratiunculas istas cognoscere, petatum im-
 petratumque volumus, ut in legendo, quae pri-
 dem scierint, non aspernentur quasi nota in-
 vulgataque. Nam et quid tam remotum in li- 15
 teris est, quin id tamen complusculi sciant?
 Et satis hoc blandum est, non esse haec ne-
 que in scholis decantata, neque in commenta-
 riis protrita. Quae porro nova sibi ignotaque 16
 offenderint, aequum esse puto, ut sine vano
 obtrektatu considerent, an minutae istae ad-
 monitiones pauxillulae nequaquam tamen sint
 vel ad alendum studium vescae, vel ad oble-

Primitias] Guelf. *prouintias*.

Civiliter] Ut civem Romanum decet, mediocriter.

Inutile] Guelf. et edd. vett. *si non utile* (Basil. 1519. *inut.*) *haud* (Iunt. Ald. *at*) *quid. c. indecorum est*, unde coniicias, fort. ita legendum esse: neque aud. nunquam neque att., (i. e. aliquando aud. et att.) si non utile, *haud quid. c. ind. est*. Sed praeferenda est nostra lectio. Edd. ante Bonon. et Connell. om. v. *est*.

§. 14. *Impetratumque*] Guelf. *impetratum sine que*.

§. 15. *Hoc bl.*] Thys. coni. *tolerandum* pro *hoc bl.*

§. 16. *An*] Edd. vett. (ut Brix. Bonon. Ven. 1509.) *ac*.

Pauxillulae] Reg. et Rot. *epauxillulae*; hinc Gron. et *paux*. Pro *nequaquam* Falster. in Nov. Litter. Lips. Kraus. T. 2. p. 138. coni. *nequam* i. e. nullius frugis. Mox Iunt. pro *alend.* hab. *ualend.*

Vescae] Ita Rot.; *vesce* Reg., probante Gron. Carrio, Steph. *inhonestae*; alii *ineptae*; edd. vett. et Guelf. *honestae*. *Vescum* est aridum, tenue, exsuc-

ctandum fovendumque animum frigidae: sed
 eius seminis generisque sint, ex quo facile ad-
 olescant aut ingenia hominum vegetiora; aut
 memoria adminiculatio, aut oratio sollertior,
 aut sermo incorruptior; aut delectantior in otio,
 17 atque in ludo liberalior. Quae autem parum
 plana videbuntur, aut minus plena instructa-
 que, petimus, inquam, ut ea non docendi ma-
 gis, quam admonendi gratia scripta existiment:
 et quasi demonstratione vestigiorum contenti
 persequantur ea post, si libebit, vel libris re-
 18 pertis vel magistris. Quae vero putaverint re-
 prehendenda, his, si audebunt, succenseant,
 unde ea nos accepimus; sed enim, quae aliter
 apud alium scripta legerint, ne iam statim tem-
 pore obstrepant: sed et rationes rerum et au-

cum, macilentum, eoque ad alendum minime ido-
 neum. v. infr. 16; 5.

Frigidae] Tres codd. Gron. et Guelf. vocem *frigi-
 dae* post *animum* positum hab. Vulg. *frig. fov. ani-
 mum*. Guelf. *ad oblect. studium fov. anim. fr.* Pun-
 cta sub v. *stud.* hoc delendum esse indicant.

Adminiculatio] Magis in promptu.

Oratio] Lambec. *ratio*; coll. Macrob. praef.

Delectantior] Edd. vett. et Steph. cum Guelf. *de-
 lectatior motio*; Steph. malebat tamen p. 205.: *deli-
 catio notio*. Rubenius Elect. 2, 22. *delectantior in
 otio* correxit, quod ex cod. Vatic. laudat Rutgers. Varr.
 4, 11. *In otio* hab. etiam Sciopp. *delectatior in otio*
 Pontan. ad Macr. Sat. Prooem. p. 208. ed. Zeun.,
 quod exhibent etiam Reg. et Rot., recepit Long.; *de-
 lectatior motio* chartac. Gron. legendum suadet *de-
 lectatio in otio*. Sequens *atque* pro (Guelf.) *aut* hab.
 Reg. et Rot. Comparat Gron. lib. 3, 15.: in osculis
 atque in manibus filiorum.

§. 18. *His*] Edd. vett. ante Connell. et Iunt. *iis*. No-
 strum hab. etiam Guelf. et mox *subcens*.

Et rat.] Ita Reg. et Rot. atque e coniectura Thys.

ctoritates hominum pensitent, quos illi, quos-
que nos secuti sumus. Erit autem id longe 19
optimum, ut, qui in lectitando, scribendo,
commentando, nunquam voluptates, nunquam
labores ceperunt, nullas hoc genus vigilias vi-
gilarunt, neque ullis inter eiusdem Musae ae-
mulos certationibus disceptationibusque per-
contando, scribendo, elimati sunt, sed intem-
periarum negotiorumque pleni sunt: abeant a
Noctibus his procul, atque alia sibi oblecta-
menta quaerant. Vetus adagium est: *Nihil
cum fidibus graculo, nihil cum amaracino sui.*
Atqui etiam, quo sit quorundam male docto- 20
rum hominum scaevitas et invidentia irritatio,

Vulg. *sed tractationes*; cum chartac. et Guelf. edd.
ante Bonon. *tractiones*, quod hab. etiam Iunt.

§. 19. *Percontando*] Hunc ordinem dedit Carrio. Scri-
pti libri (etiam Guelf.) et edd. vett. utrumque v. *per-*
cont., *scrib.* post *abeant* collocatum hab. *Sunt post*
elim. exterendum censebat Gron. qui, v. *percont.* ex-
cidisse supra, et, quum ad marginem relatum esset
una cum sequenti proximo v., utrumque a succeden-
te librario in locum non suum fuisse additum, suspi-
catus est; fore enim non male: qui in lectit., per-
contando, scribendo, comment., nunquam vol. nunq.
l. ceperunt. Ceterum Steph. ubique *percunct.* edi-
dit; nostra scriptura exstat in edd. vett. v. quem in-
fra laudavi Schneider. Gramm. lat.

Nihil] Imperito homini nihil cum Musis commer-
cii est, sicut graculi, loquacissimae aves, fidibus, i.
e. Musicae obstrepunt: infestumque suis amaraci-
num unguentum. *Thys.* Ceterum Guelf. pro *grac.*
hab. *greculos* et mox *amaricino* cum edd. ante Bo-
non. et Connell. Mox *Atqui* dedi ex edd. vett. pro
(Guelf.) *atque*; quod intulisse videtur Steph.; Ald.
tantum hab. *At etiam.*

§. 20. *Scaevitas*] I. e. sinistra voluntas, iniquitas. Edd.
vett. et Guelf. *saevitas*; nostrum dedit Steph.

mutuabor ex Aristophanae choro anapaesta pau-
 ca, et quam ille homo festivissimus fabulae
 suae spectandae legem dedit, eandem ego com-
 mentariis his legendis dabo; ut ea ne attingat
 neve adeat profestum et profanum vulgus, a
 21 ludo Musico diversum. Versus legis datae hi
 sunt :

Εὐφημεῖν χρὴ κα̑ξίστασθαι τοῖς ἡμετέροισι χο-
 ροῖσιν,

Ὅστις ἄπειρος τοίωνδε λόγων, ἢ γνώμη μὴ
 καθαρεύοι,

Ἡ γενναίων ὄργια μουσῶν, μήτ' εἶδεν, μήτ'
 ἐχόρευσε.

Τούτοις αὐδῶ, καὶ αὐθις ἀπαύδῶ, καὶ αὐθις τὸ
 τρίτον μάλ' ἀπαυδῶ,

Ε̑ξίστασθαι τοῖσι χοροῖς, ὑμεῖς δ' ἀνεγείρετε
 μολπὴν

Aristophanae] V. Aristoph. Ran. v. 357sq. et 372
 sqq. Guelf. Reg. Rot. et Chartac. atque Iunt. hab.
Aristophane. Quid si pro choro legas comico et re-
 tineas Aristophane? De genitivo *Aristoph.* v. Schnei-
 der, Gramm. lat. 2, 1. p. 38. *Aristophani* scriben-
 dum esse censebat Gron.; ut *Sophocli*, *Euripidi*, *Em-
 pedocli*, *Socrati*, patrio casu. Sed non opus est.

Choro] Haec restituit Victor. Varr. Lectt. 17, 4.
 quum legeretur: *coronopesta* s. *corono pesta* (ut cer-
 te est in ed. Rom.). Guelf. et Iunt. *corona pesta*.
 Reg. *choronapesta*, Rot. *choroapesta*. Ceterum sex
 versus habet Reg. Tres de coniectura interposuerat
 cum Victor. Steph. Spatio vacuo relicto omnes ver-
 sus om. edd. vett.

Ne] Guelf. non.

§. 21. καθαρεύοι] Reg. καθαρεύει; voluit: καθαρεύει ut
 est apud Plutarch. in libro: Utrum Athenienses etc. p.
 348. Antea τοίωνδε dedit Reg. pro τῶνδε λόγ. Pro-
 ximo v. idem Reg. μήτ' εἶδεν μήτ' ἐχόρευσε pro μήτ'
 εἶδεν καὶ μήτ' ἐχ. Cf. Suid. sub v. ἐξίστασθαι et
 Priscian. p. 1171. 1183. (V. 2. p. 185. 208. ed. Krehl.).

Καὶ παννυχίδας τὰς ἡμετέρας, αἱ τῆδε πρό-
 πονοῖν ἑορτῇ.

Volumina commentariorum ad hunc diem vi- 22
 ginti iam facta sunt. Quantum autem vitae 23
 mihi deinceps deum voluntate erit, quantum-
 que a tuenda re familiari procurandoque cultu
 liberorum meorum dabitur otium: ea omnia
 succisiva et subsecundaria tempora ad colligen-
 das huiuscemodi memoriarum delectatiunculas
 conferam. Progredietur ergo numerus libro- 24
 rum, diis bene iuvantibus, cum ipsius vitae,
 quantuli quique fuerint, progressibus, neque
 longiora mihi dari spatia vivendi volo, quam

§. 22. *Volumina*] Hinc colligi sequit, non esse hanc
 praefationem operi praefigendam. Absolutis quippe de-
 mum commentariis eam, ut moris est, auspiciatus
 est auctor. *Salm.*

§. 23. *Quantumque*] Ita Reg. et Steph. Eodem fere re-
 dit lectio Rot.: *quantumque ad vanda re fam.*, et
 chartacei atque Guelf. *quantumque acuens* (Guelf.
acuent) *a re fam.* Edd. vett. *quantumque a cura*
publica et a re fam. Copulam que om. Ven. 1509.
 Iunt.: *quantum a curanda re fam.*

Otium] Quidni otii, ut antea *vitae*? An propterea
 quod magis a v. *quantum* abest? Vocem hanc plane
 om. Iunt.

Subsecundaria] Praepositionem *sub* imprudentia li-
 brarii repetitam esse suspicatus est Gron., nisi forte
sub diminutionem indicat. Hinc Long. in Ind.:
 minus paullo quam secundarium. Antea *succis.* pro
subsiciva dedi ex edd. Rom., Ven. et Brix.; Guelf. et
 Iunt. hab. *subcina.* cf. Nolten. Lexic. p. 171.

Delectatiunculas] Guelf. Reg. et Rot. auctoritatem
 secutus hanc vocem recepi pro vulg. *disceptatiuncu-*
las; et mox *ergo* pro *igitur*, quod tamen hab. etiam
 Guelf. Postea vv. *mihi dari* non hab. Rot. Tum v.
 quoque om. Ven. 1509. Iunt. Ald.; restitutum illud
 video in ed. Lugd. 1539.

dum erō ad hanc quoque facultatem scribendi
 25 commentandique idoneus. Capita rerum, quae
 cuique commentario insunt, exposuimus hic
 universa, ut iam statim declaretur, quid quo-
 [ve] in libro quaeri inveniri que possit.

§. 25. *Capita*] Hinc est quod octavi libri indicem ha-
 bemus, libri vero iacturam passi sumus. Adscriptionem
 hanc titulorum ac lemmatum ad singulos tractatus
 parum frequentatam fuisse veteribus comperi. *Salm.*
 Plinium secutus est Gellius. Habet vero ea lemma-
 ta omnia Reg., ita ut vere Gelliana esse videantur.
 Sunt quidem in his titulis, quae vituperari possint;
 (v. Stephan. Admonit. de Titul. Capp. p. 35 sqq.)
 sed hinc non sequitur, ut a Gellio non profecta sint;
 quippe qui eos iusto negligentius absolutis capitibus
 ipsis praefigere potuit. V. praefat. nostram. Super
 ipsis capitibus nullae epigraphae sunt in cod. Reg. v.
 supra descriptionem cod. Guelferb. Discrepantes in
 his lemmatibus lectiones ante quodvis caput suo
 quasque loco indicavimus.

Quove] Alii (ut marg. Gryph.) *quoque*. Mss.
 (Guelf.) et edd. vett. *quid quo in libro*; quod magis
 antiqui moris dicit Gron.; *quove* dedit cum Iunt.
 Ald.; Ven. 1509. *quid quod in l.*

INDEX CAPITUM.

Commentario primo haec insunt,

CAP. 1. **Q**uali proportionē quibusque collectionibus Plutarchus ratiocinatum esse Pythagoram philosophum dixerit de comprehendenda corporis proceritate, qua fuit Hercules, cum vitam inter homines viveret.

2. Ab Herode Attico Cl. V. tempestive deprompta in quendam iactabundum et gloriosum adolescentem, specie tantum philosophiae sectatorem, verba Epicteti Stoici, quibus festiviter a vero Stoico seiunxit vulgus loquacium nebulonum, qui se Stoicos nuncuparent.

3. Quod Chilo Lacedaemonius consilium anceps pro salute amici cepit; quodque est circumspecte et anxie considerandum, an pro utilitatibus amicorum delinquendum aliquando sit: notataque inibi et relata, quae Theophrastus et M. Cicero super ea re scripserunt.

4. Quam tenuiter curioseque exploraverit Antonius Iulianus in oratione M. Tullii verbi ab eo mutati argutiam.

5. Quod Demosthenes rhetor cultu corporis atque vestitu probri obnoxio infamique munditia fuit; quodque item Hortensius orator ob eiusmodi munditias gestumque in agendo histrionicum Dionysiae saltatriculae cognomento compellatus est.

6. Verba ex oratione Metelli Numidici, quam dixit in censura ad populum, cum eum ad uxores ducendas adhortaretur; eaque oratio quam ob causam reprehensa, et quo contra modo defensa sit.

7. In hisce verbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem: *Hanc sibi rem praesidio sperant futu-*

rum, neque mendum esse nec vitium; errareque istos, qui bonos violant libros, et *futuram* scribunt: atque inibi de quodam alio Ciceronis verbo dictum, quod probe scriptum perperam mutatur: et aspersa pauca de modulis numerisque orationis, quos Cicero avide sectatus est.

8. Historia in libris Sotionis philosophi reperta super Laide meretrice et Demostheue rhetore.

9. Qui modus fuerit, quis ordo disciplinae Pythagoricae; quantumque temporis imperatum observatumque sit dicendi simul ac tacendi.

10. Quibus verbis compellaverit Favorinus philosophus adolescentem casce nimis et prisce loquentem.

11. Quod Thucydides, historiae scriptor inclitus, Lacedaemonios in acie non tuba, sed tibiis esse usos dicit; verbaque eius super ea re posita: quodque Herodotus Halyatten regem fidicinas in procinctu habuisse tradit: atque inibi quaedam notata de Gracchi fistula contionaria.

12. Virgo Vestae quid aetatis, et ex quali familia, et quo ritu quibusque caerimoniis et religionibus, ac quo nomine a pontifice maximo capiatur, et quo statim iure esse incipiat simulatque capta est: quodque, ut Labeo dicit, nec [illa] intestato cuiquam nec eius intestatae quisquam iure heres est.

13. Quaesitum esse in philosophia, quidnam foret in recepto mandato rectius, idne omnino facere, quod mandatum est; an nonnunquam etiam contra, si id speres ei, qui mandavit, utilius fore: superque ea quaestione expositae diversae sententiae.

14. Quid dixerit feceritque C. Fabricius, magna vir gloria magnisque rebus gestis, sed familiae pecuniaeque inops, cum ei Samnites tanquam indigenti grave aurum donarent.

15. Quam importunum vitium plenumque odii sit futilis inanisque loquacitas, et quam multis in locis a principibus utriusque linguae viris detestatione iusta culpata sit.

16. Quod verba ista haec Quadrigarii ex annali tertio: *ibi mille hominum occiditur*, non licentia, neque de poetarum figura, sed ratione certa et proba grammaticae disciplinae dicta sunt.

17. Quanta cum animi aequitate toleraverit Socrates uxoris ingenium intractabile: atque inibi, quid M. Varro in quadam satira de officio mariti scripserit.

18. Quod M. Varro in quarto decimo *Humanarum* L. Aelium magistrum suum *περὶ ἔτυμολογίας* [disserentem] falsa reprehendit, quodque idem Varro in eodem libro falsum furis *ἔτυμον* dicit.

19. Historia super libris Sibyllinis, ac de Tarquinio Superbo rege.

20. Quae geometrae dicant *schemata*, quibusque omnia ista Latinis vocabulis appellentur.

21. Quod Iulius Higinus affirmatissime contend[er]it, legisse se librum P. Virgilii domesticum, in quo scriptum esset: *et ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror*, non, quod vulgus legeret: *sensu torquebit amaro*.

22. An, qui causas defendit, recte Latineque dicat: *superesse se ei, quod defendit*; et *superesse* proprie quid sit.

23. Quis fuerit Papirius Praetextatus, quaeve istius causa cognomenti sit: historiaque ista omnis super eodem Papirio cognitu iucunda.

24. Tria epigrammata trium veterum poetarum, Naevii, Plauti, Pacuvii, quae, facta ab ipsis, eorum sepulcris incisa sunt.

25. Quibus verbis M. Varro *inducias* definierit: quaesitumque inibi curiosius, quatenam ratio sit vocabuli *induciarum*.

26. Quem in modum mihi Taurus philosophus responderit percontanti, an sapiens irasceretur.

Commentario secundo haec insunt.

1. Quo genere solitus sit philosophus Socrates exercere patientiam corporis: deque eiusdem vii patientia.

2. Quae ratio observatioque officiorum esse debeat inter patres filiosque in discumbendo sedendoque, atque in id genus rebus domi forisque, si filii magistratus sunt et patres privati: superque ea re Tauri philosophi dissertatio, et exemplum ex historia Romana petendum.

3. Qua ratione verbis quibusdam vocabulisque veteres immiserint *h* literae spiritum.

4. Quam ob causam Gabius Bassus genus, quoddam iudicii *divinationem* appellari scripsit, et quam alii causam esse eiusdem vocabuli dixerunt.

5. Quam lepide designateque dixerit Favorinus philosophus, quid intersit inter Platonis et Lysiae orationem.

6. Quibus verbis ignaviter et abiecte Virgilius usus esse dicatur, et quid iis, qui id improbe dicunt, respondeatur.

7. De officio erga patres liberorum: deque ea re ex philosophiae libris, in quibus scriptum quaesitumque est, an [semper] omnibus[que] patris iussis obsequendum sit.

8. Quod parum aequa reprehensio Epicuri a Plutarcho peracta [sit] in syllogismi disciplina.

9. Quod idem Plutarchus evidenti calumnia verbum ab Epicuro dictum insectatus sit.

10. Quid sint *favissae Capitolinae*, et quid super eo verbo M. Varro Servio Sulpicio quaerenti rescripserit.

11. De Siccio Dentato, egregio bellatore, multa memoratu digna.

12. Considerata perpensaque lex quaedam Solonis, speciem habens primorem iniquae iniustaeque legis, sed ad usum et emolumentum salubritatis penitus reperta.

13. *Liberos* in multitudinis número etiam unum filium filiamve veteres dixisse.

14. Quod M. Cato in libro, qui inscriptus est *contra Tiberium exsulem*, *stitisses vadimonium* per *i* literam dicit, non *stetisses*: eiusque verbi ratio reddita.

15. Quod antiquitus aetati senectae potissimum habiti sint ampli honores: et cur postea ad maritos et ad patres iidem isti honores delati sint: atque ibi quaedam de capite legis Iuliae septimo.

16. Quod Caesellius Vindex a Sulpicio Apollinari reprehensus est in sensus Virgiliani enarratione.

17. Cuiusmodi naturam esse quarundam praepositionum M. Cicero animadverterit: disceptatumque ibi super eo ipso, quod Cicero observaverat.

18. Quod Phaedon Socraticus servus fuit, quodque item alii complusculi servitutem servierunt.

19. *Rescire* verbum quid sit, et quam habeat veram et propriam significationem.

20. Quae vulgo dicuntur *vivaria*, id vocabulum veteres non dixisse; et quid pro eo P. Scipio in oratione ad populum, quid postea M. Varro in libris de re rustica dixerit usurpatum.

21. Super eo sidere, quod Graeci ἀμαζαν, nos *septemtriones* vocamus, ac de utriusque vocabuli ratione et origine.

22. De vento Iapyge, deque aliorum ventorum vocabulis regionibusque accepta e Favorini sermonibus.

23. Consultatio diiudicatioque locorum facta ex comoedia Menandri et Caecilii, quae *Plocium* inscripta est.

24. De vetere parsimonia, deque antiquis legibus sumtuariis.

25. Quid Graeci ἀναλογίαν, quid contra ἀνωμαλίαν vocent.

26. Sermones M. Frontonis et Favorini philosophi de generibus colorum vocabulisque eorum Graecis et Latinis: atque inibi color *spadix* cuiusmodi sit.

27. Quid T. Castricius existimaverit super Sallustii verbis et Demosthenis, quibus alter Philippum descripsit, alter Sertorium.

28. Non esse compertum, cui deo rem divinam fieri oporteat, cum terra movet.

29. Apologus Aesopi Phrygis memoratu non inutilis.

30. Quid observatum sit in undarum motibus, quae in mari alio atque alio modo fiunt, austris flantibus aquilonibusque.

Commentario tertio haec insunt.

1. Quaesitum ac tractatum, quam ob causam Sallustius, avaritiam, dixerit, non animum modo virilem, sed corpus quoque ipsum effeminare.

2. Quemnam esse natalem diem M. Varro dicat [eorum], qui ante noctis horam sextam postve eam

nati sunt: atque inibi de temporibus terminisque dierum, qui civiles nominantur et usquequaque gentium varie observantur: et praeterea quid Q. Mucius scripserit super ea muliere, quam maritus non iure usurpavisset, quod rationem civilis anni non habuerit.

3. De noscendis explorandisque Plauti comoediis, quoniam promiscue verae atque falsae nomine eius inscriptae feruntur: atque inibi, quod Plautus in pistino, et Naevius in carcere fabulas scriptitarint.

4. Quod P. Africano et aliis tunc viris nobilibus ante aetatem senectam barbam et genas radere mos patrius fuit.

5. Deliciarum vitium et mollities oculorum et corporis ab Arcesilao philosopho cuidam opprobata acerbè simul et festiviter.

6. De vi atque natura palmae arboris, quod lignum ex ea ponderibus impositis renitatur.

7. Historia ex annalibus sumpta de Q. Caedicio, tribuno militum, verbaque ex Originibus M. Catonis apposita, quibus Caedicii virtutem cum Spartano Leonida aequiparat.

8. Literae eximiae consulum C. Fabricii et Q. Aemilii ad regem Pyrrhum a Q. Claudio, scriptore historiarum, in memoriam datae.

9. Quis et cuiusmodi fuerit, qui in proverbio fertur *equus Seianus*: et qualis color equorum sit, qui *spadices* vocantur: deque istius vocabuli ratione.

10. Quod est quaedam septenarii numeri vis et facultas in multis naturae rebus animadversa, de qua M. Varro in Hebdomadibus disserit copiose.

11. Quibus et quam frivolis argumentis Attius in Didascalicis utatur, quibus docere nititur, Hesiodum esse, quam Homerum, natu antiquiorem.

12. Largum atque avidum bibendi [a] P. Nigidio, doctissimo viro, nova et prope absurda vocabuli figura *bibosum* dictum.

13. Quod Demosthenes, etiam tum adolescens, cum Platonis philosophi discipulus foret, audito forte Callistrato rhetore in contione populi, destitit a Platone, et sectatus est Callistratum.

14. *Dimidium librum legi*, aut: *dimidiam fabulam audiui*, aliaque huiuscemodi qui dicat, vitiose

dicere: eiusque vitii causas reddere M. Varronem; nec quemquam veterum iisce verbis ita usum esse.

15. Exstare in literis, perque hominum memorias tradi[tum], quod repente multis mortem attulit gaudium ingens insperatum; interclusa anima et vim magni novique motus non sustinente.

16. Temporis varietas in puerperiis mulierum quatenus sit et a medicis et a philosophis tradita: atque inibi poetarum quoque veterum super eadem re opiniones, multaque alia auditu atque memoratu digna: verbaque ipsa Hippocratis medici ex libro illius sumta, qui inscriptus est *περὶ τροφῆς*.

17. Id quoque esse a gravissimis viris memoriae mandatum, quod tres libros Plato Philolai Pythagorici et Aristoteles pauculos Speusippi philosophi mercati sunt pretiis fidem non capientibus.

18. Quid sint *pedarii senatores*, et quam ob causam ita appellati: quamque habeant originem verba haec ex edicto translaticio consulum: SENATORES. QUIBUS. QUE. IN. SENATU. SENTENTIAM, DICERE. LICET.

19. Qua ratione Gabius Bassus scripserit *parcum hominem* appellatum: et quam esse eius vocabuli causam putarit; et contra, quem in modum quibusque verbis Favorinus, hanc traditionem eius eluserit,

Commentario quarto haec insunt.

1. Sermo quidam Favorini philosophi cum grammatico iactantior factus in Socraticum modum: atque [in]ibi inter sermonem dictum, quibus verbis *penus* a Q. Scaevola definita sit, quodque eadem definitio culpata reprehensaque sit.

2. Quid differant *morbus* et *vitium*; et quam vim habeant vocabula ista in edicto aedilium: et an eunuchus et steriles mulieres redhiberi possint, diversaeque super ea re sententiae.

3. Quod nullae fuerint rei uxoriae actiones in urbe Roma ante Carvilianum divortium: atque inibi, quid sit proprie *pellex*, quaeque eius vocabuli ratio sit.

4. Quid Servius Sulpicius in libro, qui est de dotibus, scripserit de iure atque more veterum sponsaliorum.

5. Historia narrata de perfidia haruspicum Etruscorum, quodque ob eam rem versus hic a pueris Romae urbe tota cantatus est: *Malum consilium consultori pessimum est.*

6. Verba veteris senatusconsulti, [in] quo decretum est, hostiis maioribus expiandum, quod in sacratio hastae Martiae movissent: atque [in]ibi enarratum, quid sint *hostiae succidaneae*; quid item *porca praecidanea*; et quod Capito Atteius *ferias* quasdam *praecidaneas* appellavit.

7. De epistola Valerii Probi, grammatici, ad Marcellum scripta, super accentu nominum quorundam Punicorum.

8. Quid C. Fabricius de Cornelio Rufino, homine avaro, dixerit; quem, cum odisset, inimicusque esset, designandum tamen consulem curavit.

9. Quid significet proprie *religiosus*, et in quae diverticula significatio istius vocabuli flexa sit, et verba Nigidii Figuli ex commentariis eius super ea re sumta.

10. Quid observatum de ordine rogandarum sententiarum in senatu, iurgiorumque in senatu C. Caesaris consulis et M. Catonis, diem dicendo eximentis.

11. Quae qualiaque sint, quae Aristoxenus quasi magis comperta de Pythagora memoriae commendavit: et quae item Plutarchus in eundem modum de eodem Pythagora scripserit.

12. Notae et animadversiones censoriae, in veteribus monumentis repertae, memoria dignae.

13. Quod intentiones quaedam tibiarum, certo modo factae, ischiacis mederi possunt.

14. Narratur historia de Hostilio Mancino aedili et Mamilia meretrice: verbaque decreti tribunorum, ad quos a Mamilia provocatum est.

15. Defensa a culpa sententia ex historia Sallustii, quam inimici eius cum insectatione maligne reprehenderunt.

16. De vocabulis quibusdam a Varrone et Nigidio contra cotidiani sermonis consuetudinem declinatis: atque inibi id genus quaedam cum exemplis veterum relata.

17. De natura quarundam particularum, quae praepositae verbis, intendi atque produci barbare at-

que inscite videntur, exemplis rationibusque plusculis disceptatum.

18. De P. Africano superiore sumpta quaedam ex annalibus, memoratu dignissima.

19. Quid M. Varro in Logistorico scripserit de moderando victu puerorum impubium.

20. Notati a censoribus, qui audientibus iis dixerant ioca quaedam intempestiviter: ac de eius quoque nota deliberatum, qui steterat forte apud eos oscitabundus.

Commentario quinto haec insunt.

1. Quod Musonius philosophus reprehendit improbatumque, laudari philosophum disserentem a vociferantibus et in laudando gestientibus.

2. Super equo Alexandri regis, qui *Bucephalas* appellatus est.

3. Quae causa, quodque initium fuisse dicatur Protagorae ad philosophiae literas adeundi.

4. De verbo *duo et vicesimo*, quod vulgo incognitum est, a viris doctis multifariam in libris scriptum est.

5. Cuiusmodi ioco incavillatus sit Antiochum regem Poenus Hannibal.

6. De coronis militaribus, quae sit earum *triumphalis*, quae *obsidionalis*, quae *civica*, quae *muralis*, quae *castrensis*, quae *navalis*, quae *ovalis*, quae *oleaginea*.

7. *Personae* vocabulum quam lepide interpretatus sit, quamque esse vocis eius originem dixerit Gabius Bassus.

8. Defensus error a Virgilii versibus, quos arguerat Iulius Higinus grammaticus; et ibidem, quid sit *lituus*; deque etymologia vocis eius.

9. Historia de Croesi filio, sumpta ex Herodoti libris.

10. De argumentis, quae Graece *ἀντιστρέφοντα* appellantur, a nobis *reciproca* dici possunt.

11. Biantis de re uxoria syllogismum non posse videri *ἀντιστρέφοντα*.

12. De nominibus deorum populi Romani *Diiovis* et *Veiovis*.

13. De officiorum gradu atque ordine, moribus populi Romani observato.

14. Quod Apion, doctus homo, qui *Plistonices* appellatus est, vidisse se Romae scripsit recognitionem inter se mutuam ex vetere notitia hominis et leonis.

15. Corpusne sit vox, an *ἀσώματον*, varias esse philosophorum sententias.

16. De vi oculorum deque videndi rationibus.

17. Quam ob causam dies primi post Kalendas, Nonas, Idus, atri habeantur: et cur diem quoque quartum ante Kalendas, vel Nonas, vel Idus quasi religiosum plerique vitant.

18. In quid et quantum differat historia ab annalibus: superque ea re verba posita ex libro rerum gestarum Sempronii Asellionis primo.

19. Quid sit *adoptatio*, quid item sit *arrogatio*, quantumque haec inter se differant; verbaque eius quae qualiaque sint, qui in liberis arrogandis super ea re populum rogat.

20. Quod vocabulum Latinum *Soloecismo* fecerit Capito Sinnius; quid autem id ipsum appellaverint veteres Latini; quibusque verbis *Soloecismum* defini-erit idem Capito Sinnius.

21. *Pluria* qui dicat et *compluria* et *compluriens*, non barbare dicere, sed Latine:

Commentario sexto haec insunt.

1. Quem in modum responderit Chrysippus adversus eos, qui providentiam consistere negaverunt.

2. Quo itidem modo et vim necessitatemque fati constituerit, et esse tamen in nobis consilii iudicii-que nostri arbitrium confirma[ve]rit.

3. Historia sumpta ex libris Tuberonis de serpente invisitatae magnitudinis.

4. Quid idem Tubero novae historiae de Attilio Regulo, a Carthaginiensibus capto, memoriae mandaverit: quid etiam Tuditanus super eodem Regulo scripserit.

5. Quod Alfenus Iureconsultus in verbis veteribus interpretandis erravit.

6. Temere inepteque reprehensum esse a Iulio Higino Virgilium, quod *praepetes* Daedali pennas dixit: atque ibi, quid sint aves *praepetes*, et quid illae sint aves, quas Nigidius *inferas* appellavit.

7. De Acca Larentia et Gaia Tarratia; deque origine sacerdotiū *fratrum arvalium*.

8. Notata quaedam de rege Alexandro et de P. Scipione, memoratu digna.

9. Locus exemptus ex annalibus L. Pisonis historiae et orationis lepidissimae.

10. Historia super Euclide Socratico, cuius exemplo Taurus philosophus [ad]hortari adolescentis suos solitus [est] ad philosophiam naviter sectandam.

11. Verba ex oratione Q. Metelli Numidici, quae libuit meminisse, ad officium gravitatis dignitatisque vitae ducentia.

12. Quod neque *testamentum*, sicuti Servius Sulpicius existimavit, neque *sacellum*, sicuti C. Trebatius, duplicia verba sunt, sed a testatione [alterum] productum, alterum a sacro imminutum.

13. De quaestiunculis, apud Taurum philosophum in convivio agitatis, quae sympoticae vocantur.

14. Punientis peccatis tris esse rationes a philosophis attributas, et quamobrem Plato [tantum] duarum ex iis meminerit, non trium.

15. De verbo *quiesco*, an e litera corripitur, an produci debeat.

16. [Notatum verbum] *deprecor*, a poeta Catullo inusitate quidem, sed apte positum et proprie: deque ratione eius verbi, exemplisque veterum scriptorum.

17. Quis omnium primus libros publice praeberet legendos, quantusque numerus fuerit Athenis ante clades Persicas librorum in bibliothecis publicorum.

Commentario septimo haec insunt.

1. Admiranda [quaedam] ex annalibus sumpta de P. Africano superiore.

2. De Caesellii Vindicis pudendo errore, quem offendimus in libris eius, quos inscripsit *Lectionum Antiquarum*.

3. Quid Tiro Tullius, Ciceronis libertus, reprehenderit in M. Catonis oratione, quam pro Rhodiensibus in senatu dixit; et quid ad ea, quae reprehenderat, responderimus.

4. Cuiusmodi servos, et quam ob causam Caelius Sabinus, iuris civilis auctor, *pileatos* venundari solitos scripserit, et quae mancipia sub corona more maiorum venierint: atque id ipsum: *sub corona* quid sit.

5. Historia de Polo histrione, memoratu digna.

6. Quid de quorundam sensuum naturali defectione Aristoteles scripserit.

7. An *affatim*, quasi *admodum*, prima acuta pronuntiandum sit; et quaedam itidem non incuriose tractata super aliarum vocum accentibus.

8. Res ultra fidem tradita super amatore delphino et puero amato.

9. *Peposci* et *memordi*, *pepigi*, *spepondi* et *occecurri* plerisque veterum dixisse, non, uti postea receptum est dicere, per o aut per u litteram in prima syllaba positam, sed per e, atque id Graecae rationis exemplo dixisse: praeterea notatum, quod viri non indocti neque ignobiles a verbo *descendo* non *descendi*, sed *descendidi* dixerunt.

10. *Usucapio* et copulate et recto vocabuli casu dicitur, ita *pignoriscapio* coniuncte et eadem vocabuli forma dictum est.

11. Neque *levitatem*, neque *nequitiam* ea significatione esse, qua in vulgi sermonibus dicuntur.

12. De tunicis *χειριδώτοις*, quod earum usum P. Africanus Sulpicio Gallo obiecit.

13. Quomodo *classicum* dicat M. Cato; quem *infra classem*.

14. De tribus dicendi generibus: ac de tribus philosophis, qui ab Atheniensibus ad senatum Romanum legati [missi] sunt.

15. Quam severe moribus maiorum in fures vindicatum sit, et quid scripserit Mucius Scaevola super eo, quod servandum datum commodatumve esset.

16. Locus exscriptus e satira M. Varronis, quae *περὶ ἐδεσμάτων* inscripta est, de peregrinis ciborum generibus: et appositi versus Euripidis, quibus delicatiorum hominum luxuriantem gulam confutavit.

17. Sermo habitus cum grammatico, insolentia.

rum et imperitiarum pleno, de significatione vocabuli, quod est *obnoxius*: deque eius vocis origine.

18. De observata custoditaque apud Romanos iurisiurandi sanctimonia: atque inibi de decem captivis, quos Hannibal Romam, deiurio ab iis accepto, legavit.

19. Historia, ex annalibus sumta, de Tiberio Sempronio Graccho, patre Gracchorum, tribuno plebei: atque inibi tribunicia [plebis] decreta cum ipsis verbis relata.

20. Quod Virgilius ob aquam a Nolanis sibi non permissam sustulit e versu suo *Nola*, et posuit *Ora*: atque ibi quaedam alia de consonantia literarum iucunda.

21. *Quoad vivet*, et *quoad morietur*, cur id ipsum temporis significant, cum ex duobus sint facta contrariis.

22. Quod censores equum adimere soliti sint equitibus corpulentis et praepinguibus: quaesitumque, utrum ea res cum ignominia, an incolumi dignitate equitum facta sit.

Commentario octavo haec insunt.

1. *Hesterna noctu* rectene, an cum vitio dicatur: et quaenam super istis verbis grammatica traditio sit: item quod Decemviri in XII. tabulis *nox* pro *noctu* dixerunt.

2. Quae mihi decem verba ediderit Favorinus, quae usurpentur quidem a Graecis, sed sint adulterina et barbara; quae item a me totidem acceperit, quae ex medio communique usu Latine loquentium minime Latina sint, neque in veterum libris reperiuntur.

3. Quem in modum et quam severe increpuerit, audientibus nobis, Peregrinus philosophus adolescentem Romanum, ex equestri familia, stantem se-gnem apud se et assidue oscitantem.

4. Quod Herodotus, scriptor historiae memoratissimus, parum vere dixerit, unam solamque pinum arborum omnium caesam nunquam denuo ex iisdem radicibus pullulare, et quod item de aqua

pluviali et nive rem non satis exploratam pro còmperta posuerit.

5. Quid illud sit, quod Virgilius *coelum stare pulvere*, et quod Lucilius *pectus sentibus stare* dixit.

6. Cum post offensiunculas in gratiam redeatur, expostulationes fieri mutuas, minime utile esse: superque ea re et sermo Tauri expositus, et verba ex Theophrasti libro sumta, et quid M. quoque Cicero de amore amicitiae senserit, cum ipsius verbis additum.

7. Ex Aristotelis libro, qui *περὶ τῆς μνήμης* inscriptus est, cognita acceptaque de natura et habitu memoriae: atque inibi alia quaedam de exuberantia aut interitu eius lecta auditaque.

8. Quid mihi usu venerit, interpretari et quasi effingere volenti locos quosdam Platonicos Latina oratione.

9. Quod Theophrastus philosophus, omnium suae aetatis facundissimus, verba pauca ad populum Atheniensem facturus, deturbatus verecundia obticuerit; quodque idem hoc Demostheni, apud Philippum regem verba facienti, evenerit.

10. Qualis mihi fuerit in oppido Eleusine disceptatio cum grammatico quodam praestigioso, tempora verborum et puerilia meditamenta ignorante, remotarum autem quaestionum nebulas et formidines capiendis imperitorum animis ostentante.

11. Quam festive responderit Xanthippae uxori Socrates, petenti, ut per Dionysia largiore sumtu coenitarent.

12. Quid significet in veterum libris scriptum *plerique omnes*: et quod ea verba accepta a Graecis videntur.

13. *Quopsones*, quod homines Afri dicunt, non esse verbum Poenicum, sed Graecum.

14. Lepidissima altercatio Favorini philosophi adversus quendam intempestivum de ambiguitate verborum disserentem: atque inibi verba quaedam ex Naevio poëta et Cn. Gellio non usitate collocata; atque ibidem a P. Nigidio origines vocabulorum exploratae.

15. Quibus modis ignominiatus tractatusque sit

a C. Caesare Laberius poeta : atque inibi appositi versus super eadem re eiusdem Laberii.

Commentario nono haec insunt.

1. Quamobrem Q. Claudius Quadrigarius in undevicesimo annali scripserit, rectiores certioresque ictus fieri, si sursum quid mittas, quam si deorsum.

2. Qualibus verbis notarit Herodes Atticus falso quempiam cultu amictuque nomen habitumque philosophi ementientem.

3. Epistola Philippi regis ad Aristotelem philosophum super Alexandro recens nato.

4. De barbararum gentium prodigiosis miraculis; deque diris et exitiosis effascinationibus: atque inibi de feminis repente versis in mares.

5. Diversae nobilium philosophorum sententiae de genere ac natura voluptatis: verbaque Hieroclis philosophi, quibus decreta Epicuri insectatus est.

6. Verbum, quod est ab *ago* frequentativum, in prima syllaba quonam sit modulo pronuntiandum.

7. De conversione foliorum in arbore olea, brumali et solstitiali die; deque fidibus id temporis ictu alieno sonantibus.

8. Necessum esse, qui multa habeat, multis indigere: deque ea re Favorini philosophi cum brevitate eleganti sententia.

9. Quis modus sit verba vertendi in Graecas sententias; deque iis Homeri versibus, quos Virgilius vertisse aut bene apteque aut improspere existimatus est.

10. Quod Annaeus Cornutus versus Virgilii, quibus Veneris et Vulcani concubitus pudice aperteque dixit, reprehensione spurca et odiosa inquinavit.

11. De Valerio Corvino: et unde Corvinus.

12. De verbis, quae in utramque partem significatione adversa et reciproca dicuntur.

13. Verba ex historia Claudii Quadrigarii, quibus Manlii Torquati, nobilis adolescentis, et hostis Galli provocatoris pugnam depinxit.

14. Quod idem Quadrigarius *huius facies* patrio casu probe et Latine dixit; et quaedam alia apposita de similium vocabulorum declinationibus.

15. De genere controversiae, quod Graece *ἀπο-
ρον* appellatur.

16. Quod Plinium Secundum, hominem non
indoctum, fugerit latueritque vitium argumenti, quod
ἀντιστρέφον Graeci dicunt.

Commentario decimo haec insunt.

1. *Tertiumne consul*, an *tertio*, dici oporteat;
et quonam modo [Cn.] Pompeius, cum in theatro,
quod erat dedicaturus, honores suos [in]scriberet,
quaestionem ancipitem istius verbi de consilio Cice-
ronis vitaverit.

2. Quid Aristoteles de numero puerperii memo-
riae mandaverit.

3. Locorum quorundam illustrium collatio con-
tentioque facta ex orationibus C. Gracchi et M. Ci-
ceronis et M. Catonis.

4. Quod P. Nigidius argutissime docuit, nomina
non positiva esse, sed naturalia.

5. *Avarus* simplexne vocabulum sit, an compo-
situm et duplex, sicut P. Nigidio videtur.

6. Mulctam dictam esse ab aedilibus plebei Ap-
pii Caeci filiae, mulieri nobili, quod locuta esset
petulantius.

7. Fluminum, quae ultra imperium Romanum
fluunt, prima magnitudine esse Nilum, secunda
Histrum, proxima Rhodanum, sicuti M. Varronem
memini scribere.

8. Inter ignominias militares, quibus milites
coërcebantur, fuisse sanguinis dimissionem; et quae-
nam esse videatur causa huiusmodi castigationis.

9. Quibus modis, quoque habitu acies Romana
instrui solita sit, quaeque earum instructionum sint
vocabula.

10. Quae eius rei causa sit, quod et Graeci ve-
teres et Romani annulum in eo digito gestaverunt,
qui est in manu sinistra minimo proximus.

11. Verbum *mature* quid significet: quaeque vo-
cis eius ratio sit: et quod eo verbo vulgus hominum
improprie utitur: atque inibi, quod *praecox* decli-
natum *praecocis* facit, non *praecoquis*.

12. De portentis fabularum, quae Plinius Secundus indignissime in Democritum philosophum confert: ibidem de simulacro volucris columbae.

13. *Cum partim hominum*, qua ratione veteres dixerint.

14. *Iniuria mihi factum itur* quali verborum ordine Cato dixerit.

15. De flaminis Diali, deque flaminicae caerimoniis; verbaque ex edicto praetoris apposita, quibus dicit, non coacturum se ad iurandum neque virgines Vestae neque Dialem.

16. Quos errores Iulius Higinus in sexto Virgilii animadverterit, in historia Romana erratos.

17. Quam ob causam et quali modo Democritus philosophus luminibus oculorum sese privaverit: et super ea re versus Laberii, pure admodum et venuste facti.

18. Historia de Artemisia, deque eo certamine, quod apud Mausoli sepulcrum a scriptoribus inclitis decertatum est.

19. Non purgari neque levare peccatum, dum praetenditur peccatorum, quae alii quoque peccaverunt, similitudo: atque inibi verba ex oratione super ea re Demosthenis.

20. Quid sit *rogatio*, quid *lex*, quid *plebiscitum*, quid *privilegium*, et quantum ista omnia differant.

21. Quam ob causam [M.] Cicero his omnino verbis: *novissime et novissimus* [uti] observantissime vitavit.

22. Locus exemptus ex Platonis libro, qui inscribitur *Gorgias*, de falsae philosophiae probris, quibus philosophos temere incessunt, qui emolumenta verae philosophiae ignorant.

23. Verba ex oratione M. Catonis de mulierum veterum victu et moribus: atque inibi, quod fuerit ius marito in adulterio uxorem deprehensam necare.

24. *Die pristini*, et *die crastini*, et *die quarti*, et *die quinti*, qui elegantius locuti sunt, dixisse, non ut ea vulgo dicuntur nunc.

25. Telorum et iaculorum gladiatorumque vocabula, atque inibi navium quoque genera, quae scripta in veterum libris reperiuntur.

26. Inscite ab Asinio Pollione reprehensum Sallustium, quod *transfretationem transgressum* dixerit; et *transgressos qui transfretassent*.

27. Historia de populo Romano deque populo Panico, quod pari propemodum vigore fuerint aemuli.

28. De aetatum finibus *pueritiae*, *iuventae*, *senectae*, ex Tuberonia historia sumtum.

29. Quod particula *atque* non complexiva tantum sit, sed vim habeat plusculam variamque.

Commentario undecimo haec insunt.

1. De origine vocabuli terrae *Italiae*, deque ea mulcta, quae *suprema* appellatur, deque eius nominis ratione: ac de lege Aternia, et quibus verbis antiquitus *mulcta minima* dici solita sit.

2. Quod *elegantia* apud antiquiores non de amoeniore ingenio, sed de nitidiore cultu atque victu dicebatur, eaque in vitio ponebatur.

3. Qualis quantaque sit *pro* particulae varietas; deque exemplis eius varietatis.

4. Quem in modum Q. Ennius versus Euripidi aemulatus sit.

5. De Pyrrhoniis philosophis quaedam, deque Academicis strictim notata, deque inter eos differentia.

6. Quod mulieres Romae per Herculem non iuraverint, neque viri per Castorem.

7. Verbis antiquissimis relictisque iam et desitis minime utendum.

8. Quid senserit dixeritque M. Cato de Albino, qui homo Romanus Graeca oratione res Romanas, venia sibi ante eius imperitiae petita, composuit.

9. Historia de legatis Miletii et Demosthene rhetore, in libris Critolai reperta.

10. Quod C. Gracchus in oratione sua historiam supra scriptam Demadi rhetori, non Demostheni, attribuit: verbaque ipsius C. Gracchi relata.

11. Verba P. Nigidii, quibus differre dicit *mentiri* et *mendacium dicere*.

12. Quod Chrysippus philosophus omne verbum ambiguum dubiumque esse dicit; Diodorus contra nulum verbum ambiguum esse putat.

13. Quid T. Castricius de verbis deque sententia quadam C. Gracchi existima[ve]rit; quodque esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit.

14. Sobria et pulcherrima Romuli regis responsio circa vini usum.

15. De *ludibundo* et *errabundo*, atque id genus verborum productionibus; et quod Laberius sic *amorabundam* dixit, ut dicitur *ludibunda* et *errabunda*; atque inibi, quod Sisenna per huiuscemodi verbum nova figura usus est.

16. Quod Graecorum quorundam verborum difficillima est in Latinam linguam mutatio: velut quod Graece dicitur *πολυπραγμοσύνη*.

17. Quid significet in veteribus praetorum edictis: *qui flumina retanda publice redempta habent*.

18. Qua poena Draco Atheniensis in legibus, quas populo Atheniensi scripsit, fures affecerit, et qua postea Solon, et qua item Decemviri nostri, qui XII. tabulas scripserunt: atque inibi adscriptum, quod apud Aegyptios furta licita et permissa sunt, apud Lacedaemonios autem cum studio quoque affectata et pro exercitio utili celebrata, ac praeterea M. Catonis de puniendis furtis digna memoria sententia.

Commentario duodecimo haec insunt.

1. Dissertatio Favorini philosophi, qua suasit nobili feminae, uti liberos, quos peperisset, non nutrum cum adhibitarum, sed suo sibi lacte aleret.

2. Quod Annaeus Seneca, iudicans de Q. Ennio deque M. Tullio, levi futilique iudicio fuit.

3. *Lictoris* vocabulum qua ratione conceptum ortumque sit; et super eo diversae sententiae Valgii Rufi et Tullii Ciceronis liberti.

4. Versus accepti ex Q. Ennii septimo annalium, quibus depingitur finiturque ingenium comitasque hominis minoris erga amicum superiorem.

5. Sermo Tauri philosophi de modo atque ratione tolerandi doloris secundum Stoicorum decreta.

6. De aenigmate.

7. Quam ob causam Cn. Dolabella proconsul ream mulierem veneficii, confitentemque, ad Areopagitas reiecit.

8. Reditiones in gratiam nobilium virorum, memoratu dignae.

9. Quae dicantur vocabula ancipitia: et quod honoris quoque vocabulum ancipiti sententia fuerit.

10. Quod *aeditimus* verbum Latinum sit.

11. Errare istos, qui spe et fiducia latendi peccent, cum latebra peccati perpetua nulla sit: et super ea re Peregrini philosophi sermo ex Sophocli poetae sententia.

12. Faceta responsio M. Ciceronis, amolientis a se crimen manifesti mendacii.

13. *Intra Kalendas* cum dicitur, quid significet, utrum *ante Kalendas*, an *Kalendis*; an utrumque: atque inibi, quid sit in oratione M. Tullii *intra Oceanum*, et *intra montem Taurum*, et in quadam epistola *intra modum*.

14. *Saltem* particula quam vim habeat, et quam originem.

15. Quod Sisenna in libris historiarum adverbis huiusmodi saepenumero usus est: *celatim*, *vellicatim*, *saltuatim*.

Commentario tertio decimo haec insunt.

1. Inquisitio verborum istorum M. Tullii curiosior, quae fuit in primo Antonianarum libro: *Multa autem impendere videntur praeter naturam etiam praeterque fatum*: tractatumque, an idem duo ista significant: *fatum* atque *natura*, an diversum.

2. Super poetarum Pacuvii et Artii colloquio familiari in oppido Tarentino.

3. An vocabula haec: *necessitudo* et *necessitas* differenti significatione sint.

4. Olympiadis, Alexandri matris, comis ac prudens ad filium [Alexandrum] rescriptio.

5. De Aristotele, et Theophrasto, et Menedemo, philosophis: deque eleganti verecundia Aristotelis successorem diatribae suae eligentis.

6. Quid veteres Latini dixerint, quas Graeci *προσῳδίας* appellant; et item quod vocabulum *barbarismi* non usurpaverint neque Romani antiquiores, neque Attici.

7. Diversum de natura leonum dixisse Homerum in carminibus, et Herodotum in historiis.

8. Quod Afranius poëta prudenter et lepide Sapi-
entiam filiam esse Usus et Memoriae dixit.

9. Quid Tullius Tiro in commentariis scripserit
de *Suculis* et *Hyadibus*, quae sunt stellarum vocabula.

10. Quod sororis *ἐννεμόν* [esse] dixerit Labeo An-
tistius, et quod fratris P. Nigidius.

11. Quem M. Varro iustum aptumque esse nume-
rum convivarum existimavit: ac de mensis secundis
et de bellariis.

12. Tribunos plebis *prensionem* habere, *vocationem*
non habere.

13. Quod in libris Humanarum M. Varronis scri-
ptum est: *aediles et quaestores populi Romani in ius*
a privato ad praetorem vocari posse.

14. Quid sit pomoerium.

15. Verba ex libro Messalae auguris, quibus docet,
qui sint *minores magistratus*; et *consulem praeto-*
remque collegas esse: et quaedam alia de auspiciis:
item verba eiusdem Messalae, disserentis, aliud esse
ad populum loqui, aliud *cum populo agere*: et qui
magistratus a quibus avocent comitiatum.

16. *Humanitatem* non id significare, quod vulgus
putat; sed eo vocabulo, qui sinceriter locuti sunt,
magis proprie esse usos.

17. Quid apud M. Catonem significant verba haec:
inter os atque offam.

18. Platonem tribuere Euripidi Sophocli versum;
et inveniri versus verbis iisdem, aut paucis syllabis
immutatis, apud diversos poëtas, temporibus variis natos.

19. De genere atque nominibus familiae Porciae.

20. Quod a scriptoribus elegantissimis maior ratio
habita sit sonitus vocum atque verborum iucundioris,
(quae a Graecis *εὐφωνία* dicitur) quam regulae disci-
plinaeque, quae a Grammaticis reperta est.

21. Verba T. Castricii rhetoris ad discipulos ado-
lescentes de vestitu atque calceatu non decoro.

22. Comprecationes, quae ritu Romano fiunt diis,
expositae sunt in libris sacerdotum; inter quas Marti
Nerienem tribuunt, et quid *Neriena* seu *Nerio* nomen
importet.

23. M. Catonis, consularis et censorii, pulcherri-
ma exprobratio contra philosophantes nomine, et non
re.

24. Quaesitum tractatumque, quid sint *manubiae*: atque inibi dicta quaedam de ratione utendi verbis pluribus, idem significantibus.

25. Verba P. Nigîdii, quibus dicit, in nomine *Valeri* in casu vocandi primam syllabam acuendam esse: et item alia ex eiusdem verbis ad rectam scripturam pertinentia.

26. De versibus, quos Virgilius sectatus videtur, Homeri ac Parthenii.

27. De sententia Panaetii philosophi, quam scripsit in libro *De officiis* secundo, qua hortatur, ut homines ad cavendas iniurias in omni loco intenti paratique sint.

28. Quod Quadrigarius cum multis mortalibus dixit, an quid et quantum differret, si dixisset cum multis hominibus.

29. Non hactenus esse *faciem*, qua vulgo dicitur.

30. Quid sit in satira M. Varronis: *caninum prandium*.

Commentario quarto decimo haec insunt.

1. Dissertatio Favorini philosophi adversus eos, qui *Chaldaei* appellantur, et ex coetu motibusque siderum et stellarum fata [se] hominum dicturos pollicentur.

2. Quem in modum disseru[er]it Favorinus, consultus a me, super officio iudicis.

3. An aemuli offensique inter sese fuerint Xenophon et Plato.

4. Quod apte Chrysippus et graphice imaginem Iustitiae modulis coloribusque verborum depinxit.

5. Lis atque contentio grammaticorum Romae illustrium enarrata super casu vocativo vocabuli, quod est *egregius*.

6. Cuimodi sint, quae speciem doctrinarum habent: sed neque delectent, neque utilia sint; atque inibi de vocabulis singularum urbium regionumque immutatis.

7. Quod M. Varro Cn. Pompeio, consuli primum designato, commentarium dedit, quem appellavit ipse *Isagogicum*, de officio senatus habendi.

8. Quaesitum esse dissensumque, an praefectus, Latinarum causa creatus, ius senatus convocandi consulendique habeat.

Commentario quinto decimo haec insunt.

1. Quod in Q. Claudii annalibus scriptum est, lignum alumine oblitum non ardere.

2. Quod Plato in libris, quos *De legibus* composuit, largiores laetioresque in conviviiis invitatiunculas vini non inutiles esse existimav[er]it.

3. Quid M. Cicero de particula ista senserit scripseritque, quae praeposita est verbis *aufugio* et *aufero*: et an in verbo *autumo* eadem ista haec praepositio esse videri debeat.

4. Historia de Ventidio Basso, ignobili homine, quem primum de Parthis triumphasse, memoriae traditum est.

5. Verbum *profligo* a plerisque dici improprie insciteque.

6. In libro M. Ciceronis *De gloria* secundo manifestum erratum, in ea parte, in qua scriptum est super Hectore et Aiace.

7. Observatum esse in senibus, quod annum fere aetatis tertium et sexagesimum agant, aut laboribus, aut interitu, aut clade aliqua insignitum: atque inibi super eadem observatione exemplum appositum epistolae divi Augusti ad Caium filium.

8. Locus ex oratione Favorini, veteris oratoris, de coenarum atque luxuriae opprobratione, qua usus est, cum legem Liciniam de sumptu minuendo suasit.

9. Quod Caecilius poeta *frontem* genere virili non poetice, sed cum probatione et cum analogia appellavit.

10. De voluntario et admirando interitu virginum Milesiarum.

11. Verba Senatusconsulti de exigendis urbe Roma philosophis: item verba edicti censorum, quo improbati et coerciti sunt, qui disciplinam rhetoricam instituere et exercere Romae coeperant.

12. Locus ex oratione Gracchi de parsimonia ac de pudicitia sua memoratissimus:

13. De verbis inopinatis, quae utroqueversum dicuntur, et a grammaticis *communia* vocantur.

14. Quod Metellus Numidicus figuram orationis novam ex orationibus Graecis mutuatus est.

15. *Passis velis* et *passis manibus* dixisse veteres, non a verbo suo, quod est *patior*, sed ab alieno, quod est *pando*.

16. De novo genere interitus Crotoniensis Milonis.

17. Quam ob causam nobiles pueri Atheniensium tibiis canere desierint, cum patrium istum morem canendi haberent.

18. Quod pugna belli civilis victoriaque C. Caesaris, quam vicit in Pharsaliis campis, nuntiata praedictaque est per cuiuspiam remigis vaticinium eodem ipso die in Italia Patavii.

19. Verba M. Varronis, memoria digna, ex satira, quae incribitur *περὶ ἐδεσμάτων*.

20. Notata quaedam de Euripidi poetae genere, vita, moribus, deque eiusdem fine vitae.

21. Quod a poetis Iovis filii prudentissimi humanissimique, Neptuni autem inhumanissimi et ferocissimi traduntur.

22. Historia de Sertorio, egregio duce, deque astu eius commenticiisque simulamentis, quibus ad barbaros milites continendos conciliandosque sibi utebatur.

23. De aetatibus historicorum nobilium, Hellanici, Herodoti, Thucydidis.

24. Quid Vulcatius Sedigitus, in libro, quem *De poetis* scripsit, de comicis Latinis iudicavit.

25. De verbis quibusdam novis, quae in Cn. Mattii mimiambis offenderamus.

26. Quibus verbis Aristoteles philosophus defini-erit syllogismum; eiusque definitionis interpretamentum verbis Latinis factum.

27. Quid sint *comitia calata*, quid *curiata*, quid *centuriata*, quid *tributa*, quid *concilium*, atque inibi quaedam eiusmodi.

28. Quod erravit Cornelius Nepos, cum scripsit, Ciceronem tres et viginti annos natum causam pro Sex. Roscio dixisse.

29. Quali figura orationis et quam nova L. Piso annalium scriptor usus sit.

30. Vehiculum, quod *petorritum* appellatur, cuius linguae vocabulum sit, Graecae an Gallicae.

31. Quae verba legaverint Rhodii ad hostium ducem Demetrium, cum ab eo obsiderentur, super illa inclita Ialysi imagine.

Commentario sexto decimo haec insunt.

1. Verba Musonii philosophi Graeca, digna atque utilia audiri observarique; eiusdemque utilitatis sententia, a M. Catone multis ante annis Numantiae ad equites dicta.

2. Cuimodi sit lex apud dialecticos percontandi disserendique, et quae sit eius legis reprehensio.

3. Quanam ratione effici dixerit Erasistratus medicus, si cibus forte deerit, ut tolerari aliquantisper inedia possit, et tolerari fames: verbaque ipsa Erasistrati super ea re scripta.

4. Quo ritu quibusque verbis fetialis populi Romani bellum indicere solitus sit iis, quibus populus Romanus bellum fieri iusserat. Et item, in quae verba conceptum fuerit iusiurandum de furtis militaribus sancendis, et uti milites scripti intra praedictum diem in loco certo frequentarent, causis quibusdam exceptis, propter quas id iusiurandum remitti aequum esset.

5. *Vestibulum* quid significet; deque eius vocabuli rationibus.

6. *Hostiae*, quae dicuntur *bidentes*, quid sint, et quam ob causam ita appellatae sint: superque ea re P. Nigidii et Iulii Higini sententiae.

7. Quod Laberius verba pleraque licentius petulantiusque finxit: et quod multis item verbis utitur, de quibus, an sint Latina, quaeri solet.

8. Quid significet et quid a nostris appellatum sit quod *ἀξίωμα* dialectici dicunt; et quaedam alia, quae prima in disciplina dialectica traduntur.

9. Quid significet verbum in libris veterum creberrime positum: *susque deque*.

10. Quid sint *proletarii*, quid *capitecensi*, quid item sit in duodecim tabulis *assiduus*, et quae eius vocabuli ratio sit.

ptorem, deprehensum ab Annio Milone in adulterio scribit, et loris caesum, pecuniaque data, dimissum.

19. Quid Epictetus philosophus dicere solitus sit hominibus nequam et impuris, disciplinas philosophiae studiose tractantibus: et quae duo verba observanda praeceperit omnium rerum longe salubria.

20. Verba sumpta ex Symposio Platonis numeris coagmentisque verborum scite, modulateque, apteque, exercendi gratia, in Latinam orationem versa.

21. Quibus temporibus post Romam conditam Graeci Romanique illustres viri floruerint ante secundum bellum Carthaginiensium.

Commentario octavo decimo haec insunt.

1. Disputationes a philosopho Stoico, et contra a Peripatetico, arbitro Favorino, factae: quaesitumque inter eos, quantum in perficienda vita beata virtus valeret; quantumque esset in iis, quae dicuntur extranea.

2. Cuiusmodi quaestionum certationibus Saturnalia ludicra Athenis agitare soliti sumus: atque inibi inspersa quaedam sophismata et aenigmata oblectatoria.

3. Quid Aeschines rhetor in oratione, qua Timarchum de impudicitia accusavit, Lacedaemonios statuisse dixerit super sententia probatissima, quam improbatissimus homo dixisset.

4. Quod Sulpicius Apollinaris praedicantem quendam, à sese uno Sallustii historias intelligi, illusit, quaestione proposita, quid verba ista apud Sallustium significarent: *incertum, stolidior, an vanior.*

5. Quod Q. Ennius in septimo annali *quadrupes eques*, ac non *quadrupes equus*, ut legunt multi, scriptum reliquit.

6. Quod Aelius Melissus, in libro, cui titulum fecit *De loquendi proprietate*, quem, cum ederet, *cornu* esse *copiae* dicebat, rem scripsit neque dictu neque auditu dignam; cum differre *matronam* et *matrem familias* existimavit differentia longe vanissima.

7. Quem in modum Favorinus tractaverit intempestivum quendam de verborum ambiguitatibus quaerentem: atque ibi, quot significationes capiat *contio*.

8. *Ὅμοιοτέλευτα καὶ ὁμοιόπρωτα*, atque alia id genus, quae ornamenta orationis putantur, inepta esse et puerilia, Lucilii quoque versibus declarari.

9. Quid significet apud M. Catonem verbum *insecendo*; quodque *insecendo* potius legendum sit, quam, quod plerique existimant, *insequendo*.

10. Errare istos, qui in exploranda febris pulsus venarum pertentari putant, non artefiarum.

11. Verba ex carminibus Furiæ Antiatis, inscite a Caesellio Vindice reprehensa; versusque ipsi, in quibus ea verba sunt, subscripti.

12. Morem istum veteribus nostris fuisse, verba *patiendi* mutare, ac vertere in *agendi* modum.

13. Quali talione Diogenes philosophus usus sit, pertentatus a dialectico quodam sophismatio impudenti.

14. Quid sit numerus *hemioikos*, quid *epitritos*, et quod vocabula ista non facile nostri ausi sunt vertere in linguam Latinam.

15. Quod M. Varro in herois versibus observaverit rem nimis anxiae et curiosae observationis.

Commentario nono decimo haec insunt.

1. Responsio cuiusdam philosophi, interrogati, quam ob causam maris tempestate palluerat.

2. Ex quinque corporis sensibus duos esse cum belluis maxime communes: [quodque turpis et improba est voluptas: quae ex auditu, visu odoratuque procedit: quae vero ex gustu tactuque est, rerum omnium foedissima est; quum hae duae bestiarum etiam sint; reliquae hominum tantum].

3. Quod turpius est, frigide laudari, quam acerbius vituperari.

4. Quamobrem venter repentino timore effluat; quare etiam ignis urinam lacessat.

5. Ex Aristotelis libris sumtum, quod nivis aqua potui pessima sit, et quod ex nive crystallus concreatur.

6. Quod pudor sanguinem ad externa diffundit, timor vero contrahit.

7. Quid sit *obesum*; nonnullaque alia prisca vocabula.

8. Quaestio, an *harena*, *coelum*, *triticum*, pluralia inveniantur: atque inibi de *quadrigis*, *inimicitis*, nonnullis praeterea vocabulis, an singulari numero comperiantur.

9. Antonii Iuliani in convivio ad quosdam Graecos lepidissima responsio.

10. Verba haec: *praeter propter*, in usu vulgi prodita, etiam Ennii fuisse.

11. Ponit versus Platonis amatorios, quos admodum iuvenis lusit, dum tragoediis contendit.

12. Dissertatio Herodis Attici super vi et natura doloris, suaeque opinionis affirmatio per exemplum indocti rustici, qui cum rubis fructiferas arbores praecidit.

13. Quos *pumiliones* dicimus, Graece *πάροις* appellari.

14. Contemporaneos fuisse Caesari et Ciceroni M. Varronem et P. Nigidium, aetatis suae doctissimos Romanos: et quod Nigidii commentationes propter earum obscuritatem subtilitatemque in vulgus non exeunt.

Commentario vigesimo haec insunt.

1. Disceptatio Sex. Caecilii iureconsulti et Favonini philosophi de legibus duodecim tabularum:

2. Vocabulum *siticinum* in M. Catonis oratione quid significet.

3. Quam ob causam L. Attius poeta in Pragmaticis, *sicinnistas nebuloso nomine* esse, dixerit.

4. Artificum scenicorum studium amoremque inhonestum probrosumque esse: et super ea re verba Aristotelis philosophi adscripta.

5. Exempla epistolarum Alexandri regis et Aristotelis philosophi ita uti sunt edita: eaque in linguam Latinam versa.

6. Quaesitum atque tractatum, utrum siet rectius dicere: *habeo curam vestri*, an *vestrum*.

7. Quam diversae Graecorum sententiae super numero Niobae filiorum.

8. De iis, quae habere *συμπάσκειν* videntur cum luna augescente, ac senescente.

9. Qualibus verbis delectari solitus sit Antonius Iulianus, positus in mimiambis, quos Cn. Mattius scripsit.

10. Quid vocabulum *ex iure manum consertum* significet.

11. Quid sit *sculnae* verbum positum apud M. Varronem.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

Quali proportionē quibusque collectionibus Plutarchus ratiocinatum esse Pythagoram philosophum dixerit de comprehendenda corporis proceritate, qua fuit Hercules, cum vitam inter homines viveret.

Plutarchus in libro, quem ὁπόση ψυχῶν καὶ 1
σωμάτων ἀνθρώποις περὶ εὐφροσύνην καὶ ἀρετὴν δια-

LIB. I. CAP. I. *De*] Edd. Gryph. in marg. hab.
in pro de. — *Vitam*] Edd. vett. usque ad Iunt.
vita; vitam dedit Iunt.

§. 1. *Libro*] Hic liber interiit; ne Lamprias quidem tale scriptum memorat. — *Quem*] Ita olim legebatur. Steph. cum Iunt. Ald. pro *conscr.* statim post *quem* dedit *scribit.* Carrio in Buslid. latina pro Graecis reperit (Antiqq. LL. 3, 17.) Gron. etiam in quattuor codd.; in uno (Rot.): *quem de Herculis, quantum inter homines fuit, animi corp. ing. atque*

πορὰ conscripsit, scite subtiliterque ratiocinatum Pythagoram philosophum dicit, in rep-
 2 rienda modulandaque status longitudinisque
 eius praestantia. Nam cum fere constaret,
 curriculum stadii, quod est Pisis ad Iovis Olym-

*virtutibus conscripsit; in altero: quem scribit de Herc. genealogia, quantum inter homines fuit, ani-
 mi corporisque ingenio; in tertio: quem de Hercule scribit, quantum inter hom. animi corporisque ing.
 atque virtutibus intersit, conscripsit; (quae quidem lectio verborum Graecorum videtur esse interpreta-
 tio; addito tantum Herculis nomine.) in quarto: quem scribit G. quantum inter homines. Gron. edi-
 dit: quem de Herculis quali int. hom. f. animi c. que ingenio et virtutibus conscripsit. Animi corpo-
 risque ingenium dixerunt poeta apud Cic. de Inv. 1. ubi est: animi ingenium; et Sallust. in fragm. orat. Cottae: ingenio corporis; Gell. infra c. 9.: de oris et vultus ingenio. At Gell. ipse titulos librorum Graecos transferre non solet. Latina facile intrudi potuerunt, quum Graeca omissa essent a librariis; quod saepe factum est. Pro περὶ Steph. (Specim. Emendd. p. 155sq.) malebat πρὸς; idem pro scribit: inscribit. Intellig.: in libro, quem scribit περὶ δια-
 φορᾶς, ὁπόσῃ εἴη, haec Gell. imminuit, ita ut habemus. Transfer.: quantum inter hominum animos et corpora, ingenii atque virtutis ratione habita, intersit. —, Longitudinisque] Edd. vett. ante Iunt. longitudinis, omisso que. — Eius] Omnes codd. et edd. ante Iunt. eius pro vulg. Herculis exhibent. Ex lemmate Herculis nomen intelligere licet. Maluerim tamen Herculis.*

§. 2. Stadii] Stadium intellige h. l. spatium, quod homo uno spiritu, cursu suo transmittere queat, quod procurrentis robore aut fragilitate nunc brevius, nunc longius redditur. Mosell. — Pisis] Cum Steph. Gron. Pisae; Italiae urbs Pisae vocabatur; Graeca Pisa. Steph. Byz. Schneider, Ausf. lat. Gramm. P. 2. V. 1. p. 431. Sed hinc non corrigendus Gellius est. Ceterum edd. Gryph. et Colon. 1541. 1563. in

pii, Herculem pedibus suis metatum, idque fecisse longum pedes sexcentos; cetera quoque stadia in terra Graecia, ab aliis postea instituta, pedum quidem esse numero sexcentum, sed tamen [esse] aliquantulum breviora: facile intellexit, modum spatiumque plantae Herculis, ratione proportionis habita, tanto fuisse quam aliorum procerius, quanto Olympicum stadium longius esset, quam cetera. Compre- 3
hensa autem mensura Herculani pedis, quanta longinquitas corporis ei mensurae conveniret, secundum naturalem membrorum omnium inter se competentiam, modificatus est: atque ita id collegit, quod erat consequens, tanto fuisse Herculem corpore excelsiorem quam alios, quanto Olympicum stadium ceteris pari numero factis anteiret.

marg. dant: *Pisae, ad Iovis Olympii. Ad Iovis Ol.* hab. iam in marg. ed. Colon. 1537. in qua Ascens. monet, *Pisae* legendum esse. — *Olympii*] Intellig. *fanum*. V. ad 7, 8, 2. Edd. vett. *apud Iovem Olympium*. Long. om. *ad. — Herculem*] Herculem fuisse quattuor cubitos et pedem longum scribit Pausan. — *Terra*] Plaut. *Trinum.*: terra Arabia, Cato: terra Italia. v. infr. 1, 9. 3, 8. 9, 3. 19, 9. Edd. vett. *in terris Graeciae*; ex correctione, opinor. — *Sexcentum*] Edd. ante Iunt. *ducentorum*, et antea *ducentos*; scil. CC. pro DC. — *Tamen*] Edd. vett. *tamen esse aliq.* V. esse om. Steph., cum codd. fortasse.

§. 3. *Quanta*] Vv. *quanta — conven.* desunt in edd. vett., reposuit ex libro Buslidiano Carrio Antiqq. Lectt. 3, 17. — *Est*] *est* om. Longol. Deinde pro *collegit* edd. vett. et Steph. dederunt *collegit*. Carr. id ita c., et mox *Herc. t. f. corp.*

CAPUT II.

Ab Herode Attico Cl. V. tempestive depromta
in quendam iactabundum et gloriosum adolescentem,
specie tantum philosophiae sectatorem, verba Epicte-
ti Stoici, quibus festiviter a vero Stoico seiunxit vul-
gus loquacium nebulonum, qui se Stoicos
nuncuparent.

- 1 Herodes Atticus, vir et Graeca facundia et
consulari honore praeditus, accersebat saepe
nos, cum apud magistros Athenis essemus, in
villas ei urbi proximas, me et Cl. V. Servilianum,
compluresque alios nostrates, qui Roma in
Graeciam ad capiendum ingenii cultum con-
2 cesserant. Atque ibi tunc, cum essemus apud
eum in villa, cui nomen est Cephisia, et ae-
stu anni et sidere autumnii flagrantissimo,

CAP. II. Cl. V.] I. e. Clarissimo Viro. c. 22, 6.
18, 10, 1. Edd. vett. *consulari viro*; Steph. C. V.
At mox illae hab. *clarissim. virum Serv.* — *Iacta-
bundum*] Reg. cum edd. vett. ante Ald. *iactatum*;
hinc I. Gron. coniecit: *iactatulum*; ut barbatulus
est Ciceroni ad Att. 2, 14. Nostrum dedit iam cum
Iunt. Ald. Steph. — *A vero*] Edd. vett. ante Bon.
in summa capp. exhib.: *a se vero*. Hinc fort. leg.
severo. Seniores editt. illud *se* inutile abiecerunt. v. §. 7.

§. 1. *Atticus*] De Herode Attico v. Fabric. Bibl.
Gr. V. 6. p. 4 sqq. ed. Harl. — *Accersebat*] Edd.
vett. *accesseb.* dederunt in locum vulgat. *arcesseb.*
Nostram formam non esse reiiciendam ostendit Schneid.
Gramm. lat. 1, 2. p. 514. V. ad 2, 19, 9. — *Ei urbi*] Edd.
ante Iunt. et Ald. *eius urbi*. — *Compluresque*] Steph.
complurisque; secutus edd. vett. praeter Ald.

§. 2. *Cephisia*] Nomen accepit villa vel a Cephiso
flumine, vel a Cephisio fonte, de quo v. Plin. H.
N. 4, 1. V. infr. 18, 10.

propulsabamus caloris incommoda lucorum
 umbra ingentium, longis ambulacris et mol-
 libus, aedium positu refrigeranti, lavacris ni-
 tidis et abundis et collucentibus, totiusque
 villae venustate aquis undique canoris atque
 avibus personante. Erat ibidem nobiscum si- 3
 mul adolescens philosophiae sectator, disci-
 plinae, ut ipse dicebat, Stoicae, sed loquacior
 impendio et promptior. Is plerumque in con- 4

Molibus] Plin. Epist. 2, 3.: illa *mollis* et tamen
 solida gestatio; i. e. *iucunda, placida, amoena*. Iunt.
 edidit: *molibus aedium*. Falster. in Nov. litt. p. 138.
 coni. *collibus*, s. *montibus*. Lackman. malebat *molibus*,
 vulgatam tamen lectionem praeferens, compa-
 rans Virg. *prata mollia*. — *Aedium*] Sciopp. e vet.
 cod. *aedium positu refrigeranti*, quod ex Fulv. et
 Rot. scribi voluit Gron.; eodem redeunt lectt. codd.
 Carrionis: *positicum refrigerantis, posticum refrige-*
ranti, post refrigerandi. Linc. et Schef. *refrigeranti*.
 Vulg. legebatur: *aedium posticum refrigerantibus*,
 quae utrum ad *ambulacra* an ad *lavacra* pertineant,
 non apparet. Nostram lectionem improbat, ut nimis
 languidam, Jentzen (in Seebod. Krit. Bibl. 1821.
 p. 1060.) et *porticum* pro vulg. *posticum* legendum
 esse coniicit. Idem mavult: *lavacr. nit. et ab un-*
dis colluc., quod video iam in mentem venisse Tril-
 lero in Falster. Amoenitt. V. 3. p. 218. Falster. in
 Kraus. Nov. Litt. l. l. coni. *lav. nit. et arboribus eo*
 (sc. ad refrigerandum) *conducentibus*, s. simile quid.
 Improbat Lackmann. — *Canoris*] Refer. ad aquas et
 aves. Alii, ut Lips. Elect. 2, 19., post *undique* com-
 ma inseri malunt; sive legi: *canorisque*. Et sic
 hab. edd. Gryph. 1539. 1542, addita in marg. nostra
 lectione (*canoris atque*). Gron., quia satis Gell.
 praedicavit lavacra, malebat: *auris undique canoris*
atque av. Sed cf. 18, 10. Ad solas aquas refert
 Jentz. l. l.

§. 4. *Plerumque*] Jentzen. l. l. vv. *pler. in conv.*
 huc minime pertinere et e marg. illata esse censuit.

vivio, sermonibus, qui post epulas haberi solent, multa atque immodica de philosophiae doctrinis intempestive atque insubide disserebat, praeque se uno ceteros omnis, linguae Atticae principes, gentemque omnem togatam, totumque nomen Latinum, rudes esse et agrestes praedicabat: atque interea vocabulis haud facile cognitis, syllogismorum captionumque dialecticarum laqueis strepebat, κυριεύοντας, ἡσυχάζοντας καὶ σωρείτας, aliosque id genus griphos neminem posse dicens nisi se dissolvere: rem vero ethicam, naturamque humani ingenii, virtutumque origines officiaque earum et

Insubide] Edd. vett. ante Ald.: *insolite*. Iunt. *in-subite*: cf. Carol. Animadd. p. 13. — *Praeque*] I. e. si comparaveris; *in Vergleich mit*. Mox cum edd. vett. et Steph. dedi *omnis* pro *omnes*. Ald. *omneis*. v. Schneider, Gramm. lat. 2, 1. p. 269 sq. — *Atticae*] Omnium longe mundissimae, gratissimae atque laudatissimae. — *Togatam*] Romanam; toga enim Romanorum propria, pallium Graecorum. Deinceps edd. vett. ante Iunt. pro *tot*. hab. *quodcunque*. — *Et agr.*] Cum Iunt. Ald. Steph. dedit *et agr.*; edd. vett. hab. *atque*. — Κυριεύοντας] Ita ex cod. Vatic., ubi vitiose ita legitur: κυριῶντας εἰζυγάσσοντας ἐβωπίτας, emendavit Rutgers. VV. LL. 4, 11. Pro καὶ possis *et* legere. Sciopp. e vet. cod. profert: κυρ., *et*, ἡσυχ., *et* σωρ. Vulg. (Ald. Steph.): κυριῶν τὰς σκαζούσας θεωρίας, quae inepte defendit Prousteus. v. Gron. Edd. ante Bonon. κυρίων τὰς στοχαζούσας θεωρίας. Iunt. κύριον τὰς στοχαζούσας θ. Connel. κυριῶν τ. στ. θ. Bonon. κυρίων τὰς ἐτι στοχ. θ. Sunt autem ista sophismatum dialecticorum vocabula. cf. Arrian. Dissertt. 2, 18. Cic. Acad. 4. Diog. L. vit. Chrys. Casaub. ad Pers. Sat. 6, fin. Rappoltus, Logica Gelliana, c. 11. — *Officiaque*] Edebatur: *officiaque earum confinia aut contra*; Rot. et Scheff. hab. *earum et confinia*; Carrio (Steph.) ex Buslid. dedit *off. earum confinitima aut*

confinia aut contraria, morborum vitiorum-
que fraudes, animorumque labes ac pestilen-
tias, asseverabat nulli esse magis ea omnia
explorata, comperta meditataque [quam sibi].
Cruciatibus autem doloribusque corporis et 5
periculis mortem minitantibus habitum statum-
que vitae beatae, quem se esse adeptum pu-
tabat, neque laedi, neque imminui existima-
bat; ac ne oris quoque et vultus serenitatem
Stoici hominis unquam ulla posse aegritudine
obnubilari. Has ille inanes cum flaret glori- 6
as, iamque omnes finem cuperent, verbisque
eius defatigati pertaeduissent: tum Herodes

contraria. Gron. legendum censuit: *off. ear. et con-*
finia, ut et contra, morbos vitiorumque fr. — *Frau-*
des] Vitia virtutis specie sese hominibus insinuant?
sive intellig. mala, incommoda. Alii *sordes* reposue-
runt. Ranchin. VV. LL. 1, 3. ordine vv. mutato:
vitiorumque labes ac pest. animorumque fraudes.
— *Nulli*] Mss. et edd. vett. *nulli esse ulli magis ea*
omnia; Scheff. *nulli esse quam illi.* Gron. *nulli esse*
uni magis etc. coll. 18, 15.: nemo unus veterum lite-
rarum diligens. Quid si: *non alii esse ulli?* V. ad 7,
6, 2. — *Quam sibi*] Vv. *quam sibi* desunt in edd.
vett. Et possint facile abesse. Hinc uncis seiunxi.

§. 5. *Quem*] Edd. vett. *quam.* Deinceps eae-
dem ante Iunt. *se adept. esse.* Postea pro *ulla* edd.
ante Bonon. *illa.* — *Obnubilari*] Senec. Epist. 59.:
Talem esse bonam conscientiam, qualis est status
coeli supra lunam, perpetuam ibi serenitatem. Mox
Steph. *inanis.*

§. 6. *Flaret*] Efflaret (quod v. in marg. hab.
edd. Gryph.) tumidas iactationes. *Gloriae* plurali
numero legitur etiam apud Cic. Cf. infr. 2, 27, fin.
Ruddiman. I. p. 147. not. 37. — *Defatigati*] Qui-
dam codd. et Steph. *defetigati*, ita ut litera
a simplicis verbi mutata sit in e; sed Rot. et Scheff.
exhibent vulgatam formam; prior legitur in Plaut.
et Terent. — *Pertaeduissent*] Usitatus foret: per-

Graeca, ut huius plurimus mos fuit, oratione utens: Permite, inquit, philosophorum amplissime, quoniam respondere nos tibi, quos idiotas et rudes vocas, non quimus; recitari ex libro, quid de huiusmodi magniloquentia vestra senserit dixeritque Epictetus, Stoicorum vel maximus; iussitque proferri dissertationum Epicteti digestarum ab Arriano primum librum: in quo ille venerandus senex iuvenes, qui se Stoicos appellabant, neque frugis neque operae probae, se in theorematis

taesum esset. cf. Ruddiman. I. p. 271. not. 42. 46. — *Ut*] Ita Carrío e Buslid. Quidam ap. Torn. *ut illius p. m. f.* Vulg. *cuius plurimus ei mos f.* quae lectio est etiam in cod. Palat. cf. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 2. Rot. hab. *ut plurimus ei mos f.* quod probare videtur Gron. — *Nos*] Edd. vett. *nos tibi, quos id. vocas, non quimus.* Vv. *et rudes* addidit Carr. (Antiqq. Lectt. 3, 17.) retento tamen ordine vv., qui est in edd. vett., quem servat etiam cod. Palat. ap. Gebhard. Vulg. *nos tibi non quim. quos id. (et rud.) v.* — *Epictetus*] De Epicteto v. Lips. ad h. l. Sequens *vel* deest in edd. vett. — *Arriano*] V. Salmas. ad h. l. Deinceps *primum* (quod hab. etiam Palat. cod.) error fort. Gellii est. Nam loc. est in lib. *secundo* (c. 19.), quod h. l. dedit cum Steph. Gron.; sed v. Lips. Elect. 2, 3. et Barth. Adv. 24, 7. — *Frugis*] Edd. vett. *frugi.* cf. Ruddiman. I. p. 112. not. 27. II. p. 125. not. 40. Mox eadem ante Iunt. dant *puerilibus.* — *Theorematis*] Carr. (v. Steph. Specim. Emendd. p. 111 sq.) e Buslid. *se in theorematibus.* Idem Antiqq. LL. 3, 17. dedit: *seque in theor.; in notis: sed se in theor.* Olim erat: (cod. Palat.) *sed theor.;* et postea *dilatantes* pro *oblectantes*; Gebhard. cum Palat. Iunt. *delatantes*; Fulv. *deblaterantes*; Rot. *sed theorematis — deblaterantes.* Buslid. quoque *theorematis*, sicut etiam Sciopp.; qui et *deblaterantes*; Gron. legendum suadet: *de theorematis tantum — deblaterantes*; coll.

tantum nugalibus et puerilium isagogarum
commentationibus oblectantes, obiurgatione iu-
sta incessivit. Lecta igitur sunt ex libro, qui 7
prolatus est, ea quae addidit. Quibus verbis
Epictetus severe simul ac festiviter seiunxit
atque divisit a vero atque sincero Stoico, qui
esset procul dubio ἀκώλυτος, ἀνεκβίαστος, ἀπαρ-
μυπόδιστος, ἐλεύθερος, εὐπορος, εὐδαίμων, vulgus
aliud nebulonum hominum; qui se Stoicos
nuncuparent, atraque verborum et argutiarum
fuligine ob oculos audientium iacta sanctissi-
mae disciplinae nomen ementirentur: Εἰπέ μοι 8
περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἄκουε.

Ἰλιόθεν μὲ φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσε.
Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ 9
δὲ ἀδιάφορα. Ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ μετ-

9, 15. ubi exstat v. deblat. et 9, 9. 12. ubi est: ποέ-
ματος. V. de hoc Dat. Schneid. Gramm. lat. 2, 1.
p. 267 sq. — *Incessivit*] Edd. vett. et Steph. *ince-
suit*. cf. Ruddiman. I. p. 251. not. 69.

§. 7. Verba: *Lecta* — *addidit* (*addidi*) rectius
post *ementirentur* locum occupare, vel propter igitur,
quod sermonem recipiat, credit Jentzen. l. l.
— *Addidit*] Sciopp. coniecit: *addidi*, quod mihi
etiam in mentem venit et probat Jentzen. —
Ἀκώλυτος] Cf. Arrian. dissert. 1, 17. 2, 19. 3, 3. —
Ἀνεκβίαστος] Sciopp. ἀνενάγκαστος. — Εὐδαίμων]
Idem εὐδαιμονῶν. Ed. Ven. εὐδαιμον. — *Atraque*] Sciop.
atroque. Edd. vett. *ultroque* et mox *iacto* (Iunt. Ald.
cum Bonon. *iacta*). Nostram lectionem dedit Cafr.
l. l.

§. 8. *Ementirentur*] Bongars. ad Justin. 12, 4.
hunc locum purgavit. I. Gron. Olim legebatur: no-
mine ment. Correxerit Gryph. — Ἄκουε] Edd. vett.
usque ad Steph. ἀκούεις; reddunt: De bonis cedo et
malis, audisne illud? — Ἰλιόθεν] Hom. Od. 9, 39.

§. 9. Αἱ ἀρε.] Artic. om. edd. vett. Deinceps

- έχοντα αὐτῶν. Κακὰ δὲ, κακίαι, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας. Ἀδιάφορα δὲ, τὰ μεταξὺ τούτων, πλούτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος, ἡδονή, πόνος. Πόθεν οἶδας; [οὕτως] Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς. Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν, ἢ ὅτι Διογένης ἐν τῇ ἡθικῇ, ἢ Χρύσιππος, ἢ Κλεάνθης; βεβασάνικας οὖν
- 11 αὐτὸ καὶ δόγμα σεαυτοῦ πεποίησαι. Δείκνυε πῶς εἰώθας ἐν πλοίῳ χειμάζεσθαι μέμνησαι ταύτης τῆς διαιρέσεως, ὅταν ψοφήσῃ τὸ ἰστίον. Καὶ ἀνακραυγάζουσίν σοι ἐὰν τις κακόσχολος παραστὰς εἴπῃ, λέγε μοι σὺ πρὸς τοὺς θεοὺς, ἃ πρόην ἔλεγες, μὴ κακία ἐστὶ τὸ ναυαγῆσαι μὴ τι κακίας μετέχον; Οὐκ ἄρα ξύλον ἐνσεΐσεις αὐτῷ; τί ἡμῖν καὶ σοι, ἄνθρωπε;
- 12 ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ ἔλθων παίζεις. Ἄν δέ σε ὁ Καῖσαρ μεταπέμψηται κατηγορούμενον, μέμνησαι τῆς

exhib.: ἀρεταί· κακὰ δὲ, τὰ μετέχ. κακίας· ἀδιαφ. δὲ, reliquis omissis. — Κακίαι] Sciopp. κακία.

§. 10. Οὕτως] Sciopp. annotavit οὕτως abesse; et deest apud Arrian.; unde uncis seclusi. — Ἑλλάνικος] Mytilenaeus. Eiusdem Aegyptiaca laudat etiam Athenaeus. cf. Voss. de histt. Gr. 4, 5. — Διογένης] Diogen. Laërt. ἐν τέχνῃ ἡθικῇ. Mox edd. vett. σεαυτοῦ.

§. 11. Ἀνακρ.] Steph. ἀνακραυγάζαντι. Sciopp. ἀνακραυγάζσης ἂν σοι κακὸς χόλος πῶς παραστὰς. Edd. vett. καὶ ἀνακραυγήση, ἐὰν σοι τίς οὕτω πῶς παρασταθεὶς εἴπῃ. — Λέγε] Vulg. λέγε μοι σὺ τοὺς θεοὺς, ἃ πρόην κ. τ. λ. et sic apud Arrian. legitur. Reg. λέγε μοι τοὺς θεοὺς σοι ἀπρῶην. Carrio ex suo annotavit: λέγε μοι τοὺς θεοὺς σὺ ἀπρῶην. Inde Gron.: λέγε, μὰ τοὺς θεοὺς, μοι, ἃ πρόην. Sciopp.: λέγε μοι τοὺς θεοὺς σοι σὺ πρὸς om. etiam Steph. Edd. vett. om. νν. πρὸς τοὺς θ. — Μή] Edd. vett. μὴ τῆς κακ. — Ἐλθων] Ita duo codd. Gell. edd. vett. et plures libb. Arr. pro: Δέλων, quod dedit Steph. Mox pro ἂν edd. vett. hab. ἐὰν.

§. 12. Μέμνησαι] Sciopp. κατηγορούμενον τί

διαίρεσέως. "Αν τις σοὶ εἰσιόντι καὶ ὠχριῶντι ἅμα καὶ τρέμοντι προῤσελθὼν εἴπῃ, τί τρέμεις, ἄνθρωπε; περὶ τίνων σοὶ ἐστὶν ὁ λόγος; μήτι ἔσω ὁ Καῖσαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δίδωσι; Τί μοι ἐμπαίζεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; "Ομως, φιλόσοφε, εἰπέ μοι, τί τρέμεις; οὐχὶ θάνατος ἐστὶ τὸ κινδυνευόμενον, ἢ δεσμωτήριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ φυγὴ, ἢ ἀδοξία; τί γὰρ ἄλλο; μήτι κακία; μήτι μετέχον κακίας; σὺ οὖν τίνα πρὸς ταῦτα ἔλεγες; Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, ἄνθρωπε; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακά. Καὶ καλῶς λέγεις· ἀρκεῖ γὰρ σοι τὰ σὰ κακά, ἢ 13 ἀγέννεια, ἢ δειλία, ἢ ἀλαζονεία, ἣν ἀλαζονεύου ἐν τῇ σχολῇ καθήμενος. Τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐκαλλωπίζου; τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτόν; τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὐρήσετε τίνος ἐστὶ αἰρέσεως. Τοὺς πλείστους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὐρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικοὺς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους. His ille auditis insolentissimus adole- 15 scens obticuit, tanquam si ea omnia non ab Epicteto in quosdam alios, sed ab Herode in eum dicta essent.

ποιήσεις. *His ille etc. ut reliqua Graeca desint.* — Πρὸς] Steph. ignorat πρὸς.

§. 14. Πράσσετε] Id. hab. ἐπράσσ.

§. 15. *His]* Hanc periodum e Buslid. dedit primus Carrio in Antiq. LL. 1, 19. — *Adolescens]* *Adulesc.* Sciopp. V. Schneider; Gramm. lat. 1, 1. p. 28 sq.

CAPUT III.

Quod Chilo Lacedaemonius consilium anceps pro salute amici cepit; quodque est circumspecte et anxie considerandum, an pro utilitatibus amicorum delinquendum aliquando sit: notataque inibi et relata, quae Theophrastus et M. Cicero super ea re scripserunt.

- 1 Lacedaemonium Chilonem, unum ex illo inclito numero sapientium, scriptum est in libris eorum, qui vitas resque gestas clarorum hominum memoriae mandaverunt, cum die vitae suae postremo eum inibi mors occuparet,
- 2 ad circumstantes amicos sic locutum; Dicta mea, inquit, factaque in aetate longa pleraque omnia fuisse non poenitenda, forsitan vos etiam
- 3 sciatis. Ego certe in hoc quidem tempore non fallo me, nihil esse quidquam commissum a me, cuius memoria rei aliquid pariat aegritudinis: nisi profecto illud unum sit, quod rectene an perperam fecerim, nondum mihi plane liquet.
- 4 Super amici capite iudex cum duobus aliis fui. Lex ita fuit, uti eum hominem condemnari necesse esset. Aut amicus igitur capitali perdendus, aut adhibenda fraus legi

CAP. III. *Theophrastus*] Steph. in summa capp. p. 544. edidit: *quae et Th.*; et om. edd. vett.

§. 1. *Lacedaemonium*] Haec usque ad vv.: *Hic autem Chilo* in edd. vett. desunt; ex Buslid. restituit Canter. Novv. Lectt. 2, 6. — *Sapientium*] *Sapientum* Sciopp. v. de hoc genit. Schneider, Gramm. lat. 2, 1. p. 246 sqq. Ruddiman. I. p. 98. not. 34.

§. 4. *Capitali*] Ita Carrio, intell. iudicio, sententia, poena. In Buslid. et apud Sciopp. est: *capit-*

fuit. Multa cum animo meo ad casum tam 5
 ancipitem medendum consultanti visum est,
 esse id quod feci, prae hoc quod erant alia,
 toleratu facilius. Tacitus ad condemnandum 6
 sententiam tuli: his, qui simul iudicabant, ut
 absolverent, persuasi. Sic mihi et iudicis et 7
 amici officium in re tanta salvum fuit. Sed
 hanc capio ex eo facto molestiam, quod me-
 tuo, ne a perfidia et culpa non abhorreat, in
 eadem re eodemque tempore, inque communi
 negotio, quod mihi optimum factu duxerim,
 diversum eius aliis suasisse. Hic autem Chilo 8
 praestabilis homo sapientia, quonam usque de-

talis. Alii advocant ut priscam scripturam: *capili*;
 hinc Gron.: *capitis*; *capitis perdere aliquem* saepe
 ap. Plaut. legitur. cf. Ruddiman. II. p. 168. Olim
capiti legebatur; *capite puniendus*, coll. 20, 1., le-
 gendum esse existimabat Lambec.

§. 5. *Casum*] V. Ruddim. II. p. 145. Gron. in Addend.
 p. 896.: Non ea ratio loquendi placuit Gellio, quia statuit
v. mederi cum accus. construi posse, sed ut velit trans-
 ferri in aliam prorsum naturam, prout talia plura
 habet Gell., ut in praefat. dixit: quando animus —
 indulgeri potuisset. 7, 19.: iureiurando satisfacto. —
Consultandi] Sciopp. et ex Busl. Canter. *consultavi*.
 Dein post *est* Canter. et Steph. add. *esse*, quod ne-
 scio, quare omissum sit ab editt. recentt.

§. 7. *Fuit*] Thys. coniecit: *fuiisset*, quod edidit
 Canter., omisso *sed*; at in marg. posuit: forte *fuit*.
Sed hanc; hoc omnino probum. — *Optimum*] *Opti-*
um factum coniecit cum Colv. ad Appul. Met. 1.
 Thys., ut *bonum factum* in usu est; sed alius hic
 usus est. V. Oudendorp. ad Appul. p. 52. col. 2.

§. 8. *Hic*] *Et hic autem* Sciopp. et ex Busl.
 Canter. Edd. vett. novum cap. incipiunt verbis: *Chi-*
lo praest. etc. — *Praestabilis*] Sic Canter. et e duo-
 bus Carrio; *magnitudine praestabiles res* dixit Cic.
 de Or. 2, 85. Possis etiam legere: *praestabilis ho-*

buerit contra legem contraque ius pro amico
 progredi, dubitavit; eaque res in fine quoque
 9 vitae ipso animum eius anxio. Et alii dein-
 cepti multi philosophiae sectatores, ut in libris
 eorum scriptum est, satis anquisite satisque
 sollicite quaesierunt, ut verbis, quae scripta
 sunt, ipsis utar: εἰ δὲ βοηθεῖν τῷ φίλῳ παρὰ τὸ
 δίκαιον, καὶ μέχρι πόσου, καὶ ποῖα. Ea verba
 significant, quaesisse eos, an nonnunquam con-
 tra ius contrave morem faciendum pro amico sit,
 et in qualibus[, et in quibus] causis, et quemnam
 10 adusque modum. Super hac quaestione cum ab
 aliis, sicuti dixi, multis, tum vel diligentis-
 sime a Theophrasto disputatur, viro in philoso-
 phia Peripatetica modestissimo doctissimoque.
 Eaque disputatio scripta est, si recte memini-
 11 mus, in libro eius *De amicitia* primo. Eum
 librum M. Cicero videtur legisse, cum ipse

mo sapientiae. cf. 18, 5. 19, 8. 20, 21. Et sic pro-
 fecto exstat in edd. vett.

§. 9. *Anquisite*] Al. (ut edd. Gryph.) *inquisi-*
te; infr. *anquisitus*. Ita etiam *anquirere* saepe cor-
 ruptum est in *inquir*. V. ad Cic. de Off. 1, 4, 11.
 Edd. vett. hab.: *satis, inquit, scite*; quod non pror-
 sus improbandum. Deinceps eadem *quaesiverunt*
 exhibent pro *quaesierunt*, quod cum Iunt. hab. Ald.
 Steph. — *An non*] Iunt. *an unquam*; Ald. *an con-*
tra ius etc. omisso v. *nonnunq.* — *Et in q.*] Haec de-
 sunt in Fulv. Reg. Rot. in nonnullis apud Carrion.
 et apud Sciopp.; propterea uncis seiunxi; neque
 enim in Graecis sunt. — *Quemnam*] *Quemquam*
 vulg.; *quemnam* et deinceps *usque ad* pro *adusque*
 est e libris, quos modo nominavi, praeter Sciopp.
 Mox *vel* om. edd. vett. ante Iunt.

§. 10. *Theophrasto*] Cuius libri, ad quos h. l.
 provocat Gell., perierunt. v. Fabric. Bibl. Gr. V. 3.
 p. 455. ed. Harl.

quoque librum *De amicitia* componeret. Et cetera quidem, quae sumenda a Theophrasto existimavit, ut ingenium facundiaque eius fuit, sumsit et transposuit commodissime aptissimeque. Hunc autem locum, de quo satis quae- 12 situm esse dixi, omnium rerum aliarum difficillimum strictim atque cursim transgressus est: neque ea, quae a Theophrasto pensiculate atque enucleate scripta sunt, exsecutus est; sed, anxietate illa et quasi morositate disputationis praetermissa, genus ipsum rei tantum paucis verbis notavit. Ea verba Ciceronis, si recen- 13 sere quis vellet, apposui: *His igitur finibus utendum esse arbitror, ut, cum emendati mores amicorum sunt, tum sit inter eos omnium rerum, consiliorum, voluntatum, sine ulla exceptione communitas: ut etiam si qua fortuna acciderit, ut minus iustae voluntates amicorum adiuvandae sint, in quibus eorum aut caput agatur aut fama, declinandum sit de via, modo ne summa turpitudine sequatur: est enim, quatenus amicitiae venia dari possit.* Cum agetur, inquit, aut caput amici, aut fama, declinandum est de via, ut etiam iniquam voluntatem illius adiu- temus. Sed cuiusmodi declinatio ista esse de- 14

§. 12. *Pensiculate]* *Pensim* Buslid. Reliqui libb. *pensiculate*. *Pensiculare* Gell. 13, 20. pro: *pensitare* ponit. Restitui. Falster. in Kraus. Nov. Litt. p. 139. coni. *pressim*.

§. 13. *Ciceronis]* V. Cic. de Amicit. c. 17. init. — *Declinandum]* Edd. vett. *decl. sit de via* dederunt pro vulg. *decl. de via sit*. Mox est: *decl. est de via*. Dein ed. Rom. dat *quatinus*. — *Iniquam]* Ante Steph. *nonnunquam*. Iunt. *no quam*. — *Adiu- temus]* Ita Reg. quod dedit Steph., ante quem erat

beat, qualisque ad adiuvandum digressio, et in quanta voluntatis amici iniquitate, non dicit. Quid autem refert scire me in eiusmodi periculis amicorum, si non magna me turpitudine insecutura est, de via recta esse declinandum, nisi id quoque me docuerit, quam putet magnam turpitudinem, et cum decessero de via, quousque degredi debeam? *Est enim*, inquit, *quatenus dari amicitiae venia possit*. Hoc immo ipsum est, quod maxime discendum est, quodque ab iis, qui docent, minime dicitur, quatenus quaque fini dari amicitiae venia debeat. Chilo ille sapiens, de quo paulo ante dixi, conservandi amici causa de via declinavit; sed video, quousque progressus est; falsum enim pro amici salute consilium

adiuvemus. Iunt. *advocemus*. Deinde in edd. vett. et ap. Steph. est *ista esse*; nihil Gron. annotavit. Hinc eum ordinem vv. praetuli alteri *esse ista*.

§. 14. *Ad adiu.*] Reg. *ad iuvandum*, quod probavit I. Gron., sed in Corrigend. vulgat. revocavit. Pro *digr.* Iunt. hab. *digressio*.

§. 15. *Me*] Pronom. omit. Ven. et Brix.; hab. Rom. Iunt. Ald. — *Eiusmodi*] Vulg. *huiusmodi*; *eiusmodi* hab. vet. cod. Sciopp. et recepit I. Gron. *In cuimodi per.* legendum putabat Phil. Carolus, non reprobante eodem Gron. — *Insecutura*] *Secutura* (Ald. Steph.) pro *insec.* vitium typographicum nominavit iam Carrio. — *Docuerit*] Docuit hoc Cicero in libris de Off. Mox *degredi* dant edd. vett. pro (Iunt.) *degr.*

§. 16. *Iis*] Hoc edd. vett. dederunt pro *his*. Deinceps exhibent *doceant* pro *docent.* — *Quaque*] Steph. *quoque fine*, ex errore operarum, teste Carrione; nam praeter unum, quem tamen ille sequendum non putarat, omnes codd. hab. *quaque fini*. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 100 sq. infr. 7, 3, 29. 13, 20, 12.

dedit. Id ipsum tamen in fine quoque vitae, 18
 an iure posset reprehendi culparique, dubita-
 vit. *Contra patriam*, inquit Cicero, *arma pro*
amico sumenda non sunt. Hoc profecto nemo 19
 ignoravit, etiam priusquam Theognis, ut Lu-
 cilius ait, nasceretur. Sed id quaero, id de-
 sidero: cum pro amico contra ius et contra
 quam licet, salva tamen libertate atque pace,
 faciendum est, et cum de via, sicut ipse ait,
 declinandum est: quid et quantum, et in qua-
 li causa, et quonam usque id fieri debeat.
 Pericles ille Atheniensis, egregius vir ingenio, 20
 bonisque omnibus disciplinis ornatus, in una
 quidem specie, sed planius tamen, quid exi-
 stimaret, professus est. Nam cum amicus
 eum rogaret, ut pro re causaque eius falsum
 deiuraret, his ad eum verbis usus est:

Δεῖ μὲν συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι τῶν θεῶν.

§. 19. *Ignoravit*] Ed. Rom. *ignovit*. Iunt. Ald.
ignorat. Deinceps edd. vett. *et pro etiam*. — *Theo-*
gnis] Sumtum hoc a Theognide quodam, ut Sui-
 das indicat, ineptarum et frivolarum rerum tragico
 scriptore; quo modo hic sensus erit: a nullo igno-
 ratum fuisse, etiam antequam auctor ille ineptus
 scripserit. Ita cum Erasmo Gron. Alii ad Theogni-
 dem elegiacum poetam referunt. — *Debeat*] Cum
 Ald. Steph. *debuit*.

§. 20. *Pericl.*] Torn. ita distinguendum esse
 censuit: *P. ille Ath. egregius, vir ing. b. etc.* —
Deiuraret] Ita Reg.; vulg. *deieraret*. Utraque
 forma proba. cf. 4, 20, 9. 7, 18, 10. 11, 6,
 1. 3. — *Δεῖ*] Iustum trochaicum versum recepi ex
 Fulv. Reg. et Sciopp. Vulg. *με* pro *μὲν* edebatur et
τῶν deerat. Carrio alios dare *μέχρι βωμῶν* admo-
 nuit; atque Theodor. Gaza transtulit: usque ad aras,
 et Plutarch. in lib.: De vitioso pudore c. 6. atque in
 Apophthegm. Regg. et Impp. V. 2. p. 39. ed. stereot.
 comprobat, ubi est *μέχρι τοῦ βωμοῦ*. Sensus fere

- 21 Theophrastus autem in eo, quo dixi, libro
 22 anquisitius quidem super hac re ipsa et ex-
 actius pressiusque, quam Cicero, disserit. Sed
 is quoque in docendo non de unoquoque facto
 singillatim existimat, neque certis exemplorum
 documentis, sed generibus rerum summam
 universimque utitur, ad hunc ferme modum:
 23 Parva, inquit, et tenuis vel turpitudine, vel
 infamia subeunda est, si ea re magna utilitas
 amico quaeri potest. Rependitur quippe et
 compensatur leve damnum delibatae honesta-
 tis maiore alia gravioreque in adiuvando ami-
 co honestate: minimaque illa labes et quasi
 lacuna famae munimentis partarum amico

eodem redit; veteres enim in iurando aras manibus
 contingebant. Triller. ap. Falster. l. (1, 2, 2.) l. coni.
 μέχρι θύων s. θύων, i. e. usque ad sacrificia, victi-
 mas. Sed nihil mutandum.

§. 21. *Autem*] Edd. vett. om. *autem*. — *Quo*
 Vulg. *quem*. Rot. *quo*. Carrio (Steph.) ex Buslid.
Theophr. autem quo dixi l., omissis vv. in eo. Gron.
 suspicabatur: *Theophr. aut. in quo d. l.* Sed 19, 1.:
 Haec Epictetum sensisse atque dixisse in eo, quo
 dixi, libro legimus. 2, 26. cf. Ruben. Elect. 11, 16.
 Deinceps edd. vett. *inquisit*. — *Disserit*] Ven. Brix.
 Iunt. aliae: *dixerit*; Ald. *disseruit*; nostrum hab.
 Rom. Bon.

§. 22. *Singillatim*] Edd. vett. ante Ald. *singu-*
latim. Deinceps Ald. Gryph. *aestimat*. Edd. Gryph.
 1542. 1591. nostrum hab. in marg.

§. 23. *Delibatae*] Ed. Iunt. *deliberatae*. Reg.
delinqtae, superscripta litera c̄, quasi indicaret, per
 errorem ita scriptum esse, quum vellet ac deberet
declinatae, quod hab. Buslid. I. Gron. suspicatus est:
delimatae; in eo enim esse damnum, dum delimet
 aliquid. — *Lacuna*] Quidam, ut Lips. Elect. 2, 3.,
lacinia; edd. vett. et unus cod. Gron. *lascivia*. No-

utilitatum solidatur. Neque nominibus, inquit, 24
 moveri nos oportet, quod paria genere ipso non
 sunt honestas meae famae et rei amici utili-
 tas. Ponderibus haec enim potestatibusque
 praesentibus, non vocabulorum appellationibus
 neque dignitatibus generum diiudicanda sunt.
 Nam cum in rebus aut paribus, aut non 25
 longe secus, utilitas amici aut honestas nostra
 consistit, honestas procul dubio praeponderat.
 Cum vero amici utilitas nimio est amplior;
 honestatis autem nostrae in re non gravi levis
 iactura est: tunc, quod utile amico est, id
 prae illo, quod honestum nobis est, fit ple-
 nius: sicuti magnum pondus aeris parva la-

strum dedit iam cum Iunt. Ald. *Lacuna* est ruptu-
 ra, hiatus. *Solidare* idem est quod explere, sarcire,
 munire, tegere. — *Munimentis*] Ita Fulv. Reg. Rot.
 Lincoln. quintus cod. Gron. et vet. cod. Sciopp.
 Vulg. *imminentis* (Lipsius *minuentis*) *part. am. util.*
ratione solid.; *munimentis* hab. iam Iunt.; *ratione*
deest etiam in nonnullis Carrionis. Munimenta ac-
 cip. pro impensis, quibus solidantur et muniuntur
 viae; inde transtulit Gell. Fort. leg. *emolimentis* cf.
 Ruhnken. ad Vell. 2, 18. infr. 10, 22. 13, 8. —
Utilitatum] Reg. *utilitacium.* v. Schneider, Gramm.
 lat. 2, 1. p. 253. Ruddiman. I. p. 93. not. 18.

§. 24. *Nominibus*] Mox: *vocabulorum appella-*
tionibus.

§. 25. *Aut*] Vulg. *et*; Reg. *aut* dedit. Vv. *ami-*
ci aut hon. om. Iunt. — *Id prae*] Sic Reg. et Rot.; et
 particula *prae* interdum comparationis est. v. c. 2, 4. Vulg.
id primum illo; unde Gron. efficere volebat: *id pri-*
mum, illoque quod hon.; sed praetulit lectionem re-
 ceptam. Falster. in Kraus. Nov. Litt. p. 139. coni.
 mox fit *pluris* propter Graeca *πλέον. δόξει.* — *Sicu-*
ti] Reg. et edd. vett. *sicuti est magnum*, ut in mem-
 branis esse dicit Carr., in aliis correctum: *sicut est*
et magnum. I. Gron. legendum ait: *sicuti et magnum.*

- mna auri fit pretiosius. Verba adeo ipsa Theophrasti super ea re adscripsi: Οὐκ οἶδ', εἴ που τούτῳ τῷ γένει τιμιώτερον ἤδη, καὶ, ὅτιοῦν ἂν ἡ μέρος, τούτου, πρὸς τὸ τηλικόν θατέρου συγκρινόμενον, αἰρετὸν ἔσται. Λέγω δὲ οἶον, οὐ καὶ χρυσίον τιμιώτερον χαλκοῦ, καὶ τηλικόν τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸ τηλικόν χαλκοῦ μέγεθος ἀντιπαράβαλλόμενον, πλεόν δόξει, ἀλλὰ ποιήσει τινὰ ῥοπὴν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος. Favorinus quoque philosophus huiuscemodi indulgentiam gratiae tempestive, laxato paulum remissoque subtili iustitiae exa-

Sciopp. hab.: *sicuti cum magnum*. Fort. leg. *sicuti cum est m.* — *Lamna*] Reg. et Rot. *lamna*, ut optt. libri Plin. H. N. et alii scriptores. V. Schneider l. 1, 1. p. 170. Vulg. *lamina*. — *Theophrasti*] Iunt. *Theophrastus* — *adscripsit*.

§. 26. Τούτῳ] Fulv. Reg. Scheff. Sciopp. et edd. vett. τούτου. Gron. coniecit: εἴ ποῦ τι τῷ γ., sive: εἴ που τοῦ τῷ γ. τιμιώτερον. Sensem sic explicat: Haud satis novi, numquid eius quod in genere ac totum maioris pretii est, si pars definita cum alterius, certa parte conferatur, tamen etiam praeoptanda sit. Non enim, verbi gratia, ut aurum aeri praestat, ita tantillum quoque auri magno aeris ponderi compositum plus valebit: sed aliquid momenti ea in aestimatione facient copia et modus. Edd. vett. ante Ald. οὐκ εἴ τί που, quod probum esse videtur. Intellig.: Non si quo quid in genere est praestabilius. Deinceps eadem edd. om. vv. ἂν ἡ. Tum hab. τηλ. δὲ θατ. Dein om. οὐ ante καὶ χρ. Post hab. καὶ τηλ. δὲ τοῦ χρυσοῦ. τῷ τηλικῷ δὲ χαλκοῦ. Postremo τινὰ τε ῥοπ.

§. 27. *Tempestive*] Carrionis quidam: *tempestive lassato*; Fulv. Reg. Rot. et Sciopp. *tempestive*; Gron. legend. censebat: *gratiae tempestivae*. Certe *tempestive* propter bonitatem librorum vulgato *tempestivius* praefendum erat; quod feci. — *Remissoque*] Libri *permissoque*; *remissoque* dedit Gron. cum edd. Gryph., quae etiam *perm.* in marg. hab.

mine, his verbis definivit: *Ἡ καλουμένη χάρις παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, τουτέστιν, ὑφεσις ἀκριβείας ἐν δέοντι.* Post deinde idem Theophrastus ad 28 hanc ferme sententiam disseruit: Has tamen, inquit, et parvitates rerum et magnitudines, atque has omnis officiorum aestimationes alia nonnunquam momenta extrinsecus atque alia, quasi appendices personarum et causarum et temporum, et circumstantiae ipsius necessitates, quas includere in praecepta difficile est, moderantur et regunt et quasi gubernant, et nunc ratas efficiunt, nunc irritas. Haec talia- 29 que Theophrastus satis caute et sollicite et religiose, cum discernendi magis disputandi-

Τουτέστιν] Hoc recepi e Fulv. et Sciopp., quo fere accedunt etiam edd. vett. et Reg., ubi est *τοῦτο ἐστίν.* Alterutrum probavit etiam Gron. Vulg. inde ab Ald. inepte, nulla distinctione interposita: *τούτου ἐστίν.*

§. 28. *Et*] Edd. vett. et Steph. om. *et*; hab. Ald., quae deinde pro *omnis* dat *omneis*. Steph. edidit *omnes*. V. c. 2, 4. — *Aestimationes*] Ita editi et scripti Gron. Alii, ut Iunt. Carrio (Steph.) *existimationes*, quod voc. pro taxatione, indicatione pretii, compositione rerum, ut intelligatur, quid anteferendum, quid posthabendum sit, veteres non dixisse putabat Gron. v. ad 2, 23, 7. — *Alia*] Ita Reg. et edd. vett. probante iam Carrione. Vulg. *aliae*, ut ad *appendices* pertineat. — *In*] Edd. vett. ante Iunt. om. *in*. Postea pro *irritas* eadem cum Iunt. dant *irrita*.

§. 29. *Taliaque*] Edd. vett. *talia quae*, unde fort. leg. *taliaque*, *quae*; mox ante *quon.* inser. *tamen*; pro *corp.* scrib. *temporum* et pro *ign.*, *ignoramus*. v. sqq. — *Satis*] Iunt. om. v. *satis*. — *Cum disc.*] Haec dederunt Fulv. Rég. Rot. Scheff. et *cum disserendi* pro *causa disser.* etiam Sciopp. Edd. vett. ante Ald. *causa discern.* *Disserendi* pro *discernendi* (i. e. separandi et distinguendi, quae misceri non

que diligentia, quam cum decernendi sententia atque fiducia, disseruit; quoniam profecto causas scientiae, corporum varietates, disceptationumque differentiam ignorantes, directum atque perpetuum distinctumque in rebus singulis praeceptum, quod ego nos in prima tractatus istius parte desiderare dixeram; non
 30 capiunt. Eius autem Chilonis, a quo disputatiunculae huius initium fecimus, cum alia

debent; v. Gron. Obs. 3, 13.) vel propter seq. *disseruit* ferri non potuit, etsi pro hoc Reg. et Rot. *servitute* habeant, in quo tamen hoc verbum latere videtur. Deinceps Reg. hab. *disceptandique* pro *disput.* Tum edd. vett. ante Iunt. sent. *fiduciaque*. — *Quoniam*] Ald. om. *quoniam*. — *Causas*] Ita Carrio, quum in scriptis haberet *differentias*, et vulg. legeretur: *dissertationumque ac differentiarum*, pro *disc. differ.* Reg. et Rot. exhibent: *varietates discriminumque ac differentiarum*. „Ego vero, ait Gron., nec *causae scientiae*, nec *corporum varietates*, quid hic faciant, hilum video. Unum video, *ignorantes* illos auctorem non inculcasse; nam quum de his dici putes aliquid eos *non capere*, hoc *non capere* ille nequaquam de personis, sed de rebus pronuntiavit. Quid enim censes non capi? *praeceptum, quod in prima parte tractatus istius desideraverat*. At id praeceptum omnino dari non potest: adeo non verendum est, ne, si detur, desit, qui capiat. Est aliquid sensum deprehendisse. Hoc voluit dicere: quoniam profecto causarum, personarum, temporum varietates discriminaque ac differentiae directum atque perpetuum distinctumque in rebus singulis praeceptum, quod -- dixeram, non capiunt.“ Falster. l. l. p. 219. sic emendabat: quon. prof. circumstantiae, temporum varietates, disceptationem atque differentiam importantes etc. — *Directum*] l. e. omni modo absolutum, simplex et verum. — *Nos*] Ald. om. nos.

paedam sunt monita utilia atque prudentia, am id maxime exploratae utilitatis est, quod nas ferocissimas affectiones amoris atque odii-
 tra modum tantum coërcuit. *Hac*, inquit, *ni ames, tanquam forte fortuna osurus: hac idem tenus oderis, tanquam fortasse post natus.* Super hoc eodem Chilone Plutar- 31
 us philosophus in libro περὶ ψυχῆς primo
 verbis] ita scripsit: Χείλων ὁ παλαιός, ἀκούσας
 τὸς λέγοντος, μηδένα ἔχειν ἐχθρὸν, ἠρώτησεν εἰ

§. 30. *Monita*] Edd. vett. ante Iunt. cognitu-
 lia. Iunt. *mota util.* unde Ald. *monita utilia*,
 add. confirmare videntur *monita*. — *Tantum*]
 cheff. cod. et Carrio: *tamen*; Reg. Rot. et marg.
 d. Vossiani: *cautum*; Sciopp. *cantum*; nisi forte
 iam *cautum* leg. Hinc I. Gron. *cautim* vel *caute*
 gendum esse censuit. Possis etiam legere *cautus*.
 eterum alii sententiam Bianti tribuunt; (v. Cic.
 e Amic. c. 16, 59. Valer. M. 7, 3. Diogen. Laert.
 t. Biant. 1, 5, 5.) alii aliis. — *Hac*] I. e. in hunc
 odam, eousque ames, ut etc. cf. 7, 3. 13, 20. *un-*
der Beschränkung. Putean. cod. apud Carr. hab.:
lac, inq., finiam ex tanquam; Rot.: *Hac inq.*
niam et tanq. Corrupta haec emendare alii libra-
 inepte conati sunt; sic Buslid. (Carr. Antiqq. LL.
 19.): *Hunc, inq., amorem ita finiam, tamq. forte*
rt. positurus; (interpositis vv. *amorem ita*;) *hoc*
lium ita ut te nunc oderim. Fuit qui interpola-
 a: *Hunc amorem ita ineam, tanq. forte fort. os.*
oc odium ita, ut te nunc oderim fortassis post am.
 ciopp. eadem quae Buslid. habet. Vera lectio est
 iam in edd. vett. *Amas pro ames* hab. Iunt. et
 ox pro *itid*, hab. *eadem*.

§. 31. *Libro*] Qui intercidit. cf. 15, 10. v. Fa-
 tic. Bibl. Gr. V. 5. p. 196. Harl. Ald. om. *primo*.
 -*Verbis*] Hoc vulg. deest; hab. edd. vett. — Συνοπάγε-
 Sai] Salm. ex Reg. CTNEΠACKECTAI; I. Gron. ex
 odem: CTNENIΛEKECTAI; hinc legit: σννεμπλέ-
 σοσαι. Triller. ap. Falster. p. 220. coni.: σννεπα-

καὶ μηδένα φίλον ἔχει. Νομίζων ἔξ ἀνάγκης ἐκ
κολουθεῖν καὶ συνεπάγεσθαι φιλίας καὶ ἀπεχθείας

C A P U T IV.

Quam tenuiter curioseque exploraverit Antonius
Iulianus in oratione M. Tullii verbi ab eo magis
argutiam.

- 1 Antonius Iulianus rhetor perquam
honesti atque amoeni ingenii; doctrina quod
ista utiliore ac delectabili; veterumque
gentiarum cura et memoria multa fuit;
hoc, scripta pleraque omnia antiquiora
curiose spectabat, et aut virtutes pensita

σκεῖσθαι (ut sensus sit, amicitias inimicitias exci-
et mutuo inter se exerceri) s. συνεμπήγνυσθαι
coniungi). — Φιλίας] φιλία ἀπεχθείας Ful-
Sciopp. Copula deest etiam in Reg. et Scheff. G.
coniecit: φιλίαις ἀπεχθείας. Fort. retinend. a
et leg. φιλία καὶ ἀπεχθείας.

CAP. IV. *Tenuiter*] I. e. subtiliter. cf. 6, 9
Pro *explorav.* edd. Rom. et Ven. in collectione q
exhib. *explaῖαν.*

§. 1. *Antonius*] Quis sit, non constat. Ant
Iuliani historici meminit Minutius Felix in Oc
— *Ista*] Falster. in Kraus. Nov. Lit. p. 139. c
iste (Iulianus) *utili vero ac del.* Lackman. *doctr*
insignis, utiliore ac d., vulgatam scripturam ex
biguo literarum ductu ortam videri. — *Ad hoc*] I
vett. praeter Iunt. *ad haec.* V. Carr. Antiqq. LI
19. Eaedem cum Iunt. om. v. *pleraque.* v. 8, 12. Ex
Glossario Virgiliano Barth. Advers. 37, 5. ita la
vit totum locum: *ad haec scripta omnia antiq.*
c. expetebat, et virt. pensit., et vitia rim., ut
amuss. fact. esse diceret. — *Et*] Et additum
Reg. Rot. et Sciopp. Deinde Steph. exhib. *esse j*

aut vitia rimabatur, ut iudicium factum esse
adamussim diceres. Is Iulianus super eo en- 2
thymemate, quod est in oratione M. Tullii,
qua pro Cn. Plancio dixit, ita existimavit.
Sed verba prius, de quibus iudicium ab eo 3
factum est, ipsa ponam: *Quanquam dissimilis
est pecuniae debitor et gratiae: nam qui pe-
cuniam dissolvit, statim non habet id, quod
reddidit: qui autem debet, aes retinet alie-
num: gratiam autem et qui refert, habet;
et qui habet, in eo ipso quod habet, refert.
Neque ego nunc Plancio desinam debere, si
hoc solvero: nec minus ei redderem volun-
tate ipsa, si hoc molestiae non accidisset.*
Crispum sane, inquit, agmen orationis rotun- 4
dumque, ac modulo ipso numerorum venu-

Adamussim] Ita scripti (etiam Ms. bibliothecae
Pembrocensis (*Pembroke - Hall*). cf. *Miscellaneous
Observations* 1732. p. 401. *Miscellan. Obs.* Belgica.
Vol. 4. p. 431.) et editi libb. omnes. cf. 20, 1, 34. Ex
Carrionis (*Antiqq.* 1, 19.) coniect. receptum erat: *ex-
amussim*, quod crebrum est Plauto. De *enthyme-
mate* v. 7, 3, 27. 17, 40, 4. 16, 1, 1. Wieland ad
Cicer. Epist. I, 18. not. 67.

§. 2. *Qua*] Edd. vett. ante Steph. *quam Plancio*
— *aestimavit*. Inde *quam* restituendum esse vide-
tur, nisi forte Steph. *qua* ex codd. dedit. Nihil
Gron. Iunt. *quam pro Gn. Plancio* — *existimavit*.
V. Cic. pro Planc. c. 28.

§. 3. *Iudic. ab eo*] Hunc vv. ordinem dederunt
edd. vett. pro *ab eo iud. f. est.* — *Pecuniae*] Cf.
Cic. or. post Red. ad Quirit. c. ult. et de Off. I.
mox I. — *Aes*] Vulg. apud Cic. *is*, quod h. l. ha-
bet etiam Reg.

§. 4. *Crispum*] I. e. Intortus sane et concinnus
ductus orationis, s. periodus.

stum, sed quod cum venia legendum sit verbi paulum ideo immutati, ut sententiae fides
 5 salva esset. Namque debitio gratiae et pecuniae collata verbum utrobique servare posset. Ita enim recte opposita inter sese gratiae pecuniaeque debitio videbitur, si et pecunia quidem deberi dicatur et gratia: sed quid eveniat in pecunia debita solutave, quid contra in gratia debita redditave, debitionis verbo
 6 utrinque servato, disseratur. Cicero autem, inquit, cum gratiae pecuniaeque debitionem dissimilem esse dixisset, eiusque sententiae rationem redderet, verbum *debet* in pecunia ponit; in gratia *habet* subiicit pro *debet*: ita enim dicit: *Gratiam autem et qui refert, habet; et qui habet, in eo ipso quod habet,*
 7 *refert.* Sed id verbum *habet* cum proposita

§. 5. *Posset*] Iunt. *possit*.

§. 6. *Subiicit*] Inque eo sibi placet, ut ratione et industria ab eo factum scias, petiturque ex alio. Sic enim scribit de Off. 2, 20.: „Commode autem, quicumque dixit, pecuniam qui habeat, non reddidisse; qui reddiderit, non habere: gratiam autem et qui retulerit habere, et qui habeat retulisse.“ Fuit qui ita de hac Iuliani enodatione censeret: Fallitur Iulianus. Induxit Cicero debitionem utriusque; postea ostendit, in hoc dissimilia esse, non quod, qui debet, non solvit, qui solvit, non debet, ut sumit Iulianus: sed quod, qui reddidit pecuniam, non habeat, qui retulit gratiam, habeat. Rursus qui habet pecuniam, non reddidit; qui habet gratiam, hoc ipso, quod habet, iam retulit. Et hoc Cicero ibi: statim non habet id. *I. Gron.* — Ceterum ordo verborum est in Reg. Iunt. et Ald. (nisi quod Iunt. hab. *subiit.*) Vulg.: *in gratia subiicit habet pro debet.*

§. 7. *Habet*] Verb. *habet* restitui ex edd. vett. et Steph. cum Long. Exciderat in edd. recentt. Mox *D. enim gr. dedi* ex edd. vett. pro *Deb. etiam gr.*

comparatione non satis convenit. Debitio enim gratiae, non habîtio, cum pecunia confertur. Atque ideo consequens quidem fuerat sic dicere: *et qui debet, in eo ipso, quod debet, refert*; quod absurdum et nimis coactum foret, si nondum redditam gratiam eo ipso redditam diceret, quia debetur. Immutavit ergo, 8 inquit, et subdidit verbum ei verbo, quod omiserat, finitimum; ut videretur et sensum debitionis collatae non reliquisse, et concinnitatem sententiae retinuisse. Ad hunc modum Iulianus enodabat diiudicabatque veterum scriptorum sententias, quas apud eum adolescentes lectitabant.

C A P U T V.

Quod Demosthenes rhetor cultu corporis atque vestitu probris obnoxio, infamique munditia fuit; quodque item Hortensius orator ob eiusmodi munditias gestumque in agendo histrionicum Dionysiae saltatriculae cognomento compellatus est.

Demosthenem, tradunt, et vestitu sincero et 1 cultu corporis nitido venustoque nimisque accu-

§. 8. *Subdidit*] Ven. Brix. Connel. *subdit*; Rom. Bon. Iunt. Ald. *subdidit*. Mox pro *videretur* edd. vett. *videatur*; Iunt. *videtur*. — *Sententiae*] Delet hoc v. cod. Voss. in marg.

CAP. V. *Rhetor*] More Graeco pro oratore. cf. c. 6; 4. 8, 3. — *Histrionicum*] Tres codd. *histrionum*; hinc Gron. coni. *histrionium*, quod vix Latinum.

§. 1. *Tradunt*] Reg. Lincol. Rot. (et Sciopp.) *traditum*, quasi vellent *traditur*. Gron. Mihi legendum esse videbatur: *traditum est*, pro *traditum et*; quod exstat etiam in Iunt. et Ald. Quod editum le-

rato fuisse. Hinc etiam κομψή illa χλανὶς καὶ μαλακοὶ χιτωνίσκοι ab aemulis adversariisque probro data. Hinc etiam turpibus indignisque in eum verbis non temperatum, quin parum vir, 2 et ore quoque polluto diceretur. Ad eundem modum Hortensius omnibus ferme oratoribus aetatis suae, nisi M. Tullio, clarior, quod

gis exstat etiam in cod. Palat. ap. Gebhard. Steph. edidit tantum *tradunt*, omissa particula *et*. — *Sincero*] Ante Carr. *caeteroque cultu corp⁹ Sincrum* est purum, sine labe, sine macula. Vulgat. tamen non spernendum, modo legas *traditum est*. — *Nimis*que] Ita Reg. et Sciopp. cum edd. vett. Vulg. *et nimis*. Copulam *que* post *venusto* om. edd. ante Iunt. ita ut totus locus fere sic legendus videatur: *D. traditum est, vestitu caeteroque c. c. nitido, venusto, nimisque acc. f.* Cod. Pal. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 2. hanc etiam lectionem exhibet, nisi quod *tradunt et v.* hab. — *Hinc*] Rot. *Hinc eita*, Reg. *Incerta κομψά*; hinc Gron. conij. *hinc certe*. Maluerim: *hinc est*. Mox Long. χλανὶς, quod restituendum censebat iam Is. Casaub. ap. Torn.; manifesto enim alludere Gellium ad Aeschin. in Orat. contr. Timarch.: εἰ γάρ τις σου τὰ κομψὰ ταῦτα χλανίσκια περιελόμενος, καὶ τοὺς μαλακοὺς χιτωνίσκους. — *Adversariisque*] Qualis Aeschines fuit, Dinarchus, Demades, Midias, Nicostratus, Aphobus, Theramenes, alii. — *Data*] Edd. vett. *datum*. Edd. Gryph. in marg. hab. *dati*. — *Turpibus*] Huiusmodi vv. nonnulla recensuit Plutarch. vit. Demosth., ut βάταλος, ἀργᾶς. — *Quin*] Sciopp. cum edd. vett. *cum*, s. *quum*. — *Et*] Copulam dederunt Reg. Rot. et Sciopp. De re cf. Lamprid. vit. Commod. c. 5. Suet. de ill. Gr. 23. Intpp. ad Appul. 8. p. 586. col. 2. ed. Ruhnck.

§. 2. *Nisi M. T.*] Vv. *nisi M. T.* ex marg. irrepsisse iudicabat Voss. Institutt. Oratt. 6, 11, 4. *Ferme* Gellium dixisse, quod Tullium clariorem putaret. De re cf. Macrobian. 3, 13. (s. 2, 9. p. 380 sq. Zeun.) — *Quod*] Edd. vett. *qui*. Sequens *cum* exstat.

multa [cū] munditia et circumspecte compositeque indutus et amictus esset, manusque eius inter agendum forent argutae admodum et gestuosae, maledictis compellationibusque probrosis iactatus est, multaque in eum, quasi in histrionem, in ipsis causis atque iudiciis dicta sunt. Sed cum L. Torquatus, subagresti 3 homo ingenio et infestivo, gravius acerbisque apud consilium iudicum, cum de causa Sullae quaereretur, non iam histrionem eum esse diceret, sed gesticulariam, Dionysiamque eum notissimae saltatriculae nomine appellaret: tum voce molli atque demissa Hortensius: *Dionysia*, inquit, *Dionysia malo equidem esse, quam quod tu, Torquate, ἄμυνσος, ἀναφρόδιτος, ἀπροσδιώνυσος.*

tantum in edd. vett. ante Iunt. Post pro forent Falster. in Kraus. Nov. Lit. l. l. coni. forum, coll. Cic. ad Att. 5, 16. — *Argutae*] Elegantes in actione exprimenda. Carr. — *Compellationibusque*] Sic codd. Carr. Gron. et edd. vett. in his Romana, Iunt. et Gryph. in marg. Ante Carr.: *appellationibus propositis*. Ald. *appell. que probr.* Lips. Elect. 2, 3.: *compell. prope Oscis*; quia in Hortensium cavilli quidam et ioci obscoeni iacerentur et in modum Oscum. Servandam antiquam lectionem admonuit Gron. — *Histrionem*] V. Lange Vindiciae Trag. Rom. p. 35.

§. 3. *Causa*] De qua v. Cic. or. pro Sull. — *Dionysiamque*] Cic. pro Rosc. Com. 8. — *Quod*] Iunt. qui, non male. — ἄμυνσος] Ita Reg. ἀναφρόδ. confirmant Vatic. et Sciopp. Vulg. ἄμ., ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος; sive Steph. ἀγροδ. καὶ ἀπρόσιτος; Sciopp. ἀναφρόδ., ἀπρόσιτος. Ceterum tria vv. recepta significant hominem rusticum, inficetum, inhumanum, cui nihil comitatis, suavitatis.

CAPUT VI.

Verba ex oratione Metelli Numidici, quam in censura dixit ad populum, cum eum ad uxores ducendas adhortaretur; eaque oratio quam ob causam reprehensa, et quo contra modo defensa sit.

- 1 Multis et eruditis viris audientibus legabatur oratio Metelli Numidici, gravis ac disertis viri, quam in censura dixit ad populum de ducendis uxoribus, cum eum ad matrimonia
- 2 capeßenda [ad]hortaretur. In ea oratione ita scriptum fuit: *Si sine uxore possemus, Quirites, esse, omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradidit, ut nec cum illis satis commode, nec sine illis ullo modo vivi possit; saluti perpetuae potius, quam*
- 3 *brevi voluptati consulendum.* Videbatur quibusdam, Metellum censorem, cui consilium esset, ad uxores ducendas populum hortari;

CAP. VI. *Metelli*] De quo v. Cic. Brut. c. 35. cf. Suet. Aug. 89. ibiq. Oudendorp. Falster. Memor. Obsc. p. 36. — *Quam*] Hoc ordine vv. hab. Reg.; vulg. *quam dix. ad p. in cens.* V. mox cap. initium. — *Quo*] Reg.: *quod contra modum def. sit.* Edd. vett. *quo c. modo*, quam lectionem innuere etiam videtur Reg.; hinc restitui in locum vulgatae lectionis *quem contra in modum.*

§. 1. *Matrimonia*] V. Lips. Excurs. ad Tac. Ann. 3. de lege Papia Popp. — *Adhortaretur*] Iunt. Carr. et Gron. codd. simplex *hortaretur* praebent. Praepositio ex antecedente syllaba originem ducere videtur. Uncis igitur seclusi. V. tamen lemma.

§. 2. *Possemus*] *Possem.* Q. *esse* edidi cum edd. vett. pro *Quir.*, *poss. esse.* — *Molestia*] Ed. Rom. *modestia.*

non oportuisse [neque] de molestia incommo-
disque perpetuis rei uxoriae confiteri; neque
adhortari magis esse, quam dissuadere, ab-
terrereque; sed contra in id potius orationem
levisse sumi dicebant, ut et nullas plerum-
que esse in matrimoniis molestias asseveraret,
et si quae tamen accidere nonnunquam vide-
rentur, parvas et leves facilesque esse toleratu-
liceret; maioribusque eas emolumentis et vo-
uptatibus obliterari: easdemque ipsas neque
omnibus, neque naturae vitio, sed quorun-
dam maritorum culpa et iniustitia evenire.
Titus autem Castricius recte atque condigne 4
Metellum esse locutum existimabat. Aliter,
inquit, censor loqui debet, aliter rhetor. Rhe-
tori concessum est sententiis uti falsis, auda-
cibus, subdolis, captiosis, si veri modo simi-

§. 3. *Neque*] Orationem turbat haec vocula, et
m. Iunt., quod nemo vidit; eam tamen tuentur
lot. Linc. et Reg. Pro *neque* edd. vett. hab. *nec*.
Deinde *esse* vulg. omittebatur; Carr. ex duobus edi-
it: *id magis esse*; *id* ignorant Sciopp. et libri, quos
modo nominavi. Sensum hunc exigit res: Metel-
lum non oportuisse neque confiteri neque dissuade-
re magis quam adhortari. — *Incommodisque*] Reg.
incommodeque, quod iam Salm. adspexit pro: *incom-*
modoque, ut legi velle videtur I. Gron. — *Id*] *Id*
pro *illud* dederunt Reg. et Sciopp. Edd. vett. ex-
hib.: *sed contra*, *illud* p. omissa praeposit. *in*. —
[*accidere*] Carr. Antiqq. LL. 2, 1. p. 54. et Sciopp.
g. *accedere*.

§. 4. *Castricius*] Cf. 11, 13. Fuit Castricius
quidam, qui *ἡπτοὺς* scripsit. v. Plin. H. N. 19.
Ius apud Suet. Aug. 56. fin. qui hic intelligi non
test. v. 13, 21. — *Rhetori*] Certe oratori, qualis
est Gorgias, qualis Protagoras, alique; minime ora-
tori, quem bonum virum volunt esse Cicero, Quin-
tilianus. — *Subdolis*] Iunt. *ut subd.* — *Si veri m.*]

les sint, et possint ad movendos hominum
animos qualicunque astu irrepere. Praeterea
turpe esse ait rhetori, si quid in mala causa
5 destitutum atque impugnatum relinquat. Sed
enim Metellum, inquit, sanctum virum, illa
gravitate et fide praeditum, cum tanta hono-
rum atque vitae dignitate, apud populum
Romanum loquentem, nihil decuit aliud di-
cere, quam quod verum esse sibi atque omni-
bus videbatur: praesertim cum super ea re
diceret, quae quotidiana intelligentia et com-
muni pervulgatoque vitae usu comprehendere-
6 tur. De molestia igitur cunctis hominibus
notissima confessus, eaque confessione fidem
sedulitatis veritatisque commeritus, tum deni-
que facile et procliviter, quod fuit rerum

Hunc vv. ordinem dederunt Rot. et Reg. pro vulg.
si modo verisim. sunt. Veri tamen similia, Cic.
de N. D. 1, 24. *veri quidem similis*, idem de Inv. 1,
21. Deinceps *sint et possint* est in edd. vett. *pō-*
sunt et possunt. Tum eadem pro *praeterea* exhib.
propterea. Nostrum dedit Carr. Antiqq. LL. 1, 19.
— *Destitutum*] Ed. Gryph. 1591. in marg. *constitu-*
tum. — *Impugnatum*] Non defensum, sine pugna
vel certamine relictum; s. impugnabile; nisi forte
cum Gron. ex Reg. legendum *impurgatum*. Falster
coni. *impropugnat*.

§. 5. *Cum*] Sciopp. coniecit: *tum*; sic intellig.
praeditum. Edd. vett. *cum tanto honore atq. digni-*
tate vitae, (V. Carr. l. l.) deinde *sibi esse pro-*
esse sibi.

§. 6. *Notissima*] Steph. *est not. conf.* opera-
rum credo vitio. — *Sedulitatis*] Assiduae et fidelis
diligentiae, quam Reip. praestabat. — *Procliviter*
In marg. cod. Thys. scriptum legitur *perpolite*. Dein-
ceps edd. vett. ante Iunt. dant *omnium rerum pro-*
rer. omn.

mium validissimum atque verissimum, per-
 uasit, civitatem salvam esse sine matrimonio-
 um frequentia non posse. Hoc quoque aliud 7
 x eadem oratione Metelli dignum esse exi-
 imavimus assidua lectione, non hercle mi-
 us, quam quae a gravissimis philosophis scri-
 ta sunt. Verba Metelli haec sunt: *Dī im-* 8
mortales plurimum possunt; sed non plus
elle debent nobis, quam parentes. At pa-
rentes, si pergunt liberi errare, bonis exhe-
redant. Quid ergo nos a Dīs immortalibus
diutius exspectemus, nisi malis rationibus
finem faciamus? His demum Deos propitios
esse aequum est, qui sibi adversarii non
sunt. Dī immortales virtutem approbare,
non adhibere debent.

[Frequentia] Ita Reg. et edd. vett. Vulg. frequen-
 tione, quod dedit Carr. l. l.

§. 7. *Sunt*] V. *sunt* exstat in edd. vett. et Steph.
 acdidit in edd. recentt. Restitui.

§. 8. *Debent nob.*] Edd. vett. *debent nobis* pro
ob. deb. — *Si perg.*] Haec ita leguntur in codd.
 Gron. et ante (Steph.) Carr., qui ex Buslid. plenius
 scripsit: *si pergitur errare, suis bonis nos.* cf. Geb-
 ard. Antiqq. LL. 2, 20. qui lectionem receptam ex
 cod. Pal. laudat. — *Diutius*] *Diutius* scripsi cum
 Long. pro Steph. *divinitus*, Reg. et edd. vett. secu-
 us; hoc propter vv. *a dīs immort.* displicet. — *Ni-*
 i] Vulg. (Steph.) ex uno cod. *nisi errationibus finem*
 ac. *Rationem* pro eo quod agitur vel instituitur;
 et malam rationem pro peccato dici, pluribus exem-
 lis ostendit Gron. Edd. vett. *nisi mal. r. f. faci-*
 us. — *His*] Edd. vett. et Steph. *iisdem*, s. *isdem*,
 misso *demum*; *his demum* dederunt Fulv. et Sciopp.
 - *Adhibere*] Falster. p. 221. malebat *abolere*, quan-
 equidem virtus, solutis poenae et praemii divinis
 egibus, aboletur. Triller. ibid.; aequum est. Qui

CAPUT VII.

In hisce verbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem: *Hanc sibi rem praesidio sperant futurum*, neque mendum esse nec vitium; errareque istos qui bonos violant libros, et *futuram* scribunt: atque inibi de quodam alio Ciceronis verbo dictum, quod probe scriptum perperam mutatur: et aspersa pauca de modulis numerisque orationis, quos Cicero avide sectatus est.

- 1 In oratione Ciceronis quinta in Verrem [in] libro spectatae fidei Tironiana cura atque
- 2 disciplina facto, ita scriptum fuit: *Homines tenues obscuro loco nati navigant: adeunt ad*

sibi adv. non sunt, ii mortales virt. appr., non od habere debent. Lackman. coni. *cohibere* pro *ad* nihil tamen mutandum esse, dummodo *virtutem* intelligas h. l. esse beneficium s. gratiam. Interpret. Germanic. (Walterst.) vertit: *Den unsterblichen Göttern gebührt es zwar, die Tugend zu billigen und zu belohnen, aber nicht sie selbst zu schenken.*

CAP. VII. *Praesidio*] Vulg. hoc ordine: *sperant praes. fut.*; sed eo, quem dedimus, Reg. V. mox in cap. ipso. — *Mendum*] *Mendum* pro *mendam* Reg. et edd. vett. ante Iunt. in capp. collectione. In i. cap. utrumque legitur. Deinceps Steph. in cap. summa edidit *neq. vit.*, invitis edd. vett. Postea pro *inibi* hab. eadem; postremo pro *pauca* in summa argumentorum capp. dant *quaedam*; quod mendum vit iam cum Iunt. Ald.

§. 1. *Quinta*] Cap. 65. init. Praeposit. *in* a libro om. edd. vett. — *Tironiana*] Cf. infr. 7. 13, 9. Mox pro *fuit* edd. vett. ante Iunt. hab.

§. 2. *Adeunt*] Edd. vett. *adeuntque* pro *eunt*; mox eadem antea didicerant. Iunt. A

ea loca, quae nunquam ante adierant; neque
 noti esse iis, quo venerunt, neque sem-
 per cum cognitoribus esse possunt. Hac
 tamen fiducia civitatis, non modo apud
 nostros magistratus, qui et legum et existi-
 nationis periculo continentur, neque apud
 iures solum Romanos, qui et sermonis et
 iuris et multarum rerum societate iuncti
 sunt, fore se tutos arbitrantur, sed quocun-
 que venerint, hanc sibi rem praesidio spe-
 rant futurum. Videbatur compluribus in ex- 3
 remo verbo menda esse. Debuisset enim scri-
 bi putabant non *futurum*, sed *futuram*: neque
 dubitabant, quin liber emendandus esset, ne-
 que in Plauti comoedia moechus, (sic enim
 mendae suae illudiabant) ita in Ciceronis ora-

ntea adiuverant. — Neque] Vulg. ubi neque noti
 essent quo v.; Rot. et Reg. noti essetis quo; hinc
 Gron., ut ap. Cic. est, edidit. Voculam ubi igno-
 rant codd. Carr. Gron. et Sciopp. atque edd. vett.;
 Sciopp. hab. essent his quo, et mox: agnitoribus.
 Cognitores sunt qui causam praesentis novit, et sic
 dicitur, ut suam, teste Asconio Ped. in Comment. ad
 Cic. p. 20. ed. Lugdun. Bat. cf. eund. p. 72. et an-
 not. Varior. p. 210. 237. — Tamen] Edd. vett. (prae-
 ter Iunt.) tantum. Eaedem praeter Ald. et Iunt.
 et aestimationis.

§. 3. Compluribus] Ita Mss. quam pluribus edi-
 dit Carrio, et probavit cum cod. Palat. Gebhard. An-
 tiqu. LL. 1, 6. Discrimen aliquod utriusque voc. ex-
 eivit Valla. cf. Ruddiman. II. p. 308. not. 15. fin.

Putabant] Hoc v. restitui ex codd. Carr. et
 Gron. atque edd. vett.; frustra a Steph. sublatum
 ibi videbatur. De re cf. Ruddiman. I. p. 285.
 et 100. — Emendandus] Antiqui libri emendatus;
 in emendatus. — Illudiabant] Ita, s. in lud.,
 ed. Carr. Reg. Rot. et Linc. Vulg. illudebant.
 ex edd. vett. aderat ibi f. pro forte ibi dederunt.

- 4 tione soloecismus esset manifestarius. Adera
ibi forte amicus noster, homo lectione multo
exercitus, cui pleraque omnia veterum litera-
rum quaesita, meditata, evigilataque eran-
5 Is libro inspecto ait, nullum esse in eo verbum
neque mendum, neque vitium: Cicerone
6 probe ac vetuste locutum. Nam *futurum*, in-
quit, non refertur ad *rem*, sicut legentibus
temere et incuriose videtur, neque pro par-
ticipio positum est: sed verbum est indefini-
tum, quod Graeci appellant ἀναρέμματον, in-
que numeris neque generibus praeserviens, si-
7 liberum undique et impromiscuum [est]. Quo-
modo C. Gracchus verbo usus est in oratione, cui
titulus est: *De Quinto Popilio circum conciliabula*, in qua ita scriptum est: *Credo esse*
inimicos meos hoc dicturum. Inimicos, in-
8 quit, *dicturum*, et non *dicturos*. Videtur
ea ratione positum esse apud Gracchum *dictu-*
rum, qua est apud Ciceronem *futurum*? Sic
in Graeca oratione, sine ulla vitii suspitione

§. 5. *Mendum*] Ita Gron. codd. atque Al. Alii *mendam* (ut edd. vett. et Steph.); quo modo non bene procedit oratio: *nullum esse — mendum neque vitium*. — *Vetuste*] Ita Rot. Lincol. et quidam Gron. cod. pro vulg. *venuste*.

§. 6. *Impromiscuum*] *Impromiscum* edidit Carr. Long., in vitis codd. Gron., in quibus abest, quo facile careas. Uncis igitur seiunxi eieci a Long.

§. 7. *Gracchus*] Hoc nomen ed. Rom. so- scribere *Graccus*, ut saepe etiam infra Guelf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 208. — *Circum*] In *circumconciliab.* — *Inimicos*] Reg. *inimicos dict.*, inquit, et ordo magis ferire aures attendentis videbatur I. Gron.

§. 8. *Esse*] Hoc verb. om. edd. vett. ante Iu- — *Suspicionem*] Ed. Rom. *suspectionem*. —

omnibus numeris generibusque sine discrimine
 attribuuntur huiusmodi verba ποιήσιν, ἔσε-
 νθαι, λέξιν, et similia. In CL. quoque Qua- 9
 drigarii tertio annali libro verba haec esse
 lixit: *Dum ii conciderentur, hostium copias*
tibi occupatas futurum. In duodevicesimo an-
 nali eiusdem Quadrigarii principium libri sic
 scriptum: *Si pro tua bonitate et nostra vo-*
luntate tibi valetudo suppetit, est quod spe-
remus, deos bonis bene facturum. Item in 10
 Valerii Antiatis quarto et vicesimo simili mo-
 do scriptum esse: *Si hae res divinae factae*
riteque perlitatae essent, haruspices dixerunt,
omnia ex sententia processurum esse. Plau- 11
 tus etiam in Casina, cum de puella loquere-

[ποιήσιν] Edd. vett. ποιήσιν ἔσεσθαι, i. e. futurum
 (facturum), λέξιν ἔσεσθαι dicturum. Aldus edi-
 dit ut hic legitur. Reg. verba peni ποιήσιν, unde
 Gron. suspicatus est: περιποιήσιν.

§. 9. CL.] Itā Reg. Rot. et Sciopp. Inepte le-
 gebatur: in centesimo quinquagesimo quoque Q. an-
 nali libro; quae hab. ex Buslid. Carr. cf. Phil. Ca-
 pl. Animadvv. p. 131. Error ex literis CL. (Clau-
 dii) ortus. Edd. vett. hab.: in Q. quoque Quadr.
 de homine v. Voss. de histt. latt. p. 44. inprimis-
 que Lachmann. de Fontib. Liv. p. 34 sqq. Comment.
 — Annali] Ald. om. libro. Cf. Ruddiman. I. p.
 151. annot. 59. infr. 25, 6. Deinde edd. vett. hi pro ii. —
 Duodevicesimo] Edd. vett. XII. Nostrum firmat
 Sciop. et cod. Fulv. v. Popm. ad Fragm. Historicc.

§. 10. Valerii] De quo v. Voss. l. l. et Lach-
 mann, p. 36 sqq. — Et] Copula deest in Reg. —
 scriptum] Ms. et edd. vett. add. esse, ut referatur
 ad dixit. Recepi illud v. inde a Steph. omissum. —
 Hae] Eae Sciopp. — Riteque] Edd. vett. recteque.
 Iunt. Ald. rectaeque. V. esse post process. om. edd.
 vett. praeter Iunt.

§. 11. Casina] Act. 3. Scen. 5. v. 51 sq. ubi

tur, *occisurum* dixit, non *occisuram*, his verbis:

*Etiamne habet Casina gladium? — Habet, sed duos,
Quibus, altero te occisurum ait, altero
villicum.*

12 Item Laberius in Gemellis:

Non putavi, inquit, hoc eam facturum

13 Non ergo isti omnes, soloecismus quid esset ignora[ve]runt. Sed et Gracchus, *dicturum* et Quadrigarius, *futurum*, et [bene]facturum et Antias, *processurum*, et Plautus, *occisurum*, et Laberius, *facturum*, indefinito modo
14 dixerunt. Qui modus neque in numeros, neque in personas, neque in genera[, neque in

aliter versus leguntur. Pro quibus h. l. legend. videtur: *Quid duos?* Ante *Habet* edd. vet. ante Ald. inserunt *Sta*, Bonon. *Par.*, quae nomen loquentis indicare videntur.

§. 13. *Ignoraverunt*] Reg. *ignorarunt*. — *Benefacturum*] *Bene* non exstat in cod. Putean. et Bris Gron. In altero Putean. totum v. *benef.* deest. In ceteris quoque exemplis singula tantum vv. reperiuntur Gell. — *Et Ant.*] Reg.: *et Ant. proc.*, et *Plaut. occis.* Vulg. hoc ordine: *et Plaut. occ. et Ant. proc.* Supra prius ex Antiate exemplum petitum legitur.

§. 14. *Neque in temp.*] Haec omitt. edd. vet. hab. vero Ald., firmante Reg. *Neque in tempore neque in genera* exhibent Rot. et Scheff.; unde etiam arguas ista vv. ab h. l. aliena esse, quippe quae in libris certo loco non leguntur. Accedat quod infinitivus alius est praesentis temporis, alius praeteriti, alius futuri; quod admonuit Mösell. ad l. cf. etiam Ruben. Elect. 2, 17. Supra quoque quum dicit: „neque numeris neque generibus praeserviens“ Gell. omisit *tempora*. cf. Periz. ad Sand.

tempora] distrahitur, sed omnia isthaec una
 eademque declinatione complectitur. Sicuti 15
 [Cicero dixit *futurum*, non virili genere
 neque neutro, (soloecismus enim plane foret)
 id verbo usus est ab omni necessitate gene-
 rum absoluto. Idem autem ille amicus no- 16
 men in eiusdem M. Tullii [Ciceronis] oratione,
 cuius est *De imperio Cn. Pompeii*, ita scri-
 ptum esse a Cicerone dicebat, atque ipse ita
 citabat: *Cum vestros portus, atque eos*
portus, quibus vitam ac spiritum ducitis, in
potestatem fuisse potestatem sciatis. Neque 17-
 soloecismum esse aiebat *in potestatem fuisse*,
 sed vulgus semidoctum putat, sed ratione di-
 scimus certa et proba contendebat, qua et Grae-
 ci uterentur: et Plautus verborum Latino-
 rum elegantissimus in *Amphitryone* dixit:

[Inerv. 1, 14. not. 2. — *Distrahitur*] *Distribuitur*
 ed. vett. ante Ald. Deinde eadem cum Ald. scri-
 bere solent *istaec*. cf. c. 23, 11. 11, 15, 6.

§. 15. *Plane f.*] Hunc ordinem dedit Reg. pro
plane foret plane.

§. 16. *Ciceronis*] Hoc nomen omitt. Reg. Rot.
 ed. et Scheff. — *De imp.*] Intellig. orat. pro lege
 Julia, ubi v. c. 12. Pro *vestros* edd. vett. hab.
vestros.

§. 17. *In*] Ita quoque alibi legitur. cf. Schott.
 ed. Cic. 1, 6. Vechner. Hellenol. 1. P. 2. c. 16.
 258sq. ed. Häusling. 1733. Ruddiman. II. p. 325.
 l. 10. — *Elegantissimus*] Ascens., ex marg. cod.
lause, conservator eleg., quod reiecerunt iam
 R. et Steph.; hic (Specim. Emendd. p. 179.) con-
 stat: *diligent.* aut *eligent.*, quod probat G. L. Voss.
 tit. Orat. 4. p. 27. cf. Ruddiman. I. p. 185. At
 non opus est. Genitiv. *verbor. lat.* explicat
 ut *ceterarum rerum*, i. e. quod ad ceteras
 attinet. Gell. 7, 17.: Plautus, homo linguae at-

— *Numero mihi in mentem fuit;*

- 18 non, ut dici solitum est, *in mente*. Sed enim praeter Plautum, cuius ille in praesens exemplo usus est, multam nos quoque apud veteres scriptores locutionum talium copiam offendimus.
- 19 atque his vulgo annotamentis inspersimus. Utrationem autem istam missam facias et auctoritates: sonus tamen et positura ipsa verborum satis declarant, id potius ἐπιμελεία τῶν λέξεων modulamentisque orationis M. Tullii convenisse, ut, quoniam utrumvis dici Latine posset, *potestatem* dicere mallet, non *potestate*.
- 20 Illud enim sic compositum iucundius ad aurem completiusque, insuavius hoc im-

que elegantiae in verbis latinis princeps. — *Numero*] Sciopp. *Num vero*; vulg. *non vero*; edd. vet. ante Iunt. *nunc vero mihi*; ita ut legitur hab. cod. Plaut. (Amphitr. 1, 1, 25.) et Gell. cod. Lovan. Fruter. Verisim. 1, 19. Nostrum in marg. hab. ed. Gryph. 1542. 1591.

§. 18. *In praes.*] Ita Buslid. confirmantibus Gron. codd. Gellius, de loquendi ratione disserens eadem statim uti solet. cf. etiam 10, 3. 12, 12. Ed. vett. *in praesenti*.

§. 19. *Ut*] Ita iidem libri. Sciopp. *ut et rationem -- facias*. Vocibus *autem* et *tamen* lineola subductam esse annotavit idem. Vulg. *ut rat. istam. faciamus*. *Autem* recepit iam Steph. *facias* existit in edd. vett. ante Steph. Statim eadem exhibet *sonus, qui ἐὺ φωνία tantum, et positura* etc. Forleg.: *sonus tamen, qui ἐὺ φωνία vocatur, et pos.* etc. — *Ἐπιμελεία*] *Ἐμμελεία* con. Gron. — *Modulamentisque*] Ita Buslid., Gron. libri, Sciopp. et Iunt. vulg. *et modul.*; Steph. cum Ald. tantum hab. *modul.* sine copula. v. eius Specim. Emendd. p. 179 sq.

§. 20. *Completiusque*] Ita Fulv. et Sciopp., quod accedunt Reg. et Rot. qui hab. *complectiusque*; vulg.

perfectiusque est; si modo ita explorata aure
 homo sit, non surda nec iacenti: sicuti est
 ercle, quod *explicavit* dicere maluit, quam
explicuit, quod esse iam usitatus coeperat.
 Verba sunt haec ipsius in exhortatione, quam
 imperio Cn. Pompeii habuit: *Testis est*
pericilia, quam multis undique cinctam pericu-
is non terrore belli, sed consilii celeritate
explicavit. At si *explicuit* diceret, imperfecto
 debili numero verborum sonus clauderet.

CAPUT VIII.

Historia in libris Sotionis philosophi reperta super
 Laide meretrice et Demosthene rhetore.

Sotion ex Peripatetica disciplina haud sane 1
 mobilis vir fuit. Is librum multae variaequae

inspectiusque. — Imperfectiusque] Imperf. dedit
 m. ex edd. vett. ante Iunt., firmante Sciopp. qui
 ib. imperf. Vulg. (Iunt. Ald.) *imperspectiusque*,
 sed comparant cum Plinii *imperspicius*. Putean.
 b. *inspectiusque*, Reg. et Rot. *imperpetiusque*. Fuit
 si coniiceret *perplexiusque*. — Ita] Ald. illa. —
 iacenti] I. e. non arrecta vel alacri, sed stupida. —
 exhort.] Sciopp. *hortatione*. Edd. vett. *in exhor-*
atione. Vulg. (Steph.) *ex oratione*, quod nescio un-
 e profectum sit. Nihil Gron. V. Pro Leg. Man. c.
 1. cf. Ruddiman. I. p. 214. not. 40. — *Clauderet]*
 a Lips. Elect. 1, 7. Fruter. Veris. 1, 19. etiam cod.
 t. laudat. Confirmant Carr. libri et Reg. atque
 ot. Reprobat tamen hanc lectionem Ios. Castalio
 bs. Dec. 1, 2. p. 16. cf. Stephan. in praefat. p. 19
 . Vulg. *clauderetur*. Claudere h. l. est i. q. clau-
 care. v. 4, 7, 4. 13, 20, 10.

CAP. VIII. §. 1. Sotion] Vulg. *Phacion* et in
 immate *Phocionis*; quod male defendit Reines. in

historiae refertum composuit, eumque inscri-
 2 psit *Κέρας Ἀμαλθείας*. Ea vox hoc ferme va-
 3 let, tanquam si dicas *Cornu copiae*. In e-
 libro super Demosthene rhetore et Laide mere-
 trice historia haec scripta est: Lais, inquit
 Corinthia ob elegantiam venustatemque for-
 mae grandem pecuniam demerebat, conven-
 tusque ad eam ditiorum hominum ex omni
 Graecia celebres erant: neque admittebatur
 nisi qui dabat, quod poposcérat. Poscebat
 4 autem illa nimium quantum. Hinc ait natum
 esse illud frequens apud Graecos adagium:

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς.

Varr. Lectt. p. 127.; correxit cum Iunt. Steph. Di-
 gen. Laërt. vit. Aristip.: ἐχρῆτο καὶ Λαίδῃ τῇ ἐτα-
 ρᾷ, καθὰ φησι Σωτίων ἐν δευτέρᾳ τῶν διαδοχῶν.
 Meminerunt eiusdem alii. Macrob. Sat. 2, 2. re-
 aliter exponit: Demosthenes excitatus ad Laidis fa-
 mam, cuius formam tunc Graecia mirabatur, acce-
 sit, ut et ipse famoso amore potiretur, qui, ubi
 midium talentum unius pretium noctis audivit, de-
 cessit hoc dicto: οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μετανοῶν
 — *Refertum*] Cod. Palat. ap. Gebhard. Antiqq. L.
 2, 18. *inferctum*.

§. 3. *Laide*] De qua v. inprimis Athenaei M.
 13. c. 20. — *Ditiorum*] Ioan. Sarisber. De No-
 Curial. s. Polycratic. 6, 23. hab. *diversorum*; *mi-*
admittebat, nisi q. d., quae poscebantur. — *Ni-*
mium] Ita ex libris (quibus accedit Sarisber.) Ca-
 Vulg. *nimiam quantitatem*, quod frustra tuet
 Barth. Adv. 1, 4. Steph. (Specim. Emendd. p. 114)
 coni.: *mirum quantum*. Buslid. (Carr. Antiqq. 2, 12)
nimium quantum vix dari poterat, quae ex inte-
 pretatione priorum vv. orta sunt. Graece: Σαυ-
 στὸν ὅσον.

§. 4. *Οὐ*] Horat. Epist. 1, 17, 36.: Non cui
 homini contingit adire Corinthum. Alii proverbium
 inde natum dicunt, quod difficilis esset in portu

quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non
 quiret dare, quod posceretur. Ad hanc ille 5
 Demosthenes clanculum adit, et, ut [sibi] sui
 copiam faceret, petit: at Lais *μυρίας δραχμάς*
 [ἢ *τάλαντον*] poposcit. Hoc facit numi nostra-
 tis denarium decem millia. Tali petulantia 6
 mulieris atque pecuniae magnitudine ictus ex-
 pavidusque Demosthenes avertitur, et disce-
 dens: Ego, inquit, poenitere tanti non emo.
 Sed Graeca ipsa, quae fertur dixisse, lepidiora
 sunt: *Οὐκ ὠνοῦμαι*, inquit, *μυρίων δραχμῶν με-*
ταμέλειαν.

Corinthium appulsus. cf. Strab. l. 8. c. 6. p. 211.
 ad. stereot. Ceterum Reg. post *adagium* addit: *pro-*
verbium, ex interpretatione, opinor.

§. 5. *Clanculum*] Sarisber. *clanculo*. — *Sibi*
*pro*nom. *sibi* om. edd. vett. ante Iunt.; Sarisb. *et ut*
cop. sui fac., petit. — *Ἡ τάλαντον*] Haec vv. omis-
 sunt in Reg. et Vatic., qui Graeca diligenter ex-
 hibere solent; his accedunt Scheff. et edd. vett. an-
 te Iunt. Et res postulat, ut deleantur; talentum
 enim Atticum sex millium drachmarum est, non
 decem, ut Aeginaeum. v. Polluo. Onom. — *Dena-*
rium] Sarisb. *den. decies mille*. Denarius igitur a
 drachma differre non videtur. V. Hotoman. de re
 Nummar.

§. 6. *Expavidusque*] Colvius ad Appuleium, 7.
 coniecit: *expavitusque*, i. e. attonitus, a *paviendo*
 proferendo. Probat Gron., sed ita ut ab *expa-*
rescendo derivetur, significetque expavefactum. — *Aver-*
titur] Vulg. *avertit iter*; sed idem est *discedere*,
 quod sequitur. Fruter. Veris. 1, 19. Omnes scripti
 libri et Iunt. atque Sarisb. hab. *avertitur*; unde
 Frut. Gifan. Carr. (Steph.) *avertit* legunt. cf. 4, 18, 4.
 — *Tanti*] Falster. in Kraus. Nov. Litt. p. 139. con-
 valenti propter Graeca vv.

CAPUT IX

Qui modus fuerit, quis ordo disciplinae Pythagoricae; quantumque temporis imperatum observatumque sit dicendi simul ac tacendi.

- 1 Ordo atque ratio Pythagorae, ac deinceps familiae successionis eius, recipiendi institutendique discipulos huiuscemodi fuisse traditur.
- 2 Iam a principio adolescentes, qui sese ad discendum obtulerant, ἐρυσιογνωμόναι. Id verbum significat, mores naturasque hominum coniectatione quadam de oris et vultus ingenio deque totius corporis filo atque habitu sciscitari. Tum, qui exploratus ab eo idoneusque fuerat, recipi in disciplinam statim iubebat, et tempus certum tacere; non omnes idem, sed alios aliud tempus pro aestimato

CAP. IX. §. 1. *Pythagorae*] Totum hoc cap. pluribus illustravit Io. Schilterus, in *Diatriba de Disciplina Pythagorica*. 1665.

§. 2. *Filo*] I. e. lineamento. cf. 14, 4, 2.

§. 3. *Tum*] Iunt. Ald. Steph. et Sciopp. *Eum*; sed praecedit: *a principio*, cui respondet: *tum*. — *Idoneusque*] Vossius coni. *idoneus*, deleta copula *que*. v. Schilter. l. l. §. 26. — *Fuerat*] Steph. Specim. Emendd. p. 167. coni. *idoneusque inventus vel compertus fuerat*; at haec facile intelligas licet. Gron. suspicatus est: *qui exploratus habitusque idoneus fuerat*. Mox Falster. l. l. malebat: *iubebatur*, et dein: *alius aliud*. — *Et temp.*] Vulg. *quin et c. t. statuebat, ut tacerent; non in omnes idem*; ut Carr. (Steph.) ex Buslid. Codd. Gron. et edd. vett. lectionem receptam exhibent, nisi quod illi mox *alius aliud* hab. pro vulg. (Iunt. Ald.) *aliud aliis*; unde Gron. effecit: *alios aliud*. Edd. vett. ante Iunt. *aliud alius*. — *Idem*] Quod quinquennale solebat esse. v.

aptu sollertiae. Is autem qui tacebat, quae 4
 dicebantur ab aliis, audiebat; neque percon-
 tari, si parum intellexerat, neque commen-
 tari, quae audierat, fas erat. Sed non minus
 quisquam tacuit, quam biennium. Hi pror-
 sus appellabantur intra tempus tacendi audi-
 endique ἀκούστικοί. Ast ubi res didicerant re- 5
 rum omnium difficillimas, tacere audireque,
 atque esse iam coeperant silentio eruditi, cui
 erat nomen ἐχευνηδία, tum verba facere et
 quaerere, quaeque audissent scribere, et quae
 ipsi opinarentur expromere potestas erat. Hi 6
 dicebantur in eo tempore μαθηματικοί: ab iis
 scilicet artibus, quas iam discere atque medi-
 tari inceptaverant; quoniam Geometriam et
 Gnomonicam, Musicam, ceterasque item di-
 sciplinas altiores μαθήματα veteres Graeci ap-
 pellabant: vulgus autem, quos gentilicio vo-
 cabulo Chaldaeos dicere oportet, mathemati-
 cos dicit. Exinde his scientiae studiis ornati 7
 ad perspicienda mundi opera et principia na-
 turae procedebant: ac tunc denique nomina-

Schilter. — *Aestimato*] Carr. (Steph.) *existimato*. v.
 supr. *aestimationes officiorum*.

§. 4. *Commentari*] Scribendo meditari. v. mox.
 Steph. l. l. p. 168. legendum censebat: *neque aliud*
quam comment., aut certe: *neque commentari nisi*
quae aud.

§. 6. *Iis*] Edd. vett. *iis* pro *his* dederunt; prae-
 terea hoc ordine vv. exhib.: *scilicet ab iis art.* De-
 inde et ante v. *Gnom.* om. eadem ante Iunt. Ald.
 — *Gnomonicam*] Quam artem invenisse dicitur Ana-
 ximander vel Anaximenes. v. Plin. H. N. 2, 76, 78.
 Salmas. ad Solin. p. 632 sqq. — *Gentilicio*] Chal-
 daei et Babylonii istis addicti erant.

§. 7. *Perspicienda*] Pro hoc verbo edd. vett.

- 8 bantur *φύσικοι*. Haec eādem super Pythagor
 noster Taurus cum dixisset: Nunc autem, in
 quit, isti, qui repente pedibus illotis ad ph
 losophos devertunt, non est hoc satis, quod
 sunt omnino *ἀθεώρητοι*, *ἄμουσοι*, *ἀγεωμέτρητοι*
 sed legem etiam dant, qua philosophari d
 9 scant. Alius ait: hoc me primum doce. It
 alius: hoc volo, inquit, discere, istud no
 Hic a symposio Platonis incipere gestit pr
 pter Alcibiadae comissionem; ille a Phaedi
 10 propter Lysiae orationem. Est etiam, inquit
 pro Iupiter! qui Platonem legere postulet, no
 vitae ornandae, sed linguae orationisque co
 mendae gratia, nec ut modestior fiat, sed
 11 lepidior. Haec Taurus dicere solitus noviti
 philosophorum sectatores cum veteribus P
 12 thagoricis pensitans. Sed id quoque no
 praetereundum est, quod omnes simul, qui
 Pythagora in cohortem illam disciplinarum

ante Iunt. hab. *perdiscenda*. — Ac] Ald. *At*; reli
 quae edd. *ac*.

§. 8. *Taurus*] Cf. 6, 14. et Suid. — *Pedibus*
 Quasi ad sacra accedentes. Mox *divert.* edd. vet
 praeter Iunt. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 17.

§. 9. *Alcibiadae*] Hanc formam dederunt Carr.
 codd. et edd. vett. confirmantibus Reg. Rot. et Scheff.
 Vulg. inde a Iunt. *Alcibiadis*. V. ad praefat. Gell. §.
 20. Ceterum ille quidem in eo Platonis dialogo lo
 quens introducit. — *Comissionem*] *Comisationem*
 Sciopp. V. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 420.

§. 10. *Comendae*] I. e. ornandae. Iunt. *com*
mentandae. Mox edd. vett. *sed lepid.*, omisso *ut*.

§. 12. *Qui*] Reg. *atqui*; inde egregie I. Gron.,
 quod in voce *simul* nulla vis inest, effecit: *quod*
omnes simulatque a P.; digna sane emendatio, quae
 recipiatur. — *Disciplinarum*] Melius foret, quod
 proposuit Steph. l. l. p. 168.: *discipulorum*. 2, 18.

recepti erant, quod quisque familiae pecuniaeque habebant, in medium dabant; et coibatur societas inseparabilis, tanquam illud fuerit antiquum consortium, quod iure atque verbo Romano appellabatur *ercto non cito*.

Phaedon — ex Socratica cohorte fuit. Nostrum vero intellig.: cohortem, quae circa disciplinas addiscendas versatur. Schilter. §. 54. — *Habebant*] Vulg. *habebat*. Nostrum ex edd. vett. restitui. Mox Sciop. *hab. dabat*. — *Coibatur*] I. e. *contrahebatur*. — *Fuerit*] Sciopp. *fuit*. — *Quod iure*] Edd. vett. et Steph.: *quod re atque v. R. appellatur* (Carr. *appellabatur*) *κοινοβιον*, i. e. *contubernium*. Iunt. Ald. *quod in re atq. v. R. appellabatur κοιν.* Steph. (l. p. 169.) coni.: *quod re erat, atque verbo appellabatur κοιν.* cf. Schilter. §. 58. 59.; pro hoc v. Graeco Hornius legendum putabat *convivium*. Fuit qui istud deleret, et vv. ad *consortium* traheret et pro in (Iunt.) legeret *ita*. Catanaeus delebat v. *Romano*, (quod operarum vitio excidit in ed. Gron.) cf. Flavianus Coniect. c. 81. Cod. Rot. hab.: *quod iure atque verborum ano appellabatur ertonocito*; Sciopp. etiam annotavit: *quod iure -- verbo Romano et ex vet. cod.: erconocito*; coniecit autem: *contubernium κοινοβιον*. Iure agnovit iam Rittershus. cf. Scheffer. de natura philos. Ital. p. 155. Otho in ed. Conrad. ad h. l. legendum putabat: *quod in iure antiquo verbo appellabatur hercto non cito. Atque ex compendio scribendi enatum esse; et v. Rom. putidum interpretis foetum*. Ex Reg. Salmas. eruit, quod recepi. Serv. ad Virg. Aen. 8, 642.: Donatus h. l. contra metrum sentit, dicens: *citae, divisae, ut est in iure, Ercto non cito, i. e. patrimonio vel hereditate non divisa; nam citus quum divisus significat, ci longa est*. v. Salmas. ad Solin. p. 1262. et Lexicc. sub vv. *Hercisco et Herctum*.

CAPUT X.

Quibus verbis compellaverit Favorinus philosophus adolescentem casce nimis et prisce loquentem.

- 1 Favorinus philosophus adolescenti veterum verborum cupidissimo, et plerasque voces nimis priscas et ignotissimas in quotidianis communibusque sermonibus expromenti: Curius, inquit, et Fabricius, et Coruncanus, antiquissimi viri [nostri], et his antiquiores Horatii illi trigemini, plane ac dilucide cum suis fabulati sunt: neque Auruncorum, aut Sicancorum, aut Pelasgorum, qui primi [in]coluisse

CAP. X. *Casce*] Edd. vett. *vetuste nim. et prisce loq.* Iunt. Ald. in summa argumentor. *caste nimis et prisce.* Hinc pro vulg. *vetuste* recepi *prisce.*

§. 1. *Curius*] M'. Curius Imperator, qui neque acie vinci neque pecunia corrumpi potuit. cf. Valer. M. 4, 3, 5. — *Fabricius*] C. Fabr. Luscinus, de quo cf. 3, 8. Cic. de Off. 3, 22. Valer. M. 4, 3, 6. — *Coruncanus*] Vulg. (Ald.) (Macr. Sat. 1, 5.) *Coruncanus*; nostrum praebent optt. libb. edd. ante Ald. et inscriptt. Orator fuit et pontifex, Appii Xvi tempore. — *Nostri*] *Viri* ignorant codd. Carr. et Scheff. atque edd. vett. ante Iunt. *nostri* autem Fulg. Reg. Rot. et Sciopp. Unctis igitur seiunxi, quamquam ita saepius Gell. cf. c. 22. 2, 3. 21. 19, 9. Hoc pron. caret quoque Macr., qui deinceps dat *vel etiam his.* Jentzen. l. supra (c. 2.) l. pronomina *nostri* h. l. omisso, postea ante *sed* inserendum putat *nostris*, ut sententia cohaereat; audacior quam verior est haec coniectura. Sententia optime cohaeret; quod facile est intellectu. Tum edd. vett. ante Iunt.: *plane et dil.* — *Auruncorum*] De quibus populis consule Niebuhrii histor. Roman. V. 1. Ed. Rom. *Arunc.* — *Incoluisse*] Praepositione carent codd. Carr. Reg. Rot. Scheff. et edd. vett.; quibus

Italiam dicuntur, sed aetatis suae verbis locuti sunt. Tu autem, perinde quasi cum matre 2 Evandri nunc loquare, sermone abhinc multis annis iam desito uteris, quod scire atque intelligere neminem vis, quae dicas. Nonne, homo inepte, ut quod vis abunde consequaris, taces? Sed antiquitatem tibi placere ais, quod 3 honesta et bona et sobria et modesta sit. Vive ergo moribus praeteritis; loquere verbis 4 praesentibus; atque id, quod a C. Caesare, excellentis ingenii ac prudentiae viro, in primo *De Analogia* libro, scriptum est, habe semper in memoria atque in pectore, ut tanquam scopulum, sic fugias inauditum atque insolens verbum.

accedit Macr., exhibens: *col. in Italia*; idem mox loquebantur. Suspecta praepositio iam Carr. fuit.

§. 2. *Perinde*] Ita edd. vett. et Macr. ed. Zeun. *proinde* ediderant Iunt. Ald. Steph. v. ad Gell. praef. 2. Mox Macr. (ed. Gryph.) *loquere*. — *Matre*] Nicostrata, s. Themis, Carmenta dicta, quia fatidica fuit. Mox v. *abhinc* om. edd. vett. ante Iunt. — *Taces*] Ita ex Reg. edidi pro vulg. *taceres*, quod minime genuinum videtur. Sensus est: Quidni potius taces? Petron.: Non taces, gladiator obscoene, quem de ruina arena dimisit?

§. 4. *C. Caesare*] Cic. Brut. c. 72. Pro *prud.* apud Macr. legitur *providentiae*; mox: *habeo et: fugiam*. — *Scopulum*] Scheff.: *tanq. navis scopulum*, scil. fugit; ex interpret. tamen vocab. istud originem trahere videtur. Quid tamen si legas: *tanq. nautae scop.*? Certe Ioan. Sarisber. De Nug. Curial. 8, 10. fin. hab. ex h. l.: *Tanq. scopul. nautae fugiunt*.

CAPUT XI.

Quod Thucydides, historiae scriptor inclitus, Lacedaemonios in acie non tuba, sed tibiis esse usos dicit; verbaque eius super ea re posita: quodque Herodotus Halyatten regem fidicinas in procinctu habuisse tradit: atque inibi quaedam notata de Gracchi fistula contionaria.

- 1 Auctor historiae Graecae gravissimus Thucydides, Lacedaemonios summos bellatores non cornuum tubarumve signis, sed tibiarum modulis in proeliis usos esse, refert: non prorsus ex aliquo ritu religionum, neque rei divinae gratia, neque autem ut excitarentur atque evibrarentur animi, quod cornua et litui molliuntur: sed contra, ut moderatiores modulationesque fierent; quod tibicinis numeri

CAP. XI. *Contionaria*] Hoc Reg. Scheff. et edd. vet. dederunt pro *concionatoria*, quod in summa cap. hab. etiam edd. vet. praeter Ald. Contionarius est a contione, ut a legione legionarius, et a statione stationarius.

§. 1. *Thucydides*] Lib. 5. c. 70. Pro *bellatores* ed. Rom. hab. *oratores*. — *Tibiarum*] Idem alii referunt, ut Plutarch. *De ira cohib.* c. 10. V. 3. p. 240 ed. stereot. Martian. Cap. 9. — *Rei*] Apud Graecos et Romanos tibicines sacris praeerant. — *Autem* Vulgat. *etiam*, quod dedit Ald. cum Iunt., correptus codd. Reg. Rot. Scheff. edd. vet. et Long. Saepe *autem* post *neque* usum habet. v. exempl. ap. Gron. infr. 2, 7. — *Excitarentur*] *Exercitarentur* scripti hab. in his cod. Palat. Male Gebhard. Antiqq. LL. 1, 15.: *exsertarentur*. — *Evibrarentur* I. e. in furorem bellicum commoverentur. Verbum vix alibi obvium. — *Litui*] Lituus dabat acutum stridulum sonum. Lips. de Milit. Rom. 4, 10.

temperatur. Nihil adeo in congregiendis ho- 2
 stibus atque in principiis proeliorum ad salu-
 tem virtutemque aptius rati, quam si per-
 mulcti sonis mitioribus non immodice feroci-
 rent. Quum procinctae igitur classes erant, 3
 et instructa acies, coeptumque in hostem pro-
 pedi: tibicines inter exercitum positi canere
 inceperant. Ea ibi praecentione tranquilla 4
 et [delectabili atque adeo] venerabili, ad quan-
 tam quasi militaris musicae disciplinam vis
 et impetus militum, ne sparsi dispalatique
 proruerent, cohibebatur. Sed ipsius illius 5
 gregii scriptoris uti verbis libet, quae et di-
 gnitate et fide graviora sunt: *Καὶ μετὰ ταῦτα*
ἕνδοξος ἦν. Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ἑσπέραιοι ἐντόνως
καὶ ὀρμῇ χωροῦντες. Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ

[tibicinis] Gron. invitis codd. legendum censebat:
 [tibicini] numerus comparatur, i. e. efficitur.

§. 2. *Permulcti*] Nonnulli libri *permulsi*. Utrum-
 ne probum. V. Ruddiman. L. p. 221.

§. 3. *Procinctae*] Carol. Animadv. p. 75. leg.
procinctae; nostrum tamen non improban. — *Clas-*
sis] Exercitum terrestrem significat etiam *classis*. v.
 ox et Lachmann. de Fontt. Liv. Comment. I. p.
 18. — *Instructa*] Ita libri vett. Carr. Vulg. *instru-*
ae ac. *Acies* numero plurali pro exercitu dici nisi
 ad poëtas existimabat Carr. Idem pro *et*, quod
 praecedit, legendum putabat *id est*, coll. 10, 15.:
 castrum procinctam extra pomerium, id est, exerci-
 tum armatum habere.

§. 4. *Del. atq. ad.*] Haec addidit Carr. ex codd.;
 non agnoscunt libri Gron. Seclusi igitur. Edd.
 it. ante Iunt. hab.: *tranq. et vener. quadam: qua-*
mil. mus. disciplina. — *Proruerent*] Aut ruerent
 et sa pror. scripsisse Gell. censuit Gron. coll. an-
 tit. ad Liv. et Tac.

§. 5. *Verbis*] Iunt. *his* (pro *verb.*) *lib. quam et*
 — *Ὀρμῇ*] Hoc dederunt Reg. Scheff. et edd. vett.

ὑπὸ ἀνλήτων πολλῶν, νόμῳ ἐγκαθιστώτων· οὐ τοῦ
 θείου χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνον-
 τες προσέλθοιεν, καὶ μὴ διασπασθεῖν αὐτοῖς ἢ τάξις
 ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ποιεῖν ἐν ταῖς
 6 προσόδοις. Cretenses quoque proelia ingred-
 solitos memoriae datum est praecinente a
 7 praemoderante cithara gressibus. Halyattes
 autem rex terrae Lydiae, more atque luxu
 barbarico praeditus, cum bellum Milésiis fa-
 ceret, ut Herodotus in historiis tradit, concen-
 nentes habuit fistulatores et fidicines; atque
 feminas etiam tibicinas in exercitu atque in
 procinctu habuit, lascivientium delicias con-
 8 viviorum. Sed enim Achaeos Homerus pug-
 nam indipisci ait non fidicularum tibi-
 arumque concentu, sed mentium animorumque
 conspiratu tacito nitibundos:

pro ὀργῇ, quod quidem etiam ap. Thuc. legitur, u-
 de, qui locum Thuc. ob oculos habuit, fortasse ca-
 rexit. — Τπὸ] Edd. vett. ὑπὸ ἀνλοῖς. Nostrum fi-
 mat Reg. Deinceps edd. vett. πολλῶν ὁμοῦ ἐγκα-
 οὐ τοῦ ἡδέος (Ald. βίου) χάριν. Deinde eaedem
 διασπ. αὐτῶν ἢ τ. ὃ πρέπει ἀεὶ τὰ μεγ. στρ. ἐν
 πρ. ποιεῖν. Ald. v. ποιεῖν post ἀεὶ positum hab. .
 Τὰ] Artic. τὰ om. Steph. cum edd. vett. praeter Ros-
 Ven. Bonon. et Connell.

§. 6. *Proelia*] Vulg. in *proel.* invitis codd. Gre-
 et edd. vett. — *Gressibus*] Ven. Brix. Bon. *gressu*

§. 7. *Halyattes*] Nomen hoc edd. vett. *A-*
lyates scriptum hab. Mox pro *luxu* edd. vett. an-
 iunt. hab. *usu*. — *Herodotus*] Lib. 1. c. 17. — *H-*
buit] Hoc v. est in edd. vett.; om. Steph.

§. 8. *Indipisci*] Saepe hoc v. usus est, sed v-
 rio sensu. V. 12, 1, 24. 17, 2. — *Concentu*] Deest
 nonnullis codd. Uterque Putean. cod. hab.: *conce-*
tu conspiratum tacito nitibundos. Buslid.: *sed m.*
concentu conspiratuque tac. nit.; Carr. et edd. vet

Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες Ἀχαιοί,
 Ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν.

Quid ille vult ardentissimus clamor militum 9
 Romanorum, quem in congressibus proelio-
 rum fieri solitum scriptores annalium memo-
 ravere? Contrane institutum fiebat antiquae
 disciplinae tam probabile? An tum etiam gra-
 du clementi et silentio est opus, cum ad
 hostem itur in conspectu longinquo procul
 distantem? cum vero prope ad manus ven-
 tum est, tum iam e propinquo hostis et im-
 petu propulsandus et clamore terrendus est?
 Ecce autem, per tibicinia Laconica, tibiae 10
 quoque illius contionariae in mentem venit,
 quam C. Graccho, cum populo agenti, praeisse

concentu, verum conspiratu. Explicatur autem his
 v. ment. anim. c. posterior imprimis Homericus ver-
 sus: ἐν θυμῷ μεμ.; ἐν θυμ. idem valet quod: σιγῇ,
 quieto. — Οἱ] Cf. Hom. II. 3, 8. 9. Pro μένεα edd. Rom.
 en. 1472. et Brix. hab. μένος. — Ἀλεξέμεν] Steph.
 am Iunt. Ald. aliisque ἀλεξέμεναι. Edd. vett. ἀλε-
 ξέν.

§. 9. Vult] Gron. coni. hoc v. delendum esse,
 vitis libris. I. Gron. fortasse vel in eo latere su-
 micatus est. — Contrane] Ita codd. Gron. et vett.
 id.; ne omitt. libri Carr. et Steph. — Tam] Reg.
 apud Lambec.) hab. tumque; hinc Lamb. legendum
 utavit: disciplinae? utrumque prob.; (scil. et Grae-
 corum silentium, et Romanorum clamor.) nam tum
 etc. Recte improbat Gron.; Gellium scil. ad quae-
 tionem respondere ita, ut interrogare pergat; quod
 modestiae est. Etiam idem interpretatur: adhuc,
 iamnum. — Clementi] I. e. leni, quieto.

§. 10. Per t.] Ita Lambec., confirmantibus Reg.
 Rot., pro vulg. pro tibicina. — Contionariae] Ita
 l. Reg. et Rot. pro concionatoriae. v. supr. ad
 lemma — C. Graccho] Cf. Plutarch. de ira cohib. c.
 p. 239 sq. — Agenti] Ita ex codd. Carr.; edd.

- 11 ac praeministrasse modulos ferunt. Sed nequaquam sic est, ut a vulgo dicitur, canere tibia solitum, qui pone eum loquentem staret, variisque modis tum demulcere animum
 12 actionemque eius, tum intendere. Quid enim foret ea re ineptius, si, ut planipedi saltanti, ita Graccho contionanti numeros et modos et frequentamenta quaedam varia tibicen incineret?
 13 Sed qui hoc compertius memoriae tradiderunt, stetisse in circumstantibus dicunt occultius, qui fistula brevi sensim graviusculum sonum inspiraret ad reprimendum sedandumque impetus vocis eius. Refervescente
 14 namque impulsu et instinctu extraneo naturalis illa Gracchi vehementia indiguisset, non
 15 opinor, existimanda est. Marcus tamen Cicero fistulatorem istum utrique rei adhibitum esse a Graccho putat, ut sonis tum placidi

vett. hab.: *agente*, ita ut in sqq. *ei praeisse et praem* intelligendum sit. — *Praeministrasse*] Sic quidam codd. Carr. Fulv. Reg. Rot. et Sciopp. 10, 3.: magistratibus praeministrare. Vulg. *praemonstrasse*.

§. 11. *Intendere*] Ald. *incend*.

§. 12. *Ea re*] Edd. vett. *ea re*. Vulg. *ista re*. — *Frequentamenta*] Iteratos numeros et pro re nata varios. v. 5, 1. *Carrio*.

§. 13. *Stetisse*] In marg. cod., quem Bourde cum ms. Reg. et Morelli contulerat, est: *fecisse*. *Reprimendum*] *Repr.* pro *depr.* dederunt Reg. et R. *impetus* pro *impetum* codd. Carr. edd. vett. et R. atque Scheff. Eodem modo dictum est: *pacem tendum*. De impetu Gracchi cf. Valer. M. 8, 10. Auctor de corr. Eloq. 18, 26. Flor. 3, 15. Brut. 33.

§. 14. *Refervescente*] *Fervescente* Sciopp. Edd. vett. *Refervesc*. Vulg. *Effervesc*.

tum citatis aut demissam iacentemque orationem eius erigeret, aut ferocientem saevientemque cohiberet. Verba ipsius Ciceronis apposui: *Itaque idem Gracchus, quod pates audire, Catule, ex Licinia cliente tuo literato homine, quem servum sibi habuit ille ad manum, cum eburnea solitus est habere fistula, qui staret post ipsum occulte cum contentionaretur, peritum hominem; qui inflaret celeriter eum sonum, qui illum aut remissum excitaret, aut a contentione revocaret.* Morem autem illum ingrediendi ad tibicinum nodulos proclii institutum esse a Lacedaemoniis, Aristoteles in libris problematum scripsit, quo manifestior fieret exploratioque militum securitas et alacritas. Nam diffidentiae, inquit, et timori cum ingressione huiuscemo-

§. 15. *Citatis*] Reg. *creatis*; hinc I. Gron. *creatis*; sonorum enim in isto negotio nullum esse discrimen: unde in verbis Ciceronis dicatur mox *inflaret celeriter eum sonum qui* etc. Citate igitur veri istam inflationem, quae potuerit in duplicem modum temperari aut diversae vocis tuendae Graccho iudicium dare.

§. 16. *Ciceronis*] De Orat. 3, 60. — *Habere*] a Carr. cum Iunt. pro vulg. *haerere*, quod sensu ariet. In cod. Put. est *hære*, unde male factum est *haerere*.

§. 17. *Morem*] Iunt. *Modum*. — *Modulos*] Lin. omitt. v. *modulos*; unde Gron. suspicatus est: *tibicinum*, abiecto isto v. — *Problematum*] Reg. Rot. *problemato*; unde idem Gron. *problematon* a *problematorum* effingendum putabat. v. Schneid. ramm. lat. 2, 1. p. 262 sq. De re cf. Censorin. D. N. c. 12.

§. 18. *Atque*] Edd. vett. ante Iunt. *ac for.* — *tam d.*

di minime convenit: et moesti atque formi-
dantes ab hac tam intrepida ac tam decora
19 incedendi modulatione alieni sunt. Verba
pauca Aristotelis super ea re apposui: Διὰ τὴν
ἐπειδὴν κινδυνεύειν μέλλωσι, πρὸς αὐτὸν ἐμβαίνουσιν;
ἵνα τοὺς δειλοὺς ἀσχημονοῦντας γινώσκωσιν.

CAPUT XII.

Virgo Vestae quid aetatis, et ex quali familia,
et quo ritu quibusque caerimoniis et religionibus, ac
quo nomine a pontifice maximo capiatur, et quo sta-
tim iure esse incipiat simulatque capta est: quodque,
ut Labeo dicit, nec [illa] intestato cuiquam nec
eius intestatae quisquam iure heres est.

1 Qui de [Vestali] virgine capienda scri-
pserunt, quorum diligentissime scripsit Labeo

§. 19. Κινδυνεύειν] Ita Reg. et Sciopp. pro vulg.
παλεμεῖν, quod ex interpret. ortum videtur. Eodem
fere redit lectio cod. Scheff. κοινωνεῖν. Dein edd.
vett. ἐμβαίνουσιν et in translatione: quamobrem —
congregiantur. Sed v. 19, 5, 9. ubi etiam Indicativus

CAP. XII. Et] Et dedit Reg. — Et relig.] Edd.
vett. ac relig., ac cognomine. Reg. dedit ac quo
pro Steph. et quo. Idem tamen p. 545. etiam dedit
ac quo. — Illa] Pronomen deest in Reg. et edd.
vett. Repet. ex superioribus: Virgo V. — Eius] In
quoque Reg. et edd. vett.; vulg. ei.

§. 1. Vestali] Deest in codd. Puteani, Reg., M.
Pembroc. Sciopp. et edd. vett. praeter Ald. Ex in-
scriptione capitis intelligi potest. Uncis igitur
iunxi; deleuit Long. Praeterea solet omitti istud
V. Cicer. in Cat. 3, 4. ad Attic. 1, 13. cf. Miscel.
l. supra (1, 4.) l. Add. Cort. ad Plin. Epistt. 7, 1
quem laud. ad h. l. Otho. De Vesta Vestalibusque

Antistius, minorem quam annos VI., maiorem
 quam annos X. natam, negaverunt capi fas
 esse; item quae non sit patrima et matrima; 2
 item quae lingua debili sensuve aurium de- 3
 minuta, aliave qua corporis labe insignita sit;
 item quae ipsa, aut cuius pater emancipatus 4
 sit, etiam si vivo patre in avi potestate sit;
 item cuius parentes alter ambove servitute 5
 servierunt; aut in negotiis sordidis diversan-
 tur: sed eam, cuius soror ad id sacerdotium
 lecta est, excusationem mereri aiunt; item 6
 cuius pater flamen, aut augur, aut quindecim-
 virum sacris faciundis, aut qui septemvi-

ginibus plura inprimis legere licet in *Classical Journal* V. 15. p. 260 sqq.

§. 3. *Item*] Sciopp. *itemque* pro *item quae* an-
 notavit; sed incertum, quo haec lectio pertineat;
 utrum huc an ad sqq. — *Deminuta*] Vulg: *dimin.* Steph.
 iam Iunt. Ald. *demin.* Ascens. marg. *subsurda.* Deinceps
 Ald. *aliave quavis c. l.*

§. 5. *Alter*] Otho malebat: *ambo alterve* pro
ut. amb. Alioquin enim rectius *parentum* fuisse di-
 endum. Vix crediderim. Verba *alt. amb.* appositio-
 nis instar intellig. — *Servitute*] Ita Reg. Lincol. et
 nonnulli codd. Carr. (Antiqq. LL. 2, 6.), quod non im-
 probabat I. Gron.; sic etiam dicitur: occidione occidere.
 Accepi pro *servitutum*. Eodem modo Plant. Mil.
 Glor. 2, 6, 2. 3, 1, 150. — *Negotiis*] Qualia enume-
 ravit Cic. de Off. 1, 42, 150. — *Diversantur*] Codd.
 Carr. et edd. vett. (praeter Ald.) *devers.*; Buslid.
deservierunt; Sciopp. *deservierant.* — *Est*] Vulg.
ut. E Reg. *est* dedit Gron. Pro *aiunt*. Iunt. hab.
annuit.

§. 6. *Quindecimvirum*] Vulg. *XVvir.* (Ascens.
vir. Edd. Gryph. 1542. 1591. in marg. dant *De-*
cemvir.) — *VIIvir epulorum*; meliora dederunt Reg.
 lot. Linc. Scheff. et aliquot libb. Carr. *Septemvi-*
rum epulorum hab. iam Iunt.

7 rûm epulorum, aut Salus est. Sponsae quae
 8 que pontificis et tubicinis sacrorum filiae
 9 catio a sacerdotio isto tribui solet. Praeter
 Capitô Attéius scriptum reliquit, neque enim
 legendam filiam, qui domicilium in Italia
 non haberet, et excusandam eius, qui liber
 10 tris haberet. Virgo autem Vestalis simul
 capta atque in atrium Vestae deducta et po
 tificibus tradita [est]; eo statim tempore sine
 emancipatione ac sine capitis minutione e
 tris potestate exit, et ius testamenti faciendi
 11 adipiscitur. De more autem rituque capiti
 dae virginis literae quidem antiquiores non
 exstant, nisi, quae capta prima est, a Num
 11 rege esse captam. Sed Papiam legem inven

§. 7. *Tubicinis*] Uterque Puteani cod. et Re
tubicinis. Ed. Rom. *aut tubic.*; *aut* pro *et* ha
 etiam reliquae edd. ante Ald.; Iunt. *ex tubicinis*.
 Hinc *tubic.* pro vulg. *tibic.* restitui. cf. Varr. de L.
 4, 24. Fest.

§. 8. *Atteius*] Sic cum Long. scripsi secuti
 edd. vett. pro *Ateius*. cf. Schneid. Gramm. lat.
 2. p. 444. — *Tris*] Edd. vett. *lib. tris* (Ald. *trei*
non haberet, quod correxit Carrio ex Busl. aliisque
 libris. Qui tres liberos habebat in urbe, a cura,
 tela aliisque muneribus immunis erat, ex lege
 pia Poppaea.

§. 9. *Simul*] Ita codd. Carr. et Reg. cum e
 vett. ante Ald. pro *simul atque c.* omisso v. *est*.
mul est pro: *simulac.*; *simulatque*. — *Tradita*]
 dem libri *trad. est*; sed iam praecedit *est*; quod
 fort. delendum. Steph. h. l. om. *est*.

§. 10. *Nisi*] Ita etiam vet. cod. Sciopp.; a
 autem: *nisi quod fertur quae*. Ald. *nisi quod ca*
fuisse fertur, quae c. pr. est. a N. rege.

§. 11. *Papiam*] Ed. Rom. *Pappiam*. Busl.
piliam; et postea Sciopp. cum edd. vett. *Popti*

nimus, qua cavetur, ut pontificis maximi arbitrato virgines e populo viginti legantur, sortitioque in contione ex eo numero fiat; et, cuius virginis ducta erit, ut eam pontifex maximus capiat, eaque Vestae fiat. Sed ea 12
 sortitio ex lege Papia non necessariâ nunc videri solet. Nam, si quis honesto loco natus videat pontificem maximum, atque offerat ad sacerdotium filiam suam, cuius dumtaxat salvis religionum observationibus ratio haberi possit, gratia Papiae legis per senatum fit. Capi autem virgo propterea dici videtur, quia 13
 pontificis maximi manu prehensa ab eo parente, in cuius potestate est, veluti bello capta abducitur. In libro primo Fabii Pictoris, 14
 quae verba pontificem maximum dicere oporteat, cum virginem capit, scriptum est. Ea verba haec sunt: SACERDOTEM. VESTALEM. QUAE. SACRA. FACIAT. QUAE. IOUS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPOLO. ROMANO. QUIRITIUM. UTEI.

ubi Busl. *Populiae* hab. et edd. Gryph. 1542. 1591. *Papiae* in marg. — *Et]* Vv. *et, cuius virginis - fiat* ex Busl. addidit Carr. Antiqq. 3, 1. cf. Raevard. *Varior.* 2, 17.

§. 12. *Per]* Ita Carr. ex eodem cod. aliisque. *lunt. per senat. omisso v. fit.* Puteani libb. *perseveratum fit.* Vulg. *per se ratum fit.* *Gratia fit, i. e. remittitur lex.*

§. 14. *Ea]* Ald. *Ea huiusmodi sunt. — IOUS]* I. e. *Ius*, ut mox fovit pro fuit; edd. vett. (*que*) *quae iussi: et sacerdot.* Ceterum, ut hoc etiam moneam, in edd. vett. et Guelf. decreta huius generis non alio quam reliqua modo typis expressa videbis. — *QUIRITIUM]* Ita Cuiacianus, Ursinianus lib. et ex conjectura Sciopp. pro *Quiritibus*, quod hab. cum edd. vett. libb. Carr. et Gron. cf. Plin. H. N. 16, 32.

- QUAE. OPTUMA. LEGE. FOVIT. ITA. TE
 15 AMATA. CAPIO. Plerique autem capi virgi-
 nem solam debere dici putant. Sed flamine
 quoque Diales, item pontifices et augures capi
 16 dicebantur. L. Sulla Rerum gestarum libri
 II. ita scripsit: *P. Cornelius, cui primum co-*
gnomen Sullae impositum est, flamen Diali
 17 *captus.* M. Cato de Lusitanis, cum Ser. Gal-
 bam accusavit: *Tamen dicunt deficere volu-*

Hard. Busl. *Quiritibusque*, quod recepit Steph. probavit Carr. l. l. coll. Festo in: *Dici mos erat.* c. 10, 24, 3. quem tamen l. corrigendum censebat Gron. Populus Romanus Quiritium hab. saepius Liv. 1, 30, 8, 9. 41, 16. Pro pop. Rom. Quiritibusque id. 8, 6 extr., quod h. l. etiam praetulerim. *Popolo* pro *pulo* scripsit Carr. foedera et leges veteres secutus — *UTEI*] Edd. vett. *uti quod opt. l. fiat.* Alique Carr. codd.: *utique quod opt. l. fuit*; nonnulli eiusdem codd.: *utique* (Iunt. etiam *utique*) *opt. l. fiat* Busl. *uti que (quae) opt. l. fuit.* Fest.: *ut qui optima lege fuerint*; adici haec solent, cum quidam magistratus creantur. — *FOVIT*] Scal. et Sciopp. ex coniect. *fuat.*

§. 15. *Dici*] Edd. vett. ante Iunt. om. v. *dici*

§. 16. *Sulla*] Edd. vett. *Sylla*; de qua scriptura v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 47 sqq. not.

§. 17. *Cato*] Cf. Liv. Epitom. lib. 49. — *Tamen*] Ita duo optt. codd. (Reg.). Iunt. *Cum dicit defic. voluisse.* Gron. de Lusitanis agi admonet, ut sensus sit: Utcumque haec ita sese habeant, quem admodum disputavimus, tamen, qui favent Galbae putant, se rem factam habere, ac devolvere omne curam in Lusitanos, quum dicunt, eos ab societa Romana deficere voluisse, eoque praeveniendos fuisse. Similiter Wasse ad Fragment. Historic. Vett. p. 30 ed. Havercamp. Sallust.: Hisce verbis respondit Cato ad Galbae excusationem, quae huiusmodi erat: Lusitanos caesos confitetur, quod compertum habuerat eos, equo atque homine suo ritu immolatis, per sp

se. *Ego me 'nunc volo ius 'pontificium*
optime scire: iamne ea causa pontifex capiar?
volvo augurium optime tenere, ecquis me
eam rem augurem capiat? Praeterea etiam 18
 commentariis Labeonis, quae ad duodecim
 bulas composuit, ita scriptum est: *Virgo*
estalis neque heres est cuiquam intestato,
neque intestatae quisquam: sed bona eius in
publicum redigi aiunt. Id quo iure fiat,
quaeritur. Amata inter capiendum a ponti- 19
 ce maximo appellatur, quoniam, quae prima
 scripta est, hoc fuisse nomine traditum est.

in pacis adoriri exercitum suum in animo habuis-
 set, ut patet ex eius oratione contra Cethegum. Epi-
 m. Liv. Confirmat lectionem Sciopp. qui hab.;
 dic. def. vol. Quattuor codd. Gron. et duo Put.
 pro tamen hab. *eum*; scil. *in* ob oculos habuerunt.
 ed. vett. *eum* dicit *ius pontificum* (*pontificium*)
 scire noluisse. Deinde ed. Rom. *ius pontificum*.
 Ambec. pro tamen coni. *Lusitanos*. — Si] Auson.
 prima in Fragg. histor. pro Si coni. *Ius*. Mox
 sph. hab. *et quis pro ecquis*. cf. 10, 3, 4. Tum me
 l. edd. vett. ante Iunt. — *Capiat*] Sciop. *capiar*.

§. 18. *Etiam*] Hoc v. reposui ex edd. vett.
 in Iunt. omisit Ald.

§. 19. *Capiendum*] Cf. Ruddiman. II. p. 249.
 t. 59. — *Nomine*] Reg. et Rot. *nomen*; hinc Gron.
 piendum dicit: *ei hoc f. nomen*; quod recepit Long.
 duerim: *hoc f. nomen ei tr. est.*, s. *hoc f. ei*
n. tr. est.

CAPUT XIII.

Quaesitum esse in philosophia, quidnam foret in recepto mandato rectius, idne omnino cere, quod mandatum est; an nonnunquam et contra, si id speres ei, qui mandavit, utilius fore superque ea quaestione expositae diversae sententiae.

- 1 In officiis capiendis, censendis iudicandis que, quae [Graece] καθήκοντα philosophi pellant, quaeri solet, an, negotio tibi dato, quidquid omnino faceres, definito, contra quod facere debeas, si eo facto videri possit eventura prosperius, exque utilitate eius,
- 2 id tibi negotium mandavit. Anceps quae et in utramque partem a prudentibus vix
- 3 arbitrata est. Sunt enim non pauci, qui sententiam suam una in parte defixerint, et semel statuta deliberataque, ab eo, cuius

CAP. XIII. *Esse*] Edd. vett. *Quaes. in phil.* Cum (Steph.) Carr. Long. *est* omisit. Ex Reg. dedit Gron. coll. summa capitis 7. similiter in finit. concepta.

§. 1. *Graece*] Deest in codd. et edd. ante Al delendumque censuit Carr., quod fecit Long. In quibusdam codd. est *Graeci*; in Rot. *Gr.* omisso v. καὶ ἥκ. scil. ut indicaretur istis literis, Graecum verbum h. l. omisum esse. — *Quidquid*] Edd. vett. *quidquid* dederunt pro simplici *quid*. De re Conrad. Excurs. ad Gell. V. 2. p. 526 sq.

§. 2. *Arbitrata*] Passive: arbitrium de eorum est. Carr.

§. 3. *Defixerint*] Edd. vett. ante Iunt. *defixerunt*. Pro seq. *et* edd. Gryph. in marg. hab. *ut. Pontificiumque*] Ita codd. Carr. (Emendd. 1, 8.)

otium id pontificiumque esset, nequaquam
 utaverint contra dictum eius esse faciendum,
 tiam si repentinus aliqui casus rem commo-
 ius agi posse polliceretur; ne, si spes fefel-
 sset, culpa impatientiae et poena indepreca-
 dis subeunda esset. Si res forte melius ver- 4
 sset; diis quidem gratia habenda, sed exem-
 lum tamen intromissum videretur, quo bene
 consulta consilia religione mandati soluta cor-
 mperentur. Alii existimaverunt, incommoda 5
 rius, quae metuenda essent, si res gesta
 liter foret, quam imperatum est, cum emo-
 imento spei pensitanda esse: et, si ea leviora

Id. vett. pro *potissimum*, quod primum video exsta-
 in edd. Gryph.; in quarum tamen (certe edd.
 1591.) marg. est *pontificium sine que*. Ad pon-
 f. intellig. *ius s. munus*; significat generatim ius
 liquid agendi, faciendi. Falster. in Kraus. Nov. coni.
msiliumque. — *Putaverint*] Edd. vett. *putaverunt*.
 inde Ven. Brix. et Bon. om. *esse*. — *Aliqui*] Ita
 eliores codd. Carr. et Steph., ut *quis* et *qui* di-
 tur. V. quem laudavi Stallb. ad 11, 2, 5. Recepti
 um Long. pro *aliquis*. — *Impatientiae*] Ascens. edi-
 t *imparentiae*; in vet. aliqua ed. est *imparien-*
ae; quod recepit Carrio, probavit Lips. Elector. 1,
 et Otho; atque paulo post est: exemplum non pa-
 ndi. Sed Reg. hab. *impacientiae*, edd. vett. *impa-*
ntiae; quod restitui cum Long. Id dicit Gellius,
 candum I. Gron., ei impactum iri culpam crimen-
 te, quod pati et durare nequiverit in obsequio et
 secutione severa mandati, quoniam aliquid commo-
 is et opportunius menti eius videbatur occurrere,
 od admittere non debuerat, quantumcunque etiam
 indiretur et titillaret, quasi ita magis posset man-
 ti prodesse. cf. Gronov. Obs. 4, 25.

§. 4. *Gratia*] Edd. vett. ante Iunt. *gratiam ha-*
dam. Caeterum pro *quidem* Iunt. hab. *forte*.

§. 5. *Imperatum*] Ald. *impetratum*. —

minoraque, utilitas autem contra gravior est
 amplior spe quantum potest firma ostende-
 retur, tum posse adversum mandata fieri
 censuerunt; ne oblata divinitus rei bene ge-
 6 rendae occasio amitteretur. Neque timendum
 exemplum non parendi crediderunt, si ratio-
 nes huiusmodi dumtaxat non deessent.
 7 Cum primis autem respiciendum putaverunt in
 genium naturamque illius, cuius res praeci-
 ptumque esset; ne ferox, durus, indomitus
 inexorabilisque sit; qualia fuerunt Posthumus
 8 imperia et Manliana. Nam si tali praeeptum
 ratio reddenda sit, nihil faciendum esse mu-
 9 nuerunt aliter, quam praeeptum est. Instru-
 ctius deliberatiusque fore arbitramur theore-
 matum hoc de mandatis huiusmodi obser-

Utilitas] Edd. ante Ald. *at util. contra*, omissa *ut*
autem. Iunt. *util. aut contra*.

§. 6. *Dumtaxat*] Ordinem vv. *dumtax. huius*
 qui, nescio unde, vulgatus erat, mutavi cum ed-
 vett. et Steph. — *Deessent*] Gron. ex melioribus
 codd. Carr. legend. censuit: *deessent* (quod rectius
 esse putabat iam Carrio) sive pro *neque, namque*.
 Etenim, inquit, censuerunt, non fieri, quod iussu
 est, nihil habere aut trahere mali, si quid eo fieri
 melius. Nihil vero periculosius, quam solvi vim in-
 perii temere et sine gravissima ratione. Vulg. *ade-*
sent, quod tuentur codd. Gron. Falster. Amoenitt.
 l. p. 223. legit: *non abessent*.

§. 7. *Cuia*] Uterque Put. cod. et edd. vett. *at*
ea res; Busl. *cui a rep.*; hinc Carr. *cuius ea res*. —
Posthumia] Ita codd. Carr. et Reg. Vulg. *Posthu-*
miana. cf. 9, 13, 20. De re v. Liv. 4, 29. Valer. M. 7,
 7, 6. Antea Ven. Brix. *fuerint*. — *Manliana*
 V. Liv. 8. c. 4. Valer. M. l. l. et 9, 3, 4. Infr. 9, 1.

§. 8. *Praecep.*] Praecipienti, iniungenti aliqui.

§. 9. *Obsequendis*] Edd. vett. ante Iunt. *ass-*

pendis, si exemplum quoque P. Crassi Mutia-
 ni, clari ac incliti viri, apposuerimus. Is Cras- 10
 sus a Sempronio Asellione et plerisque aliis
 historiae Romanae scriptoribus traditur quin-
 que habuisse rerum bonarum maxima et prae-
 cipua; quod esset ditissimus, quod nobilissi-
 mus, quod eloquentissimus, quod iurisconsul-
 tissimus, quod pontifex maximus. Is cum in 11
 consulatu obtineret Asiam provinciam, et cir-
 cumsidere oppugnareque Leucas [oppidum]
 pararet, opusque esset firma atque procera
 murae, quae arietem faceret, quo muros eius
 oppidi quateret: scripsit ad magistrum ἀρχιτέ-
 ρον Elatensium sociorum amicorumque populi

pend. — P. Crassi] Cf. Cic. Brut. 26. — Incliti] Re-
 cepti ex Reg. Rot. et edd. vett. Ex quibusdam
 edd. Carr. edebatur: *illustris*. Pro *ac*, quod praece-
 pit, maluerim *atque*. v. quos laudavit Stallbaum. ap.
 Ruddiman. II. p. 343. not. 2. Infr. 4, 18, 2.

§. 10. Sempronio] Cf. 2, 13. — Habuisse] Edd.
 att. hunc ordinem dederunt pro *habuisse quinque rerum*.
 sem tuetur tamen etiam Ioan. Sarisber. de Nug.
 curial. 6, 12. — Maxima] Proprie dicendum erat
maximas et praecipuas. cf. Ruddiman. II. p. 25. not.
 i. v. seq. cap. §. 1. — Iurisconsultissimus] Scheff.
recons., quod praeferebat Otho ad h. l.; hoc enim
 magis antiquitatem redolere; et esse velut *de iure*
consult. cf. 11, 18, 16. Add. 3, 2, 12. 4, 2, 6. Vul-
 gat. hab. Sarisber.

§. 11. Leucas] Deest in cod. Put., *oppidum* in
 in cod. Put. et Reg. atque Rot., quibus accedit Sa-
 risb., ac satis esse, infra sic appellasse Gellium, ad-
 ducit I. Gron. Seclusi. Deinde edd. vett. *ac proc.*
o atque pr.; hoc hab. etiam Sarisb. Tum *quae*
di cum iisdem praeter Iunt. Ald. ubi est qua, quod
 ib. Sarisb. et recepit Long. Vulg. cum Steph. le-
 gebatur *qui*, — Quo] Sarisb. *quo muri oppidanorum*
laterentur. — Elatensium] Edd. vett. *molis Athe-*

Romani, ut ex malis duobus, quos apud eo vidisset, uter maior esset, eum mittendum

niensium, s. *Moleatensium*, quod ex quattuor Val. protulit etiam Lips. (Antiqq. LL. 1, 10. Iunt. scripta *magister ἀρχιτέκτονα mol. Ath.*; Ald. om. praepos. *ad ante v. mag.*). *Elatensium* ab urbe Phocidis *Elatea*; s. *Eleatensium*, aut *Elaitensium* ab urbe Asiae *Ἐλαία* malebat Salm. Iam teste Zaccagnio Bibl. Vatic. praefecto (in dedicat. I. Gron. ad Abbat. Passigianum) in antiquissimo Gell. cod., signat. num. 345 est: *ad Magistrum G Mole attenisium*; *mole attenisium* hab. etiam Sciopp.; in duobus codd. recentioribus, num. 1534.: *ad Mag. G more Atheniensium* in duobus aliis, num. 1533. et 1536.: *ad magistrum more Athen.*; in duobus codd. recentioribus, num. 1532. et 1535.: *ad mag. Graecum more Athen.*; in alio, 1537. *ad mag. mole Athen.* In cod. Bibl. Ottoboniana, anni 1354.: *ad mag. G more Athen.* (quod hab. etiam Reg. Rot. Scheff. et Linc. nisi quod vel *mole* vel *more* hab.); in alio, anni 1463.: *ad mgrum more Athen.*; in cod. Altaempsiano: *ad mag. gcum more Athen.*; in alio Altaemps. a. 1466.: *ad mag. Graecum more Athen.* Giffardus (in Epist. ad Muret.) se in cod. veteri reperisse testatur: *ad magistratum Graecum more Athen.*, legend. putabat: *ad ἀρχιτέκτονα Athen.* E Budaeo Carrio protulit: *ad mag. architectona moleat.* Cod. Ursin. *mole atheniensium.* E lectionibus codd. Passig. Reg. et Scheff. aliorumque, in quibus est *more Athen.* I. Gron. effecit: *Marathesiensium*; ab urbe Magnae *Μάγισιον*, Cariae urbe. Alii aliter. Lips. l. l. laudat ex Steph. Byz.: *Μόλυσ, Λίβυσσα πόλις. τὸ ἐθνικὸν Μολυάτης.* Vocab. *architectonem* (ut vulg. scribitur) h. l. et postea Graece scribendum esse docent libb., quamquam Latine etiam dicitur *architecton.* — His scriptis, quum Ioan. Sarisb. conferrem, haec ibi legi: *scripsit ad Magnum Gaium maiorem Atheniensium socior. etc.* et postea: *Tunc Magnus Gaius comperto etc.* Intellexi labem iamdiu inveteratam. Nam etiam haec minime probanda. Hoc video, nomen *Magni* ortum esse ex compendio scri-

curaret. Tum magister ἀρχιτέκτων, comperto, 12
 quamobrem malum desideraret, non, uti ius-
 sus erat, maiorem, sed, quem esse magis ido-
 neum aptioremque faciendo arieti, faciliorem-
 que portatu existimabat, minorem misit. Cras- 13
 sus eum vocari iussit; et cum interrogasset,
 ar non, quem iusserat, misisset, causis rati-
 onibusque quas dictitabat spreto, vestimenta
 detrahi imperavit; virgisque multum caecidit,
 corrumpi atque dissolvi officium omne impe-
 rantis ratus, si quis ad id, quod facere iussus
 est, non obsequio debito, sed consilio non de-
 siderato respondeat.

CAPUT XIV.

Quid dixerit feceritque C. Fabricius, magna
 gloria magnisque rebus gestis, sed familiae pecu-
 niaeque inops, cum ei Samnites tanquam indigenti
 grave aurum donarent.

Julius Higinus in libro *De vita rebusque* 1

endi v. *magistr.* (*māgrum*) et *Gaii* e littera *G*, quae
 praecum v. *deesse* indicaret; ista: *maiores Athen.*
 miora non sunt iis, quae codd. Gell. exhibent.
 Probavit tamen Sarisber. lectionem Havercamp. (ad
 fragment. Historic. vett. p. 234. post edit. Sallust.)
 ut scribatur: *Scriptis ad Magnum Gaium, Ar-*
chitectonem Atheniensium; et mox *Tunc Magnus*
Architecton. Non probo. — *Vidisset]* Sarisb. *viderat.*
 §. 12. *Ἀρχιτέκτων]* V. annotat. praeced. Codd.
 leg. Rot. Schef. et Linc. hab. *mag. G.* — *Desidera-*
ret] Sarisb. *desiderasset.*

§. 13. *Dictitabat]* Sarisb. *dictabat.* — *Virgis-*
que] Edd. vett. et Ms. Pembroc. *virgisque multis*
multum Iunt. Ald.) cecidit. — *Respondeat]* Sarisb.
responderit.

CAP. XIV. §. 1. *Higinus]* Optt. libb. Carr. hab.

illustrium virorum sexto legatos dicit a Samnitibus ad C. Fabricium Imperatorem populi Romani venisse, et memoratis multis magnisque rebus, quae bene ac benevole post redactam pacem Samnitibus fecisset, obtulisse donam grandem pecuniam; orasseque, uti accipereturque; atque id facere Samnites dixisse, quod viderent multa ad splendorem domus atque victus defieri, neque pro amplitudine dignitateque lautum paratum esse. Tum Fabricium planas manus ab auribus ad oculos et infra deinceps ad nares et ad os et ad genulam, atque inde porro ad ventrem innuendo adduxisse, et legatis ita respondisse: Dum in omnibus membris, quae attigisset, obsistere atque imperare posset, nunquam quidquam defuturum: propterea [se] pecuniam, qua nisi sibi esset usus, ab iis, quibus eam sciret utile esse, non accipere.

Higinus. Edd. vet. *Iginus*. Vocatur etiam *Hyginus* et *Higenus*. cf. Suet. de illustr. Grammat. c. 20. *Fabricium*] V. supra c. 10. — *Quae*] Refer ad res quae per multas magnasque res intelliguntur. Ceterum proprie dicendum erat *quas*. V. c. 13, 11. De *capite* edd. vet. ante Iunt. et ben. pro *ac b.* — *actus*] Ms. Pembr. ap. Wass. (in Havercamp. Sall. 396.) dat *nutus*. — *Amplitudine*] *Amplit.* pro *amplitudine* est ex quibusdam Carr. codd. Fulv. R. Rot. et Sciopp. — *Paratum*] I. e. apparatus; 17, 2, 13. 19, 1, 7. Vulg. (Ms. Pembr.) *paratumque*, quod correxit Carr. ex Busl. confirmantibus Gron. codd.

§. 2. *Se*] Pronom. om. cum edd. vet. Step. propterea uncis seiunxi, illud quidem abesse potest; primus, nescio unde, intrusisse videtur Gron.

CAPUT XV.

Quam importunum vitium plenumque odii
futilis inanisque loquacitas, et quam multis in
locis a principibus utriusque linguae viris dete-
statione iusta culpata sit.

Qui sunt leves et futiles et importuni lo- 1
tores, quique nullo rerum pondere innixi
verbis humidis et lapsantibus diffluunt, eorum
orationem bene existimatum est in ore nasci,
non in pectore: linguam autem debere aiunt
non esse liberam nec vagam, sed vinclis de-
pectore imo ac de corde aptis moveri et quasi

CAP. XV. *Quam*] Edd. vett. ante Iunt. *Quod*; sed
idem, praeter Rom., in collectione capp. dant
nam. Vv. *plenumque odii* in edd. vett. adhaese-
rit lemmati cap. praecedentis, huc transtulit Carr.
(Steph.), sed post *sit* collocata; Reg. autem ante *sit*
ita hab., quem ordinem commodiorem praetulit
non. Prorsus omisit Long.

§. 1. *Locutores*] Quidam codd. Carr. *locutia-*
; Reg. *locuturos*. — *Humidis*] Reg. *ubidis*, unde
m. *uvidis*; Rot. *umidis*. Falster. p. 223. coniece-
it *tumidis* i. e. vanis; sed comparavit Theophr.
par. 8.: ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστὶν ἡ γλῶσσα, de homine
quaci. Verba humida sunt eorum, qui praecipitanter
efferentes salivam una effundunt; lapsantia, crebro
efflantia. Deinde edd. vett. *defl.* pro *diff.* — *In*] *In*
comparat I. Gron. Graecor. ἀπὸ γλῶσσης ῥήματα,
ae praeter sonum nihil habent venusti. Sunt ea
pepe iterata et hinc bene nota. Post *vinclis* pro
oculis scripsi cum edd. vett. v. Schneid. Gramm.
t. 1, 1. p. 170. — *Imo*] Cod. Put. *de pecto vivo*;
ms cod. Carr. *de p. uno*. Gron. laudat Catulli:
aerelas, quae quoniam vere nascuntur pectore ab
no. — *Aptis*] Vulg. *apertis* (ed. Rom. *aptis*; i. e.
bertis.); nostram lectionem praebuit Steph. cum

- 2 gubernari. Sic enim videas quosdam scater
 verbis sine ullo iudicii negotio cum securitat
 multa et profunda, ut loquentes plerumqu
 3 videantur loqui sese nescire. Ulixem contr
 Homerus, virum sapienti facundia praeditum
 vocem mittere ait non ex ore, sed ex pectore
 quod scilicet non ad sonum magis habitum
 quē vocis, quam ad sententiarum penitus con
 ceptarum altitudinem pertineret: petulantia
 que verborum coërcendae vallum esse oppos
 tum dentium luculente dixit, ut loquendi
 meritas non cordis tantum custodia atque
 gilia cohibeatur, sed et quibusdam quasi
 4 cubiis in ore positis sepiatur. Homerica,
 quibus supra dixi, haec sunt:

Ἄλλ' ὅτε δὴ ὁ ὄπα τς μεγάλην ἐκ στήθεος

cod. Put. (v. Steph. Specim. Emendd. p. 117.) Q
 dam codd. *aptissimis*. Fruter. Veris. 1, 19. ex v
 cod. laudat: *aptissimo vehi*. *Aptis* est i. q. *allig*
tis, aptatis. v. Carr. et Gron.

§. 2. *Sic*] Reposui veterem lectionem ex e
 vett. petitam. Vulg. erat: *Sed enim vid. q. sic sca*
 Reg. vero et Rot. om. *sic* ante *scat.* positum. M
 v. *negotio* suspectum erat Stephano (Apolog. Gell.
 vers. Vivem p. 16.); legendum igitur esse: *sine*
iudicio.

§. 3. *Ulix.*] Ita (s. *Ulyx.*) add. ante Ald. pro *Uly*
 v. 2, 26, 13. Dein pro *quod scil.* cum iisdem Ald. h
quo scil. — *Ad*] Ante Carr. erat *ex - altitudine*. U
 cod. Put. *ex - altitudinem*; aliter omitt. *ex*. Ex B
 Carr. dedit: *ad - altitudinem, pertinere* pro *pert*
gendo accipiens. — *Et*] *Etiam* Sciopp.; Ven. B
 Bon. *ex*.

§. 4. *Δή*] Edd. vett. δὴ ὄπα. — *Ex*] Scheff.
στήθεος et ποῖόν γε, Reg. ΣΤΗΘΕΟΣ ἐν ET II
 QN, ita ut, secundum Gron., videatur fuisse:
ἐκ τῆς στήθεος ἰ. ε. ἑ. Et, ποῖόν; est enim prior ver

Et:

Τέχνον ἐμὸν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;

M. Tullii quoque verba posui, quibus stultam 5
et inanem dicendi copiam graviter et vere de-
estatus est: *Dummodo*, inquit, *hoc constet*, 6
neque infantiam eius qui rem norit, sed eam
explicare dicendo non queat, neque inscien-
tiam illius cui res non suppetat, verba non
desint, esse laudandam; quorum si alterum
est optandum, malim equidem indisertam
prudenciam, quam stultam loquacitatem. Item 7
in libro *De Oratore* primo verba haec posuit:
Quid enim est tam furiosum, quam verbo-
rum vel optimorum atque ornatissimorum
conventus inanis, nulla subiecta sententia nec
scientia? Cum primis autem M. Cato atrocis- 8
simus huiusce[modi] vitii insectator est. Nam- 9
que in oratione, quae inscripta est *Si se Coe-*

Illiade 3, 221., posterior ex Odyss. 1, 64. Addidi

Addidit etiam Long. omissis vv. τέχνον ἐμὸν.

§. 6. *Inscientiam*] Ita Reg. et Rot. cf. Cic. de
3, 35. Vulg. *inscitiam*, quod h. l. praeferebat
ho, ut sit positum pro *stultitia*; coll. Terent. He-
4, 1, 17. Plaut. Mil. 2, 6, 61. Cic. de Off. 1,

— *Laudandam*] *Laudanda* irrepsit in Steph.
unde in alias etiam; correxit ex codd. et edd.
Gron. — *Stultam*] Sciopp. habet n. *stultitiam lo-*
quacitatem.

§. 7. *Primo*] Cap. 12. — *Nec*] Busl. *vel*; Reg. *ne.*

§. 8. *Huiuscemodi*] *Huiusce* hab. codd. non-
Carr, Reg. et Sciopp., idque sufficere censuit
Gron. Vulg. *huiusmodi*, quidam codd. et edd. vet-
eris huiuscemodi.

§. 9. *Si*] Mentio huius orationis fit in Festo
locis; de Coel. (cuius nominis loco edd. Gryph.
h. l. et infra *Caecilius*; in marg. tamen (edd.

lius trib. pleb. appellasset: Nunquam, inquit tacet, quem morbus tenet loquendi, tanquam veternosum bibendi atque dormiendi. Quod si non conveniatis, cum convocari iubet, ita est cupidus orationis, ut conducat, qui auscultet: itaque auditis, non auscultatis, tanquam pharmacopolam: nam eius verba audiuntur; verum ei se nemo committit, si ager est. Idem Cato in eadem oratione eidem M. Coelio Tribuno plebi vilitatem oppro-

certe a. 1542. 1591.) *Caelius*) cf. Macr. Sat. 3, 1. Edd. vett. om. sequens *se.* — *Quod*] Sic I. Gron. ex codd., interpretatus: Si non conveniatis, ita tu prae cupidine loquendi vel conduxerit et pecunia promissa aut data arcessere austineat. Vulg. legitur: *quod si non conveniant, tamen convocat.* Lib. Put. *si non conveniat, cum conv. iubeat;* aliter *quod si non conveniatur, tamen convocari iubet.* Busl. *quorum non conveniatis cum vocari debet.* Tamen, quod pro *tum* est in edd. ante Iunt., probat Carr. Ex Reg. nostram lectionem dedit I. Lambec.; in eo tamen libro deest *est et ut*, comprobante I. Gron. Eodem fere modo Rot. habet *quod si non conveniatis, cum conv. i. ita cupidus orationis et conducat q. auscultet.* Gron. coniecit: (*cupidus orationis est,*) *conducit, q. ausc.*; illud *agnum et ex est* natum videri. *Conveniatis cum convocari hab.* etiam Sciopp. — *Auscultet*] Lambec. *auscultent.* — *Committit*] Edd. vett. *committat.* Deceps Lambec. *nisi*, reprobante Gron.; nam, ait, quis aeger agyrtae isti sese committit, is profecto auscultat, non tantum audit hominem, quippe nihil aliud sequatur, quam ut habeat emungatque imperantes aegrotos. At huic tribuno idem fidei quod pundinali et circumforaneo pharmacopolae Cato: audiri ambos, non auscultari; hoc est, homines circumstantes duci et lactari eorum tolerantia, sed neminem eis credere.

§. 10. Tribunoq. Ita Linc. et Reg. pro. Tr.

rans non loquendi tantum, verum etiam ta-
endi: *Frusto*, inquit, *panis conducitur potest*,
el uti taceat, vel uti loquatur. Neque non 11
erito Homerus unum ex omnibus Thersitam
μετροειπῆ et ἀκριτόμυθον appellat: [modo] verba
lius multa et ἄκοσμα strepentium sine modo
raculorum similia esse dicit. Quid enim est
tud [ἀμετροειπῆς] ἐκολῶα? Eupolidis quoque 12
ersus de id genus hominibus consignatissime
tus est:

Δαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν:

Mod Sallustius noster imitari volens adscribit: 13

., quae prorsus ignorant edd. vet. ante Ald. ple-
didit Long. — *Vilitatem*] Ante Carr. (in edd.
lyph.) erat: *util.*; correxit hic ex altero Put. et
vett.

§. 11. *Thers.*] Sic scripsi cum Scheff. et Reg.
Thersiten. Ald. cum Iunt. *Thersitem.* Edd. vet.
m hab. *Thersitam*, ut sit a Nomin. *Thersitas*. cf.
Aeneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 32. Ruddiman. F. p.
Hom. Il. 2, 212. 213. 246. — *Et*] Addidi ex Reg. et
Sciopp. καὶ pro *et* hab. edd. vet. ante Iunt. Dein-
s ἀκριτόμ. hab. Iunt. Ald. Steph. — *Appellat*]
pellabat Scheff. et edd. vet. — *Modo*] Suspectam
em propter seq. *sine modo* seipsum unciis, eamque
Sciopp. Scheff. et Reg.; hic lib. et Sciopp.
iceps hab. *verbaque*. De breviloquentia, quae in
libro *graculor.* locum habet, v. Schaefer. Melett.
p. 57 sq. — *Αμετροειπῆς*] Hoc quoque v. omitt. Reg.
Sciopp., probante I. Gron.; satis enim esse, Gel-
m semel illud adiect. praeuisse, et nunc solius ver-
ἐκολῶα (vulg. ἐκολῶα) adnecti interpretationem.

§. 13. *Sallustius*] Edd. vet. ante Ald. *Salust.*,
semper etiam hab. Guelf., utque video ex codd.
imis edere Krehl. in Prisciano. — *Volens*] Ita
que Put. Reg. Linc. Sciopp. *vol. adscribit.* I.
ron.: *vol. adscripsit: loquax immo magis q. f.*;
que enim, ait, (in Addend. p. 897.) istud v. (ad-

- 14 *loquax*, inquit, *magis*, *quam facundus*. Quapropter Hesiodus, poetarum prudentissimus linguam non vulgandam, sed recondendam esse dicit, perinde ut thesaurum; eiusque esse in promendo gratiam plurimam, si modesta et parca et modulata sit:

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς· πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.

- 15 Epicharmium quoque illud non inscite se habere

Οὐ λέγειν δεινός, ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος.

- 16 Ex quo [hoc] profecto sumtum est:

scribit, quod vulg. *deerat*;) sic meruit abigi et *sp* ni.“ Et ita prorsus existimo; *inquit* tamen retinere licet; mirum quantum hoc v. delectatur Gell., ubi que id inserens. v. 2, 5. 2, 16, 8. 4, 1, 12. 13, 15. Pro *adscrib.* maluerim tamen *scribit*.

§. 14. *Perinde*] Sic rursus Guelf. et edd. asunt. pro *proinde*. V. ad Praef. Gell. 2. Deinceps ed. Rom. pro *esse* hab. *esset*; verb. h. om. ed. Bonon. Praeposit. *in* ante *prom.* deest. cod. Guelf., quae hinc suspecta videri possit. *Modulata*] Graev. ad Hesiod. 719. coni. *moderate*. Contra Gron. in Addend. l. I.: Utique in loquendo et voce promenda *modulari* habet vim et originem ab eo, quod modus illi imponitur actioni; et quod hic modus non sit affatim determinatus in eo verbo, quippe quod ad aliam quoque notionem transferitur, hinc Gell. curate et ampliter id facit per iunctas voces *parca et modesta*.

§. 15. *Δεινός*] Scheff. οὐ·λ. σιγῆσει διὰ similit. vet. cod. Sciopp. λέγ. σιγῆσει; al. δέσσειν. Reg.: ΟΤΑΕΤΕΙΗCΤΤΕΕC CIAEI etc., de Gron. οὐ λέγειν τὸ γ' εἶσι δεινός; coll. Epicharmio versu apud Plutarch. οὐ φιλάνθρωπος τὸ γ' ἐν νόσον· χαίρεις δίδους. I. Gron.: οὐ λέγειν εἶσι (ὁ γιγνέσκει δεινός).

§. 16. *Hoc*] Edd. vett. om. *hoc*; Steph. or.

Qui cum loqui non posset, tacere non potuit.

avorinum ego audiui dicere versus istos Eu- 17
ipidis:

Ἀγαλίνων στομάτων,
Ἀνόμου τε ἀφροσύνας,
Τὸ τέλος δυστυχία.

non de iis tantum factos accipi debere, qui
impia aut illicita dicerent, sed vel maxime de
omnibus quoque posse dici stulta et immo-
lica blaterantibus, quorum lingua tam prod-
iga infrenisque sit, ut fluat semper et aestu-
et colluvione verborum teterrima: quod genus
homines a Graecis significantissimo vocabulo
κατάγλωσσοι appellantur. Valerium Probum 18
Grammaticum illustrem, ex familiari eius do-

verso dedit *profecto hoc*. Vulgat. ordinem firmat.
Guelf. Equidem vocem suspectam uncis seiunxi. —
Potuit] Ita ex Mss. edidit L. Gron. pro vulg. poterat.

§. 17. *Euripidis*] Bacch. 385 sqq. Edd. vett.
cod. Guelf. *Euripidis*. Restitui pro *Euripidi*, quod
ort. e Steph. manu tantum profectum est, quam-
quam etiam probum, v. ad 3, 10, 11. — Ἀγαλίνων]
sic quoque Stobi Serm. 44. (Tit. 36.). Respondet
mox v. *infrenis*. Reg. hab.: ἀδαδινῶC, unde I.
Gron.: Ἀλλ' ἀδέσμων στομάτων. Sed v. intpp. Eu-
rip. inprimis Elmsl. (p. 55. ed. Lips.) qui mox col-
luvie pro *colluvione* laudat. — *Iis*] Cod. Guelf. *his*.
Iaque solet fere semper pro *iis* habere. Equidem
plurimum *iis* dedi ex edd. vett. ubi vulg. *his* lege-
batur; ut semel hoc moneam. v. Zumpt. Gramm. lat. p.
11. Mox Guelf. *de hom. dici posse, sine v. quoque*. —
Blater.] Edd. vett. *blatter*. Guelf. *blacter*. — *Et aest.*]
Steph. *aestuetae*. Guelf. *et extuet*. Deinde idem
cod. cum edd. vett. ante Iunt. *significatis*. Sed v. c.
25, 8, 17, 2, 11. — Κατάγλωσσοι] Valg. λάλους
appellatos; nostram lectionem exhib. Reg. et Sciopp.
καταγλ. *appellatur* hab. Scheff.; Gron. con-
κατάγλωσσοι *appellatur*, improbante I. Gron.

cto viro comperi, Sallustianum illud: *Satis eloquentiae, sapientiae parum*, brevi antequam vita decederet, sic legere coepisse, et sic a Sallustio relictum affirmasse: *Satis loquentiae, sapientiae parum*, quod loquentia novatori verborum Sallustio maxime conveniret; *eloquentia* cum insipientia minime conveniret. Huiusmodi autem loquacitatem verborumque turbam magnitudine inani vastam facetissimus poeta Aristophanes insignibus vocabulis denotavit in his versibus:

*Ἀνθρῶπον ἀγριοποιόν, αὐθαδέστερον,
ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατές, ἀπύλωτον στόμα,
ἀπεριλάλητον, κρηποφακελοῦρήμενα.*

20 Neque minus insigniter veteres quoque nostri hoc genus homines, in verba proiectos, *locutuleios*, et *blaterones*, et *lingulacas* dixerunt

§. 18. *Eloquentiae*] Edd. vett. ante Iunt. hic quoque hab. *loquentiae* ut in sqq. — *Loquentiae*] Cod. Guelf. *eloq.* et mox *eloquentia*; Tum pro *insip.* hab. *sapientia*. — *Novatori*] Antiquorum potius verborum affectator fuit. v. Gron. ad h. l.

§. 19. *Turbam*] I. e. multitudinem turbulentam, incultam, incompositam. — *Aristophanes*] Ran. 861 sqq. — *Ἀγριοποιόν*] Edd. vett. *ἀγριοπὸν*; Reg. et ed. Bonon. *ἀγριοποιον*; Sclopp.: *π. ἀγριοποιόν*. Nostrum est ap. Arist. ubi Schol.: *ἀγρίους εἰσάγοντα καὶ ὤμους τοῦς ἥρωας*. — *Ἀπεριλάλητον*] Edd. vett. *στ. περιλ.*, v. *περὶ λάλ.*; nostrum hab. ed. Bonon. Reg. *καλποφακ.*, quasi innueret urnas fasteque verborum afferentem. I. Gron.

§. 20. *Proiectos*] Edd. vett. *προεक्टos*; *proiecto* edidit Steph. v. Specim. Emendd. p. 117. Mpx edd. vett. *blatter*. v. Steph. l. l. p. 119. — *Lingulacas*] Sic ex codd. Carrio; in Reg. tamen, ut edd. vett. *linguaces*, haud improb. I. Gron. Cod. Guelf. tan

CAPUT XVI.

Quod verba ista haec Quadrigarii ex annali
 tertio: *ibi mille hominum occiditur*, non licentia,
 neque de poetarum figura, sed ratione certa et proba
 grammaticae disciplinae dicta sunt.

Quadrigarius in tertio Annalium ita scri- 1
 bit: *Ibi occiditur mille hominum. Occiditur*,
 inquit, non *occiduntur*. Item Lucilius in ter- 2
 tio Satirarum:

*Ad portam mille, a porta est sex inde
 Salernum.*

Ille, inquit, est, non mille sunt. Varro in 3
 VII. [Rerum] Humanarum: *Ad Romuli in-*

um hab. *lingua*. cf. Steph. l. l. p. 118. Non. sub v.
lingulacae.

CAP. XVI. *Ista h.*] Reg. *ista haec*, ut c. 23.: po-
 pulatio ista haec. cf. 11, 15, 6. Vulg. *isthaec*. — Li-
 centia] Reg. *licent*, unde I. Gron. *licenter*.

§. 2. *Lucilius*] Cod. Guelf. *Lucius*. — *Ad p.*] a Macr. Edd. vet.: *ad portum mille a porta est*; *inde S.* Cod. Guelf. *exinde salernum*. Carol. animadv. p. 90. ita legit: *Ad p. mille, a porta est inde Sal.*; i. e. ad portam longum iter esse, sed portae vicinum esse Salernum; portam scil., ut Varro ait, *itineris esse longissimum*; quod, cum ab urbe reficendum, canotamur, et tardi pedem domo ef-
 rimus, qua ubi exivimus, facile quo volumus, per-
 nimus. Carr.: *ad portam mille a porta, est sex de S.* I. Gron. ex priscis edd. (?) leg.: *ad por-
 m mille a Paesto est, sex inde S.* Portum intelli-
 git Alburnum, propinquiorem Paesto, et longinquo-
 rem a Salerno, ita ut qui a Paesto Salernum pete-
 ant, aut ipsum portum Alburnum transire deberent,
 ut propter illum.

§. 3. XVII.) Ita Rot. Reg. et optt. libri Ma-

itium plus mille et centum annorum est.
 4 [M.] Cato in primo *Originum*: Inde est
 5 ferme mille passuum. M. Cicero in sexta in
 Antonium: *Itane Ianus medius in L. Anto-*
nii clientela est? quis unquam in illo Iano
inventus est, qui L. Antonio mille num-
 6 *mum ferret expensum?* In his atque in multis
 7 aliis mille numero singulari dictum est. Ne-
 que hoc, ut quidam putant, vetustati conces-
 sum est, aut per figurarum concinnitatem ad-
 missum est: sed sic videtur ratio poscere.
 8 Mille enim non pro eo ponitur, quod Graece
 χίλιοι dicitur, sed quod χιλιάς: et sicuti una

crobii (Sat. 1, 5.), pro vulg. octavo decimo (XVIII.),
 quod ex codd. suis dedit Carr. Cod. Guelf. *decimo-*
octavo humanar. Rerum hum. dat Macr. cum edd.
 vett. Vulg. *rerum om.*, quod addidi, uncis tamen
 seiunctum. V. 11, 1, 5. 17, 3. — *Ad R.]* Numeri
 a superioribus saeculis usque ad Romulum; non a
 Varronis aetate usque ad Romulum.

§. 4. [M. Cat.] M. ante nomen Cat. om.
 edd. vett. et cod. Guelf. Neque Varronis nomini
 praenomen adiunctum antea legitur. Seclusi. Tur.
 Guelf. et edd. vett. pro *passuum* hab. *passus*.

§. 5. [Sexta] Cap. 5. — *Clientela]* Cod. Guelf.
clientella. cf. Schneid. Grammat. lat. 1, 2. p. 414
 sub v. *querela*. — *Quis]* Macr. *qui*; ut edidit Steph.

§. 6. [In m.] Praepositionem adiunxi cum Long.
 ex Reg. et Rot. — *Número]* Sciopp. annotat, fall.
 Gellium; intelligendum esse v. *negotium* sive rei.
 V. Periz. ad Sanct. Minerv. 4, 4. not. 78.

§. 7. [Est] Cod. Guelf. *concessum, sed*, omissi
 vv. *est, aut* — *admis. est.* Alterutrum est melius
 absit.

§. 8. [Pro] Macr. *ex*; tum: Gr. χίλια dicun-
 tur. — Χιλιάς] Id vero nunquam fieri permisit na-
 tura vocis mille vel mile, in quam inquit Pecunia
 vetus patris lib. 1, 10. I. Groh. Dein Macr. sicut

χίλιας et duae *χίλιάδες*; ita *unum mille* et *duo millia* certa atque directa ratione dicitur. Quamobrem id quoque recte et probabiliter 9 dici solitum: *mille denarium in arca est*, et; *mille equitum in exercitu est*. Lucilius au- 10 tem, praeter quod supra posui, alio quoque in loco id manifestius demonstrat. Nam in 11 libro quinto decimo ita dicit:

*Hunc milli passum qui vicerit atque duobus,
Campanus sonipes subcussor nullus sequetur
Maiore in spatio; ac diversus videbitur ire.*

Item in alio libro [nono]:

Tu milli nummum potes uno quaerere centum.

Millia] Cod. Guelf. semper *milia*, de quo scribendi modo v. Schneid. l. l. p. 412.

§. 10. *Praeter*] Edd. vett. et cod. Guelf. *praeterquam superius posui*. An fort. legend. *praeterquam quod s. pos.*? Cf. Liv. 38, 4. Tursellin. de Partic. p. 603, 17. ed. Schwarz. quint.

§. 11. *Milli*] I pro E, sicut *heri* et *here*. *Sociopp.* *Mille* hic et postea edidit Long. cum edd. vett. et cod. Guelf. V. mox annot. — *Subcussor*] Ita edd. vett. et Macrob. atque Non. pro *subcursor*, quod ab Carr. et Macrob. apud Zeun. Reg. et Rot. successior. Cod. Guelf. *successor*. — *In spatio*] Reg. et Guelf. cum edd. vett. *in spatio*. Vulg. *in om.* Macr. ed. Gryph. *Maiori sp.* Dein edd. vett. *tubetur* pro *videbitur*. V. *ire* om. cod. Guelf.

§. 12. *Item*] Vulg. *Item alio libro: Tu. Re-* *mi in*, quod conspicitur in codd. Nam Reg. *item* *lio in l. VIII. mille; Linc. lib. VIII. Tu mille.* *lio in libro nono: Tu m. etc.* cum Steph. recepit Long. Scrib. cum Macr.: *Idem in libro nono.* Edd. vett. hab.: *It. alio libro VIII. (Ald. VIII.)* Cod. Guelf. *It. in alio lib. VIII. Mille.* — *Tu*] Deest Reg. et Rot. Deinceps Reg. et Linc. *uno mille*

- 13 *Milli passum* dixit pro *mille passibus*, et uno *milli nummum* pro *unis mille nummis*; aperteque ostendit *mille* et vocabulum esse, et singulari numero dici, eiusque plurativum esse *millia*, et casum etiam capere ablativum.
- 14 Neque ceteros casus requiri oportet, cum singula pleraque vocabula, quae in singulos tantum casus, quaedam etiam, quae in nullum
- 15 inclinentur. Quapropter nihil iam dubium est, quin M. Cicero in oratione, quam scri-

duo nummum. Edd. vett. (omisso pron. *Tu*) *mille die nummum potes uno quaer. c.* Busl. *unum mille potes*; uterque Put. cod. *mille nummum potes u. q. c.*; Carr. correxit *milli nummum potes u. q. c.*, ut est ap. Macrob. Edd. Gryph. 1542. 1591. in marg. *Tu mili n.*

§. 13. *Milli*] Ita Carr. pro *mille*, ut etiam mox Sciopp. et cod. Guelf. hab. *mille* bis. Edd. Gryph. in marg. *mili*. Uterque Put. et Guelf. *mille passum* (s. *passum*) d. pro *m. p.* et *uno mille die num. pro* etc.; numerum *duo* (quem hab. etiam Linc. et Reg.) fortasse ex versu Lucilii post *mille* in verba Gellii in istis codd. decidisse, suspicatus Garr. Mox *unis* om. Macr.; *unius* hab. cod. Guelf. tum aperte quia ost. — *Eiusque*] Macr. meliori, videtur, ordine: *et cas. etiam capi ablat., eiusque plur. esse millia*.

§. 14. *Neque*] Novam hinc periodum incipimus Reg. et Rot. et mox *oportet* dant cum Guelf. p. vulg. *oportere*; quod cum ostendit iungendum fore Lucilius vero haec, quae sequuntur, non ostendi quod intellexit Gron. — *Inclinentur*] Vulg. *inclina decl.* hab. Busl.; illam tamen lectionem praeferet Gron. cum codd. suis, quibus accedit Guelf.; coll. 6. ubi bis *inclinatum* est hunc usum habet. Recte cum Long.

§. 15. *Oratione*] C. 20. Pro scrips. edd. aut. hab. *inscrips.* V. ad 3, 16, 7. Macr. or. quae

psit pro Milone; ita scriptum reliquerit: *Ante
fundum Clodii, quo in fundo, propter insa-
ras illas substructiones, facile mille homi-
um versabatur valentium; non versabantur;*
quod in libris minus accuratis scriptum est:
alia enim ratione *mille hominum*, alia *mille
homines*,] dicendum est.

CAPUT XVII.

Quanta cum animi aequitate toleraverit So-
crates uxoris ingenium intractabile: atque inibi, quid
M. Varro in quadam satira de officio mariti
scripserit.

Xanthippē Socratis philosophi uxor mo-
ra admodum fuisse fertur et iurgiosa: ira-

p. M. concepit. — *Hominum*] I. e. servorum. V.
ne dedit exempla huius significationis v. homo
no ad h. l. Plant. Trin. 2, 4, 162. Rud. 4, 2, 16.
inceps cod. Guelf. exhibet *versabatur*, i. e. *versa-*
tur, quod legitur apud Cicer. — *Versabantur*
tamen p. 497. *De num. et cas.* ex Cic. de
p. (lib. VI.): mille hominum descenderent. I. Gron.
Accuratis script.] Ita edd. vett. codd. Guelf. et Pa-
p. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 6, pro vulg. *m. ac-*
curate scriptis est. Macr. dedit: *quod libris minus*
curate scriptis reperiri solet, ita ut libris - scriptis
ablatt., quos dicunt, absoluti. — *Alia mille hom.]*
uncis inclusa desunt in codd. Carr. et Reg. Rot.
e Linc., quibus accedit Guelf.

Cap. XVII. §. 1. *Irarumque*] Rot. Reg. et Fulv.:
umque. Dein cod. Guelf. *muliebriumque.* Joan.
aber. De Nug. Cur. 5, 10. Socrates, quum eum
biades interrogaret, quare Xanthippem uxorem ad-
dam morosam, iurgiosam, et quae diu noctuque

- rumque et molestiarum muliebrium per dies
 2 perque noctem satagebat. Has eius intemperies in maritum Alcibiades demiratus interrogavit Socratem, quatenus ratio esset, cum mulierem tam acerbam domo non exigere
 3 Quoniam, inquit Socrates, cum illam domum talem perpetior, insuesco et exerceor, ut ceterorum quoque foris petulantiam et iniuriam
 4 facilius feram. Secundum hanc sententiam quoque Varro in Satira Menippea, quam De Officio Mariti scripsit: *Vitium, inquit, uxori aut tollendum aut ferendum est. Qui tollit vitium, uxorem commodiorem praestat: qui fert, sese meliorem facit.* Haec verba Varro-
 5 ronis: *tollere* et *ferre* lepide quidem composita sunt: sed *tollere* apparet dictum pro
 6 *corrigere*. Id etiam apparet, eiusmodi vitium uxoris, si corrigi non possit, ferendum esse Varronem censuisse; quod ferri scilicet a vi-

muliebribus scatebat molestiis, domo non abigere inquit: Cum talem domi perpetior etc. ut ap. Gell. — *Satagebat*] Ita Carr. ex Busl. aliisque; Guelf. *statebat*; reliqui libri et edd. vett. hab.: *scatebat* quod legitur etiam in ed. Gron. et retinuit Long. cf. Ruddiman. II. p. 189. not. 24. Nostrum apud esse iudicabat Steph. (Specim. Emendd. p. 115) Xanthippem solitam mente agitare, unde irascens et molestias exhibendi occasiones caperet.

§. 2. *Intemp.*] Ex Nonio sub v. *Intemperia* (p. 78.), ubi locus Gell. laudatur, Falster, p. 224. le-
intemperias. cf. Gell. praef. 19. — *Demiratus*] Al.
demiratur. Cod. Guelf. dein *iratus*. — *Cur*] Co-
 Guelf. *cū* (cur) in *mul.* — non eiceret (sic!).

§. 3. *Foris*] Guelf. *fores* habere videtur.

§. 6. *Quod*] Edd. vett. et cod. Guelf. *quae* possunt. Uterque Put.: *quae ferre acil.* etc. E. optt. codd. nostram lectionem dedit Carr.; vitium

honeste potest. Vitia enim flagitiis leviora sunt.

CAPUT XVIII.

Quod M. Varro in quarto decimo *Humanarum*. Laelium magistrum suum περί ἐτυμολογίας [differenter] falsa reprehendit, quodque idem Varro in eodem libro falsum furis ἐτυμον dicit.

In quarto decimo *Rerum divinarum* libro 1 M. Varro doctissimum tunc civitatis hominem

inquit, uxoris si corrigi non potest, vir ferat; vitium enim, quum flagitio lenius sit, honeste, fertur. Firmitas nostra etiam Ioan. Sarisb. l. l. 6, 17.

CAP. XVIII. In q. d.] Ante Carr. legebatur: Quod M. V. in libro de ratione vocabulorum XIV. (Edd. vet. ante Iunt. in collectione argumentor. in lib. primo de r. v.; Ald. om. numerum; h. l. eadem ab. primo pro XIV.) L. Laelium mag. suum περί τ. nonnullorum verborum falsa dixisse reprehendit. Carr. edidit: quod M. V. in q. d. H. L. A. m. uum π. ἐτ. d. f. reprehenderit; at mox sequitur dicit. Libro post decimo adiunxit Long. rerum humanarum l. et initio cap. hab. Sciopp. v. mox. Verb. differenter seclusi, quippe quod omitt. plurimi libri, in his Reg. et Scheff.; praeterea Reg. mag. suum et in ἐτυμολογία f. r.; unde Gron. mag. suum περί τ. falsum repr.; I. Gron., copulam et ex literis constituisse ratus, confecit magistr. suum clarissimum. - Furis] Reg. hunc ordinem dedit, quem probavit Gron. Vulg. fur. ἐτ. d. f. Edd. vet. furis ἐτυμολογία falsam dicit.

§. 1. *Rerum div.*] *Rerum humanarum* Sciopp.; *humanarum* sine rerum Carr. Nostram lectionem confirmant Guelf. Reg. Linc. Rot. Scheff. ed. Ald. Iunt. in q. de una rer. div. lib.), quibus accedit Gronovius sub v. fures; quare I. Gronovio voc. *Humana*

L. Aelium errasse ostendit; quod vocabulum Graecum vetus traductum in linguam Romanam, perinde atque si primitus Latine fictum esset, resolverit in voces Latinas ratione etymologica falsa. Verba ipsa super ea re Varro-
 2 nis posuimus: *In quo L. Aelius noster, literis ornatissimus, memoria nostra erravit aliquotiens. Nam aliquot verborum Graecorum antiquorum, perinde atque essent propria nostra, reddidit causas falsas. Non enim leporem dicimus, ut ait, quod est le-
 vipes: sed quod est vocabulum antiquum Graecum. Multa [enim] vetera illorum*

narum in lemmate suspectum videbatur. Edd. vet. ante Iunt. hab. *in primo de ratione vocabulorum* [bro; Ascens. *in quartodecimo de ratione vocabulorum* libro. cf. 3, 16. 15, 30. — *L. Aelium*] Busl. sine praenomine hab. *Ael.* Ante Carr. erat *L. Laelius*. Guelf. *L. Lelium*. cf. 20, 11. Carr. Antiq. 1, 8. 17. Periz. Animadv. histt. c. 10. p. 446. ed. Amst. — *Perinde*] Vulg.: *pro meraca* (Iunt. *promeratque et quasi a se primitus factum* (edd. Gryph. *fictum et in marg. factum*) *esset* *resolvit* etc. Cod. Guelf. *promeratque se primitus latine fictum esse resolvit*. Pro vulg. *proinde* Sciopp. et Buslid. hab. *perinde* et alius liber apud Sciopp. et Busl.: *perinde atque Latinum prius factum esset.* cf. Steph. Specul. Emendd. p. 116.

§. 2. *L. Ael.*] Edd. vet. et cod. Guelf. *Laelius* sine praenomine. — *Aliquotiens*] Steph. cum ed. vet. praeter Ald. hab. *aliquotiens*, quod reposui in locum vulg. *aliquoties*. — *Verb. Gr. a.*] Hunc ordinem exhibent Reg. et Rot. pro vulg. *verborum antiquorum Graecorum*; quamquam mox: *voc. ant. Gr.* Ille praeter ea cod. hab. *antiquiorum*, hic *antiquatorum*. — *Est*] Cod. Guelf. om. hoc v. — *Graecum*] Λέπρος Periz. ad Sanct. Minerv. 1, 1. not. 5. Cf. Varr. Re R. 3, 12. — *Enim*] Deest in Guelf. Reg. Rot. Linc. Scheff. Sciopp. et Iunt. —

ignorantur, quod, pro iis, aliis nunc vocabulis utuntur; et illorum esse plerique ignorant Graecum, quod nunc nominant ἑλλήνα; puteum esse, quod vocant φρέαρ; leporem, quod λαγῶν dicunt. In quo non modo Aelii ingenium non reprehendo; sed industriam laudo. Successum enim fortuna, experientiam laus sequitur. Haec Varro in primore libro scripsit *De Ratione Vocabulorum* scitissime, de usu utriusque linguae peritissime, de ipso Aelio clementissime. Sed in posteriore eiusdem libri parte dicit, *furem ex eo dictum*, quod veteres Romani *furvum atrum* appellaverint; et *fures per noctem*, quae atra sit, facilius *furentur*. Nonne sic videtur Varro de *fure* [errasse], tanquam Aelius de lepore? Nam

Utuntur] Non bene cohaerere orationem ratus Gron. coni.: *utuntur*. *Ut ill.* -- ignorant. Oitho: *ut* -- ignorant. Edd. vett. hab. *utuntur*, quod recepi pro *utantur*. Reliqua relinqui possunt; *ignorent* intellig.: *sie mögen wohl nicht wissen*. Pro *pleriq.* Iunt. hab. *plerumque*. — *Graecum*] Popp. ad Varr. Fragm. p. 293. Bip. coni. γραικὸν et mox ποτέον pro *puteum*, item λέποριν. — *ἑλλήνα*] Sciopp. *hellenena*. Sequens *esse* adiunxi ex edd. vett. ante Iunt. — *Φρέαρ*] Edd. Rom. Ven. Brix. ὄφραρ. Bonon. τὸ φρέαρ. Deinde edd. vett. rursus hab. *Laelii*; unde fort. leg. *L. Aelii*. — *Successum*] Si praecclarum aliquid tentes, id tuum est, eoque nomine laudari debes. Si succedat, fortunae est; et in sola experientia tua laus est posita. Carr.

§. 3. *Primore*] Edd. vett. ante Iunt. *primo*.

§. 4. *Eiusdem*] Ita libri Carr. et Reg. cum edd. vett.; Steph. *eius*. Locum Varr. laudavit etiam Non. sub v. *fures*.

§. 5. *Errasse*] Hoc v. ignorant Reg. Linc. et Iunt., et utique, ait I. Gron., silentium eius v. est

quod a Graecis nunc κλέπτης dicitur, antiqui
ore Graeca lingua φῶρ dictum est. Hinc per
affinitatem literarum qui φῶρ Graece, Latin
6 *fur* est. Sed ea res fugeritne tunc Varroni
memoriam; an contra aptius et cohaerentius
putarit *furem* a *furvo*, id est nigro, appel
lari: in hac re de viro tam excellentis doctri
nae non meum iudicium est.

CAPUT XIX.

Historia super libris Sibyllinis, ac de Tarquinio
Superbo rege.

1 In antiquis annalibus memoria super li
2 bris Sibyllinis haec prodita est. Anus hospit
atque incognita ad Tarquinium Superbum re
gem adiit, novem libros ferens, quos esse d
cebat divina oracula: eos velle dixit venun
3 dare. Tarquinius pretium percontatus es
4 mulier nimium atque immensum poposcit. Re

amoenissimum, ubi vel ipsum vel aliud ei prox
imum intelligi percommode possit. Delevit Lon
Edd. vett. ante Ald. pro eo v. hab. *dixisse*. — *Di
est*] Reg. et Sciopp.: *dictus est*; unde certe *dictus
est* legendum esse censui pro *est dict.* — *Qui*] Ed
vett.: *quae φ. Gr. est, Lat. fur. Sed* etc.

CAP. XIX. §. 1. *Libris*] De his v. intpp. ad
1. Varr. ap. Lactant. Institut. 1, 6. Salmas. ad S
lin. Suid. sub Ἡροφίλα.

§. 2. *Superbum*] *Priscum* alii nominant;
his Lactant, cf. Plin. H. N. 34, 5, 11, 13, 13, 27. —
Dixit] V. *dixit* reposui ex edd. vett.; om. Steph.

§. 3. *Atque*] Tuentur codd. Gron. et edd. vett.
qm. Steph.

quasi anus aetate desiperet, derisit. Tum 5
 illa foculum coram eo cum igni apponit, tris
 libros ex novem deurit; et, ecquid reliquos
 ex eodem pretio emere vellet, regem inter-
 rogavit. Sed enim Tarquinius id multo risit 6
 magis, dixitque, animum iam procul dubio de-
 rare. Mulier ibidem statim tris alios libros 7
 rursus; atque id ipsum denuo placide rogat,
 ut tris reliquos eodem illo pretio emat. Tar- 8
 quinius ore iam serio atque attentiore animo
 it; eam constantiam confidentiamque non in-
 super habendam intelligit: et libros tris reli-
 quos mercatur nihilo minore pretio, quam

§. 4. *Derisit*] Edd. vett. hab. *risit* pro *deris*.

§. 5. *Coram eo*] *Eo* post *coram* addidi ex iis-
 dem praeter Iunt. in qua *eo* ante *ecquid* intrusum
 est. — *Apponit*] Ita Sciopp. Reg. Rott. et Fulv. apud
 Muret. Epist. 2, 6. pro *apposuit*. Deinceps cum
 Id. Steph. adiunxit *et* ante *tris*. — *Deurit*] Idem
 add., quos modo nominavi, et edd. vett. *deurit* pro
rursus, quod dedit Carr. — *Ecquid*] Reg. *si* pro
ecquid (Steph. *etquid*). Notum est, inquit Gron.,
 pro *an* imitatione Graecorum accipi. — *Sex*]
 hunc numerum e Reg. non annotatum video apud
 Gron., in eoque deesse videtur.

§. 7. *Alios*] Hunc ordinem ex Reg. dedit I.
 Gron. pro *libros alios*. — *Rogat*] Ita Put. lib. Reg.
 Rot. nisi quod hic pro *ut* hab. vulgat. *an*; cod.
 Vat. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 6.: *rogavit, an*.
 I. Gronovio videtur absorptum a vulgato *interro-*
gavit, addita vocula *an*. Edd. vett. hab. *rogavit*,
is etc. sine *ut* et *an*. Sciopp. hab. *rogatus*. Mox
 o om. Steph.

§. 8. *Insuper*] Uno iuncto verbo in vet. lib.
 V. Ursini legi: *insuper hab.* scribit Muret. VV.
 L. 11, 17. cf. Appul. Metam. I. p. 46. ed. Ruhnk.
 Deinceps *et* adiunxi ex edd. vett. vulgo omissum.

- 9 quod erat petatum pro omnibus. Sed eam
mulierem tunc a Tarquinio digressam postea
10 nusquam loci visam constitit. Libri tres in
11 sacrarium conditi Sibyllini appellati. Ad eos,
quasi ad oraculum, Quindecimviri adeunt, cum
dii immortales publice consulendi sunt.

CAPUT XX.

Quae geometrae dicant *schemata*, quibusque
omnia ista Latinis vocabulis appellentur.

- 1 Figurarum, quae σχήματα Geometrae ap-
pellant, genera sunt duo: planum et solidum.
2 Haec ipsi vocant ἐπίπεδον καὶ στερεόν. *Planum*
est, quod in duas partis solum lineas habet
qua latum est et qua longum: qualia sunt
triquetra et quadrata, quae in area fiunt, sine
3 altitudine. *Solidum* est, quando non longi-
tudines modo et latitudines planas numeri
linearum efficiunt, sed etiam extollunt altitu-
dines: quales sunt ferme metae triangulae
quas pyramidas appellant: vel qualia sunt

§. 9. *Digressam*] *Degress.* hab. Steph.

§. 11. *Quindecimviri*] Busl. *decemviri*; maki
Ab initio libris custodiendis duumviri praepositi
erant, deinde quinque, postremo quindecim. v. Carr.

CAP. XX. *Quae*] Ita Reg. Vulg. *quid*; v. in
cap. Edd. vett. pro *schem.* hab. *Graeci.*

§. 2. *Area*] Colv. ad Appulei. Apol. con. *ar-*
na; at v. *areae* Geometris usitatum est pro loco
plano.

§. 3. *Altitudines*] Restituit I. Gron. ex codd.
et edd. pro Steph. *altitudinem.* — *Triangulae*] I.
Fulv. ap. Muret., codd. Carr. nonnulli, Reg. Rot.
Sciopp. Vulg. *trianguli*; Linc. *metreti anguli.*

quadrata, undique, quae *κύβος* illi, nos qua-
 drantalia dicimus. *Κύβος*, enim, est figura ex 4
 omni latere quadrata: *Quales sunt*, inquit M.
 Varro, *tesseræ*, quibus in alveolo luditur:
 ex quo ipsae quoque appellatae *κύβοι*. In nu- 5
 meris etiam similiter *κύβος* dicitur, cum omne
 atus eiusdem numeri aequabiliter in sese sol-
 nitur, sicuti fit cum ter *τετρίδων* (atque
 item ipse numerus triplicatur. — Huius numeri 6
 abum Pythagoras vim habere lunaris circuli
 lixit, quod et luna orbem suum lustret septem-
 et viginti diebus, qui numerus ternio, qui
 Graece dicitur *τριάς*, tantundem efficiat in cu-
 ra. *Linea* autem a nostris dicitur, quam 7
 Graeci nominant. Eam M. Varro ita 8
 definit: *Linea est*, inquit, *longitudo quae*
sine latitudine et altitudine. *Εὐκλείδης* 9
 item brevius, praetermissa altitudine: *Γραμ-*

§. 4. *Quoque*] Edd. vett. ante Iunt. om. *quoque*.

§. 5. *Aequabiliter*] Ita cod. Carr. Sciopp. codd.
 Itic. et Reg. pro *aequaliter*. — *Idem*] Deest apud
 Sciopp. — *Triplicatur*] *Terplicatur* Sciopp.

§. 6. *Septem*] Cf. 3; 10. — *Qui n.*] Carrionis li-
 ti et quattuor. Gron. et num. Edd. vett. ante Ald.
 a numeris t.; Bonon. quia numerus t.; Iunt.
 n. qui. — *Ternio*] Quidam libri Carr. Reg. Rot.
 inc. et Sciopp. triennio, Scheff. et alius lib. Gron.
 icennio; In Gron. suspicatus est *trinio*.

§. 7. *Γραμμή*] Alter lib. Put. *Graeci gram-*
m. — *Nominant*] Idem lib. cum Reg. Linc. Rot.
 Scheff. dederunt *nominant* pro *vacant*.

§. 8. *M. Varro*] In libro de Geometria. Carr.

§. 9. *Εὐκλείδης*] Nomen *Eucli*. Graece scri-
 cum edd. vett. Ita saepenumero solet Gellius
 aece scribere, quae Graeco sermoni propiora vi-
 tur, quam Latino. V. ad 2, 18, 9. —

μή est, inquit, *μήκος ἀπλᾶτος*: quod exprimere uno Latino verbo non queas, nisi audeas dicere *illatabile*.

CAP. XXI.

Quod Iulius Higinus affirmatissime contendit, legisse se librum P. Virgilii domesticum, in quo scriptum esset: *Tristia tentantum sensu torquebit amaro*, non, quod vulgus legeret; *sensu torquebit amaro*.

1. Versus istos ex *Georgicis* Virgilii plerique omnes sic legunt:

*At sapor indicium faciet manifestus, et ora
Tristia tentantum sensu torquebit amaro*

2. Higinus autem, non hercle ignobilis grammaticus, in commentariis, quae in Virgilium fecit, confirmat et perseverat, non hoc a Virgilio relictum, sed quod ipse invenerit in libro, qui fuerat ex domo atque familia Virgilii:

— *et ora*

Tristia tentantum sensu torquebit amaro

3. Neque id soli Higinio, sed doctis quibusdam

Est] Fort. legend. *Fort.* Ordinem autem vv. mutum cum edd. vett. quum legeretur: *inquit, est.* In fin. edd. vett. ante *hant.* hab. *illatabilis.*

CAP. XXI. *Contenderit]* Edd. vett. *contendit.*

§. 1. *Georgicis]* Lib. 2. v. 246.

§. 2. *Confirmat]* Steph. (Noctt. Pariss. p. 13. malebat *affirmat.* Sequens *perseverat* positum est pro *asseverat.* — *Fuerat]* Ita edd. vett. Cum Can. (Antiqq. Lectt. 3, 12.) Steph. *fuerit.*

etiam viris complacitum: quoniam videtur absurde dici: *sapor sensu amaro torquet*; cum ipse, inquiunt, sapor sensus sit, non alium in semet ipso sensum habeat: eo perinde sit quasi dicatur: *sensus sensu amaro torquet*. Sed enim cum Favorino Higini commentarium 4 legissem, atque ei statim displicita esset insolentia et insuavitas illius: *sensu torquebit amaro*, risit, et: Iovem lapidem, inquit, quod sanctissimum iusiurandum est habitum, paratus sum ego iurare, Virgilium hoc nunquam scripsisse, sed Higinum ego verum dicere arbitror. Non enim primus finxit hoc 5

§. 3. *Etiam*] Carr. l. l. dedit: *doctis etiam quibusd,*

§. 4. *Favorino*] In edit. Gron. (ex Steph.) legitur *Faberinus* -- *legisset*, quod corrigitur in *Corrigendis*; ita tamen locum exscripsit Perizon. Animadv. histt. c. 10. p. 421. ed. Amstel. et legitur in ed. Long. Nostrum hab. cum Carr. edd. vett. quae semper *Phav.* scriptum hab., ab Iunt. si discesseris. — *Ei*] Carr. l. l. illi. — *Illius*] Ante Carr., omissis *vv. illius* — *risit et*, legebatur *amaroris*; at Favorino haec vox non displicebat. Uterque lib. Put. *amaror*. *Is Iovem* etc. Nostram lectionem ex Busl. dedit Carr.; Favorino absurde videbatur dici: *sapor sensu amaro torquet*. Ex eodem libro addidit *risit*. — *Lapidem*] *Lapideum* uterque Put. et edd. vett.; verum dedit Busl. Festus: Lapidem silicem tenebant iuraturi per Iovem, haec verba dicentes; Si sciens fallor, tum me Diespiter salva urbe arceque bonis eiiciat, uti ego hunc lapidem. Carr. cf. Cael. Rhodigin. LL. Antiqq. 21, 5. Ruddiman. II. p. 179. 180. not. 75. 77. — *Ego*] Intell. *Favorinus*. Periz. intelligit; *Gellius*; nam in alia Favorinum fuisse sententia ac Higinum; idque manifeste arguere voculas *sed enim*. Plura v. apud Periz. l. l. — *Verum dic.*] Hoc ord. Reg. pro *dicere verum*.

verbum Virgilis insolenter: sed in carminibus Lucretii inventum est: nec est aspernatus auctoritatem poëtae, ingenio et facundia praecellentis. Verba ex quarto Lucretii haec sunt:

*Denique in os salsi venit humor saepe
saporis.*

*Quum mare versamur propter dilutaque
contra*

*Quum tuimur misceri absynthia, tangit
amaror.*

7 Non verba autem sola, sed versus prope totos et locos quoque Lucretii plurimos sectatum esse Virgilium videmus.

§. 5. *In]* Praepositio deest in ed. Paris. a. 1584. — *Inventum]* Ante Carr. et apud Sciopp. est: *inventum*; non est *asp.*; uterque Put.: *inv. est*, non est *asp.*; ex Busl. nostrum dedit Carr.; vulgati tamen pro rotundiori habebat Gron. Pro *inv. est* possunt etiam legere *invenit.* Rot. et Scheff.: *Lucreti inventus est non asp.*; eodem modo Reg. *inventq.*, quae nota exprimit. *tus.* Hinc Gron. coni.: *inveniens non est asp.*; L. Gron., deleta praeposit. *in*, de qua v. antea, malebat: *sed carm. L. intentus est, non aspern.* — *Auctoritatem]* Dederunt Busl. Rot. Scheff. Reg. pro *auctoritate*; Mulcet magis, ait Gron., non aspernari auctoritatem, quam: non aspernari verbum auctoritate.

§. 6. *Quarto]* V. 224 sq. Verba denique -- propter supplevi ex edd. vett. Habet etiam Carr. Omissit Steph. — *Dilutaque]* Ita vet. cod. Sciopp. cum reliquis. In uno Put. *delutaque.* — *Tangit]* Afficit.

§. 7. *Virgilium]* De qua re v. intpp. Virgil. pll. II.

CAPUT XXII.

An, qui causas defendit, recte Latineque
 dicat: *superesse se ei, quod defendit*; et *superesse*
proprie quid sit.

Irroboravit inveteravitque falsa atque alie- 1
 na verbi significatio [eius], quod dicitur: *hic illi*
superest; cum dicendum est, advocatum esse
 quem cuipiam, causamque eius defendere.
 Atque id dicitur non in compitis tantum ne- 2
 que in plebe vulgaria, sed in foro, in comitio,
 apud tribunalia. Qui integre autem locuti 3
 sunt, magnam partem *superesse* ita dixerunt,
 ut eo verbo significarent superfluere et super-
 vacare atque esse supra necessarium modum,
 Itaque M. Varro in Satira, quae inscripta est: 4
Nescis quid vesper serus vehat, superfuisse
 dicit immodice et intempestive fuisse. Verba 5

CAP. XXII. *Se ei*] Pro *se ei*, quod dedit Carr.,
 vulg. id legebatur. Gron. conl.: *sup. se ei quem d.*
 I. Gron. ex vet. lectione: *sup. iis quos def.*

§. 1. *Atque*] Edd. vett. ante Iunt. et. — *Eius*] Pronomen addidit Carr. ex duobus Mss., quod tamen non exstat in Reg. et edd. vett. — *Quem*] Reg. *quempiam* pro *quem cuip.* Ceterum August. apud Suet. ita locutus est (c. 56.): cunctari se, ne, si *superesset*, eriperet legibus reum. v. Palmer. Spicileg. p. 685. V. 4. Thesauri Gruter.

§. 2. *Vulgaria*] Quidam hber Carr. *vulgare*; cf. 3, 16, 18. 12, 2, 1. 13, 24, 4. 16, 5. 9, 4, 6. Ruddiman. I. p. 164. not. 93. — *In c.*] Vulg. et in c.; copulam vero omitt. codd. Carr.

§. 4. *Serus*] Hoc voc. deest in duobus Put. et edd. vett. Alii: *serus vesper* hab.

ex eo libro haec sunt: *In convivio legi non omnia debent, et ea potissimum quae sint sint βιωφελῆ, et delectent potius: ut id quoque videatur non defuisse magis quam superfluum*
 6 *isse.* Memini ego praetoris, docti hominis tribunali me forte assistere, atque ibi advocatum non incelebrem sic postulare, ut extra causam diceret, remque, quae agebatur, non attingeret, tunc praetorem ei, cuius res erat dixisse, advocatum eum non habere: et cum is, qui verba faciebat, reclamasset: *Ego V. Cl. supersum:* respondisse praetorem

§. 5. *In]* Otho, coll. 13, 11., leg. *Et in convivio legi non omn. d., sed etc.* Sed nulla h. l. in libro exstat varietas. — *Sint]* Coniunctiv. pro Indic. sup. ex Reg., cui accedit Sciopp., edi voluit I. Gron. 13, 11. ubi etiam est conjunct. *Sint* hab. quoque edd. vett. ante Iunt. et Steph. (Specim. Emendd. 183.) Idem pro *potius* malebat *potos.* v. p. 184. *Ut]* I. e. ut lectio omnes numeros convivii liberales implese, non aliquid supervacui et propter copiam fastidiendi detrufisse videatur. Gron. Vv. non *magis quam* desunt in edd. vett. probante Barth. 1. l. vers. 35, 6. Non enim Varronem, quid desit considerare, sed quomodo etiam lectione non superflua utatur, qui finem vitae vespera qualibet metitur. Idem ex Puteani cod. laudat: *ut id quod videatur non d.* etc. unde legendum censet: *ut ad quodque* (i. e. ad omnia) *videatur etc.* *quae* hab. alter Puteanus liber ap. Carr. Ad id Otho ad h. l. supplet *delectare;* et hunc esse sensum ait: Haec legenda esse quae sint utilia, atque potissimum, quae delectentur ne videatur magis in defectu quam in excessu, ut loquuntur, delectationis peccari.

§. 6. *Forte]* Edd. vett. ante Iunt. hab. *fortasse* pro *forte.* — *Extra]* Ita Carr., probante Gron., nisi pro vulg. *quam c.* legendum sit: *quum c.* — *Quae* Barth. 1. l., invitis codd., *qua de ageb.* — *V. Cl.* Hic titulus melioribus temporibus Senatoribus maioribus

viviter: *tu plane superes, non ades.* M. au- 7
 tem Cicero in libro, qui inscriptus est: *De*
iure Civili in artem redigendo, verba haec
 posuit: *Nec vera scientia iuris maioribus suis*
Q. Aelius Tubero defuit; doctrina etiam su-
perfuit. In quo loco *superfuit* significare vi-
 letur *supra fuit* et *praestitit*, superavitque
 maiores suos doctrina sua superfluenti, tum
 nimis abundanti: disciplinas enim Tubero
 stoicas et dialecticas percalluerat. In libro 8
 quoque *De Republica* secundo id ipsum ver-
 bum Ciceronis non temere transeundum. Ver-
 ba ex eo libro haec sunt; *Non gravarer,*
maeli, nisi et hos velle putarem, et ipse cu-

busque competeat magistratibus, ut ex Cic. quo-
 ne et iure civili patet; ita et Procons. et provincia-
 rum praesides appellantur. Gron. — *Festiviter*] Risu
 aptato ex vocis ambiguitate.

§. 7. *Q. Ael.*] V. Vossius de Histor. Lat. p.
 40 sq. et Lachmann. de Fontib. Liv. Comment. I.
 40 sq. Edd. vett. *Q. Helius T.* — *Supra*] Barth.
superior fuit; — Et dial.] Cod. Palimpsest. Mai. (de
 v. Praefat. nostram) om. et. Nam Mai. (l. sta-
 p. l.) inde excerpit . . . *cas. dialect. percall.*; illa
 illa *cas extrema est v. Stoicas.*

§. 8. *In lib.*] Cod. Mai. Palimpsest. post. v.
percalluerat: ita pergit: *Id ipsum verbum Ci-*
ero ponit non temere transeundum. Verba ex
(1°, secundo?) libro haec sunt. Vv. ex eo libro
et librarii mendum esse suspicatus est Mai., vel po-
 paulo ante librum de rep. pro libro de iure
civili appellatum fuisse. Profecto sermonem ibi esse
Tuberone, qui in rep. disputet; testimonium au-
tem de scientia iuris in gente Aelia non abhorre- re a
no primo de Rep. c. 18. — Secundo] Ad tertium
 verbum retulit hoc fragm. Maius (in ed. de Rep. Ci-
 r. 3, 21. ubi v. eius not. p. 249. ed. Tubing.) —
 Cod. Mai. om. et, et vv. *et ipse cuperem.* —

perem, te quoque aliquam partem huius nostri sermonis attingere: praesertim cum heri ipse dixeris, te nobis etiam superfuturum. Verum[, si] id quidem fieri non potest; ne
 9 desis, omnes te rogamus. Exquisite igitur et comperte Iulius Paulus dicebat, homo in nostra memoria doctissimus, superesse non simplici ratione dici tam Latine, quam Graece: Graecos enim περισσοῦν in utramque partem ponere; vel quod supervacaneum esset ac non necessarium, vel quod abundans nimis
 10 et affluens et exsuperans. Sic nostros quoque

Dixeris] Idem cod. *dixerit*. — *Superfuturum]* I. e. pro supervacaneo adventurum, vel ad abundantiam ad affluentiam accessurum, et dicturum aliqua; hic rogant, modo ne desis, in parte scil. nondum exacte profligata; quum iocabundus Cicerō neget, illum posse inter illos esse ex supervacuo. Reg. enim cod. (a edd. vett. ante Iunt.) voculam si non hab. I. Gron. Accedit Sciopp. et cod. Mai. Palimpsest. atque Vatic. codd. Ceterum eadem edd. hab. *te nob. n. etiam sup.*

§. 9. *Iulius P.]* Poëta fortasse, qui 5, 5. laudatur. — *Enim]* Hanc particulam restitui ex Reg. Rot. et edd. vett.; nescio quare a Steph. omissa. Deinceps περισσοῦν dederunt iidem codd. et Sciopp. Ante Carr. erat: *Gr. enim περιεῖναι etiam in utraque parte pon.* Edd. vett.: *Gr. en. περιεῖναι id est vivere adesse vicisse etiam in utraque parte pon.* Brix. et Venet. 1500. tam pro etiam hab.; hoc quoque hab. Sciopp. Interpretationes sustulit iam Al. Carr. ex scriptura: *Gr. en. περιεῖναι vivere adesse vicisse tam in utraque*, deletis vv. *viv. adesse*, quae interpretationis loco annexa sunt, efficiendum esse suspicatus est: *vicissatim*. Steph. edidit *Gr. περιεῖναι in utramq. partem p.* Adiect. περισσοῦν, non περιεῖναι in sqq. explicari intellexit I. Gron. *utramque partem* hab. Reg. et Rot.

§. 10. *Nost. q.]* Hunc ordinem prae buerunt

reterēs *superesse* alias dixisse pro superfluenti
et [super]vacuo neque admodum necessario,
ita ut supra posuimus Varronem dicere: alias
ita, ut Cicero dixit, pro eo, quod copia qui-
lem et facultate ceteris anteiret, supra mo-
lum tamen et largius prolixiusque flueret,
quam esset satis. Qui dicit ergo se *superesse* 11
n, quem defendit, nihil istorum vult dicere:
sed nescio quid aliud indictum inscitumque
licit. Ac ne Virgilii quidem poterit auctori- 12
tate uti, qui in *Georgicis* ita scripsit:

*Primus ego in patriam mecum, modo vita
supersit.*

Hoc enim in loco Virgilius ἀνυπότερον eo ver-
bo usus videtur; quod *supersit* dixit pro lon-

dem libb. pro inverso: quoque nostri. — *Supervacuo*
Vacuo dant tres codd. Gron., tres Carr. et Sciopp.;
leg. *vacibo*, (i. e. *vacivo*); utrumque probabat Gron.;
vacuum enim pro *supervacuo* exquisitum esse, et
vacivum pro *vacuo* antiquum et Plautinum. Dein-
ps edd. vett. ante Iunt. hab. *nec pro neque*. —
[*supra*] *Super*. Sciopp. Edd. vett. *anteiret*: tum su-
pra mod.: et larg.; Ald. cum Iunt. *tum supr. mod.*,
tum et larg.; quam lectionem probo, ita ut quidem
elegantiae causā additum sit.

§. 11. *Se*] Iunt. om. pronom. *se*. — *Indictum*
i. e. non dictum. Falster. p. 224. coni. *indoctum*,
coll. 19, 8.: *indocte* et *inscite*.

§. 12. *Ac*] Sic Sciop. et edd. vett.; Ald. cum Iunt.
didit *At*, quod legebatur in edd. recentt. — *Geor-*
gis] Lib. 3. v. 10. — ἀνυπότερον] Ante Carr.
erat: ἀνυπότερον verbo; Brix. Bonon. ἢ ἀνυρ. Ald.
προπότ. Carr. dedit: ἀνυπότερον, quod hab. iam ed.
Basil. 1519. Ex codd. Gron. edidi: ἀνυπότερον eo
b.; firmat Sciopp. ἀνυπότερον eo v.

13 *quinquius diutiusque adsit. Illud contra eiusdem Virgilii est aliquanto probabilius:*

*Florentisque secant herbas, fluviosque ministrant,
Farraque, ne blando nequeant superesse labori.*

Significat enim supra laborem esse, neque op-
14 primi a labore. An autem *superesse* dixerint veteres pro restare et perficiendae rei de-
15 esse, quaerebamus. Nam Sallustius in significatione ista non *superesse*, sed *superare* dicit. Verba eius in *Iugurtha* haec sunt: *plerumque scorsum a rege exercitum ductare, et omnis res exsequi solitus erat, quod Iugurthae fesso aut maioribus astricto su-*
16 *peraverant.* Sed invenimus in tertio *Ennii Annalium* in hoc versu:

Inde sibi memorat unum superesse laborem
id est, reliquum esse et restare; quod quidem

§. 13. *Est aliq.*] Ed. Rom. sola ordine invertitur *aliquanto est*, qui quidem ordo vulgato praefertur videtur; quem cum semel reliquisset editio Rom. nam excipiens, reliquae etiam neglexerunt. — *Labori*] Coitum intellige. V. Georg. 3, 126.

§. 14. *Perficiendae*] Ald. cum Iunt. praef. Gryph. *perf.*

§. 15. *Iugurtha*] Cap. 70, 2. Verba haec sunt in om. edd. vett. Eaedem om. v. *scorsum*.

§. 16. *Quod*] Ita cum Ald. et Carr. edidi, aliquis certe sensus sit in verbis. Duo Carr. et Gron. codd. atque edd. vett. hab.: *quod quia id est* dicitur. Videri fuisse olim: *quod quia idem est*, suspicatum est Carr.; haec vero bonum sensum non fundunt. Gron. igitur certum habebat, excidisse vocem *Grati* cam, quae significet id, quod sive Gell., sive aliquis

divise pronuntiandum est, ut non una pars
 rationis esse videatur, sed duae. Cicero au- 17
 tem in secunda *Antoniarum*, quod est reli-
 quum, non *superesse*, sed *restare* dicit. Prae- 18
 ter haec, *superesse* invenimus dictum pro
superstitem esse. Ita enim scriptum est in 19
 libro epistolarum M. Ciceronis ad L. Plancum
 in epistola [M.] Asinii Pollionis ad Cicero-
 em verbis his: *Nam neque deesse reipubli-*
cae volo, neque superesse. Per quod signi-
 cat, si respublica emoriatur et pereat, nolle

interpres reddiderit: *divise*; atque id posse fuisse
 διαιρετικῶς s. διαίρετικῶς. Hanc suspicionem patris
 agnoscere probabat I. Gron. literarum vocis quia do-
 te, intercidisse vocem δίχα, ut Graeci dixerint:
 διχα ὄντας, δίχα γιγνομένους. Falster. in Nov. Litt.
 ans. p. 140. coni. quod quicquid est, Otho coni.:
 quod, qua id est. i. e. qua id significat; quemadmo-
 dum saepius usurpetur v. est. Mihi voculae id est
 antecedentibus originem trahere videntur.

§. 17. *Antoniarum*] Sic supra *Postumia impe-*
ria. Vulg. h. l. *Antonianarum*; correxi ex Reg. Rot.
 heff. *Leges Antonias* pll. ll. hab. Cic. cf. Philip.
 29.

§. 19. *Ita*] Falster. l. l. coni. *Etenim* scr. —
 Pl.] Intell. L. Plancum Munatium. v. Cic. ad Div.
 29.; male Carr. (Emendd. 1, 18.) L. cum qui-
 dam codd. omisit, Gnaeum Plancum intelligens;
 in copulam et, quae seq., delendam censuit, re-
 gnante Gron., qui et pro et quidem positum ex-
 cat. — *M. Asinii*] Asinio praenomen C, non M.,
 id vulg. ante Carr. legebatur, debetur; idque re-
 pendum esse putabat Gron. Error fortasse Gellii
 V. de homine Graeter. in transl. Epistol. Ci-
 Wieland. V. 7. p. 281 sqq. Ceterum unusquis-
 epistolarum Ciceronis liber ab eius nomine ac-
 titulum, ad quem prima libri est epistola. Carr.
 emendd. l. l. — *Nam*] V. Cic. Epist. ad Div. 10.
 st. 33. fin.

- 20 se vivere. In Plauti autem Asinaria manifestius id ipsum scriptum est in his verbis, quae sunt eius comoediae prima:

*Sicut tuum vis unicum gignatum tuae.
Superesse vitae sospitem et superstitem.*

- 21 Cavenda igitur est non improprietas sola verbi, sed etiam pravitas ominis, si quis senior advocatus adolescenti *superesse se* dicat.

CAPUT XXIII

Quis fuerit Papirius Praetextatus, quaeve istius causa cognomenti sit: historiaque ista omnis super eodem Papirio cognitu iucunda.

- 1 Historia de Papirio Praetextato dicta scriptaque est a M. Catone in oratione, qua usus est ad milites contra Galbam, cum multa quaedam venustate atque luce atque munditia ver-

§. 20. *In h. v.]* Ita scripsi cum edd. vett. pro vulg.: *in iis versibus, qui sunt — primi.*

§. 21. *Sola]* Ita edd. vett. pro *solum*. — *Omnis]* Legebatur *omnis*; emendavit Mercerus ad A. staenet. Epist. 3. quem secutus est Barth. in Ad. sar. l. l. Add. Pontan. ad Macrob. in Somn. Scip. 12. p. 71. ed. Zeun. — *Senior]* *Seniorum* Scipio. Edd. vett. *si q. se nunc senior*, omisso *postea* pro *se*. Steph. om. *vv. se nunc* et dedit *postea se superesse*; nescio unde nostra lectio orta sit, nisi ex codd. Grœc., qui primus ita edidit, sed tacite.

CAP. XXIII. §. 1. *Est]* Iunt. *est praetextatus* M. C., quod v. (*praet.*) ex superiori versu ortum datur. — *Atque m.]* *Ac* dant edd. vett. ante *Id*. Proxime praecedit *atque*; hinc repetitio eiusdem particulae facit, ut verbis magis inhaereamus; quod h. l. placet.

orum. Ea Catonis verba huic prorsus com- 2
 mentario indidissem, si libri copia fuisset id
 temporis, cum haec dictavi. Quod si non 3
 virtutes dignitatesque verborum, sed rem
 ipsam scire quaeris, res ferme ad hunc mo-
 dum est. Mos antea senatoribus Romae fuit 4
 in curiam cum praetextatis filiis introire. Tunc 5
 ibidem in senatu res maior quaequam consul-
 ta, eaque in diem posterum prolata est; pla-
 cueratque, ut eam rem, super qua tractavissent,
 ne quis enuntiaret, prius quam decreta esset:
 mater Papirii pueri, qui cum parente suo in
 curia fuerat, percontata est filium, quidnam
 in senatu Patres egissent. Puer respondit, ta- 6
 mendum esse, neque id dici licere. Mulier 7
 audiendi cupidior. Secretum rei et silen-

§. 3. *Quaeris*] Ita codd. Carr., Reg. et edd. vett.
 tamen (ut Steph.) *quaeris, ferme*, omisso v. *res*.

§. 4. *In curiam*] Edd. vett. ante Iunt. in
 curia.

§. 5. *Tunc q.*] Ita edd. vett. ante Iunt. Vulg.
 tum in sen. Reg. Fulv. Scheff. Sciopp. et Put.: *Tum*
 in s. (*senatum*, Put.). Inde Gron.: *Tumque in*
 i. e. et illo tempore), puncto ante vv. *mater P.*
 Ito. Contra I. Gron. leg.: *introire tum, quum.*
 his legere *Tunc autem. Tum, cum — prol. est,*
placuit, ommissa copula *que*, edidit Long. Iunt. Ald.:
tamen cum in s. — Consulta] Probante Gron. ex
 i. *consulta* recepi pro *consultata*, ut magis Gel-
 mum. Deinceps edd. vett. ante Iunt. *eoque. Tum*
in rem pro hanc r. dederunt cum Iunt. Macro-
 bit *consultabatur*, s. *consultaretur — prol. esset,*
placuit etc. Postea: *egissent patres. Pro perconta-*
 edd. vett. *percontata* (s. *percunct.*) *est* dederunt.
placuit placuit, sequitur respondit.

§. 7. *Secretum*] In quodam cod. Palat. ita haec
 distinguuntur: *Mul. fit aud. cupidior secret. rei: et*

tium pueri animum eius ad inquirendum
 everberat. Quaerit igitur compressius violentiusque. Tum puer, matre urgente, lepidi
 8 atque festivi mendacii consilium capit: actum
 in senatu dicit, utrum videretur utilius exque
 republica esse, unusne ut duas uxores habe
 9 ret, an ut una apud duos nupta esset. Hoc
 10 illa ubi audivit, animo compavescit. Domus
 trepidans egreditur [:] ad ceteras matronas
 [defert, quod audierat], perveni[un]t ad sena
 tum postera die matrum familias caterva. La

silent. etc. Vulgatam distinctionem praebet etiam
 Macrob. 1, 6, v. tamen Zeun. p. 793. — *Silentium*
 Cum Busl. Steph. *silentium deberi puer affirmant*
animum etc.; sed reliqui libri nostram hab. lectio
 nem. — *Everberat*] Pricaeus coni. *evibrat*, coll. 1
 11. Zeun. l. l. nostrum explicat: obtundit, i. e. sae
 pe rem eandem repetendo et efflagitando molestum
 est et importuna; ita autem legit: Mul. fit aud. co
 pidior secretum rei; et sil. pueri animumque eius
 ad exquir., everberat. — *Quaerit*] Ed. Rom. sola
Queritur igitur.

§. 8. *Festivi*] Libb. Put. *festini*, ut festinus
 consilium sit, quod festinanter et ex tempore capi
 tur. Carr. Antea Macr. ord. inverso: *urgente ma*
tre. Deinde *in sen. dicit* pro *dixit* restitui ex edd
 vett. ante Iunt. — *Exque*] Ex Macrobio Carr., in
 tis libris Gell., dedit *magisque e rep.* — *Esse*] Ver
 esse deest in Put. altero.

§. 9. *Ubi*] Sic Macr. Sciopp. Reg. et Rot. p
 vulg. *ut.* Deinceps edd. vett. *animus comp.*

§. 10. *Egreditur*] Cod. Palat. et Sciopp.: *eg*
ditur ad c. m.; *pervenit ad s.* etc. Similiter
 edd. vett.: *ad c. m. pervenit.* *Ad s. postridie m*
c. l. atque obs. or. Verba: *def. q. aud.* desunt q
 que in Reg. Scheff. et Rot. Ex Reg. genuinam
 ctionem, seclasis, quae ex uno Busl. addita erat
 restitui. Macrob.: *egreditur*; *ad c. m. affert*, p

crimantes atque obsecrantes orant, una potius
 ut duobus nupta fieret, quam ut uni duae.
 Senatores ingredienti in curiam, quae illa 11
 mulierum intemperies et quid sibi postulatio
 isthaec vellet, mirabantur. Puer Papirius in 12
 medium curiae progressus, quid mater audire
 institisset, quid ipse matri dixisset, rem, sicuti
 fuerat, enarrat. Senatus fidem atque inge- 13
 nium pueri exosculatus consultum facit, uti
 posthac pueri cum patribus in curiam ne in-
 troeant, praeter ille unus Papirius: atque pue-
 ro postea cognomentum, honoris gratia, indi-

*videlicet ad senat. copiosa (s. copiosae) matrum f.
 caterva (s. catervae) confluunt.*

§. 11. *In]* Om. Macr. qui deinceps hab. *quae illae*
n. int. v. 1, 17, 2. — Isthac] Ms. Sciopp. *ista haec.* Long.
 cum edd. vett. edidit *illa.* Post v. *mirab.* Macrob. addit:
 ut non parvae rei prodigium illam verecundi se-
 re impudicam insaniam pavescabant. Puer P. pu-
 blicum metum demit; nam in med. c. pr., quid
 in m. aud. inst., quid matri ipse simulasset, sicut
 erat, enarrat.

§. 13. *Exosculatus]* Hoc vel (Macr.) *exoscula-*
tr praebent codd. Palat. Reg. Rot. Scheff. et edd.
 cf. 2, 26. sub fin. Uterque Pat. *deosculatur,*
vel deosculatus, quod receperunt praeter Long.
 et recentiores. — *Consultum]* I. e. *senatuscon-*
sultum; *senatus* praecedit. Macr. *consultumque;* mox
 pro *ne.* Pro *patrib.* edd. vett. ante Iunt. *pa-*
tribus. — *Praeter]* Vulg. *nisi.* Reg. Rot. Fulv. et
 Sciopp. *praeter dederunt.* Etiam Linc. *praeter unus*
 le. Macr. *praeter illum unum.* — *Atque]* Ita Reg.
 Scheff.; vulg. (etiam Macr.) *eique;* Rot. *hocque.*
 ex Macr. *decreto inditum.* Deinceps ordinem vv.
 mutatum ob loq. tacendique mutavi cum edd. vett.

tum *Praetextatus*, ob tacendi loquendique i
aetate praetextae prudentiam.

CAPUT XXIV.

Tria epigrammata trium veterum poëtarum,
Naevii, Plauti, Pacuvii, quae, facta ab ipsis, eorum
sepulcris incisa sunt.

- 1 Trium poëtarum illustrium epigrammata
Cn. Naevii, M. Plauti, M. Pacuvii, quae in
fecerunt, et incidenda suo sepulcro relique-
runt, nobilitatis eorum gratia et venustate
2 scribenda in his commentariis esse duxi. Epi-
gramma Naevii plenum superbiae Campanae
quod testimonium esse iustum potuisset, si
ab ipso dictum esset:

Mortalis immortalis flere si foret fas:

Praetextae] Sic Reg. Rot. Sciopp. et Macrobius (v. 1. 1. 1. hab. in praet. aet.) Vulg. *praetextata*; quod etiam ed. Gryph. Macr. v. Zenn. p. 793.

CAP. XXIV. *Eorum sepulc.*] Ita edd. vett. vulg. *sepulcris ipsorum*.

§. 1. *Epigrammata*] Cod. Put.; *tria epigr.* gr. h. l. intellig. inscriptiones sepulcrales. autem haec epigrammata incertorum esse auctor sibi persuasum habebat Voss. v. Castigatt. et Mox M. ante *Plauti*. edd. vett. — *Et ven.*] Edd. vett. ante Iunt. ac derunt pro *et ven.*

§. 2. *Campanae*] Luxus et superbia Campanum etiam ab aliis scriptoribus reprehenditur. Th — *Mortalis*] Ita optima collectanea (v. Anthol. Burman. V. 1. p. 409.), in quibus haec Epigrammata sunt. Ante Carr. erat: *Immortales mortales foret fas flere*. Otho ad h. l.: At mallem veter

*Flerent divae Camoenae Naevium poëtam.
Itaque postquam est Orcino traditus the-
sauro,
Oblit[er]i sunt Romae loquier Latina lingua.*

Epigramma Plauti, quod dubitasset an 3

ordinem in his certe *Immort. mort.* retineri, ut *ὀξυ-
ρῶπος* dictum pro divis, qui proxime ad humanam
conditionem accederent, quales finxere Musas. Quem-
modum infra in Plauti Epigr. *numeri innumeri*
sunt numeri, qui proxime ad prosam accedunt. —
Flerent] Both. (Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 82): *Di-
vae Cam. flerent. Naeviom* dat Steph. *diae* pro *di-
ae* Heins. — *Itaque*] Acidal., ut versus constet, ma-
lebat: *ita qui.* Tantum requiri *ita* causale, ommissa
particula *que* putat Both.; *ita ut ita* posteriore syl-
laba longa pronuntietur, vel non elidatur *postquam*,
vel scribatur *postquamde.* — *Orcino*] Codd. Carr.
Rot. et edd. vett. *orchio*; Reg. et Sciopp. *orcho*; Busl.
orci trad. thesauri. Minutianus de Orthographia:
orci thesauro; collectanea: *orchino--thesauro.* Steph.
orch--no. Fuerunt qui *orcivo* mallent. v. Voss. ad
Tragm. Pacuv. p. 121. Salmas. ad Solin. p. 1211.
Archivum thesaurum eleganter dici indicabat. *Orci-*
um thesaurum notare posse ipsam urnam, in ex-
tracto monumento locatam, monuit I. Gron. in Ad-
pend. p. 897. *Mortis thesauri* sunt ap. Enn. Iphig.
Wüsteman. in Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 51.
Tragm. 3. infr. Varr. lib. 2. c. 10, 3. Kirchman. de
Ann. Rom. 3, 10. p. 389 sqq. — *Oblitei*] Gron. con-
jecturae. Edd. vett. *obliti.* *Oblitei* a recenti manu pro-
fectum videtur. — *Loquier*] Carr. et edd. vett.:
ling. Lat. loq., invitis codd. Reg. Rot. Linc. et uno
ut. Acidal. *loquei* volebat. Osann. Anal. Crit. p.
1. malebat: *Lat. Rom. loq. ling.*

§. 3. *Quod dub.]* Ante Carr. *quod dubitasset*
odo an P. f.; correxit ex codd. suis Carr. Atqui
nostram lectionem iam hab. Iunt. Melior cod. Put.:
Epigr. Plauti quidem dubitasset etc., non im-
probande Carr.; *quidem* ex scriptura vetere *quod nae*

Plauti foret, nisi a M. Varrone positum esse
in libro *De Poëtis* primo:

*Postquam morte datu' st Plautus, comoedi
luget;*

Scena est deserta. dein Risus, Ludu', lo-

*cusque,
Et numeri innumeri simul omnes collo-*
crumarunt.

4 Epigramma Pacuvii verecundissimum et pu-

exstitisse putabat I. Gron. — *Esset*] Cum Reg. e
edd. vett. edidit Long. pro Steph. *fuiisset*. — *Morte*
Ita (ut *morte* sit pro *morti*;) meliores codd. habent
testatur Scalig. ad *Catalecta*. v. Burman. *Anthol. Lat.*
V. 1. p. 407. Edd. vett.: *Postq. est morte captus Pl.*
Vet. cod. Sciopp. *mortem aptus* vel *adeptus*, quo
hab. etiam Fulv.; Reg. et Rot. *postq. est morte*
aptus P., quam lectionem ex vet. cod. prolata
probabat etiam Carr. et Burman. l. l. Carrionis qu
dam libb.: *mortem nactus*; plures: (etiam apud Fer
ret. in *Mus. Lap.* p. 250.) et Gyrard. de *Poëtis Dis*
log. 8. p. 415. *morte captus*; Ald. *raptus*. in coll
ctaneis (Alciat.): *morte catus*; hinc Carr.: *morte da*
tus, pro *morti datus*, coll. Quinctil. 10, 24. et Gel
10, 24, 8. Voss. de *Art. Gramm.* 2, 16. Quae Vale
in *Divinationibus* in Plautum coniecit, ea men
reiecit Gron. Long. edidit *morte datus Pl.* omisso
est. — *Dein*] Ita meliores Carr. libb. pro *deind*
Fuerunt qui corrigerent: *hinc ludus, risusque iocu*
que; contra codd. Carr. et edd. vett. Pro *lud*
Sciopp. hab. *luctus*. — *Numeri*] Turnebus *Adver*
10, 12. per *numeros* carmina, *innumeros* prosa
orationem intelligit; Thys. vel versus complures
vix numerabiles, vel tales qui ad prosam accedunt
et non videntur numeri, quales esse solent vers
comici. cf. Scalig. *Lectt. Auson.* 2, 17. v. Burman.

§. 4. *Et pur.*] Both. l. l. p. 101. vv. et pu
uncis seiunxit.

rissimum, dignumque eius elegantissima gravitate:

Adulescens, tametsi properas, hoc te saxum rogat,

Ut[e]i ad se aspicias: deinde quod scriptum est legas.

Hic sunt poëtae, Pacuvi[e]i Marc[e]i sita Ossa. Hoc volebam, nescius ne esses. Vale.

C A P U T XXV.

Quibus verbis M. Varro inducias definierit:

quaesitumque inibi curiosius, quaenam ratio sit vocabuli induciarum.

Duobus modis M. Varro in libro *Humanarum*, qui est *De bello et pace*, *Induciæ* quid sint, definit. *Induciæ*, inquit, sunt pax castrensis paucorum dierum. Item alio in loco: *Induciæ*, inquit, sunt belli feriæ. Sed lepidae magis atque iucundae brevitatis utraque definitio, quam plena aut proba esse vi-

Tametsi] Long. cum edd. vett. *tametsi* pro *tamen* *tsi*. V. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 741. not. qui pro hoc te leg. te hoc. v. mox Both. Voss. ad Fragn. Pacuv. legit *tamenetsi* prop., hoc te sax. rog.; vel *tametsi* prop., sax. hoc te rog. cf. Burman. l. l. p. 409. — *Utei]* Acidal. *Uti ad se* (Edd. vett. *ut se asp.*) *aspiciens inde quod scriptum est legas*. Bis quod legitur (*quod quod scriptum est*) in Antholog. lat. *Pacuviei]* Codd. Gron. et edd. vett. *Pacuvii Marci*. Scalig. in Catal. cum Steph. ordinem invertit. Both. l. l.: *Adulesc.*, *tametsi* prop., *te hoc saxum rog.*, *Uti ad se adsp.*; *deinde, quod scriptum est, legas*. *Hic sunt poëtae Pacuvi Marci sita Ossa etc.*

CAP. XXV. §. 3. *Plena]* Quidam libb. Carr.

- 4 detur. Nam neque pax est induciae: (bellum enim manet, pugna cessat;) neque in solis castris, neque paucorum tantum dierum induciae sunt. Quid enim dicemus, si induciae [in] mensum aliquot factis in oppida castris concedatur? Nonne tum quoque induciae sunt?
- 6 Aut rursus quid esse id dicemus, quod in primo *Annali* Quadrigarii scriptum est, C. Postumum Samnitum a dictatore Romano sex hominum inducias postulasse, si induciae paucorum

Reg. et Rot. *plana*. Linc. et quintus Gron. *planata*. Deinceps et probata uterque Put. et aut hab. alii quoque Carr.

§. 4. *Est ind.*] Busl. *neque feriae sunt induciae belli*; quam lectionem probavit Carr. deleta postea vv. *induciae sunt*, quae desunt in optt. ipis codd.

§. 5. *Mensum*] Ita Reg. Fulv. Scheff. (ut praeposit. in) pro *in mensium*. Rot. *in mensum*. Ed. vett. *in mensium aliquot*; *in mensum aliquot* edidit Steph. Praeposit. *in* delendam esse, putabat iam Perizonius ad Sanct. Minerv. v. 2, 3. not. 8. v. Schneid. Gram. lat. 2, 1. p. 244. cf. Huddiman. I. p. 98. not. II. p. 334. not. 30. Mox pro *factis* Falster. Kraus. Nov. Litt. p. 140. malebat *pactis*, coll. §. *pactis cessat*. Idem iam volebat Gron. Sed non est idonea causa, quare vulgat. corrigas. — *Oppida* Reg. Rot. et Sciopp. *oppidi*; locutionem *conced. castris* comparant cum Taciti: *vita concedere*. Lamb. e Reg. emendavit: *si induciis in mensium aliquot factis in oppida ex castris conc.* Sciopp. coni.: *oppidum e castris*. Vv. *in oppida* desunt in ed. vett. et Steph.

§. 6. *Id*] Pron. *id* restitui ex edd. vett. Steph.; quod frustra ab editt. recentt. omissum mihi videtur. Deinde *annalium* pro *annali* dant ed. vett. v. 1, 7, 9. 2, 11, 1.: 19, 7. 7, 2, 3. 10, 25, 11, 14, 2, 13, 20, 14 etc.

tantum dierum appellandae sunt? Belli autem 7
 ferias festive magis dixit, quam aperte atque
 definite. Graeci autem significantius consi- 8
 gnatusque cessationem istam pugnae pacticiam
~~ἐκχειρίαν~~ dixerunt, exemta una litera sonitus
 vastioris, et subiuncta lenioris. Nam quod eo 9
 tempore non pugnetur, et manus cohibeantur,
~~ἐκχειρίαν~~ appellarunt. Sed profecto non id 10
 fuit Varroni negotium, ut inducias supersti-
 tiose definiret, et legibus rationibusque omni-
 bus definitionum inserviret. Satis enim vi- 11
 sum est, eiusmodi facere demonstrationem;
 quod genus Graeci τύπος magis et ὑπογραφή,
 quam ὁρίσματος vocant. Induciarum autem vo- 12
 cabulum qua sit ratione factum, iam diu est,
 cum quaerimus. Sed ex multis, quae vel au- 13
 di[vi]mus vel legimus, probabilius id, quod

§. 8. *Consignatusque*] Reg. et Rot. *consigna-*
tusque pro *consignant*; ut c. 15, 12. 2, 1, 5. *designate*;
 cap. seq. *signate*. — *Vastioris*] *Ἐκχειρία* enim proprie
 dicendum erat; ab *ἐχειρ* et *χείρ*. — *Subiuncta*] Rot.
 et Reg. *subiuncta*; inde Gron. *subdita*, vel *subiecta*.
 Deinceps Junt. *levioris*.

§. 12. *Cum*] Reg. Rot. Fulv. dederunt *cum* pro
quod. Sic Gron. ex Plauto: iam biennium est, cum
 et: haud sane diu est, cum —. Sciopp. pro iam
 diu hab. *cum diu*. Ald. et Gryph. *id. diu*.

§. 13. *Multis*] Gron. in Addend. p. 897. in
 aliis haec profert: „Induciae sunt morae quanticun-
 que temporis, quae in tempus et statum, quo vi-
 brantur ac moventur arma, *inducuntur*, ut tamdiu
 cessent et quiescant.“ Ceterum ex Gellii derivatio-
 ne rectius *indutias* quam *inducias* scribes. cf. Schneid.
 Gramm. lat. 1, 1. p. 250 sq. — *Vel aud.*] *Vel* pro
 iam recepi cum Long. ex Reg. et Sciopp. Praeter-
 ea Reg. *audimus* exhibet; tam potuit Gell. adhi-
 buisse praesens quam praeteritum. Gron.

- 14 dicam, videtur. *Inducias* sic dictas arbitra-
 15 mur, quasi tu dicas *inde uti iam*. Pactum
 induciarum eiusmodi est, ut in diem certum
 non pugnetur, nihilque incommodetur: sed
 ex eo die postea uti iam omnia belli iura
 16 agantur. Quod dicitur dies certus praefinitum
 pactumque fit, ut ante eum diem ne pugne-
 tur, atque is dies ubi venit inde uti iam pu-
 gnetur: idcirco ex iis, quibus dixi, vocibus
 quasi per quendam coitum et copulam nome-
 17 induciarum connexum est. Aurelius autem
 Opilius, in primo librorum, quos *Musarum* in-
 scripsit: *Induciae*, inquit, dicuntur, cum ho-
 stes inter sese utrinque utroque alteri ad al-
 teros impunè et sine pugna ineunt. *Indu-*

§. 14. *Inde u. i.*] Edd. vett. ante Ald. *induc-*
ansam. Iunt. *inde ut iam iam*.

§. 15. *Eiusmodi*] Sic Reg. pro *huiusm.* — *In-*
commodetur] Vulg. *incommodi detur*; nostrum
 in tribus Gron. codd. (Fulv. Reg. et Rot.) et Sciop.

§. 16. *Praefinitus*] Reg. Rot. et Scheff. *pra-*
finitur; hinc Gron. *Quod igitur d. c. praefinitum*
 — *Coitum*] Reg. *coetum*.

§. 17. *In*] Praeposit. *in* om. edd. ante Iunt.
 Omnino nihil certi hac in re constituere audeo
 cum Gell. modo adderet in talibus praepositiones
 modo omitteret. Libri fere ubique variant. cf. 2, 1
 8.: 20, 1. 9. 2, 22, 28. 7, 9, 9. 10, 13, 4. — *Inter*
sese] Gebhard. Antiqq. LL. 2, 6, ex cod. Palat. *in-*
ter se; deincepsque *utrumque ultro citraque*, ut e
 in edd. ante Iunt. — *Alteri ad a.*] Carr. et co
 Pal. *alteri ad alterum*; Reg. *alter ad alteros*; an
 Carr. et in codd. Gron. *alteri ad alteros*, quod r
 stitui cum Long. et Othone ad h. l. Cic. ad Di
 6, 3.: *alteri dimicant, alteri victorem timent*. Ca
 de b. G. 7, 17.: *alteri — adiuwabant, alteri etc.*
Adeo] Dederunt Reg. Rot. Vatic. Scheff. pro *ab*

deo, inquit, *nomen esse factum videtur, quia-
i initiae, hoc est, initus atque introitus.*
Hoc ab Aurelio scriptum propterea non prae- 18
erit, ne cui harum Noctium aemulo eo tan-
tum nomine elegantius id videretur, tanquam
nos originem verbi requirentes fugisset.

CAPUT XXVI.

nem in modum mihi Taurus philosophus respon-
derit percontanti, an sapiens irasceretur.

Interrogavi in diatriba Taurum; an sa- 1
piens irasceretur. Dabat enim saepe post quo- 2
dianas lectiones quaerendi, quod quis vellet,
testatem. Is cum graviter et copiose de 3
orbo affective irae disseruisset, quae et in
eterum libris et in ipsius commentariis ex-
posita sunt: convertitur ad me, qui interro-
veram, et: Haec ego, inquit, super irascen-
sentio. Sed, quid et Plutarchus noster vir 4

ad probare non possum propter *inde*. — *Esse]*
rb. *esse nusquam* (nusquam) apparere, admonuit I.
pa.; ex codd. tamen, quos modo nominavi, lau-
dit Gron. — *Initiae]* Idem libb. *invie*, Sciopp.
nae; *initiae* dedit Lambec. Vv. *initiae hoc est*
edd. vett. et Steph. Primus dedit Gron. (1651.)
Introitus] Thys. legend. putabat *endoitus*.

CAP. XXVI. §. 1. *Diatriba]* I. e. *schola*; ut sae-
peo verbo usus est Gell. Alius *dissertationem* in-
ligit. v. quos laudavit I. Gron.

§. 3. *Ipsius]* Ald. et Steph. *ipsis*; nostrum hab.
ld. Gron. Sciopp. et edd. vett. etiam Iunt. — *Con-*
vertitur] Vulg. *convertit*. Nostrum dedi ex edd. vett.

§. 4. *Sed q. et Pl.]* Ita edd. vett. (etiam Iunt.);

doctissimus ac prudentissimus senserit, non al
 5 re est, ut id quoque audias. Plutarchus, in
 quit, servo suo, nequam homini et contuma
 ci, sed libris disputationibusque philosophia
 aures imbutas habenti, tunicam detrahi d
 nescio quod delictum, caedique eum loro in
 6 sit. Coeperat verberari; et obloquebatur, non
 meruisse, ut vapulet; nihil mali, nihil scele
 7 ris admisisse. Postremo vociferari inter vapo
 landum incipit: neque iam querimonias aut
 gemitus eiulatusque facere, sed verba seria
 obiurgatoria: Non ita esse Plutarchum, et
 philosophum deceret; irasci turpe esse: saepe
 eum de malo irae edisertavisse: librum quoque
 que *Περὶ ἀσπυγίας* pulcherrimum conscripsisse
 iis omnibus, quae in eo libro scripta sunt, et

inde ab Ald. legebatur: *sed et, quid Pl. etc.* M
 edd. ante Iunt. *et prud.* pro *ac prud.*

§. 6. *Et]* Copulam dederunt Reg. Rot. Sch
 Linc. et Sciopp. — *Vapulet]* Ald. et Gryph. *vap*
laret; ut est apud Sarisber. l. statim l.

§. 7. *Facere]* Falster. (Kraus. Lit. Nov. p. 14)
 coni. *iacere*. Pro *seria* fort. leg. *saeva*. — *Phil.*
ceret] Iunt. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 6. ex cod. l
 lat. et Pricaeus ad Appul. Apolog. p. 37.: *Non*
esse Plut., ut dec., phil. ir. turpe esse; Fulv.
 Sciopp.: *ut deceret philosophum esse*. Reg. et R
 dederunt nostram scripturam, quam pro vera i
 habuit Gron.; ipsum enim irasci turpe esse, et c
 vis; non modo philosopho. Scheff. *doceret*; vulg.
ceret. Ioan. Sarisber. De Nug. Cur. 4, 8.: Nec
 se habere Plut., ut phil. deceret; irasci turpe ei
 se praesertim qui de malo iras saepius disserta
 rat; librumque pulcher. scripserat de patientia.
Irae] Reg. Scheff. et Coloniens. apud Pricaeum l
 cum edd. vett. hab. *irae*. Hinc restitui pro *iraci*
diae. Deinceps edd. vett. *disert.* pro *edis*. Pos

naquam convenire, quod provolutus effusus-
 ue in iram plurimis se plagis mulctaret.
 Tum Plutarchus lente et leniter: Quid autem, 8
 inquit, verbero, nunc ego tibi irasci videor?
 ex vultu meo, an ex voce, an ex colore,
 etiam ex verbis correptum esse me ira in-
 telligis? Mihi quidem neque oculi, opinor,
 nunc sunt, neque os turbidum, neque imma-
 niter clamo, neque in spumam ruboremve ef-
 fervesco, neque pudenda dico, aut poenitenda,
 neque omnino trepido ira et gestio. Haec 9
 cum omnia, si ignoras, signa esse irarum so-
 nt. Et simul ad eum, qui caedebat, conver-
 sit: Interim, inquit, dum ego atque hic dis-
 tamus, tu hoc age. Summa autem totius 10
 sententiae Tauri haec fuit: Non idem esse exi-
 stimavit ἀοργησίαν καὶ ἀναλγησίαν; aliudque esse
 iracundum animum, aliud ἀνάλητον καὶ

his omn. dant Is omn. Bonon. His omn. Tum
 l. vett. hab. *mulctaret*, s. *multaret*, quod restitui,
 naquam alterum *mulcaret* etiam probum sit.

§. 8. *Tum*] Sarisber. Ad haec Plut., lente qui-
 et leniter, sed summa cum gravitate: Nunquid,
 id vapulas, tibi irasci videor? Estne ira mea, si
 me debitum recipis? Ex vult. etc. — *Vultu*] Ap-
 pte comparant Tacit. An. 2, 28.: non vultu alie-
 tus, non verbis commotior: adeo iram condiderat.
Correptum] Sarisb.: ira me corruptum, intell. aut
 reptum? — *Immaniter*] Idem: *inaniter*. — *Ge-*
 o] Grop. interpretatur: gestu *iracundiam* ostento;
 iter. *laetitiam*. Hic etiam coni. *et gestio* (quod
 b. Sarisb.) pro *aut g.*

§. 9. *Tu hoc age*] Hunc ordinem praeferen-
 m censui ex codd. Fulv. Reg. et Rot., quibus ac-
 lit Sarisb., vulgato *hoc tu age*, quem correxit etiam
 ng.

§. 10. *Kal*] Ita edd. vett. et Steph. pro *et*. Vv.

ἀναίσθητον, (id est, hebetem et stupentem
 Nam sicut aliorum omnium, quos Latini ph
 losophi affectus vel affectiones, Graeci πάθος
 appellant: ita huius quoque motus animi, qu
 cum est ulciscendi causa saevior, ira dicitur
 non privationem esse utilem censuit, quare
 Graeci στέρησιν dicunt: sed mediocritatem
 quam μετριότητα illi appellant.

id est, h. et st. dederunt Reg. Linc. Rot. (hic d
tem praeb.) et edd. vett. (ante Ald.) quae pro et e
 hib. ac. Saepe Gell. ipse Graecorum verborum i
 terpretationem adiunxit. v. 9, 1, 9. — *Sicut]* R
 Reg. et Rot. *sicut* recepi, succedente Gron., pro
 quod ipsum non existat in edd. vett. et Steph.
 sane abesse possit.

A. GELLII

NOCTIUM ATTICARUM

COMMENTARIUS.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Quo genere solitus sit philosophus Socrates
 facere patientiam corporis: deque eiusdem
 patientia.

ter labores voluntarios et exercitia corporis, 1
 fortuitas patientiae vices firmandi, id quo-
 e accepimus Socratem facere insuevisse.

Cap. I. *Patientia*] Praecedit *patientiam corp.*; et
 fine cap. de *temperantia* agitur; quod h. l. legen-
 esse suspicatus est Mercer. Gron. malebat *par-*
tonia, *temperantiam* in victu frugalitatemque in-
 igens. I. Gron. *parcentia*.

§. 1. *Firmandi*] Ita Reg. Rot. Fulv. Sciopp. pro
 namentum id quoque. vires firmandas coni. Thys.
 Socratem] Socraten Reg. V. Schneid. Gramm. lat.
 p. 43. cf. Aristoph. Nub. 413 sqq. Diog. Laërt. 12,
 11. Iamblich. Pythag. vita c. 3. Bayle Diction.
 sub v. *Gymnosophist*. Not. D.

- 2 Stare solitus Socrates dicitur, pertinaci statu perdius atque pernox a summo lucis ortu ad solem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iisdem in vestigiis, et ore atque oculi eundem in locum directis cogitabundus, tamquam quodam secessu mentis atque animi
- 3 cto a corpore. Quam rem cum Favorinus, fortitudine eius viri ut pleraque disserens, attigisset: *Πολύκις*, inquit, *ἐξ ἡλίου εἰς ἡλίον ἐστὶν*
- 4 *καὶ ἀστραβέστερος τῶν πρέμνων.* Temperant quoque eum fuisse tanta traditum est, ut omnia fere vitae suae tempora valetudine inoffensa vixerit. In illius etiam pestilentiae vastitate, quae in belli Peloponnesiaci principem ipsam Atheniensium civitatem internecivo genere morbi depopulata est, is parcendi moderandique rationibus dicitur et a voluptatibus labe cavisse, et salubritates corporis retinuisse, ut nequaquam fuerit communi omnium claudicantius.

§. 2. *Inconnivens*] Colv. ad Appul. Metamor. 2. *inconnivus*; invitis libb.

§. 5. *In b. P.*] Sic Fulv. Reg. Rot. Linc. Sciopp.; secundo scil. anno contigit ista pestilentia de qua v. Thucyd. 2, 47 sqq. Diodor. 2. p. 1. Plutarch. Pericl. al. In Rot. est *in belli Peloponnesiaci ac ipse ipse athen.*; in Reg. *belli Peloponnesiaci principiis athen.*; hinc corruptelae; vulgo en legebatur: *in bello Peloponnesiaco inprimis* (ut in Ald.) s. *inprime*, ut est in edd. vett. — *Interneck* Sic scripsi e Reg. pro *internecino*. — *Is*] Gron. legendum esse censuit et recepit; is vero est in edd. vett. et Steph. Bonon. tamen hab. *his*. De cf. Aelian. V. H. 13, 26.

CAPUT II.

Quae ratio observatioque officiorum esse de-
 rat inter patres filiosque in discumbendo sedendo-
 ne, atque in id genus rebus domi forisque, si filii
 magistratus sunt et patres privati: superque ea re
 Tauri philosophi dissertatio, et exemplum ex
 historia Romana petatum.

Ad philosophum Taurum Athenas, visen- 1
 cognoscendique eius gratia, venerat V. CL
 praeses Cretae provinciae: et cum eo simul
 eisdem praesidis pater. Taurus, sectatoribus 2
 immodum dimissis, sedebat pro cubiculi sui
 ribus, et cum assistentibus nobis sermocina-
 tur. Introivit provinciae praeses, et cum 3
 pater. Assurrexit placide Taurus: et post 4
 mutua salutationem resedit. Allata mox una 5
 sella est, quae in promptu erat, atque, dum
 sae promebantur, apposita est. Invitavit Tau-
 s patrem praesidis, ut sederet. Atque ille 6
 : *Sedeat hic potius, qui populi Romani*

CAP. II. *Sedendoque*] Reg. *scribendoque*. — *In*] m lib. omitt, *in*; quae praepositio, iudice Gron., tane delenda. Vv. *si filii* usque ad finem huius argumenti desunt in edd. vett. ante Iunt.

§. 1. *V. CL.*] Desidero nomen viri. Ioan. Sarisber. De Nug. Curial. 4, 7.; venerat pariter Cre- Prov. praeses, et pater eius, sed privatus. Tau- venientibus placide assurrexit, reseditque post tuam salutat. Allata est mox una sella, quae

§. 2. *Sui*] Pronom. *sui* om. Iunt.

§. 5. *Invitavit*] Sarisber. *invit. ergo T.* — *Ut*] i Rot.; Sarisb. *ut sed. At ille: Sedeat* etc.

- 7 *magistratus est. Absque praeiudicio, inquit*
Taurus, tu interea sede, dum conspicimus
quaerimusque, utrum conveniat, tene potius
sedere, qui pater es, an filium, qui magi-
 8 *stratus est. Et, cum pater assedisset, appe-*
situmque esset aliud filio quoque eius sedile
verba super ea re Taurus facit cum summa
boni! honorum atque officiorum perpensa-
 9 *tione. Eorum verborum sententia haec fuit*
In publicis locis atque muneribus atque acti-
nibus patrum iura cum filiorum, qui in ma-
gistratu sunt, potestatibus collata interquiesce-
re paululum et connivere: sed cum extra rem
publicam in domestica re atque vita sedeant
ambuletur, in convivio quoque familiari de-
cumbatur, tum inter filium magistratum
patrem privatum publicos honores cessant

§. 7. *Dum consp.]* Reg. *dum cum insp.*; h. l. Gron. : *tu int. sededum, cum etc. plane ut a-*
dum. Similiter Terent. Heaut. 3, 2. : *facito de-*
cf. Tursellin. de Partic. p. 193. 6. Edd. vett. at-
Ald. hab. quum inspic. Sic interea cum legitur
Cic. Cluent. 62. Equidem genuinam lectionem
stituisse mihi videor ex Ioan. Sarisb. ubi legi-
dum conspic.; quod innuit etiam Reg. Cic. pro M.
6.: Debes conspiciere, quibus — vitis affectum
necesse sit eum etc. — Utrum] Sarisber. quid.
Qui m.] Idem: qui gerit Rom. populi magistratu
Cum p. ass. etc.

§. 8. *Facit] Sarisb. fecit, cum summa boni,*
qui, bonorum atque off. p.

§. 9. *Haec f.] Idem, haec fere f.; mox om.*
atq. act. — Potestatibus] Colerus Parerg. c. 20.
Sarisb. qui in m. sunt aut pot. Sarisb. qui in
aut pot. sunt collata, int. et paulum conniv.
Connivere] Dissimulari, intercludi. Thy3. — Fa-
liari] Sarisb. disc. fam. tunc.

naturales et genuinos exoriri. Hoc igitur, in- 10
 uit, quod ad me venistis, quod colloquimur
 ne, quod de officiis disceptamus, privata
 ctio est. Itaque utere apud me iis honori-
 us prius, quibus domi quoque vestrae te uti
 tiorem decet. Haec atque alia in eandem 11
 ententiam Taurus graviter simul et comiter
 sseruit. Quid autem super huiusmodi pa- 12
 is atque filii officio apud Claudium legeri-
 tus, non esse ab re visum est, ut adscribere-
 rus. Posuimus igitur verba ipsa Quadrigarii 13
 i *Annali* eius sexto transcripta: *Deinde fa-*
ci consules Sempronius Gracchus iterum, Q.
abius Maximus filius eius, qui priore anno
erat consul. Ei consuli pater proconsul ob-
am in equo vehens venit, neque descendere
vult, quod pater erat: et, quod inter eos

§. 10. *Quod e. n.]* Id. quod nunc loq. — Ita-
 b] Iunt. itemque. Sarisb. Itaque tu pater utere his
 a. prius, quibus quoque domui vestrae etc. -- de-
 re. — Prius] Reg. prius huc usque quibus; Gron.
 hon. privilegiisque quibus etc. Pro prius edd.
 a. ante Iunt. hab. prior, quod admodum placet
 positum sequenti priorem.

§. 12. *Esse]* Hoc v. addidi ex Reg. et Rot.
 ue edd. vett. praeter Basil. 1519. et Gryph.;
 peterea Rot. abs re.

§. 13. *Vehens]* Usitatus erat *vectus*. cf. Cic.
 ut. 97. init. Iustit. 11, 7. — *Voluit]* Tentaturus
 um; hinc Gron.: *neque* (et non) *descendentem*
 ro, quod p. erat et quod inter eos sc. m. c. etc.;
 ut lictorum haec argumentatio esset tacita, non
 iii. I. Gron. vv. *neque desc. voluit* ita explicat:
 lit speciem, quasi nollet descendere, nimirum
 mendo in equo et tamen usque procedendo. Ita
 fuit descendere noluisse, idque quia pater erat.
 terpres Gall. *Verger: Le père -- crut que l'auto-*

sciebant maxima concordia convenire, licet
res non ausi sunt descendere iubere. U
iuxta venit, tum consul ait: Descendere iub
Quod posteaquam lictor ille, qui appareba
cito intellexit, Maximum proconsulem d
scendere iussit. Fabius imperio paret:
filium collaudavit, cum imperium, quod p
puli esset, retineret.

C A P U T III.

Qua ratione verbis quibusdam vocabulisque veter
immiserint h literae spiritum.

1 H literam, sive illam spiritum mag
quam literam, dici oportet, inserebant eam
teres nostri plerisque vocibus verborum firm
dis roborandisque, ut sonus earum esset v
dior vegetiorque, atque id videntur fecisse

rite paternelle le dispensait de descendre. — Des
dere i.] Vv. descend. iube ignorant Reg. Rot. Li
Reg. tum C. ait quid postea lictor ille qui app.
int.; Linc. Cons. ait quod postea lictor.; hi
Gron. Tum C. ait quid postea lictori illi, qui
parebat. Cito intellexit. Max. etc. Rem aliter
ponit Valer. M. 2, 2, 4. cf. Liv. Epit. 11.

CAP. III. Immiserunt] Ita edd. vett. pro St
immiserint.

§. 1. Vocibus] I. e. sonis. Non rescribendi
vocalibus. Mercer. De tota re v. Schneid. Gra
lat. I, 1. p. 179 sqq. 183. 190. 204. 207. Kopp.
laeograph. I. in Ind. sub lit. H. De sepulchro Ki
mann. de Fun. Rom. 3, 10. p. 386 sq. — Virid
Legitur etiam virilior, (quod in marg. hab. Asce
Viridior est florentior, maioris vigoris. Thys.

io et exemplo linguae Atticae. Satis enim 2
 otum est, Atticos *ἰχθύν* et *ἰόν* et multa iti-
 em talia, citra morem gentium Graeciae ce-
 rarum, inspirantis primae literae dixisse. Sic 3
ichrimas, sic *sepulchrum*, sic *ahenum*, sic
ahemens, sic *inchoare*, sic *helluari*, sic *halu-*
nari, sic *honera*, sic *honustum* dixerunt. In 4
 is enim verbis omnibus literae seu spiritus
 tius nulla ratio visa est, nisi ut firmitas et
 gor vocis, quasi quibusdam nervis additis,
 tenderetur. Sed quoniam *aheni* quoque 5
 templo usi fuimus, venit nobis in memoriam,
 idum Optatum multi nominis Romae gram-
 aticum ostendisse mihi librum *Aeneidos* se-

§. 2. *Enim*] Edd. vett. om. *enim*. — *ἰχθύν*
 i codd. Gron. et Sciopp. addita utraque copula,
 ae vulg. deerat; Iunt. *et esse m.*; *talia* pro *alia*
 derunt codd. Gron. Deinceps contra pro *citra*
 b. Sciopp. Ceterum Graeca verba transtulerunt:
 cem sacrum; v. Cael. Rhodig. Antiqq. LL. 12, 12.
 i (ut factum est in edd. vett.); *piscem pauperem*.
 lig. ad oram Gellii scripserat: *ἰχθῶρα*, ab *ἰχθῶρ*.
 nostra lectione intellig.; *piscem*, Irum; de quo
 Schneid. Lex. Graec. v. *ἰόν*. Codd. h. l. *ἰόν*. —
inspirantis] Inspirantis literae, i. e. aspiratae; Gron.
 coniecit etiam: *inspirantes primam literam*; ni-
 tamen mutare ausus. *Inspirantes* i. e. spiritum
 mittentes malebat, etiam Falster. in Kraus. Nov.
 140. coll. Quintil. 10. 3.

§. 4. *Enim*] Edd. vett. ante Iunt. om. *enim*.

§. 5. *Usi fuimus*] Edd. vett. cum Iunt. dede-
 it *usi fuimus* pro *usi sumus*, quod primus dedit
 Ius. — *Fidum Opt.*] Hoc nomen est in edd. vett.
 apud Steph.; codd. Rot.: *fidum obtatum*. Barth.
 vera. 35, 7: *fidum opinatumque* (i. e. boni nomi-
 , cuius magna apud eruditos opinio); ex lectio-
 vett. edd. inde adunt *fidum optatumque*. V. Fal-
 r. Memoria Obscur. P. 2. p. 147.

sandum idoneus sit, quasi divinandum est.
 6 Haec Bassus. Sed alii quidam *divinationem* esse appellatam putant, quoniam cum accusator et reus duae res quasi cognatae coniunctaeque sint, neque utra sine altera constare possit; in hoc tamen genere causae reus quidem iam est, sed accusator nondum est: et idcirco, quod adhuc usque deest et latet, divinatione supplendum est, quisnam accusator futurus.

C A P U T V.

Quam lepide designateque dixerit Favorinus philosophus, quid intersit inter Platonis et Lysiae orationem.

1 Favorinus de Lysia et Platone solitus est dicere: Si ex Platonis, inquit, oratione verbum aliquod demas mutesve, atque id commodatissime facias, de elegantia tamen detraheris: si ex Lysiae, de sententia.

Haec Bassus] Ita scripsi cum edd. vett. praeter Iunt. Vulg. *Hoc B.*

§. 6. *Quidam*] Sic Gron. cum codd. edd. ant. Iunt. et edit. Paris. a. 1584. pro *quidem*. — *Utra* Edd. vett. ante Ald. *una*, pro *utra*. Iunt. *vera*. In fine cum edd. ante Iunt. ordinem vv. vulgatum *quis sit accus. fut.* mutavi.

CAP. V. *Designateque*] Falster. in Kraus. Noct. coni. *signateque*.

§. 1. *Commodatissime*] Hoc cum Longi restitui, auctoritate codd. Reg. Libr. Rot. atque Sciopp. permotus. Vulg. *commodissime*. Iunt. *incommodatis*. — *Tamen*] Hoc v., sensum si spectas, praefereendum videtur.

CAPUT VI.

Quibus verbis ignaviter et abiecte Virgilius
esse dicatur, et quid iis, qui id improbe dicunt,
respondeatur.

Nonnulli grammatici aetatis superioris, in 1
libus est Cornutus Annaeus, haud sane indo-
neque ignobiles, qui commentaria in Vir-
gilium composuerunt, reprehendunt quasi in-
gratose et abiecte verbum positum in his ver-
bis:

*Candida succinctam latrantibus inguina
monstris*

*Dulichias vexasse rates, et gurgite in alto
Ah timidos nautas canibus lacerasse ma-
rinis.*

Vexasse enim putant verbum esse leve, et 2
tenuis ac parvi incommodi; nec tantae atroci-
tati congruere, cum homines repente a bel-
ua immanissima rapti laniatique sint. Item 3
aliud huiusmodi reprehendunt:

ulgato tantum, illudque hab. Reg. Linc. Rot. et
edd. vett. ante Ald.; etiam Gryph. 1539. in marg.

CAP. VI. *Id*] Edd. vett. om. *id*.

§. 1. *Versibus*] Eclog. 6, 75 sqq. cf. Lucret. 6.
exata navigia; unde Virgil. sua habet, quaeque
unc defendunt. Cf. Macrob. 6, 7.

§. 2. *Leve*] Macr. *levis ac parvi inc.*, nec tam
atroci casui congruens; (sc. est). Deinceps hab. *re-
pente homines*.

§. 3. *Aliud hui. rep.*] Virgil. Georg. 3, 4 sq.;
preh. legisse videtur Macr. Vv. tria *Omnia iam
ulgata* supplevi ex edd. vett., quum Steph. omisit.

*Omnia iam vulgata, quis aut Eurysthea
durum,*

Aut illaudati nescit Busiridis aras?

Illaudati parum idoneum esse verbum dicunt;
neque id satis esse ad faciendam scelerati ho-
minis detestationem: qui, quod hospites o-
minum gentium immolare solitus fuit, non la-
de indignus, sed detrectatione exsecrationeque
4 totius generis humani dignus esset. Item aliud
verbum culpaverunt;

*Per tunicam squalentem auro latus hauri
apertum.*

Tanquam [si] non convenerit dicere: *auro
squalentem*: quoniam nitoribus splendoribus
5 que auri squaloris illuvies sit contraria. Sed

set. Mox edd. ante Iunt. dederunt verb. esse pro
ordine inverso esse verb. — *Faciendam*] Steph. fa-
ciendum. — *Hospites*] Macr. homines. — *Indignus*
Edd. vett. solum indign.; Reg. non laude dignus
binq I. Gron. in Addend. p. 897.; non l. dedignus
quasi syllaba de ab antecedenti absorpta sit. Oti-
ad h. l. coni.: non laude modo dignus; ut modo
scriptum; m. abiret in syllab. in aut excideret. Non
modo esse pro non modo non. Vulgat. firmat Macr.
— *Detrectatione*] Reg. de retractione, Scheff. et edd.
vett. detractatione, Fulv. detectione, Linc. detractati-
ne; unde I. Gron.: detrectatione, quod iam dedi-
Ald. Cum Macrob. Steph. edidit detestatione. Ed-
Gryph. 1539. in marg. hab. sed et detestatione.

§. 4. *Aliud*] Aen. 10, 314. 12, 87. Georg. 4
91. cf. Dousa ad Propert. 2, 26. — *Si*] Edd. vet-
praeter Iunt. om. si. v. Tursellin. de partic. p. 85.
Postea pro inest edd. vett. praeter Ald. exhib. sin-
plex v. est. — *Nitoribus*] Macr. nitori splendori-
auri contr. sit squal. illuv.

de verbo *vexasse* ita responderi posse credo: *Vexasse* grave verbum est, factumque ab eo videtur, quod est *vehere*: in quo inest iam vis quaedam alieni arbitrii. Non enim sui potens est, qui vehitur. *Vexare* autem, quod ex eo inclinatum est, vi atque motu procul lubio vastiore est. Nam qui fertur et raptatur, atque huc atque illuc distrahitur, is vexari proprie dicitur: sicuti *taxare* pressius crebriusque est, quam *tangere*, unde procul lubio id inclinatum est: et *iactare* multo fortius largiusque est, quam *iacere*, unde id verbum traductum est: et *quassare*, quam *quodere* gravius violentiusque est. Non igitur 6 quia vulgo dici solet vexatum esse quem furio aut vento aut pulvere, propterea debet hanc vera atque natura verbi deperire; quae a veteribus, qui proprie atque signate locuti

§. 5. *Credo*] Macr. pro *credo* dat *arbitror*; tum *factumque ab eo v.* — *Eo*] Ed. Gryph. 1539. in marg. hab. *veho*. — *Vastiore*] Gryph. 1542. *vehementiore*; nostrum hab. Macr. Edd. Brix. et Bonon. n. vv. omnia *procul* -- *illuc*. Eadem om. Connell. si quod retinet unum v. *vastiore*. Iunt. Ald. Basil. 1519. Ascens. Gryph. 1539. hab. quidem ea vv., sed *vastiore* dant *inclinatum*. — *Atque*] Macr. et. *Procul*] Macr. id *proc. dub. incl.* — *Unde id v.*] Edd. vett. id *unde verb.*

§. 6. *Pulvere*] In Gryph. ed. a. 1542. post *lv.* additum legitur: *laborare videmus*; nec non d. vett. Macr. ea vv. praebent; atque orationem postulare annotavit Zeun. p. 841. In nostra lectione quem intellig. pro *aliquem*. — *Natura*] I. Bon. ex coniectura recepit: *nativa*. Vulgat. firmatam Macr. apud quem in marg. ed. Gryph. 1542. scriptum video *nativa*. — *Atque*] Edd. vett. *ac.* n. Ald. Steph. *atque*. Unde vulgat. *aut irrepsit*?

- 7 sunt, ita ut dequit conservata est. M. Cato
 verba sunt ex oratione, quam *De Achaeis* scrip-
 psit: *Cumque Hannibal terram Italiam lac-*
raret atque vexaret. Vexatam Italiam dixit
 Cato ab Hannibale, quando nullum calamita-
 tis aut saevitiae aut immanitatis genus rep-
 riri queat, quod in eo tempore Italia non pe-
 8 pessa sit. M. Tullius *IV. in Verrem*: *Quae*
ab isto sic spoliata atque direpta est, ne-
ut ab hoste aliquo, qui tamen in bello re-
gionem et consuetudinis iura retineret, sicut
ut a barbaris praedonibus vexata esse vide-
 9 *tur.* De illaudato autem duo videntur respo-
 deri posse: unum est huiusmodi: Nemo qui
 quam tam efferis est moribus, quin faciat a-

Macr. *atque*; sive *et*; et mox in eiusdem vett. ed.
observ. pro *cons.*; probante Zeup.

§. 7. *Vexatam*] Ita etiam edd. vett. Macr.
 al.: *Vexare Italiam Hannibalem, quando etc.* Pro-
 terea edd. vett. Gell. *Annibal* pro *Han.* scribunt;
 Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 193. — *In*] Ald.
 Gryph. om. *in*.

§. 8. *IV. in V.*] Cap. 55. Macr. *in quarto*
V.; prius *in* om. tamen ed. Gryph. Edd. vett. G.
 om. numerum *IV.* qui quidem ideo suspectus fit.
Non ut] Rot. et Linc. *non ut*, quemadmodum ap.
 Cic. legitur, et ap. Macr. Vulg. *ut non*. — *Relig-*
ionem] Cic. *religionum*. Mox edd. vett. ante *in*
hab. retinet.

§. 9. *Huiusmodi*] Ita Rot. et Reg. Vulg. *in*
 a Iunt. *eiusmodi*, quod hab. etiam Macr.; Linc. R.
 (?) et edd. ante Iunt. *eiuscemodi*. Eadem har-
 vocum permutatio saepe obvia. v. 12, 9, 2. 16,
 5. 16, 13, 3. — *Efferis*] Ita Long. cum edd. v.
 Edd. vett. Macr. *afflictis*. Steph. edidit *efflictis*. T.
 ler. ap. Falster. p. 225.: *efferatis*. *Affl.* cum M.
 leg. Falster. —

icat nonnunquam aliquid, quod laudari queat. Inde hic antiquissimus versus vicem prover-
bii celebratus est:

Πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν.

ed enim qui omni in re atque omni tempo- 10
re laude omni vacat, is illaudatus est: isque
omnium pessimus deterrimusque est: sicuti
omnis culpae privatio inculpatum facit. In-
culpatus autem instar est absolutae virtutis;
laudatus quoque igitur finis est extremae ma-

vicem] Edd. vett. *vice*, quae perpetua fere est his
libris varietas lectionis. cf. 10, 1, 7.: 3, 11, 12,
13, 16, 10, 11. H. l. etiam Macr. edd. vett. hab.
ce, quod sane usitatius est. cf. c. 15, 1. — Kai]
Macrob. 6, 7. fortasse, iudice Gron, irrepsit vulg.
καὶ κηπωρὸς, pro quibus nostram lectionem exhi-
ent Reg. Pal., teste Gebhard. Antiqq. LL. 2, 23.,
opp. vet. cod. et edd. vett., (etiam Gryph. Macr.)
καὶ κηπουρὸς vel κηπωρός. Olitores veteribus
ant genus hominum vilissimum. Turneb. Advers.
9. Aeschyl. Phryg.: Πολλάκι τοι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ
καὶ καίριον εἶπεν. cf. Gataker. Miscell. 1, 7.

§. 10. Sed] Erasmus tres senarios ex his vv,
stituendos putabat:

Sed enim, qui in omni re atque in omni tempore,
Omni vacat laude, is vir illaudatus est,
Isque omnium est deterrimusque ac pessimus.

deterrimusque] Broekhus. in ora libri sui correxit
terr., quod probavit Burman. ad Anthol. Lat. V. 1.
173. col. 2. — Sicuti] Sic etiam Macr. Ed. Gryph.
marg. hab. *sic utique*; ap. Zeun. legitur *ac sic*-
commate post *facit* posito. — Instar] Simula-
m, effigies, figura. Thys. — Illaudatus] Iunt.
l. illaud. igitur quoq.; igitur om. edd. ante Iunt.;
sane illud abesse posse puto. Certe cum Iunt.
ibend. videtur igit. quoque. — Malitiae] Militiae
opp.

- 11 litiae. Itaque Homerus non virtutibus appellandis, sed vitiis detrahendis laudare amplius solet. Hoc enim est:

Ἦνθα μάντις ἀμύμων. Et:

Τὼ δ' οὐκ ἄκοντε πετέσθην.

Et item illud:

Ἐνθ' οὐκ ἂν βρίζοντα ἴδοις Ἀγαμέμνονα δῖον,

Οὐδέ καταπύσσοντ', οὐδ' οὐκ ἐθέλοντα μάχεσθαι.

- 12 Epicurus quoque simili modo maximam voluptatem privationem detractationemque omnium doloris definivit his verbis: ἕρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν, ἢ πάντος τοῦ ἀλγούντος ὑπεξαίρουτος.

§. 11. *Vitiis]* V. *vitiis* om. ed. Macr. Zeun. *Ἦνθα]* Hic versus non exstat in Reg, (neque enim posuit Macr. ap. Zeun.); hinc I. Gron. Gellium in exemplo usum fuisse dubitabat; usum enim effecisse, ut suppressa propria significatione, voc. ἀμύμων designaret celebrem, egregium; nec convenire istis sequentibus, quae constant distinctis vocibus, ut: οὐκ ἄκοντε etc. cf. Hom. Il. 5, 368. Od. 3, 484. 11. *Et post ἀμύμ.* adiunxi cum Long. ex edd. vett. Gell. Macr. — *Illud]* Reg. aliud. Vulgat. firmat Macr. v. Hom. Il. 4, 223. — *Βρίζοντα]* Edd. vett. ἐβρίζοντα.

§. 12. *Priv. detractationemque]* Reg. *privationem detractationem detractationemque*; unde cum Macr. *privationem detractationemque* scripsi in loc. vulg. *detractationem privationemque*. Illud malebat etiam Otho ad h. l. ut ponatur primo levius quid, deinde gravius. Idem, cod. vestigia secutus, coni. *privationem, detractationem deiectionemque omn. d.* coll. Cic. 1, 3.: deiectio (i. e. purgatio) a medicamento quae petenda est. cf. Diog. L. 2, 7, 8. Cic. De F. 1, 11. 2; 13. infr. c. 9, 2. — *[H]* Cum Macr. Steg. om. ἢ. Edd. vett. om. vv. τοῦ μ. τῶν ἡδ., ἢ πάντος quae restituenda esse vidit iam Brod. Miscellan. 26.

adem ratione idem Virgilius *inamabilem* di- 13
 it *Stygiam paludem*. Nam sicut *illaudatum* 14
 ita laudis *στερνω*, ita *inamabilem* κατὰ amo-
 s *στερνω* detestatus est. Altero modo *illau-* 15
atus ita defenditur. *Laudare* significat pri- 16
 a lingua nominare appellareque. Sic in actio-
 bus civilibus auctor *laudari* dicitur, quod
 t nominari. *Illaudatus* autem est quasi il- 17
laudabilis, qui neque mentione aut memoria
 illa dignus, neque unquam nominandus est.
 cuti quondam a communi concilio Asiae de- 18
 retum est, uti nomen eius, qui templum Dia-
 ae Ephesi incenderat, ne quis ullo in tem-

§. 13. *Virgilius*] Aen. 6, 438. Georg. 4, 479.
 om. Od. 11. ἀστερπνέα χῶρον.

§. 14. Κατὰ *laud.* στ.] Edd. vett. et Steph. κατὰ
audis στέρ., qui vv. ordo nescio unde sit mutatus
 hunc: κατὰ στ. *laud.*; v. mox κατὰ am. στέρ.;
 Macrob. hab. per ambr. στέρ.

§. 16. *In act.*] Ita Codd. Macrob. Gifan. ad
 Iuret. et Steph. Vulg.: ~~in~~ actionib. autem civil.
 id. id dic., omisso v. auctor; codd. in act. civ.
 tem l. dic., sine id. Fort. delenda est vox Sic,
 am ad antecedd. refert ed. Rom.: *appellareque*
 : In etc. — *Nominari*] Sciopp. *nominatus*; nomi-
 tius edd. vett. ante Iunt.

§. 17. *Autem*] Rot. et Reg. *autem*, Sciopp. au-
 m, al. ms. apud eundem *aut.* Macrob. ergo. Vulg.
 im.

§. 18. *Concilio*] Edd. vett. et codd. quidam con-
 io; vocem omnino abesse posse putabat Iuret. ad
 mmach. Epist. 4, 46. cf. Iustin. 8, 1. I. Gron.
 idend. p. 898. Add. Valer. M. 8, 14. ext. 5. —
phesi] Restitui, quod (vel *Efesi*) est in codd. edd.
 tt. ante Iunt. (praeter Brix.) et Sciopp. pro vulg.
phesiae; quod firmat tamen Macr.

- 19 pore nominaret. Tertium restat ex iis, quae
 reprehensa sunt, quod *tunicam squalentem*
 20 *auro* dixit. Id autem significat copiam densi-
 tatemque auri in squamarum speciem intextam.
 Squalere enim dictum est a squamarum cre-
 britate asperitateque, quae in serpentum
 21 sciumque coriis visuntur. Quam rem et alii
 et hic quidem poeta locis aliquot demonstrat.

*Quem pellis, inquit, ahenis
 In plumam squamis auro conserta tegebat*

- 22 Et alio loco:

*Iamque adeo rutilum thoraca indutus ahe-
 nis*

Horrebat squamis

- 23 Attius in *Pelopidis* ita scribit:

*Eius serpentis squamae squalido auro
 purpura praetexta*

§. 19. *Iis*] Macr. *his*.

§. 20. *Est*] Verb. *est* non exstat in Rot. et Lin. delevit Long.; hab. Macr. ap. Zeun., om. ed. Gryp. Mox Macr. cum edd. vett. praeter Iunt. *serpentis* dedit pro *serpentium*. V. 1, 3, 1.

§. 21. *Quidem*] Macrob. *idem*, quod probat cum Meurs. Misc. 4, 9. Otho ad h. l. — *Quae* Virg. Aen. 11, 770 sq. 486 sq. cf. Georg. 4, 1 Aen. 11, 754.

§. 23. *Attius*] Ita ubique scripsi pro *Accius*. Both. Poët. Scen. Latin. V. 5. p. 159. — *Pelopidis* Macr. *Pelopidibus*. — *Squalido*] Ita edd. vett., Voet et Meurs. ad Macr. pro *squalidae*; eodem modo in *squalere*, *squator*, pro *squallere*, *squallor*. V. No. sub v. *squalere*; ubi pro *praetextae* legitur *textae*. Add. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 417.

quidquid igitur nimis inculcatum obsitumque 24
 aliqua re erat, ut incuteret visentibus facie
 ova horrorem, id *squalere* dicebatur. Sic in 25
 corporibus incultis squamosisque alta conge-
 res sordium *squalor* appellabatur: cuius signi-
 cationis multo assiduoque usu totum id ver-
 bum ita contaminatum est, ut iam *squalor* de
 aliis nulla, quam de solis inquinamentis
 dici coeperit.

CAPUT VII.

De officio erga patres liberorum: deque ea re
 philosophiae libris, in quibus scriptum quaesi-
 tumque est, an [semper] omnibus[que] patris iussis
 obsequendum sit.

Quaeri solitum est in philosophorum dis- 1
 putationibus, an semper inque omnibus ius-
 patri parendum sit. Super ea re Graeci 2

§. 24. *Obsitumque*] Vet. cod. Sciopp. *opositum-*
que; addit Sciopp.: f. (fortasse) *opsitum*. Vulgat-
 ur Serv. ad Virg. Aen. 10, 314. ubi hic loc.
 all. exscriptus est. v. Falster. p. 226. ubi Triller.
 ni. pro *inculc.* legend. esse: *incrustatum*, s. *in-*
calcatum s. *incalecatum*. Sed vulgat. exhibet etiam
 m. sub v. *squalere*. — *Ut inc.*] Edd. vett. et *inc.*;
 hic suspicari liceat, ante esse legend. *esset* pro
est.

§. 25. *Sic*] Edd. vett. Macr. *sicut*. — *Appella-*
tur] Ita edd. vett. pro vulg. *appellatur*.

CAP. VII. *Patres*] Edd. vett. *parentes*. cf. 1, 23,
 — *Semper omnibusq.*] Olim legebatur: *an sem-*
per in omn. p. i. obs. sit; hinc Steph. edidit: *an*
semper omnibusque patr.; Reg. *an omnibus p.*; quod
 efficere intellexit I. Gron.; itaque edidit Long.

nostrique, qui de officiis scripserunt, tres sententias esse, quae spectandae considerandaeque sint, tradiderunt; easque subtilissime diiudica[ve]runt. Earum una est: omnia, quae pater imperat, parendum. Altera est: in quibusdam parendum, quibusdam non obsequendum. Tertia est: nihil necessum esse patri obsequi et parere. Haec sententia quoniam primore aspectu nimis infamis est, superius prius, quae dicta sunt, dicemus. Aut recte imperat, non, quia imperat, parendum sed, quoniam id fieri ius est, faciendum est si perperam, nequaquam scilicet faciendum quod fieri non oportet. Deinde ita concludunt, nunquam est igitur patri parendum quae imperat. Sed neque istam sententiam probari accepimus: argutiola quippe haec, sicut uti mox ostendemus, frivola et inanis est.

§. 2. *Diudicaverunt*] Reg. Rot. *diudicarunt*

§. 3. *Omnia*] Ita iidem et Fulv. atque Sciopp. ut paulo post: omnia esse parendum. Solet Gell. ait I. Gron., relativum efferre eodem casu, quo est praecedens adiectivum, ut 1, 3, 21. 25, 16. Obi. legebatur: *omnibus quae*. Otho ad h. l. confert *perperamque*, Graeco more positum, 7, 2. 9, 10. 12, 5. 20. v. Vechner. Hellenok. 1, 4. p. 128. Ruddiman II. p. 62. not. 47. 148. not. 10.

§. 5. *Necessum esse*] Iunt. *necesse est*. Verbum *esse* (vel *est*) prorsus abesse possit, ut in antecedentibus.

§. 6. *Primore*] I. e. *primo*.

§. 7. *Fieri non op.*] Edd. ante Iunt. *non op.*

§. 8. *Nunquam*] Edd. vett. *nequaquam nunquam*.

neque autem illa, quam primo in loco dixi- 10
 tus, vera et proba videri potest: omnia esse,
 quae pater iusserit, parendum. Quid enim? 11
 proditorem patriae, si matris necem, si
 a quaedam imperarit turpia aut impia? Me- 12
 a igitur sententia optima atque tutissima vi-
 detur: quaedam esse parendum, quaedam non
 sequendum. Sed ea tamen, quae obsequi 13
 non oportet, leniter et verecunde ac sine de-
 statione nimia sineque opprobatione acerba
 reprehensionis declinanda sensim et relinquen-
 da esse dicunt, quam respuenda. Conclusio 14
 vero illa, qua colligitur, sicuti supra dictum
 est, nihil patri parendum, imperfecta est, re-
 futarique ac dihui sic potest: Omnia, quae in 15
 rebus humanis fiunt, sicuti docti censuerunt,
 aut honesta sunt aut turpia. Quae sua vi re- 16
 aut honesta sunt, ut fidem colere, ut pa-
 triam defendere, ut amicos diligere, ea fieri
 oportet, sive imperet pater, sive non imperet.
 Quae his contraria, quaeque turpia et 17
 mino iniqua sunt, ea ne si imperet quidem,

§. 11. *Imperari*] Iunt. *imperavit*.

§. 13. *Declinanda* s.] In Reg. fuit: *declinan-*
da s. et *relinquendam*, litera *m* ita erasa, ut satia
 pareat. — *Esse*] Edd. Gryph. 1539, 1542, *magis*
 et, contra codd. Gron. et edd. vett.

§. 14. *Refutarique*] Iunt. *refutari*, omissa co-
 que.

§. 15. *Sicuti*] Optt. Gron. codd. *ita uti*. Sic
 pro vulg. *sicut* exstat in edd. vett.; Iunt. *ita ut*;
 , omisso *ita*, hab. *ut*.

§. 16. *Sua vi*] Vv. *sua vi* ad antecedentia re-
 et statim post *turpia* collocanda censet Meurs.
 cell. 4, 9. reprobante Gron. quem v.

- 18 Quae vero in medio sunt, et a Graecis tum ἀδιάφορα tum μέσα appellantur, ut: in militiam ire, rus colere, honores capessere, causas defendere, uxorem ducere, uti iussum proficisci, uti accersitum venire; quoniam et haec et his similia per sese ipsa neque honesta sunt neque turpia, sed, perinde ut a nobis aguntur, ita ipsis actionibus aut probanda sunt aut reprehendenda: propterea in eiusmodi omnium rerum generibus patri parendum esse censent; veluti si uxorem ducere imperet, aut causas pro reis dicere. Quod enim utrumque in genere ipso per sese neque honestum neque turpe est, idcirco, si pater iubeat, obsequendum est. Sed enim si imperet, uxorem ducere infamem, propudiosam, criminosam aut pro reo Catilina aliquo, aut Tubulo, aut P. Clodio causam dicere? Non scilicet parendum; quoniam accedente aliquo turpitudinis numero desinunt esse per sese haec mediae et indifferentiae. Non ergo integra est propositio dicenda: aut honesta sunt, quae imperantur.
- 19
- 20
- 21

§. 18. 'Αδιάφορα] Reg. MECaTaΔιαφορα, ut Salmas.: μέσα et ἀδιάφορα; maiusculum illud pro *vel* poni solere annotavit I. Gron.

§. 20. *Sed enim*] Steph. cum edd. vett. *enim*? Vulgat. dedit cum Reg. Ald. Vid. tamen 11. — *Catilina*] Cf. Cic. de Off. 3, 14. — *Tubulo*] Edd. vett. *C. Bibulo*; aut *Tub.* hab. Rot. et R. quod restituit etiam Gifan. ad Muret. *C. Tub.* Scid. aut *L. Tub.* conl. Lips. Ant. Lectt. 1, 10.

§. 21. *Dicenda*] Iunt. cum Fulv. Rot. et R. *dicendum*; hinc Gron. *dicentum* vel *dicentium*, quod voluerunt etiam Muret. et Salm. Quidni vero: *ergo int. est propositione dicendum*? Quid hac rectione lenius?

t pater, aut turpia. Neque *ὕψις* et *νόμιμος* 22
ἐγγυμένον videri potest. Deest enim disiunctio
 ni isti tertium: aut neque honesta sunt,
 que turpia. Quod si additur, potest ita con-
 cludi: [non]nunquam est igitur patri parum
 m.

CAPUT VIII.

od parum aequa reprehensio Epicuri a Plutarcho
 peracta [sit] in syllogismi disciplina.

Plutarchus secundo librorum, quos *De* 1
mero composuit, imperfecte atque praepo-

§. 22. *Τυὺς ἐτ]* Steph. Specim. Emendā. p. 190.
 palam inserendam esse suspicabatur; Thys. igitur
 i: *ἔγ. καὶ νόμ.* Reg. hab. *ὕγ. et νόμ.* quod rece-
 Long. — *Deest enim dis.]* Reg. *nec est enim di-*
ctio isti t., unde I. Gron. *diuncto isti.* Rot. *di-*
ctioni; cf. 16, 8, 13. Ex Varr. de Re Rust. 1, 2.
 ingamus laudat Gron. *disiunct.* cum edd. vett. et
 ph. Long. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 548.
 — *Quod si ad.]* Reg.: *Quod si turpia additur,*
pot. ita concl.: Nunquam est ig. p. p.; in Rot.
nunquam legitur; probante Gron.; haec enim
 um conclusio fuerat. Otho ad h. l. coni.: *Quod*
ec additur, ut quod superfluum sit; turpia ex
ine illatum videri.

CAP. VIII. *Peracta sit]* Reg. *pacta,* omisso *sit;*
 e Gron. *facta;* et omitti merito v. *sit;* nam pro
 te suo potius est intelligere auctorem. *Sit* uncis
 inxi; *peracta* tamen retinendum esse putavi, ut
 probum; Reg. *pacta* e. compendio literarum
 um videtur. Ceterum non recte Epicurum, dia-
 tices imperitum, a Gellio defendi, intellexit Mur-
 VV. LL. 12, 16, qui apposite laudavit Alexandr.
 brodis. ad Aristotelis Topic. 1, qui haec hab.: *con-*

- stere atque inscite syllogismo esse usum Epicurum dicit, verbaque ipsa Epicuri ponit: *ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.* Nam praetermisit, inquit, quod in prima parte sumere debuit: *τὸν θάνατον εἶναι ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσιν.* Tum deinde eodem ipso, quem praetermisit, quasi posito concessoque ad confutandum aliud utitur. Progredi autem hic inquit, syllogismus, nisi illo prius posito, non potest. Vere hoc quidem Plutarchus de forma et ordine syllogismi scripsit, Nam si, in disciplinis traditur, ita colligere et rationari velis, sic dici oportet: *ὁ θάνατος ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσιν· τὸ δὲ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.* Sed Epicurus, cuicumodi homo est, non inscitia videtur

οὗτος καὶ ὁ περὶ τοῦ θανάτου ὑπὸ Ἐπικούρου ἡμῶν εἰρημένος. οὐ γὰρ ἐκ τῶν λεγουσῶν προτάσεων τὸ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ, τὸ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, συνάγεται τὸ, ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὡς αὐτὸς ἡγεῖται, ἀλλ' ὅτι τὸ διαλυθὲν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ ὁ θάνατος τὸ διαλυθὲν ἐστίν, ἀλλὰ διάλυσιν. οὐκ ἔδωκε δὲ ὁ δοὺς τὸ διαλυθὲν, ἀναισθητεῖν, καὶ τὸ, τὴν διάλυσιν γενέσθαι ἀναισθητον.
Add. quos laudavit Long. Diog. L. 10, 27, 29. Istant. Inst. 3, 17. ahesque.

§. 1. *Τὸ γὰρ]* *Τὸ γὰρ* pro vulg. *τὸ δὲ*, ex Reg. et nonnullis vett. edd. (edd. vett. ante Gryph.) incepit I. Gron., firmante Sciopp.

§. 2. *Τὸν θάν.]* Ita ex Reg. edidi, cum vulg. legeretur: *ὁ θάνατος* ψυχῆς κ. σ, διάλυσιν, ex Reg. fortasse.

§. 5. *Et]* Cum edd. vett. et Steph. dedi et pro vulg. *atque*.

§. 6. *Cuicumodi]* Edd. vett. *cuiusmodi*. E Gryph. 1539. in marg. hab. *cuiuscuiusmodi*. Nostro

ur partem illam syllogismi praetermisisse. Neque id ei negotium fuit, syllogismum tan- 7
 uam in scholis philosophorum cum numeris
 mnibus et cum suis finibus dicere; enim pro-
 pecto, quia separatio animi et corporis in mor-
 e evidens est, non est ratus, necessariam esse
 ius admonitionem, quod omnibus prorsus erat
 bvium. Sicuti etiam, quod conclusionem syl- 8
 logismi non in fine posuit, sed in principio:
 am id quoque non imperite factum, quis
 on videt? Apud Platonem quoque multis in 9
 ocis reperias syllogismos, repudiato converso-
 ue ordine isto, qui in docendo traditur, cum
 leganti quadam reprehensionis contemtionem
 ositos esse.

ab. Steph. ex codd. (v. Specim. Emendd. p. 190.)
 tot. *cuimodi*; utrumque voc. ita differre videtur, ut
cuimodi sit qualis, quale; *cuicuiumodi*, qualiscunque,
 ualecunque. Gron. coll. 14, p. 6. 21, 1. (?) 9, 2. 13,
 1. 18, 3. 20, 1. cf. Ruddiman. I. p. 120. not. 55.

§. 7. *Finibus*] Quos Gell. transfert quoque ad
 hilosophos, quum magis usitati essent apud decla-
 tiores, quibus curae fuit, ne fines a se aut ab aliis
 statutos impetu quodam libere volitantis et excur-
 rantis eloquentiae transsilirent, sed suo veluti gyra-
 ntinerentur. cf. Crösoll. Theatr. Sophist. 4, 8. I.
 ron. Ceterum *enim prof.* pro *et prof.* reposui ex
 ed. vett. cf. Ruddiman. I. p. 323. not. 7.

§. 8. *-Imperite*] Steph. Specim. Emendd. p. 190.
 oni. *imperitia*. Paulo ante Gellium dixisse in-
 patia.

§. 9. *Repudiato*] Iunt. Ald. *repudiatos*, conuer-
 q.; edd. vett. *repudiato concisoque*. — *In docendo*
 eg. *incidendo*. — *Contemtionem*] Ita iam Steph. edi-
 it; Reg. *contemptione*; vulg. *contentione*.

CAPUT IX.

Quod idem Plutarchus evidenti calumnia verbum
ab Epicuro dictum insectatus sit.

- 1 In eodem libro idem Plutarchus eundem
Epicurum reprehendit, quod verbo usus sit
2 parum proprio et alienae significationis. Ita
enim scripsit Epicurus: "Ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν
ἡδονῶν, ἢ παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. Non,
inquit, παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος, sed παντὸς τοῦ ἀλ-
3 γεινοῦ dicere oportuit. Detractio enim signifi-
4 canda est doloris, inquit, non dolentis. Ni-
mis minute ac prope etiam subfrigide Plutar-
5 chus in Epicuro accusando λέξιθῆρεϊ. Has enim
curas vocum verborumque elegantias non mo-
do non sectatur Epicurus, sed etiam inse-
ctatur.

CAP. IX. *Idem*] Restituit I. Gron. ex codd. et
edd. vett.; inde a Steph. h. l. exciderat; sed in in-
dice capitum omnium servatum erat. — *Sit*] *Est* so-
let malle noster. Gron. cf. 7, 22.

§. 4. *Λέξιθῆρεϊ*] Ita Salm. ex Reg. (ad Solin.
p. 1267. 1467.) Vulg. λέξεις τῆρεϊ, s. τῆραι i. e. di-
ctiones rimatur, observat. v. Reines. VV. LL. 1, 6.
Fulv. et Sciopp. λέξεις θῆρεϊ. De v. λέξιθ. v. Ca-
saub. ad Athen. 3, 19. et Gron. ad h. l. Lex. Græc.
Schneid. Ceterum iuste tamen Epicurum a Plutar-
cho reprehendi pluribus exposuit Muret. VV. LL. 11,
16. Epicurum usum esse figura, qua pars orationis
pro altera parte sumatur, admonuit Mosellan. ad
h. l.

CAPUT X.

Quid sint *favissae Capitolinae*, et quid super eo verbo M. Varro Servio Sulpicio quaerenti rescripserit.

Servius Sulpicius, iuris civilis auctor, vir 1 bene literatus, scripsit ad M. Varronem, rogavitque, ut rescriberet, quid significaret verbum, quod in censoriis libris scriptum esset. Id erat verbum *favissae Capitolinae*. Varro 2 rescripsit, in memoria sibi esse, quod Q. Catulus, curator restituendi Capitolii, dixisset: Voluisse se aream Capitolinam deprimere, ut pluribus gradibus in aedem conscenderetur, suggestusque pro fastigii magnitudine altior fieret; sed facere id non quisse; quoniam fa-

CAP. X. §. 1. *Auctor*] Verger: *rédacteur du droit civil*. Est potius *praeceptor*; Modestin. in Digest. 19, 1, 39.: iuris civilis auctores responderunt. Cic. de Off. 2, 2, extr.: Cratippo auctore. — *Libris*] Quibus libris cives Romani in sua tribu, classe, centuria, item facultates aestimabantur; et quia censorum munus, templa et opera publica tueri, ideo in iisdem favissarum Capit. mentio facta. *Thys.* — *Favissae*] *Favisae* ubique Sciopp.

§. 2. *Q. Catulus*] Cf. Suet. Caes. 15. — *Voluisse*] Iunt. *noluisse*. — *Aedem*] Ita Salm. ad Solin. p. 1211. pro *eandem*; Reg. Linc. Rot. *eadem*. Capitolium non satis altum erat. Huic vitio mederi voluit Catulus deprimendo aream templi, ut pluribus gradibus in ipsum templum conscenderetur, suggestusque eius eo pacto altior appareret et dignior fastigii magnitudine; sed prohibitus est favissis illis subterraneis, quae aream occupabant. Salm. — *Quisse*] Edd. vett. ante Iunt. *quivisse*.

- 3 *vissae* impedissent. Id esse cellas quasdam cisternas, quae in aréa sub terra essent: ut reponi solerent signa vetera, quae ex eo templo collapsa essent, et alia quaedam religiose donis consecratis: at deinde eadem epistola negat quidem, se in literis invenisse, cur *vissae* dictae sint: sed Q. Valerium Soranum solitum dicere ait, quos *thesuros* Graeco nomine appellaremus, priscos Latinos *flavissae* dixisse: quod in eas non rude aes argentumque, sed flata signataque pecunia conderetur.
- 4 Coniectare igitur se, detractam esse ex verbo secundam literam, et *favissas* esse certas cellas quasdam et specus, quibus aedificatae

§. 3. *Sub terra*] Colerus *subterrea*, vel *subterrena*. Contra Gron.: Proprie non area magis quam atrium intelligitur nisi locus subdivalis. At praeparant cisternae, cellae, cryptae ipsa in aede sub vimento esse: non erant hae tales, sed in area dis sub terra. Nempe area est non modo superficies, sed omne illud, quod a solido emunitum cuius partem aliquam necesse est esse superficiariam et conspicuam, partem sub terra tectam. — Signa. Ab his diversas oportet statuere reliquias prioris libri Capitolini combusti, quas haruspices moniti in paludes avehi (Tac. hist. 4, 53.) quoniam omnibus ruderibus capiendis non sufficiebant favissae. I. Gron. — *Religiosa e don.*] Edd. vett. *religiosae* (Steph. *religiosa*) *donariis consecrata*; Rot. *regionis donis consecratis*; Reg. Fulv. Linc. et Iunt. *religiose donis consecratis*; inde Salm. ut est scriptum; *donis* annotavit etiam Sciopp. Ryckius de Capitol. 37. laudavit ex h. l. *religiosiora e donis consecrata*. De re cf. Lachmann. de Fontib. Liv. I. p. 10. not. 4. — *At*] Ac Sciopp. — *Latinos*] Non, sub *Favissae* hab. *Latine*. Dein idem cum edd. vet. dedit *eas* pro *eos*, quod est in edd. inde a Iunt.

§. 4. *Et*] Iunt. om. *et*. —

capitolini uterentur ad custodiendas res veteres religiosas.

CAPUT XI.

De Sicinio Dentato, egregio bellatore, multa memoratu digna.

L. Sicinium Dentatum, qui tribunus plebi 1
 it, Sp. Tarpeio, A. Aterio consulibus, scri-
 ptum est in libris annalibus, plus, quam cre-
 debeat, strenuum bellatorem fuisse: no-
 enque ei factum ob ingentem fortitudinem,
 pellatumque esse Achillem Romanum. Is 2
 gnasse in hostem dicitur centum et XX.
 velis; cicatricem aversam nullam, adversas
 quinque et XL. tulisse; coronis esse donatus
 treis octo, obsidionali una, muralibus tribus,
 vicis XIV., torquibus tribus et LXXX, ar-

capitolini] Codd. Capitolii. — Custodiendas] Idem
 edd. vett. custodiendas dederunt pro custodien-
 tem, quod Steph. intruserat.

CAP. XI. §. 1. Sicinium] Long. Sicinio et Si-
 cium hab., edd. vett. secutus. Vulg. Siccium.. Mo-
 Siccus, modo Sicinius nominatur. v. Salmas. ad
 1. — Aterio] Steph. Haterio edidit, quod in nul-
 lo est cod.; Reg. et Sciopp. Aternio; quod verum
 non videtur. V. quem laudavi Maium ad 11, 1. Cod.
 non. A. Termo. Edd. vett. A. Thermo. cf. Brisson.
 antiquit. select. 1, 3. p. 12. Deinde edd. vett., ex
 correctione opinor, annalium pro annalibus. v. 1, 25,
 — Debeat] Lambec. coni. queat.

§. 2. Tribus] Valer. M. 3, 2, 24. centum. add.
 Fulgent. de prisco sermone sub v. nefrendes; et
 laudat Lachmann. de Fontt. Liv. Comment.
 p. 50.

- mīllis plus centum LX., hastis duodeviginti
phaleris item donatus est quinquies vicesque
3 Spolia militaria [dona] habuit multiiuga; et
4 his provocatoria pleraque. Triumphavit cum
imperatoribus suis triumphos novem.

CAPUT XII.

Considerata perpensaque lex quaedam Solonis,
speciem habens primorem iniquae iniustaeque legum
sed ad usum et emolumentum salubritatis penitus
reperta.

- 1 In legibus Solonis illis antiquissimis, quae
Athenis axibus ligneis incisae sunt, quasque

§. 3. *Spolia mil. d.*] Vūlg. *Populi mil. dona*
edd. vett. ante Iunt. cum Reg. et Rot. non hab. et
na; Vatic. et Sciopp. exhib. *spolia pro populi*. H
Gron. et Mercer. ad Fulgent. p. 211.: *spolia m*
hab. m. Valer. M. habet *spolia ex hostibus*; Sol
ex hoste spolia. Salm. voc. *militaria* etiam
voluit. Thys. per multiiuga dona populi intelli
posse censebat pecuniam, captivos ex praeda; et
Plin. 26, 4. qui Siccium (Sicinium) ex fisco aes,
cem captivos et viginti boves accepisse commen
rat. I. Gronovio suspecta erat copula *que in*
quinquies vicesque; coni. igitur: *phal. it. d.*
quinquies, vexillis novies. Testimonia militaria h
m.; scriptum fuisse: *vexillis 9*, qui numerus de
neraverit in *q* (que). v. eius addend. p. 898.

CAP. XII. *Et emol.*] Steph. *emolumentumque*
nostrum hab. Reg. cum edd. vett.

§. 1. *Axibus*] V. intpp. Harpocrat. Fabric. Bi
Gr. V. 2. p. 23 sqq. ed. Harles. Cic. ad Att. 10.
Duo codd. Oxonn. hab. *asseribus, axeribus*, quae
praefererat Scheffen de Re Vehic. 2, 7. p. 1.
Vulgat. tuetur Reg. —

tas ab eo Athenienses, ut sempiternae ma-
erent, poenis et religionibus sanxerunt, le-
em esse Aristoteles refert scriptam ad hanc
ntentiam: Si ob discordiam dissensionemque
ditio atque discessio populi in duas partes
[re]t, et ob eam causam irritatis animis
inquinè arma capientur, pugnabiturque, tum
n, in eo tempore in eoque casu civilis dis-
rdiae, non alterutra parte sese adiunxerit,
d solitarius separatusque a communi malo
vitatis secesserit, is domo, patria, fortunisque
mnibus careto: exsul extorrisque esto. Cum 2
anc legem Solonis, singulari sapientia prae-
ti, legissemus, tenuit nos gravis quaedam
principio admiratio, requirens, quam ob

[*elig. sanxerunt*] I. e. iureiurando. *Sanxerunt* pro
præerant dedi ex edd. vett. — *Esse*] Reg. *autem*
esse; Otho pro *autem* leg. *auctor*, i. e. Arist.,
em auctorem sequimur. I. Gron.: vereor, ne hinc
quid exciderit; quasi de legis illius notabili ratio-
iam aliquid ante protulisset, at nunc eam citare
geretur. V. de loge ista Plutarch. Vit. Solon.
urs. Themis Att. 1, 12. Thys. ad h. l. et I. Fr.
entzii Cogitationes de Solonis legg. Lips. 1701. —
[*capientur*] Ita ex quattuor codd. dedit Gron., *fiet*
tem pro *fieret* eiusdem est emendatio; oratio enim
liqua (vulg. enim leg. *caperentur pugnareturque*);
letur esse inepta, quum reliqua verbis legitimis
ex persona legem ferentis terminantur. Nonne
sic etiam *adiunxit* et *secessit* legendum fuerit?
[*alterutra parte*] Steph. *alterutrae parti*; codd. et
d. vett. nostrum hab.; unde Gron. *ad alterutram*
partem; ut. mox legitur. Mallem *alterutram ad*
partem.

§. 2. *Quaedam*] *Admodum* pro *quaedam* hab.
l. Thys. In Reg. erat *quemadmodum*; sed postre-
is sex literas manus esse secundas, et solum *quea*
tus esse, testatur I. Gron. — *Requirens*] Vulg. *re-*

causam dignos esse poena existimaverit, quod se procul a seditione et civili pugna removersent. Tum, qui penitus atque alte usum a sententiam legis introspexerant, non ad augendam, sed ad desinendam seditionem legem hanc esse dicebant, et res prorsum se sic habebat. Nam si boni omnes, qui in principio coercendae seditioni impares fuerint, populum[que] percitum et amentem non deterrent

quirentes; ex quattuor codd. *quirens* dedit Gronovius comparans Iustin. 12, 6.: et in locum irae successit *existimatio*, modo personam occisi, modo causam occidendi *considerans*.

§. 3. *Introspexerant*] Rot. et edd. ante *introspexerat*; Reg. *introspexerant* et mox dicebant. Vulg. *inspexerat* -- dicebat.

§. 4. *Seditioni*] Edd. vett. *seditionis*. Simili Lucanus: Quem metuis par huius erat. cf. Rudmann. II. p. 93. not. 54. Possis etiam genitivum v. principio referre, et *impares* per se accipere, mox Othon. Deinde Rot. *fuerunt* pro *fuerint*. *Populumque perc.*] Copula carent Reg. Linc. R. deinceps Rot. Palat. apud Elmenhorst. in In Appul. et edd. vett. *percitum* pro *partitum*; propter. codd. *deruerint*; postremo tres Gron. libb. *adi* (a: *dividus*, s. *dividuus*) pro *divisi*. (cf. Salm. Vopisc. p. 369. Non. sub v. *dividos*.) Gron. *fuerunt* *populum percitum et am. non deseruerint*, sed *alt. p. dividui sese adi*. I. Gron., improbata *partitula sed*, *deruerint* augeri non debere iudicavit. I. quiritur enim, ait, aliquid, ut boni se ad alteram partem adiungant, illi praesertim, qui in principio impares fuerunt coercendae seditioni. Si enim eorum aliqui id tentarunt, ut hanc aut illam partem vituperaverint, et tanquam seditiosos contumeliam traduxerint, illi certe fidem postea non reperient auctoritatem apud dissidentes. Et id facile fieri potest. Itaque hoc praemonuit Gellius dicendo: *populum percitum et amentem non deriserint. Der*

ut, ad alterutram partem dividi sese adiun-
 unt: tum eveniet, ut cum socii partis seor-
 um utriusque fuerint, eaeque partes ab iis,
 maioris auctoritatis viris, temperari ac re-
 coeperint, concordia per eos potissimum re-
 tuti conciliarique possit; dum et suos, apud
 hos sunt, regunt atque mitificant, et adver-
 sos sanatos magis cupiunt quam perditos.
 Et idem Favorinus philosophus inter fratres 5
 loque aut amicos dissidentis oportere fieri
 volebat; ut, qui in medio sunt utriusque par-
 tibus benevoli, si in concordia annitenda parum
 auctoritatis quasi ambigui amici habuerint,
 in alteri in alteram partem discedant; ac
 per id meritum viam sibi ad utriusque con-
 cordiam muniant. Nunc autem plerique, in- 6
 quit, partis utriusque amici, quasi probe fa-

ut probabat etiam Otho, ita ut sensus sit: si boni
 er (ut legendum pro *boni omnes* putabat) in
 incipio non repente oppresserint populum, ferve-
 rem ac tumentem, quod impares fuerint, si de-
 re ad alterutram etc.; deruere ut simplex ruere
 positive positum. — *Eveniet*] Edd. vett. ante Iunt.
 urret. — *Eaeque*] Codd. *aeque* s. *eque*; Sciopp.
que, quod recepit Gron.; vulg. *eoque*. — *Sanatos*]
 edidit Carr., idque hab. codd. pro *servatos*.

§. 5. *Dissidentis*] *Diss.* pro *dissidentes* scripsi.
 in edd. vett.; quod saepe feci. — *Annitenda*] *Ad-*
enda Sciopp. *admittenda* Reg. et edd. vett.; Iunt.
 et Ald. *amitt.* Vulgat. explicant: efficienda. Mox
 ante Ald. *tum alter* — *discedant* (Ald. *disce-*
ant). — *Muniant*] Reg. et edd. vett. *muniant* dede-
 rit pro *moeniant*; illamque formam saepius e
 d. et edd. vett. praetulit; cf. Schneid. Gramm.
 1, 1. p. 77 sqq.

§. 6. *Plerique inq., p.*] Ita Reg. Rot. et edd.
 et Carr. edidit: *pleraque, inq., pars.* Deim duos

cient, due litigantes destituunt et relinquunt
deduntque eos advocatis malevolis aut avari
qui lites animasque eorum inflamment, au
odii studio, aut lucri.

CAPUT XIII.

Liberos in multitudinis numero etiam unum filium
filiamve veteres dixisse.

- 1 Antiqui oratores, historiaeque aut carmi
num scriptores, etiam unum filium filiam
- 2 *liberos* multitudinis numero appellarunt. *lib*
que nos cum in complurium veterum lib
scriptum aliquotiens adverterimus, nunc qu
que in libro Sempronii Asellionis *Rerum*
starum quinto ita positum esse offendim
- 3 Is Asellio sub P. Scipione Africano tribuni
militum ad Numantiam fuit: resque eas, qu
- 4 bus gerendis ipse interfuit, conscripsit. Ea
verba de Tiberio Graccho, tribuno plebi, qu
in tempore interfectus in Capitolio est, ha
sunt: *Nam Gracchus domo cum proficisceretur,*
nunquam minus terna aut quaterna m

est in edd. vett. pro *duo*. cf. 9, 4, 10. 7, 2, 5.
Ruddimann. I. p. 57. not. 66. — *Et rel.*] Vv.
rel. omitt. Rot.

CAP. XIII. §. 2. *Idque*] Ita Reg. Rot. et Scio
pro *id quoque*; *quoque* mox redit. De re cf. Ru
dimann. I. p. 154. annot. 74. Deinde edd. vett. ha
adverteremus. — *Offendimus*] Iunt. Ald. aliq
ostendimus, quasi dedita opera. Nostrum iam pr
ferebat Mosellan.

§. 4. *Proficiscebatur*] Vulg. *proficisceretur*
Nostrum hab. codd.

hominum sequebantur. Atque inde infra 5
 eodem Graccho ita scripsit: *Orare coepit*
quidem, ut se defenderent liberosque suos:
in quem virile secus tum in eo tempore
bebat, produci iussit, populoque commen-
vit prope flens.

§. 5. *Inde*] Cod. Oxon. *idem*, quod praefer-
 Otho, propter sollemnem commutationem vv.
 m et *inde*. Possis pro *idem* s. *inde* legere *item*,
 est c. 20, 3. — *Orare coep. id q.*] Sic codd. Reg.
 Rot., in quibus *quid*, addito apice supra *d*, legi-
 Eodem fere redit lectio Antonii Augustini in
 mm. vett. histt. et Sciopp. *orare quidem coepit*
 Lambec. con. or. c. *Quirites*; Gron. or. c., in-
 t, ut; I. Gron. or. c. *identidem*; interim tamen
 rem scripturam retinendam esse ratus, quippe
 intelligentia videatur pendere ex sqq.; in qui-
 potuerint sequi nonnulla ab his diversa, ut sic
 dem oraverit, caeterum addiderit nonnulla, in
 bus non perrexerit orare. Vulg. vv. *id quidem*
 it. — *Virile secus*] Reg. et Rot. *virile secus* pro
 virilis sexus; Gron. eumque, quem virile secus
 m in eo t. h.; I. Gron. eum, quem virile secus
 m in eo t. h.; equidem virile secus restitui;
 t. Rud. 1, 2, 19.: virile secus nunquam ullum
 ii. cf. Schneid. Grammat. lat. 2, 1. p. 462. Long-
 is secus edidit. Tum facile feram priscorum
 torum morem respiciens, qui talia supervacanea
 ta habent.

CAPUT XIV.

Quod M. Cato in libro, qui inscriptus est
contra Tiberium exsulem, stitisses vadimonium
 i literam dicit, non *stetisses*: eiusque verbi ratio reddita.

- 1 In libro veteri M. Catonis, qui inscribitur *Contra Tiberium exsulem*, scriptum erat: *Quid si vadimonium capite obvolv*
- 2 *stitisses*? Recte ille quidem *stitisses* scripsit, sed falsi et audaces emendatores, e scripto libros, *stetisses* fecerunt, tanquam *stitis*
- 3 vanum et nihili verbum esset. Quin potius ipsi nequam et nihili sunt, qui ignorant, *stitisses* dictum a Catone, quoniam *sistere* *vadimonium*, non *staretur*.

CAP. XIV. *Inscriptus*] Edd. vett. in summamentorum exhib. *scriptus*; nostrum restituit eodem loco cum Iunt. Ald.

§. 1. *Contra T. exs.*] Pleniorum titulum profert Priscian. (6, 18. V. 1. p. 285. ed. Krehl) *Adversum Tiberium Sempronium Longum*. — *voluto*] Al. *absoluto*; quod corrigendum esse Ranchin. VV. LL. 1, 3. de more reorum in capiti causa obvolvendi capitis plura proferens exem

§. 2. *Quidem*] Vulg. post *scriptum* legebatur v., ex quo loco auctoribus codd. huc transposuit Gr. Alii, in his Sciopp.: *quidem ille*.

§. 3. *Stitisses*] Cf. Ruddimann. I. p. 254. 82. Otho comparat Cic. pro Quinct. c. 7. et Cor. Nep. Attic. c. 9.

CAPUT XV.

Quod antiquitus aetati senectae potissimum
 habiti sint ampli honores; et cur postea ad maritos
 ad patres iidem isti honores delati sint: atque ibi
 quaedam de capite legis Iuliae septimo.

Apud antiquissimos Romanorum neque 1
 neri neque pecuniae praestantior honos tri-
 a quam aetati solitus, maioresque natu a
 moribus colebantur ad deum prope et pa-
 ntum vicem; atque omni in loco inque omni
 ecie honoris priores potioresque habiti. A 2
 vivio quoque, ut scriptum est in antiqui-
 bus, seniores a iunioribus domum deduce-
 ntur, eumque morem accepisse Romanos a
 cedaemoniis traditum est; apud quos, Ly-
 gi legibus, maior omnium rerum honos
 ti maiori habebatur. Sed postquam sub 3

Cap. XV. *Sint*] Ita edd. vett. pro vulg. *sunt*.
 eoque modo loquitur Gell. V. c. 9. — *Ad*] Prae-
 tio e Reg. repetita.

§. 1. *Colebantur*] Carrio: *celebrantur*. Geb-
 l. Antiq. LL. 1, 10.: *celebrabantur* i. e. hono-
 rantur. (coll. 5, 12.); repugnant omnes libb. (etiam
 Palat. ap. Gebh.). — *Omni in l.*] Vulg. *in omni*
 nostrum dederunt codd. Gron.

§. 2. *Iunioribus*] Ita Vatic. Reg. Rot. Sciopp.
 minoribus. Deinde edd. vett. (praeter Iunt)
 reduc. pro *deduc.* ex emendatione opinor. —
 lor omn. rer.] Hunc vv. ordinem dederunt Reg.
 Rot. pro vulg. *m. rer. omn. hon. m. aet.*; Linc.
 or omni rerum. De genitivo *omnium rerum* cf.
 17, 19. lemma. Otho comparat Cicer. et Te-
 l. ceterarum rerum; et Symmach. aliarum re-
 pro in omnibus rebus.

oles civitati necessaria visa est, et ad prole
 populi frequentandam praemiis atque invi-
 mentis usus fuit: tum antelati quibusdam
 rebus, qui uxores, quique liberos haberet
 senioribus neque liberos neque uxores habe-
 4 tibus. Sicuti capite septimo legis Iuliae pri-
 ri ex consulibus fasces sumendi potestas
 non qui pluris annos natus est, sed qui pl-
 ris liberos, quam collega, aut in sua potesta-
 5 habet, aut bello amisit. Sed si par utriusque
 numerus liberorum est, maritus, aut qui
 6 numero maritorum est, praefertur. Si v-
 ambo et mariti et patres totidem liberorum
 sunt, tum ille pristinus honos instauratur,
 7 qui maior natus est, prior fasces sumit.
 per iis autem, qui aut caelibes ambo sunt
 aut parem numerum filiorum habent,
 mariti sunt et liberos non habent, nihil s-
 8 ptum in lege de ea aetate est. Solitos tan-
 audio, qui lege poliores essent, fasces pri-
 mensis collegis concedere, aut longe aetate
 prioribus, aut nobilioribus multo, aut sec-
 dum consulatum ineuntibus.

§. 3. *Uxores*] Numeram multitudinis dedi-
 edd. vett. ante Iunt. pro *uxorem*. Nam non
 deo, quare h. l. *uxorem* Gell. posuisse statui
 quum mox *uxores* scriberet.

§. 4. *Sicuti*] Reg. Rot. Linc. et Ald. Gr-
sicuti pro *sic* praebuerunt. Iunt. deinceps capite
VII. Leg.

§. 5. *Sed si*] Unus cod. Gron.: *Quod si*.

§. 6. *Instauratur*] Edd. vett. *instauratus*.

§. 7. *Ea*] Pronom. *ea* restitui cum Long-
 Reg. Rot. et edd. vett. Omiserant cum Steph.
 recentt.

CAPUT XVI.

Quod Caesellius Vindex a Sulpicio Apollinari reprehensus est in sensus Virgiliani enarratione.

Virgilii versus sunt e libro sexto:

1

*Ille, vides, pura iuvenis qui nititur hasta,
Proxima sorte tenet lucis loca. Primus ad
auras*

*Aetherias Italo commixtus sanguine surget
Silvius Albanum nomen, tua postuma proles;
Quem tibi longaevo serum Lavinia coniux
Educat silvis regem regumque parentem.
Unde genus Longa nostrum dominabitur
Alba.*

debantur haec nequaquam convenire:

2

————— *Tua postuma proles,*

*Quem tibi longaevo serum Lavinia coniux
Educat silvis regem.*

nam si hic Silvius, ita ut in omnium ferme
alium monumentis scriptum est, post mor-
trem patris natus est, ob eamque causam prae-

3

Cap. XVI. Sensus] Ed. Gryph. 1539. In marg.
b. versus.

§. 1. Sexto] Vers. 760 sqq.

§. 2. Et] Copulam om. edd. vett. ante Iunt.

§. 3. Ita] Accessit ita ex Reg. Rot. Putv. et
opp. — Praenomen ei] Vulg. praenomen ei im-
itum hoc f.; Reg. et Rot. nostrum dant; non-
thumo. Antea bis edd. vett. postuma prol.
et ipsa antiquitus eum indicavit, qui postremus
t; postea imprimis eum, qui patre mortuo natus.

nomen ei Postumo fuit, qua ratione subiectum est :

*Quem tibi longaevo serum Lavinia coniux
Educat silvis regem?*

4 Haec enim verba significare videri possunt,
Aenea vivo ac iam sene, natum ei Silvium et
5 educatum. Itaque hanc sententiam esse verborum
istorum Caesellius opinatus in commentario *Lectionum antiquarum*: Postuma, inquit,
6 proles non eum significat, qui patre mortuo, sed qui postremo loco natus est;
7 sicuti Silvius, qui Aenea iam sene, tardo seroque partu est editus. Sed huius historiae
8 auctorem idoneum nullum nominat. Silvium autem post Aeneae mortem, sicuti diximus,
natum esse multi tradiderunt. Idcirco Apollinaris Sulpicius inter cetera, in quibus Caesellium reprehendit, hoc quoque eius quasi
erratum animadvertit; errorisque istius hanc esse causam dixit, quod scriptum ita sit: *Quem tibi longaevo*, inquit, non *seni* (significatio enim est contra historiae fidem) sed in lon-

Nativam notionem hic Virgil. conservavit. V. Gron. Deinde v. *regem* adiunxi ex edd. vett. ante Iunt.

§. 6. *Idoneum null.*] Hoc ordine Reg. et Rot.; vulg. ord. inverso *null. idon.* De re cf. Canter. Nov. Lectt. 2, 10.

§. 7. *Esse*] V. *esse* adiecit I. Gron. e Reg. et Rot.

§. 8. *In quibus*] Reg. *in quis*; quod rectius esse videtur; vulgata e correctione orto. cf. 3, 10, 3.; 11, 2. — *Quem t. long.*] Ita Reg. Rot. et edd. vett.; vulg.: *Quem t. longaevo.* Longaevo, inq. V. inquit insertum cogita abundanter, ut saepe. v. ad 1, 15, 13. — *Est*] Vulg. *esset*, quod correctum est

gum iam aevum et perpetuum recepto, immortalique facto. Anchises enim, qui haec 9
dicit ad filium, sciebat eum, cum hominum
vita discessisset, immortalem atque indigetem
futurum, et longo perpetuoque aevo potiturum. Hoc sane Apollinaris argute. Sed aliud 10
tamen est longum aevum, aliud perpetuum.
Neque dii longaevi appellantur, sed immortales.

CAPUT XVII.

Cuiusmodi naturam esse quarundam praepositionum M. Cicero animadverterit: disceptatumque ibi
super eo ipso, quod Cicero observaverat.

Observate curioseque animadvertit M. Tullius, *in* et *con* praepositiones verbis aut vocabulis praepositas tunc produci atque protendi, cum literae sequerentur, quae primae sunt in *sapiente* atque *felice*: in aliis autem omnibus correpte pronuntiari. Verba Ciceronis haec 2
sunt: *Quid vero hoc elegantius, quod non fit natura, sed quodam institute? indoctus dicimus brevi prima litera: in sanis produ-*

e. Reg. et Rot. [A]. Copula accessit ex iisdem codd. Exstabat vero iam in edd. vett. v. Barth. ad Stat. Theb. 9, 62. quem laud. Otho.

CAP. XVII. §. 1. *Produci*. De qua re v. Lips. de recta Pronunciat. Lat. ling. c. 22.

§. 2. *Brevi*. Non metro, sed literae sono. Thys. cf. Schneid. Gramm. lat. 1. 1. p. 108. Giceronis loc. est in Orat. 48. §. 159. Ceterum pro *indoctus*, quod est etiam in Reg. et Rot., apud Cic. est *inclitus*, quod edidit Ald. Apud Cic. tamen in nonnul-

eta: inhumanus brevi, infelix longa, ne multis, quibus in verbis eae primae litterae sunt, quae in sapiente atque felice producte dicuntur: in ceteris vero omnibus breviter. Itemque composuit, consuevit, concrepuit, confecit: consule ut tegetem: reprehendet. Refer ad auris: probant. Quaere, cur ita? Se dicent iuvare. Voluptati autem aurium morigerari debet et

3 *tio.* Manifesta quidem ratio suavitatis est in iis vocibus, de quibus Cicero locutus est. Siquid dicemus de praepositione *pro*, quam cum produci et corripri soleat, observationem

4 hanc tamen M. Tullii aspernata est? Nihil enim semper producit, cum sequitur ea cetera, quae prima est in verbo *fecit*, quam Cicero hanc habere vim significat, ut proprie

lis libb. etiam est indoct. — *Producte*] Edd. v. ante Iunt. *haec producte dicuntur.* — *Consuevit* Hoc v. tuentur et codd., et edd. vett., atque apud Cic. legitur. Et merito; inquit Gron., duo ex utriusque generis exempla posuit, breviter promissati *composuit et concrepuit*, producte *consuevit conf.* V. *cons.* omiserant cum Steph. editt. recepit. — *Reprehendet*] Edd. vett. ante Iunt. *comprehendit et refer.* — *Cur ita*] Codd. *cur ita sit?* dicent. *iuuare*; edd. vett. *Quare cur ita sit?* dicent: *probare* (Iunt. *probe*) *iuuare.* Ald. *Quaere cur ita sit?* dicent, *probe se iuvare.* Sciopp., ut apud Cic., *quaerere cur? ita se dic. iuvare.* Long. *Qu.*, *cur ita?* sed d.

§. 3. *Pro*] Cf. Schneid. l. l. 1, 2. p. 575 sq.

§. 4. *Fecit*] Ita codd. Gron. et edd. vett. in a Iunt.; Steph. dederat *felix* cum edd. ante Iunt. Otho: Rectius puto *fecit*; ut ea verba Gellius adducere videatur, quibus praepositio praeponi possit, qua agatur. *Profelix* autem dici non potest: at non *profecit*.

am rem, *in* et *con* praepositiones producan-
 br. Nam *proficisci* et *profundere*, et *profu-* 5
ere, et *profanum*, et *profestum* correpte di-
 mus; *proferre* autem, et *profligare*, et *pro-*
tere producte. Cur igitur ea litera, quam 6
 icero productionis causam facere observavit,
 on in omnibus consimilibus eandem vim aut
 tionis aut suavitatis tenet: sed aliam vocem
 roduci facit, aliam corripit? Neque vero *con*
 articula tum solum producit, cum ea lite-
 a, de qua Cicero dicit, insequitur. Nam et 7
 ato et Sallustius: *foenoribus*, inquiunt, *coo-*
ertus est. Praeterea *coligatus* et *conexus* 8
 roducte dicuntur. Sed tamen videri potest 9
 a iis, quae posui, ob eam causam particula
 nec produci, quoniam eliditur ex ea *n* lite-
 a; nam detrimentum literae productione syl-
 abae compensatur. Quod quidem etiam in 10
 p servatur, quod est *cogo*. Neque repugnat, 11
 quod *coëgi* correpte dicimus; non enim salva
αναλογία dicitur a verbo, quod est *cogo*.

§. 6. *Con*] Cf. Schneid. l. l. p. 306. annot.
 Ea] Reg. a. — *Dicit*] Idem dixit.

§. 7. *Foenoribus*] Fälscher. *Facinoribus*. v. 4, 17,
 cf. Schneid. l. l. 1, 2. p. 615.

§. 8. *Dicuntur*] Reg. *dicitur*. Antea edd. vet.
 Long. *collig. et connex*. v. Schneid. l. l. 1, 2. p.
 612. et 616.

§. 11. *Αναλογία*] Ita Rot. Reg. Fulv. et Sciopp;
 mlg. *συναίρεσι*, omisso pronom. *id*, quod tamen
 ab. etiam cod. Oxon. Thys. *Cogo dictum est con-*
tracte a cogo; unde *coëgi* sine ulla *συναίρεσι*. cf.
 Schneid. Gramm. lat. I, 1. p. 103.

CAPUT XVIII.

Quod Phaedon Socraticus servus fuit, quodque ita
alii complusculi servitutem servierunt.

- 1 Phaedon Elidensis ex cohorte illa Socrati
tica fuit, Socraticus et Platoni per fuit fami-
- 2 liaris. Eius nomini Plato illum librum de
3 num de immortalitate animae dedit. Is Pha-
don servus fuit forma atque ingenio liberali
et, ut quidam scripserunt, a lenone domi-
- 4 ad merendum coactus. Eum Cebes So-
crates hortante Socrate emisse dicitur, alii
5 in philosophiae disciplinis. Atque
a philosophus illustris fuit; sermonesque
de Socrate admodum elegantes leguntur.
- 6 Alii quoque non pauci [servi] fuerunt, &

CAP. XVIII. Alii Steph. p. 549. addidit
alii v. philosophi, quod nescio unde habeat; irre-
tamen in indicem capitum post praefat. in edd.
centt. Eiecit Long., quem secutus sum.

§. 4. Cebes] Alcibiadem vel Critonem non
nat Diogen. Laërt. — Aluisseque] Aluisse pro
buisse dedit Reg., quod probabat iam Gron., comp-
rans alere ingenium, et alumnos pro discipulis
Praepositionem tamen in abesse maluerim. Vulg.
firmat etiam Macrobius 1, 11. p. 261. Zenon. Pro
disciplinis (cf. 1, 9, 12.) Thys. coni. discipulis; quod
nunc cum v. aluisse minime quadrat. Otho etiam
praeferebat discipulis, ut Gell. veluti dicat, qui in
sa Veneria erat discipulus apud lenonem, inter phi-
losophiae receptus est discipulos atque habitus a C-
bece. Falster. in Kraus. Nov. p. 140. coni. imbu-
seque tum phil. d.

§. 5. Fuit] Macr. emersit.

§. 6. Servi] Hoc voc. deest in Reg.; et ut
seclusi; refer. haec vv. ad ista: Is Phaed. servi-

est philosophi clari exstiterunt. Ex quibus 7
 le Menippus fuit; cuius libros M. Varro in
 titris aemulatus est: quas alii Cynicas, ipse
 appellat Menippaeas. Sed et Theophrasti Pe- 8
 patetici servus Pompylus, et Zenonis Stoici
 servus, qui Persaeus vocatus est, et Epicuri,
 a nomen Mys fuit, philosophi non incele-
 es vixerunt. Diogenes etiam Cynicus ser- 9
 vutem servivit: sed is ex libertate in servi-
 tem venum ierat: quem cum emere vellet
 νάδης Κορίνθιος, et quid is artificii novisset

t. Servat tamen Macrob. cf. Ions. Histor. Phil.
 9.

§. 7. *Menippaeas*] Cf. 13, 30, 1.

§. 8. *Theophrasti*] Macr. *Philostrati*; quod cor-
 endum esse vidit Meurs. coll. Diog. Laërt. 5. vit.
 eophr. — *Pompylus*] Alii, ut cum Macr. Steph.,
 opolus vel, ut edd. vett., *Pompilius*. — *Persaeus*]
 ph. cum edd. vett. et Macr. *Perseus*. — *Mys f.*]
 Irus, quod in marg. hab. edd. Gryph., in textu
 a Iunt. Ald. aliisque *Mus*. Edd. ante Iunt. *Mys*.
 cr. cui *Mys nom. f.*; idem ante *vixer.* addit: *illa*
 te.

§. 9. *Venum*] Edd. vett. ante Iunt. *venierat*;
 Thys. *veniebat*. Ceterum aliter Diogen. Laërt.
 Diogen. libr. 6. cf. Lactant. Institt. 3, 25. —
 νάδης Κορίνθ.] Reg. Graece scripta hab. haec no-
 na: ΕΕΝΙΑΔΗC ΚΟΡΙΝΘΙΟC, et similiter mox
 ΝΙΑΔΗC; et Linc. h. l. hab.: *vellet gs et*, quod
 ificat, Graeca hic adfuisse; eodem modo mox:
 gs *respons.* Putavit fortasse Gellius, iudice I.
 m., pronunciationem quoque in illa voce Grae-
 habere aliquid dulcedinis vel excellentiae prae-
 ina. cf. 1, 26, 9. 19, 1. Vulg. *Xenindes Corin-*
 is. — *Et*] Orationem non bene cohaerere, et
 ticipium *percont.* non habere, unde sustentetur,
 Alexit I. Gron. Ante Steph. addebatur *foret* post
percont. invitis codd. Particula *is* (pro qua Iunt.

percontatus: Novi, inquit Diogenes, homini-
 10 bus liberis imperare. Tum *Ξενιάδης* respon-
 sum eius demiratus emit et manu emisit;
 filiosque suos ei tradens: Accipe, inquit, libe-
 ros meos, quibus imperes. De Epicteto au-
 tem philosopho nobili, quod is quoque servus
 fuit, recentior est memoria, quam ut scribi
 quasi oblitteratum debuerit. [Eius Epicteti
 etiam de se scripti duo versus feruntur: ex
 quibus latenter intelligas, non omnes omnimo-

Ald. hab. *id;*) deest in Reg. et ap. Macr. I. Gron.:
ecquid pro et quid is; at sic praestaret: percontato,
 s. percontanti. Otho *et quid* pro simplici *quid* posi-
 tum esse pluribus exemplis, allatis probare conatus
 est. Quid si legamus: *et, quid is art. novisset, es-*
set perc.? *Esset* post *novisset* facile excidere potuit.
 Macr. dat: *percunct. esset.*

§. 10. *Tum*] Deesse pronomen ratus, Gron.
 coni. *Eum*; Macr. hab. *tunc.* — *Eius dem.*] Gron.
 ex Rot. et edd. vett. *eiusdem miratus.* Vulgat. fir-
 mat Macr., qui vv. *emit et* omisit. — *Manu emisit*
 Vulg. *manumisit.* Reg. et Rot. *manu emisit;* proban-
 te eodem Gron. Macr. *emisit manu.* — *Quam*
 Macr.: *quam ut possit inter oblitterata nesciri.* *Cu-*
ius etiam de se etc. — *Eius*] Totam hanc periodum
 ignorant Reg. Rot. Scheff. Linc. aliusque Oxon., eam
 spuriam esse iudicabat Salm. In capitis indice nul-
 la huius additamenti fit mentio; quam fecisset Gel-
 lius, si in fine cap. tale quid addidisset. Fortasse
 ex Macr. ab aliquo adiuncta sunt. — *Latenter int.*
 Macr. *illud lat. int., non omnimodo dis* etc. — *Non*
omnes] Gron. *non omnimodo deos exosos esse.* Edd.
 vett. *non omnis modo diis; exos. non esse.* (*non po-*
sterius om. Ald.); apud Macrob. *non omnimodo diis,*
 ut legi volebat Gulielm. Veris. 3, 13. Lectio rece-
 pta Carrionis est. Pricaeus ad Appul. Miles. lib. 7.
 p. 373. malebat *non omnibus modis diis.* Stephan.
 in Apologia Gell. advers. Vivem p. 25. et Specim.
 Emendd. p. 136 sq. veram lectionem arbitrabatur

dis diis exosos esse, qui in hac vita cum aerumnarum varietate luctantur; sed esse arcanas causas, ad quas paucorum potuit pervenire curiositas.

Δοῦλος Ἐπίκτητος γένομην, καὶ σῶματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἴρος, καὶ γίλος ἀθανάτοις.]

CAPUT XIX.

Rescire verbum quid sit, et quam habeat veram et propriam significationem.

Verbum *rescire* observavimus vim habere 1 propriam quandam, non ex communi significatione ceterorum verborum, quibus eadem praepositio *re* imponitur: neque ut *rescribere*, *relegere*, *restituere* dicimus; itidem dicimus *rescire*. Nam qui factum aliquod occultius aut inopinatum insperatumque cognoscit, 2 is dicitur proprie *rescire*. Cur autem in hoc 3 uno verbo *re* particula huius sententiae vim

esse: non omnimodis diis exos. esse. — Δοῦλος] Leontidae in Antholog. tribuebantur hi versus. cf. Vossii Institutt. Oratt. 1, 5, 20. et Castigatt. ad Pacuv. Fragmm. p. 121. Ἀδέσποτον nunc exstat hoc epigramma in Jacobs. Anthöl. Palat. V. 1. p. 512.

CAP. XIX. Et] Ita edd. vett. pro *atque*.

§. 1. *Habere propr.*] Eaedem edd. ante Iunt. *habere litterae propr. q.*; in qua lectione vitium aliquod latere videtur. — *Re*] V. *re* omitt. Rot. — *Restituere*] Reg. Rot. Linc. *subst.*, ex manifesto errore. — *Dicimus*] V. *dicimus* repetii ex iisdem libris, quum vulgo abesset.

§. 2. *Occultius*] Reg. *occius*.

- 4 habeat, equidem adhuc quaero. . . Aliter enim dictum esse *rescivi* aut *rescire* apud eos, qui diligenter locuti sunt, . . . nondum invenimus quam super iis rebus, quae aut consulto consilio latuerint, aut contra spem opinionem usu venerint. Quanquam ipsum *scire* omnibus communiter rebus dicatur vel adversis vel prosperis vel insperatis vel expectatis.
- 6 Naevius in Triphallo ita scripsit:

*Si unquam quidquam filium rescivero
Argentum amoris causa sumse mutuum
Extemplo illo te ducam, ubi non despuas*

§. 4. *Consulto*] I. e. de industria, studiose agentibus, quorum interest. Infr. 6, 17.: non sperne neque opera consulta. Gron. Recepi autem hanc actionem ex Rot. Reg. et edd. vett. ante Ald. *oculto cons.*

§. 5. *Vel insp.*] Vv. *vel insp.* restitui cum Lex ex codd. et edd. vett.; male omiserat Carr. *Insp.* *ratis* refer. ad *adv.*, et *exsp.* ad *prosp.* quod inlexit Gron.

§. 6. *Triphallo*] Ita Mss. Gron. et Ald.; cf. Hermann. ad Anthol. lat. V. 2. p. 561.; edd. vett. *phalo*; *ityphallo* coni. Baptista Pius, quem sequuntur alii. Innt. hab. *ythifallo*. — *Si unq.*] Cod. Attic. et Carr. Antiqq. LL. 1, 11. *Unquam si quidquam*. — *Argentum*] Melius esse *argenti* anno Thys. *argent' am.* Sciopp. — *Sumse*] Ita Scio Fruter. Veris. 2, 11. et Carr. l. l. pro *sumpsisse*. — *Extemplo*] *Extempulo* Gron. vett. codd. secutus. Locum, ubi non despuas, Baptista Pius Annot. Postér. c. 11. et Fruter. l. l. intelbant *doliola*, ubi; secundum Fest., despuere a non licebat; (cf. Varr. de LL. 4, 32.) Gron. *pinum*, ubi despuere non poterant molentes, capiti propter *παρασκήνην*. Comparat Polluc. 7, 4. terpres Gallus Verger transfert: *Je te ferai m'en un endroit où tu ne pourras point cracher;*

laudius Quadrigarius in primo annali: *Ea* 7
Lucani ubi resciverunt, sibi per fallacias ver-
data esse. Idem Quadrigarius in eodem 8
 libro in re tristi et inopinata verbo isto ita
 dicitur: *Id ubi resciverunt propinqui obsi-*
um, quos Pontio traditos supra demonstra-
mus: eorum parentes cum propinquis capil-
passo in viam provolarunt. M. Cato in 9
 quarto Originum: *Deinde dictator iubet po-*
licie magistrum equitum arcessi. Mittam
, si vis, inquit, cum equitibus. Sero est,
quit magister equitum: iam rescivere.

hac annotatione: Il y a lieu de croire, que le
 maître qui parle à son esclave, le menace de le
 faire attacher au poteau destiné à la fustigation, et
 lui faire serrer le cou, selon la coutume, de ma-
 nière qu'il lui soit impossible de cracher.

§. 8. *Resciverunt*] Reg. *rescierunt*, Rot. *rescia-*
 t. I. Gron.: Videtur Gellius varietatem in exem-
 plis captavisse, ut sicut ex Catone habet *rescivere*,
 ex Quadrigario locum elegit, ut illud tempus ali-
 terminaretur, ac praeterea in uno retineretur li-
 v, in altero evanuisset.

§. 9. *Arcessi*] Edd. vet. ante Iun. *accersi*. V.
 1, 2, 1. Sine ulla lectionis varietate *accerserent*
 ut infr. 17, 1, 11. *accersitus*, 16, 6, 1. *accersi-*
 2, 7, 18. Sequens prius inquit restitui ex iis
 edd.

CAPUT XX.

Quae vulgo dicuntur *vivaria*, id vocabulum veteres non dixisse; et quid pro eo P. Scipio in oratione ad populum, quid postea M. Varro in libro de re rustica dixerit usurpatum.

- 1 *Vivaria*, quae nunc dicuntur septa quidam loca, in quibus ferae vivae pascuntur, Varro in libro *De Re Rustica* tertio dicitur
- 2 *poraria* appellari. Verba Varronis subiungit: *Villaticae pastionis genera sunt tria, ornithiones, leporaria, piscinae. Nunc ornithionem dico omnium alitum, quae intra parietes villae solent pasci. Leporaria te accipere non ea, quae tritavi nostri dicebant, ubi lepores sint: sed omnia septa aedificiorum villae quae sunt, et habent inclusa animalia quae pascuntur.* Is item infra in eodem libro ita scribit: *Cum emisti fundum Tuscanum a M. Pisone, in leporario apri*

CAP. XX. §. 1. *Vivaria*] Cf. Schneid. Gallat. 2, 1. p. 402. not.

§. 2. *Villat. past.*] Prima haec vv. non sunt Varr., supplevit Gell. ex antecedd. c. 3.: Primum dominum scientem esse oportet earum rerum, in villis circumve eam alii ac pasci possunt; Gell.: villaticae pastionis genera sunt tria; Varro eius disciplinae genera sunt tria. — *Tria*] Edd. v. ante Iunt. *terna*. Deinceps Iunt. *ornithiones*, post *ornithones*. — *Soli*] Varr. *soliti*; quod Frustrum explicat: quibus leporariis assueverunt, et in quibus morati sunt. Sed verbo *soli* oppositum est omnia — *Aedificia*] Varr. *afficta*; Carr. et Steph. *afficta aedificia*. Edd. Gryph. 1542. 1592. in marg. *afficta*.

nulti. *Vivaria* autem, quae nunc vulgus
 dicit, sunt], quos *παράδεισους* Graeci appel-
 ant: quae *leporaria* Varro dicit, haud usquam
 aemini apud vetustiores scriptum. Sed quod
 pud Scipionem omnium aetatis suae purissi-
 re locutum legimus *roboraria*, aliquot Ro-
 ae doctos viros dicere audivi id significare,
 uod nos *vivaria* dicimus; appellataque esse
 tabulis roboreis, quibus septa essent: quod
 enus septorum vidimus in Italia locis pleris-
 ue. Verba ex oratione eius contra Claudium
 Asellum quinta haec sunt: *Ubi agros optime
 ultos atque villas expolitissimas vidiisset, in
 is regionibus excelsissimo locorum murum
 statuere aiebat: inde corrigere viam, atque*

§. 4. *Autem*] Accessit ex codd. Gron. (v. not.
 p.) edd. vett. et Steph.; nescio quis primus post
 Steph. omiserit; om. iam Thys. Antea edd. vett.
 Muscul. et fuerunt pro fuere, quod dedit Ald. cum
 int. Mox Iunt. om. v. sunt. — *Quae*] *Quae au-*
 m Ald. Basil. 1519. Ascens. Steph. In codd. haec
 git Gron. *Vivaria a. quae nunc vulgus quos Gr.*
 op. gr. *quae lepor. V. d., haud usq. m. ap. anti-*
 vires scr.; recepit Long. Ad v. vulg. intellig. ex
 q. appellat, si quidem v. dicit omitti cum codd.
 alueris. Gron. coniecit: *Viv. autem, quae nunc*
vulgus, quos Gr. app. παρ., quaeque lepor. V., dici
ad etc.; ita in vulgus, quemadmodum inceperat,
 ingitur haec censura, non in Varronem.

§. 5. *Scipionem*] Cf. Cicet. de Or. 1, 49.

§. 6. *Asellum*] Edd. vett. *Asellium*. — *Atque*]
 que pro et dederunt Reg. Rot. et Sciopp. — *Excel-*
simo loc. mur.] Reg. et Rot. exc. *locorum mu. stat.*
 ron.: Putes librarium, quem secuti sunt, qui utrum-
 de exemplar effecerunt, quum per errorem tres po-
 teriores literas vocis *murum* ante tempus scriptis-
 se, reliquas, quas praetermiserat, deinde tamen sub-
 iunxerunt, ut fuere: *excelsissimo loco murum*, quem

per vineas medias, aliis per roborarium, atque
 7 que piscinam, aliis per villam. Lacus vero
 aut stagna [, quae] piscibus vivis coercentur
 clausa, suo atque proprio nomine piscinas no-
 8 minaverunt. Apiaria quoque vulgus dicit lo-
 ca, in quibus siti sunt alvei apum: sed nemi-
 nem eorum ferme, qui incorrupte locuti sunt
 9 aut scripsisse memini aut dixisse. Marcus au-
 tem Varro *De Re Rustica* tertio: *Μελισσῶνες*
 inquit, ita facere oportet, quae quidam me-
 laria appellant. Sed hoc verbum, quo Var-
 rus usus est, Graecum est: nam *μελισσῶνες* ita e-
 cuntur, ut *ἀμπελῶνες* et *δαφνῶνες*.

admodum in edd. vett. ante Iunt. est. Nisi ma-
 turrim, ut speculam significet. Linc. locorum ma-
 stat.

§. 7. Aut] Vulg. et; aut dant Reg. Rot.
 Linc. — Quae] Pronom. om. iidem libb.; hinc
 cis se iunxi cum commate praecedente; post cla-
 ponere possis maiorem interpunctionem. Gron.
stagna piscibus coercendis clausa; vivis magnop-
suspectum erat I. Gronovio, etsi ante dixerit Ge-
in quibus ferae vivae pascuntur; itaque coni. stagna
piscis, quibus continentur, clausa. Varr.: Piscis
dico eas, quae in aqua dulci aut salsa inclusos
beat pisces ad villam. Steph. ita locum interpun-
viv. coercentur, clausa suo etc.

§. 8. Quoque v. dic. loc.] Edd. vett. ante Iunt. h.
 quoque dici loca, omissa v. vulgus. — Sunt]
 ex Reg. et Rot.; vulg. inde ab Iunt. v. omissa
 erat; sint dedit Steph. cum edd. vett. — Eorum
 Pronom. omitt. Reg.

§. 9. Tertio *μελισ.*] Cap. 16, 12. ubi locus
 ter legitur. cf. Carr. Emendd. 2, 8. Steph. cum e-
 vett. *μελισσῶνες*; hae praeterea addunt: *ut ἀμπελ-*
νες et (Ald. id est) δαφνῶνες; quae vv. postea o-
 Mox eadem edd. dant *appellabant*. — *Μελισσῶ-*
 Sciopp. et edd. vett. praeter Ald. *melissones*; Lau-

CAPUT XXI.

Super ea videre, quod Graeci ἀμαζον, nos
 ptemeriones vocamus, ac de utriusque vocabuli
 ratione et origine.

Ab Aegina in Piraeum complurculi earum 1
 disciplinarum sectatores Graeci Romani-
 le homines eadem in navi transmittēbamus.
 ex fuit, et clemens mare, et anni aestas, coe- 2
 tique liquide, serenum. Sedebamus ergo in
 ppi simul universi, et lucentia sidera con-
 lerabamus. Tum [quispiam ex iis,] qui eo- 3
 in in numero Graecas res eruditi erant,
 id ἀμαζα esset, quid ἀρστος, quid βωμης, et

n. n. antea etiam προμαζονες scribendum esse
 mui Steph. Specim. Emend. p. 192. Alias enim
 tum videri, quod a Gellio annotatum sit, verbum
 μαζονες Graecum esse. Pro et ἀρστος id est
 v. Carr. l. i. emendat: item d.

CAP. XXI. §. 1. Transmittēbamus] Ita Reg.
 Oxonn. et edd. vett., eo tantum discrepantes,
 od transmittēbamur vel transmittēbantur exhi-
 nt. Steph. edidit: trāmittēbamus. Cf. Schneid.
 ammat. lat. 1, 2: p. 609 sqq. V. tamen 17, 6, 6.
 line varietate est tramitt. cf. 10, 26, 1. 17, 11.
 18, 2, 4.

§. 2. Anni] 19, 5.; aestate anni flagrantissima,

§. 3. Tum quisp. ex iis] Edd. vett. et Steph.
 m quisp. ex iis qui; vv. media q. ex iis igno-
 u Reg. Rot. Linc. Sciopp.; delevit I. Gron., ut
 sqq. (§. 6.) orta. Cum, qui eod. in n. edidit
 g. operatum credo vitio. — P id ἀρστος] Haec
 vv. et mox v. ἀρστος non e in Reg. Rot.
 Linc. Et certe, quum perspicue Homerus ἀρστος
 μαζονες dicat non nisi vocabulo differre, quum res
 eadem, vix videtur aliter egisse Gellius, quam ut

quaenam maior ἀπτερος, et quae minor, cui
ita appellata, et quam in partem procedenti
noctis spatio moverentur: et quamobrem Ho-
merus solam eam non occidere dicat, cum e-
quaedam alia [non occidant]: scite [tum] ista
4 omnia ac perite diserebat. Hic ego ad no-
stros iuvenes convertor, et: Quid, inquam
vos opici dicitis mihi? Quare, quod ἀπτερος
Graeci vocant, nos *septemtriones* vocamus
5 Non enim satis est, quod septem stellas vide-
mus; sed quid hoc totum, quod *septemtriones*
dicimus, significet, scire, inquam, id prolixius
6 volo. Tum quispiam ex his, qui se ad literarum
memoriasque veteres dediderat: Vulgus, in-
quit, grammaticorum *septemtriones* a solo

Mss. indicant. *I. Gron.* Certe vero pro posteriori
ἀπτερος vox ἀπτερος repetenda foret propter inter-
sita vv.: quid β. — *Spatio*] Edd. vett. inde a *la*
spatium. Edd. Gryph. in marg. hab. *spatio*. — *Im-
merus*] Il. 2, 487 sqq. — *Cum et q.*] Ante *q.*
edebatur: *cum et q. alia scite, tum ista* etc.; *tum*
non apparet in codd.; hinc Gron. *tum et q. alia*
scite ista — *disserebant*; omissis vv. *non occ.*,
addidit Carr. Vv. *non occ.* facile ex antecedd.
pleri possunt; *tum*, quia initio huius periodi positum
longius aberat, a Gellio repetitum videtur.

§. 4. *Et*] Copulam om. edd. vett. ante Iunt.
Opici] Reg. Rot. *Opicii*, Linc. *Opidici*; edd. vett.
oppidici; nostrum hab. Ald. cum Iunt. Ed. Gryph.
1592. hab. *opifici*, et in marg. *opici*. Significat
homines rudes, imperiti, v. Turneb. *Advers.* 10,
et Thys. *Infr.* 13, 9, 4.

§. 5. *Quid hoc tot.*] Vatic. et Sciopp. *quid et hoc*;
unde Gron. *sed etiam quid hoc*. Iunt. si *q.*
hoc tot. Deinde edd. vett. ante Iunt. hab. *signifi-*

§. 6. *Memoriasque*] Comparant Gallor. *Mé-
moires* cf. 7, 8, 10, 12. — *Dediderat*] Carr. (*Stet-*
dediderant, in vitis libb.

ero stellarum dictum putat. *Tripyres* enim 7
 r sese nihil significare aiunt, sed vocabuli
 se supplementum: sicut in eo, quod *quin-
 atrus* dicamus, quod quinque ab Idibus die-
 m numerus sit, *atrys* nihil [significat]. Sed 8
 quidem cum L. Aelio et M. Varro, sen-
 , qui *triones* rustico certo vocabulo boves
 pellatos scribunt, quasi quosdam *terriones*,
 est, arandae colendaeque terrae idoneos.
 que hoc sidus, quod a figura posituraque 9
 quia simile plaustris videtur, antiqui
 eorum *quater* dixerunt, nostri quoque ve-
 es a bubus iunctis *septemtriones* appella-
 it; id est, [a] septem stellis, ex quibus
 si iuncti *triones* figurantur. Praeter hanc, 10
 uit, opinionem id quoque Varro addit, du-
 re sese, an propterea magis hae septem
 lae *triones* appellatae sint, quia ita sunt
 e, ut ternae stellae proximae quaeque in-

§. 7. *Dicam.* Sic pro *dicim.* hab. codd. et add.
 Mox. y. significet om. codd. vet. Et ab inter-
 e additum videri potest, cum facile intelligatur.

§. 8. *L. Aelio* Edd. vet. praeter Ald. (quae habet
 l.) exhib. *L. Euel.* *Cerro* Fulv. Lano. Rega-
 lot. *caetero*; quod Gron. accipiendum esse pro
 pro *caetera* (quod 2. 7. 3.) vel *caetero* qui, nisi
 in alterum legendum sit. GL. Varr. de Lib. I.
 serv. ad Ming. Ann. 1. 744. 3. 546. *Terriones*
 long. *terriones* in 1. 207. in 1. 207. in 1. 207.

§. 9. *Pueri* Cod. Guelf. *robis*, (cf. Schneid.
 mm. lat. 2. 1. p. 68.) dein *appellaverunt*. *L. A.*
 positionem non agnoscunt codd. Gron. et Guelf.
 pro stellis habet *stellas*. *L. A.* [triones] dat. *triones*
 postea, *triones*, appell. *L. A.* [triones] dat. *triones*
 §. 10. *appellatae* Reg. *appellatae* *L. A.* unde
appellatae in 1. 225. *Quaeritur*
 Guelf. *quaeritur* in 1. 225. *Quaeritur* in 1. 225.

- brumalis*, quae sunt, *θεριναὶ τροπαὶ καὶ χειμεριναὶ*. Item cadit sol non in eundem semper locum. Fit enim similiter *occasus* eius, aut *aequinoctialis*, aut *solstitialis*, aut *brumalis*.
- 7 Qui ventus igitur ab oriente verno, id est aequinoctiali venit, nominatur *Eurus*, ficto vocabulo, ut isti *ετυμολογικοὶ* aiunt, ο ἀπὸ τοῦ εὐρύς ῥέων. Is alio quoque a Graecis nominatur *ἀπηνιῶτης*, [a] Romanis nauticis *Subsolanus* cognominatur. Sed qui ab aestiva et solstitiali orientis meta venit, Latine *Aquilo*, Graece dicitur; eumque propterea quidam dicunt ab Homero *αἰθρηγενέτην* appellatum: *Boream* autem putant dictum ἀπὸ τῆς βοῆς, quoniam niam sit violenti flatus et sonori. Tertius ve-
- 10

θεριναὶ τροπαὶ] Reg. tantum hab. *χειμεριναὶ τροπαὶ*, unde Gron. suspicanti est, [v. *θεριναὶ καὶ χειμεριναὶ*] interposita esse, ubi illis *εὐρύς ῥέων* non fuerit; scripsisse Gell. aut *solstitialis*, quae *θεριναὶ*, *brumalis*, quae sunt *χειμεριναὶ*.

§. 7. *Ετυμολογικοὶ*] Reg. *Ετυμολογικὴ*; Gron. *ετυμολογοί*. Cod. Guelf. *ετυμολογικοὶ* [G. *ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΙ*] aiunt. — [O] Addidit Long. ex cod. Reg. suader. I, Gron.; accessit Sciopp. — [*Βαῦς*] Recepi ex eodem libb. et Fulv. V. Non, Marcell. sub v. *Eurus*.

§. 8. *Ἀπηνιῶτης*] Reg. *ἀπηνιῶτης*, et utrovis modo recte scribi volunt. Gron. V. Burmann. I. I., p. 3, col. 2. — [A] Praepositio deest in Reg. et, Gron. deleuit Long. Equidem tantum *uncis* seiuncti; praepositiones in huiusmodi exemplis repetere solet G. V. 4, 1, 14. 10, 19, 1. 11, 18, 17, 12, 14, 6. 11, lemma 14, 2. 13, 11, 1. [v. *ἀπηνιῶτης*].

§. 9. *Homero*] Od. 3, 296. = *Boream*] E. ante Ald. *Boream* hab. pro *Boream*, v. Schne. Gramm. lat. 2, 1. p. 32. 11, 17, 9, 24. cf. Non.

§. 10. *Ventus*] Eadem add. praeter Iust. *ventus* est; v. est facile intelligas; Otho: Scilicet mutave-

tus, qui ab orienti hiberno spirat; *Volturnum* Romani vocant; eum plerique Graeci mixto nomine, quod inter *Notum* et *Eurum* sit, ἐν-
 νοτον appellunt. Hi sunt igitur tres venti 11
 orientales: *Aquilo*, *Volturnus*, *Eurus*; quo-
 um medius *Eurus* est. His oppositi et con- 12
 rarii sunt alii tres occidui: *Caurus*, quem
 olent Graeci ἀργέστην vocare; is adversus *Aqui-*
 onem flat: item alter *Favonius*, qui Graece
 vocatur ζέφυρος; is adversus *Eurum* flat: ter-
 tius *Africus*, qui Graece [vocatur] λίψ; is ad-
 versus *Volturnum* facit. Eae duae regiones 13

unt, quod eos lateret haec ἀνακλούδω dicta esse,
 nemadmodum ap. Plin. Epist. 10, 34.: *Ego -- vide-*
is mihi; Lucan. 3, 46.: *Caesar -- non illum*. Au-
 tor. de bell. Afric. 25. *Tuba -- non est visum*. v.
 Cort. ad Sallust. Jug. 30. I. Gron. comparat supr. c.
 13, 4.: *Gracchus -- sequebantur*; quod non omnino
 me quadrat. v. Ruddimann. II. p. 389. not. 79. Edd.
 quaedam (Gryph.) *tertium ventum*, ita ut post spi-
 rat comma tantum ponendum sit. — *Volturnum*
 la codd. pro (Guelf.) *Vult.* h. l. et post. v. Schneid.
 l. 1, 1. p. 31.

§. 11. *Eurus*] Cod. Guelf. *Eurus quoque med.*
 est.

§. 12. *Caurus*] Qui et *Chaurus* (ut hab. cod.
 Guelf.) et *Chorus* et *Corus* appellatur. v. Thys. Sal-
 m. ad Solin. p. 1245. — *Αργέστην*] *Εργέστην*
 ciopp. V. vocare om. cod. Guelf. — *Aquilonem*
 unt *vulturnum*. Vv. item alter -- *Eur.* flat om. cod.
 Guelf. — *Vocatur λίψ*] Reg. qui Graece Λειψ; omis-
 v. vocatur; quod uncis seiunxi. Pronomen is;
 od sequitur, om. cod. Guelf. — *Facit*] V. *facit*
 ederunt Reg. aliquae codd. Gron. pro *flat*. Com-
 trat Gron. locutionem: facere cum aliquo, i. e. par-
 bus alicuius stare; contrarium: adversus al. facere.

§. 13. *Eae d. reg.*] Cod. Guelf. *haec duae reg.*
 ort. *hae du. r.* dare voluit.

si finibus Apuli eodem, quo ipsi sunt, nomi-
 22 ne Iapygem dicunt. Eum esse propemodam
Caurum existimo: nam et est occidentalis, et
 23 videtur exadversum *Eurum* flare. Itaque Vir-
 gilius Cleopatram e navali proelio in Aegy-
 ptum fugientem vento Iapyge ferri ait. Equum

orae) proficiscentem quasi finibus Apuli (Iunt. *Apulia*; Ald. *Appuliae*) eodem, et (Iunt. Ald. quo pro
 ipsi nomine Iapygem dicunt. Vv. quasi finibus *A*
 sustulit Carr.; quasi finibus suis i. e. limine, regi-
 ne sua, legend. esse coniecit Burmann. ad Ovid. M.
 2, 160. Reg. et Rot. *Iapigia* (Rot. *Iapiga*) ipsius
 proficiscentem quasi finibus. *Apulia* eodem quo
 sunt nomine. Fulv. *Apuli* eod. quo ipsi s. n.; *Lim*
 ipsius ore proficiscentem *apulia* eod. quo ipsi. Scio
Ἰαπυγία ipsius *Apuliae* ore proficiscentem quae
 finib. *Apulia* eod. quo ipsi s. Vocem *Apuliae* s.
 notavit; quasi ignorarent eam Mss. Cod. Guelf. ut
 tigne. G. ipsius ore proficiscentem quasi finibus *Ap*
lie eodem quo ipsi nom. (sunt om.) *yapigem*
 Salmas. con. *Iapygiae* sinus ore proficiscentem,
 est *Garganus*, *Apuli* eodem; coll. Appuleio de M.
 lib. 1.: Appuli Iapygem vero ex Iapyge sinu, id
 ex ipso Gargano venientem. Reprobavit Gron.
 suspicatus est: *Iapygiae* pro terrae praetendens
 (i. e. excubantem quasi in specula) quasi finibus
Appuli eodem, quo ipsi sunt, nom. *Iap. d.* Lecti-
 nem nostram ita explicat I. Gron.: *Iapygiae* ip-
 ore intelligo, non ex parte Italiae magis occidentem
 orientem hunc ventum dici, sed in sola Iapygia,
 in huius ore concipiatur, et sic emittat eum in
 gia: proficiscentem quasi finibus non illic man-
 tem, ut tantummodo agnoscatur in Iapygia, sed
 extra eam sit notus; quum *Circius* assiduus in *G*
 lia remaneat. cf. Torrent. ad Hor. Carm. 1, 3.
 sine codd. cura haec aliter constituit.

§. 22. Et] Copula et accessit ex edd. vet.
 cod. Guelf. — Exadversum] Ita Reg.; vulg. adver-

§. 23. Virgilius] Aen. 8, 710. —

quoque Apulum, eodem quo ventum vocabu-
 24 ne *Caecias*, quem Aristoteles ita flare di-
 cit, ut nubes non procul propellat, sed ut ad
 se vocet, ex quo versum istum proverbial-
 m factum ait:

— — κακά

Ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκων, ὥς ὁ Καικίας νέφος.

25 praeter hos autem, quos dixi, sunt alii pluri-
 riam venti commenticii et suae quisque re-
 gionis indigenae; ut est Horatianus quoque
 ille *Atabulus*, quos ipse quoque exsecuturus
 si addidissemque eos, qui *Etesiae* et *Pro-*

[appellavit] Aen. 11, 678.

§. 24. *Caecias*] Pro *Caec.* cod. Guelf. *Chaetias*.
 — *Aristoteles*] Meteorol. 2, 6: Deinceps pro *flare*
 id. ante Iunt. hab. *infl.* — *Κακά*] Reg. "Ἐλκων ἐφ'
 αὐτὸν ὥς καικίας, unde Gron.: ἔλκων ἐφ' αὐτὸν
 ἐφ' αὐτὸν, Sciopp.) ὥς ὁ Κ. νέφος; et sic quoque
 ad Appul. de Mund. p. 396. et Aristotel. l. l. scri-
 bendum esse; si κακά retinere volueris, ad vers. an-
 cedentem pertinuisse. Fulv. λέκων φεαυτὸν ὥς
 καικίας νέφος, unde Muret. (Epistol. 2, 6.) nostrum
 dicit. Plutarch. praeept. Politic.: εἴτα ἤδη πάντα
 ἢ ἄλλον βίον Ἐλκων ἐφ' ἑαυτὸν, ὥς τε Καικίας
 φη. Senec. Natt. Quaest. 5, 16. 17.

§. 25. *Et*] Copula et accessit e Reg., suadente
 — *Horatianus*] V. Horat. Sat. 1, 5, 78. Plin.
 N. 17, 24. Ceterum v. est quod praecedat om.
 id. ante Iunt. Deinceps Rom. exhibet: *orōis* (i. e.
 orationis) quoque ille ad *Apulos*, Brix. et Ven. *orōus*
 id. ad *Ap.*; recte Bonon. *Oratian. q. il. Atab.* Be-
 d. Annot. (Thes. Grut. V. 1. p. 224 sq.) *Hora-*
usque ille At. Cod. Guelf. *orationus* (quoque om.)
 ad *apulos*. — *Atabulus*] Vet. cod. Sciopp. *Ata-*
us. cf. Senec. l. l. — *Etesiae*] Cod. Guelf. et *asie*.
 Plin. H. N. 2, 47. Colum. 2, 21. v. Thys. et

- dromi* appellitantur, qui certo tempore anni, cum canis oritur, ex alia atque alia parte coeli spirant: rationesque omnium vocabulorum, quoniam plus paulo adhibi, effudissem, nisi multa iam prorsus omnibus vobis reticentibus verba fecissem, quasi fieret a me ἀπορίας ἐπιδεικτική. In convivio autem frequenti loqui solum unum, neque honestum est, inquit, neque commodum. Haec nobis Favorinus in eo, quo dixi, tempore apud mensam suam summa cum elegantia verborum, totiusque sermonis comitate atque gratia denarravit. Sed quod ait, ventum, qui ex terra Gallia flaret, *Circium* appellari, M. Cato tertio libro Originum eum ventum *Cercium* dicit, non *Circium*. Nam cum de Hispanis [Alpinis] scriberet, quod

Ald. Manut. De Quaestis per Epist. 1, 6. — Appellitantur] Ita Reg. Rot. pro appellantur. Dein cod. Guelf. cum comicum canis orit. — Spirant] Nonne mo e scriptis prospirant. Gron. Deinceps cod. Guelf. pro rat. hab. omnesque omni. voc. — Quoniam] Reg. et Rot. qm, i. e. quoniam; vulg. quia. Mox paulo om. Iunt. Tum cod. Guelf. dat addidi pro adhibi. — Effudissem] Reg. effusissem; Rot. effussissem. Gebhard. Antiqq. L. L. 1, 15.: effutissem; coll. 5, Deinde prorsum hab. edd. ante Iunt. pro prorsum. Tum fecisset Guelf. — Quasi] Reg. qm. Guelf. qm, i. e. quoniam. Iunt. quasi quam fieret. — Ἐπιδεικτική] Reg. ἐπιδεικτικτική; I. Gron.: ἐπιδεικτικτική; ab ἐπιδεικτικόν, i. e. ἐπιδεικτικόν, cf. Cresc. Theatr. Rhetor. 3, 5.

§. 28. *Circium*] Cod. Guelf. circum, mox circium, tum circum; postea ventus circius cum loquatur. Huc cum impl. (sic!). — Tertio lib. Or.] Sciopp. edd. vett. in libris Orig.; Iunt. Ald. et cod. Guelf. in libro Or. omisso numero.

§. 29. *Hispanis Al.*] Post v. *Hispanis*, pro quod

citra Hiberum colunt, verba haec posuit: *Sunt in his regionibus ferrariae, argenti fodinae pulcherrimae, mons ex sale mero magnus: quantum demas, tantum accrescit. Ventus Tercius, cum loquare, buccam implet: armatum hominem, plaustrum oneratum percellit.* Quod supra autem dixi, Etesias ex alia et alia 30
 coeli parte flare, haud scio an secutus opinio-
 nem multorum temere dixerim. P. enim Ni- 31
 cidii in secundo librorum, quos *De Vento* com-
 posuit, verba haec sunt: *Et Etesiae et Austri universarii secundo Sole flant.* Consideran-
 dum igitur est, quid sit secundo Sole.

Guelf. hab. *his aptius*, edd. vett. add. *Alpinis*, in
 ma voce vitium latere mihi videtur. Pro *citra* Iunt.
 t Guelf. hab. *circa*. — *Sunt*] Cf. Strab. 4, 1. p.
 193. ed. stereot. Ceterum Guelf. Reg. Rot. Linc.
 hab. *sed* pro *sunt*. Gron. coni.: *Stricturae in reg.*
 f.; id verbum ei rei proprium esse. v. infr. — *Ac-*
rescit] Rot. *adorrescit*; Reg. *adoresc.*; Gron. *adole-*
cit. — *Oneratum*] Cod. Guelf. *honeratum*. V. c. 3, 2.

§. 30. *Dixi*] Dixerat Favorinus; intellig. Gell.
 a persona Favorini; s. leg. *dixit* et mox *dixerit*,
 mod suspicatus est Gron. Pro *Etes.* cod. Guelf.
 hab. *G.* ita ut Graece *Ετης*. scribendum videatur.
 princeps et pro *atque* dedi ex Guelf. et edd. vett.
 praeterea cod. Guelf. hab. *et alia ex parte coeli*;
 ex scio a^t (sic!). Iunt. pro *an* hab. *ut*.

§. 31. *Enim*] Partic. *enim* accessit e Reg. —
 f.] Dedit idem et Rot. Graece autem scripsi voc.
 eq. (quod primus dedit Steph., quum edd. vett. om.
 am praecedente *et*.) Reg. secutus et Long.; acce-
 t Linc., qui hab. *gs et austri*; et Sciopp., qui
 tiam omisit; atque Guelf., ubi est: *G et austri*. —
considerandum] Cod. Guelf. *Consid. est ergo quid*
it. — *Secundo*] Pontan. *Analect.* 1, 10. et Salmas.
 d Solin. p. 1261. comparant: secundo amne deflue-
 e; ventus non contra cursum solis flat, sed a sole

CAPUT XXIII.

Consultatio diiudicationeque locorum facta ex
comoedia Menandri et Caecilii, quae *Plocium*
scripta est.

- 1 Comoedias lectitamus nostrorum poë-
rum sumtas ac versas de Graecis, Menand-
ac Posidippo aut Apollodoro aut Alexide,
- 2 quibusdam item aliis comicis. Neque, cum
gimus eas, nimium sanè displicent, quin le-
de quoque et venuste scriptae videantur, pro-
- 3 sus ut melius posse fieri nihil censeas.
enim si conferas et componas Graeca ipsa,
de illa venerunt, ac singula considerate atque
apte iunctis et alternis lectionibus committis
oppido quam iacere atque sordere incipere
quae Latina sunt: ita Graecarum, quas aen-

fertur. cf. Senec. l. 1. *Verger: Un vent qui
souffle point contre le cours du soleil, est
souffler suivant le cours du soleil.*

CAP. XXIII. §. 1. *Ac]* Aut Sciopp.; edd. B.
Venet. et Bonon. et. Deinceps cod. Guelf. hab. *Posi-*
sidio; *Posidio* Sciopp. Iunt. Ald. Steph.; *Posodio*
vett.; *Posidonio* Rot. Nostrum hab. Mosell. in m.
et ex Lilio Gyraldo editio a. 1651. — *Alexide]*
Guelf. *Alaxide*.

§. 2. *Neque]* Ita tres codd. Gron. et Sciop.
Linc. et Guelf. *neque tamen leg.*; Guelf. pro
dat. *nichil* (sic!) i. e. *nihil*. Vulg. *atqui cum l.*
nihil s. displ. Steph. Specim. Emendd. p. 193.
lebat: *Atqui — displicent: quin — videntur.*

§. 3. *At enim]* Sciopp. et cod. Guelf. et en-
Ac] Guelf. et, deinde pro *committas* hab. *con-*
ctis; tum *nequerunt* pro *nequiver.*; postremo omi-
v. *obsol.* bis exhibet *nuper.*

iri nequiverunt, facetiis atque luminibus obs-
 cescunt. Nuper adeo usus huius rei nobis 4
 enit. Caecilii *Plocium* legebamus: haudqua- 5
 nam mihi et qui aderant displicebat. Libi- 6
 m est, Menandri quoque *Plocium* legere, a
 to istam comoediam verterat. Sed enim, 7
 istquam in manus Menander venit, a prin-
 pio statim dii boni! quantum stupere atque
 gere, quantumque mutare a Menandro Cae-
 ius visus est! Diomedis hercle arma et Glau-
 non dispari magis pretio existimata sunt.
 cesserat dehinc lectio ad eum locum, in 8
 to maritus senex super uxore divite atque
 formi querebatur, quod ancillam suam, non
 cito puellam ministerio, et facie haud illi-

§. 5. *Plocium*] Iunt. hic, mox et in lemmate:
Plocium. Guelf. *Cecilium plotum*; mox *Plotium*.

§. 6. *Est*] Sciopp. et Guelf. *et*.

§. 7. *Sed*] Guelf. *Sunt*. v. c. 22, 29. ubi vitium
 trarium. — *Quantumque*] Reg. *quaecumque*, un-
 Gron. *frigere*, (sc. in illis) *quaecumque mutua-*
a M., C. v. est. Otho ad 13, 3. propter *quae-*
que legend. censet: quaecumque mutuare - visus

Pro *mutare* i. e. *mutari*, (ut Varr. dicit *mutat*
re) edd, inde ab Ald. exhib. *nutare*, quod im-
 pavit iam Palmer. Spicileg. 14. p. 866. V. 4. Thés.
 — *Hercle arma*] Reg. *herclea merca*, Rot. *her-*
merca, Scheff. et Guelf. *hercle amecta*, (s. *Ame-*
) Linc. *hercle amerta*, alius: *hercle armamenta*.
 um latere intellexit Gron., qui coni. *hercle ápor-*

Munera pro *arma* suspicari possis. cf. Horat.
 1, 7, 16 sqq. Plin. Epist. 5, 2, 2. Hom. Il. 6,
 sqq. 236. — *Existimata*] Gron. cum Ald. dedit
im. Nostrum confirmant Guelf. et edd. ante Ald.
 n. Mostell. 1, 1, 73.: *Abiit*, neque, quod dixi,
 si existimat. Cornel. Nep. Cat. 1, extr.

§. 8. *Haud*] Pro *non* e Reg. restituit I. Gron.
illiberali Lips. Elector. 1, 21. fin. e libb. vett.

berali; coactus erat venundare suspectam uxorem quasi pellicem: nihil dicam ego, quantum differat. Versus utriusque eximi iussi, et alii ad iudicium faciendum exponi. Menander sic

Ἐπ' ἀμφοτέρων ἴν' ἐπικλήρος ἦ —

Μέλλει καθευδήσιν κατεργάσασα μέγα

Καὶ περιβόητον ἔργον. Ἐκ τῆς οἰκίας

Ἐξέβαλε τὴν λυπούσαν, ἣν ἐβούλετο,

Ἰν' ἐπιβλέπωσι πάντες εἰς τὸ Κρεωβύλης

Πρόσωπον. Ἡ γ' εὐγνώστος εἶχε με γυνή

illaetabili malebat; quod displicebat Gronovio. *Liberalis forma, facies* alibi legitur. — *Dicam]* Guelf. *inquā* (inquam). — *Quantum dif. etc.]* H. v. operarum vitio in edit. Gron. nulla interpunctione facta legebantur; nullo vero sensu. Equidem *post differat* punctum posui. Lectio autem perfecta plurimam partem est ab emendatione Gronovii. Olim erat: *quant. differat versus utriusque eximii sit satis aliis ad iud. etc.* Pro *eximius*: *sit s. inter. con. ecce mihi sit satis*; coll. 10, 24: *ecce. Guelf. Verisim. 2, 24.: quantum differat. Versus utriusq. eximios sit satis aliis etc.* Vv. *quantum differat* cum Gron. intellig. quantum diff. inter eos. Guelf. Rot. Reg. et Linc. hab. *utrinque eximius si et aliis*; unde nostram lectionem et Gron.; loqui Gellium, ut soleant veteres, in studiis adiutores anagnosta vel librario utentes. cf. 3, versum Laberii notari iussi.

§. 9. Ἐπ'] De his vv. quos cum Heringa ad sui, quum olim aliter essent dispositi, consulere omnino est Meineke, Menand. et Philemon. R. p. 142 sqq. — Ἀμφοτέρων] Gron. intelligi per ἀκοήν censebat. Alii aliter. v. Meineke, μέλλειν scripsi cum Grotio (Excerpt. p. 741.) et quae. — Κατεργάσασα] Sciopp. κατεργάσατο. Ἐβούλετο] Ita edd. ante Ald. Vulg. βούλ. — γ' e.] Eaedem ἦ τ' e. — Εἶχε] In marg. cod. T. ὥς μ' εἶχε; deinceps Sciopp. pro με γυνή dat. μὴν ἢ. —

Διαποινα, καὶ τὴν ὅψιν ἦν ἐκτάσσειναι σου.
 Ὅρος ἐν πηθήκοις. Τί τὸ λεγόμενον ἐστὶ δὴ;
 Γούτο σιωπῆν βούλυμα. πῆν. σῆν. πῆν. πῆν.
 Πολλῶν κικῶν ἀρχηγόν. Οἶμοι Κρεωβύλην
 λαβεῖν ἐμέ, καὶ δέκα τέλειτα. ἡ ἰδίαν σου.
 Γύναιον αὖσα πηχίως· εἰ τ' ἐστὶ τὸ
 Φρύγγει εἰπὼς ἀνυπόστατον. Διαποινα καὶ
 Τὸν Ὀλύμπιον, καὶ Ἀθηνᾶν, οὐδαμῶς.
 Παιδισκάριον, θεραπευτικόν. δὲ λόγου. πῆν.
 Τάχιον ἀπαγιάθω δά τις, ἢ ἀρ' ἀντισαγάγοι.

Caecilius hntem sic:

10

Sen. *Is demum miser est, qui aerumnarum
 suam nequit*

*Occultare. Ma. Fere ita me uxor, forma
 et factis facit.*

*Si taceam; tamen indicium [est]. Quae,
 nisi dotem, omnia*

[H] Vulg. εἴ. Sciopp. ὦν. Hering
 Nostrum dedit Grot. Mox edd.
 ται, omisso τε, in seqq. — Τί
 et coniecit: τὸ τοι. Alia v. ap.]
 in translatione: *Se. Quid tandem*
 — Κρεωβύλην] Legend. b. l. at γ. 5.
 etiam de seqq. quas sic legit: λ. εἰ
 τον [ᾧ σοῖ] γύν. οὐσαν. π. —
 Ald. γυναικῶν, quod in marg. ha-
 dito v. *Fortassis. V. Meinek. —*
 Sciopp. δία. Ap. Meinek. Μὰ τὸν
 Ἄδ. — Παιδισκάριον] Ita etiam
 σχάριον. Idem mox δὲ καὶ. — Ἀρ] Sciopp. ἀρ' ἀν-
 τις ἀγάγοι. Edd. ante Ald. ἢ ἀρ' ἀντίκα γύνυν. In
 translatione: hanc quispian abigat, quaeque atrillam
 referat.

§. 10. *Sen.* Ald. *Senex is dem. etc. — Fere ita]*
 Sciopp. et edd. vett. *ferre. Cod. Guelf. ferre me. ita*
 ut. Falster, in Nov. Kraus. p. 141. conā, *ferre ista.*
 — *Est]* Verb. deest in Reg. et Guelf.; delavit Long.

Quae nolis, habet: Qui sapit, de me discet
qui, quasi

Ad hostis captus, liber[e] servio, salva ur
be atque arce.

Quae mihi quidquid placet: eo privatu' vi
me servatum?

Dum eius mortem inhio, egomet vivo mor
tuus

Inter vivos. Ea me, clam se, cum me
ancilla ait.

Consuetum. Id me arguit. Ita plorand
orando,

Instando atque obiurgando me obtudit,
eam

Vendumdarem. Nunc credo inter suas
qualis

Et cognatas sermonem serit: Quis vest
rum fuit

Pro indic. Guelf. iudic., pro quae dat qui. —
hostis] Sic codd. (Guelf. *ad hostes*) edd. vett. (*ab hostis*; Iunt. *ab hostes*) et cum Carr. Steph. (*hostes*). Ald., scilic. ut vitium Iunt. corrigeret, *ab hoste*; secutaeque sunt Basil. Ascens. Gryph. *Libere]* Sciopp. Gron. et cod. Guelf. *liber*. Ego *ber servio*. — *Urbe]* Quae praestat libertatem *bus*. Gron. — *Mihi]* Edd. Gryph. 1542. 1591 marg. hab. *nihil*. Deinceps eadem et ed. a. 1 cum cod. Guelf. Iunt. Ald. hab. *quicquam*. — *privatu']* Edd. vett. *eo privatum*. Steph. *eo pr*
tu' vin' me 3.? Thys. *privatum it*. Sciopp. et Guelf. *privatu*. Gron. *eo privatum it vi me in*
tiis. — *Inhio]* Cod. Guelf. *in his ego me vivo*. *Se]* Pronom. *se* om. edd. ante Iunt. *clam secum* hab. cod. Guelf. — *Consuetum]* Consuevisse, *habuisse*. — *Orando]* V. *orando* om. cod. Guelf. *Uti eam ven.]* Reg. Rot. *eam uti venderem*. *Va*
rem hab. etiam Sciopp. — *Quis vest.]* Ita Reg. Rot.; *vestrarum* etiam Sciopp. Vulg. *quae vest*

*Integra aetatula, quae hoc itidem a viro
Impetravit suo, quod ego nus modo
Effeci, petico ut meum privarem virum?
Haec erunt concilia hodie. Differor ser-
mone miser.*

eter venustatem autem rerum atque ver- 11
um, in duobus libris nequaquam parem, in
equidem soled animum attendere, quod,
e Menander praeclare et apposite et facete
psit, ea Caecilius, ne qua potuit quidem,
atus est, enarrare. Sed quasi minime pro- 12
da praetermisit; et alia nescio quae mimi-
inculcavit. Est et illud Menandri de vita
inum media sumtum simplex et verum et

h. et edd. vett. *quae vostrum*. Guelf. Iunt. Ald.
e *nostrarum*. Edd. Gryph. in marg. *nostrum*.
antique pro *quae*. v. (Non, sub v. Quisquis. Rud-
ann. I. p. 200. not. 19. III, 1. — *Aetatula*] Cod.
[*et catula*. — *Itidem*] Guelf. Reg. Rot. Sciopp.
— *Sermone*] Cod. Guelf. *semper* mis.

§. 11. *Quod*] Steph. et Guelf. *quodque M*. —
ua potuit] Codd. *nequa potuit qui (quidem) co-*
est; (Guelf. *nequaquam quidem potuit quidem*
est.) inde Gryph. *neque potuit, neque con, est*;
con. *ne qua potuit quidem conatus est*; quam
lectionem recepi in locum vulgatae (inde a
Steph.); *nequaquam potuit, ne quidem conat*.
in qua offendit etiam *ne quidem*, V. Tursellin.
trac. p. 438. Edd. vett. pro *ne quidem hab*.
omisso *y*, *est*, post *conatus*. Nostrum adjuvat
potuit quidem con, est.

§. 12. *Quae mimica*] Ita codd. edd. vett. (Rom.
n.); *quae inimica* Brix. Venet. et Gryph.; *quasi*
Ald. (Iunt. *quasi minica*) unde Gulielm. Veris.
; *quae ab se mim*. Cod. Guelf. *quasi, is unica*.
[*est et ill*.] Edd. ante Iunt. dederunt. *Est et ill*.
uod nesc. q. p. pro vulg. *inculcavit*, et illud.

delectabile, quod, nescio quo pacto, omisit. Idem enim ille maritus senex cum altero sene vicino colloquens, et uxoris locupletis superbiam deprecans, haec ait:

Ἔχω δ' ἐπικλήρον Λάμιαν· οὐκ εἶρηκά σοι
 Τοῦτ'; οὐχί; κυρίαν τῆς οἰκίας.
 Καὶ τῶν ἀγρῶν, καὶ πάντων αὐτ' ἐκείνης
 ἔχομεν ἀφ' ὅλων χαλεπῶν χαλεπώτατον.
 Ἄπασι δ' ἀργαλέα ἐστίν· οὐκ ἔμοι μόνῳ,
 Υἱῶ, πολὺ μᾶλλον θυγατρὶ. Πράγμα ἄμαχον λέγεις,
 Ἐγὼ οἶδα.

13 Caecilius vero hoc in loco ridiculus magis, quam personae isti, quam tractabat, aptus atque conveniens videri maluit. Sic enim haec corripit:

Se. *Sed tua morosane uxor, quaeso, est?*
 Ma. *Quam? rogas?*

delectabile, nescio; omisiss. γν. est et quod. — Idem] Cod. Guelf. Item; post: hoc ait pro haec ait. — Λάμιαν] Casaub. ap. Torn. Λάμια. οὐκ εἶρ. σοι Τοῦτ'; οὐχί. Λαμία hab. etiam Steph. — Τοῦτ'; οὐχί] Sciopp. Τοῦτ' εἶτ' ἀφ' οὐχί. Grot. ταύτης inserit post οὐχί. — Καὶ πάντων] Ita quoque scriptum invenit Thys.: τῶν πατρῶων ἀντικρὺς μὲν ὅλων τῶν etc. Casaub.: δ' δ' ἐστὶ πάντων ὅσα ἐκ κείνης ἔχομεν Μεγάλων τε καὶ πολλῶν χαλεπῶν χαλεπώτατον. Ἀπασιν ἀργαλέα ὅτι οὐκ ἔ. μ., Τίῳ τε γὰρ πολὺ μ., καὶ θυγ. γρ. Πράγμα etc. Pro ἀφ' ὅλ. (Ald. ἀπ. ὅλ.) edd. Brix. Venet. et Bonon. Ἀπόλλων. Iunt. ἀπόλλων. Ed. Rom. Sciopp. et Vatic. Ἀπολλων, ὧς, quod secutus est Hering. v. Meinek. p. 145. Edd. Gryph. in marg.: fortassis ἀπόλλων s. ἀπολλῶν.

§. 13. *Ridiculus magis]* Cod. Guelf. *ridiculis magis quasi pers.* — *Corripit]* Iunt. et cod. Guelf. *corruit.* — *Quam? rogas]* Reg. Linc. Oxon. et Sciopp.

Se. *Qui tandem? Ma. Taedet mentionis,*
... quae mihi,

Ubi domum adveni ac sedi, extempla savium
Dat ieiuna anima. Se. Nihil peccat de savio.
Ut devomas volt, quod foris potaveris.

quid de illo quoque loco, in utraque comoe- 14
 ia posito, existimari debeat, manifestum est;
 eius loci haec ferme sententia est: Filia ho- 15
 minis pauperis in pervigilio vitiata est. Ea 16
 es clam patrem fuit; et habebatur pro virgi-
 ne. Ex [eo] vitio gravida mensibus exactis 17
 parturit. Servus bonae frugi, cum pro fori- 18
 us domus staret, et propinquare partum he-

uan erogas. Rot. *quam me rogas.* I. Gron. *quae,*
quum, me rogas? Cod. Guelf. *quam et rogas.*
 Balster p. 228.: *Quin morosa 'st. Salm.: ah! me*
rogas, i. va! me r. Gulielm. l. l.: uxor est, quae-
so? an rogas? — Quae mihi] Guelf. *qui mihi tibi*
advenit. — Ac sedi] Gulielm.: *assedi.* Deinceps
 add. vet. *ext. savium datat. Se. Ieiuna anima? Ni-*
hil (Bion. Nil) etc. Ald. cum Iunt. ext. suavium
Iunt. sat datur. ieiunia (ieiuna Iunt.) anima? Nihil
p. de suav. etc. Guelf. ex samum datur iei. anima.
— Dat] Gulielm.: *datat, mox: nil pec. savio. —*
Ut dev,] Iden *ut epomas.* Cod. Guelf. *nihil p, de*
anis ut dev. It. q. thoris putaveris. Sciopp-
nam hab. toris.

§. 14. *Existimari]* Edd. Rom. et Ald. *aestim.*
 Mox est post sent. addidi ex edd. vet. ante Iunt.
 ubi fort. propter praecedens est hoc neglectum est.

§. 15. *In]* Guelf. om. *in.*

§. 16. *Patrem]* Ita pro patre Reg. et Rot.
 Plaut. *Asinar* apud Nonium: clam uxorem suam. cf.
 Ruddiman. l. p. 316. not. 16.

§. 17. *Eo]* Pron. eo deest in Reg. et Guelf.

§. 18. *Bonae]* Guelf. *boni;* postea esse vitium
 oblatum.

rili filiae, atque omnino vitium esse oblatum
 ignoraret, gemitum et ploratum audit puellam
 in puerperio enitentis: timet, irascitur, sus-
 19 catur, miseretur, dolet. Hi omnes motus et
 affectionesque animi in Graeca quidem
 moedia mirabiliter acres et illustres: apud
 Caecilium autem pigra ista haec omnia, et
 20 rerum dignitate atque gratia vacua sunt. Pro-
 ubi idem servus percontando, quod accideret
 repperit, has apud Menandrum voces facit

ὦ τοῖς κακοδαίμων, ὅστις ὦν πένης γαμέι,
 Καὶ παιδοποιεῖθ'. Ὡς ἀλόγιστος ἔστ' ἀνὴρ,
 Ὃς μήτε φύλακὴν τῶν ἀνάγκαιων ἔχει,
 Μήτ' ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ κοινὰ τοῦ βίου,
 Ἐπαμφιεῖσθαι δύναται τοῦτο χρήμασιν,
 Ἀλλ' ἐν ἀκαλύπτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ
 Χειμαζόμενος, ζητῶν μὲν, ἀνιάρων δ' ἔχων

§. 19. *Motus*] Guelf. *metus*. Edd. ante
motus eius animi affectionesque. Mox Guelf. *Grae-*
cia. — *Ista*] Pron. *ista* accessit ex Reg. et mss.
 cod. Bourdelot. *Pigra istac* pro *pigra haec* in
 Sciopp.

§. 20. Πένης] Edd. ante Ald. πένης ἀνὴρ pro
 γαμέι. Deinde παιδοποιεῖθ' pro παιδοποιεῖ ded.
 Benth. v. Meinek. — Μήτ' ἂν ἀτυχήσας] Apud Stob.
 μήτ' ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ λοιπά. Priora recepit Me-
 nek. Recte! Vulg. Εἰ μήτε ἀντειχίσθαι. Sciopp. ἀ-
 ἀτυχήσθαι. Edd. ante Ald. ἀναπαύσθαι, edd. Gryph. in
 marg.: Fortassis ἀντιχίσθαι s. ἀνατιχυσθῆναι. Casaub.
 ap. Torn. εἰ καὶ ἡ γὰρ ἀτυχήσθαι etc. I. e. Si acci-
 derit alicui ut incidat in gravius quoddam peccatum.
 — Ἐπαμφιεῖσθαι] Stob. ἐπαμφιάσαι. Meinek. ἐπαμ-
 φιάσαι. — Ἀκαλύπτῳ] Ita Stob. Vulg. ἀνακα-
 τακύνπτῳ. Sciopp. ἐνακατάκύνπτῳ. cf. Lio Chrysost.
 Orat. 32. p. 365. v. Meinek. — Χειμαζόμενος] Sciopp.
 χειμαζ. τοῦ τῶν μὲν ἀνιάρων ἔχων. Stob. χ. ζῆ-
 τῶν μὲν ἀνιάρων ἔχων Τὸ μ. ἀπ., τῶνδ' ἀμαθ. —

Τὸ μέρος ἀπάντων, ἀγαθῶν οὐ δυνάμενος.
Ἵπὲρ γὰρ ἐνὸς ἀλέγων, ἀπάντας νουθεῖω.

horum autem sinceritatem veritatemque 21
horum an aspiraverit Caecilius, considere-
us. Versus sunt hi Caecilii, trunca quaedam
Menandro dicentis, et consarcinantis verba
agici tumoris:

— *Is demum infortunatus est homo
Pauper, qui educit in egestate liberos:
Cui fortuna et res ut est continuo patet.
Nam opulento famam facile occultat factio.*

aque, ut supra dixi, cum haec Caecilii ver- 22
a seorsum lego, neutiquam videntur ingrata
maque; cum autem Graeca comparo et
onteado, non puto Caecilium sequi debuisse,
quod asequi nequiret.

ἀνόμενος] Gron. γενόμενος. I. Gron. intelligi pos-
e ἔχει, admonuit. Is. Casaub. l. l. legit: ἀπάντων
ἂν ἀγαθῶν, οὐ δυν. Mox πάντας pro ἀπ. hab.
edd. ante sunt.

§. 21. [Ita codd.; cui hab. etiam Sciopp.
Edd. vett. cui, et res est ut c. pateat. Carr. pa-
reat. Gron. cuius fort. transversis cont. patet.
Nostram lectionem, metur cum I. Gron. Othio. In-
tellig. autem βίος ἀλμπτος. — Factio] I. e. opu-
lentia. Nonius sub Factio: Caecil. Philumena:
Lata eorum famam occultabat factio.

§. 22. *Haec Caec.*] P. n. haec om. Steph. No-
men Caec. om. edd. ante sunt.

CAPUT XXIV.

De vetere parsimonia, deque antiquis legibus
sumtuariis.

- 1 Parsimonia apud veteres Romanos et v
ctus atque coenarum tenuitas non domestic
solum observatione ac disciplina, sed public
quoque animadversione legumque complurim
2 sanctionibus custodita est. Legi adeo nup
in Capitonis Attæii *Coniectaneis* senatus decre
tum vetus, C. Fannio et M. Valerio Messa
Coss. factum; in quo iubentur principes ci
tatis, qui ludis Megalensibus antiquo ri
mutitarent, id est, mutua inter sese de
agitarent, iurare apud Consules verbis con
ptis non amplius in singulas coenas sum
esse facturos, quam centenos vicanosque
praeter olus et far et vinum; neque

CAR. XXIV. §. 1. *Parsimonia*] Cf. Lips de
gnit. Rom. 4, 5. Valer. M. 2, 5, 5. 3, 3, *

§. 2. *Coniectaneis*] Ita Reg. et Rot. ut leg
Carr. et Fulv. Ursinus in Appendic. Trichinii C
con. Edd. ante Iunt. *commentarii*. Iunt. Ald. coll
ctaneis. — *Mutitarent*] Iunt. *imarent*. Steph. Sp
cim. Emendd. p. 191. et Turr. Adv. 14, 18.: *mu
tuitarent*, i. e. mutua celebrarent convivia. Duran
Cascel. Variar. 1, 11. *munarent*, i. e. manducarent
cf. 18, 2. ubi *mutitare* legitur. Graecor. συνάγει
comparat Faber. p. 29. De re cf. Macrobi. 3, 17
— *Dominia*] Ald. Asceas. Gryph. *convivia*. cf. Fulv
(Ursin.) l. l. et Lips. Saturn. 1, 1. qui *dominia* re
stituerunt, quod nab. edd. vett. ante Ald.; *domini*
Reg. et Rot. cf. Pricaeus ad Appt. Apol. p. 189
Convivia antiquitus *dominia* dicebantur. v. Non. Mar
cell 4, 125. — *Vino*] Similiter Plin H. N. 14, 6.
Vinum indigena. —

alienigena, sed patrio, ustros; neque argenti
 in convivio plus pondo, quam libras centum
 illaturos. Sed post id senatus consultum lex 3
 Fannia lata est, quae ludis Romanis, item lu-
 is plebeiis et Saturnalibus, et aliis quibusdam
 diebus, in singulos dies centenos aeris insumi
 concessit, decemque aliis diebus in singulis
 mensibus tricenos; ceteris autem omnibus die-
 bus denos. Hanc Lucilius poeta legem signi- 4
 ficat, cum dicit:

— *Fanni centussis misellos.*

A quo erraverunt quidam commentariorum in 5
 consilium scriptores, quod putaverunt, Fannia
 lege perpetuos in omne dierum genus cente-
 nos aeris statutos. Centum enim aeris Fannius 6
 constituit, sicuti supra dixi, festis quibusdam
 diebus, eosque ipsos dies nominavit: aliorum
 diebus omnium in singulos dies sum-
 mavit intra aeris alias tricenos, alias de-

[argenti] Pighius Annal.: *argenti facti*. Deipnoeps
 [convivia] malebat Falster. in Kraus. Nov. — *Quam*
 [pluri] volebat Gron., quippe quod plurimum in tali
 loco omittere ac intelligere soleant. cf. Gron. de Pe-
 cun. Vetere. 1, 6. p. 27. Schneid. Gramm. lat. 2,
 p. 456.

§. 3. [Lex] Cf. Macrob. 2, 13. et Athenae. 14,
 Gron. de Pecun. Vet. p. 663. — *Ludis*] Hoc v.
 repetitum non hab. Rot.

§. 4. [Significat] Hoc v. recepi cum Long. ex
 lot. Reg. Linc. pro signat. — *Centussis*] Vulg. cen-
 tussisque; copulam ignorant iidem libb. Iap. Douša:
 ad Lucil. *centusse misello*. Macrob. a *Lucilio festi-*
nitatis suae more centussis vocatur. Fannii centus-
 si miselli vel misellum sunt centeni aeris, quos le-
 ge Fannia impendere permissum. Gron. Thys. coni.
centusse misellos; alius: *centussis miscella*.

7 nos. Lex deinde Licinia rogata est, quae cum
certis diebus, sicuti Fannia, centenos aeris
impendi permisisset, nuptus ducentos indulsit;
ceterisque diebus statuit aeris tricenos; cum
et carnis aridae et salsamenti certa pondera
in singulos dies constituit: sed quidquid esset
natum e terra, vite, arbore, promiscue atque
8 indefinite largita est. Huius legis Laevius
9 poeta meminit in *Erotopaegniis*. Verba Laevii
haec sunt, quibus significat hoedum, qui ad

§. 7. *Nuptus*] Reg. et Rot. *nuptus*, quod ma-
gnopere placebat Gronovio, qui ex anteced. vel sqq.
intelligebat: *diebus*. Recepi cum Long. in locum
vulgati *nuptiis*. — *Aridae*] Codd. et Iunt. *autem*,
vel *a. i. e. autem*. Gron. coniecit: *assae*. I. Gron.
pro *cum et c. autem* coni. *fumatae carnis autem*;
aridae sumtum esse e Macrob. — *Certa pond.*] Ma-
crob.: *carnis aridae pondo tria, et salsamentorum*
pondo libra. — *Constituit: sed quidquid*] Mss. *con-*
stituit; vulg. *constituerit*. Gron. *cumque et c.* -- *con-*
stituisset, quicquid esset n. e terra, etc. Codd. et
edd. vett. hab. *sed quicquid esset tum e t.*; unde I.
Gron. *tricenos; cum et -- constituit: sed quicquid*;
vel: *tricenos. Quin et -- constituit. Sed quicquid*.
Alterutrum certe innuere Mssos. Equidem illud re-
cepi, quum vulgo legeretur *si quidquam*. Mox *pro-*
miscue est ex edd. vett. pro *promisce*. V. ad Gell.
Praefat. 2.

§. 8. *Laevius*] Al. *Livius*. Edd. vett. *Laelius*
et mox *Laelii*. sed v. Scalig. LL. Ausonian. 2, 27.
Deinde edd. vett. *crotopaeginis* (Rom. *crotopeginis*);
Iunt. *erotopaegnis*; Ald. *erotopaeinniis*. Al. (Gryph.)
crotopaegniis; in marg. Gryph. *erotopaigniis s. Ero-*
topegnis. V. Priscian. V. 1. p. 464. 505. 528. ed.
Krehl. et Hadrian. Iun. Animadverss. 6, 13.

§. 9. *Significat*] Ursin. cum Gryph. 1542. *in-*
dicat. Nimirum Iunt. Ald. Basil. Ascens. Gryph.
1539. omiserant v. *significat*; hinc postea *indicat*
suppletum est. —

epulas fuerat allatus, dimissum, coenamque ita, ut lex Licinia sanxisset, pomis oleribusque instructam:

Lex Licinia, inquit, introducitur:

Lux liquida hoedo redditur.

Lucilius quoque legis istius meminit in his 10
 verbis: *Legem vitemus Licini.* Postea L. 11
 Sulla dictator, cum, legibus istis situ atque
 senio obliteratis, plerique in patrimoniis amplis
 belluarentur, et familiam pecuniamque suam
 prandiorum gurgitibus proluisent, legem ad
 populum tulit, qua cautum est, ut Kalendis,
 Idibus, Nonis[que], diebusque ludorum, et fe-
 riis quibusdam sollemnibus sestertios tricenos
 in coenam insumere ius potestasque esset; ce-
 teris autem aliis diebus omnibus non amplius
 ternos. Praeter has leges Aemiliam quoque 12
 legem invenimus; qua lege non sumtus coe-
 narum, sed ciborum genus et modus praefi-
 nitus est. Lex deinde Antia praeter sumtum 13

Fuerat] Vulg. *fuit*. Reg. et Rot. *fuerat*. — *Lux liq.*
 l. e. vita. Non tamen vivus fuit hic hoedus allatus,
 ut opinor, sed bene apparatus; unde *lux liq.* iocose
 dicitur, quod quasi a coena dimissus fuerit et inte-
 ger servatus. *Thys.*

§. 10. *Verbis*] Edd. ante Iunt. *versibus*.

§. 11. *Prandiorum*] Reg. et Rot. atque Iunt.
prandiorumque; unde Salmas.: *f. pecuniamque coe-*
narum prandiorumque g. pr. Mox pro qua Iunt.
quam. — *Nonisque diebusque*] Sic Linc. et
 edd. vett.; *Nonis diebusque* Reg. Rot. et Sciopp. at-
 que Ursin. — *Tricenos*] Hotoman. de re nummar.
trecenos, et mox *tricenos* pro *ternos*, *tric.* ibi hab.
 etiam Reg. Mox v. *aliis* om. edd. ante Ald.

§. 13. *Antia*] Iunt. *Cincia*. —

aeris id etiam sanxit, ut, qui magistratus esset, magistratumve capturus esset, ne quo ad
 14 coenam, nisi ad certas personas, itaret. Postrema lex Iulia ad populum pervenit, Caesar Augusto imperante: qua profestis quidem diebus ducenti finiuntur; Kalendis, Idibus, Nonis et aliis quibusdam festi[vi]s trecenti; nuptiis
 15 autem et repotiis HS. mille. Esse etiam divi Capito Atti edictum, Divine Augusti, Tiberii Caesaris, non satis commemini: quod edicto per dierum varias sollemnitates a trecentis HS. adusque duo millia sumtus coenarum propagatus est; ut his saltem finis luxuriae effervescentis aestus coërceretur.

Capturus] Ursin. *captaturus*.

§. 14. *Postrema]* Ita Reg. v. Gron. Obs. V. *postremo*. — *Festivis]* *Festis* hab. Reg. Rot. Sciopp. idque voluit iam Ursin., cf. Lips. ad Tac. An. 3, Recept. Long. — *Nuptiis autem]* Rot.: *nupti* autem et *repti*; Reg. *reponi*. Linc. et *reponissent* mille Gron.: *nuptus autem et repotii sestertium* milliam v. antiquaria in ipsa formula legum sic concepta fuisse videri posse. cf. Ruddimann. I. p. 12 not. 69. — *HS. mille]* Edd. inde ab Ald. et Steg. *HS. millies* et Reg. cum edd. ante Ald. plane: *stertii milies*; (de Linc. v. antea), quae nimia summa; *sestertii mille* legit iam Lips. l. l. Sciopp. h. f. (fortasse) *HS. mille*. Ceterum edd. vett. hab. *lies esse*. *Etiam d.* etc.

§. 15. *Divine Aug.]* Sciopp. *Divi Nervae* Ald. om. v. *Divi*, ediditque: *edictumne Aug.*; strum hab. etiam Iunt. Basil. 1519. Ascens. Gry. 1539. al. — *Duo millia]* Reg. Rot. *duo SS sump* Sciopp. vet. cod.: *duo ff*. Unde Otho legit: *duo stertium* 2. e. sestertiorum, aut *duo HS.*, quod dem redeat.

CAPUT XXV.

Quid Graeci ἀναλογίαν, quid contra ἀνωμαλίαν
vocent.

In Latino sermone, sicut in Graeco, alii 1
ἀναλογίαν sequendam putaverunt, alii ἀνωμαλίαν.
ἀναλογία est similium similis declinatio, quam 2
quidam Latine proportionem vocant. Ἀνωμαλία 3
est inaequalitas declinationum consuetudinem
aequans. Duo autem Graeci Grammatici illu- 4
res Aristarchus et Crates summa ope, ille
ἀναλογίαν, hic ἀνωμαλίαν defensitavit. M. Var- 5
onis liber ad Ciceronem de lingua Latina
Octavius nullam esse observationem similium
docet, inque omnibus paene verbis consuetu-
dinem dominari ostendit: *Sicuti cum dicimus,* 6
equit, lupus lupi, probus probi, et le-
pus leporis: item paro paravi, lavo la-
vi, pungo pupugi, tundo tutudi, et pingo
pinxi. Cumque, inquit, a coeno et pran- 7

CAP. XXV. Vocent] Edd. vett. ante Ald. Q. Gr.
v. vocant, quid c. ἀνωμ. Iunt. in Indice Capp. Q.
tr. ἀν., quod c. ἀν. vocant.

§. 2. Similis] Edd. ante Iunt. om. similis. —
proportionem] Cf. Quinctil. 1, 3, 6 sqq. Varro: veri-
tas et ratio quae a similitudine oritur; ἀλήθεια.

§. 4. Summa ope] Iunt. summo ope, unde con-
tias licet: summopere, s. summo opere.

§. 5. Liber ad Cic.] Edd. vett. hunc ordinem
prohib. pro vulg. Varr. ad C. de l. L. lib. oct. Prae-
positio ad deest in Reg. et Rot. ac delevit Long., ne-
cio quo sensu. — Inque] Ita quinque Gron. codd.
Sciopp. atque Iunt. pro itaque in.

§. 6. Paro paravi] Edd. Gryph. 1542. 1591. in
arg. hab. navo navavi.

deo et potō; et coenatus sum, et pransus sum, et potus sum dicamus: et ab adstringor tamen et extergeor et labor, adstrinxi et extersi, et laui dicimus.

- 8 Item cum dicamus ab Osco, Tusco, Graeco, Osce, Tusce, Graece: a Gallo tamen et a Mauro Gallice et Maurice dicimus. Item a probus probe, a doctus docte; sed a rarus non dicitur rare, sed
9 alii raro dicunt, alii rarenter. Idem M. Varro in eodem libro: Sentior, inquit, nemo dicit, et id per se nihil est: assentio tamen fere omnes dicunt. Sisenna unus assentio in senatu dicebat; et eum postea multi secuti, neque tamen vincere consueverunt
10 dinem potuerunt. Sed idem Varro in aliis libris
11 bris multa pro ἀναλογία tuenda scripsit. Sunt igitur hi tanquam loci quidam communes contra ἀναλογίαν dicere, et item rursus pro ἀναλογία.

§. 7. Ab adstringor] Praepositionem adiunxit Carr. Et a destringor hab. Reg. et Rot. et mox destringinxi; ad adstringor Sciopp. Edd. vett. astringor et mox (praeter Iunt.) extergor; astrinxi. Sequens vox tamen subnotata est apud Sciopp. pro eaque edd. vett. hab. contra, Ald. tum.

§. 8. A] Edd. ante Iunt. om. a. — Dicitur Eaedem om. v. dicitur. — Rarenter] Tres cod. Gron. rariter.

§. 11. Sunt igitur] Edd. ante Iunt. Sunt igitur t. l. com., omisso v. quidam; et mox et rursus item.

CAPUT XXVI.

Sermones M. Frontonis et Favorini philosophi
e generibus colorum vocabulisque eorum Graecis et
Latinis: atque inibi color *spadix* cuiusmodi sit.

Favorinus philosophus, cum ad M. Fron- 1
mem consularem, pedibus aegrum, viseret,
luit me quoque ad eum secum ire. Ac de- 2
de, cum ibi apud Frontonem, plerisque vi-
doctis praesentibus, sermones de coloribus
cabulisque eorum agitentur, quod multi-
ex colorum facies, appellationes autem in-
rtae et exiguae forent: Plura sunt, inquit 3
ivorinus, in sensibus oculorum, quam in
rbis vocibusque colorum discrimina. Nam, 4
alias eorum concinnitates omittamus, sim-
lices isti [et] rufi et virides colores singula
idem vocabula, multas autem species diffe-
ntes habent. Atque eam vocum inopiam in 5
gua magis Latina video, quam in Graeca.

CAP. XXVI. Cuiusmodi sit] Edd. vett. et cuius-
di sit.

§. 1. M. Front.] Intell. Rhetorem, praeceptor-
n M. Antonini philosophi. v. Thys. et Maïum in
stat. ad Front.

§. 3. Plura sunt, inq. Fav.] Edd. vett. Plura,
uit, sunt, Phavor.

§. 4. Concinnitates] Convenientes, elegantes et
neas diversitates. Thys. Iunt. continuitat. — Et
fi et virides col.] Codd. isti rufis et viridi col.;
de Gron. isti, rufus et viridis, col., quod hab.
Bad., ante quem vulg. isti rufi s. ruffi et viri-
Iunt. Ald. viridis) col.

§. 5. In] Praepos. in om. edd. ante Iunt.; de-
eps hab. quippe qua ruffus. —

Quippe qui rufus color, a rubore quidem appellatus est: sed cum aliter rubeat ignis, aliter sanguis, aliter ostrum, aliter crocum, haec singulas rufi varietates Latina oratio singulis propriisque vocabulis non demonstrat, omnisque ista significat una ruboris appellationem cum [tamen] ex ipsis rebus vocabula colorum mutuatur; et igneum aliquid dicit, et flammaceum, et sanguineum, et croceum, et ostrinum, et aureum. Russus enim color et ruber nihil a vocabulo *rufi* differunt, neque per

Crocum] Ita Rot. Reg. et Garr. pro *crocus*. v. N. sub h. v. Ceterum excidisse vv. *aliter aurum* propter sqq.: et croceum et ostrinum et aureum, suspectus est Gron. — *Ista*] Gron. in annot. illa, nequaquam. — *Tamen*] Particul. *tamen* ignorant codd. Sciopp., atque mox hab. *mutuatur*; unde Gron. omisso *cum*: *tantum ex i. r. v. c. mutuatur*, etc.; Long. edidit *cum — mutuatur*, omisso *tamen*.

§. 6. *Russus*] Edd. vett. *ruffus*, Ald. *rufus*. Mox cum edd. ante Iunt. Gryph. pro *voc. rufi* hab. v. *rubei*, Bonon. v. *rubri*, Gryph. a. 1539. hab. *rufi*; edd. 1542. 1591. in marg. *rufi*. Deinceps eadem edd. hab. *pr. omnes eius*. Robeum color hab. Varr. de Re R. 2, 5. — *Differunt*] Reg. et Sciopp. *dicuntur*, Linc. *dicunt*; unde Gron.: *nihil aliud vocabulo r. dicunt; ut neque etc.* I. Gron. autem: *nihil a voc. r. ducunt*; ut innuat Gellius literas priores *rv*, etsi in tribus vocibus sint eadem non tamen indicare in eis aliquam cognationem. Salm. ad Solin. p. 1155. ex vett. libb. auctor distinguendum ac legendum ait: *nihil a colore differunt neque p. o. e. d.* *Ξαυδός* autem etc. haec non sunt in libris, nisi in ed. anni 1651. Thys. Otho ex v. *ducunt* faciebat *diducunt*, ut differentia sit: Russus et ruber, nihil a vocab. *rufi* ducunt in aliam atque aliam speciem, ut quidem istis communis notio *rufi* maneat, sed praeterea tamen quaedam differentiae coloris *rufi* cernantur,

metates eius omnes declarant; ξανθός autem
 ἐρυθρός et πυρρός et φοινίξ habere quasdam
 stantias coloris rufi videntur, vel augentes
 eam, vel remittentes, vel mixta quadam spe-
 cie temperantes. Tum Fronto ad Favorinum: 7
 non infitias, inquit, imus, quin lingua Grae-
 ca, quam tu videre legisse, prolixior fusior-
 que sit, quam nostra: sed in his tamen colo-
 ribus, quibus modo dixisti, denominandis, non
 minde inopes sumus, ut tibi videmur. Non 8
 enim haec sunt sola vocabula rufum colorem
 monstrantia, quae tu modo dixisti, *rufus*; et
ber; sed alia quoque habemus plura, quam
 haec dicta abs te Graeca sunt: fulvus enim
 flavus et rubidus et phoeniceus et rutilus
 luteus et spadix appellationes sunt rufi co-

gentes etc. — *Autem*] Δὲ pro *autem* Sciopp. —
 ἐπ. et π.] Vv. et ἐπ. et π. ignorat Rot. et pro
 hab.: *Gr.*, quae scilicet est nota Graccorum vv.,
 ne pingere librarius non potuit. In Reg. vv. et
 ἐπ. bis leguntur; unde Gron. et κίρρὸς effe-
 contra I. Gron. ista Salmasii, verba exsignantis,
 pa male repetita esse suspicatus est. Ceterum
 a edd. vett. Steph. edidit: ξανθὸς δὲ καὶ πυρρὸς
 ἐπ. καὶ φοινικός. (edd. vett. φοινικῶς.) sed (edd.
 a Iunt. scilicet) habere etc. Voculam *sed* a. scilicet
 prae Reg. Rot. et Sciopp.; φοινικός hab. etiam
 Sciopp.; nostrum Reg. et Rot.

§. 7. *Lingua*] Cf. Lucret. 1, 140. 831. Cic.
 de Qu. 2, 15. De Fin. 1, 3. — *Legisse*] Gron.
 quantum videor legisse, i. e. quantum legendo per-
 cere potui, agnosco Graecam linguam uberiorem
 I. Gron. *legisse* interpretatur: elegisse, ἐλεῖν;
 et Fronto: quem tu Graece φοινίκα dixisti. —
 denominandis] Ita Reg. Rot. Fulv. Sciopp. atque
 ante Iunt. pro designandis.

§. 8. *Rufus*] Steph. *russus*. — *Diota*] Carr.
 (ph.), invitis libb., *producta*. — *Luteus*] Ed. Rom.

loris, aut acientes eum quasi incendentes, aut
 cum colore viridi miscentes, aut nigro infu-
 scantes, aut virenti sensim albo illuminantes
 9 Nam phoeniceus, quem tu Graecè φοίνικα
 xisti, noster est, et rutilus, et spadix phe-
 nicei συώνυμος, qui factus Graece noster est
 exuberantiam splendoremque significant. ruli-
 ris; quales sunt fructus palmae arboris
 admodum sole incocti, unde spadici et phe-
 10 niceo nomen est. Spadica enim Dorici voca-
 11 avulsum e palma terminem cum fructu. Ful-
 vus autem videtur de rufo atque viridi mix-
 tum in aliis plus viridis, in aliis plus rufi habere
 sic[ut] poeta, verborum diligentissimus, ful-
 vam aquitam dicit et iaspidem, fulvos gal-

lucus. → Quasi] Gron. quasique, vel et quasi.
 Gron. eumque sic inc. — Colore v. m.] Val.
 omnia: colore v. m., aut n. inf. aut omisit ed.
 ris. 1584. Sed sunt ista in codd., ut in Scheff.
 Oxonp.; Rot. vero omisit. v. g.: aut nigro inf. au-
 s. al. illuminantes.

§. 9. Φοίνικα] Sic Reg. Fulv. et Ald. Gron.
 ut supra φοίνιξ. Vulg. φοινικούν, s. φοινικούν.
 incept v. noster est reposui ex edd. vet., qua-
 quam omittere videntur codd. Gron. Tum edd.
 hab. συώνυμα. → Exuberantiam] Codd. exu-
 (exsuperantiam) et significant pro significat;
 Gron.; qui factus e Graeco (σπάδιξ) noster est,
 super. splique significant r. — Incocti]. I. e.
 non diu multumque in sole flagranti pependen-
 tum enim eos infuscarum certum est. v. Otho.
 Spadici et phoenic] Ita Gron. ex scriptis; acco-
 Sciopp.; vulg. spadici (Ald. spadici) et phoenicea. l.
 Gron. poeniceus, (pyniceus) scribendum esse puta-

§. 11. Poëta] Virgilius Aen. 11. 751. Sic
 in Reg. et edd. vet.; sicut edidit Steph. Add. V.
 Aen. 4, 261. 7, 688. 279. 5, 374. 4, 159. —

is, et fulvum aurum, et arenam fulvam et
 dum leonem; sicque Ennius in annalibus
 ire fulva dixit. *Flavus* contra videtur ex 12
 ridi et rufa et albo concretus; sic *flaventes*
 mae, et, quod mirari quosdam video, *fron-*
s olearum a Virgilio dicuntur *flavae*. Sic 13
 alto ante Pacuvius *aquam flavam* dixit, et
pulverem; cuius versus, quoniam sunt
 candidissimi, libens commemini:

Cedo tamen pedem, lymphis flavis flavum
ut pulverem
Manibus isdem, quibus Ulixi saepe per-
mulsi, abluam,

[f. aur.] Copulam et restitui ex edd. vet. et Steph.
 Sicque] Restitui e vet. codd. et Iunt. Ald.; sic
 edidit cum edd. vet. Steph. Vulgat. firmant an-
 t. edd.: Sic poeta. — *Aëre fulva*] Vulg. *aëre ful-*
Merula ad Eñn. fragm. et Voss. Art. Grammat.
 16.: *aëre fulva*. Et ita sane scribendum erat;
 eundem Ennii locum respicere Gell. videtur 13,
 14., quod mirum est Gron. non vidisse.

§. 12. *Virgilio*] Aen. 5, 309.

§. 13. *Flavum*] Reg. et Rot. *fulvum*; in ipsis
 libris *favum*. — *Tamen*] Sciopp.: *tum*; addita
 lectura: *tu*. Dein ut om. edd. ante Iunt. Pro
 m (iisdem). Iunt. hab. *idem*. — *Ulixi*] Ita s. *Uly-*
 hab. edd. vet. ante Ald. pro *Ulyssi*. *Ulixi* au-
 tem melius scribi videtur, quam *Ulyxi* (cf. Schneid.
 mm. lat. 4 1. p. 43); nostramque scripturam
 ubique receptam video 14, 6, 3. Restitui igitur
 ubique in his libris. Comparat I. Gron. Cri-
 cul. 5, 16.: *Anticlea* (*Euryclea* nutrix potius) —
 si pedes abluens; quae ex eadem tragoedia sum-
 videri possunt. Cf. Lange Vindiciae Trag. Rom.
 36. Hom. Od. 19, 379. Both. Sceplic. Poet. Lat.
 5. p. 136. post *pedem* addidit *mihî*, versus causa.

*Lassitudinemque minuam manuum mol-
titudine.*

14 *Rubidus* autem est rufus atrior et nigrore mu-
15 to inustus. *Luteus* contra rufus color est
lucior; unde ei quoque nomen esse factu-
16 videtur. Non ergo, inquit, mi Favorine, si-
cies rufi coloris plures apud Graecos, quae
17 apud nos nominantur. Sed ne viridis quidem
18 color pluribus a vobis vocabulis dicitur. Ne-
que non potuit Virgilius, colorem equi sig-
ficare viridem volens, caeruleum magis dicere
equum quam glaucum: sed maluit verba
19 notiore Graeco, quam inusitato Latino.

— *Lassitudinemque*] Sciopp.: Minuamque lassitu-
nem. Edd. ante Ald. *lass. que nimiam m. multitu-
ne* (Iunt. *mollitudinem*).

§. 14. *Rubidus a. est r.*] Vulg. *R. a. et*
(edd. ante Iunt. *R. a. et ruffus*) *atrore et* (et
edd. ante Bonon.) *n. m. mixtus*; Gebhard. *M.*
LL. 1., 10. e Pal. rub. aut ruf. atriore nigrore
multo mixtus; nostrum exhib. Fulv. Linc. Reg. *at-*
rior hab. etiam Sciopp. *nigriore* Iunt. Com-
vit Gron. *inustas maculas, inusta stigmata*. Col-
Otho nimia longe petitam hanc translationem putat
et coni. *immistum*.

§. 15. *Dilucior*] Linc. Fulv. Reg. et Rot. *ci-*
o; Palat. *dilucior*; unde *dilucior* effecit cum
ad Solin. p. 256. Gebhard. l. l. Vulg. *dilucidior*.
[*Ei*] Vulg. *eius*; *ei est* in Reg. Rot. Linc. et Sciopp.
Idem exhibent iam edd. vett. praeter Iunt. Ald.
Steph. Deinceps ordinem vv. vulgati nomen quod
immutavi cum iisdem codd. et edd. vett. atque Sciopp.

§. 16. *Ergo*] Reg. igitur; idem seq. mi ostendit.

§. 17. *Pluribus a vob.*] Vulg. *pluribus ab*
quam a nobis, voc.; nostrum dant Reg. Rot. et Linc.
vobis intell. Graecis.

§. 18. *Virgilius*] Georg. 3, 82.

ris autem veteribus coesi dicta est, quae Graecis γλαυκῶπις, ut Nigidius ait, de colore oeli, quasi coelia. Postquam haec Fronto 20
exit, tum Favorinus scientiam rerum uberem, verborumque eius elegantiam exosculatus: Abs-
te te, inquit, uno forsitan lingua profecto
haec longe anteisset: sed tu, mi Fronto,
quod in versu Homérico est, id facis:

Καὶ νῦν κεν ἢ παρέλασσας. ἢ ἀμφήριστον ἔθνηκας.

ad cum omnia libens audivi, quae peritissi- 21
te dixisti, tum maxime quod varietatem flavi
loris enarrasti, fecistisque, ut intelligerem
verba illa ex annali quarto decimo Ennii amo-
issima, quae minime intelligebam:

Verrunt extemplo placide mare marmore
flavo:

§. 19. Veteribus] Vulg. Latinis veteribus; voc.
Latinis ignorant Reg. Rot. Fulv. V. γλαυκ. Latine
scriptum hab. edd. ante Ald. V. Il. 1; 206. De Ni-
dio praeter locos Gell. v. quae collegit Maius in
praefat. Cic. De Rep. p. LVI. ed. Tubing.

§. 20. Uno forsitan] Gron. uno foret, lingua
Mc., conferens Terent.; Absque te esset, recte ego
vidissem mihi; et., absque me foret et meo praesi-
dio, hicaceret te prostibilem propediem. Probavit
hanc emendationem Otho, sed in reliquis literis v.
forsitan late compendium v. Latinae; ita ut con-
ficeret legendum esse: foret, Latinae linguae profe-
cto Gr. etc. — Homérico] Il. 23, 382. Vulg.: καὶ
νῖκην ἐπ' ἀρετῇ (Sciopp. ἐπ' ἀρεῖ) ἀμφ. ἔθνηκας. Ho-
mer.: καὶ νῦν κεν ἢ παρέλασσας, ἢ ἀμφ. ἔθνηκεν; quae
immutavit Gell. scribens: παρέλασσας et ἔθνηκας, ut
hab. Reg: cf. Steph. Spec. Emendd. p. 181 sq. —
Facis] Ita Carr. edd. vet. et codd. Gron. pro fecisti.
Iust. Ald. facies. v. Steph. l. l.

§. 21. Mare] Sciopp. mane, et proximo versu

*Caeruleum spumat mare conferta rate pu-
sum.*

- 22 Non enim videbatur caeruleum mare cum ma-
23 more flavo convenire. Sed cum sit, ita
dixisti, flavus color viridi et albo mixtus, p-
cherrime prorsus spumas virentis maris flavum
marmor appellavit.

CAPUT XXVII.

Quid T. Castricius existimaverit super Sallustii
verbis et Demosthenis, quibus alter Philippum
scripsit, alter Sertorium.

- 1 Verba sunt haec gravia atque illustria
rege Philippo Demosthenis: *Εὐρών δὲ αὐτὸν
Φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν ὑπὲρ ἀρχῆς
δυναστείας, τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλε-
πατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον,*

v. mare subnotatum est. Deinceps idem coni.: m-
mor flavom.

§. 23. Color] Reg. et Rot. colore; unde Gron-
color e viridi etc. — Spumas v. m.] Reg. et Rot.
spuma v. m. flavo marmor app.; Var. flavum
marmor; Gron. spumam v. m. flavum na-mor app.
Et Sciopp. iam coni. flavom marmor quod ex vet-
cod. annotavit. Vulg. flavo marmoe. Sed spumat
alibi etiam legitur. v. Schreid. Gramm. lat. 2, 1.
p. 387.

CAP. XXVII. Existimaverit] In indice cap-
Gron. et ed. Bip. errore credo typothetarum, exhib.
existimarit; quod certe in nulla editione antiqua
reperio.

§. 1. Sunt haec] Edd. ante Iunt. haec sunt. —
Hv] Eadem cum Iunt. dederunt Hv, vulg. omissum.

τι ἂν βουλευθῇ μέρος ἢ τύχη τοῦ σώματος παρελ-
 λαι, τοῦτο προῖεμενον, ὥστε τὸ λοιπὸν μετὰ τιμῆς
 ἢ δόξης ζῆν. - Haec aemulari volens Sallustius 2
 Sertorio duce in historiis ita scripsit: *Ma-
 na gloria tribunus militum in Hispania T.
 idio imperante, magno usu bello Marsico,
 ratu militum et armorum fuit: multaque
 m ductu eius curata, primo per ignobilita-
 m, deinde per invidiam scriptorum celata
 unt: quae eminus facie sua ostentabat, ali-*

[Πάν] Ed. Rom. πᾶν ἂν ὅτι ἂν β. In fine edd.
 te Iunt. ζεῖν.

§. 2. *Tribunus militum*] Vulg. *tribus milibus*,
 iod hab. etiam Reg. et Rot.; Gron. *tribunus mili-*
 us. Nostrum hab. iam Connell. et edd. Gryph.
 marg. Deinceps in *Hispaniam* hab. edd. vett.
 urum hab. Gryph. in marg. Mex Iunt. *Didiva*
imperante] Ita cum Rot. Reg. et Linc. Iunt. Ald. et
 Steph. Apud Sciopp. v. *imperante* subnotatum est;
 lem pro vv. in *Hisp.* conicere videtur Imp. Edd.
 nt. *T. Didius imperator*. Fulv. Oxon. et Gryph.
operatore. Gryph. 1539. in marg. *T. Didius imper*
pr. — *Usu*] Rot. et Linc. atque Iunt. *usi*; unde
 ro. *magno usui*, b. *Marsico*, par. etc. — *Curata*
 la M. Thys. Vulg. *quae raptā*; unde Thys. con-
 i. *eius curata*, *quae raptim primo* etc. Iunt. *quae*
raptu pr. Steph. edidit *coerata*, Codd. *que raptā*.
 Lips. Epistol. Quaest. 4, 14.: *ductū eius* *, *quae*
raptā, ut post *eius* exciderit vox *gesta* aut similis.
 l. Gron.: *duct. eius bene acta primo* — per inv.
 cr. *incelebrata*; sicut quibus *faciem suam ostenta-*
bat. v. annott. sqq. — *Ignobilitatem*] Sciopp. con-
 ier *nobilitat.* — *Scriptorum*] Lips. l. l. con-
 i. *pro-*
scriptorum; ut invidia sit eorum, quibus ea conflata
 st; probavit Gron. Deinceps *celata* dedit Steph. et
 sic Giaccn. correxerat vulgat. *celebrata*. Illud in
 codd. suis repperit Bourdelot. — *Quae eminus*] Fal-
 ner. p. 230. explicat: quae facinora celaverant scri-
 ptores ea ipse facie ostentabat. Reg. Rot. et Sciopp.

quot adversis cicatricibus et effosso oculi
 Quo ille dehonestamento corporis maxime
 laetabatur: neque illis anxius, quia reliqua
 3 gloriosius retinebat. De utriusque his verba
 T. Castricius cum iudicaret: Nonne, inquit,
 ultra naturae modum humanae est, deho-
 nestamente corporis laetari? Siquidem laetitia
 dicitur exsultatio quaedam animi gaudio efflu-
 4 ventior eventuum rerum expetitarum. Quanto
 lud sincerius et humanis magis rationibus con-
 veniens? Πᾶν ὃ τι ἂν βουληθῇ μέρος ἢ τύχη

quae vivus faciem suam ostentabat. Edd. vett., om-
 so pron. quae, hab. cominus faciem suam ostent-
 bant. (Ven. 1509. Iunt. ostendebant.) Ald.: qu-
 entius faciem suam ostentabant. Lips.: quae co-
 faciem suam ostentabat. v. antea annot. Deid.
 Steph. advors. — Quo ille] Pronom. ille om. e-
 ante Iunt. Donat. ad Terent. Eun. 3, 2. ita h-
 locum legit: haec (cicatrices) sunt virtutis insignia
 dehonestamento tamen esse corpori maxime laetabi-
 tur. Ceterum Plutarch. vita Sertor.: ἐπὶ τοῖς
 καὶ καλλωπιζόμενος αὐτὸν διετέλει. cf. Cael. Rhod.
 EL. Antiq. 14, 5.

§. 3. Iudicaret] Ita Reg. et Rot. pro pensitavit.
 Nostrum multo aptius mihi videbatur, propter
 quod non pensitavit tantum, sed iudicium suum pro-
 nuntiavit. — Animi gaudio] Rot. Reg. animi ga-
 dio efferventiore (Reg. efferventior) eventuum. Ed-
 vett. ante Ald. animi g. efferventiore eventum rerum
 1. expetitarum. Ald. addidit: cum ant. v. gaudio. Carr.
 detraxit v. eventum. Gron. exsultatio animi gaudio
 efferventis ob eventum rerum expetitarum. In e-
 Bipont. vitio operarum editum videtur: expedita-
 rum. Nostrum cum Long. dedi.

§. 4. Et humanis]. Ita Carr., ante quem et
 sinceriusque (que om. Ald.) et humanius magisque
 omnibus conv. Codd. sinceriusque et hum. mag. com-
 munibus conv.; Gron. sinceriusque et hum. mag.
 conditionibus conv.

ματος παρελθεῖναι, τοῦτο προῖέμενον. Quibus 5
urbis, inquit, ostenditur Philippus, non, ut
riorius, corporis dehonestamento laetus,
sed est, inquit, insolens et immodicum; sed,
ne studio laudis et honoris, iacturarum da-
norumque corporis contemtor, qui singulos
tus suos fortunae producendos daret quae-
atque compendio gloriarum.

CAPUT XXVIII.

non esse compertum, cui deo rem divinam fieri
oporteat, cum terra movet.

Quaenam esse causa videatur, quamobrem 1
rae tremores fiant, non modo his communi-
bus hominum sensibus opinionibusque com-
pertum [non est], sed ne inter físicas qui-

§. 5. *Inquit*] Edd. ante Iunt. *ostenditur, inquit,*
— *Producendos*] *Prodigendos* Iunt. Ald., pro-
nte Gron. Linc. *prodicendos*; unde Falst. l. l.
precidendos. Heins. ad Sil. Ital. p. 835. ed. Dra-
ab. leg. *prodendos*. Thys. in marg. cod. repperit:
ndendos, prodendum iret. — *Glōriarum*] Reg. et
atque glor.; unde Gron. *atque comp. auctuque*
riarum.

CAP. XXVIII. *Movet*] Ita Carr. (Emend. 1, 11.)
codd. pro vulg. *terra movetur viribus*. Gron. mo-
coll. 4, 6.: *movisse*, et Suet. Claud. c. 22.: quo-
terra *movisset*. De re cf. Lactant. Instit. div. 2,
9. 10. ed. Bünem.

§. 1. *Tremores*] Codd. *mores*; unde Salm. no-
tum effecit. cf. Suet. Ner. 48. Galb. 18. Edd. vett.
tus. Infr. *terra tremaret*. — *Non est*] Voculis
est carent edd. inde a Iunt., nec hab. Reg.
nc. et Rot. Seclusi. *Non modo pro non modo non*
ctum est; (v. Stallbaum. ad Ruddiman. II. p. 361.

dem philosophias satis constitit, ventorum
 vi accidunt specus hiatusque terrae subeuntium
 an aquarum subter in terrarum cavis undan-
 tium fluctibus pulsibusque, ita uti videntur
 existimasse antiquissimi Graecorum, qui Ne-
 ptunum ἐννοσίγαιον καὶ σεισίχθονα appellaverunt
 an cuius aliae rei causa, alteriusve dei vi
 numine, nondum etiam, sicut diximus, p-
 2 certo creditum. Propterea veteres Roman-
 cum in omnibus aliis vitae officiis, tum
 constituendis religionibus atque in diis immo-
 talibus animadvertendis castissimi cautissim-
 que, ubi terram movisse senserant, nunti-
 tumve erat, ferias eius rei causa edicto imp-
 rabant; sed dei nomen, ita uti solet, cui ser-
 vari ferias oporteret, statuere et edicere qui
 escebant; ne, alium pro alio nominando, fal-
 3 religione populum alligarent. Eas ferias
 quis polluisset, piaculoque ob hanc rem opu-
 esset, hostiam SI. DEO. SI. DEAE. immola-

not. 8. fin.) est fortasse retinendum. De re cf. S-
 nec. Quaestt. Nat. 6, 6. 7. 8. — *Fluctibus pulsibus-*
que] Edd. ante Iunt. *fl. pulsibusve*. Reg. et Rot. *p-*
sibusque fluctibusque; Gron. *pulsibus fluctibusque*
 — 'Εννοσίγαιον καὶ] Vv. ἐννοσ. καὶ ignorat Reg.
 Vatic. hab. *unum ἐννοσίγαιον*. Sciopp. etiam: ἐννο-
 coll. II. 12, 455. Plures locos Hom. dedit Long.

§. 2. *Aliis]* Voc. *aliis* post offic. collocandum
 esse censebat Gron. — *Animadvertendis]* I. e. co-
 lendis; observando, quod in eos officii sit. — *Ferias]*
 Suet. Claud. c. 22.

§. 3. *Rem opus]* Libb. *rem remotus*; vet. cod.
 Sciopp. *rem motus*; nostrum est ex emend. Lips.
 Elector. 1, 7. — *SI DEO SI DEAE]* Gryph. 1539
sive deo sive deae, invitis reliquis libb.; correxi
 iam Gryph. 1542. et Carr. Emendd. 1, 11. — *Im-*
molabat] Rot. et Reg. *immolabant*; recte, iudice

t, idque ita ex decreto pontificum observa-
 m esse M. Varro dicit: quoniam et qua vi,
 per quem deorum dearumve terra tremere
 certum esset. Sed de lunae solisque defe- 4
 ctibus, non minus in eius rei causa repe-
 nda sese exercuerunt. Quippe M. Cato, vir 5
 cognoscendis rebus multi studii, incerta
 pen et incuriosa super ea re opinatus est.
 Verba Catonis ex *Originum* quarto haec sunt: 6
non lubet scribere, quod in tabula apud Pon-
ticem maximum est, quotiens annona cara,
quotiens Lunae aut Solis lumini caligo aut
defectus obstiterit. Usque adeo parvi fecit rati- 7
 ois veras solis et lunae deficientium vel scire
 dicere.

m.; nam si quis pro colectivo est. — *Esse*] V.
 om. edd. ante Iunt.

§. 4. *Lunae*] Vulg. *de lunae motibus solisque*
defectionibus; at utriusque sideris sunt motus et defe-
 ctus; *motibus* igitur delevit Gron. cum Reg. et
defectionibus dederunt iidem codd. et cum Iunt.
 — *Minus*] *Nimis* Sciopp.

§. 5. *Incerta tamen*] Edd. vett. *inc. tamen cau-*
ti inc. Iunt. *inc. tamen incuriosa*, omissis vv. *cau-*
ti. Pro *incuriosa* Reg. et Rot. *incuriose*. c. 31.:
incuriose. Legend. fort.: *incerta tamen causa,*
incuriose sup. ea re etc.

§. 6. *Lubet*] Reg. *iubet*, inde I. Gron. *lubet*,
 I hab. Sciopp.; recepi. cf. 3, 3, 5. Vulg. *libet*.

CAPUT XXIX.

Apologus Aesopi Phrygis, memoratu non inutilis.

- 1 Aesopus ille e Phrygia fabulator ha
 immerito sapiens existimatus est; cum, quae
 utilia monitu suasque erant, non severe,
 que imperiose praecepit et censuit, ut phi-
 sophis mos est, sed festivos delectabiles
 apologos commentus, res salubriter ac pro-
 cipienter animadversas in mentes animosque
 2 minum cum audiendi quadam illecebra
 ducit. Velut haec eius fabula de aviculae
 dulo lepide atque iucunde praemonet, spe-
 fiduciamque rerum, quas efficere quis pos-
 3 haud unquam in alio, sed in semetipso
 bendam. Avicula, inquit, est parva. Non
 4 est cassita. Habitat nidulaturque in seg-
 bus, id ferme temporis, ut appetit me-

CAP. XXIX. §. 1. *Ille*] Alii enim etiam
 runt Aesopi. v. Fabric. Bibl. Gr. V. 1. p. 621 sq.
 Harl. Deinde edd. ante Ald. hab. *aestimatus*
 pro *exist.* — *Neque*] Hoc pro *non* dant Reg.
 et Fulv. — *Induit*] Vulg. *induxit*. Nostrum est
 edd. vett.; Gryph. 1542. 1591. in marg. hab. *in-*
xit. Senec. Epist. 94.: nulla res magis animis
 nestis induit. Tac. An. 15, 45.: animum bonis
 bus non induerat; ad quem loc. Lips. corrigit
ducat. Falster. in Kraus. Nov. con. *imbuit*; coll. f.

§. 2. *Praemonet*] Iunt. *praemovet*.

§. 4. *Habitat*] Schegk. Praemess. Epist.
 ex suo cod.: *habet*, quod in nullo cod. vidit G.
 — *Ut appetit*] Ubi in propinquo est. *Thys.*
 vett. et Steph. *appetat*; quod fortasse genuinum,
 tamen ut comma post *messis* tollendum (quod
 ctum video in Ald. Iunt. et Steph.), sensusque sit:
 consilio, ut pullis messis prope adsit, haud procul

illis iam iam pluviantibus. Ea cassita in 5
 ementes forte congesserat tempestiviores. Pro-
 pterea frumentis flavescantibus pulli etiam
 hunc involucre erant. Cum igitur ipsa iret 6
 ibum pullis quaesitum, monet eos, ut, si quid
 rei novae fieret dicereturve, animadverten-
 ent, idque [uti] sibi, ubi redisset, renunti-
 rent. Dominus postea segetum illarum filium 7
 adolescentem vocat, et: Videsne, inquit, haec
 maturuisse, et manus iam postulare? Idcirco
 te crastini, ubi primum diluculabit, fac ami-
 cos eas et roges, veniant, operamque mutuam
 ent, et messem hanc nobis adiuvent. Haec 8
 bi ille dixit, et discessit, utque, ubi rediit

Plant. Aulul. 1, 1, 36. cui partitudo appetit. Pro
 ull. Iunt. singulari vitio hab. puellis.

§. 5. Congesserat] Vulg. concesserat. Edd.
 Gryph. 1542. 1591. in marg. et Ascens. consederat;
 ostrum ex cod. Schegk. l. l. et e coniectura Titius
 controvers. 5, 25. qui comparat Graec. οὐμφορεῖν et
 οὐμφορονμένορος ὄρνιθας. Congerere pro nidifican-
 Virgil. Ecl. 6. Cic. de Divin. 2, 32.: avium con-
 stu. Plaut. Rudens: in nervo mille hodie nida-
 anta congeret. — Propterea] Edd. Gryph. in marg.
 pterea. — Flavescantibus] Reg. flaventibus, ut
 pra: efferventis.

§. 6. Si quid ibi] Ita Rot. et Reg. et cum edd.
 t. Steph. Gron. si quid interibi rei novae f. coll.
 7. interibi con. etiam Lamb. (coll. 9, 2.) e Re-
 interea novi annotans. Deinceps edd. ante Iunt.
 vae rei pro rei nov. Tum eadem om. uti, quod
 cis seiunxi, et cum iisdem renunt. dedi pro nunt.

§. 7. Vocat] Iunt. vocatum. Mox edd. ante
 nt. crastino. — Fac amicos eas] Ita Reg. probante
 Gron. in Addend. p. 898. Vulg. fac am. adeas,
 roges veniant. Accusativum adiuvere voluerunt
 rarii. — Adiuvent] Edd. Gryph. in marg. adunent.

§. 8. Dixit] Sic Reg. et Rot. pro haec ubi il.

- cassita, pulli trepiduli circumstrepere, orant
 que matrem, ut statim iam properet, inque
 alium locum sese asportet: nam dominus, in-
 quiunt, misit, qui amicos rog[ar]et, uti lu-
 9 oriente veniant et metant. Mater iubet
 animo otioso esse: si enim dominus, inque
 messem ad amicos reiicit, crastino seges
 metetur; neque necesse est, hodie uti vos
 10 feram. Die igitur postero mater in pabulo
 volat. Dominus, quos rogaverat, opperitur.
 Sol fervit, et fit nihil: et amici nulli erant.
 11 Tum ille rursum ad filium: Amici isti
 magnam partem, inquit, cessatores sunt. Q

d., discessit. Atque etc. Cf. 10, 29. de signifi-
 catione v. *atque*. Otho coni. *dixerat, disc.* — *Statim]*
iam] Hunc vv. ordinem restitui ex edd. vett. et Statim
 pro *iam statim*. — *Inque]* Sic scripsi, quinque G
 codd. secutus, pro *atque al. in loc.* — *Rogaret]*
get dant Rot. et Fulv. Gron.: loquitur tanquam
 re nondum perfecta, sed quae esset in pendent.

§. 9. *Animo]* Hanc lectionem praebuit
 cum Fulv. et probabat cum Lambecio Gron.
 Terent. Andr. 5, 2.: animo iam nunc otioso
 impero, i. e. sine metu et cura. Vulg. *a metu*
os esse; Rot. *a motu*. — *Messem]* Linc. Ald.
 sil. 1519. Ascens. *messium*; Iunt. litera initiali
 iuscula *Messium*, quasi nomen sit. Rot. *messim*.
 Schneider. Gramm. lat. 2, 1. p. 208.

§. 10. *Et amici]* Reg. Linc. Rot. *et dies*
amici; Fulv. *et dies amici*; inde egregie Gron.
dies et amici n. er., coll. Plaut. Pseud. 1, 2. *it*
ego mi cesso; similiter iam Muret.

§. 11. *Amici isti]* Ita codd. pro *am. isti*, *in*
magnam partem (edd. vett. *magnam in partem*, *q*
 correxit iam Palmer. Spicil. p. 843. V. 4. T.
 Grut.). Deinceps *quin* pro *quam* ex iisdem co-
 recepi; cf. 3, 19. fin. Postremo eosdem secutus *d*
cogn., af., vicinosque pro vulg. *cognatos affinesque*

otius inus, et cognatos, affines, vicinosque
 nostros oramus, ut adsint cras tempori ad
 petendum? Idem hoc pulli pavefacti matri 12
 antiant. Mater hortatur, ut tum quoque
 ne metu ac sine cura sint: cognatos affines-
 ne nullos ferme tam esse obsequibiles ait, ut
 laborem capessendum nihil contentur, et
 tim dicto obediant. Vos modo, inquit, ad-
 rtite, si modo quid denuo dicetur. Alia 13
 ce orta, avis in pastum profecta est. Co-
 ati et affines operam, quam dare rogati
 et, supersederunt. Ad postremum igitur 14
 minus filio: Valeant, inquit, amici cum
 opinquis. Afferes primo luci falces duas:
 am egomet mihi, et tu tibi capies alteram;
 frumentum nosmetipsi manibus nostris cras
 stemus. Id ubi ex pullis dixisse dominum 15
 ater audivit: Tempus, inquit, est cedendi

(vv. et vic. om. edd. ante Iunt.) Iunt. Ald. *cogn.*
nes, vicinosque (Iunt. *amicosque*) *nostr.* Long. et
atos adfines et vic. — *Tempori*] Idem libri:
peri ut pigner, in quo vitium latet. An fort.
 extricare liceat: *tempori et impigri*? Ut Cic. ad
 t. 15. *impiger ad labores belli.*

§. 12. *Ait*] V. *ait* accessit e Reg. Rot. Oxon.
 eff. et edd. vett.; male expulit Steph. Praeterea
 ante Iunt. hab. *obseq. esse.* Sequens *ad om.*
 — *Contentur*] Iunt. Ald. Steph. et Vetus Ety-
 logic. apud Gron. *evocentur*; nostrum sive *cun-*
 t. est in Reg. Rot. et edd. ante Iunt.; Gron.
 ati *cunct.*

§. 13. *Supersederunt*] Hoc tempus pro praes.
rsedent dederunt Reg. Ro. Fulv. et Sciopp. De
 structione verbi v. Ruddimann. II. p. 129. not. 50.

§. 14. *Primo luci*] Est e Reg. pro *prima luce.*
 mpla v. ap. Gron. cf. Schneid. l. l. p. 117. Mox
 om. edd. ante Iunt.

et abeundi: fiet nunc dubio procul, quod
 turum dixit. In ipso enim iam vertitur, cu
 16 est res, non in alio, unde petitur. Atque
 passita nidum migravit, et seges a domino
 17 messa est. Haec quidem est Aesopi fabula
 amicorum et propinquorum levi plerum
 18 et inani fiducia. Sed quid aliud sanctiores
 bri philosophorum monent, quam ut in
 19 bis tantum ipsis nitamur; alia autem om
 quae extra nos extraque nostrum arbitri
 sunt, neque pro nostris, neque pro nobis
 20 camus? Hunc Aesopi apologum Q. Ennius
 Satiris scite admodum et venuste versibus
 dratis composuit: quorum duo postremi
 sunt, quos habere cordi et memoriae op
 pretium esse hercle puto;

§. 15. *Cuia est res*] Reg. et Rot. *cuia res*
 Vulgat. ordinem tuentur Fulv. et Oxon., qui
 deinceps: *non aliunde pet.*, quod probavit Otho.

§. 16. *Migravit*] I. e. transtulit, ut saepius
 Glossar. Sequens et addidi ex edd. vett. Vulg.
gravit. Seges etc.

§. 17. *Plerumque*] Hoc v. accessit e Reg. S.
 Sciopp. et Fulv. (v. Muret. Epist. 2, 6.).

§. 18. *Quam*] Deleto *quam*, hanc periodum
 ne interrogatione scribendam esse censuit Lam
 repugnante Gron.: Nam, ait, si non interro
 go *sed quid al.* erit intelligendum, quasi esset
 aliquid aliud. At non esse aliud vult auctor,
 monent graviores libri philosophorum, aliud,
 Aesopus ore fabellae risum movente prudens
 lium dat; sed idem utrosque condocere.

§. 19. *Arbitrium*] Ita Reg. et iam pro
 Gron. coll. 17, 1, 7. 19, 1, 15. Vulg. *animum*

§. 20. *Quadratis*] De quibus v. Cael. Rhe
 LL. Antiqq. 18, 15. — *Heracle puto*] Haec duo v.
 quibusdam edd. (ut Iunt. Ald.) ad versum male

Hoc erit tibi argumentum semper in prom-
tu situm.

Ve quid expectes amicos; quod tute agere
possis.

CAP. XXX.

Quid observatum sit in undarum motibus,
in mari alio atque alio modo fiunt; austris
flantibus aquilonibusque.

Hoc saepenumero in undarum motu [ob- 1
tum est], quas aquilonēs venti, quique
eodem coeli regione aer fluit, [quasve] fa-

antur. — [Hoc] Sclopp. *hac*. In fine vers. Car-
de Rom. Sat. p. 250. leg. censuit: *positum*.
tute] Ita Fruter. Veris. 2. 8. et Steph. Spe-
Emend. p. 127. Edd. vet. quod tu per te age-
ssis. Ald.: quod tu agere possis. Erasm. Adag.
vit: *facere, quod per te queas*. Scalig. in ver-
comic.: *tute, quod possis agere*. Mss.: quod tu
agere, ut edidit Long. Rossio etiam legere:
per te agere possis.

CAP. XXX. [Quae] Ita Reg. et ead. vet.; et
hab. Ald.; qui dedit Carr.

1. Obs. test. v. obs. et test. mon. quasve igno-
leg. Rot. et Linc. Deinde Rot. et eadem habet
ead. Linc. et eadem. Neque necesse fuis-
erem fluentem interponi; addidit Gron. qui

Hoc s. in undarum motibus, quas ad. venti,
ue ex contraria coeli reg. faciunt in m. a.
fr. Contra I. Gron.: Roste tamen aerem
em dicit, ut Senec. in Oedipo: lene sed modi-
fluens apra. Hoc igitur observatum fuisse suf-
quum in Lemmate exprimit, et opinor alia va-
telligendo applicari possunt, quorum nihil iu-
t Gellius exprimentum, in eodem notatum.

2 ciunt in mari austri atque africi. Nam fluctus, qui flante aquilone maximj ac creberrimi excitantur, simul ac ventus posuit, sternuntur ac conflaccescunt, et mox fluctus esse
 3 desinunt. At non idem fit flante austro vel africo: quibus iam nihil spirantibus undae tamen factae diutius tument, et a vento quidem iamdudum tranquilla sunt; sed mare est
 4 etiam atque etiam undabundum. Eius rei causa esse haec coniectatur, quod venti a septemtrionibus ex altiore coeli parte in mare incidentes deorsum in aquarum profunda quasi praecipites deferuntur, undasque faciunt non prorsus impulsas, sed imitus commotas: quae tantisper erutae volvuntur, dum illius infusi
 5 desuper spiritus vis manet. Austri vero et africi ad meridianum orbis circulum et ad partem axis infimam depressi, inferiores et humiles, per suprema aequoris euntes protruhunt.

§. 2. *Creberrimi*] Hoc restitui ex Reg. Rot. et edd. vet.; *crebissimj* Iunt. *crebrissimj* dedit Carr. et hab. Linc. Cf. Ruddimann. I. p. 170, 6. Antea ac scripsi pro *et creb.* cum edd. vet. et mox cum iisdem *ac confl.* pro *et*, quod h. l. dedit Ald. cum Iunt.

§. 3. *Iamdud. tranquilla sunt*] I. e. iamdudum tranquillitas est. Hoc enim κατ' ἐξοχην *tranquillum* v. Gron. ad Liv. 28, 27. Ceterum haec est lectio Reg. et Rot. *Vulg. iamda. tranquillae.* Gebhard. Antiq. LL. 1, 2. ex Palat. *iam tranquillae sunt dudum*

§. 4. *Haec*] Pronom. *haec* accessit e Reg. et Rot. Dein Iunt. hab. *ventis sept.* sine praeposit. d. — *Imitus*] Linc. *in intus*; Reg. *initus*; Rot. *imitus*. cf. 17, 10, 13. Appul. Met. 9. p. 238. Elmenh. Re. cepi pro *vi intus*. Long. *vi imitus*.

§. 5. *Et ad*] *Et* pro *atque* dedi cum edd. vet.

dunt magis fluctus, quam eruunt: et idcirco non desuper laesae, sed propulsae in adversum aquae etiam desistente flatu retinent aliquantisper de pristino pulsū impetum. Id autem 6 ipsum, quod dicimus, ex illis quoque Homericis versibus, si quis non incuriose legat, ad- miniculari potest: Nam de austri flatibus ita 7 scripsit:

Ἐνθα νότος πόντοιο κλυδωνάεις λάαν ὠθεῖ.

Contra autem de borea, quem aquilonem ap- 8 pellamus, alio dicit modo:

Καὶ βορέης αἰθρηγενέης μέγα κῆμα κυκλῶν.

Ab aquilonibus enim, qui alti supernique sunt, 9 fluctus excitatos quasi per prona volvi dicit; ab austris autem iis, qui humiliores sunt, maiore vi quadam propelli sursum atque sub- iici. Id enim significat verbum ὠθεῖ; sicut 10 aliò in loco λάαν ἄνω ὠθεῖ. Id quoque a pe- 11

§. 7. *Ἐνθα*] Similis vers., sed non idem est Odyss. 3, 295.

§. 8. *Καὶ*] Odyss. 5, 295. Edd. vet. αἰθρηγεν; tum ed. Rom. μεγακυνήμα.

§. 9. *Sursum atque subiici*] Ita fere codd. et edd. vet.; illi (atque etiam ed. lunt.): *prop. rursum atque sub.*; hae: *prop. sursum atq. subiici*. Carr. et Steph. ediderunt: *susum (sursum) atque rursum de- iici (subiici)*. *Subiici* idem est, quod propelli sursum, intumescere, altius fieri.

§. 10. *ὠθεῖ*] Vulg. λάαν ὠθεῖ, contra codd. et Gellii mentem, qui, quid v. ὠθεῖ significet, exponit. *I. Gron.* — *Alio in loco*] Hunc ordinem exhibent Rot. et Linc. pro *in alio l.* Bourdel. et Thys. ὠθεσκε legendum censuerunt ex Hom. Od. 11, 595. idque laudat Gell. 7, 20. Homer. etiam dicit ὠθεσκε, sed non ideo Grammatici explicantes in ea forma hae- rent; sed in ὠθεῖ. *I. Gron.*

- 2 ciunt in mari austri atque africi. Nam fluctus, qui flante aquilone maximi ac creberrimi excitantur, simul ac ventus posuit, stant nuntur ac conflaccescunt, et mox fluctus et
 3 desinunt. At non idem fit flante austro et africo: quibus iam nihil spirantibus undae tamen factae diutius tument, et a vento quodam iamdudum tranquilla sunt; sed mare
 4 etiam atque etiam undabundum. Eius causa esse haec coniectatur, quod venti a septentrionibus ex altiore coeli parte in mare incidentes deorsum in aquarum profunda quasi praecipites deferuntur, undasque faciunt prorsus impulsas, sed imitus commotas: quae tantisper erutae volvuntur, dum illius in
 5 desuper spiritus vis manet. Austri vero et africi ad meridianum orbis circulum et partem axis infimam depressi, inferiores humiles, per suprema aequoris euntes pro-

§. 2. *Creberrimi*] Hoc restitui ex Reg. Rot. edd. vet.; *crebissim* Iunt. *crebrissim* dedit G. et hab. Linc. Cf. Ruddimand. I. p. 170, 6. *At* ac scripsi pro *et creb.* cum edd. vet. et mox eisdem *ac confl.* pro *et*, quod h. l. dedit Ald. Iunt.

§. 3. *Iamdud. tranquilla sunt*] I. e. iamdudum tranquillatae est. Hoc tenim κατὰ τὸν χρόνον: *tranquilla* v. Gron. ad Liv. 28, 27. Ceterum haec est Reg. et Rot. Vulg. *iamdudum tranquillae*. Gebhard. tit. LL. 1, 2. ex Palat. *iam tranquillae sunt* du-

§. 4. *Haec*] Pronom. *haec* accessit e Reg. Rot. Dein Iunt. hab. *ventis sept. sine praepo* — *Imitus*] Linc. *in intus*, Reg. *initus*; Rot. *in* cf. 17, 10, 13. Appul. Met. 9. p. 238. Elmenb. cepi pro *vi intus*. Long. *vi initus*.

§. 5. *Et ad. Et pro atque* Redi cum edd.

nt magis fluctus, quam eruant: et idcirco
 n desuper laesae, sed propulsae in adversum
 nae etiam desistente flatu retinent aliquan-
 per de pristino pulsu impetum. Id autem 6
 sum, quod dicimus, ex illis quoque Homeri-
 versibus, si quis non incuriose legat, ad-
 niculari potest. Nam de austri flatibus ita 7
 ipsit:

Ἐνθα νότος πόντοιο κλυδωνάεις λάαν ὠθεῖ.

utra autem de borea, quem aquilonem ap- 8
 lamus, alio dicit modo:

Καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῆμα κυκινδων.

aquilonibus enim, qui alti supernique sunt, 9
 ctus excitatos quasi per prona volvi dicat;
 austris autem iis, qui humiliores sunt,
 iore vi quadam propelli sursum atque sub-
 Id enim significat verbum ὠθεῖ; sicut 10
 in loco λάαν ἄνω ὠθεῖ. Id quoque a pe- 11

§. 7. *Ἐνθα*] Similis vers., sed non idem est
 ps. 3, 295.

§. 8. *Καὶ*] Odyss. 5, 295. Edd. vet. αἰθρηγεν.;
 ed. Rom. μεγακυνπημα.

§. 9. *Sursum atque subiici*] Ita fere codd. et
 vet.; illi (atque etiam ed. lunt.): *prop. sursum*
et sub.; hae: *prop. sursum atq. subiici*. Carr. et
 ph. ediderunt: *susum (sursum) atque rursum de-*
(subiici). *Subiici* idem est, quod *propelli sur-*
sum, intumescere, altius fieri.

§. 10. *ὠθεῖ*] Vulg. λάαν ὠθεῖ, contra codd. et
 lii mentem, qui, quid v. ὠθεῖ significet, exponit.
 Gron. — *Alio in loco*] Hunc ordinem exhibent
 et Linc. pro *in alio l.* Bourdel. et Thys. ὠθεσκε
 endum censuerunt ex Hom. Od. 11, 595. idque
 dat Gell. 7, 20. Homer. etiam dicit ὠθεσκε, sed
 ideo Grammatici explicantes in ea forma hae-
 t; sed in ὠθεῖ. I. Gron.

ambulabamus: atque ibi inter ambulandum
 2 legebatur *Catilina* Sallustii, quem in manu
 amici conspectum legi iusserat. Cumque haec
 verba ex eo libro lecta essent: *Avaritia pecu-*
niae studium habet, quam nemo sapiens con-
cupivit. Ea quasi venenis malis imbuta cor-
pus, animumque virilem effeminat: semper
 3 *inopia minuitur*: tum Favorinus me aspiciens:
 Quo, inquit, pacto corpus hominis avaritia
 effeminat? Quid enim istuc sit, quod ani-
 mum virilem ab ea effeminari dixit, videor
 ferme assequi. Sed, quonam modo corpus
 quoque hominis effeminet, nondum reperio.

§. 2. *Cumque*] Guelf. *cum sine que*; quod si
 abieceris, recte post vv. Sallustii maiori distinctione
 (puncto) utaris; ut hactenus post *minuitur* punctum
 ponebatur. Equidem mutavi. — *Libro*] Cap. 11, 3.
 — *Venenis*] Venena sunt etiam medicamenta; pro-
 pterea *malis* addidit. — *Inopia, min.*] Inopia no-
 minui, minime mirum; hinc Meurs. vv. *neque in-*
opia delenda censuit.

§. 3. *Effeminat*] Ex Cic. de Off. 1, 8. Sallu-
 stium interpretatur I. Gron. Ibi enim cum dixis-
 set, in quo vitio late pateret avaritia, et cur expete-
 rentur divitiae, pergit. Delectant etiam magnifici
 apparatus, vitaeque cultus cum elegantia et copia;
 (en signa effeminati animi, idque procedit ad cor-
 pus, si perduret ineptia) quibus rebus effectum est,
 ut infinita pecuniae cupiditas esset. cf. Gron. de Pe-
 cun. vet. 1, 1. Haec vero omnia Giceronis non ad
 avaritiam pertinent, sed novum aliquem fontem cu-
 piditatis pecuniae habendae aperiunt. — *Sit*] Reg.
fit; hinc Gron. qui enim istuc fiat? Guelf. sic.
 Hinc ortum puto fit. Idem Guelf. deinceps: quod
 ab ea effem. anim. vir. dix. — *Effeminet*] Guelf.
effeminetur.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Quaesitum ac tractatum, quam ob causam Sallu-
us, avaritiam, dixerit, non animum modo virilem,
sed corpus quoque ipsum effeminare.

lieme iam decedente apud balneas Sitias in 1
ea sub calido sole cum Favorino philosopho

LIB. III. CAP. I. *Ac*] Vulg. *atque*; *ac* restitui ex
d. vett. et Steph.; quod nescio unde mutatum sit.
inceps Iunt. et Ald. dant *traditum* pro *tract.*

§. 1. *Decedente*] Vulg. *disced.* Nostrum ex
stis. dedit Gron.; habet etiam Sciopp. Curt. 8, 6,
.: noctem quae *decederet.* Virg. Georg. 4, 466.
self. *DESCEND.* — *Sitias*] Reg. et Sciopp. *Sti-*
as, Rot. *stīas*, Linc. *Scitias*, alius et Guelf. *Sci-*
us, edd. vett. et Steph. *Sitias*, Iunt. *Siticas*, Lips.
m. et Gron. *Titias*. Martial. 11, 52.: anguste *Ti-*
s — lavatur. Thermas *Titianas* ex Cassiodoro
(chronic. de Demitiano) laudat Falster. p. 231.

- super ea re dicere, huiusmodi verbis usus
 9 est: Quos, inquit, avaritia minuit et corrup-
 pit, quique sese quaerenda undique pecunia
 dediderunt, eos pleros[que] tali genere vitae
 occupatos videmus; ut, sicuti alia in iis omnia
 prae pecunia, ita labor quoque virilis, exer-
 10 cendique corporis studium relictui sit. Nego-
 tiis enim se plerumque umbraticis et secula-
 riis quaestibus intentos habent, in quibus
 omnis eorum vigor animi corporisque elan-
 guescit, et, quod Sallustius ait, effeminatur.
 11 Tum Favorinus legi denuo verba eadem Sal-
 lustii iubet, atque, ubi lecta sunt: Quid igitur

2, 4. Guelf. *ut quid horum sup. ea re diceret*; non inepte.

§. 9. *Quos*] Rot. et Guelf. *quorum*, unde Othoboni. *quos enim*. Dein Reg. *avaritiam tenuit et corripit*; Rot. *avaritia intenuit et corripit*. Gron. *Quorum, inq., avaritia ingenium corripit*. Pro *minuit*. Gebhard. l. l. *minuit*; Otho, malebat *imminuit*; codd. Plaut. Cist. 1. 1. 90. — *Quaerenda*] Vulg. *in quaerenda*, sed praepositione carent codd. et edd. vett.; addidit Steph. Guelf. *querendi (quaerendo?) undiq. pecuniam?* dedid. Vocab. *undique* deest in Reg. Gron. *quique sese quaerundae unice pecuniae dedid.* coll. 19, 2: *qui voluptatibus sese dediderunt*. Possis etiam legere: *ad quaerendam pecuniam*; ut 2, 21.: *se ad literas memoriasque veteres dedere*. Dein *pleros* pro *plerosque* hab. Guelf. Cf. Priscian. 5, 12. V. 1, p. 208. Krehl. Infr. 9, 9. 2. ad 9, 13, 8. 14, 2. — *In iis*] Praepositio vacare videbatur Gronovio. — *Relictui*] Ita Steph., confirmantibus codd., pro *relictum*. Sicut alia sunt his relictui et insuper habentur, ita et labor.

§. 10. *Negotiis enim*] Rot.: *neg. qn* (i. e. quando pro quandoquidem) *plerumque*; Reg. *neg. enim se pl.*; hinc addidi *enim*.

§. 11. *Quid igitur, inquit, dicimus*] Ita Mos. pro vulg.

inquit, dicimus, quod multos videre est pecuniae cupidos, et eosdem tamen corpore esse vegeto ac valenti? Tum ille ita respondit: Re- 12
spondes non hercle inscite. Quisquis est, inquit, pecuniae cupiens, et corpore tamen est bene habito ac strenuo, aliarum quoque rerum, vel studio vel exercitio eum teneri necessum est, atque in sese colendo non aequè esse par-
cum. Nam si avaritia sola summa omnes ho- 13
minis partes affectionesque occupet, et si ad incuriam usque corporis grassetur, ut per illam unam neque virtutis, neque virium, neque corporis, neque animi cura adsit; tum denique is vere dici potest effeminato esse et animo et corpore, qui neque sese, neque

quid ig. dicemus, (Guelf. dicimus.) inq. Ordo vv., qui receptus est, exstat etiam in edd. vett. Eadem ante Iunt. om. sequens multos. — Tamen corp.] Ita codd. et edd. vett. Alii (ut etiam Guelf.): cum corp.; esse corp. pro corp. esse atque et v. pro ac v. ab. edd. vett. ante Iunt.

§. 12. Respondes] Accessit e codd. Oxonn.; et leg. atque Rot. similiter hab. respondit, respondis. Guelf. respondit, respondens. Nostram lectionem probabat etiam I. Gron., postremas scil. voces, respondes n. h. insc., respicere objectionem Favorini praemissam: quid igitur etc. Pro hercle Guelf. hab. ergo. — Tamen] Guelf. tū (tum). — Habito] Sciopp. x vet. cod. habiuto. — Necessum] Ita Reg.; Rot. necesse; vulg. necessarium. v. 6, 1, 3.

§. 13. Occupet -- grassetur] Edd. ante Iunt. occupat -- grassatur. — Cura adsit] Adsit cura edd. ante Iunt. — Is] Guelf. Reg. et Rot. id; Reg. et Guelf. praeterea effeminando; utrumque probavit Gron., misso et ante animo, et intelligens eius post corpore, ut legendum esse statuit. Rot. hab. esse corpore et animo. Guelf. om. vere. —

14 aliud curet, nisi pecuniam. Tum Favorinus: Aut hoc, inquit, quod dixisti, probabile est, aut Sallustius odio avaritiae plus, quam potuit eam criminatus est.

C A P U T II.

Quemnam esse natalem diem M. Varro dicat [eorum], qui ante noctis horam sextam postve nati sunt: atque inibi de temporibus terminisque dierum, qui civiles nominantur et usquequaque gentium varie observantur: et praeterea quid Q. Mucius scripserit super ea muliere, quam maritus non iniurpavisset, quod rationem civilis anni non habuerit.

1 Quaeri solitum est, qui noctis hora tertio quartave, sive qua alia nati sunt, uter dies natalis haberi appellarique debeat, isne, quae nox ea consecuta est, an qui dies noctis

Curet] Guelf. Rot. et Linc. cum Iunt. *curent*; ut qui plurali numero accipiendum sit.

§. 14. *Potuit*] Scriverius coni. *oportuit*. Oppositum Otho Cic. ad Attic. 2, 9.: citius omnino quam potuit; aliaque. Redde germanice: *als er konnte eigentlich mit Recht konnte, durfte*.

CAP. II. *Eorum*] Pronomen uncis seiuncti omnium sum in Reg. et init. cap. — *Muliere*] V. mulier om. edd. vett., h. l. omnes; sed in summa cap. tantum Rom. — *Quod*] Ita restitui ex edd. vett. per quia.

§. 1. *Isne*] Guelf. *istic*. — *Est*] Omit. Rot., et praecedat proximo. I. Gron. in Addend. p. 898. com. *consecutus*. Et M. V. De re cf. Censorin. de D. N. c. 23.

consecutus [est]. M. Varro in libro *Rerum* 2
humanarum, quem *De Diebus* scripsit: Ho-
 mines, inquit, qui ex media nocte ad pro-
 ximam mediam noctem in his horis XXIV.
 nati sunt, una die nati dicuntur. Quibus 3
 verbis ita videtur dierum observationem divi-
 disse, ut, qui post solem occasum ante me-
 diam noctem natus sit, is ei dies natalis sit,
 quo die ea nox coeperit: contra vero, qui
 sex noctis horis posterioribus nascatur, eo
 die videri natum, qui post eam noctem dilu-
 nit. Athenienses autem aliter observare, 4
 quem Varro in eodem libro scripsit, eosque a
 sole occaso ad solem iterum occidentem omne
 medium tempus unum diem esse dicere.

§. 2. *Libro*] Macrob. ed. Gryph. (Sat. 1, 3.):
Rer. hum. libro. — *Ex*] Olim praepositio deerat,
 hae ex Macr. addita est. Guelf. Reg. Linc. Rot.
 ab. in. Praeterea Rot. *nocte nascuntur*, omissis
 istea vv. *nati sunt*. — *In*] Hanc praepositionem
 misit Macrob. — XXIV.] Steph. *viginti quatuor*;
quatuor et vig. scribendum fuisse putabat I. Gron.
 ll. c. 3.: unam et viginti. Guelf. XXIII^{or}. — *Una*]
 Macr. uno.

§. 3. *Videtur*] Guelf. *videntur*. — *Divisisse*]
 pro coni. *definisse*. — *Solem*] Macr. et cod. Guelf.
 is. — *Is ei dies*] Guelf. om. vv. *is ei* -- sit, et
 ex hab. *coepit* pro *coeperit*. Macr. *illo quem nox*
consecuta est: contra v. — *nascatur*; eo die vi-
detur natus, qui —; unde *videatur natus* legend.
 tabat Falster. p. 231. — *Qui in*] Rot. *qui in post.*
et h. n. nascitur. Edd. etiam ante Iunt. hab. *na-*
tur, eademque cum Guelf. om. v. *noctis*.

§. 4. *Sole occaso*] Macr. *solis occasu*; Reg. *sole*
casu. De re cf. Plin. H. N. 2, 77: Zeun. ad Ma-
 crob. p. 788.

- 5 Babylonios porro aliter; a sole enim exortum
ad exortum eiusdem incipientem totum id
6 spatium unius diei nomine appellare: multum
vero in terra Umbria unum et eundem diem
esse dicere a meridie ad insequentem meridiem:
Quod quidem, Varro inquit, nimis absurdum est. Nam qui Kalendis hora sexta
natus est apud Umbros, dies eius natalis
videri debebit et Kalendarum dimidiarum
et qui est post Kalendas dies ante horam
7 eiusdem diei sextam. Populum autem Romanum
ita, uti Varro dixit, dies singulos numerare
a media nocte usque ad mediam
8 proximam, multis argumentis ostenditur. *Sacra*
sunt Romana partim diurna, alia nocturna.

§. 5. *Aliter*] Guelf. om. v. *aliter*. — Totum] Macr. om. *totum*; pro *appell.* dat *vocare*.

§. 6. *Umbria unum*] Macrob.: *Umbros unum etc. tum: inquit Varro.* — *Nimis*] Cuiac. Ob. 15, 32.: *minus*; et sic Iunt. Ald. cum Guelf. *absurdum est, eundem duos habere natales.* v. Gr. Antea nomen *Varronis* accessit ex edd. ante Iunt. Mox Macr. *apud Umbr. natus est.* — *Kalendarum dies.* — *Dimidiarum*] Edd. vett. Guelf. Reg. Rot.: *dimidiarum* pro Steph. *dimidiatus*. Mox Macr. *et qui post K. erit usque ad h. eius d. sextam.* *Eiusdem*] Guelf. Reg. Rot. Sciopp. et edd. vett. Gron. malebat *eiusdem*, omissa voce *diei*; ut edd. Gryph. (1539. 1542.) Iunt. hab. *eiusdem eius* unde nostrum dedit cum Ald. Steph. omisso *nom.* *eius*.

§. 7. *Usque*] Omitt. Sciopp. cum Macr.; mox hab. *sacra s. enim*.

§. 8. *Diurna*] Vv. *diurna alia* om. Guelf. *Alia*] Sic Reg. Rot. et Macr. pro *partim*; in hunc tamen edd. vett. bis *partim* exstat. Deinceps idem hab.: Et eis quae diurna sunt, ab hora sexta nocturna.

a: sed ea, quae inter noctem fiunt, diebus addicuntur, non noctibus; quae igitur sex' posterioribus noctis horis fiunt, eo die fieri dicuntur, qui proximus eam noctem illucescit. Ad hoc, ritus quoque et mos auspicandi eandem esse observationem docet; nam magistratus, quando una die eis auspicandum est, et super quo auspicaverunt, agendum, post mediam noctem auspicantur, et post meridiem sole magno; auspicatique esse et egisse eodem

precedentis, sequentis vero nocturnis, sacris tempus impenditur. Ad hoc etc. — *Inter noctem*] Lips. Elect. 2, 3. *internoctu*, invitis libb. — *Addicuntur*] Rom. *adiciuntur*; inde reliquae edd. vett. (etiam id.) *adiiciuntur*. Iunt. *addiiciuntur* (sic!). Guelf. *itiuntur*. V. c. 3, 13.

§. 9. *Proximus*] Sallust.: *proximi Hispaniam at Mauri*. v. Ruddimann. II. p. 97. — *Illucescit*] *lucescit*.

§. 10. *Una*] *Uno* Sciopp. et Macr.; dein hic: *eis* *ausp.* quod probo. Edd. vett. Gell. ante Iunt. *eis* *ausp.* — *Id*] Guelf. om. *id*. Post *agend.* Otho in inserendum esse censuit. — *Et post m. sole m.*] trique libb. vett. (Guelf.) edd. vett., et Gryph. in *arg.*: *et post meridiem sole magno*; Rot. et Reg. *post m. solem agrum*; Sciopp. *magnum annot.*; aliis libb. *solem agunt*. Lips. Elect. 2, 3. *et p. solem* (i. e. post meridianum solem) *agunt*, Gryph. *post exortum solem agunt, auspicati esse* etc. Sciopp. de stil. histor. *post m. solem agunt*, vel: *et meridie*, vel: *post meridiei solem*. Putean. in dialib. sermonib. *cum* (quod voluit etiam Sciopp.) *et m. n. et post exortum solem agunt auspicati*. nostrum video etiam apud Steph. extare. Praefendam autem omnibus censeo emendationem I. *ton. et post meridiem solent agere*. Otho coll. 5, 18. malebat: *post medium solem agunt*, s. *post meridiem solis agunt*. Macr. *et post exortum solem agunt*. — *Eodem die*] Vulg. *ex ead.*; Rot. et Sciopp.

- 11 die dicuntur. Praeterea tribuni plebei, quos nullum integrum diem abesse Roma licet, cum post mediam noctem proficiscuntur, et post primam facem ante mediam noctem sequentem revertuntur, non videntur abfuisse unum diem; quoniam ante horam noctis sextam regressi parte aliqua illius in urbe Romana mana sunt. Quintum quoque Mucium iuriconsultum dicere solitum legi, non esse usum
- 12

et eod.; neutram particulam agnoscunt Reg. et Macrob., qui dat eadem die.

§. 11. Plebei] Macrob. plebis. — Integrum diem] Putean. ex Macrob.: n. integrum diem; (Macrob. n. diem integr.). cf. 13, 12. Cuiac. Obs. 24, 1. integrum hab. etiam Guelf.; hinc addidi. — Macrob. noct.] Ex cod. Guelf. et Macr. adunxi v. noctem. — Videntur] Rot. Reg. et Sciopp. videntur — quoniam pro dicuntur. — quando. Utrumque finit. Macr. Recepi. V. abfuisse om. Guelf.; v. unum diem. — Parte] Ita Guelf. Reg. Rot. edd. ante la Steph., nisi quod iidem libri praeter Guelf. exhibent Roma pro Romana. V. ad 5, 6, 10. Iunt. Ald. partem aliquam ill. in urbe Romana. Macr. partem quam ill. in urbe consumunt. Pro aliqua Guelf. atque.

§. 12. Quintum] Guelf. Quidque in unum iuriconsultum etc. — Iuriconsultum] Pro iurisc. dicunt Reg. Rot. et Macr. cf. 1, 13, 10. 6, 5, 1. Legi] Codd., Sciopp. et Macr. solitum, Lege; quod probabat Thys. Usurariam enim uxorem fuisse legibus iuxta Servium. Gron. suspicatus est: dicit scilicet, Lege non esse etc. i. e. Mucius dicit solitum. v. Gron. Obs. 3, 9. Praeterea Macrob. solitum lege non isse usurpatum; (quaedam edd. Macr. sol. lege. Cum Pontan. Otho coni. soli legi: lege etc. v. Zumpt ad Macr. p. 788 sq.) i. e. non legitimo more in massa usucapionem, vel usum, quo fiebant iustae nuptiae. Ut constaret matrimonium usu, trinocium abesse matronam a viro iure erat. Ad usurpatum

patam mulierem, quæ Kalendis Ianuariis apud virum causa matrimonii esse coepisset, et ante diem quartum Kalendas Ianuarias sequentis usurpatum isset. Non enim posse impleri tri- 13 noctium, quod abesse a viro usurpandi causa ex duodecim tabulis deberet; quoniam tertiæ noctis posteriores sex horæ alterius anni essent, qui inciperet ex Kalendis. Isthæc autem 14 omnia de dierum temporibus et finibus ad observationem disciplinamque iuris antiqui pertinentia cum in libris veterum inveniremus, non dubitabamus, quin Virgilius quoque id ipsum ostenderit, non exposite atque aperte, sed, ut hominem decuit, poeticas res agens, recondita et quasi operta veteris ritus significatione.

ne intellig. a marito, i. e. non effecisse, ut usurpata iudicaretur, ut usu uxor fieret. Gron. cf. de h. Perizon. ad Sanct. Minerv. 4, 17, not. 8. ubi contra Gron. disputatur: Usurpari hic dici ab alio uxorem, quæ a viro discedat, in cuius matrimonio fuerit per usum. Plura v. ibid. Mox cum Macr. et Helf. Iunt. Ald. *quæ cum Kal.* ubi cum pro conjunctione habendum videtur, deleta mox copula et. not. seq. Edd. vett. ante Iunt.: *mulierem, Kal.* n. *quæ ap.* etc. — Et] Edd. vett. et Guelf. om. Mox Guelf. *sequentes.* Macr. ad d. q. — *sequentis usurpata esset s. usurpatum isset.* cf. Ruddim. I. p. 308. not. 41.

§. 13. Enim] Guelf. om. enim. Deinceps Macr. b. possit s. posse et: quo ab. — Deberet] Thys. ni. non deberet.

§. 14. Isthæc] Guelf. istæc. Reg. et Rot. hab. e, et mox ad omitt.; unde Gron. *Istas autem omnis de d. t. et f. observationes, disciplinam i. d. continentis, quum in l. v. inveniremus.* — Virgilius] n. 5, 738. ubi Serv. ad Gellium ablegat. — Ri-] Edd. ante Iunt. iuris.

15. — — *Torquet, inquit, medios nox humida
cursus:*

Et me saevus equis oriens afflavit anhelis

16 His enim versibus oblique, sicuti dixi, admo-
nere voluit, *diem*, quem Romani *civilem* ap-
pellaverunt, a sexta noctis hora oriri.

C A P U T III.

De noscendis explorandisque Plauti comoediis,
quoniam promiscue verae atque falsae nomine
inscriptae feruntur: atque inibi, quod Plautus in
pistrino, et Naevius in carcere fabulas scriptitarint

1 Verum esse comperior, quod quosdam
ne literatos homines dicere audivi, qui pler-
que Plauti comoedias curiose atque contem-
lectita[ve]runt, non indicibus Aelii, nec Se-

§. 15. *Medios*] Guelf. *media*.

§. 16. *Versibus*] Macr. *verbis*. Mox edd. v.
et Guelf. *appellaverunt*. Vulg. *appellaverint*,
modus a correctore profectus videtur.

CAP. III. *Promiscue*] Ita edd. vett. pro *promi-*
— *In pistrino*] Nv. in p. omit. Reg., et mox
scriptitarent. Edd. ante Ald. (praeter Rom.) *scri-*
tarunt. Ald. tantum in indice capp. sic hab. v. ad 7.

§. 1. *Comperior*] Guelf. *compar* (comper-
— *Contente*] I. e. summa attentione et contentio
Thys. — *Lectitaverunt*] Rot. *lectitarunt*; Reg.
ctitarant; alius et Linc. atque Guelf. *lectitaverant*
vulg. *lectitaverunt*. v. mox. — *Indicibus*] Burm.
ad Anthol. Lat. V. 2. p. 411. legendum putabat
diciis. — *Aelii*] Edd. vett. inde a Iunt. *Helii* Se-
giti; nostrum dedit iam Steph. *Sedigitii* hab. Gu-
et Sciopp.; nomen (*Sedig.*) ignorant edd. ante Iu-
et tantum *Helii* hab. cf. 15. 24. —

iti, nec Claudii, nec Aurelii, nec Attii, nec
 lanilii super iis fabulis, quae dicuntur ambi-
 nae, credituros, sed ipsi Plauto moribusque
 genii atque linguae eius. Hac enim iudicii 2
 forma Varronem quoque esse usum videmus.
 Nam praeter illas unam et viginti, quae Var- 3
 nianae vocantur; quas idcirco a ceteris se-
 regavit, quoniam dubiosae non erant, sed
 consensu omnium Plauti esse censebantur; quas
 item alias probavit, adductus filo atque
 etia sermonis Plauto congruentis, easque
 h nominibus aliorum occupatas Plauto vin-
 cavit; sicuti istam, quam nuperrime lege-
 mus, cui est nomen *Boeotia*. Nam cum in 4
 s una et viginti non sit, et esse Aquilii di-
 tur, nihil tamen Varro dubitavit, quin
 auti foret, neque alius quisquam non infre-
 quens Plauti lector dubitaverit, si vel hos so-
 lus versus ex ea fabula cognoverit, qui quo-
 m sunt, ut de illius more dicam, Plauti.

[ii] Sciopp. *Actii*. Vulg. *Accii*. V. ad 2, 6, 23.
 ii hab. h. l. Guelf. *Ateii* scribendum esse putat
 nn. v. c. 11. — *Super iis f.*] Guelf. *supra his f.*
Credituros] Rot. et Reg. *crediturum*; hinc Gron.
 — *lectitarit*; — *crediturum*.

[§. 2. *Enim*] Otho coni. *etiam*; coll. Plant.
 ph. Prol. v. 30.: Atque ego quoque etiam. —
 [e] Guelf. om. v. *esse*.

[§. 3. *Filo*] Ita Reg., similiterque Rot. *philo*
 !). Vulg. *stilo* s. *stylo*. — *Boeotia*] V. Meineke
 gm. Menandri p. 33.

[§. 4. *In*] Guelf. om. *in*. — *Tamen*] Guelf. *tum*.
 Si vel hos] Guelf. *sive hos*. — *Illius*] Sciopp.
 us. Guelf. *illius Plauti more*. — *Plautissimi*
 eff. *Plautissimi*.

nissimi, propterea et meminimus eos et ad-
5 scripsimus. Parasitus ibi esuriens haec dicit:

*Ut illum dī perdant, primus qui horas
repperit,*

Quique adeo primus statuit hic solarium.

*Qui mihi comminuit misero articulationem
diem,*

Nam me puero uterus erat solarium

*Multo omnium istorum optimum et veri-
simum,*

*Ubi ubi iste monebat esse, nisi cum nihil
erat.*

*Nunc etiam quod est, non est, nisi Sol
lubet.*

*Itaque adeo iam oppletum est oppidum
lariis.*

§. 5. *Horas*] Cf. Salmas. ad Solin. p. 62. Thys. ad h. l. — *Hic*] Plautus, sive quisquis alius sit auctor Boeotiae, ponit se agere de oppido, non de Roma. Salmas. l. l. p. 650. — *Uterus erat solarium* Sciopp. *veter*; Salmas. *venter*; similiterque Rot. Scheff. hab. *vetus erat sol*, Reg. *vetet erat*; e. vett. *vetus*; quod servari posse admonuit I. Gronovius dicere parasitum: *vetus hic erat solar.*; hic scilicet stomacho vel ventre, quem manu pulsabat vel osculabatur parasitus. Nostrum dedit Lips. Elect. 2. Osann. Analect. Critt. p. 183.: *Nam me puerulo tempore erat sol.* — *Istorum*] Gataker. Advers. Mihi 2, 3. p. 283. coni. *ictorum*. V. Osann. — *Ubi iste etc.*] Gronovius. *Ubi iste monebat, esse*, (i. e. bibebant, vescebantur;) *nisi cui nihil erat*. Alterum omnium Iunt. Ald. Steph. V. Osann. Falster. leg. *verisimum Cibi. Iste m.* — *Non est*] Ita codd. omnium. Ex edd. ante Iunt. et Vascos. *non estur* restituendum censebat Gronovius ob sensum et modulationem carminis. Deinceps edd. ante Iunt. hab.: *nisi cum nihil lubet*. — *Lubet*] *Libet* Reg. Rot. Iunt. et Ald. 28, fin.

Meior pars populi aridi reptant fame.

vorinus quoque noster, cum *Nervolariam* 6
auti legerem, quae inter incertas est habita,
audisset ex ea comoedia versum hunc:

Scrattae, scrupedae, strictivillae, sordidae:

lectatus faceta verborum antiquitate, mere-
cum vitia atque deformitates significantium:
unus hercle, inquit, hic versus Plauti
hanc fabulam satis potest fidei fecisse.
quoque ipsi nuperrime cum legeremus 7
tum, (nomen est id comoediae, quam
uti esse quidam non putant) haud quid-
am dubitavimus, quin ea Plauti foret, et
nium quidem maxime genuina. Ex qua 8

§. 6. *Nervolariam*] Edd. vett. *Nervular*. Ascens.
marg. *Aululariam*. — *Scrattae*] Alii aliter hunc
mutarunt; certe aliter apud alios scriptores legi-
ut ap. Varr. Fest. et Nonium (sub v. *Scraptas*.);
de L. L. 6. *Scrantiae scrupedae stritabillae*,
alae. Fest.: *Scraptae* etc. Non.: *scraptae* etc.
l.; in antiquiss. Non. cod. *estrate crupedae*
tribellae sord. Reg. *strittiv.*; Rot. *Stratte scr.*
ativ. sord. Tertius Gron. cod. *Stracte strupe de-*
ti nilbe, sord.; Steph. et Ald. *Strateae, scr.*
ivolae, (Ald. *strativilae*) *sord.* Edd. vett. *Str-*
scrupae destrato (Brix. et Ven. *de strato*; Bo-
de stato) *ulvae sord.* Ed. Rom. pro diphthon-
e, ut solet, hab. simplicem literam *e*. Iunt.
tae Scrupede stativille sordidae. cf. Turneb.
ers. 23, 18. Baptist. Pii Annott. c. 204.

§. 7. *Dubitavimus*] Edd. Rom. Ven. Brix. *du-*
mus; nostrum hab. iam Bonon. — *Ea Plauti*]
Reg. Rot. et Sciopp. quum vulg. *quin Plauti*, s.
et Pl. legeretur et mox *quidem* omitteretur.
Genuina] Sic Reg. Rot. edd. vett. et Steph.
s cod. *germana*, quidam *gemina*.

duos hos versus exscripsimus, ut historiam quaereremus oraculi arietini:

— — Nunc illud est,
Quod arietinum responsum magnis lud
dicitur.:

Peribo, si non fecero: si faxo, vapulabo

9 Marcus autem Varro in libro *De comedia Plautinis* primo Attii verba haec ponit: *Nec Gemini, nec Leones, nec Condalium, nec Anus Plauti, nec Bis compressa, Boeotia unquam fuit, neque adeo Ἀγροίχοι,*
10 *que Commorientes: sed M. Aquilii.* In

§. 8. *Arietini*] Reg. et Sciopp. cum Iunt. *Arretini* et mox *Arretinum* (Sciopp. et Iunt. item *Arretini*). Edd. vett. bis hab. *Arietini*. Intelligitur vis Ammonis oraculum, cuius responsa satis intorta erant; et Iovi cornua flexa et intorta affingentur. Fortasse per ariet. responsum intelligit intortas et sophisticas tendiculas; ceratinas Quilian. v. Turneb. *Advers.* 14, 18. et Thys.

§. 9. *Autem*] Sciopp. et edd. ante Iunt. *ta* Dein eadem in libris. — *Attii*] Vulg. *actu*; Reg., Sciopp. *Actii*. Nomen prorsus omisit St Lambec. coni. *M. Aquilii*, Osann. *Ateii*. — *Nec Gemini*] Sciopp. *nec Geminei leones*. Ms. Thys. *nec mini lenones*, quod probavit Thys. coll. Prisc. 697. (c. 8. V. 1. p. 247. Krehl.) cf. Osann. *lect. critt.* p. 151. — *Condalium*] Edd. ante *Cordolium*. — *Ἀγροίχοι*] Salm. ex Reg. *Agro* Agricus quoque latine citatur. cf. Osann. l. 1. p. — *Commorientes*] Cf. Terent. prolog. *Adelph.* — *Aquilii*] Reg. Rot. Sciopp. *M. Accii Titi*, *o* *sed*; quam lectionem recepit Long., retenta t partic. *sed*. Alius lib. *M. Hatrutici*, Lambec *Aquilii*; vulg. *M. Acutici*. Edd. ante Ald. *M. tici*. Iunt. *M. Actutici*. Deinde adiunxi praen *M.* ante nomen *Varr.* ex edd. ante Iunt.

in libro M. Varronis id quoque scriptum est,
 lautium fuisse quempiam poëtam comoedi-
 um, cuius quoniam fabulae Plauti inscriptae
 rent, acceptas esse quasi Plautinas, cum es-
 nt non a Plauto Plautinae, sed a Plautio
 lautianae. Feruntur autem sub Plauti no- 11
 ine comoediae circiter centum atque trigin-
 . Sed homo eruditissimus L. Aelius quin- 12
 ae et viginti esse eius solas existimavit. Ne- 13
 ue tamen dubium est, quin istae et quae
 riptae a Plauto non videntur, et nomini
 us addicuntur, veterum poëtarum, fuerint,
 ab eo retractatae [et] expolitae sint, ac pro-
 perea resipiant stilum Plautinum. Sed enim 14
 turionem et Addictum et tertiam quandam,

§. 10. *Est]* Sciopp. et. — *Cuius* etc.] Prono-
 ne carent Reg. Rot. et Linc.; hinc I. Gron. co-
 mediarum: quoniam f. Plauti Plauti inscriptae f.
 Steph. Plauti pro Plauti edidit. cf. Schneid. Gramm.
 2, 1. p. 59 sq. — *Plautinae]* Extant tamen: fos-
 Drusiana, clades Variana; Antoniniana. v. I. Gron.

§. 12. *L. Aelius]* Edd. vet. Laelius. — *Esse*
 us] Ordine inverso eius esse Sciopp.

§. 13. *Neque]* Dederunt pro non Reg. Rot. et
 Sciopp. — *Et q. scriptae]* Copulam omit. Reg. Edd.
 ut hab. ista et q. scripta, post tamen retractatae.
 eadem pro addic. h. etiam l. hab. addiuntur.
 ut addiuntur, v. c. 2, 8. — *Et expolitae]* Edd.
 ut expolitaeque; Steph. et expol.; Reg. Schöff.
 inc. lunt. solum expol., sine copula, hab.; unde I.
 rot. et politae. Quidni: et, ab eo retr., expolitae
 ? — *Resipiant stilum]* Edd. ante Ald. recipient di-
 um; recipient stil. Ald. eiusque asseclae; stilum
 iam exhib. codd. et Sciopp. Steph. resipiant di-
 um. cf. Iuret. ad Symmach. Ep. 1, 26.

§. 14. *Addictum]* Edd. quaedam (lunt. Ald.)
 ditum, correxit Lips. Antiq. LL. 5, 4. —

cuius nunc mihi nomen non suppetit, in pistrino eum scripsisse, Varro et plerique alii memoriae tradiderunt, cum, pecunia omnium quam in operis artificum scenicorum pepererat in mercati[oni]bus perditam, inops Romam redisset, et ob quaerendum victum ad circumagendas molas, quae trusatiles appellantur operam pistori locasset. Sicuti de Naevio quae accepimus, fabulas eum in carcere descripsisse, Hariolum et Leontem, cum ob assiduam maledicentiam et probra in principibus civitatis, de Graecorum poetarum more dictum in vincula Romae a triumviris coniectus esset. Unde post a tribunis plebei exemptus est, cum [in] iis, quas supra dixi, fabulis, delicta sua et petulantias dictorum, quibus multos ante laeserat, diluisset.

Merctionibus] Reg. Rot. Linc. Sciopp. *mercaturibus]* §. 15. *Hariolum]* Edd. vett. *Areolum;* Iunt. Ald. *Ariolum.* — *Principes]* Scipionem Africanum Metellum. *Thys.* cf. Plaut. Mil. Glor. 213 sq. — *Romae]* Iunt. *Romanae.* Ald. Basil. 1519. *Asce Rom.* (sic!) Gryph. Ro. — *In]* Praepos. in om. Both. ad hunc l. provocans. Poët. Lat. Scenic. V. p. 79. Nescio qua re permotus. Sed om. edd. ant. Iunt. Hinc uncis seiunxi. Dein ed. Rom. habet videtur *fabulas* pro *fabulis*, quod reliquae edd. habent. Illud non spernendum, ita ut incisum post *dixi* tollatur. V. Ruddimann. II. p. 18. Osen. Analect. crit. p. 145.: Singulari XII. tabb. lege, de qua adeas Cic. De Rep. 4. ap. Augustin. de Civ. D. 2, 9., cautum erat, ne principes civitates carmine palam laederentur. cf. Auct. ad Herenn. 2, 13, 19. V. infr. 6, 8

CAPUT IV.

Quod P. Africano et aliis tunc viris nobilibus
aetatem senectam barbam et genas radere mos
patrius fuit.

In libris, quos de vita P. Scipionis Afri- 1
i compositos legimus, scriptum esse anim-
ertimus, P. Scipioni, Pauli filio, postquam
Poenis triumphaverat, censorque fuerat,
m diem dictum esse ad populum a Clau-
Asello, tribuno plebei, cui equum in cen-
a ademerat: eumque, cum esset reus, ne-
barbam desisse radi, neque non candida
te uti, neque fuisse cultu solito reorum.
l, cum in eo tempore Scipionem minorem 2
draginta annorum fuisse constaret, quod

CAP. IV. *Tunc*] V. *tunc* om. edd. ante Iunt. in
hce capp. — *Mos patrius fuit*] *Patrii moris fue-*
hab. edd. vett.; *mos* (Iunt. *mor*) *patrius fuit*
t. et Reg.; *rad. moris* f. Ald. et Steph. De re
Muret. Comment. in Cic. Orat. in Catil. II. p.
ed. Ruhnck. V. 2. Plin. H. N. 7, 59.

§. 1. *Esse*] V. *esse* om. edd. ante Iunt. — *Ei-*
] Pronom. *eidem* deest apud Sciopp.; idque ab-
posse censuit Otho, nisi velis *παρέλκω* positum
; cuius usus v. exempla ap. Ruddimann. II. p.
not. 5.; v. *esse*, quod sequitur, om. edd. ante
t. Dein *Asellio* hab. eadem cum Ald. — *Non*]
etur abundare; intelligitur enim ex praecedenti
isse. Alioqui dicendum fuisset: neque non c. v.
m. Gron. Sed duas negationes more Graecorum
m apud Latinos vett. haud raro inveniri pro una,
osuit Otho; coll. Vechner, Hellenol. 1, 14. p.
Add. Ruddimann. II. p. 320. not. 17, II.

§. 2. *Quadraginta annor.*] L. (i. e. quinquagin-
annor. scribendum esse, computavit I. Gron.

de ba
3 Compe
tempor
aetate
nes ve
medio

D
corpor

1
veh
deli
2 stu
cei
pe
ve
ir
p

c
3
3
ci
in
Sc
ini
del

11 ap. Tribunus r
12 proficiantur.
inter; quorum
vult. Sed in
2 occupasem
2 illos imperat
1 equit[is]
circumventi
ceps. Tandem
2 omnes omni
2 p[er]ti, carum
Sed quod illi
2 gentorum,
tempus
deest in Reg
Ad deest in
2; Grou
Pecun
ex Reg
illos
vult, que
aliterum que
Grou equit
dixit.
tum una;
nostri
Grou
Pecun
Hanc

CAPUT VI.

le vi atque natura palmae arboris, quod lignum
ex ea ponderibus impositis renitatur.

Per hercle rem mirandam Aristoteles in 1
primo Problematorum et Plutarchus in octavo
symposiacorum dicit. Si super palmae, in- 2
iunt, arboris lignum magna pondera impo-
s, ac tam graviter urgeas oneresque, ut ma-
gnitudo oneris sustineri non queat, non deor-
um palma cedit, nec intra flectitur, sed ad-
versus pondus resurgit, et sursum nititur re-
vaturque. Propterea, inquit Plutarchus, 3
certaminibus palmam signum esse placuit
victoriae; quoniam ingenium ligni eiusmodi
ut urgentibus opprimentibusque non ce-

CAP. VI. §. 1. *Problematorum*] Ita Fulv. Reg.
Rot. pro *problematum*, quod tamen video etiam
ad Ioan. Sarisber. de Nug. Cur. 5, 6. med. v. 2,
Schneid. Gramm. lat. l. l. p. 262 sqq. — *Octa-
Symposiacor.*] Cap. 4. 5. p. 406. V. IV. ed. ste-
t. Edd. ante Ald. *Symphosicor.* Iunt. *Sympho-
r.*

§. 2. *Super*] Pro *super* Ald. hab. *supra*. —
iunt] Vulg. *inquit*. Pluralem dederunt Reg. Rot.
Sciopp., quibus accedit Sarisber. — *Ac tam etc.*] *lib. ac tantum graviter urgeas onere, ut. — In-
flectitur*] Sarisb. *in terram*. cf. Coler. Parerg. 20.
ita est in sese. Falst. in Kraus. Nov. *introflect.* —
surgit] Sarisb. *surgit*.

§. 3. *Ligni eiusmodi*] Sic Reg.; vulg. ordine
verso: *eiusmodi ligni*. Ed. Rom. sola *eiuscemodi*
ii. Sarisb. *ligni ingen. huiusmodi est*.

CAPUT VII.

Historia ex annalibus sumta de Q. Caedicio, tribuno militum, verbaque ex Originibus M. Cato apposita, quibus Caedicii virtutem cum Spartaco Leonida aequiparat.

1 Pulchrum dii boni! facinus Graecarum
 2 facundiarum magniloquentia condignum
 3 Cato in libris *Originum* de Q. Caedicio,
 4 tribuno militum, scriptum reliquit. Id prof
 5 est ad hanc ferme sententiam: Imperator R
 6 nus in terra Sicilia, bello Carthaginiensi
 7 mo, obviam Romano exercitui progredi
 8 colles locosque idoneos prior occupat. Mi
 9 Romani, uti res nata est, in locum insinu
 10 fraudi et perniciiei obnoxium. Tribunus
 11 consulem venit; ostendit exitium de loci
 12 portunitate et hostium circumstantia. M

CAP. VII. *Ex]* Reg. *de*; quod etiam in usu
 cf. Tursellin. de Partic. sub *De* p. 168 sq. —
quiparat] Steph. *aequiparat*; et ubique sic scri
 eamque formam tuetur pluribus exemplis Otho;
 strum est in edd. vett. et cod. Guelf. *Ex* reli
 codd. nihil annotatum. V. ad 2, 22, 17. de trip
 1, 2, 6. de defatig.

§. 1. *Q. Caedicio]* Cf. Liv. 22, 60, 10. Flo
 2. Frontin. Strateg. 1, 5. 15. 4, 5, 10. alios v.
 Thys. cf. Lachmann. de Font. Liv. Comment. I. p.

§. 3. *Colles]* Ad saltus Camerinenses. St
collis.

§. 4. *Nata]* Edd. vett. hab. *narrata*.

§. 5. *Consulem]* Ald. *Coss.* — *Exitium]* E
 vett. ante Iunt. *exitum*; haud male, nisi forte
 operarum vitium. — *Circumstantia]* Marg. cod. Fu
 Sciopp. de stilo hist. et Falster. p. 232. *circumsta*

im censeo, inquit, si rem servare vis, faciendum, ut quadringentos aliquos milites ad verrucam illam (sic enim [M.] Cato locum litum asperumque appellat) ire iubeas, eamque uti occupent imperes horterisque: hostes confecto ubi id viderint, fortissimus quisque promptissimus ad occursandum pugnandumque in eos praevertentur, unoque illo negotio se alligabunt: atque illi omnes quadringentoprocul dubio obtruncabuntur. Tu interea, 7
occupatis in ea caede hostibus, tempus exersas ex hoc loco educendi habebis. Alia, nisi 8
ec, salutis via nulla est. Consul tribuno respondit, consilium quidem istud aequè pro-
pensum sibi viderier: sed istos, inquit, milites quadringentos ad eum locum in hostium cuneos isnam erit qui ducat? Si alium, inquit tri- 9
bus, neminem reperis, me licet ad hoc periculum utare: ego hanc tibi et reipublicae famam do. Consul tribuno gratias laudesque 10

maturum. Censeo etc.; *maturum* foret: propinquum, imminens. Et Non. 2, 909. sub v. *verruca* hic locum laudans ita incipit: *Censeo, inquit* etc. legat. firmat cod. Guelf.

§. 6. *Rem serv. vis]* Guelf. *te serv. vis faciun-*
p. — *Aliquos]* Ita codd. Gron. Guelf. edd. vet. Non.; Stephan. *aliquot.* Plauti (*Menaechm.* 5, *aliquos viginti dies* comparavit Gron. Ceterum centos alii commemorant. — *Verrucam]* Guelf. *que verrutam.* — *M. Cato]* Praenomine carent et alii; etiam Guelf. — *Prævertentur]* Guelf. *vert.*

§. 8. *Istud aequè prov.]* Sic Reg., quam *ve-*
lectionem esse iudicavit Gron. Vulg.: *cons. q-*
um atque prov.; vocab. *fidam* ignorat Rot.; *fidum*
prov. hab. Guelf.

11 agit. Tribunus et quadringenti ad moriendum
 12 proficiscuntur. Hostes eorum audaciam dem-
 rantur; quorsum ire pergant, [in] expectan-
 13 do sunt. Sed ubi apparuit, ad eandem ve-
 rucam occupandam iter intendere; mittit
 versum illos Imperator Carthaginiensis pe-
 t[at]um equi[ta]tumque quos in exercitu vi-
 14 habuit strenuissimos. Romani milites circum-
 15 veniuntur; circumventi repugnant. Fit pro-
 elium diu anceps. Tandem superat multitudo
 16 Quadringenti omnes cum uno perfossi gladiis
 17 aut missilibus operti, cadunt. Consul, inter-
 dum ibi pugnatur, se in locos tutos atque
 18 editos subducit. Sed quod illi tribuno, de
 militum quadringentorum, divinitus in-

§. 10. *Agit*] Praesens tempus pro praeter. recepi e Reg. Rot. et Sciopp.

§. 12. *In*] Praepositio deest in Reg. v. cap.

§. 13. *Ad eandem v.*] *Ad* deest in Guelf. et Linc.; Rot. *apparuit adem v.*; Gron. *ad eandem* — *Adversum*] Guelf. *adversus*. — *Peditum et equitatumque*] Sic scribi iussit Gron. ex Reg. Vulgate a Iunt. *peditat; equitatumque; illos q.*; illorum non agnoscunt Mss. et edd. vet., quae habent *ditatumque equitatum*; ubi alterum *que* propter quens quos excidisse videtur. Guelf. *equitatum peditatumque qui in ex.*

§. 15. *Proel, diu arc.*] Guelf. *diu proel. arc.*

§. 16. *Cum uno*] Vulg. *tum una*; Pricaeus Appul. Metam. 4. *ad unum omnes*; nostrum ex Reg. et Rot.; genus loquendi illustravit Gron. C. in Script. Eccles. c. 3. et Mantiss. Pecun. vet. d.

§. 17. *Interim dum ibi pugnatur*] Hanc lectionem recepi e Reg., quum vulgatum esset: C. *in ibi dum ea pugna fit; fit* omit. Linc.; Rot. et Guelf. hab. C. *inter ibi dum ea pugna* (Guelf. *pugna*).

coelio usus venit, non iam nostris, sed ipsius
 atonis verbis subiecimus[. Verba Catonis]: *Dii* 19
immortales tribuno militum fortunam ex vir-
te eius dedere. Nam ita evenit: cum sau-
us multifariam ibi factus esset, tum vulnus
ipiti nullum evenit: cumque inter mortuos
fatigatum vulneribus, atque quod sanguen
fluxerat, cognovere, eum sustulere. Isque

§. 18. *Usus venit*] Edd. ante Iunt. *usu venit*.
 ut. in Kraus. Nov. *usu evenit*, coll. Cic. de Fin.
 2.

§. 19. *Verba Cat.*] Haec non sunt in Rot., et
 Reg. secunda manus in marg. addidit; delevit
 ng., auctore Gron. — *Evenit: cum*] Reg. et Rot.
 nit ut cum —; unde Gron. *evenit, ut, cum —*
et, tum — evenerit. Long. recepit *ut*; reliquit
 nen intactum v. *invenit*. Guelf. pro *saucius* hab.
 xiam. Pro *tum* Sciopp. hab. *tamen*. — *Defati-*
um] Steph. *defetig.*; Rot. *defatig.* v. ad 1, 2, 6.
Atque quod sanguen defl.] Vulg. *def. vulneribus*
neque spirantem, quod sanguen defl., quae ferri
 potuerunt, quippe cui lectioni obstat auctoritas
 d. Restitui igitur probi certe cod. Rot. lectionem
 am praebent etiam Sciopp. Guelf. et Linc. nisi
 ad hic: *sanguinem*, et Guelf. *sanguinei* hab., un-
 conicio leg. *sanguin ei def.*), dum melius quid
 usque proferatur. Post *atque* intellig. iterum:
 tig. Edd. vett. hab. *atque spirantem*; unde
 ph. cum Carr. *aegre spirantem*. Scheff. *atque*
sanguinis; Reg. *atque quod sanguineis eius*
 I. Gron. *def. vulneribus atque*, (i. e. cito, cele-
 r;) *ut sanguen ore eius effinxerant, cognovere.*
ciem enim poterat habere maculatam.) sive: ut
nguen spongia effinxerant; coll. Cat. de Re R. c.
 : *fiscinas spongia effingat*, et Cic. pro Sext.: *e fo-*
spongiis effingi sanguinem. I. Gron. ex scriptura
 g. probabiliter existere putabat: *eumque* (ita
 m Reg. et edd. vett.) *inter mort. def. vuln. at-*
quod sanguin (ita Reg.) *genis defluxerat, co-*
 I.

convaleuit: saepeque post illa operam reipublicae fortem atque strenuam perhibuit: illaque facto, quod illos milites subduxit, exercitum ceterum servavit. Sed idem beneficium quo in loco ponas, nimium interest. Leonidas Lacedaemonius laudatur, qui similiter apud Thermopylas fecit. Propter eius virtutes omnis Graecia gloriam atque gratiam praecipuam claritudinis inclitissimae decorum vere monumentis, signis, statujs, elogijs historiis, aliisque rebus gratissimum id effectum habuere. At tribuno militum pars laus pro factis relictas, qui idem fecerat,

agnov. Recepit Long. colo posito post v. cognov. Possis etiam, eiusdem cod. vestigia secutus, suspicari atque quod sanguinis vis (copia) defl.; s. sanguinis multus defl.; et alia. — *Post illa]* Hoc dedit Stegmüller cum codd. Gron. Guelf. et edd. vett. haberent illam. Lips. V.V. LL. 3, 11. legit: *postilla*, una videtur ut sit adverbium, quod *postea* significet. v. Schellhorn sub v. *Post*. cf. Freinsheim. ad Flor. 2, 2, 14. — *[in l.]* Hunc ordinem recepi e Reg. et Guelf. vulg. *in quo l.*; Iunt. Ald. *loco in quo*. — *Leonidas Laced. laud.]* Edd. ante Ald. *Leonides*. Reg. et Ald. omisso v. *laudatur*, hab. *Leon. lacu*, qui *sim.*; ut Gron.: *L. Laco consimile apud Th. fecit*. Long. *Leon. Laco*, qui *s.* — *fecit*. At sic desideratur verbum. Veram lectionem habere videtur Guelf. *L. laud.* omisso v. *Laced.* De re v. Herodot. 7, 22 sqq. Cic. de Fin. 2, 19, 30. aliosque multos; quos laudavit Long. — *Decoravere]* V. Ruddimann. p. 387. not. 75. Infr. ad 16, 5, 2. — *Monumenta]* Vulg. *monim.* Nostrum dederunt Guelf. et edd. v. V. Nolten. Lex. Antib. p. 115. — *Statuis]* Fortasse hanc vocem delendam esse suspicatus est Scioppius et profecto interpretatio vocabuli *signis* videri potest. Contra Otho: *Signa sunt minora; statuariae minores*. — *Relictas]* Edd. Gryph. in marg.: *alias redditas*. ed. a. 1591. tantum *reddita*. Guelf. *at tribuno*

re rem [publicam] servaverat. Hanc Q. Cae- 20
 cii tribuni virtutem M. Cato tali suo testi-
 onio decoravit. Claudius autem Quadriga- 21
 is annali tertio non Caedicio nomen fuisse
 , sed Laberio.

CAPUT VIII.

Litterae eximiae consulum C. Fabricii et Q.
 nillii ad regem Pyrrhum a Q. Claudio, scriptore
 historiarum, in memoriam datae.

Cum Pyrrhus rex in terra Italia esset, 1
 unam atque alteram pugnas prospere pu-
 isset, satisque agerent Romani, et pleraque

parva (laus om.) pro f. rel. — *Publicam*] Edd.
 hab. *publ.*; om. cum Steph. edd. recentt.; om.
 m Guelf.

§. 20. *Tribuni*] Accessit haec vox e Reg. et
 ; Guelf. hancque cedici virt.

§. 21. *Ait*] Reg. Rot. ait dederunt pro *refert*.
 ceptis cum iisdem (*Lauerio*) et edd. vett. resti-
Laberio pro *Valerio*. Et Sciopp. *Laberio*. Nec
 o, ait Gron., quae potior auctoritas fuerit sive
 ioni Emend. 1, 7. — sive Stephano, ut suppose-
 : *Valerio*. Guelf. hab. non *cediti* nom. fuisse
laueris, sine v. *ait*, unde legendum videtur: non
licii nom. f. *ait*, sed *Laberii*. Sed vulgat. etiam
 um. v. 16, 9.

CAP. VIII. *Q. Aem.*] Praenomen vulg. de-
 Reg. exhib. et quae *Aem.*; unde Gron.: et *Q.*
 . De re v. quos multos laudavit Long. in his
 de Off. 3, 22, Valer. M. 6, 5, 1.

§. 1. *Et*] Guelf. om. et. — *Pugnas*] Ita codd. Gron.
 uelf. pro *pugnam*. — *Agerent*] Sic uterque Mss.
 . et Rot.) Sciopp. et Lips. Elect. 1, 21. pro *an-*
tur, s. *agerentur*. 19, 1.: complorantibus no-

Italia ad regem descivisset: tum Ambraciensis
 quispiam Timochares, [regis] Pyrrhi amicus
 ad [C.] Fabricium consulem furtim venit, et
 praemium petivit, et, si de praemio conveniret,
 2 promisit, regem venenis necare: id quod
 facile factu esse dixit, quoniam filius suus po-
 3 cula in convivio regi ministraret. Eam rem
 Fabricius ad senatum scripsit. Senatus legatus
 ad regem misit, mandavitque, ut de Timochare
 nihil proderent, sed monerent, uti
 4 circumspectius ageret, atque a proximorum
 insidiis salutem tutaretur. Hoc ita, uti di-
 mus, in Valerii Antiatii historia scriptum est

stris omnibus atque in sentinatis agentibus. Gronovius
 ad Plaut. Bacchid. 4, 3. — *Ambraciensis*] Gronovius
Abratiens. V. ad Xenoph. Anab. 1, 7, 18. — *Regis*
Pyrrhi am.] Reg. *regis Timochares Pyrrhi* atque
 quam transpositionem videri docere incertam
regis sedem, ut non ab Gellio venerit, sed ex ma-
 irrepserit, admonuit I. Gronovius. Suspectam vocem
 cis seclusi. Cum eodem cod. mox praenomen
 delendum videtur. Ceterum pro *amicus* Sciop-
medicus fortasse legend. esse suspicatus est. Frustrum

— *Praemium*] Guelf. *pmum* (an *primum*?). —
si] Sciopp. et Guelf. *ut, si.* — *Id quod -- dixit*] V.
 (Guelf.) *idque fac. esse f. d.*; nostram lectionem
 edd. ante Iunt. reposui, satis ut dicunt elegant
 V. Tursellin. p. 361, 10. Ruddiman. II. p. 23.
 52. V. *dixit* omis. Steph.; restituit ex Reg. I.
 et edd. vett. I. Gronovius. *dicat* hab. Guelf. — *Filius*
suus -- ministraret] Sic Reg. pro *filiis sui -- mi-*
strarent. Voc. *pocula* si quis liber antiquus ab-
 ret, non repugnaturum se annotavit Gronovius coll. I.
 12. et Tacit. Hist. 1. V. tamen Cic. N. D. 1. §.
 Cic. Tusc. 1, 26. med. et Sarisber. 5, 7. post me-

§. 2. *Eam rem Fabr.]* Guelf. *Cum rex Fa-*

§. 3. *Legat. -- misit*] Guelf. *ad reg. legat.*

quadrigarius autem in libro tertio non Timocharem, sed Niciam adisse ad consulem scripsit; neque legatos a senatu missos, sed a consulibus, et regem populo Romano laudesque gratias scripsisse, captivosque omnes quos habuerit, vestivisse et reddidisse. Consules non fuerunt C. Fabricius et Q. Aemilius. Literas, quas ad regem Pyrrhum super ea causa miserunt, Claudius Quadrigarius scripsit fuisse hoc exemplo: *Consules Romani salutem dicit Pyrrho regi. Nos pro tuis iniuriis continuo animo strenui, commoti inimiciter, te bello bellare studemus. Sed communis exempli et fidei ergo visum est, uti te salvum facimus; ut esset, quem armis vincere pos-*

§ 5. *Timocharem*] Medicum Timocharem Nicianum dictum fuisse credebatur Falster. p. 232. cf. Aemil. V. H. 12, 33. — *Et regem pop.*] Ald. regem pop.; edd. vett. et regem a p.; Guelf. et Iunt., pro v. regem; hab. et a pop. — *Vestivisse*] Ita e. et Rot. Gron.; Linc. Iunt. nescivisse; vulg. elf.) restituisse. Vestiv., scil. ut gratius rex faceretur munus suum.

§ 6. *Tum*] Guelf. dat tamen. — *Et Q. Aem.*] Ald. et Guelf. atque Aem.; edd. vett. et Aem. pro praenomine Q.

§ 7. *Literas*] Alias dedit Plutarch. Pyrrh. c. 21.

§ 8. *Strenui*] Reg. et Rot. tenui; unde Gron. pro t. ini. continuis animotenus (i. e. toto re, penitus) commoti inimiciter tecum b. st. Sal. l. l.: cont. animo commoti, inim., sine v. stre. — *Inimiciter etc*] Sarisb. inimic. tecum b. st., cum muniis exempli et fidei. Ergo visum est s. v., quo sit, quem etc. — *Ergo*] Exstat in Rot. et edd. vett.; frustra amotum est a Steph. Levech. ad Arnob. 6. Cod. Guelf. hab. gratia. *Armis*] Steph. armis sustulit; tuentur codd. et ex quibus est etiam possemus pro passimus,

semus. Ad nos venit Nicias, familiaris tuus, qui sibi a nobis praemium peteret, te clam interfecisset. Id nos negavimus vel le; neve ob eam rem quidquam commodi expectaret: et simul visum est, ut te certum rem faceremus, ne quid eiusmodi, si accideret, nostro consilio civitates putarent facturum et quod nobis non placet, pretio aut praemio aut dolis pugnare. Tu, nisi caves, iacebis.

C A P U T IX.

Quis et cuiusmodi fuerit, qui in proverbio fertur equus *Selianus*: et qualis color equorum sit, qui *Selices* vocantur; deque istius vocabuli ratione.

1 Gabius Bassus in *Commentariis* suis, et Iulius Modestus in secundo *Quaestionum* c.

quod tamen exstat etiam in Guelf.; et apud Sarisb. *possimus vinc.* — *Praemium*] *Praem.* pro pretio dederunt Reg. Rot. et Sciopp. v. Gron. Obs. 2, Et Sarisb. *qui sibi a nob. praemium pet.*; inde et mutavi ordinem vv. vulgatum: *qui sibi pr. a nob. pet.* Accedit Guelf. *qui sibi a nob. pret. pet.* — *interfecisset*] Guelf. *uicere fecisset*; an *iacere fecisset*, ut in fine *iacebis*? ut oratio sic fere procedat: si clam fecisset te iacere. Mox idem negatum ob causa rem; deinde te om. post *ut.* — *expectaret*] Sarisb. plenius: *expectaret denuntiandum.* Simul etiam. — *Eiusmodi*] Sarisb. *huiusmodi.* fact. put. civit. sciturae quod n. n. plac. promissum aut pret. aut d. p. — *Caves*] Coniunctiv. *caveas* indicat. hab. edd. vett. Vulgat. firmat Guelf. et Sarisb.

CAP. IX. *Fuerit*] Cod. Guelf. om. v. *fuerit.*

§. 1. *Gabius*] Sciopp. *Gavius.* Guelf. *Gaius.*

arum historiam de equo Seiano tradunt
 nam memoria atque admiratione. Cn. Se- 2
 n quempiam scribunt fuisse, eumque habu-
 e equum natum Argis in terra Graecia: de
 fama constans esset, tanquam de genere
 iorum progenitus foret, qui Diomedis Thra-
 fuissent; quos Hercules, Diomede occiso, e 3
 racia Argos perduxisset. Eum equum fuisse
 unt magnitudine invisitata, cervice ardua,
 ore phoeniceo, flora et comanti iuba; omni-
 que aliis equorum laudibus quoque longe
 testitisse: sed eundem equum tali fuisse
 sive fortuna ferunt, ut quisquis haberet
 n possideretque, ut is cum omni domo,
 ilia, fortunisque omnibus suis ad interne-
 nem usque deperiret. Itaque primum illum 4
 Seium, dominum eius, a M. Antonio, qui
 tea Triumvir Reipublicae constituendae fuit,
 itis damnatum, miserando supplicio affe-

l. codd. Lactant. ap. Bünnem. p. 151. hab. Ga-
 B. V. ed. 2, 4, 3.

§. 3. *Fuisse dic.*] *Dic. f.* pro *f. dic.* dant edd.
 Iunt. — *Invisitata*] Ita Reg.; vulg. *invisitata*.
Phoeniceo] Reg. *poeniceo*; et infr. cum Rot. *poe-*
um; Fulv. *poeniceo*. Guelf. *pheniceo*, cf. 2, 26, v.
 claudavit Schneid. Gramm. lat. 1, 1, p. 200. —
] Sic Reg. Rot. et Salmas. ad Solin. p. 200.
 Fulv. *florea*. Vulg. (Guelf.) *flava*. v. Serv. ad
 Aen. 12, 605. Colv. ad Appul. Met. 8. — *Quo-*
 Gryph. in marg.: al's *quoscunque*; ed. a. 1592.
 am hab. in marg. *quod*. — *Ut quisquis*] Iunt.
quisque. — *Ut*] Hanc iteratam conjunctionem
 edd. ante Iunt. et Vascos.; hab. codd. Gron. Guelf.
 Ald. cf. 6, 10, 2, 14, 1, 4, 15, 10, 2. Gron.
 iv. 28, 9. Ruddimann. II. p. 396. Deinde us-
 addidi ex edd. ante Iunt.

ctum esse: eodem tempore Cornelium Dolabellam consulem, in Syriam proficiscentem fama istius equi adductum, Argos devertisse cupidineque habendi eius exarsisse; emissequ eum sestertiis centum millibus: sed ipsum quique Dolabellam in Syria bello civili obsessum atque interfectum esse: mox eundem equum qui Dolabellae fuerat, C. Cassium, qui Dolabellam obsederat, abduxisse. Eum Cassius postea satis notum est, victis partibus, fuisseque exercitu suo, miseram mortem oppetisse deinde Antonium post interitum Cassii, per victoria, equum illum nobilem Cassii regisuisse; et cum eo potitus esset, ipsum quod postea victum atque desertum detestabili exitu interisse. Hinc proverbium de hominibus lamitosis ortum, dicique solitum: *ille homo habet equum Seianum*. Eadem sententia illius quoque veteris proverbii, quod ita dictum accepimus: *aurum Tolosanum*. Nam cum oppidum Tolosanum in terra Galliae Caepio consul diripisset, multumque aurum

§. 4. *Dolabellam*] Guelf. *Dolob.* et *Dolab.* ante Iunt. semper *Dolobel.* V. 4, 16., 8. De edd. vett. *divert.* V. 1, 9, 8. — *Eius*] Pronom. Sciopp. — *Eum*] Pronom. omitt. edd. vett. et St hab. codd. Iunt. et Ald.

§. 5. *Eum*] Long. *Quem*, secutus edd. ante Iunt. *Eum* s. *cum* dant Guelf. et edd. ante — *Partibus*] Cum Guelf. et edd. vett. Ald. et St *Parthis*; nostrum hab. Reg. Fulv. edd. Iunt. Voss. Lips. Elect. 1, 7. Voss. ad Valer. Flacc. Mox *oppetisse*. — *Deinde Ant. post*] Sciopp. et Guelf. *deinde post Ant.*

§. 7. *Aurum Tolosan.*] V. Iustin. 32, 3. Cic. N. D. 3, 30. Edd. vett. et Guelf. *Tolosan.* *Thol.* dederunt. — *Gallia*] Guelf. et Sciopp. *Ita*

as oppidi templis fuisset, quisquis ex ea di-
 ctione aurum attigit, misero cruciabilique
 statu periit. Hunc equum Gabius Bassus vi- 8
 se se Argis refert haud credibili pulchritu-
 ae, vigoreque et colore exsuperantissimo.
 nem colorem nos, sicuti dixi, Phoeniceum, 9
 Graeci partim ποίνικα, alii σπάδικα appellant,
 quoniam palmae termes ex arbore cum fructu
 vulsus *spadix* dicitur.

CAPUT X.

Quod est quaedam septenarii numeri vis et facul-
 tas in multis naturae rebus animadversa, de qua M.
 Varro in Hebdomadibus disserit copiose.

M. Varro in primo librorum, qui inscri- 1
 buntur *Hebdomades vel de Imaginibus*, se-

§. 8. *Hunc eq.*] Guelf. *habens eq.* — *Gabius*] Sciopp. et Guelf. *Gauis*. Iunt. *Ganius*. — *Se*] Pro-
 nom. omitt. Guelf. Reg. et Linc. I. Gron.: Et so-
 lent frequenter male omittere. v. 7, 18, 10. — *Vigore-*
que] Guelf. *vigora*, omisso *que*. — *Exsuper.*] Ita Reg.
 et Rot.; Guelf. et edd. ante Iunt. *exuper*. Sciopp. *ex-*
per.; illud voluit Colv. ad Appul. de dogm. Plat.
 2, 26, 9. 10. Vulg. *exuber*. Triller. ap. Falster.
 233.: *rubrantiss.*

§. 9. *Phoeniceum*] Edd. vett. dant *Puniceum* pro
Phoenic. — *Graeci*] Gron. malebat *Graeci*; quod
 ab. Guelf. Sciopp. et edd. ante Iunt.; vulg. *Graece*
 agebatur.

CAP. X. §. 1. *Hebdomades*] Guelf. *Ebd.* Du-
 licis tituli causam exsequitur Iuret. ad Symmach.
 actar. p. 313. Continuerunt isti libri imagines il-
 lustrum virorum cum horum elogiis. V. quos lauda-
 vit Burmann. ad Antholog. Lat. V. 1. p. 404. — *Se-*
ptenarii] Cf. Macr. in Somn. Scip. 1, 6. p. 28. et

ptenarii numeri, quem Graeci ἑβδομάδα appellant; virtutes potestatesque multas variasque
 2 dicit. *Is namque numerus, inquit, septemtriones maiores minoresque in coelo facit, item vergilias, quas πλειάδας Graeci vocant; facit etiam stellas, quas alii erraticas, P.*
 3 *Nigidius erroneas appellat.* Circulos quoque ait in coelo circum longitudinem axis septem esse; e quibus duos minimos, qui axem extremum tangunt, πόλους appellari dicit; sed eos in sphaera, quae κρικώτη vocatur, propter brevitate
 4 tatem non inesse. Ac neque ipse Zodiacus septenario numero caret. Nam in septimo signo fit solstitium a bruma; in septimo bruma a solstitio. In septimo aequinoctium ab
 5 aequinoctio. Dies deinde illos, quibus halcyones hieme anni in aqua nidulantur, eos quo-

quos ibi laud. Zeun. Petit. Miscell. 3, 3. Rhodig. Lectt. Ant. 22, 11 sqq. — ἑβδομάδα] *Ebdoma* Reg. et Rot.; *ebdomadem* Guelf. cum Linc. et Iunt. Gron. illos codd. ἑπτάδα fortasse voluisse; I. Gron. ἑβδομα fortasse eo modo a Graecis usurpata fuisse existimavit. — *Dicit*] Guelf. om. v. *dicit*.

§. 2. *Septemtriones*] Intell. ursam maiorem et minorem. — *In coelo facit*] Hunc ordinem dedit Reg. pro *facit in coelo*. — *Graeci*] Addidi e Reg. et Sciopp. Ante πλειάδας positum illud nomen hab. Guelf. et Iunt. cum edd. vett. ante Ald.; prorsus omitt. Ald. Vasc. et Gryph.

§. 3. *E quis*] Guelf. *eque* (aeque). — κρικώτη] V. Steph. Thes. sub v. κρίκος. Coel. Rhodigin. l. l. 8, 13. Grot. ad Marcian. Capell. p. 275.

§. 4. *Ac*] Sic Reg.; vulg. *atque*; Steph. *atqui*. Linc. Rot. et Guelf. *atque* Iunt. Ald. *at*. Deinde *car. num.* pro *num. car.* dant edd. ante Iunt. — *Septimo*] Cf. Macrobian. 1, 6. — *Septimo br.*] Guelf. *septima*.

§. 5. *Halcyones*] Guelf. *altiones*. —

que septem esse dicit. Praeterea scribit, lunae 6 curriculum confici integris quater septenis diebus: *Nam duodetricesimo luna, inquit, ex quo vestigio profecta est, eodem redit*; auctoremque opinionis huius Aristidem esse Samium: in qua re non id solum animadverti debere dicit, quod quater septenis, id est, octo et viginti diebus conficeret iter luna suum; sed quod is numerus septenarius, si ab uno profectus dum ad semetipsum progreditur, omnis, per quos progressus est, numeros comprehendat, ipsumque sese addat, facit numerum octo et viginti: quot dies sunt curriculi lunaris. Ad homines quoque nascendos vim 7 numeri istius porrigi pertinereque ait: *Nam cum in uterum, inquit, mulieris genitale semen datum est, primis septem diebus conglobatur coagulaturque, fitque ad capiendam figuram idoneum. Post deinde quarta he-*

Sept. esse dic.] Guelf. *esse sept. dic.* Nonius Marcell.: Nidulatur, Varro hebdomadon primo: Dies deinde illos, quibus Halcyones hieme in aqua nidulantur, eos quoque septem esse dixit.

§. 6. *Lunae]* V. ad 1, 30. Scalig. Chron. 1, 4. Pro *integris* edd. ante Iunt. hab. *integrum*. — *Duodetrices.]* Reg. *die detric.*; I. Gron.: an exciderunt literae *un*? Igitur: *die undetrices.*? — *Aristidem]* *Aristarchum* legend. esse putabat Fabric. Bibl. Gr. III, 5. p. 90. — *Quater]* Guelf. *quatuor*. — *Sese]* Guelf. dedit *sese* pro *se*. Idem addit mox *dierum* post *viginti*, quod tamen suspectum.

§. 7. *Quoque]* Guelf. om. v. *quoque*. — *Nascendos]* I. Gron. ad 6, 2. explicat: ad hominum principia, quibus nativitas eorum impletur, digerenda et absolvenda. cf. Perizon. ad Sanct. Minerv. 1, 15. not. 8: De re cf. Censorin. de D. N. c. 6. et 7. — *Capiendam]* Steph. *capiendum*. —

bdomade, quod eius virile secus futurum est, caput et spina, quae est in dorso, informatur. Septima autem fere hebdomade, id est, nono et quadragesimo die, totus, inquit, ho-
8 *mo in utero absolvitur.* Illam quoque vim numeri huius observatam refert, quod ante mensem septimum neque mas[culus] neque femina salubriter ac secundum naturam nasci potest; et quod ii, qui iustissime in utero sunt, post ducentos septuaginta tres dies, postquam sunt concepti, quadragesima denique
9 *hebdomade ita nascuntur.* Pericula quoque vitae fortunarumque hominum, quae climacteras Chaldaei appellant, gravissimos quosque

Secus] Ita Lips. Elector. 1, 7., firmante Reg., pro *foetus* (*fetus*). Guelf. *uetus*. cf. 2, 13. 5. — *Spina]* Guelf. *sperma*. — *Totus, inq., homo]* Guelf. *tot. homo, inquit*.

§. 8. *Masculus]* *Mas* tantum hab. Reg. — *Iustissime]* Reg. *iustissimo*. Iusto admodum tempore vulgat. explicat I. Gron. — *Septuaginta tres dies]* Hunc numerum restitui ex cod. Reg., ubi explanata haec est scriptura, e Guelf. Scheff. et Linc., ubi notae sunt numerorum CCLXXIII., et ex edd. vett. inde ab Iunt., in quibus vel notae numerorum vel numeri leguntur. Et hunc numerum poscit res; quod intellexit I. Gron., quum quadraginta hebdomades dierum includantur ducentis et septuaginta diebus, et post eos, incipit iam labi prima et quadragesima Steph. et recentiores cum edd. ante Iunt. (ubi est CCLXXX.) ediderunt: *octuaginta dies*. In Rot. maior pars huius cap. desideratur. — *Hebdomade]* Iunt. Ald. *hebdomada*. Guelf. *ebdomadis*. v. §. 14.

§. 9. *Quae]* Edd. vett. et Steph. cum Guelf. *quae*; Brix. *qui*. Iunt. *q.* Illud restitui cum Long. in locum vulgati *quos*. V. Ruddimann. II. p. 20. — *Gravissimos -- septenarios]* Ita Guelf. Reg. Linc. et Sciopp. Haec vv. Gellius vel ad prius pericula, vel

ieri affirmat septenarios. Praeter haec modum 10
 esse dicit summum adolescendi humani cor-
 poris septem pedes. Quod esse magis verum 11
 arbitramur, quam quod Herodotus, homo fa-
 bulator, in primo historiarum, inventum esse
 sub terra scripsit Orestis corpus, cubita longi-
 tudinis habens septem; quae faciunt pedes
 duodecim et quadrantem: nisi si, ut Homerus
 opinatus est, vastiora proluxioraque fuerint
 corpora hominum antiquorum: et nunc quasi
 iam mundo senescente, rerum atque hominum

et posterius *climacteras* potuit referre, posterius
 traiecit, ut minus vulgare. Comparat Gron. Quin-
 til. Instit. 5, 9.: unde popularitas Melii Manliique
 magni affectati regni est existimatum. Neque igitur
 opus est supra pro *pericula* scribere *periculi*; et
 ἀμάρτηρες sunt *pericula*. Vulg. autem leg.
 gravissima quaeque -- septenariis. Iunt. Ald. gra-
 vissimos quosque -- septenariis.

§. 10. *Praeter haec*] Edd. vett. sic exhib. pro
praet. hoc.

§. 11. *Esse*] Guelf. *est*; quod probare si vo-
 leris, comma post *verum* pones. — *Orestis*] Reg.
Orestis. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 163 sqq.
 Raddimann. I. p. 58. not. 71. Infr. 7, 5, 5. Solin.
 Priscorum testantur molem etiam Orestis supre-
 ma, cuius Olympiade LVIII. Tegeae inventa a Spar-
 tano oraculo monitis discimus implese longitudi-
 nem cubitorum septem. V. Herodot. 1, 68. — *Duo-*
decim] Sciopp. coni. *pedes XII* = 12, i. e. pedes duo-
 decim et trientem; aut: *pedes XS*; nam πῆχυν, pro
 quo Gell. *cubitum* sesquipedem esse. — *Si, ut*] Guelf.
sicut H. et mox fuerunt. — *Homerus*] Οἷοι νῦν βρο-
 τῶν εἶναι ἐπιχθονίων ἀνθρώπων. Il. 5, 304. 12, 346.
 §. 12. — *Mundo senescente*] Reg. *mundum senescen-*
tem; unde Gron. *nisi, ut H.*, (malim cum Guelf.
sicut Hom.) *opinatus est vastiora prolixioraque corpora*
antiquorum, et nunc quasi i. mundum senesce-
re rer. atq. hom. decremento. Pro *decr.* edd. ante

- 12 decrementa sunt. Dentes quoque et in septem mensibus primis et septenos ex utraque parte gigni ait, et cadere annis septimis, et genui-
 13 nos annasci annis fere bis septenis. Venit etiam in hominibus, vel potius arterias, medicos musicos dicere ait numero moveri septenario: quod ipsi appellant τὴν διὰ τεσσαράκων σφαιρῶν, quae fit in collatione quaternarii numeri.
 14 meri. Discrimina etiam periculorum in morbis maiore vi fieri putat in diebus, qui conficiuntur ex numero septenarii: eosque di-
 15 omnium maxime, ita ut medici appellant, τριχούς ἢ χρισίμους cuique videri, primam hebdomadam et secundam et tertiam. Neque non id etiam sumit ad vim facultatesque eius

Ald. hab. *detrimenta*. Falster. pro *sunt* male *funt*. Ceterum cum vv. *decrementa sunt* cod. R. caput finit.

§. 12. *Sept. mens. pr.*] Hunc ordinem dedi Reg. pro vulg. Edd. vett. in *pr. sept. mens.*; cum Iunt. Ald. dederat in *sept. pr. mens.*, quod firmum Guelf. — *Septenos*] Guelf. *septenas*. — *Cadere*] Censorin. de die nat. 14. Pro *septimis* cum eodem ante Iunt. Gryph. hab. *septenis*; in marg. (ed. 1542. 1591.) *septimis*. — *Genuinos annasci*] Guelf. *geminos adnasci*.

§. 13. *Quaternarii*] Guelf. *quadrinarii*.

§. 14. *In morbis*] Guelf. *et morbi*. — *Putant*] Ita scripsit Long. cum Reg. et Sciopp. pro *putant*. Intell. Varro. — *Septenarii*] Iidem *septenario*; antea. — *Cuique*] Edd. vett. inde a Iunt. *cuiquam*. Guelf. Reg. et Linc. *cui*; unde Gron. *eis*.

§. 15. *Neque*] Reg. *neque* pro *nec* et pro *et* hab. *sumit*, sc. Varro. Recepi. Edd. ante Iunt. hoc ordine: *nec non id est etiam*. Iunt. *neq. n. etiam id est*. Ald. *est post etiam*, collocavit. Mox cum eodem vett. Ald. pro *oppeti* dat *appet*. Iunt. *oppet*.

eri augendas, quod, quibus inedia mori con-
 tum est, septimo demum die mortem oppo-
 unt. Hæc Varro de numero septenario scri- 16
 bit admodum conquisite, sed alia quoque
 idem congerit frigidiuscula; veluti septem
 vera esse in orbe terrae miranda, et sapien-
 tes item veteres septem fuisse, et curricula
 dorum Circensium sollemnia septem esse, [et]
 oppugnandas Thebas duces septem dele-
 ctos. Tum ibi addit, se quoque iam duode- 17
 cim annorum hebdomadam ingressum esse,
 ad eum diem septuaginta hebdomadas li-
 brorum conscripsisse: ex quibus aliquamul-
 tum, cum proscriptus esset, direptis bibliote-
 cæ suis, non comparuisse.

CAPUT XI.

quibus et quam frivolis argumentis Attius in Di-
 calicis utatur, quibus docere nititur, Hesiodum
 esse, quam Homerum, natu antiquiorem.

Super aetate Homeri, atque Hesiodi non 1
 sentitur. Alii Homerum, quam Hesiodum, 2

§. 16. *Terræ*] Pro *terrarum* recepi e Guelf.
 Linc. et Sciopp. atque Iunt. v. Cic. ad Div. 5,
 Extr. Agrar. 2, 28. — *Et*] Copulam om. Guelf. et
 Edd. vett. Steph.; hinc uncis seiunxi. — *The-*
 Guelf. om. *Thebas*. — *Delectos*] Ita Reg. et
 ap. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 4. Vulg. *electos*
 M. dil.

§. 17. *Hebdomadam*] Guelf. *ebdomadas*. — *Ali-*
quantos] Vulg. *aliquantum*. Edd. vett. *aliquam-*
us nostrum dedit Reg. cum Sciopp. Deinceps
quum proscriptis esse. Guelf. *ex quib. quan-*
proscr. esset directis etc.

CAP. XI. *Esse*] Cod. Guelf. om. v. *esse*.

- maiorē natu fuisse scripserunt; in quib[us] Phi-
lochorus et Xenophanes: alii minorem; in
quib[us] L. Attius poëta et Ephorus historiae scri-
ptor. Marcus autem Varro in primo *De im-*
3 *ginibus*, uter prior sit natus, parum constan-
dicit; sed non esse dubium, quin aliquo tem-
pore eodem vixerint; idque ex epigramma-
ostendi, quod in tripode scriptum est, qui
monte Helicone ab Hesiodo positus tradit[ur].
4 Attius autem in primo *Didascalico* levib[us]
admodum argūmentis utitur, per quae oste-
5 di putat, Hesiodum natu priorem: *Quod He-*
merus, inquit, *cum in principio carminis*
Achillem esse filium Pelei diceret, quis esse
Peleus, non addidit. Quam rem procul,
inquit, *dubio dixisset, nisi ab Hesiodo id*
dictum videret[ur]. De Cyclope itidem,
inquit, *vel maxime quod unoculus fuit,*

§. 2. *Quib[us]* Edd. ante Iunt. in quibus. De
cf. Fabr. Biblioth. Gr. V. 1. p. 98. not. e. — *Attius*
poëta] *Ateii* nomen restituendum et v. poëta
margine irrepsisse putat Osann. Analect. Critt. p.
66. *Guelf. luti[us] octius;* post *Actius*.

§. 3. *Uter prior sit nat.]* Guelf. nunc pr.
nat.; ordinem vv. e Reg. dedit I. Gron. pro *nat.*
prior sit. Edd. ante Iunt. *uter pr. nat. sit. nat.*
om. Rot.; *natu* conl. Gron. ut max: *natu p.*
rem. — *Vixerint]* Guelf. *vixerunt.* — *Ostendi]* S.
Varro dicit. *ostendi* pro *ostendit* dederunt Reg. R.
et Sciopp. Epigramma autem est: *Ἡσίοδος Μουσ-*
αῖς Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε Τμῶν νικήσας ἐν Χ-
αίδι Δεῖον Ὀμηρον.

§. 4. *Didascalico]* *Didascalicōn* legendum e-
ostendit Osann. Analect. Critt. p. 62. not. — *Oste-*
di putat] Ita Reg. et Rot. pro simplici *ostendit.*

§. 5. *Videretur]* Guelf. Rot. et Linc. et e-
ante Ald. *videret* exhibent. Iunt. *videre.* —

*m insignem non praeterisset, nisi aequae-
ioris Hesiodi carminibus invulgatum esset.*
patria quoque Homeri multo maxime dis- 6
sum est. Alii Colophonium, alii Smyrnae-
a; sunt qui Atheniensem, sunt etiam qui
gyptium dicant fuisse; Aristoteles tradidit
insula Io [natum]. M. Varro in libro *De* 7
maginibus primo Homeri imagini hoc epi-
gramma apposuit:

*Capella Homeri candida haec tumulum in-
dicat:*

Quod hac Ietae mortuo faciunt sacra.

[*vulgatum*] Hoc v. exstat in Ms. Pembroc. Rot.
Linc. Guelf. Sciopp. edd. ante Iunt. apud Cic.
Att. 2, 1. et Gell. pll. II. Vulg. erat: *vulgat*.

§. 6. *Etiam*] V. *etiam* accessit e Reg. — *Tra-*
[*dit*] Ita pro *tradit* Guelf. Reg. et Linc. Dein-
Guelf. *ex in consulatu. M. uarro. Reg. ex*
cho; Rot. *ex insul' co*, omisso v. *natum*; inde
ex insula Io. M. V. etc. Linc. ex Io insula
um in consulatu M.

§. 7. *Hom. imag. hoc*] Guelf. *imag. Hom. hoc.*
Haec] Edd. vett. praeter Iunt. *hoc*. Ceterum
lig. ad Varr. Fragm. p. 317. Bip.: Capella, ait,
ificat vitam erroneam, vel famam Homeri toto
e diffusam. Nam caprae late vagantur et nus-
m consistunt. — *Quod hac Ietae mort.*] Edd.
et Guelf. *Quod ariete mort.* (cf. Petr. La Sena
Cleombrot. c. 8. p. 158.) Aliae edd. (?) *quod*
Ietae; s. *quia ara rite*. Steph. *quod ara Ietae*.
it. de patr. Hom. c. 11.: *quod v. quoi capra Ie-*
; Reg. *quod aciete*; Rot. *quod acietem*; superpo-
primae literae huius vocis (a) aspiratione. Sciopp.
acietae; unde Salmas. nostrum effecit. V. D.
Torn. *Quod haec Ietae*. V. plura apud Burmann.
Anthol. I. (c. 10, 1.) I. et p. 738. V. 2. p. 726.
2. *Ietae autem sunt qui incolam Ion incole-*
it. —

[Ἐπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν Ὀμήρου·
Σμύρνα, Ῥόδος, Κολοφῶν, Σαλαμῖν, Ἴος, Ἀργος
Ἀθῆναι.]

CAPUT XII.

Largum atque avidum bibendi [a] P. Nigidio,
doctissimo viro, nova et prope absurda vocabuli fi-
ra *bibosum* dictum.

- 1 Bibendi avidum P. Nigidius in commu-
tariis grammaticis *bibacem* et *bibosum* di-
- 2 *Bibacem* ego; ut *edacem*, a plerisque aliis
ctum lego. *Bibosum* dictum nondum eti-
usquam repperi, nisi apud Laberium; nec
- 3 aliud est, quod simili inclinatu dicatur. N-
enim simile est, ut *vinosus*, aut *vitiosus*,

Διερίζουσι] Edd. ante Bonon. Iunt. Ald. ἐρίζουσι
Palat. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 23. : ἐρίζουσι
(Gebh. ἐρίσουσι) κλυτοῦ περὶ. Gron. ἐριδαίρου
s. ἐρίδουσι κλυτοῦ περὶ ῥίζαν Ὀμ. Reg. et Rot.
Graecis carent, quae fortasse a seriori manu add-
sunt. — Ἴος] Edd. nonnullae (ut Gryph. 1542.) X-
quod, rem si spectas, etiam probum. cf. Christe
Rufi Explanations p. 583 sq. Thesaur. Grut. V.
et Magii Miscell. 3, 1. cf. Iacob. Bonon. in Viron-
Doctor. Annotatt. fol. 197. Allat. l. l. c. 6.

CAP. XII. A] Praeposit. omit. Reg. et G.
Reg. deinceps dedit *nova et prope abs. voc. fig.*
d. pro vulg. *novo et propemodum absurdo voca-*
b. d. Cod. Guelf. *nova et propem. absurdi voca-*
li *bib. d.* (sic!).

§. 2. *Bibosum* -- repperi] Vulg. *bibosum d-*
nusquam reperi; Rot. *bibosum etiam nondum*
ctum usquam inveni; nostrum est e Reg.; G.
bib. etiam nusquam dict. reperiit.

§. 3. *Ceteraque*] Guelf. *ceteraque haec* (haec)

eraque, quae hoc modo dicuntur: quoniam
vocalibus, non a verbo, inclinata sunt. La- 4
terius in mimo [vel primo], qui *Salinator*
descriptus est, verbo hoc ita utitur:

*Non mammosa, non annosa, non bibosa,
non procax.*

CAPUT XIII.

Quod Demosthenes, etiam tum adolescens,
cum Platonis philosophi discipulus foret, audito for-
Callistrato rhetore in contione populi, destitit a
Platone, et sectatus est Callistratum.

Hermippus hoc scriptum reliquit, Demo- 1
stenem, admodum adolescentem, ventitare
Academiam, Platonemque audire solitum.
que is, inquit, Demosthenes, domo egres- 2
sus, ut ei mos erat cum ad Platonem perge-

c modo dicatur. — Verbo] Ms. Pembroc. Guelf.
g. et Sciopp. atque edd. ante Iunt. *verbo*; vulg.
bis legebatur. Verbo tantum ad vitios., quod
uit a verbo *vitandi* inclinatum videri, referen-
m esse censebat Otho.

§. 4. *Vel pr.*] Haec vv. desunt in Reg. Rot. et
Sciopp. cf. Ruben. Elect. 2, 22. Ald. Vascoe. Gryph.:
mimo libro primo. Guelf.: in numo vel primo.

CAP. XIII. *Etiam tum*] Guelf. *et tum*; mox
distr. (etiam in cap.), in fine *sectatus Calistrum*;
e v. est.

§. 2. *Ut -- pergeret*] Ranchin. VV. LL. 1, 3.
nc ordinem vv. malebat: *cum ad Plat. p.*, ut ei
erat; qui sane ordo mihi etiam magis placet
legato. Mutatione autem non opus esse intellexit
ho, modo incisum, post v. *erat* positum, tollas,
od feci. — *Cum*] Guelf. *eum cum*. —

ret, complurisque populos concurrentis videretur
 percontatur eius rei causam, cognosciturque
 currere eos auditum Callistratum. Is Calli-
 3 stratus Athenis orator in republica fuit. Illi
 4 δημαγωγούς appellant. Visum est paulum de-
 vertere, experiri que, an ad digna auditu ta-
 5 to properatum studio foret. Venit, inquit,
 atque audit Callistratum, nobilem illam
 περὶ Ὀρωποῦ δίκην dicentem: atque ita motus
 et demulctus et captus est, ut Callistratum
 iam inde sectari coeperit, Academiam cum
 Platone reliquerit.

Complurisque pop.] Steph. Specim. Emendd. p. 11
 sq. coni. *compluresque e populo*, quod volebat etiam
 chin. l. l. vulgat. tamen pluribus defendens ex-
 plis ex Appul. petitis. Thys. *populos* esse δῆμον
 contendit; I. vero Gron. multos hinc inde venisse
 in urbem festinasse ad audiendum affirmat. De-
 ceps simplex *currentes* hab. edd. ante Iunt.; Guelf.
 Iunt. *concurrentes*. — *Percontatur]* Ita h. l. l. l.
 et edd. ante Ald., ut solent, pro *percunctatur*. I.
percunctatur. v. ad Gell. Praef. 19. — *Orator]* L.
 bec. in marg. libri sui (e Reg. fort.): *oratorum*
fuit.

§. 3. Δημαγωγούς] Cf. Brodaeii Miscellan. p. 11
 Steph. l. l. p. 194. malebat: *fuit, ex iis, quos illi*
ap. Dubitari enim posse, an omnes oratores δῆμον
 γωγοὶ vocarentur.

§. 4. Devertere] Edd. vett. praeter Iunt.
 Guelf. *divert.*; idem cod. mox om. *an*; tum
 edd. Rom. et Iunt. hab. *audito*.

§. 5. Atque] Guelf. om. *atque*, et pro
la dat *illum*. — Ὀρωποῦ] Steph. et edd. v.
 ὀρόπον s. ὀρόπον; verum hab. Sciopp. De re
 Plutarch. vit. Demosth.

CAPUT XIV.

Dimidium librum legi, aut: dimidiam fabulam
livi, aliaque huiuscemodi qui dicat, vitiose dicere:
que vitii causas reddere M. Varronem; nec quem-
quam veterum hisce verbis ita usum esse.

Dimidium librum legi, aut dimidiam fabu- 1
am audivi, vel quid aliud huiuscemodi, male ac
vitiose dici existimat Varro: Oportet enim, in- 2
ter, dicere dimidiatum librum, non di-
midium; et dimidiatam fabulam, non
dimidiam. Contra autem si sextario hemina
effusa est, non dimidiatum sextarium fu-
rum dicendum est: et qui quoque ex mille
denarium, quod ei debebatur, quingentos re-
stituit, non dimidiatum recepisse dicemus,

CAP. XIV. *Huiuscem.*] Ita edd. vett. pro *eius-*
In Indice capp. eadem praeter Iunt. et Ald.
huiusmodi. Iunt. Ald. huiuscem. V. statim in
— Eiusque] Guelf. eius, omisso que. — Vete-
hisce] Cum Reg. et Guelf. Iunt. veterem hisce;
et pro iisce exstat etiam in edd. vett. in colle-
re capp.

§. 1. *Ac] Et edd. Rom. et Ven. 1472.; et ma-*
ior vit. exhib. Brix. Bonon. et Ven. 1509.

§. 2. *Si -- est] Edd. vett. si e sext. hem. f.*
Ed. Paris. a. 1584. si a sext. Post v. est Va-
rronem, et Steph. add. dimidium. Nostrum e Reg. de-
L. Gron. (firmante Guelf.); sextario esse dativum
genus; et si sextario sit affusa hemina, tam bene
debere dimidiatum sextarium fustum, quam si
effusum fuerit tantum effusum. Dimidium optime ex
intelligi. — Quoque] Vulg. quoque om.; restitui
edd. vett. praeter Iunt.; Guelf. hab. et qui ex
le quoque n.; mox recipit.

- 3 *sed dimidium. At si scyphus*, inquit, *ar-*
genteus mihi cum alio communis in duas
partis disiectus sit, dimidiatum meum *de-*
bere esse scyphum debeo, non dimidium
argenti autem, quod in eo scypho inest, di-
 4 *midium meum esse, non dimidiatum*
 5 *disseritque ac dividit subtilissime, quid dim-*
dium dimidiato intersit. Et Q. Ennium scien-
ter hoc in annalibus dixisse ait:

Sicuti si quis ferat vas vini dimidiatum;
sicuti pars, quae deest ei vaso, non dimidia-
 6 *dicenda est, sed dimidia. Omnis autem di-*
putationis eius, quam subtiliter quidem, s-
subobscore explicat, summa haec est: Dim-
diatum est quasi dismediatum, et in par-
 7 *duas pares divisum. Dimidiatum ergo*

§. 3. *At si scyphus*] Guelf. *ac si syph.* M
idem: communis cominus in d. partes. — Disiectus
 Guelf. *desicitus.* Gron. cum Vascos. *dissectus.* Pre
cedens partis pro partes dedit ed. Rom. v. §.
 Deinceps clare edd. ante Ald. exhib. *dimidi-*
meum, quod recepi pro vulgato dimidiatum eum.
Argenti] Reg. *argentum.* — *Meum*] Guelf. *eum.*

§. 4. *Disseritque*] Guelf. *dimidiatum dixerit*
div. Dissertitque ex Reg. et Rot. dedit Gron.
Disserit; iungit particula verba sqq. cum antec-
dici existimat. De re cf. Ruddimann. II. p. 44. not.

§. 5. *Et Q. Ennium*] Guelf. *qsi* (quasi) sci
ter Ennium in ann. hoc dix. ait. — Sicuti pa-
 Edd. ante Iunt. *sic pars.* — *Ei vaso*] Edd. vet
vase; Iunt. Ald. e vase; Linc. ei vase. Guelf.
vasa. Reg. Rot. et Sciopp. ei vaso. Recepi pro
vasi. cf. Gron. ad h. l. et Schneid. Gramm. lat.
 1. p. 259.

§. 6. *Sed*] Guelf. *et.*

sum; quod divisum est, dici haud convenit.
dimidium vero est, non quod ipsum *dimidia-* 8
m est, sed quae ex *dimidiato* pars altera
 t. Cum igitur partem libri *dimidiam* legis- 9
 volumus dicere, aut partem *dimidiam* fa-
 bulae audisse: si *dimidiam fabulam*, aut *di-*
midium librum dicemus, peccabimus; totum
 enim ipsum, quod est *dimidiatum* atque di-
 visum, *dimidium* dicis. Itaque Lucilius eadem 10
 secutus est:

Uno oculo, inquit, pedibusque duobus di-
midiatum

Ut porcus;

alio loco:

Quidni? et scruta quidem ut vendat scru-
tarius laudat,

Praefractam strigilem, soleam improbus
dimidiatam.

§. 7. *Divisum*] Guelf. *dimissum*.

§. 9. *Libri dimid. leg.*] Guelf. *part. dimid. li-*
leg. — *Dicemus, peccabimus*] Sic scripsi cum
 l. vett. pro *dicimus, peccamus*. Iunt. *dicemus, pec-*
nus. — *Quod -- dicis*] Guelf. *quod est dim. atq.*
is, dim. dic. Iunt. Ald. *quod est dim. atq. divis.*
 Prius est omiserunt cum edd. ante Iunt. edd.
 entt.; ego posterius. Pro *atque* edd. ante Iunt.
 aut.

§. 10. *Eadem sec. est*] Guelf. *eandem* (eandem
 tentiam?) *secutus est*. Vulg. *est aberat*. — *Ut*] *d.*
 d. Gryph. in marg.: Particula *ut* non est in an-
 tio codice. — *Quidni*] Guelf. *quidnu* (diu?) *et*
ta quid. ut vendat et scr. l. — *Ut -- laudat*] *ut.*
 Ald. *ut vendant, et scrut. laudat*. Deinceps
prae-fr. edd. ante Iunt. hab. *per-fr.* Tum Dou-
strigilim malebat. cf. Charis. p. 101. Schneid.
 mm. lat. 2, 1. p. 209.

- 11 Iam in vicesimo manifestius *dimidiam* horam dicere studiose fugit: sed pro *dimidia* *dimidiurn* ponit in hisce versibus:

*Tempestate sua atque eodem uno tempore
et horae*

Dimidio, et tribus confectis dumtaxat eodem

Et quartam.

- 12 Nam cum obvium proximumque esset dicere
— — *et hora*

Dimidia tribus confectis:

- vigilate atque attente verbum non probavit.
13 Per quod satis apparet, ne horam quidem *dimidiam* recte dici, sed vel *dimidiam horam*, vel *dimidiam partem horae*.
14 Propterea Plautus quoque in Bacchidibus *dimidium auri* dicit, non *dimidiatum auri*.
15 Item in Aulularia *dimidium obsonii*, non *dimidiatum obsonium*, in hoc versu:

§. 11. *Atque*] Guelf. om. *atque*. — *Et tr.]* *pula* est in edd. inde a Iunt. et codd. Guelf. Linc. Rot.; omisit Steph. cum edd. vett. — *Et Reg. ac vel at.* Guelf. et Iunt. *at*.

§. 12. *Proximumque*] V. *proximumque* om. re videntur Reg. Linc. et Rot. (*que* tantum om. Guelf. In iisdem deinceps est: *dicere*, *Dimidia* et *tribus conf.*; et sic Guelf., nisi quod *dimidiam* hab. — *vigilate atq. attente*] Guelf. *vigilare atq. attendere*. *Vitavit*] Ita Reg. et Rot. pro *mutavit*. Gron.: *mutari* sciri poterat Lucilium prius verbum non proposuisse et deinde correxisse?

§. 13. *Dici*] Guelf. *dicit*. — *Dimidiam*] Guelf. *dimidiatam*.

§. 14. *Quoque*] Accessit e codd. Gron, V. Plaut. Bacchid. 5, 2, 71.

Ei adeo obsonii hinc iussit dimidium dari.

a Menaechmis autem dimidiatum diem, non 16
dimidium, in hoc versu:

Dies quidem iam ad umbilicum dimidiatus
mortuus est.

I. etiam Cato in libro, quem De agricultura 17
conscripsit: Semen cupressi serito crebrum,
et uti linum seri solet. Eo cribro terram
incernito, dimidiatum digitum. Iam id bene
tribula aut pedibus aut manibus complanato.
dimidiatum [autem], inquit, digitum, non 18
dimidium. Nam digiti quidem dimidium, di-
gitum autem ipsum dimidiatum dici oportet.
em M. Cato de Carthaginiensibus ita scri- 19
psit: Homines defoderunt in terram dimidia-
ta, ignemque circumposuerunt. Ita inter-

§. 15. *Aulularia*] 2, 4, 12. — *Hinc*] Sciopp. Guelf. *hic*.

§. 16. *Menaechmis*] 1, 2, 45. — *Non dim.*] Guelf. *rum* addit *diem*; ex reliquis libb. nihil annotatum video. Idem cod. cum Iunt. in versu Plauti *est dimidiatus est mortuus est*. Edd. vett. hab. *m. mortuus est*. Ald. in fine vers. om. *est*.

§. 17. *Etiam*] Accessit *etiam* e codd. Gron. Sciopp. et Iunt. Edd. vett. ante Ald. exhib. *Etiam* l. C., quod magis placet. Guelf. *M. autem C. V. m. c. 48. (49.)*. — *Incernito*] Ita Reg. Rot. et Sciopp. Cato: eo terram cribro incernito. Vulg. h. l. *crebro t. insternito*. (Iunt. *cribro*). — *Iam*] Omit. Sciopp.

§. 18. *Autem*] Vocem *autem* uncis seiunxissam in edd. vett. et Guelf. — *Ipsum*] Pronom. *sum* omisit Steph., alii; invitis edd. vett. et Reg. que Guelf.

§. 19. *Homines*] Cf. Gron. ad Senec. de Ira 3.

20 *fecerunt*. Neque quisquam omnium, qui probe locuti sunt, his verbis sequius, quam dixi, usus est.

C A P U T X V.

Exstare in literis, perque hominum memorias tradi[tum], quod repente multis mortem attulit gaudium ingens insperatum; interclusa anima et vim magni novique motus non sustinente.

- 1 Cognito repente insperato gaudio exspirasse animam refert Aristoteles philosophus Polycritam nobilem feminam Naxo insula. Philipides quoque, comoediarum poeta haud ignobilis, aetate iam vieta, cum in certamine poetarum
- 2

§. 20. *Sequius*] Ita Reg. et Rot. pro *secus*. cf. Priacaeus ad Appul. Apol. p. 187. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 338.

CAP. XV. *Exstare*] Guelf. *eprotare*. — *Traditum*] Edd. vett. ante Iunt. *tradi*. (Ven. 1472. Briz. et Bon. h. l. *tardi*). Reliqui libri (Iunt. Ald. Steph. Guelf.) *traditum*, ubi intellig. *esse*.

§. 1. *Polycritam*] Cf. Plutarch. de Mulier. virtut. V. 2. p. 214 sqq. ed. stereot. Fulv. hab. *Polycritan*. v. 2, 22, 9. Guelf. *Policritam*. — *Naxo*] Vulg. *e N.*; nostrum ex vett. libb. dedit Carr. Emend. 1, 6. firmante Guelf. Dicitur: vinum Chio; Plaut. Mercat. Hospes Zacyntho.

§. 2. *Vieta*] Lips. Elect. 1, 21.: *exita*; Sciopp. (Lectt. Suspect. 5, 19.) coni. *media*. Cuper. *vieta*, quod recepi, monente (si eius vv. recte intelligo) L. Gron., pro vulg. *edita*. Guelf. *edita iam aetate*. cf. 13, 2, 5. Cuper Obs. II, 20. p. 259. ed. a. 1670. Phil. Carolus frustra: *exacta*. Otho: *effoeta*; coll. Iust. 6, 7. et Lucret. 2, 1150. — *Poëtarum*] Plin. H. N. 7, 53.: Gaudio obiere praeter Chilonem —

praeter spem vicisset, et laetissime gauderet;
 inter illud gaudium repente mortuus est. De 3
 Rhodio etiam Diagora celebrata historia est.
 Is Diagoras tris filios adolescentes habuit, unum
 pugilem, alterum pancratiasten, tertium lu-
 statorem: eos[que] omnis vidit vincere coro-
 narique Olympiae eodem die: et cum ibi eum
 res adolescentes amplexi, coronis suis in ca-
 put patris positis, saviarentur, cumque popu-
 lus gratulabundus flores undique in eum iace-
 ret; ibidem in stadio, inspectante populo, in
 osculis atque in manibus filiorum animam
 efflavit. Praeterea in nostris annalibus scri- 4
 ptum legimus, qua tempestate apud Cannas
 exercitus populi Romani caesus est, anum
 matrem, nuntio de morte filii allato, luctu at-
 que moerore affectam esse; sed is nuntius
 non verus fuit; atque [is] adolescens non diu
 Sophocles et Dionysius Siciliae tyrannus, uterque ac-
 cepto tragicae victoriae nuntio.

§. 3. *Pancratiasten*] Fuerunt qui *pancratiastem*
 scriberent; quod est in Guelf., sed in nulla ed. vet.
 reperio. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 35. — *Eos-*
que] *Que* ignorant Guelf. Ms. Pembroc. Reg. Rot.
 Fulv. et Linc. De re cf. Cic. Qu. Tusc. 1, 46. —
Id. eod. d.] Hunc ordinem exhib. Reg. et Rot. pro
id. Olymp. die. — *Cumque*] Guelf. *cum*, om. *que*.
 — *Iaceret*] Guelf. et Iunt. *iacerent*. Simile est:
Populus superamur ab uno. V. Ruddimann. II. p.
 187. not. 76. — *Ibidem*] Pro *ibi* recepi e Guelf.
 quattuor codd. Gron. et Sciopp. atque Iunt., quae qui-
 tem ed. om. sequens *in*. — *Osculis*] Ald. *in oculis*.

§. 4. *Is*] Hoc pronom. cum Reg. delendum es-
 se censuit Gron. Guelf. hab. *idem*. De re cf. Plin.
 I. N. 3, 54. Valer. M. 9. 12, 2. Liv. 22, 7, 13.
 Mox Guelf. et edd. ante Ald. hab. *redit* pro vulg.
edit.

post ex ea pugna in urbem redit: anus, repente filio viso, copia atque turba et quasi ruina incidentis inopinati gaudii oppressa exanimataque est.

CAPUT XVI.

Temporis varietas in puerperiis mulierum quaenam sit [et] a medicis et [a] philosophis tradita atque inibi poetarum quoque veterum super eadem re opiniones, multaque alia auditu atque memorata digna: verbaque ipsa Hippocratis medici ex libro illius sumta, qui inscriptus est *περὶ τροφῆς*.

- 1 Et medici et philosophi illustres de tempore humani partus quaesiverunt, πόσος ὁ τῶν ἀνθρώπων κηΐσεως χρόνος: et multa opinio est, eaque iam pro vero recepta, postquam mulieris uterum conceperit semen, gigni hominem septimo mense rarer, nunquam octavo, saepe nono, saepius numero decimo

CAP. XVI. Et] Edd. vett. cum Guelf. om. et et mox a ante v. phil. V. ad 2, 22, 8.

§. 1. Quaesiverunt] Guelf. *quaesiverunt multa* omisso et, et signo (G), quod Graeca deesse significat; nec illa desideres, si abfuerint. — Uterum] It. Reg. et Rot. pro *uterus*. Veteres *uterum* etiam pro *uterus* dixerunt. v. Glossar. et I. Gron. ad h. l. Ordo verborum ex iisdem profectus est libb. et edd. vett. pro vulg. *uterus semen concep.* Guelf. *uterum concepit semen*. Mox v. mense post septimo addidit ex edd. vett. ante Iunt., quamquam mox iterum legitur. — Nunquam] Meurs. Animadv. miscel. 4, 9. nonnunquam; invitis libb. De re cf. Censorin. de D. N. c. 7. ibiq. intpp. — Saepius numero] Sic cum Guelf. Rot. Reg. et Linc. Carr. et Steph. pro saepe.

nense; eumque esse hominem gignendi sum-
 num finem, decem menses non inceptos, sed
 exactos. Idque Plautum veterem poëtam di- 2
 cere videmus in comoedia Cistellaria his ver-
 bis:

————— *Tum illa, quam compresserat,
 Decumo post mense exacto hic peperit
 filiam.*

loc idem tradit etiam Menander poëta vetu- 3
 tior, humanarum opinionum vel peritissimus.
 Versus eius super ea re de fabula *Plocio* po-
 ni:

Τὴν καὶ δεκάμηνος.

ed noster Caecilius, cum faceret eodem no- 4
 mine et eiusdem argumenti comoediam, ac
 utraque a Menandro sumeret, in mensibus
 tamen genitalibus nominandis non praetermi-

numero. Iunt. saepe ius dec. m. (saepius?). — Ho-
 minem] Gron. conl. hominum; sic enim et alibi lo-
 quitur Gellium. V. ad 4, 15, 1.

§. 2. *Cistellaria*] 1, 3, 14sq. — *Decumo*] Vulg.
decimo; nostrum est e Reg. et Rot. atque edd. Va-
 ps. et Paris. a. 1584.; Reg. infra etiam pluries hanc
 formam dedit. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 18
 sq. — *Peperit*] Guelf. *reperit*.

§. 3. *Poëta*] Guelf. om. *poëta*. — *Super*] Guelf.
supra. Ceterum vv. Menandri pertinere ad narra-
 tionem, quae proposita est supr. 2, 23, 15 sqq., su-
 spicatus est Meineke l. ibi l. Otho: Nescio sane an
 Gell. de frusto hoc Menandri loquens ex eius Plo-
 cio dicere possit: *Versus eius posui*. Quare mihi su-
 spicio est, aut Gellium plura adduxisse, aut legen-
 dam esse: *Verba eius* etc. (Quidni *versum eius*?).

§. 4. *Tamen*] Guelf. *tum*. —

sit octavum, quem praeterierat Menander.
Caecilii versus hice sunt:

*Insoletne mulier decimo mense parere?
Pol nono, etiam septimo, atque octavo.*

- 5 Eam rem Caecilium non inconsiderate dixisse,
neque temere a Menandro atque a multorum
opinionibus descivisse, M. Varro uti credamus
6 facit. Nam mense nonnunquam octavo editum
esse partum in libro quarto decimo *Rerum*
Divinarum scriptum reliquit: quo in libro
etiam undecimo mense aliquando nasci posse
hominem dicit; eiusque sententiae, tam de
octavo quam de undecimo mense, Aristoteles
7 laudat auctorem. Sed huius de mense octavo
dissensionis causa cognosci potest in libro Hip-
pocratis, qui inscriptus est *Περὶ τριτοῦ*, ex quo

Hice] Vulg. *hi*; Steph. *hicce*; Reg. Linc. et Iunt. *hisce*. Guelf. *Caecilii versus hisce sunt*. — *Insoletne m.]* Falster. in Nov. Kraus. p. 141. coni. *Ensoletne m.* — *Nono]* Reg. Rot. Linc. *nonoque, etiam septimo, et octavo*. Guelf. *pel. nonoque et sept. atq. oct.* Ed. Iunt. *nono quoque: sept. atq. oct.* Iunt. *nono etiam, sept., atq. o.*

§. 5. *Descivisse]* *Descisse* ex Palat. cod. laudat Gebhard. Antiqq. LL. 2, 1.

§. 6. *Aliquando etc.]* Vv. *aliquando* — *de undecimo mense* om. Guelf. — *Aristotelem]* Hist. An. 7, 4. Plin. H. N. 7, 5. Deinceps ordinem vv. *auctorem laudat* mutavi secutus edd. vett. et Steph. atque Guelf.

§. 7. *Potest]* Guelf. om. *potest*; dein hab. *scriptus* pro *inscr.* V. Lemma. Praefat. Gell. 8. Infr. 10, 3, 17.: 17, 2.: 24, 5. Confusio horum vv. frequentissima his in libris est; ut nescias, quid praeferam. Equidem ubique codd. et edd. auctoritatem secutus sum. V. 1, 16, 15. 1, 22, 4. 2, 14, 1. 3, 12, 4. 10, 23, 4.: 24, 5. 13, 24, 12. 16, 7, 2. 13. —

libro verba haec sunt: "Ἔστι δὲ καὶ οὐκ ἔστιν
 ὀκτάμηρος γένεσις. Id tam obscure atque prae- 8
 cise tamque adverse dictum Sabinus medicus,
 qui Hippocratem commodissime commentatus
 est, his verbis enarravit: ἔστι μὲν φαινόμενα ὥς
 ὥα μετὰ τὴν ἔκτρωσιν· οὐκ ἔστι δὲ, ὥς θνήσκοντα
 μετὰ ταῦτα· καὶ ἔστιν οὖν φαντασία μὲν παραντίκα
 ἵστα, δυνάμει δὲ οὐκ ἔστι. Antiquos autem Ro- 9
 manos Varro dicit non recepisse huiuscemodi
 quasi monstruosas raritates; sed nono mense
 aut decimo, neque praeter hos aliis partionem

[libro] Locus non exstat ap. Hippoc. ut hic legitur;
 sed tantum vv.: ἔστι καὶ οὐκ ἔστι. Additis vv. ὀ-
 κτάμ. γέν. ex Gellio Muret. VV. LL. 15, 12. ita sen-
 tentiam reddit: esse quodammodo octimestrem partum
 et quodammodo non esse. Posse enim mense octa-
 to mulierem parere, sed foetum vitalem non esse.
 l. Mercurial. Varr. Lectt. 4, 10. qui Hippocratem
 errare voluisse ait, octimestrem partum, non proprie
 generatum, sed improprie tantum dici, quasi potius
 abortus, quam vera generatio sit. De re cf. Thys.
 d h. l. et Rhodig. Lectt. Antiqq. 20, 1. 22, 13.

§. 8. *Tam*] Guelf. *tamen*. Et Sciopp. τὰ ὀκτώ-
 μηρα. id *tamen*. — *Tamque*] Guelf. Reg. Rot. Linc.
 et Sciopp. *tanquam*, quod probavit Lambec., ne Gel-
 lius de Hippocrate tam male iudicasse videretur.
 Contra Gron. haec fere monuit: Tantum de una
 sententia pronuntiat, est idem et non idem; obscu-
 ra, ἀποτόμως et inconstanter dicta. At Gellium re-
 prehensionem istam Hippocratis ne veram quidem
 putasse, subiecta Sabini enodatio aenigmatis huius
 demonstrat. Otho malebat: *et tamquam*. Gellium
 Hippocratis dictum non vere sibi repugnans dicere,
 sed quod tantummodo sic videatur. — *His*] Guelf.
 m. *his*. — "Ἔστιν] Sciopp. ἔστιν οὖν καὶ οὐκ ἔστιν
 αὐτ.

§. 9. *Monstruosas rar.*] Triller. ap. Falster. p.
 34.: *menstruosas rar.* — *Aliis*] Edd. ante Iunt.
alias (i. e. *aliás*); Guelf. Iunt. Ald. *alios*; illud non

mulieris secundum naturam fieri existimasse:
 idcircoque eos nomina Fatis tribus fecisse a
 10 pariendo et a nono atque decimo mense. Nam
Parca, inquit, *immutata litera una*, a partu
nominata: item Nona et Decima a partu
 11 *tempestivi tempore*. Caesellius autem Vin-
 dex in *Lectionibus suis Antiquis: Tria*, inquit
nomina Parcarum sunt, Nona, Decuma
Morta, et versum hunc Livii antiquissimi poë-
 tae ponit ex *Ὀδυσσεΐα*:

Quando dies adveniet, quem profata Morta
est?

Sed homo minime malus Caesellius *Morta*
 quasi nomen accepit, cum accipere quasi Mo-

improvaverim. / Ad nostrum intellig. *mensibus*.
Existimasse] Guelf. *existimavisse*. Deinceps q
 post *idcir.* om. edd. ante Iunt. — *Fatis*] Dederu
 pro *Parcis* Guelf. quattuor codd. Gron. et Sciop
 atque ex Reg. iam restituit Salmas. ad Solin.
 1120.

§. 10. *Parca*] Reg. *Parga*, Guelf. *parta*; m
immuta. Quid vero? Nonne *duae* literae immuta
 tur? Hinc Loëns. Miscellan. 3, 11. (V. 5. p. 3
 sqq. Thes. Grut.) coni. *Partua* pro *Parca*. Tert
 de Anim. in eadem re nominat *Partulam*.

§. 11. *Tria*] Reg. *Tria sinequod nom.*; ut
 sqq. ponit intelligendum sit. I. Gron. coni. *Tria*
nequam nom. — *Decuma*] Ita Reg. pro *Decima*
 Deinceps Guelf. om. *Morta*; alii *Mortuam* vocat
 — *Hunc*] Guelf. om. *hunc*. — *Ὀδυσσεΐα*] Guelf.
 Latine hanc vocem exprimit Reg. *Odyssia*. v.
 Gron. ad 7, 6. annot. 19. cf. Both. Poët. Lat. Scet
 V. 5. p. 18. Hom. Od. 2, 100. 3, 238. 19, 145. 2
 134. — *Mortam -- deberet*] Alii: *Mortam* qua
mortem ac., cum *acc. q. μ ο ἱ ρ α ν deb.*; alii: *mor*
tam q. nomen (sc. unius Parcarum) *acc.*, cum *ad*
q. mortem deb. Cum Ald. Gryph. pro *Moeram* edi

am deberet. Praeterea ego de partu humano, 12
 praeterquam quae scripta in libris legi, hoc
 quoque venisse usu Romae comperi: Feminam
 bonis atque honestis moribus, non ambigua
 pudicitia, in undecimo mense post mariti
 mortem peperisse; factumque esse negotium
 propter rationem temporis, quasi marito mor-
 tuo postea concepisset, quoniam decemviri in
 decem mensibus gigni hominem, non in un-
 decimo scripsissent: sed divum Hadrianum,
 causa cognita, decrevisse in undecimo quoque
 mense partum edi posse; idque ipsum eius
 decretum nos legimus. In eo decreto Ha-
 drianus id statuere se dicit, requisitis veterum
 philosophorum et medicorum sententiis. Ho- 13
 mo quoque in Satira forte M. Varronis, quae
 scribitur *Testamentum*, legimus verba haec:

μοῖραν. „Sunt qui μοῖρα legunt. V. Caelium
 (modig. LL. Antiqq.) 22, 13.“ Gryph. in marg.
 o deberet Guelf. hab. debet.

§. 12. *Venisse usu*] Guelf. *usu venisse*. — *Esse*
 non. ei pro *esse* leg. esse suspicatus est; coll. Quin-
 t. Instit. 5, 12.: quando si negotium innocenti fa-
 liberet noxia, qui admiserit. — *Marito mortuo*]
 Guelf. *mortuo marito*. — *Decemviri*] In XII. tabu-
 Deinceps lectio vulg. in *decimo mense* mutata
 e codd. (Guelf.) et Iunt. Ald. a Carr. et Steph.
 x: in decem mensibus natos. Gryph. (1542. 1591.)
 marg. *decem mensibus*. — *Idque ips.*] Edd. ante
 it. *id quòque ips.* Pro *eius* Guelf. *ei*; et pro *nos*:
 i. — *Philosophorum*] Cf. Aristotel. Hist. Anim. 7, 4.

§. 13. *Satira*] Reg. et Rot. *satura*. Guelf. *sa-*
 a. Equidem ubique *satira* scripsi. V. Schneid.
 amm. lat. I, 1. p. 47. Sequens *forte* (Guelf. *fo-*
 est in iisdem codd. et edd. vett. Omiserat Steph.
 Deinceps v. *legimus* post *Varronis* nomen positum
 Guelf. et edd. vett. —

- Si quis mihi filius unus pluresve in decem mensibus gignuntur, ii si erunt ὄνοι λύοις exheredes sūnto: quod si quis undecimo mense, κατ' Ἀριστοτέλην, natus est, Accio idem*
- 14 *quod Titio, ius esto apud me.* Per hoc vetus proverbium Varro significat, sicuti vulgo dictum solitum erat de rebus inter se nihil distantibus: *idem Accii, quod Titii*, ita pari eodemque iure esse in decem mensibus natos et
- 15 *undecim.* Quod si ita neque ultra decimum mensem foetura mulierum protolli potest quaeri oportet, cur Homerus scripserit, inopportunum dixisse puellae a se recens compressae

Gignuntur] Hoc v. restitui ex Reg. Rot. Guelf. edd. vett. in locum Steph. *genuntur.* (Edd. a Iunt. hab. *gignuntor*). Deinceps *ii* pro *ei* dedi edd. vett. et Steph.; *enim* hab. Guelf. Idem *sunt* pro *sunto*. Sensum loci hunc statuit esse O. Ego in constituendis filiis heredibus non mens respicio, quo quis natus est, sed eorum ingenia. quis est ὄνος λύρας i. e. hebetis atque obtusi ingenii, quamquam legitimo tempore natus, exheres est. Quod si quis κατ' Ἀρ. i. e. ad modum Aristote sagaci ingenio atque acuto, etsi legitimo tempore natus non sit, non minus quam reliqui mei filii res esto. — Κατ' Ἀριστοτέλην] Steph. cum Gry κατ' Ἀριστοτέλην. V. Arist. Hist. Anim. 3, 4. Deinceps edd. vett. *natus esto*; ut ante *gignuntor*. Gry in marg.: *al's est.* Ed. a. 1591. tantum: *est.* — *Accio i., q. Titio]* Reg. *Atcio i. q. Tecio.* Iunt. hab. etiam *Tecio* et post *Tecii*. Guelf. *Actio* id. q. *recio*.

§. 14. *Sicuti]* Guelf. *sicut.* — *Se]* Guelf. *se*; *sese* Sciopp. — *Accii, q. Titii]* Cf. Non. sub *bere*. Reg. *Atti quod Teti.* Guelf. *acti quod Acci* hab. edd. ante Ald.

§. 15. *Potest]* Guelf. om. *potest.* — *Homero]* Od. 11, 247. —

Χαῖρε γυνή φιλότῃτι· περιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ
Τέξεις ἀγλαὰ τέκν', ἐπεὶ οὐκ ἀποφώλῃσι εὖναι
Ἀθανάτων.

cum ego ad compluris grammaticos attu- 16
sem, partim eorum disputabant, Homeri
oque aetate, sicuti Romuli, annum fuisse
n duodecim mensium, sed decem: alii con-
nisse Neptuno maiestatique eius dicebant,
longiore tempore fetus ex eo grandescere
alii alia quaedam nugalia. Sed Favorinus 17
ait, περιπλομένου ἐνιαυτοῦ non *confecto*
anno, sed *affecto*. In qua re usus est 18
bo non vulgariae significationis. *Affecta* 19
m, sicuti M. Cicero et veterum elegantissi-
locuti sunt, ea proprie dicebantur, quae
ad finem ipsum, sed proxime finem pro-
sa deductave erant. Hoc verbum ad hanc
sententiam Ciceronis in oratione fuit, quam

h] Vulg. νῦν; corrigendum esse γυνή vel γόναι
navit Thys.

§. 16. *Compluris*] Guelf. *plures*.

§. 17. *Confecto* -- *affecto*] Guelf. *confectos esse*
os sed affectos.

§. 18. *Est verbo*] Ita scripsi cum edd. vett. et
h. pro vulg. *verbo est*. Guelf. *verbo usus est*
vulgaro.

§. 19. *Et*] Guelf. *ut*. — *Finem*] Ita Gron. codd.
h. Iunt. Ald. et Vascos. v. c. 2, 9. Cum edd.
ante Iunt. Gryph. *fini*. — *Sententiam* -- *fuit*] *sententiam Cicero in h' fuit*; Linc. et Guelf.
Cicero in hoc f.; Reg. s. *Cicero in hoc fecit*.
p. *sent. Cicero in hac* (sc. oratione) *posuit*, sive
s. *Cicero adhibuit, quum dicit*. I. Gron. *Cice-*
inhaesit, quum. Equidem cum edd. ante Iunt.
si *sent. Cic. in orat. pro sent. in Cic. or.* Il-
ordinis vv. vestigia etiam vides in codd. —

- 20 dixit *de provinciis consularibus*. Hippocrate autem in eo libro, de quo supra scripsi, cum et numerum dierum, quibus conceptum in utero coagulum conformatur, et tempus ipsius partionis nono aut decimo mense definisset, neque id tamen semper eadem esse fini dixisset, sed alias ocius fieri, alias serius, hisce postremum verbis usus est: *Γίνεται δὲ ἐν τούτοις καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω καὶ ὅλον κατὰ μέρος, καὶ πομεν δὲ καὶ πλείω πλειόνων, καὶ ἐλάσσω ἐλασσόνων*. Quibus verbis significat, quod aliquando ocius fieret, non multo tamen fieri ocius; neque
- 21 quod serius, multo serius. Memini ego Romae accurate hoc atque sollicitè quaesitum, negotii non rei tunc parvae postulante, an octavo mense infans ex utero vivus editus et statim mortuus ius trium liberorum supplevisset, cum abortio quibusdam, non partus, videretur mortuus.
- 22 sis octavi intempestivitas. Sed quoniam in Homericis annuo partu ac de undecimo mense diximus, quae cognoveramus, visum est praetereundum, quod in Plinii Secundi libro

Provinciis consul.] C. 8. 12. Infr. 15, 5, 4 sqq.

§. 20. *Cum et numerum*] Guelf. *tum et numero*. — *Conform.*] Steph. *confirm.* — *Definisset*] *defieri* pro *definisset*. — *Alias -- serius*] Guelf. *aliam otius f. aliud serius*. Iunt. pro *serius* habet *ocius*. — *Τούτοις -- μέρος*] Hippocr. *τούτοις καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω*. Καὶ ὅλον καὶ κ. μ., (ὅλον καὶ μέρος καὶ ὅλον annotavit etiam Sciopp.) οὐ πολλὸν πλείω καὶ ἐλάσσω. τὰ δ' ἐλάσσω τοσαῦται κ. τ. Ed. Rom. καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος. εἶπ. δὲ (ὅλον καὶ ante εἶπ.). — *Serius*] Sciopp. *bis sepius* pro *serius*. Vv. *multo ser.* om. Guelf. Ante pro *tamen* hab. *tum*.

§. 22. *Annuo p.*] Guelf. *humano p.* —

ultimo *Naturalis Historiae* legimus. Id au- 23
 n quia extra fidem esse videri potest, verba
 ius Plinii posuimus: *Massurius auctor est,*
Papirium praetorem, secundo herede lege
ente, bonorum possessionem contra eum
lisse, cum mater partum se tredecim men-
us tulisse diceret, quoniam nullum certum
opus pariendi statum ei videretur. In eo- 24
 n libro Plinii Secundi verba haec scripta
 n: *Oscitatio in nixu letalis est, sicut,*
nuisse a coitu, abortivum.

CAPUT XVII.

Id quoque esse a gravissimis viris memoriae
 datum, quod tres libros Plato Philolai Pythago-
 et Aristoteles pauculos Speusippi philosophi mer-
 cati sunt pretiis fidem non capientibus.

Memoriae mandatum est, Platonem phi- 1
 phum tenui admodum pecunia familiari

ultimo] Cap. 4. p. 14. ed Bip.

§. 23. *Esse*] V. *esse* om. edd. ante Iunt. —
 tum] Eadem cum Iunt. hab. *statutum*.

§. 24. *Libro*] Cap. 6. p. 15. Bip. — *Nixu leta-*
 In ed. Rom. quidam annotavit *enixu*, ut ap.
 test. Dein pro *a coitu* edd. ante Bonon. Ald.
 Guelf. hab. *accitur*. Tum *letalis* pro *lethalis* scri-
 ex Guelf.; *laetal*. hab. edd. vett. cf. Schneid.
 mm. lat. 1, 1. p. 210.

CAP. XVII. *Id quoque -- mandatum*] Ita Reg.
 Steph.; valg. desunt h. l. vv. *id quoque -- man-*
um, annexa lemmati capitis praecedentis. In
 elf. totum lemma lemmati cap. XVI. annexum
 et utrumque cap. coniunctum.

§. 1. *Est*] Guelf. om. *est*. De re cf. Diogen.

fuisse: atque eum tamen tris Philolai Pythagorici libros decem millibus denarium mercatum. Id ei pretium donasse quidam scripserunt amicum eius Dionem Syracosium. Aristotelem quoque traditum libros pauculos Speusippi philosophi, post mortem eius, emisit talentis Atticis tribus. Ea summa [fit] numeri nostri HS. duo et septuaginta millia. Timon amarulentus librum maledicentissimum composcripsit, qui *Σίλλος* inscribitur. In eo librum Platonem philosophum [quem dixeramus t

Laërt. 3, 11. Mai. ad Cic. de Rep. 1, 10. Seebeck. Krit. Bibl. 1824. 1. p. 97 sq. — *Atque*] Gryph. marg.: *alias s. al's, atqui*. Ed. a. 1592. tantum *atque*

§. 2. *Syracosium*] Sic Reg. Rot. et Scio. *Syracusum* Guelf. et Linc. Vulg. *Syracusanum*.

§. 3. *Fit*] Hoc v. omit. Reg. et Linc. — *milia*] Hoc v. restitui cum Long. ex iisdem codd. (Guelf. *milia*.) et edd. vett., quum vulg. deesset; ceteri vero codd. praebent *sestertia*, (Guelf. *sestertia*) quod, iudice I. Gron., videtur a scriba veniente eandem terminationem attribuente, quam videmus esse in *milia*, quum deberet nota HS. (quam edd. ante Ald.) aut similis explanari *sestertiūm*. Gron. de Pec. Vet. 3, 3.

§. 4. *Τίμων*] Vulg. *Timon*. Graece h. l. nomen scripsit iam Long.; nempe edd. vett. secundo. Sed cur non §. 6. pro vulgato *Timonis* etiam *strum* ediderit ignoro. Certe nostrum ibid. habet vett. Etiam Guelf. utroque l. suum exhibet 6. ad 1, 20, 9. — *Σίλλος*] Guelf. *silos*. Menag. Laërt. 3. malebat: *Σίλλοι*; Otho: *σίλλων*, Praefat. Gell. 6. cf. Fabric. Bibl. Gr. V. 3. p. 6. ed. Harl.

§. 5. *Quem dixeramus*] Vv. *quem dixeramus* omit. Guelf. Ms. Pembroc. Reg. Rot. Linc. et Scio. atque Ald.; quare etiam sqq. cancellanda existebat Gron., tanquam ex superioribus repetita. H

si admodum pecunia familiari fuisse] contu-
 eliose appellat, quod impenso pretio librum
 pythagoricae disciplinae emisset, exque eo
 maecum, nobilem illum dialogum, concinnas-
 t. Versus super ea re Τιμωνος hi sunt: 6

Καὶ σὺ Πλάτων· καὶ γὰρ σε μαθητὴν ὁ πόθος
 ἔσχεν.

Πολλῶν δ' ἀργυρίων ὀλίγην ἠλλάξας βίβλον·

Ὅθεν ἀπαρχόμενος γράφειν ἐδιδάχθης.

anxi. Ceterum *admod. tenui* pro *ten. adm. hab.*
 l. ante Iunt. Otho coni. *ten. adm. cum pec. fam.*
 sset. — *Impenso*] Reg. *immenso*; vulgat. retinet
 t. cum Guelf. — *Concinnasset*] Hoc v. e Reg.
 tituit iam Lambec. pro *continuasset*; firmante
 opp. cum Rot. et Fulv. In marg. hab. ed. Gryph.
 1539. atque ita coniecit Meurs. in Critico Arnob.
 Miscellis.

§. 6. Μαθητὴν] Steph. Specim. Emendd. p. 178.
 legendum esse arbitratus est: μαθητεύειν πόθ. ἔ.
 v. tertio: ἔνθεν ἀπ. τοιαῦτα γρ. ἔδ., quod voluit
 in Meurs. Lips. de Stoic. phil. 1, 6.: ὅθεν ἀπ.
 ταιογραφεῖν ἔδ. quod v. confirmat Iamblich. in
 somach. Arithmet. p. 148. ed. Tennul. Vales. in
 to suo: ἔνθεν ἀφορμηθεὶς Τιμ. ἔδ. Versu secun-
 edd. vett. et Steph. dant ἠλλάξας, quod correxit
 ph. l. l.

CAPUT XVIII.

Quid sint *pedarii senatores*, et quam ob causam ita appellati; quamque habeant origine verba haec ex edicto translaticio consulum: SENATORES, QUIBUS, QUE. IN. SENATU. SENTENTIAM DICERE. LICET.

- 1 Non pauci sunt, qui opinantur, *pedarii senatores* appellatos, qui sententiam in senatu non verbis dicerent, sed in alienam sententiam
- 2 pedibus irent. Quid igitur? Cum senatusconsultum per discessionem fiebat, nonne unum
- 3 si senatores sententiam pedibus ferebant? Quae haec etiam vocabuli istius ratio dicitur, quam Gabius Bassus in commentariis suis scriptam reliquit. Senatores enim dicit in veterum aetate, qui curulem magistratum gessent, curru solitos honoris gratia in curiam vehi; in quo curru sella esset, supra qua considerent; quae ob eam causam *curulis* appellaretur; sed eos senatores, qui magistratum curulem nondum ceperant, pedibus itavisse

CAP. XVIII. *Translaticio*] Guelf. *translata*. *Translaticio*, quod primum est in Ald.; sed edd. Ald. nostrum praebent; etiam Ald. in Indice Cap.

§. 2. *Ferebant* etc.] Guelf. *ferebantur* atque hoc etiam vocabulum istius ratio dicitur, quamquam bass. -- scripta reliq.

§. 3. *Gabius*] Sciopp. *Gavius*. *Gabii* rationem probat Wieland. ad Cicer. Epist. I, 23. not. 104. iuncta Gellii interpretatione.

§. 4. *Enim*] Guelf. om. *enim*. — *Gessissent* Guelf. *diixissent*. — *Supra quam considerent*] Guelf. *super qua consideret*. — *Itavissē in curiam*] Guelf.

riam: propterea senatores, nondum maioribus
 noribus [functos], *pedarios* nominatos. Mar- 5
 s autem Varro in Satira Menippaea, quae *Ἰν-
 κύων* inscripta est, equites quosdam dicit *pe-
 rios* appellatos: videturque eos significare,
 i, nondum a censoribus in senatum lecti,
 natores quidem non erant, sed, quia hono-
 rus populi usi [quidem] erant, in senatum
 niebant, et sententiae ius habebant. Nam 6
 curulibus magistratibus functi, qui nondum
 censoribus in senatum lecti erant, senatores
 n erant: et qui in postremis scripti erant,

ravisse in curia. — *Functos*] Deest hoc v. in
 g. et Rot.; atque abesse illud posse putabat Gron.
 ll. 5, 8.: ipse Quirinali lituo.

§. 5. *Satira*] Rot. *Satura*. Guelf. *Satyra*. v. 16,
 Popma ad Varr. Fragm. p. 353. Bip.: Quid vero
 ad *ἰπποκ.*? An convitium est in equitem fameli-
 m et egenum, qui vivit de stipendio equi? An in
 nsorem acerbum, et severe notantem equos? —
ndum a c.] Guelf. *non a c.* — *Lecti*] Vulg. *lecti*
unt; v. *erant* intrusit ex sqq. fort. cum Ald. Steph.,
 que carent Guelf. Rot. Sciopp. et edd. vett. Reg.
 tem hab. *lecti erant, quidem non erant*; omisso v.
 iatores; scil. *erant* omittendum erat, quod clare
 iosum pronuntiavit esse I. Gron. in Addend. p.
 p. V. *quidem* post *senator*. om. Ald. Guelf. om.
 n. Deinceps pro *quia* Iunt. Ald. hab. *qui*. —
idem] Hoc quoque v. delendum cum codd. Gron.
 Sciopp., atque sustulit Graev. in Praefat. Anti-
 tit. Rom. T. 1. Hab. Guelf. cum edd. vett. et
 eph. — *Sententiae ius hab*] Guelf. *sententiam*
us hab.

§. 6. *Qui nondum*] Sciopp. *si nond.* Guelf. *qui*
n a c. — *Qui*] Gron. malebat *qui*; duo enim ge-
 ra esse diversa: curules magistratibus functos, et;
 postremis scriptos. Hi enim consequabantur lo-
 m per censores, illi per magistratum a populo

non rogabantur sententias, sed, quas princeps dixerant, in eas discedebant. Hoc significabat edictum, quo nunc quoque consul cum senatores in curiam vocant, servandae consuetudinis causa translaticio utuntur. Verba edicti haec sunt: SENATORES. QUIBUS Q. IN SENATU. SENTENTIAM. DICERE. PERMITTET. Versum quoque Laberii, in quo id vocabulum positum est, notari iussimus, quod legimus in mimo, qui *Stricturae* inscriptus est:

10 *Caput sine lingua pedaria sententia est.*

Hoc vocabulum a plerisque barbare dici ante advertimus. Nam pro *pedariis* *pedaneos* appellant.

mandatum. Et profecto qui exstat in edd. ante Iunt. pro vulg. *quia*, quod correxi. Guelf. omisso et *quia*. — *Discedebant*] Edd. vett. praeter Iunt. *descedebant*; correxit Coler. Epistol. VII. Terent. pro p. 61. Nostrum in marg. hab. Gryph. 1539.

§. 7. *Cum sen.*] Iunt. *qui quum sen.* Guelf. *qui tum sen.*; qui solum haud improbaverim. *Translaticio*] Ita rursus edd. vett. pro *tralat.* Edictum praetoris *tralaticium* s. *translat.* dicitur; quo v. Heinecc. Antiqq. Rom. I, 2, 23. Guelf. *tralicis mutantur*; *mutantur* pro *utuntur* etiam Sciopp. et Iunt.

§. 9. *Positum -- iussimus*] Reg. et Rot. *positum et notarius sumus* (Iunt. et Guelf. pro *est* habet etiam *et*); unde Gron. *positum*, *enotarum iussimus* scil. per anagnosten vel librarium. v. ad 2, 23. — *In mimo*] Guelf. pro *in m.* hab. *nummo*. — *Stricturae*] Sic Reg. et Sciopp. pro vulg. *Scripturae* Guelf.; Rot. *qs te cure inscr. est.* Edd. ante Iunt. *qui scriptor inscr. est.*

§. 10. *Pedaria*] Guelf. Linc. *pedae*. Sciopp. *pedani*, quod exhibere videtur etiam Reg., quippe

CAPUT XIX.

na ratione Gabius Bassus scripserit *parcum homi-*
z appellatum: et quam esse eius vocabuli causam
 arit; et contra, quem in modum quibusque ver-
 bis Favorinus hanc traditionem eius eluserit.

Apud coenam Favorini philosophi cum 1
 cubitum fuerat, coeptusque erat apponi ci-
 us, servus assistens mensae eius legere ince-
 abat aut Graecarum quid literarum aut no-
 ratium: velut eo die, quo affui ego, legeba-
 r Gabii Bassi, eruditi viri, liber *De origine*
erborum et vocabulorum. In quo ita scri- 2
 um fuit: *Parcus composito vocabulo di-*
us est, quasi par arcae: quando, sicut in
arca omnia reconduntur, eiusque custodia ser-
antur et continentur, ita homo tenax par-
oque contentus omnia costodita et recondita
abet sicuti arca. Quam ob causam parcus,

ron.: Ms. Reg. *pedarii* (pedani?), quod verum vi-
 etur, si id resolveris in *pedarii*.

CAP. XIX. *Gabius*] Guelf. G. i. e. Gaius. In
 p. C. Sciopp. *Gavi*. — *Esse*] V. *esse* adiunxit e
 eg. Long. Firmat Guelf.

§. 1. *Apponi*] Guelf. *a potucibus*. An fort. *ap-*
ni cum potu cibus? — *Inceptabat*] Reg. *tempta-*
t. Rot. *tentabat*. Sciopp. *attemptabat*. Gron. *coe-*
abat. cf. 4, 1, 6. Deinde edd. ante Iunt. *lit. quid*
raec. dant pro Graec. quid lit.

§. 2. *Dictus*] Guelf. om. *dictus*. — *Quando*]
 alg. *quoniam*. Ms. Pembroc. et Guelf. *quando de-*
 runt, quod praeferebat V. D. in Miscell. Obs. 1,
 laud.; coll. 2, 6, 7. 16, 10. et Liv. 2, 29. 31. v.
 pr. — *Sicuti*] Guelf. *sicut*. — *Quam -- est*] Haec

- 3 *quasi par arcae nominatus est.* Tum Fav-
 vorinus, ubi haec audivit: Superstitiose, in-
 quit, et nimis moleste atque odiose confab-
 catus commolitusque magis est originem vo-
 cabuli Gabius iste Bassus, quam enarrare.
 4 Nam, si licet res dicere commenticias, cum
 non probabilius videatur, ut accipiamus pa-
cum ob eam causam dictum, quod pecunia
 consumi atque impendi arceat et prohibe-
 5 *quasi pecuniarcus.* Quin potius, quod simpli-
 cius, inquit, veriusque est, id dicimus? Pa-
 cus enim neque ab arca, neque ab arcendo
 sed ab eo, quod est *parum*, et *parvum*, di-
 nominatus est.

vv. *quam -- est* imperitum glossema sapere putat
 Falster. in Kraus. Nov. p. 141. ,

§. 3. *Ubi haec audivit*] Guelf. *ubi hoc sibi*
div. mox: *commodiusque magis est.* Illam scrip-
 ram, inprimis pronom. *sibi*, πᾶσος quoddam in-
 cans, probo. V. Ruddimann. II. p. 126. not. 44.
 370, 2. — *Gabius -- quam en.*] Guelf. *Gaius iste*
qui en. Iunt. om. *Gabius s. C.*, ut antea ha-
 cum edd. vett.

§. 4. *Commenticias*] Iunt. et Guelf. hab. *com-*
mentaticias. — *Ut*] Guelf. *et.* — *Quasi*] Guelf. *quod*
 (quoniam).

§. 5. *Quin -- est*] In edd. hodiernis legebatur
Q. p., inq., quod s. veriusque est; quem vv. ordi-
 nem mutavi cum Guelf. edd. vett. et Steph. Vv. *id*
dic. om. Guelf. — *Quod -- est*] Iunt. *quod est*
parum den. est, omisso v. *parvum.*

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

Sermo quidam Favorini philosophi cum gram-
matico iactantiore factus in Socraticum modum: at-
que [in]ibi inter sermonem dictum, quibus verbis
sermo a Q. Scaevola definita sit, quodque eadem
definitio culpata reprehensaque sit.

In vestibulo aedium Palatarum omnium fere 1
ordinum multitudo opperientes salutationem

LIB. IV. CAP. I. *Iactantiore*] Guelf. *iactatiore*,
[Inibi inter sermonem] Ibi pro inibi exhib. cod.
Guelf. et edd. vett. Bonon. Ven. 1509. Ald. aliae-
que; etiam reliquae in indice capp. *Inter sermo-*
em pro *in sermone* recepi e. Guelf. Bonon. Ven.
1509.; quo accedunt Rom. Brix. Ven. 1472. in in-
dice capp. (v. sqq) — *Quodque -- sit*] Haec, vv.
que ad finem lemmatis (omissa a Steph. aliis-
que) restitui ex Guelf. et edd. vett. nonnullis, qua-
rum quidem pars hoc loco, ut solent in librorum
titulis, nullum argumentum praepositum habent, sed

men tibi, abunde multa docuisti, quae quidem ignorabamus, et scire haud sane postulabamus. 5 Quid enim refert mea, eiusque, quae cum loquor, quo genere *penum* dicam, aut quas extremas literas declinem, si nemo non nimis barbare fecerit? 6 Sed hoc plane indigeo [ad]discere, quid sit *penus*, et quo sensu id vocabulum dicatur, ne rem cotidiana usus, tanquam qui in venalibus Latine loqui coeptant, alia, quam oportet, voce appellent. 7 Quaeris, inquit iste, rem minime obscuram

et, Abunde, quod adverb. mox suaviter repetat. Otho malebat: *et, amabo bone*; primam syllabam in *bone* omissam videri ob ultimam verbi praecedentis. Vulg. legebatur: *et, iam bone*. Guelf. et *bone*, et mox *quicquam* pro *quidquid*. — *Et scire postul.*] Vv. *et scire -- postul.* om. Guelf.

§. 5.^a *Fecerit*] Reg. et Rot. *fecerimus*, ut scil. una ibidem trahat. Poterat autem particula negans abesse; ideo Vascos. expunxit. Sed Gracianus secutus est et Plautum, qui in Milite 5, 2.: Iura non nociturum esse hominum hac de re nemo. Haec Gron. Quid si pro *nemo* legas *modo*, et collectionem recipias? Intruso v. *nemo*, intrusum v. *fecerit*.

§. 6. *Sed*] Guelf. hab. *si*. — *Addiscere*] *Discere* pro *addiscere* est in Reg. Rot. Fulv. et Sciopp. *Quo sensu*] Reg. et Rot. *quo fani*; Salm. et Guelf. *qua fini* (i. e. quousque sensu sese extendat et perstringat, quantum rerum complectatur). — *In venalibus*] Marg. cod. Voss. *venabulis*; (unde Falster. Kraus. Nov. p. 142. coni. *cunabulis*.) Guelf. et cod. Sciopp. *iuvenalib.*; alius antiquior ms. Sciopp. *venalibus*; scil. Latini sermonis ignaris, utpote e regionibus remotis advectis. — *Coepant*] Pro *tentant* (Guelf. *temptant*) recepi e Reg. Rot. et Sciopp.

§. 7. *Inquit iste*] Pronom. *iste* adiunxi ex contextu.

quis adeo ignorat, *penum* esse vinum et triticum et oleum et lentem et fabam atque huiusmodi cetera? Etiamne, inquit Favorinus, milium et panicum et glans et ordeum *penus* est? Sunt enim propemodum haec quoque eiusmodi. Cumque ille reticens haereret: *pene*, inquit, hoc iam labores, an ista, quae *penus* appellentur. Sed potesne mihi non speciem aliquam de *penu* dicere, sed definire, genere proposito et differentiis apposis, quid sit *penus*? Quae genera et quas differentias dicas, non hercle[, inquit,] intelligo. em, inquit Favorinus, plane dictam postulas, quod difficillimum est, dici planius. Nam

§. 8. *Glans*] Guelf. Reg. et Rot. atque Iunt. *glans*; Linc. *glande*. Gron. *glandes*, s. *glandis*, nominativ. singul.

§. 9. *Cumque*] Guelf. *cum*, omisso *que*. — *Non*] Guelf. om. *non*. — *Quid*] Codd. Gron. *qui*, probat Gron.; sed v. §. 6. 14. 16. Nostrum firmat Guelf. *Quae -- dicas*] Edd. vet.: *Quot* (Rom. *Quod*) *ut penus genera*. Carr. nostrum dedit. Codd. Gron. Guelf. *quod sint penus et quas*. Legend. arbitror: *Quae sint penus genera et quas diff. d.*; sive: *quod sit genus et quas d. d.*; hoc praefero. Gron. *quod tu*, inquit, *genus et quas diff. dicas*, non intelligo. Post *hercle* v. inquit non exstat in codd. Gron. et Guelf. Hinc uncis seclusi.

§. 10. *Dictam postulas*] Ita Reg. Rot. et Sciopp. *dicam*. *Postulas* etc. Guelf. *dicam post*. — *difficillimum est*] Hunc vv. ordinem dedi e quattuor codd. Gron. et Guelf. pro *quod est diff.*; nec opus emendatione Gron. *quod difficile non est*. Carr. ait, *difficillimum sit*, quod plane dictum est, *modo et planius dici*? Profecto sit. Ceterum linem nostrum iuvant quoque edd. vet., quae habent *quod difficilius est*. Edd. quaedam recentt., praesente Carr. et Steph. *quod non est difficillimum*.

- hoc quidem pervulgatum est, definitionem
 11 omnem ex genere et differentia consistere. Si
 si item mihi praemandere, quod aiunt, p
 stulas, faciam sane id quoque honoris tui
 12 habendi gratia. Ac deinde ita exorsus est:
 inquit, ego te nunc rogem, uti mihi dicas
 quasi circumscribas verbis, quid *homo* sit, m
 opinor, respondeas, hominem esse te atque
 Hoc enim, quis homo sit, ostendere est: n
 quid homo sit, dicere. Sed si, inquam, p
 rem, ut ipsum illud, quod homo est, de
 res, tum profecto mihi diceres, hominem

Negandi partic. deest etiam apud Sciopp. Mo
 est post *perv.* om. Guelf.

§. 11. *Sed -- praemandere*] Reg. *sed siste*
hi praemandere, unde Salm. *si ista mihi praem*
dare. Rot. *sed si te mihi praemandate*. Alia G
 excerpta: *si ita mihi praemandare*. Sciopp. *tibi p*
mandere. Guelf. *sed si item mihi primam dare*—
 unde coniicio: *sed si it. mihi primas dari*—p.
 vett. et Steph. *sed si item mihi praemandare*.
 sider. Erasm. in Adag. et Gryph. *sed si idem*
tibi praemandere, quod probavit Gron. omisso p
idem; ut sane innuit codd. lectio. Mercer. *si i*
tibi praemandare. Alius: *Sed si idem eix*
ἀπαδέσσερον. Long. *Sed siste! mihi praem*
dere: Falster. p. 235. *sed si istam tibi praem*
rem, q. a., post. — *Honoris -- gr.*] Fuit qui con
 re vellet: *moris tui gerendi gr.*; at tibi sic po
 dum fuisse intellexit Gron., qui v. *habendi* redu
 re putabat. Pro *tui* Gryph. 1539. in marg.
tibi.

§. 12. *Ac deinde*] *Ac dedit* Reg. *accedente G*
 pro *atque. at* hab. Linc.; sequens *deinde* omit.
 Mox rursus ordo vv. cum Guelf. edd. vett. et St
 mutandus erat, quum legeretur: *ego nunc te*
 quamquam postea hoc modo legatur: *nunc te r*
 — *Homo*] Guelf. om. *homo*. — *Tum*] Reg. *tu*.

ortale [animal] rationis et scientiae capiens;
 l quo alio modo diceres, ut eum a ceteris
 animalibus] omnibus separares. Proinde igi-
 r nunc te rogo, ut, quid sit *penus*, dicas,
 n ut aliquid ex *penu* nomines. Tum ille 13
 tentator, voce iam molli atque demissa: Phi-
 sophias, inquit, ego non didici, nec discere
 petivi; et, si ignoro, an ordeum ex *penu*
 , aut quibus verbis *penus* definiatur, non
 re literas quoque alias nescio. Scire, in- 14
 it ridens iam Favorinus, quid *penus* sit,
 n ex nostra magis est philosophia, quam ex
 ammatica tua. Meministi enim, credo, 15
 aeri solitum, quid Virgilius dixerit, *penum*
struere vel *longam* vel *longo ordine*.
 rumque enim profecto scis legi solitum. Sed, 16

imal] Reg. Rot. et Linc. hoc v. omitt. Eiecit
 ng. Ad v. *mortale* intellig. *quid*, *aliquid*, *χρῆμα*
ein sterbliches Wesen. V. Ruddimann. II. p. 3.
 3. Mox etiam *animalibus* omit. Reg. et Linc.
 est utrumque ab interprete allatum videri. Tum
 vett. exhib. *Perinde*; hoc quidem l. minus re-
 V. ad Gell. Praefat. 2. — *Ut*] Reg. *uti*; dein-
 s idem cum Rot. *qui sit p.*, ut supra.

§. 13. *Iam*] Guelf. *tam*. — *Ex penu*] Guelf.
us. — *Definiatur*] Guelf. Iunt. *diffiniatur*; quae
 na exstat etiam in Plin. H. N. 2, 77, 79. Hard.
 V. *penus*, quod praecedat, om. Guelf. V. antea.
Ea re] I. e. ob eam rem; ita Lambec., ipse
 ciens emendationem suam: *propterea*.

§. 14. *Scire, inq.*] Reg. *scire n inq.*, unde I.
 n. *scire nae inq.* Otho: *scire enim*, i. e. autem;
 . Gifan. Obs. p. 168. Possis etiam legere: *scire*
en. — *Ex*] Praepositio accessit e Reg. et Rot.
 caret Guelf. V. ad 2, 22, 8.

§. 15. *Virgilius*] Aen. 1, 707. — *Utrumque*]
 elf. *utraqe*.

ut faciam te aequiore animo ut sis, ne i
quidem veteris iuris magistri, qui Sapient
appellati sunt, definisse satis recte existima
17 tur, quid sit *penus*. Nam Q. Scaevolam
demonstrandam *penum* his verbis usum audi
Penus est, inquit, quod *esculentum* aut *potu*
lentum est. Quod [enim] ipsius patrisfamilias
aut liberum patrisfamilias eiusque familiae, quod
circum eum aut liberos eius est, et opus eorum
facit, causa paratum est, ut Mucius ait, *penus*
videri debet. Nam quae ad edendum bibendum
que in dies singulos prandii aut coenae cu

§. 16. Te] Hoc pronom. adiunxit Gron. e
et Rot. coll. Plaut. Aulul. 4, 10. Mostell. 2, 1.
dic. 4, 2. Pers. 5, 1. Add. infr. 14, 2, 11. 17.
9. fin. Est genus quoddam attractionis.

§. 17. Demonstrandam penum] Edd. ante
Guelf. Rot. et Sciopp. *demonstrandam*; quod re
Long. quem secutus sum; et Reg. *demonstran*
penu (fort. *penum*, s. ad demonstrandum *penu*.)
demonstrandum. — *Penus* -- quod] Guelf. *pen*
quit, est quid. cf. 1, 20, 9. 4, 9, 8. 19, 1, 8. —
culentum] Fort. scrib. *potulent.*, ut editum est
11, 2. ubi v. annot. — *Enim*] Particulam *enim*
rant Guelf. Reg. Rot. Linc. et Iunt. Deinceps
us patris (omisso v. *familias*) hab. edd. ante
paterfam. hab. Guelf. — *Liberum*] Hoc p
berorum dedit Rot. Deinceps Reg. et Rot. p
familias eius, quam *circum eos* etc. (eos hab.
edd. vett. et Guelf.), omissis vv. *eiusque fam.*,
his quid opus sit, se non cernere affirmat
Mihi aliter videtur. Vv. *eiusque famil.* facile
minus placet v. repetitum posterius: *patrisfam*
quod facili negotio intrudi potuit. — *Eorum*
Edd. vett. non f.; Guelf. *nunc faciat*; unde
fort. addend.; *eorum* dederunt Reg et Rot. cf.
§. 6. D. de *penu legata*, ubi Mucius verba ta
de villaticis facit, qui opus in villis et agris
rent. —

rantur, *pénus* non sunt: sed ea potius,
 ae huiusce generis longae usionis gratia
 ntrahuntur et reconduntur, ex eo, quod
 n in promptu sint, sed intus et penitus ha-
 untur, *penus dicta sunt*. Haec ego, in- 18
 it, cum philosophiae me dedissem, non in-
 er tamen habui discere: quoniam civibus
 manis, Latine loquentibus, rem non suo vo-
 culo demonstrare, non minus turpe esset,
 um hominem non suo nomine appellare.
 Favorinus sermones in genus communes 19
 rebus parvis et frigidis abducebat ad ea,
 e magis utile esset audire ac discere, non
 ta extrinsecus, non per ostentationem, sed
 idem nata acceptaque. Praeterea de *penit* 20

[-- *penitus*] Guelf. *est sed intus etiam et pen.*
 leg. et Linc. *etiam est excerptum est. Rot. est -*
tatur - p. dicta est. Ad illustrandum genus lo-
 ndi: ea, quae contrahuntur -- *penus dicta est,*
 n. confert Terentii: Amantium irae amoris re-
 egratio est; aliaque.

§. 18. *Haec*] Guelf. *Hoc.* Postea pro *quoniam*
quin. — *Rem non suo*] Guelf. om. vv. *rem non*
 Tantum pronom. *suo* om. Reg. et Rot. I. Gron.:
 git Gellius, ut quae vocabula sunt, accurate iis
 designentur, nec misceantur, et ad aliquam rem
 ndam adhibeantur, quum ad eam non pertine-
 sed ad diversam. Hinc rem non vocabulo de-
 trare videntur, qui ita agunt. Haec I. Grbn.
 ius quam verius disputasse mihi videtur ad da-
 ndum istud pronomen. Mox pro *esset* Guelf.
esse.

§. 19. *Communes*] Codd. Gron. Guelf. et edd.
commune. Mercer. *serm. id genus communes;*
 ante Gron. — *Abducebat*] Guelf. *adducebat.* —
is utile esset] Vulg. *esset mag. ut.;* nostrum or-
 m ex Reg. et Rot. dedit Gron. — *Indidem*]
id. itidem.

- adscribendum hoc etiam putavi, Servium Sulpicium in *Reprehensis Scaevolae capitibus* scripsisse, Cato Aelio placuisse, non quae et tantum et potui forent, sed thus quoque cereos in *penu* esse, quodque esset eius ferri rei causa comparatum. Massurius autem binus, in [libro] *Iuris civilis* secundo, etiam quod iumentorum causa apparatus esset, quibus dominus uteretur, *penori* attributum.
- 22 cit. Ligna quoque et virgas et carbones, quibus conficeretur *penus*, quibusdam ait vi-
- 23 esse in *penu*. Ex iis autem, quae promerita et usuaria iisdem in locis essent, ea [esse] *penoris* putat, quae satis sint annuo.

§. 20. *In Repr.*] Guelf. hab. *et Repr.* — *Aelio*] Iunt. Ald. *Seio Helio*; Steph. *Seio Aelio*; ante Iunt. *Saco helio*. Guelf. *Saco aelio*. Reg. Linc. et vet. cod. Sciopp. *Sato Aelio*, unde Sconii. *Cato Aelio*, quod restituit I. Gronovius. *Caecilium* postulare legem supra laudatam (de annuo leg.) admonuit Gronovius coll. 20, 1. et *Moeramoenitatt.* c. 23. *Sexto Aelio* conii. Thysius. *to Helio* edidit Long. — *Esui -- potui*] Guelf. *et p.* omisso *tant.* — *Quodque -- eius*] Guelf. *esset non eius*; Sciopp. *quod non esset*; deinde conii. *paratum pro comparat.*; Iunt. *quodq. esset eius f. r. c. c.*

§. 21. *Libro*] Edd. vett. et Guelf. omitt. probante Gronovio. Praeterea Guelf. *in iur' civil' etiam quid ium.*

§. 23. *Quae etc.*] Guelf. *quae promerita alia varia hisdem in l. esse ea sola pen. p. q. sunt anno.* — *Iisdem in locis*] Hunc vv. ordinem reperi e codd. pro vulgato: *in loc. iisdem (isdem)*. Iam deinceps cum Iunt. pro *essent* hab. *esse*, et (Iunt.) *esse* omitt., tum vero *satis* addunt,

CAPUT II.

quid differat *morbis* et *vitium*; et quam vim
habeant vocabula ista in edicto aedilium: et an eu-
stus et steriles mulieres redhiberi possint, diver-
saeque super ea re sententiae.

In edicto aedilium curulium, qua parte 1
mancipiis vendundis cautum est, scriptum
fuit: TITULUS. SCRIPTORUM. SINGU-
LORUM. UTEI. SCRIPTUS. SIT. COERATO.
UT EI. INTELLEGI. RECTE. POSSIT.

haberat; hab. etiam Sciopp.; ignorat cum edd.
Iunt. et Guelf. v. not. praeced.

CAP. II. *Differat -- vit.*] Edd. ante Iunt. *diffe-*
rentia, omissis vv. *morb. et vit.* Guelf. *Morb. et vit.*
diff. Videtur leg. *Morb. et vit. quid differant.*
Iunt. cum edd. vett. priora vv. omisissent, supple-
ant, sed non suo loco.

§. 1. *Vendundis*] Guelf. *vendendis*. V. ad 5, 6,
— *SCRIPTORUM*] Ita Reg. et Rot. pro vulg.
scriptorum (Guelf. hab. *Titulorum servorum s.*), quod
ter sequens masculinum genus (*quis* etc.) illa
putabat I. Gron. Sensum vero tantum a iuris-
consultis in his respici, non vocis genus. (h. l. prae-
ter de mancipiis.) Ad *scriptorum* intellig. in li-
bro vel palam proposito et nomina eorum qui ve-
dicuntur complexo, vel quem praeco habet in
se, ut ex eo persequatur ordinem vendendorum
in quibus singulorum pronuntiatis. Vulgat. retinet
ter. p. 236. coll. Sueton. de Ill. Gramm. c. 4. —
EI] Guelf. et Sciopp. om. *utei*, Edd. vett. hab.
mox cum Guelf. *curato ita uti*, (Guelf. *ut*) intel-
— *vitique cuique sit ita* om. Guelf. — *COE-*
TO] Ranchin. VV. LL. 1, 4.: *Qui mancipia ven-*
dit, titulus serv. -- coerato, sc. mangones, s. ve-
nariarii. Scal. *coirato*; ceterum Edictum Aedil. nunc
non, sed brevius, exstat ap. Ulpian. l. 1. §. 7. cf.

- QUID. MORBI. VITI. VE. QUOI. Q. SIT
 QUIS. FUGITIVUS. ERRO. VE. SIT. NOXA
 2 VE. SOLUTUS. NON. SIT. Propterea quae
 erunt iureconsulti veteres, quid *mancipium*
morbosum quidve *vitiosum* recte diceretur
 3 quantumque *morbus* a *vitio* differret. Caelius
 Sabinus in libro, quem *De Edicto Aedilium*
curulium composuit, Labeonem refert, qui
 esset *morbus*, hisce verbis definisse: *Morbus*
est habitus cuiusque corporis contra naturam
 4 *qui usum eius facit deteriore.* Sed *morbus*
aliam alias in toto corpore accidere dicit, aliam
 in parte corporis. Totius corporis *morbus*
 esse, veluti sit *phthisis* aut febris: partis autem
 5 veluti sit caecitas aut pedis debilitas. *Balbus*
autem, inquit, *et atypus vitiosi* magis, quae

Herm. Hugo de prim. scrib. Orig. p. 199 sq. an.
 et 569. — *ERRO*] Guelf. *tyrove*.

§. 2. *Iureconsulti*] Guelf. *iuris consulti*. v. 3.
 12. — *Quid etc.*] Ita Guelf. et edd. vett. Vulg.: *quod*
m. m. quodve. v. Mox Guelf. *quantum* omisso
 — *Morbus*] Cic. Tusc. Qu. 4, 13.: *morbum* ap-
 pellant totius corporis corruptionem, aegrotationem
morbum cum imbecillitate; *vitium* cum partes cor-
 poris inter se dissident, ex quo pravitas morborum
distortio, deformitas. Pro *differret* Iunt. et Guelf.
 dant *differt*.

§. 3. *Caelius*] Sic Guelf. Reg. Rot. Linc. Q.
 et Steph. pro *Caecilius*.

§. 4. *Sit*] Hoc v. bis additum est e codd. Gro-
 quum vulg. hic et post abesset. Guelf. h. l. h.
veluti si est sithisis. Posteriori loco istud v. h.
 etiam Sciopp., non hab. Guelf. V. *phthisis* Graece
 dicit Long. cum edd. vett.; quas secutus sum. V.
phthisis.

§. 5. *Atypus*] Scalig. Lectt. Auson. 2, 9. at-
bus. *atypus* probum est. v. Gron. et Brod. Mist.

morbosus sunt: ut equus mordax, aut calcitro,
 morbus non morbosus est. Sed qui morbus
 idem etiam vitiosus est. Neque id ta-
 men contra fit. Potest enim, qui vitiosus
 non morbosus esse. Quamobrem, cum
 homine morbo agatur, nequaquam, in-
 ita, ita dicetur: QUANTO. OB. ID. VITIUM.
 MORBOSUS. ERIT. De eunucho quidem quaesi- 6
 tum est, an contra edictum aedilium videre-
 venundatus, si ignorasset emtor, eum eu-
 nuchum esse. Labeonem respondisse aiunt, 7
 haberi posse quasi morbosum: sues etiam 8
 ainas, si steriles essent, et venum issent,
 edicto aedilium posse agi Labeonem scri-

20. Edd. ante Ald. attiphus. Iunt. Artippus.
 Alf. Achyphus. Panicat. ap. Gyrard. aphtha, Egna-
 : apthicus; (Gryph. in marg. hab.: Bap. Egna-
 aphthiphum legit.) Gyrard. alphicus. Atypi se-
 ndam Budaeum sunt, qui non satis plectro lin-
 te utuntur, neque expressa verba pronunciant, cf.
 M. Rhodig. LL. Antiqq. 16, 20. Triller. ap. Fal-
 r. leg. Oedipus, i. e. qui vitio pedum laborat. —
 Guelf. et. — Idem -- est] Guelf. et edd. vet-
 le a Bonon. et Iunt. is etiam v. est; Thys qui
 rbosus est, is etiam v. est. Carr. (Steph.) dedit:
 etiam vitiosum est. Linc. id et. vitiosus est; Reg.
 Rot. nostrum hab. Edd. Rom. Ven. 1472. et
 x. hab. tantum: is vit. est, omisso etiam. — Ne-
 -- vit. est] Vv. Neque -- vit. est om. Guelf. —
 etur -- dicetur] Ita tres Gron. codd. et Sciopp.
 ageretur — diceretur. Pro nequaquam Guelf.
 g. et Linc. hab. neque. Iunt. nequam. — QUAN-
] Guelf. cold. Gron. et Iunt. Ald. quando, unde
 on. quanto, quod video exstare in edd. ante Iunt.;
 ic recepi pro vulg. quanti.

§. 8. Etiam] Pro autem dederunt Reg. Rot. et
 opp. — Steriles] Sciopp. sterilae. v. ad 17, 21,
 Deinceps Guelf. venissent.

9 psisse. De sterili autem muliere, si nativa
 -sterilitate sit, Trebatium contra Labeonem re-
 10 spondisse dicunt. Nam cum redhiberi eam
 Labeo, quasi minus sanam, putasset necesse:
non oportere aiunt Trebatium ei edicto appo-
 suisse: *si ea mulier a principio genitali [in]*
sterilitate esset. At si valetudo eius offen-
 disset, exque ea vitium factum esset, ut con-
 cipere foetus non posset; tum sanam non vi-
 11 deri, et esse in causa redhibitionis. De myope
 quoque, qui *luscitiosus* Latine appellatur, [et

§. 9. *Sterili]* Sciopp. *sterila.* Iunt. Ald. *sterile.*
 Deinceps Guelf. *sed natura steril.*

§. 10. *Putasset -- apposuisse]* Edd. ante Iunt.
 et Gryph. *putasset non oportere aiunt Trebatium ex*
ed. app.; Gryph. (1542. 1591.) in marg. cum Vas-
 cos. et Ascens.: *putasset necesse aiunt Tr.* Iunt.
 Ald. *put., necesse autem Treb. ex ed. app.;* Sciopp.
sanam putasset, necesse aiunt -- apposse. Fulv.
 etiam omit. vv. *non oportere;* et Linc. atque
 Guelf. *necesse autem Treb.* (praeterea Guelf. sta-
 tim hab. *ex edicto pro ei ed.*); Rot. *put. necesse*
esset Treb. ex ed. apose. Gron. *putasset, negavisse*
Treb. ex ed. agi (i. e. redhiberi mulierem) *posse;*
 intellecto v. *dicunt ad negav.;* *aiunt* igitur *abesse*
posse. Reg. autem hab. *putasse aiunt Treb.;* et v.
aiunt probum esse videtur. *necesse degeneravisse ex*
negasse monuit I. Gron. — *In]* Praepositio deest in
 Reg. Rot. Fulv. et Sciopp. Pro *at* Guelf. *ac.* — *In*
causa etc.] Guelf. *in eam redibitionis demum "quo-*
que" ope qui iusticios. Signa ordinem vv. quoque
ope invertendum esse indicant.

§. 11. *Et περί ρωδού]* Haec vv. (quae hoc lo-
 co addita sunt in Bonon. et Ald.) omit. codd. Gron.
 (etiam Guelf. nullo signo addito); eaque e margine
 illata putabat Gron. Edd. Rom. Ven. 1472. et Brix.:
De myope περί ρωδόν (id est de edentulo) *quoque;*
 omissis postea vv. et π. v. Iunt. *De Myope quoque*

περὶ νωδοῦ] dissensum est; alii enim redhiberi omnimodo debere, alii contra, nisi id vitium morbo contractum esset. Eum vero, cui dens 12 deesset, Servius redhiberi posse respondit; Labeo in causa esse redhibendi negavit: *Nam et magna*, inquit, *pars dente aliquo carent: neque eo magis plerique homines morborum sunt; et absurdum admodum est dicere, non sanos nasci homines, quoniam cum infantibus non simul dentes gignuntur.* Non prae- 13 tereundum est, id quoque in libris veterum iurisperitorum scriptum esse, *morbum et vitium* distare: quod *vitium* perpetuum, *morbus* cum accessu decessuque sit. Sed hoc si 14 ita est, neque caecus neque eunuchus morbosus est, contra Labeonis, quam supra dixi, sententiam. Verba Massurii Sabini apposui ex 15

et περὶ νωδοῦ (sic!) i. e. de edentulo eo et qui lusc. lat. ap., dis. est. Beroald. Annot. p. 242. V. 1. Thes. Grut. legit: *De myope qui lusciosus lat. app. peri nodu quoque dissens. est. Nodum (νωδοῦ) explicat: qui dentibus caret.* In sqq. tantum de myope pronuntiatur. — *Enim]* Reg. *cum*; quod argumentum etiam esse putabat Gron., supposita esse vv. περὶ νωδοῦ. Deinceps Guelf. *redibere*. — *Omnimodo]* Hoc dederunt Guelf. Reg. Rot. et Linc.; edd. vett. *omnino*; Iunt. *modo*. Carr. (Steph.) *omnimodis*. — *Contractum]* Guelf. *contrarium cum uero (vero) euident* doceret servius.

§. 13. *Est]* Guelf. om. *est*. — *Decessuque]* Sic Reg. Rot. et Sciopp. pro *disc.* cf. Non. sub v. *Morbum*.

§. 14. *Si ita est]* Vulg. abest *si*; hab. Guelf.; et Reg. teste I. Gron. in Addend. p. 899. Mercer. ad Non. p. 198. *si hoc ita est*. — *Morbosus]* Edd. vett. et Guelf. *morbis*. — *Supra dixi]* Guelf. *dixi supra*.

§. 15. *Libro]* Guelf. om. *libro*. v. c. 1, 21. —

[libro] *Iuris civilis secundo: Furiosus mutusque, cuius quod membrum lacerum laesumque est, aut obest, quo ipse minus aptus sive morborum sunt. Qui natura longe minus videt, tam sanus est, quam qui tardius currit.*

CAPUT III.

Quod nullae fuerunt rei uxoriae actiones in urbe Roma ante Carvillianum divortium: atque inibi, quid proprie *pellex*, quaeque eius vocabuli ratio sit.

1. Memoriae traditum est, quingentis fere annis post Romam conditam, nullas rei uxoriae neque actiones neque cautiones in urbe Romana aut in Latio fuisse: quia profecto

Quo -- sit] Edd. vett. et Guelf. hunc dederunt ordinem pro: *quo minus ipse apt. sit.* Mox sunt edd. ante Iunt. hab. *sint.* Antea pro ob Guelf. hab. *abest*, quod admodum placet. — *Quid videt]* I. e. imbecillitate oculorum nativa, non ex valetudine. Gron. Recepi autem hanc lectionem pro *qui non longe vid.* e Reg. Rot. Linc. et Scio. Guelf. hab. *qui nat. longe vid.* — *Tardius]* Edd. ante Iunt. *tardus.*

CAP. III. *Fuerunt]* Guelf. *fuerunt* dedit pro *fuerint*; dein idem exhib. in u. *Romana.* v. *mox.* — *Proprie]* V. *proprie* et vv. *quaeque* — *sit* om. edd. ante Iunt.

§. 1. *Quingentis fere]* Cuiac. Obs. 1, 39. et Tertull. malebat: *sexcentis*; Lambec. *quingentis plus fere a.*; sed *fere* (Guelf. *ferme*) esse *circiter*, et continere paulo plus aut minus, et h. l. plus, intellexit I. Gron. Cf. Plutarch. comparatio vit. Rom. et Thes. c. 7. Valer. Max. 2, 1, 4. — *Romana]* Roma exhib. Reg. et edd. vett.; *Romana* cum Guelf. Steph. V. ad 5, 6, 10. — *Quia -- desid.]* Legitur quoque

desiderabantur, nullis etiam tunc mat-
 roniis divertentibus. Servius quoque Sulpi- 2
 as in libro, quem composuit *De Dotibus*,
 in primum cautiones rei uxoriae necessarias
 de visas scripsit, cum Spurius Carvilius, cui
 uga cognomentum fuit, vir nobilis, divor-
 tium cum uxore fecit; quia liberi ex ea, cor-
 poris vitio, non gignerentur, anno urbis con-
 itae quingentesimo vigesimo tertio, M. Atilio,
 Valerio COSS. Atque is Carvilius traditur
 uxorem, quam dimisit, egregie dilexisse, ca-
 vissimamque morum eius gratia habuisse; sed
 iurisiurandi religionem animo atque amoris
 raevertisse; quod iurare a censoribus coactus
 rat, uxorem se liberum quaerendum gratia
 abiturum. *Pellicem* autem appellatam, pro- 3
 rosamque habitam [eam], quae iuncta con-

num pr. non desid.; Reg. quia pr. nihil desidera-
 tur. Guelf. qm̃ (quoniam) — desiderabatur.

§. 2. Tum] Guelf. cum. — Carvilius] Edd. vett.
 praeter Iunt.) ubique Carbil. — Quingentesimo --
 tertio] Dissentiunt in hoc anno scriptores, et ipse
 Tell., si numeri non depravati sunt. cf. 17, 21, 44.
 Ambec. 10XXVII. Guelf. Reg. et Rot. explanate:
 quingentesimo vigesimo tertio. V. Pigh. Annal. ad a.
 XIX. et Magii Miscellan. 2, 15. — Gratia] Coler.
 Ayrer. c. 20. gratiam. Deinceps pro sed edd. vett.
 Guelf. hab. et iurisiur. Tum Guelf. pervert. —
 liberum quaerendum] Ita Reg.; Rot. quaerundum,
 Ciopp. quaerundorum. Vulg. (Guelf.) liberorum
 quaerendorum. Verbum autem in hac re sollemne.
 I. Gron. ad h. l. Add. Ennii Andromed.: Libe-
 rum quaesendum causa. cf. Both. Scenic. Poët. Lat.
 5. p. 37.

§. 3. Pellicem autem] Cf. Ayrer, de iure con-
 ab. ap. Rom. p. 100 sq. Pro autem Guelf. hab.
 que. — Probrosamque] Guelf. probrosam sine que.
 conom. eam omitt. Guelf. Reg. Rot. Linc. et cum

suetaque esset cum eo, in cuius manu matrimonioque alia matrimonii causa foret, hac antiquissima lege ostenditur, quam Numae regis fuisse accepimus: PELLEX. ASAM. IUNONIS. TAGITO. SI. TAGET. IUNONI. CRINIBUS. DEMISSIS. ARNUM. FEMINAM. CAIDITO. Pellex autem quasi πάλλαξ, id est, quasi λαῖς; ut pleraque alia, ita hoc quoque verbum de Graeco flexum est.

CAPUT IV.

Quid Servius Sulpicius in libro, qui est *De Re Rustica*, scripserit de iure atque more veterum saliorum.

1 Sponsalia in ea parte Italiae, quae *Latio* appellatur, hoc more atque iure solita

Iunt. Ald. — *Manu*] Guelf. *manum*; pro *Numae* hab. *mīme*. (minime). — *Numae*] Cf. Mai. ad de Rep. 2, 14. 5, 2. — *PELLEX*] Steph. p. 100. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 573. not. — *ASAM*] I. e. *aram*. cf. Macrobi. Sat. 3, 2. *aram* alii ex sub v. Pellices. Guelf. Reg. Rot. Sciopp. et edd. *aedem*. (Edd. vett. et Guelf. *Pellex aedem* I. *tangito*; si tangit I. *crinibus* d. *agnum* f. *caet* Guelf. *credito*). cf. Schneid. l. l. 1, 1. p. 342. — *DEMISSIS*] Fruter. *demessis*. — *ARNUM*] Rot. et edd. vett. *agnum*. *arnum* ex Festi: *arnae* put dedit Fruter. — *CAIDITO*] Cf. Kopp. Palaet. I. p. 352. — Πάλλαξ] Edd. ante Iunt. ὁσπάλλαξ I. e. *talpa* i. e. *quasi* π. i. e. *concubina*. — *Vocabulum*] Guelf. *vocabulo*. De re cf. Non. Marcell. v. *Pellices*.

CAP. IV. *Quid*] Guelf. *quod*.

§. 1. *Quae*] In marg. cod. Thys. *quod*.

ripsit Servius Sulpicius in libro, quem scri-
 bit *De Dotibus*: *Qui uxorem, inquit, du-* 2
cturus erat, ab eo, unde ducenda erat, sti-
pulabatur, eam in matrimonium ductum iri;
si daturus erat, itidem spondebat [daturum].
contractus stipulationum sponsionum[que]
dicebatur] sponsalia. Tum, quae promissa
erat, sponsa appellabatur; qui spoponderat
ducturum, sponsus. Sed si post eas stipula-
iones uxor non dabatur, aut non ducebatur,

§. 2. *Ducturus]* Steph. *daturus*; codd. Gron.
ducturus vel dictur.; *duct.* Guelf. — *Stipulabatur --*
matrimonium] Guelf. *appellabatur eam in matri-*
monio. — *Ductum iri]* Sciopp. et Guelf. *ducturum*
. Vulgatum recte se habet. Intell. eam ductum
 , ita ut is, unde duceretur, nihil repugnaret, ni-
 hil opponeret. V. Heinecc. Antiqq. Rom. Iurid. 3,
 , 20. Otho: „qui stipulatur, poscit ab altero sibi
 quid dari aut fieri: quid itaque est: *stipulabatur*
m ductum iri? Quare legend. esse censeo: *stip.*
m in matr. datum iri; qui daturus erat, itidem
spondebat. Sic Pompon. l. si servus. π. de stipulat.
 iur. Si servus meus a liberto meo operas sibi
 iri stipuletur. Et sic a iureconsultis saepius.“ —
si daturus erat] Reg. Rot. et tertius Gron. liber
 m Guelf. et Sciopp. *cui ducturus erat.* Sequens
ducturum ignorant Guelf. Reg. Rot. Tunt. et Ald.;
 non. *cui daturus erat, idem spondebat.* *Qui dat.*
erat, itid. spond. dat. est in edd. vett. atque Steph.
 hic *qui restitui pro cui.* — *Que diceb.]* Quae uncis
 iunxi, desunt in Reg.; probante I. Gron. Pro tum
 Guelf. tunc. — *Spoponderat ducturum]* Sciopp. hic
 infra: *sponderat.* Deinceps Guelf. *ductus spons.*
d -- agebat] Gronovio dicendum videbatur: *Sed si*
post eas stipulationes sponsionesque uxor non da-
tur aut non ducebatur, qui stipulatus fuerat aut
si spoponderat ex sponsu agebat vel agebant.
 non enim nec stipulationes solas, nec solum qui sti-
 pularetur, commemorari sufficere. —

qui stipulabatur, ex sponsu agebat. Iudex, quamobrem data
 ceptave non fuisset uxor, quaerebat. Si
 hil iustae causae videbatur, litem pecunia
 stimabat: quantique interfuerat eam uxori
 accipi aut dari, eum, qui sponderat
 3 qui stipulatus erat, condemnabat. Hoc
 sponsaliorum observatum dicit Servius ad
 tempus, quo civitas universo Latio lege
 4 data est. Haec eadem Neratius scripsit in
 libro, quem *De Nuptiis* composuit.

CAPUT V.

Historia narrata de perfidia haruspicum Etruscorum, quodque ob eam rem versus hic a p
 Romae urbe tota cantatus est: *Malum consilium
 sultori pessimum est.*

1 Statua Romae in comitio posita Ho
 2 Coclitis, fortissimi viri, de coelo tacta est.

Sponsu] Gryph. 1539. in marg. sponso. Guelf. sa. — *Fuisset*] Ita codd. Gron. Vulg. esset. — *stimabat*] Guelf. *extimabat* (existimabat? V. 23. 7.). — *Aut*] Voculam aut ignorant Guelf. et Rot.; quive legendum esse suadet Gron.

§. 3. *Hoc -- observatum*] Guelf. *hoc illius et servat.* — *Universo*] Guelf. et edd. ante *universa.* Pro *Iulia* ed. Rom. hab. *iugilia.*

§. 4. *Neratius*] Reg. Linc. *Veratius.* cf. prob. I. Gron. ad h. l.

CAP. V. *Historia narrata*] Guelf. *historia narrat*; optime, si caput intelligere volueris, q
 supplet I. Gron. in lemmate c. 11. lib. 19.

§. 1. *De -- est*] Fulmine percussa est. Thy

fulgur piaculis luendum, haruspices ex
 uria acciti, inimico atque hostili in popu-
 i Romanum animo, instituerant, eam rem
 trariis religionibus procurare. Atque illam 3
 uam suaserunt in inferiorem locum per-
 am transponi, quem sol oppositu circum-
 lique aliarum aedium nunquam illustraret.
 ad cum ita fieri persuasissent, delati ad 4
 culum proditque sunt; et cum de perfidia
 fessi essent, necati sunt; constititque, eam-
 uam, proinde ut verae rationes post com-
 itae monebant, in locum editum subducen-
 i, atque ita in area Vulcani sublimiori lo-
 statuendam: ex quo res bene ac prospere
 culo Romano cessit. Tunc igitur, quod in 5
 uscos haruspices male consulentis animad-
 um vindicatumque fuerat, versus hic scite

§. 2. *Fulgur*] I. q. *fulmen*. — *Contrariis*
regionibus] Sciopp. *contractis regionibus; regionib.*
 etiam Guelf.

§. 3. *Undique -- aedium*] Reg. *montis aliarum-*
aed. Latet aliquid. Pro *oppositu* Guelf. hab.
uita.

§. 4. *Conf. ess.*] Sciopp. *confessent*. Deinceps
lf. vetati pro nec. — *Ut*] Guelf. *ac*; mox move-
 t; v. *rationes post compertae* repetitum legitur,
punctis subscriptis. — *Vulcani*] Iunt. et Steph.
 Vulcanale erat supra comitium. v. Fest. sub v.
 ua. Nardinus. — *Ex quo*] Ita Reg. pro *eaque*;
 et Guelf. *ex qua*. Reg. mox *ac pro et dedit*.
lf. lene hab. pro *bene*. — *Populo Romano cessit*]
 et Sciopp. *P. R. Gron. reipublicae populi Ro-*
 ii. Quidni *Populo Romano?* Vulg. *reipublicae*.
serat habere videtur Sciopp.

§. 5. *Tunc igit.*] Guelf. *Tum igit.* — *Anim. --*
at] Reg., v. *anim.* omisso, *vindicatum fu.* hab. —

factus cantatusque esse a pueris urbe tota factus
tur :

Malum consilium consultori pessimum est

6 Ea historia de haruspicibus ac de versu i
senario scripta est in *Annalibus Maximis*,
bro undecimo, et in Verrii Flacci libro pri

7 *Rerum memoria dignarum*. Videtur aut
versus hic de Graeco illo Hesiodi versu
pressus :

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλευσάντι κακίστη.

C A P U T VI.

Verba veteris senatusconsulti, [in] quo decre
tum est, hostiis maioribus expiandum, quod in
crario hastae Martiae movissent: atque [in]ibi ex
ratum, quid sint *hostiae succidaneae*; quid i
perca praecidanea; et quod Capite Atteius fa
quasdam *praecidaneas* appellavit.

1 Ut *terram movisse* nuntiari solet, ea
res procuratur: ita in veteribus memoriis s

Esse] V. *esse* om. edd. ante Iunt.

§. 7. *Versus hic*] Ita edd. vett. ante Iunt.
hic versus. Guelf. *Vid. autem versus expressus*,
quis omissis. — *Hesiodi*] Oper. et D. 264.

CAP. VI. *Senatusconsulti*] Guelf. *sen. cons.*
ita quod decr. Edd. vett. *senatusconsulti ista*, (q
Iunt. *sita*). An fort. *Verba s. c. posita*? Sequens
om. edd. vett. (etiam Iunt.) Tum hab. *in sac*
rum; nostrum Iunt. Deinde omnes hab. *ibi*, iis
accedit Guelf., qui mox *succedan.* dat; ut etiam
cap. §. 2. — *Porca*] Vulg. male: *tempora*; corre
Gron., syllaba *tem* ex anteced. voc. repetita, et

in legimus, nuntiatum esse senatui, in sa-
 rio in regia hastas Martias movisse. Eius 2
 causa senatusconsultum factum est M. An-
 io A. Postumio COSS., eiusque exemplum
 est: QUOD. C. IULIUS. L. F. PONTIFEX.
 NTIAVIT. IN. SACRARIO. IN. REGIA. HA-
 AS. MARTIAS. MOVISSE. DE. EA. RE. ITA.
 NSUERUNT. UTI. M. ANTONIUS. CON-
 L. HOSTIIS. MAIORIBUS. IOVI. ET, MAR-
 PROCURARET. ET. CETERIS. DIIS. QUI-
 S. VIDERETUR. PLACANDIS. UTI. PRO-
 RASSET. SATIS. HABENDUM. CENSUE-
 NT. SI. QUID. SUCCIDANEIS. OPUS. ES-
 T. ROBUS. SUCCEDERET. Quod *succida-* 3
s hostias senatus appellavit, quaeri solet,
 id verbum id significet. In Plauti quoque 4
 oedia, quae *Epidicus* inscripta est, super

ipso nihil de temporibus. Deinceps *et quod* pro
 que scripsi cum Guelf. et edd. vett., ubi est *et*
 Pro *Att.* Guelf. hab. *Athenis.*

§. 1. *Procuratur*] I. e. certis ritibus expiatur.
 s. cf. c. 5, 2. 2, 28. — *In reg.*] Romae scil.
 a erant Sacraria. v. I. Gron.

§. 2. *Eius*] Guelf. *Eiusque*; mox *senatus con-*
m. — *IN*] Guelf. om. *ip.* — *UTI*] Edd. vett.
 — *PLACANDIS. UTI*] Guelf. et vet. cod. Sciopp.
tantibus; unde Sciopp. con. *placandis: is uti;*
ibus uti. Otho: *plac. isque uti.* — *ROBUS.*
SUCCEDERET] Vulg. *robigus accederet.* Fuerunt
 Robigum deum intelligerent; cf. 5, 12. Varr. de
 l. 5. cui hic nullus locus. v. Thys. Sed Reg. et
 hab. *robus succideret*, prob. Salm. ad Solin. p.
 et Heins. ad Ovid. Fast. 4, 907. *robus*, i. e.
 o colore, i. q. bes apud rusticos. v. Fest. *robus*
succideret hab. marg. cod. Voss.; alius *robigus*; Sciopp.
s succed.

§. 4. *Epidicus*] Act. 1. Sc. 2. v. 36. —

eo'dem ipso verbo requiri audio in his verbis:

Men' piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam,

Ut meum tergum stultitiae tuae sub succidaneum?

- 5 *Succidaneae* autem *hostiae* dicuntur, e littera per morem compositi vocabuli in *i* littera
6 commutata. Nam quasi *succedaneae* appellatae: quoniam, si primis hostiis litatum erat, aliae post easdem ductae *hostiae* cauebantur; quae, quasi prioribus iam caesis, evadendi piaculi gratia, subdebantur et succidebantur; ob id *succidaneae* nominatae, littera *i* scilicet tractim pronuntiata. Audio enim quosdam eam litteram in hac voce barbari
7 corripere. Eadem autem ratione verbi *precidaneae* quoque *hostiae* dicuntur, quae

Oportet] Guelf. *opz* (opus); vers. seq. *tuae stultitiae succed.*

§. 5. *Dicuntur -- morem]* Reg. et Rot. dicuntur aliter (Guelf. a littera) per m.; deinde in litteram nam q., omisso v. commut., quod ignorant Guelf. et Linc.; inde Gron. *succ. a. hostiae videtur A et E literis per m. c. v. in I litteram vel quasi succaedaneae app.*; I. Gron.: *ae littera per*

§. 6. *Quae, quasi]* Guelf. *duae quasi*. Scilicet *duae quae* pro *quae quasi*; ita ut *duae* ad antecedentem pertineat. Otho: Quid *quasi* h. l. sibi velit, eodem non video. Quare puto legendum: *Quae, quae prioribus -- succidebantur, ob id etc.* — *Succidebantur]* Ed. Rom. *succedebantur* (fort. *succaedeb.*); reliquae edd. vet. *succedebant*, Ald. *succidebant*, *succidebantur*. — *Ob id]* Voculas *ob id* omitt. Scio et Guelf. Mox *i* om. Guelf. — *Corripere]* Guelf. om. v. *corrip.*

ficia sollemnia pridie caeduntur. *Porca* 8
 n *praecidaneae* appellata, quam piaculi
 ante fruges novas fieri coeptas immolari
 ri mos fuit, si qui familiam funestam aut
 purgaverant, aut aliter eam rem, quam
 tuerat, procuraverant. Sed porcam et 9
 ias quasdam praecidaneas, sicuti dixi, ap-
 ri vulgo notum est; *ferias praecidaneas*
 id, opinor, a vulgo remotum est. Pro- 10
 ea verba Atteii Capitonis ex quinto libro-
 , quos *De Pontificio iure* composuit, scri-
 Tib. *Coruncanio pontifici maximo feriae*
cidaneae in atrum diem inauguratae sunt.
Regium decrevit, non habendum religioni,
eo die feriae praecidaneae essent.

8. *Fieri coeptas*] Ita edd. vett. (ed. Rom. f.
 lunt. f. *captas*). Vulgo autem, omisso v. *fi-*
gebatur captas. Gron. coni.: *carptas*. Dein-
 Sciopp. *immolare*; tum Reg. *si quid*. — *Aut*
autem.

9. *Sicuti dixi -- praecid.*] Guelf. om. vv.
dixi -- praecid.

10. *Pontificio*] Guelf. *pontificis*. — *Scripti:*
or.] Ald. *scripsi: Ibi C.*; edd. ante Ald. *scri-*
b. Cornucario; Reg. et Rot. *Corin - vel Corun-*
Linc. et Guelf. scripsit. ibi Coruncanio (Guelf.
ario). Gron. *adscripsi: Ti. Cor. — Pontifici*
 p. 236. *Pont. s. Pontifice*.

CAPUT VII.

De epistola Valerii Probi, grammatici, ad Marcellum scripta, super accentu nominum quorundam Punicorum.

- 1 Valerius Probus grammaticus inter se-
- 2 aetatem praestanti scientia fuit. Is *Hannibalem* et *Hasdrubálem* et *Hamilcárem* ita pronuntiabat, ut penultimam circumflecteret. [testis] est epistola eius scripta ad Marcellum in qua Plautum et Ennium multosque
- 3 veteres eo modo pronuntiasse affirmat. Sed tamen Ennii versum unum ponit ex libris
- 4 qui *Scipio* inscribitur. Eum versum quod numero factum subiecimus; in quo, nisi syllaba de Hannibalis nomine circumflexa

CAP. VII. *Super*] Guelf. *supra*. — *Punicorum*. Ita Guelf. et edd. vett. pro *Poenicorum*. De Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 151.

§. 1. *Inter*] Lambec. exemplari suo addidit *intra*. Aetas h. l. significat homines aetatis. v. Caroli Animadvv. p. 256.

§. 2. *Ut -- eius*] Guelf. Reg. Rot. Linc. et Ald. voc. *testis* omitt.; hinc Gron. *circumflexa teste epist. eius*. Minus recesseris a codd. lectione nisi hanc ipsam probare malueris (Otho interpretatur: habemus exempli causa eius epistolam;), pro *ut*, omisso voc. *testis*, scribere volueris; ex his voculis *et est* orta esse videtur v. *testis*. In vero *et* s. *ut* ex anteced. syllaba natum videri

§. 4. *Circumflexa promatur*] Guelf. *circumflexe*. Reg. et Rot. *circumflexe promatur*; pro *promatur* hab. etiam Sciopp. Gron. *circumflexe pronuntia*. Vulg. *ponatur*; nostrum positum esse pro *pronuntiando* intellexit Otho. Sequens *clausurus* i. e.

ur, numerus clausurus est. Versus Ennii, 5
m dixit, ita est:

Qui propter Hannibâlis copias considerant.

C A P U T VIII.

Quid C. Fabricius de Cornelio Rufino, homine
o, dixerit; quem, cum odisset, inimicusque esset,
designandum tamen consulem curavit.

Fabricius Luscinus magna gloria vir ma- 1
que rebus gestis fuit. P. Cornelius Rufi- 2
manu quidem strenuus et bellator bonus,
itarisque disciplinae peritus admodum fuit;

turus pro claudus est e Reg. Rot. et Sciopp.;
us hab. Linc. et Guelf.

§. 5. *Qui propter*] Guelf. Reg. et marg. cod.
i. *quapropter*. Al. *et qui*, s. *quique*. Guelf., ver-
cons. omisso, hab. *copia. consederat* hab. Reg. et
ph. 1542. 1591. in marg. *considerat* Sciopp. et
vett. *consederant* volebat Voss. de Hist. Latt.
0. cf. Both. Poët. Scenic. Lat. V. 5. p. 59.

CAP. VIII. *Tamen cons.*] Edd. vett. *eum*. Ald.
hab. *tamen*, omisso v. *cons.*; nostrum hab. in
ce capp.

§. 1. *Luscinus*] Ita Guelf. Reg. Iunt. et Steph.
l. vett. et Ald. *Lucinus*.

§. 2. *Manu*] Reg. *manus*, non reprobante Gron.
Militarisque -- peritus] Hoc modo hab. Reg. et
lit cum Carrione Steph. Accedit fere Guelf. *mi-
risque disciplina*; et Rot. *militarisque disciplina*
editus. Edd. vett. *militarisque disciplina peritus*;
ed restituit Gron. cf. Ruddimann. II. p. 71. not. 5.
ld. lectionem praeferre malui. Praeterea Steph.
ordine quam vulgato edidit: *admod. perit.* —

3 sed furax homo et avaritia acri erat. Hunc
 Fabricius non probabat, neque amico utebatur.
 4 osusque eum morum causa fuit. Sed cum
 temporibus reipublicae difficillimis consules
 creandi forent, et is Rufinus peteret consul-
 tum, competitoresque eius essent imbelles quid-
 dam et futiles: summa ope adnixus est Fabri-
 5 cius, uti Rufino consulatus deferretur. E-
 rem plerisque admirantibus, quod hominem
 avarum, cui' esset inimicissimus, creari con-

Acri erat] Guelf. *accierat*.

§. 4. *In]* Edd. vett. om. *in*; Guelf. deinceps
temp. fuit ne e difficilimis consules excādi forent
Adnixus] Vulg. *adnisus*. Guelf. *adusus*. Edd.
adnixus. Mox Guelf. *cons. differrētur*.

§. 5. *Admirantibus]*, Ms. Thys. et Steph.
mirant., qua hic saepe forma usus est, ut 5, 14,
 16. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 528. — *Cre-*
-- oderat] Locus hic in codd. lacuna, in edd. ab
 additamentis laborat. Edd. (praeter Iunt. ubi
cr. cons. peteret qua hostin odat.) ita hunc locum
 exhibent, ut vides in hoc exemplari. Plura verò
 addita esse et vv. ipsa indicant, (quid enim sibi
 lunt: *quem hostil. od.*, quum antea legatur: *con-*
set inim.?) et codd. lectiones. Reg. et Rot. *con-*
complet quam hostis vendat. Hunc etc. Linc.
ari. complet quam hostino vendat. Hunc etc.; Sci.
complet quam hostis vendat. (dubium est, ut
 antecedd. in Scioppii cod. omissa sint, nec
 Scheff. *creari cuperet quem hostino dat hunc*
etc. Guelf. *creari cōplet quam hostine dat hunc*
 Lamb. supplebat: *Nihil est quod mir.*, si malim
Consul me compilet, quam hostis vendat. Gron.
arrit consulem: Malo, inquit, me inimicus comp-
quam hostis vendat. Rem narrant etiam Cic.
 Quintil. Instit. 12, 1, 43. unde nihil extrices. *Con-*
iecturis hic amplius locus. Otho coni. *creari cu-*
ret; ille, Malo, inq., consul me compilet, quam
stis vendat; aut, quod ipsi magis placet: ille, O

n peteret, [quem hostiliter oderat:] Fabri-
 is inquit: *Nihil est quod miremini, si ma-* 6
compilari, quam venire. Hunc Rufinum 7
 stea bis consulatu et dictatura functum cen-
 Fabricius senatu movit, ob luxuriae notam;
 od decem pondo libras argenti facti haberet.
 autem, quod supra scripsi, Fabricium de 8
 melio Rufino, [ita] uti in pleraque historia
 iptum est, dixisse, M. Cicero non aliis a
 bricio, sed ipsi Rufino gratias agenti, quod
 is [gratias] dedignatus esset, dictum esse

, inq., *me compilet, quam hostis vendat*; omisso
 ius. Quid si legas: *creari cuperet* (s. *peteret*)
 sulem: *malo, inquit, me compilet, quam hostis*
ndat; reliquis omnibus abiectis. Sive pressius
 ld. vestigiis insistens: *creari cuperet consulem, re-*
ndit: hosti ne vendat. Respice lectiones codd.
 elf. Linc. et Scheff., in quibus genuina lectio la-
 mihi videtur; respice etiam quae postea habet
 ius.

§. 7. *Libras*] Vox *libras* addita erat a Carr. et
 ph., et confirmata est a codd. Guelf. Reg. Rot. et
 ic. Omiserant edd. vett. — *Facti haberet*] Edd.
 t. et Guelf. *factitaret*; (Falster. in Nov. Kraus.
titarat) inde Ludovic. d' Orleans ad Tac. An. 3,
 Freinsh. ad Flor. 1, 18. Lambec. alii, coll. Gell.
 21, 39. Valer. M. 2, 9, 4. et Tertull. Apolog. 6.:
si haberet; quod annotavit etiam Sciopp. I. Gron.
 em, ratus Gellium h. l. *facti* ommittere potuisse,
 indicare voluisse, quo modo censores rem cogno-
 unt, et ipse Rufinus in culpa fuerit, conj. legen-
 m esse: *iactitaret*.

§. 8. *Supra scripsi*] Guelf. *subscripsi*. — *Ita--*
] Codd. *uti* (Guelf. *ut*) *in* (in om. Reg.) *pl. hist.*
est; *scriptum* servant etiam edd. vett.; delevit
 m Carr. Steph. Praeterea *ita* om. edd. ante Iunt.
 m Iunt. Ald. om. *ut*, s. *uti*, et hab. *ita*. — *Aliis*]
 elf. *aliud*. — *Quod -- esset*] Vulg. *quod eius gra-*
m dedignatus non esset. Lamb., *non ex con., i.*

9 refert in libro secundo *De Oratore*. [Verba Ciceronis haec sunt: *Arguta etiam significatio est, cum parva re et saepe verbo re obscura et latens illustratur: ut cum C. Fabricio P. Cornelius homo, ut existimatur avarus et furax, sed egregie fortis et bonus imperator gratias ageret, quod se homo inimicus consulem fecisset, bello praesertim magno et gravi: Nihil est, quo mihi gratias agas, inquit, si malui compilari, quam nire.*]

e. consul, ortum esse ratus, con. quod eius gratias designat. consul esset; quod proposuit etiam Scio et hab. Fulv. Ursini liber. Integra sententia dedignatus servari posse existimabat Thya., qui legit: quod eius gratias ded. consul esset. Long. edidit: quod eius gratiam dedignatus consul non esset. Sed Gron. tres et Guelf.: quod eius dedignatus esset. Gron. quod eius gratia, (s. studio, beneficio, op. I. Gron. ope) designatus esset; 'vocem enim con. facile abesse posse. Otho, codd. vestigiis insistere malebat: quod eas dedignatus esset, nempe Fabricius gratias Rufini. Ego etiam v. gratias abesse posse arbitror, quippe quod facile intelligatur. Hi uncis seclusi. Haec tamen difficiliora intellectu mihi videntur esse. Probo igitur Gron. correctionem — *Secundo*] Cap. 66. Verba ipsa Ciceronis in Gellii codd. (etiam Guelf.) h. l. non leguntur; et dubitabat Gron., an auctor adscribenda ea iudicaret. Uncis interim seiunxi.

CAPUT IX.

Quid significet proprie *religiosus*, et in quae articula significatio istius vocabuli flexa sit, et haec Nigidii Figuli ex commentariis eius super ea re sumta.

Nigidius Figulus, homo, ut ego arbitror, ita M. Varronem doctissimus, in undecimo commentariorum *Grammaticorum* versum ex antiquo carmine refert, memoria herclè dictum:

Religentem esse oportet; religiosum nefas.

Nigidius autem id carmen sit, non scribit. Atque in eodem loco Nigidius: *Hoc, inquit, innumerum n semper huiuscemodi verborum, vir us, mulierosus, religiosus, nummosus, significat copiam quandam immodicam rei, super qua dicitur. Quocirca*

CAP. IX. *Significet*] Edd., ante Iunt. *significat*. — *vox istius voc. pro voc. istius est ex edd. vett. et uelf.*

§. 1. *Versum -- refert*] Hunc ordinem dederunt edd. vett. et Guelf. in locum vulg. *ref. vers. ant. carm.* — *Religentem*] I. e. deos timere oportet, at non nimis trepide et in omnibus rebus, etiam in omnis. cf. Scheller. Praecepta styli bene lat. P. 1. c. s. 10. p. 93. ed. III. — *Scribit*] Rot. *refert*; iron.: neque absurde id v. repetitum videtur.

§. 2. *Vinosus*] Guelf. *vitiosus*. — *Nummosus*] loc. voc. omitt. Guelf. Reg. et Rot. qui deinceps praeter Guelf. *significat* pro *signat* dederunt. Illud. (*signif.*) video etiam exstare in edd. ante Iunt. *nummosus* fortasse a seriori manu additum. Similia multa collegit Barth. Adv. 36, 9.

- 10 quam invulganda: sed dies *religiosi* die
 quos ex contraria causa, propter ominis di
 11 tatem, relinquimus. Idcirco ait Terentius [*Heautontimorumenos*]:

*Tum, quod dem ei, recte est. Nam, n
 esse mihi, religio est dicer*

- 12 Quod si, ut ait Nigidius, omnia istiusm
 inclinamenta nimium ac praeter modum
 gnificant, et idcirco in culpas cadunt, ut:
nosus, mulierosus, verbosus, morosus,
mosus: cur ingeniosus, formosus et offi
sus et speciosus, quae pariter ab ingenio
forma et officio inclinata sunt; cur etiam
sciplinosus, consiliosus, victoriosus, quae
Cato ita affiguravit; cur item facundiosa, q
Sempronius Asellio tertio decimo Rerum
starum ita scripsit: Facta sua spectari op
tere, non dicta, si minus facundiosa esse

primo accipi possit. Falster. in Nov. Kraus. c
adeuntium. Mox Guelf. reformanda magis, om
v. sunt.

§. 11. *In Heautont.]* Reg. *et terrenti iustu*
Linc. ac Terentius tum. Guelf. relinquimus atter
iustum quoddam recte est an nihil esse etc. Iunt
Ald. Terentius in eunu. Edd. ante Iunt. in Ea
cho. Nomen comoediae vix a Gellio additum v
batur Gron. V. Heautont. 2, 1, 16. — Ei] Pron
ei om. edd. vett. et Guelf.

§. 12. *Istiusmodi incl.]* Guelf. *ista modi i*
— Verbosus, moros.] Guelf. *mosos., verbos.* Id
om. cur; tum hab. et formos.; hanc copulam r
piendam esse puto. — M. Cato] Cf. Nonius in
Disciplinosus. — Affiguravit] Sic Guelf. Rot. In
et Ald. atque Steph., Linc. afigur. Reg. figurat
Olim erat: effigur. Guelf. mox bis fecund. — S
ctari] Guelf. spectare. — Non dicta] Ita codd. Gr

inquam, ista omnia nunquam in culpam, in laudem dicuntur; quanquam haec quod incrementum sui nimium demonstrent? propterea, quia illis quidem, quae supra ui, adhibendus est modus quidam necessarius? Nam et *gratia*, si nimia quidem atque 13 modica, et *mores*, si multi atque varii, et *bona*, si perpetua atque infinita et obtunduntur, et *fama*, si magna et inquieta et inuisa sit, neque laudabilia nec utilia sunt. *Reuerentium* autem et *officium* et *forma* et *dignitas* 14 *et consilium* et *victoria* et *facundia*, et ipsae virtutum amplitudines, nullis finibus cohibentur, sed quanto maiora auctiora sunt, etiam tanto laudatiora sunt.

ordine inverso: (Guelf.) *dicta non*. Deinceps ante Iunt. *si minus sint facund.* — *Haec -- incrementum*] Guelf. Reg. Rot. et Linc. *haec cum inde* Gron. *aeque incr.*; I. Gron. *eccum incr.* Guelf. *demonstraret.* — *Posui*] Ita edd. vett. ante Iunt., ubi est, quod vulg. legebatur (etiam Guelf.) *posuit*.

§. 13. *Quidem*] Guelf. om. *quidem*. — *Infini-* Cum Carr. (Emendd. 2, 8. fin.) Steph. *infrun-* *invitis* Gron. libb. et Guelf. — *Nec*] Vulg. *ne-*; edd. vett. *nostrum dederunt*.

§. 14. *Et*] Guelf. om. *et*. — *Sed*] Guelf. *si*. — *t. sunt*] Cum Long. *sunt* edidi secutus Guelf. edd. vett. Vulg. *sint*. Rott. *sunt m ito etiam tan-* Reg. *into etiam tanto*, vel: *iuito*. Gron. *quanto* *aeque sunt*, *multo etiam tanto l. sunt*; coll. Plaut. *naechm.* 5, 2. Stich. 2, 2. Appulei. *Apolog.* ubi: *to tanto varius*. Guelf. *et tanto laud. sunt*.

CAPUT X.

Quid observatum de ordine rogandarum sententiarum in senatu, iurgiorumque in senatu C. Caesaris consulis et M. Catonis, diem dicendo eximentis

- 1 Ante legem, quae nunc de senatu habetur, observatur, ordo rogandi sententias varius
- 2 fuit. Alias primus rogabatur, qui a censoribus princeps in senatum lectus fuerat, aut
- 3 qui designati consules erant: quidam ex consulibus studio aut necessitudine aliqua adducebant, quem iis visum erat, honoris gratia, extra
- 4 ordinem sententiam primum rogabant. Observatum tamen est, cum extra ordinem fieret, ne quis quenquam ex alio, quam ex consulari
- 5 loco, sententiam primum rogaret. C. Caesar in consulatu, quem cum M. Bibulo gerens, quattuor solos extra ordinem rogasse sententiam dicitur: ex iis quattuor principem rogabat M. Crassum; sed, postquam filiam Pompeio desponderat, primum coeperat Pompeium

CAP. X. *In senatu*] Edd. ante Iunt. om. *in senatu* (in indice capp. etiam Iunt.), deincepsque in indice capp. hab. cum Iunt. *iurgiorumque* Guelf. pm. vv. *in sen. iurgiorumque*.

§. 1. *Ordo*] Cf. Muret. Comment. in Cic. tit. III. V. 2. p. 621 sq. ed. Ruhnken. Infr. 14, 7. — *Varius*] Guelf. *natus*.

§. 2. *Princeps*] Guelf. *principes*.

§. 3. *Quem iis vis.*] Guelf. *quasi is vis*. Iunt. om. vv. *sentent. -- ordinem*.

§. 4. *Quam*] Guelf. *quod*; mox: *rogarent*.

§. 5. *Cn. Pompeio*] Guelf. *Gn. pompeii*, om. vv. *despond. -- Pompeium*.

um rogare. Eius rei rationem reddidisse 6
 n senatui Tiro Tullius, M. Ciceronis liber-
 , refert: itaque se ex patrono suo audisse
 bit. Id ipsum Capito Attius in libro, quem 7
Officio senatorio composuit, scriptum re-
 it. In eodem libro Capitonis id quoque 8
 ptum est: *Caius*, inquit, *Caesar consul*
Catonem sententiam rogavit. Cato rem,
e consulebatur, quoniam non e republica
ebatur, perfici nolebat. Eius rei ducen-
gratia, longa oratione utebatur, exime-
ue dicendo diem. Erat enim ius sena-
, ut, sententiam rogatus, diceret ante
iquid vellet aliae rei et quoad vellet. Cae-
consul viatorem vocavit; eumque, cum
m non faceret, prendi loquentem et in
erem duci iussit. Senatus consurrexit:

§. 6. *Tiro*] Guelf. et edd. vett. semper *Tyro*.
Lebod. Philolog. Archiv. 1824. fascic. 2. p. 253.

§. 7. *Senatorio*] Steph. *senatoris*, ex operarum
 fortasse.

§. 8. *Quae consul.*] Ita cum Reg. et Rot. Gryph.
quam, quod hab. Guelf. edd. vett. et in marg.
 ph. 1542. 1591. Gron. comparat Cic. ad Divers.
 22.: ea quae consulebantur; et pro Mur.: quae
 aluntur. Coler. ad Valer. Max. *quam consule-*
 — *Ducendae gratia*] Hunc vv. ordinem dedit
 pro *rei gr. duc.* Coler. expungit v. *ducendae*;
 rob. Gron. qui confert: ducere bellum, comitia,
 cium. — *Aliae*] Vulg. (Guelf.) *alii*. Meurs. Anim.
 Misc. 4, 9. *ali*, tanquam ab *alis* pro *alius*.
 codd. Gron. et Sciopp. atque Iunt. et Ald. hab.
 rum. cf. 9, 4, 8. Ruddimann. I, 53. not. 50. Ta-
 Annal. 13, 49.: licere patribus, quoties ius di-
 dae sententiae accepissent, quae vellent exprome-
 relationemque in ea postulare. — *Prendi*] Sic
 l. Gron. et Guelf. pro *prehendi*. cf. 7, 19, 6. 10,

et prosequabatur Catonem in carcerem. Hic inquit, invidia facta, Caesar destitit, et mihi Catonem iussit.

CAPUT XI.

Quae qualiaque sint, quae Aristoxenus, quae magis comperta, de Pythagora memoriae commendavit: et quae item Plutarchus in eundem modum eodem Pythagora scripserit.

- 1 Opinio vetus falsa occupavit et convulsam Pythagoram philosophum non esitavisse animalibus, item abstinuisse fabulo, quem
2 *μον* Graeci appellant. Ex hac opinione Catonem poëta scripsit:

*Καὶ κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεν ἀνιώντον ἔδεσθαι
Καὶ γὰρ, Πυθαγόρας ὡς ἐκέλευε, λέγων.*

2, 3. fin. 13, 12.: 13, 3. Mox et ante prosequi iunxi ex edd. vett. et Guelf. — *Destitit* .. in Guelf. *destitit emitti carcerem iussit.* An: *destitit emitti e carcere Catonem (s. eum) iussit?*

CAP. XI. *Commendavit*] Reg. *mandavit*, sufficere putabat Gron. coll. c. 13. — *Item*] Guelf. *idem.* Edd. ante Iunt. om. *item.* Tum ordinem eund. in mod. vulgatum mutavi cum edd. vett. Guelf. In fine cum iisdem libb., Longolium *et* tus, *recepit scripserit* pro *scripsit.* Initio huius matis ed. Rom. in indice capp. hab. *qualia omniaque.*

§. 1. *Falsa*] Reg. apud Lambec. *et falsa.* Ruddimann. II. p. 4 sq. — *Fabulo*] Faba. v. Deinceps Guelf. *quem Graeci G. app.*

§. 2. *ἔχεν* -- *ἔδεσθαι*] Edd. vett. ἀνιώντον Steph. Specim. Emendd. p. 176 sq. legendum *putabat: ἔχειν, καὶ ἀναιμόν ἔδεσθαι*, latine reddere

eadem item opinione M. Cicero in libro 3
Divinatione primo haec verba posuit: *Iu-*
gitur Plato sic ad somnum proficisci
poribus affectis, ut nihil sit, quod errorem
imis perturbationemque afferat. Ex quo
am Pythagoreis interdictum putatur, ne
a vescerentur, quae res habet inflationem
ignam, tranquillitatem mentis quaerentibus

lare fabas, nihil auctum sanguine vesci, quon-
 i ut Pythagoras, sic ego praecipio. Thys. coni.:
 ὄντας ἔδεσθαι; ut molestum ac triste esse dicat
 is comedere; sive: ἀνιάτον, ut innuat poëta, fa-
 attingere nefas esse, immedicabile autem, com-
 re. Gron. tentaverat: ἀμίαντον, probans tamen
 sh. emendationem. Triller. ap. Falster. p. 236.
 ιοέντων s. ἀνεμίωντων i. e. fabae ventosae, inflan-
 In codd. Gron. desunt haec Graeca. Vet. cod.
 opp.: ἔσχεν (ἔσχεν hab. etiam edd. Rom. Ven.
 2 Brix.) ἀνιώντος ἔδεστον, et in dextero latere
 πῶν. Benth. emendationes improbat I. Gron.,
 legit: ἔχειν, ἀπνευστον ἔδεσθαι. Reg. primas
 um literas Ka habet, reliquis Graecis omissis, et
 infr. subscripsit Πυθ.; invenitur Δειλ.; subscripsit
 στο., et antea saepius. I. Gron. ad 5, 1. fin.

§. 3. Primo] C. 30. — Somnum] Guelf. som-
 um. Mox idem animi. — Quae -- contrariam]
 x. et Steph. ex codd. dederunt: quod hab. infl.
 nam is cibus tranq. m. q. c. cf. Steph. Specim.
 endd. p. 89. Sed edd. Guelf. et codd. Gron. hab.
 e res hab. infl. magnam. is cibus tr. m. q. con-
 esse contrarius; (contrariam Rot. Reg. et Linc.)
 e Gron. quae res h. infl. m., tr. m. q. contra-
 n; ita ut vv. is cibus ex interpretatione sint ad-
 , quibus receptis, alius adiecerit constat esse.
 sis emendare: quae res hab. i. m.; is cibus t. m.
 st contrarias, ita ut vv. esse constat ex his ipsis:
 contr. nata esse dicas. Long. quae res h. i. ma-
 m. Is cibus tr. m. q. constat esse contrariam.
 Ruddimann. II. p. 17. not. 42. fin. Ceterum

- 4 *contrariam*. Haec quidem M. Cicero. S
Aristoxenus musicus, vir literarum veterum
diligentissimus, Aristoteli philosophi audit
in libro, quem de Pythagora reliquit, nu
saepius legumento Pythagoram dicit usu
quam fabis: quoniam is cibus et subduca
5 sensim alvum et laevigaret. Verba ipsa A
stoxeni subscripsi: Πυθαγόρας δὲ τῶν ὀσπε
μάλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασε· λίαν κινητικόν
γὰρ εἶναι, καὶ διαφορητικόν· διὸ καὶ μάλιστα
6 ῥηταὶ αὐτῷ. Porculis quoque minusculis
hoedis tenerioribus victitasse, idem Aristoxe
7 refert. Quam rem videtur cognovisse e
nophilo Pythagorico, familiari suo, et ex
busdam aliis, natu maioribus, qui ab aet
8 Pythagorae haud multum aberant. Ac
animalibus Alexis etiam poeta in comoe

Steph. *inflammationem* pro *infl.*; invitis libb.
Nonnius, de re cibar. 1, 9.

§. 4. *Aristoteli*] Ita Reg. pro *Aristotelis*. (Guelf. *Aristotil*). v. supr. 1, 15, 17. 3, 10, 11. mox Edd. ante l. — *Subduceret*] Sciopp. interpretatur: restitueret; et *laevigaret*, solubilem redderet.

§. 5. *Ipsa*] Pro (Guelf.) *ista* edidi e Reg. Sciopp. aliisque, praeunte Long. cf. Mahne de Aristoxeno p. 42. (32. ed. Lips.) — Δὲ τῶν] Edd. ante l. pro δὲ τῶν hab. λέγων, hac translatione addita: *Quod dicat Pyth. in legumentis fabam praecipue approbavit*; quam interpretationem servavit cum Iunt. M. etiamsi δὲ τ. exhibeat. — Κινητικόν τε] Κινητικόν Gebhard. Antiqq. LL. 2, 23. e Palat. et edd. v. ante Ald.; mutavit Ald.; Steph. edidit: ἐδοκίμασε λίαν. κινητ.

§. 7. *E*] Vulg. (Guelf.) *ex*; nostrum est e codd. Gron. et ap. Sciopp. cf. Ruddimann. II. p. 33. not. 39. — *Haud m. aberant*] Vy. *haud m. ab. o*. Guelf.

de *Πυθαγορίζουσα* inscribitur, docet. Vide 9
 autem de *κνάμω* non esitato causam erro-
 fuisse, quia in Empedocli carmine, qui
 iplinas Pythagorae secutus est, . versus hic
 nitur:

ειλοὶ, πάνδειλοι, κνάμων ἀπο χεῖρας ἔχουσιν. 11

nati enim sunt plerique, *κνάμον* legumen. 10
 vulgo dici. Sed qui diligentius scitiusque
 nina Empedocli arbitrati sunt, *κνάμους* hoc
 loco testiculos significare dicunt; eosque

§. 8. *Πυθαγορίζουσα*] Recepi emendationem
 ariam atque certissimam Reinesii VV. LL. 3, 3:
αγορίζουσα pro: *Pythagorae vita* legentis. Fa-
 codd.; Rot. *pythagoruua*, Reg. Linc. *pythagori*.
 Guelf. tantum: *Pythagori inscr.* Favet Athe-
 , Alexidis *Πυθαγορίζουσιν* laudans, Hb. 3. cf.
 sub *Ξενοφάνης*. Ions. Hist. Phil. 1, 19. Me-
 ad Diog. Laërt. p. 370. Latine *Pythagorizusa*
 ut Long. I. Gron. tamen iudicabat, *Pythagorae*,
Pythagori viam inscriptam esse, respectu habito,
 teram Y, quam Pythagorae literam vocat Auso-
 , cui philosophus ille vitam et duas eius vias
 arabat. — *Docet*] *Id docet* Sciopp.

§. 9. *Κνάμω*] Guelf. dat *thyama*. — *Empedo-*
urmine] Edd. vett. bis exhib. *Empedoclis*. Guelf.
Empedocli carmen. — *Qui*] Rutgers. VV. LL.,
 quo. Deinde *secutus* hab. codd. Gron. et,
 Ald.; *sectatus* edd. ante Ald. Guelf. *sectatus*,
 v. est. — *Κνάμων*] Apud Plutarch. de liber.,
 c. 17. est *κνάμων ἀπέχουσιν*. Edd. vett. pro
 ab. *ἐλέουσιν*.

§. 10. *Κνάμον* -- *dici*] Rot. *cianius legum. di-*
 Linc. *leg. a vulgo dicitur*. Guelf. *thyamus*
mentum a vulgo dicitur. Reg. *leg. dicitur a vul-*
icitur. Salm. et Gron.: *κνάμους* (ut in versu
 ed. est) *legumentum dici, ut a vulgo dicitur*;
 pie! compara quae deinceps sequuntur. — *Sci-*
ue] Carr. (Steph.) *anquisitiusque*; *invitis*

- more Pythagorae aperte atque symbolice καὶ
 μους appellatos, quod sint εἰς τὸ κτεῖν δυνάμει
 αἴτιοι τοῦ κτεῖν, et geniturae humanae vi
 praebeant; idcircoque Empedoclem versu
 non a fabulo edendo, sed a rei vener
 11 proluvio voluisse homines deducere. Plut
 chus quoque, homo in disciplinis gravi
 ctoritate, in primo librorum, quos *De Hom*
 composuit, Aristotelem philosophum scrip
 eadem ipsa de Pythagoricis scripsisse: qu
 non abstinuerunt edundis animalibus, nisi p
 12 ca carne quadam. Verba ipsa Plutarchi, q
 niam res inopinata est, subscripsi: Ἀριστο
 δὲ μήτρας, καὶ καρδίας, καὶ ἀκαλύφης, καὶ το
 των τωνων ἄλλων ἀπέχεσθαι φησι τοὺς Πυθαγ

libris Gron.; Linc. *satiisque*. Guelf. *sanusque* c.
et arb. sunt thyamu: hoc loco test. — Kráp
 Guelf. rursus *thyamus*. — *Quod sint]* *Quod pro*
 dedi e Rot. et Reg. atque ed. Gryph.; Linc. G
quid. Edd. vett. *quia sunt.* Iunt. et Ald. quo
 Vv. Graeca εἰς τὸ κ. δ. καὶ omitt. Reg.; Gr
 omnia non habet Rot. sed notam Gr. Quae
 ceps sequuntur Latina: *et genit. -- praebeant t*
tur Reg. et Rot.; ignorat Ald., probante Thy
Idcircoque Empedoclem] Ita fere codd; hab. en
iccircoque (Guelf. *id circoque*) in *Empedocle*
 (Guelf.) in *Empedocle*; praepositionem, ortam
 ex syllaba *em* nominis Emped., omit. edd vet
 Gryph.; Gron. volebat: *iccircoque et Empedoc*
 I. Gron. *iccirco eum Empedoclem.* Ald. Steph.
 que dederunt: *iccircoque in Empedocli versu.*
in Empedocle v. — *Proluvio]* Guelf. *prolimio.* F
scrib. prolubio. cf. 5, 10, 12.

§. 11. *Quod]* Edd. ante Iunt. *qui.* Mox Sci
abstinuerint.

§. 12. *Plutarchi]* Lib. 8. c. 2. 3. Sciopp
 σοιούτ. addidi τωνων ex edd. ante Iunt.

χρησθαι δὲ τοῖς ἄλλοις. Ἀκαλύφη autem 13
 animal marinum, quod *urtica* appellatur.
 et piscibus nonnullis abstinere Pythagori-
 , Plutarchus in Symposiacis dicit. Pytha- 14
 am vero ipsum, sicut celebre est, Euphor-
 n primo [se] fuisse dictitasse; ita haec re-
 tiora sunt his, quae Clearchus et Dicaear-
 s memoriae tradiderunt, fuisse eum post-
 Pyrandrum, deinde Callicleam, deinde
 inam pulchra facie meretricem, cui nomen
 at Alce.

§. 13. Ἀκαλύφη] Alii ἀκαλήφη. v. Schneid. Le-
 Gr. Pro autem Guelf. aut. — Nonnullis] Reg.
 et Sciopp. nullis (in Reg. tamen prima linea
 is vocis erasa est;). Linc. Guelf. nullis. Gron. ex
 vel μάλιστα vel: nullis non legendum esse
 icatus est. Falster. in Nov. Kraus. coni. cunctis
 m aliis. — Plutarchus] Hoc nomen deest in
 et possit abesse. Cf. Sympos. 8, 8. Pro Symp.
 f. hab. simphomacis, edd. ante Iunt. Sympha-

§. 14. Sicut] Ita Guelf. et edd. vett. pro sicuti.
 Euphorbum] Guelf. Euforbium. — Se] Pronom.
 rant Guelf. et tres codd. Gron. cf. 7, 18, 10.
 ide edd. vett. hab. dictasse. — His] Edd. vett.
 quod h. l. minus placet. Guelf. his. — Pyran-
 n, deinde Callicleam] Reg. et Guelf. Pyrran-
 n; dein Reg. deinda et halidena. Vet. cod. Sciopp.
 lidenam. Linc. thalidena. Rot. callideria. Guelf.
 dena. Menag. (ad Diog. L.) dein Aethaliden;
 ante I. Gron. Diog. L. 8, 1, 4. Calliclen no-
 at. Edd. vett. hab. Callidenam. Van Staveeren
 Miscellan. Observatt. Belgg. V. 10. T. 3. p. 392.
 . Dicaearchum aut Clearchum scripsisse: Πύρ-
 ἄνδρα Δήλιον, ἁλίσσα, et inde Gellium duo pro-
 nomina cudisse, a librariis magis magisque cor-
 a. Otho malebat: Πύρ. τὸν Δ. ἁλ., sine v. ἄν-
 cf. Diogen. Laërt. 8, 5. Schol. Apollon. Rhod.
 45. et Schol. Sophocl. Electr. 60. — Fuerat]

CAPUT XII.

Notae et animadversiones censoriae, in veteribus monumentis repertae, memoria dignae.

- 1 Si quis agrum suum passus fuerat sor-
scere, eumque indiligenter curabat, ac ne-
araverat, neque purgaverat; sive quis arbor-
suam vineamque habuerat derelictui: non
sine poena fuit; sed erat opus censori-
- 2 censoresque aerarium faciebant. Item si
eques Romanus equum habere gracilem
aut parum nitidum visus erat, *impolit-*
notabatur. Id verbum significat, quasi si-
- 3 dicas *incuriae*: cuius rei utriusque auctoritas
sunt: et M. Cato id saepenumero attestat
est.

Edd. vett. *fuerit*. Deinceps Guelf. Reg. et Rot.
co; Linc. *alio*; Gron.: quasi fuerit *Ἀλκώ*. Alii
siam dictitant.

CAP. XII. §. 1. *Suum passus*] Guelf. om.
suum passus. Pronom. *suum* abesse possit; sed
arbor. suam. — *Eumque indiligenter*] Sciopp.
quem dilig. Guelf. *eumque indulgenter*. Plin. H.
18, 3.: Agrum male colere, Censorium probrum
dicabatur. — *Id*] Edd. vett. *is*; Iunt. *his*; id
Ald., firmat Guelf.

§. 2. *Si*] Guelf. om. *si*, et pro v. *Roman.*
quia. — *Impolitiae*] Fest.: Impolitias censores fac-
dicebantur, quum equiti aes obnegabant ob equum
male curatum. — *Quasi si*] Guelf. om. *si*. V.
13, 10.

CAPUT XIII.

modi inunctiones quaedam tibiæ, certo modo
factæ, ischiacis mederi possunt.

Creditum hoc a plerisque est et memo- 1
mandatum: ischia[ci] cum maxime dole-
tum, si modulis lenibus tibicen incinat,
tui dolores. Ego nuperrime in libro Theo- 2
asti scriptum inveni, viperarum morsibus
cinium, scite modulateque adhibitum, me-
i. Refert etiam [idem] Democriti liber,
inscribitur *Περὶ λοιμῶν ἢ λοιμικῶν κακῶν*. In 3

CAP. XIII. Certo] Guelf. certe. — Possunt]
g. possint; nostrum est ex edd. ante Iunt.

§. 1. Creditum] Ita Reg. Rot. et edd. vett. pro
(Guelf.) proditum, quod a vv. memoriae mand.
differre intellexit Gron., cui v. substantiv. su-
tum est, comma tantum post *mandatum* et do-
ponenti, punctum post *inveni*, atque comma
mederi. — Ischiaci] Ischia dant Reg. et Rot.
Gron.: Gellio studiose eligente vocab. Graecum
ia, ut magis diserte alluderet ad dolores vel ae-
tos inde ab Graecis appellatos ischiacos vel ischi-
cos. Gron. volebat *ischiacis*, scil. minui dolores.
opp. in lemmate hab. *ischiadici*; et h. l. com-
it Gr. *ισχιαδικοί*. Iunt. et Ald. hab. h. l. *ischia-*
Guelf. *Eschiati*, in lemmate *sciatis*. — Leni-
Guelf. *levibus*.

§. 2. Tibicinium] Hoc e Reg. et Rot. dedit
n. quum olim esset: *tibicinem*. Guelf. et Linc.
cinium. — Idem] Ignorant Guelf. codd. Gron. et
opp.; et edd. vett.: *refert et Dem.* Pron. intrusit cum
r. Steph. Iunt. statim hab. *qui liber* pro *lib. qui*.
Περὶ -- κακῶν] Ita Steph. edidit, quod et Gryph.
rg. probat, (cf. Muret. VV. LL. 14, 6. Reines.
LL. 2, 1.) quum antea in vett. edd. legeretur:
λ. ἢ λογικῶν κανόν, quod reddunt: de pestibus

C A

scantiones

Mamiliæ, i

solum h

solum;

si r

scen

ptus

scit

fert

tur

tribunorum visum

um. Propterea id 2

c causam et in hanc

A. Hostilius Manci-

Mamiliæ meretrici 3

quod de tabulato

et, vulnusque ex eo

lia ad tribunos ple- 4

dixit comessatorem 5

venisse: eum sibi

ede sua; sed cum

reterea. — Idque --
ob eam c. — In hanc

quo docet plurimis hominum morbidis medicinae fuisse incentiones tibiarum. Tanta pro
 4 sus affinitas est corporibus hominum mem
 busque, et propterea vitiis quoque aut me
 lis animorum et corporum.

CAPUT XIV.

Narratur historia de Hostilio Mancino, aedili, et
 Mamilia meretrice: verbaque decreti tribunorum,
 quos a Mamilia provocatum est.

1 Cum librum nonum Attei Capitonis C
 iectaneorum legeremus, qui inscriptus est

aut rationalium regula. Lambec. e Diogen. L.:
 πρὸ λ. κανὼν α' β' γ'. Mihi placet: περὶ λ. ἡ λογ
 κῶν κανὼν. Sciopp. περὶ ῥυθμῶν ἢ λογικῶν.

§. 3. *Morbidis medicinae*] Cum edd. ante I
 Ascens. Vascos. et Sciopp. dederant: *morbis*; I
 Ald. Linc. et Guelf. dant: *morsibus*; nostrum E
 et Rot.; intellig.: affectis, aegrotis. Ex his lib.
 Sciopp. scripsi *medicinae*, (i. e. remedio fuisse,
 Plin. ait.) pro *medicinam*. Utrumque iam probat
 Gron. De re cf. Athenaei 14, 5. p. 624, A. I
 blich. in vit. Pythag. c. 15. 25. et Bochart. Hier
 2, 44. p. 512. ed. Rosenmüll. Pro *incention*. Gu
 hic et in lemmate hab. *intentiones* s. *intension*.

§. 4. *Affinitas est*] Hunc ordinem pro: *est*
finit., et postea: *vitiis quoque* pro: *quoque vit.*
 derunt Gron. codd.; prius confirmat etiam Guelf.

CAP. XIV. *Mancino, aedili, et*] Reg. *Manti*
deinceps: edulium et; unde Gron. *aedili ut et*.
Mam. Guelf. *Manulia.* v. postea.

§. 1. *Nonum*] Guelf. *unum*. Sciopp. et Iu
 VIII. et: *coniect.* pro vulg. *conlect.* s. *collect.*, qu
 tacite correxit Gron. Nostrum hab. Guelf. et e
 ante Iunt.; eadem dant *Coniect. Att. Cap.*

iciis publicis, decretum tribunorum visum
 gravitatis antiquae plenum. Propterea id 2
 minimus, idque ob hanc causam et in hanc
 sententiam scriptum est: A. Hostilius Mancius
 aedilis curulis fuit. Is Mamiliae meretrici 3
 m ad populum dixit, quod de tabulato
 noctu lapide ictus esset, vulnusque ex eo
 inde ostendebat. Mamilia ad tribunos ple- 4
 provocavit. Apud eos dixit comessatorem 5
 ncinum ad aedes suas venisse: eum sibi
 recipere non fuisse aede sua; sed cum

§. 2. *Propterea*] Guelf. *preterea*. — *Idque* --
sam] Edd. ante Iunt. *atque ob eam c.* — *In hanc*
sententiam] Reg. et Rot. *in hac sententia*; quod pro-
 Gron., deleta praepositione. — *A.*] Guelf. *Au-*

§. 3. *Mamiliae*] Guelf. Reg. Rot. et Sciopp.
miliam vocant. I. Gron. credibilis esse putabat,
Mamillam appellatam fuisse; alii *Manuliam*
 tant, ut hab. edd. vet. — *Quod de tabulato*] Codd.
 m. et quod et ambulato; unde Salm. ad Solin. p.
 8. *quod e tabulato*. Gron. *eo quod de tab.* Vulg.
de ambulacro. Guelf. et quod de ambulac. —
ostendebat] Vulg. *ostentabat*; nostrum est e Guelf.
 et Rot. atque Iunt et Ald.

§. 4. *Plebis*] Ita Guelf. et ed. Rom.; in reli-
 edd. est: *ple.*; hinc editum *plebei*.

§. 5. *Comessatorem*] Sic Reg. Vascos. et Gryph.;
 elf. *comensatorem*. *comesatorem* edd. vet. Equi-
 n *comissator*. maluerim. v. quem ad 1, 9, 9. lau-
 Schneid. Gramm. lat. — *Fas*] Hoc deest in codd.
 on. Guelf. et edd. vet.; deinde marg. Gryph.
visum non fuisse; alii: *non voluisse*; Sriver.:
imur sibi recipere non fuisse. Falster. in Nov.
 aus. pro *fuisse* leg. *liuisse*. *aede sua* pro *in aede*
 est e codd. Rot. et Reg. V. Gron. Obs. 4, 8.
 i h. l. addit: *si possis admittere: aedes suas, di-*
 um foret, ut: *recipere domum*. Magis foret ex

6 vi irrumperet, eum lapidibus depulsum. T
buni decreverunt, aedilem ex eo loco iure
sectum, quo eum venire cum coronario
decuisset: propterea, ne cum populo aed
ageret, intercesserunt.

C A P U T X V.

Defensa a culpa sententia ex historia Sallu-
stii, quam inimici eius cum insectatione mali
reprehenderunt.

1 Elegancia orationis Sallustii verborum
fingendi et novandi studium cum multa pr
sus invidia fuit, multique non mediocri in
nio viri conati sunt reprehendere pleraque

usu loquendi: in aedes suas. cf. Ruddimann. I.
157. annot. 81. — *Eum*] Pronom. *eum* access
Guelf.

§. 6. *Coronario*] Thys. coni. *corollario* i. e.
ronario, corona; coll. Suet. Aug. 45. Falst. co
cum corona viatorum dec. sc. ad coërcendas lib
nes.

CAP. XV. *Quam -- reprehenderunt*] Guelf.
edd. vett. *quam inimici antea* (Guelf. *an*) *cum --*
prehenderunt (Guelf. *reprehenderit*, ut vulg. le
batur). Iunt. *quam in antiqui eius*; in qua lectio
ut in voce *antea*, quam delevit Ald., latere aliq
videtur. Fort. pro *in antiqui* legend. est *iniqui*, i
inimici; quo v. usus est Gell. infr. 10, 26, 1.

§. 1. *Fingendi*] Reg. et Rot. *findi*, unde Gr
fingendi; loquendi usum: *verborum fingendi* plu
bus exemplis illustrans. cf. Ruddimann. II. p. 24
not. 54. Zumpt. Gramm. lat. p. 447. Infr. 5, 10,
16, 8, 3. Vulgo *verborumque facundia* legebat
quod exstat etiam in Guelf. — *Multique -- viri*
Guelf. om. vv. *multique -- viri*. —

rectare, in quibus plura inscite aut male vellicant. Nonnulla tamen videri possunt non indigna reprehensione; quale illud Catilinae historiae repertum est, quod haec eam speciem, quasi parum attente dictum, a Sallustii haec sunt: *Ac mihi quidem, 2*
etsi haudquaquam par gloria sequatur
potorem et auctorem rerum, tamen inprimis
arduum videtur, res gestas scribere:
um, quod facta dictis exaequanda sunt;
, quod plerique, quae delicta reprehens,
malivolentia et invidia dicta putant.
de magna virtute atque gloria bonorum
iores; quae sibi quisque facilia factu pu-
aequo animo accipit: supra, veluti ficta
falsis ducit. Proposuit, inquiunt, dictu- 3
causas, quamobrem videatur esse arduum,
gestas scribere: atque ibi non primum

ant] Guelf. *vellicavit*. — *Catilinae*] Cap. 3, 2.
 2. *Ac*] Edd. vett. *at*. Ex omnibus, quas mox
 tavi, lectionibus variis, Gellius totum locum ex
 pria laudasse mihi quidem videtur. V. intpp.
 it. ed. Havercamp. et Cort. — *Auctorem*] Cha-
 b. 2. *actorem*; et sic hab. nonnulli Msti. (etiam
), sed aliter meliores. *Thys.* — *Exaequanda*
 Sciopp. *sunt exaequanda. dehinc*. Edd. vett.
 Guelf. *ex. sunt: deinde quia pler.* Gryph. *deinde*
 pl. — *Quae delicta*] Guelf. *quae dicta delicta*
Sibi -- facilia] Edd. ante Iunt. *sibi fac. quis-*
 Mox Guelf. *accepit*. — *Supra, veluti*] Edd.
 b. *supra, ea v.*; Long. *supra ea, vel*.

3. *Non -- causam*] Guelf. Reg. Linc. et Rot.
primam causam; edd. Gryph. 1539. et 1542.
causam hab. causas. Linc. et Guelf. *deinceps*
sed hab. scilicet. Corrupta haec esse apparet.
 con. *atque ibi post primam causam pro se-*
querelas dicit. I. Gron. aliquas voces excidit.

- 4 causam, sed querelas dicit. Non enim cau-
videri debet, cur historiae opus arduum
quod ii, qui legunt, aut inique interpretantur
quae scripta sunt; aut vera esse non credunt.
- 5 Obnoxiam quippe et obiectam falsis existim-
tionibus eam rem dicendam [magis] arduam
quam arduam; quia, quod arduum est, non
operis difficultate est arduum, non opinio-
alienae erroribus. Haec illi malivoli re-
p-
- 6 hensores dicunt. Sed *arduum* Sallustius
pro difficili tantum, sed pro eo quoque po-

se suspicatus est per illud *am* vel *causam* repetitum
ut his similia: cum pr. c. dixisset, mox non pro-
dit ad alteram (secundam) causam, sed quer. d.
Quod satis probabile mihi quidem videtur, qui
qui in cod. Guelf. hoc persaepe observavi factum
se. V. mox §. 5. Otho legend. esse censuit: *At*
ibi cum prima causa videlicet querelas dicit. At
festinationem significare; cum prima c. idem
quod statim: postquam primam causam dixit.
Comparat cum primo luce. Videlicet additum
quod quisque primo adpectu id cernere inimicorum
sententia posset.

§. 4. *Legunt -- interpretantur -- credunt]* E
ante Iunt. *legant. -- interpretantur -- credant;* cre-
hab. etiam Iunt. Ald. Gryph. Legend. videtur:
gant -- interpretantur -- credant.

§. 5. *Dicendam magis]* Guelf. *dicendum.*
magis ignorant codd. praeter Guelf. qui pro a
hab. autem. V. Tursellin. de Partic. p. 394, 13.
Arduam] Guelf. *arduum non opinionis*, omissis
terpositis. — *Alienae]* Rot. *aliae*; haud improba
Gron.; *opinionem aliam esse opinionem alius*, ad-
santis aut dissentientis sententiam. — *Malivoli]* E
mali; Reg. *mali malivoli*; unde I. Gron. *male*
livoli.

§. 6. *Tantum, etc.]* Guelf. *tantum quoque*
nit sed pro quoque ponit, quod Gr. —

mod Graeci δυσχερὲς aut χαλεπὸν appellant: mod est cum difficile, tum molestum quoque incommodum et intractabile. Quorum verum significatio a sententia Sallustii, supra scripta, non abhorret.

CAPUT XVI.

De vocabulis quibusdam a Varrone et Nigido contra cotidiani sermonis consuetudinem declatis: atque inibi id genus quaedam cum exemplis veterum relata.

M. Varronem et P. Nigidium, viros Romani generis doctissimos, comperimus, non solum eloquutos esse et scripsisse, quam *senatus*, et *domilis*, et *fluctuis*; qui est patrius senatus, ab eo, quod est *senatus*, *domus*, et

χερὲς etc.] Vv. δυσχ. aut desunt in Guelf. Reg. Rot.; hic hab. *Xalepon*; Reg. et Rot. cum edd. *intractabile* pro Steph. *intrectab.* V. 2, 22, 17. *Cum difficile*] Ex edd. vett. reposui *cum dif.* pro *in dif.* — *Supra scripta*] Guelf. *subscr.*

CAP. XVI. *Cotidiani*] Guelf. *cotid.* dedit pro *cotid.*; et ubique fere vel vulgatam scripturam *senatus*, vel lectionem edd. vett. et codd., scripsi *senatus* pro *quotidie*, et *cotidian.* pro *quot.* V. Schneid. *Ann. lat.* 1, 1. p. 335. — *Id genus*] Guelf. *in* 8.

§. 1. *Doctissimos*] Ita codd. Gron. Guelf. et l. vett.; quod firmat Calphurn. ad Terent. l. mox qui hunc loc. ante oculos habuit. v. Otho. *disertissimos* dedit cum Carr. Steph. cf. 3, 12. 4, 9. 17, — *Elocutos*] Vulg. *locut.*; nostrum est e Rot. et opp. — *Senatuis*] Cf. Schneid. l. h. 2, 1. p. 329. sq. —

fluctus: hinc, *senatui*, *domui*, *fluctui*, cetera
 2 que his consimilia pariter dixisse. Terentius
 quoque comici versus in libris veteribus itidem
 scriptus est:

Eius anuis, opinor, causa, quae est emortua

3 Hanc eorum auctoritatem quidam e veteribus
 grammaticis ratione etiam firmare voluerunt,
 quod omnis dativus singularis littera finitus
 si non similis est genitivi singularis, si littera
 addita genitivum singularem facit, ut: *pater*
 4 *patris*, *duci ducis*, *caedi caedis*. Cum igitur
 inquirunt, in casu dandi *huic senatui* dicam
 genitivus ex eo singularis *senatus* est,
 5 non *senatus*. Sed non omnes concedunt,
 casu dativo *senatui* magis dicendum, quam
 6 *senatu*. Sicut Lucilius in eodem casu *victui*
 et *anui* dicit, non *victui* nec *anui* in his
 versibus:

*Quod sumtum atque epulas victu praeparato
 honesto;*

[*Et fluctus*] Vv. et *fl.* om. Guelf. et mox om. v.
muī. — [*Hinc*] Edd. vett. et Guelf. *huic*. — [*Hinc*]
 Guelf. *his*. M. *filiam parit. dix.*

§. 2. *Terentii*] Heaut. Act. 2. Sc. 3. v. 46.
Scriptus] Guelf. *inscript.* — [*Anuis etc.*] Guelf. *an-*
mus opinor (om. *causa*) *tanquam est mort.* — [*Emortua*]
 Hoc v. est in Reg. et Rot. pro *mortua*.

§. 3. *I, si*] Guelf. om. *i*, et pro *si* dat *sed*. R.
I lit. finitus. Mox litteram *s* om. Steph. Guelf. *h*.
scilicet pro *s*.

§. 4. *Inquirunt*] Hoc v. deest in Rot. — [*Hinc*]
senatui] Guelf. *senatuī huic*.

§. 5. *Sed*] Guelf. *et*.

§. 6. *Nec*] Vulg. *et*; *nec* est e Reg. et R.
 Falster. in Nov. Kraus. malebat: *aut*.

ilio in loco: *Anu noceo* inquit. Virgilius 7
que in casu dandi aspectu dicit, non
ectui:

— *Teque aspectu ne subtrahe nostro.*

in Georgicis:

Quod nec concubitu indulgent.

as etiam Caesar, gravis auctor linguae La- 8
e, in *Anticatone Unius*, inquit, arro-
ptiae superbiaeque dominatuque. Item in
labellam actionis III.: *Ibi isti quorum in*
ibus fanisque posita et honori erant et
atu. In libris quoque Analogicis omnia 9
ismodi sine *i* litera dicenda censet.

§. 7. *Virgilius*] Aen. 6, 46. Georg. 4, 198. —
Edd. ante Iunt. *neque*.

§. 8. *Etiam*] Edd. ante Iunt. *autem*. Dein
lf. *gravior*. — *Unius*] Guelf. *minus*; *mox super-*
sine que; utrumque non ineptum. — *Actionis*
] Sic. Steph. edidit. Sed Guelf. edd. vett. in *Do-*
lla actionis illibuiisti, quorum etc. (Iunt. *allib.*
lf. in *lib.*); Reg. et Rot. *actionis in libuisti*; un-
Gron. *actionis III. lib. 1. Isti etc.*; quemadmo-
Ciceronis duae sint actiones in Verrem, et po-
oris quinque libri. I. Gron. illud *libu* innuere
II. putabat. *Dolobella* pro *Dolabella* hab. fe-
bique Guelf. h. l. etiam marg. Gryph. V. Nol-
Lexic. Antib. p. 52. Schneid. l. l. 1, 1. p. 11.
Fanisque] Guelf. *profanisque*.

§. 9. *Istiusmodi*] Edd. ante Iunt. *illiusmodi*. —
et] Guelf. *censent*.

- 5 Apud Virgilium quoque subiicit verbum produci a plerisque audio:

— — *Et iam Parnasia laurus
Parva sub ingenti matris se subiicit umbra*

- 6 Sed neque *ob* neque *sub* praepositio productiva habet naturam; neque item *con*; cum eam literae sequuntur, quae in verbum constituit et confecit secundum eam praeferuntur, vel cum eliditur ex ea *æ* litera: sicut
- 7 Sallustius: *Foenoribus*, inquit, *coopertus*. In his autem, quae supra posui, et metrum et verbum integrum potest, et praepositiones istae non sunt non barbare protendi: secunda enim littera in his verbis per duo *ii*, non per unum scribenda est. Nam verbum istud, cui sunt praedictae particulae praepositae sunt, non est, sed *iaceo*, et praeteritum non *icit* sed

§. 5. *Virgilium*] Georg. 2, 18 sq. Guelf. cit. bis. — *Et*] Guelf. item.

§. 6. *Habet*] Ita Guelf. Recepi in locum *habent*. Non ignoro quidem, negantes copulativas pluralem admittere (v. Ruddiman II, 28. not. 61.); sed h. l. obstat nomen singulari numero positum *praepositio*. Nisi fortasse legatur *praepositiones* -- *habent*. — *Vel -- littera*] Guelf. *eliditur ea non littera*. — *Foenoribus*] Edd. vett. Guelf. *fenoribus*, s. *foenor*. Sciopp. haec habet: *fenoribus*. n. *Facinorib.* et Nonius. Tacite Gronov. *foenorib.* dedit, quod retinuit Long. Bipont. *foenorib.* Supra scil. 2, 17. *foenorib.* legitur, ubi nulla veritas scripturae. Hinc hoc etiam l. restitui. De v. *coopert.* cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 103.

§. 7. *Possunt non b.*] Guelf. *non poss.* *non*

§. 8. *Cui*] Guelf. *cuius*; mox: *non est icio* *iaceo*. — *Facit*] V. *facit* accessit e Reg. Rot. Sciopp. et edd. vett.; deleverat cum Iunt. Ald. Steph.

iecit: idque ubi compositum est ex a li-
, a in i mutatur; sicuti fit in verbis in-
et incipio; atque ita vim consonantis
; et idcirco ea syllaba productius latius-
paulo pronuntiata priorem syllabam bre-
esse non patitur, sed reddit eam positi-
am; proptereaque et numerus in versu et
in pronuntiatu manet. Haec, quae di- 9
ns, eo etiam conducunt, ut, quod apud
ilium in sexto positum invenimus:

tripe me his, invicte, malis, aut tu mihi
terram

uice:

hab. Guelf. — *Idque*] Guelf. *id sine que*. Otho
 pro *mutatur* legendum esse putabat *mutat*;
 enim se videre ait, quid sit: *verbum mutatur*
 i. Falsam scil., si quid video, interpunctionem,
 incisum post *idque* erat, ob oculos habebat.
 dem sustuli. Sed latere tamen vitium videtur.
 edd. vett. et Guelf. hab.; *idque ubi* (Iant. ni-
 omp. est: *ex a* (Guelf. i) *litera in i mutatur*.
 : *idq.* (s. *id*) *ubi comp. est, a lit. in i mutatur*;
 a praepositione *ex*, quae *ex est* orta videtur. —
 u] *Sicut* dant edd. vett. — *Atque -- vim*] Otho:
 legend. est: *itaque prima i vim* etc. *Itaque*
 et *atque* facile permutari; *ita* autem videri
 m ex *la i. e. prima*. — *Positu*] I. e. positione.
 ichneid. l. l. 1, 2. p. 660. not. Rot. Linc. et
 ap. Gebhard. Antiqq. LL. 4, 4. exhib. *pro si-*
 e. prout sita erat et collocata. Guelf. *pro-*
 a. An *postposita*?

§. 9. *Quod*] Guelf. Reg. Rot. et Linc. non hab.
 ; Gron.: an igitur *invenimus* delendum? Con-
 Otho: Eleganter apud antiquos hoc pronomen
 raro omissum invenimus, ut quae sequantur ve-
 per *παρὲνθεσιν* inculcata sint. Ante *apud* vero
 e h. l. excidere potuit *quod*. — *Sexto positum*]
 365 sq. Guelf. *posit. in sexto*. — *Iniice*] Guelf.

- sic esse *iniice*, ut supra dixi, et scribendum et legendum sciamus; nisi quis tam indocilis est, ut in hoc quoque verbo *in* praepositione metri gratia protendat. Quaerimus igitur *obicibus*, o litera qua ratione intendatur, quid id vocabulum factum sit a verbo *obicio*, nequaquam simile sit, quod a verbo *motus*, o litera longa, dicitur. Equidem mihi Sulpicium Apollinarem, virum praestantissimum literarum scientia, *obicis* et *obicibus*, o litera correpta, dicere; in Virgilio quoque sic legere:

— — *Qua vi maria alta tumescit
Obicibus ruptis.*

- 12 Sed ita, ut diximus, i literam, quae in vocabulo quoque gemina esse debet, paulo
13 rius largiusque pronuntiabat. Congruens est, ut *subices* etiam, quod perinde
obices compositum est, u litera brevi
14 oporteat. Ennius in tragoedia, quae *Achilles* inscribitur, *subices* pro aëre alto ponit, coelo subiectus est, in his versibus:

mite et mox *inite*, voluit dare *inice*. — Et s. leg.] Hunc ordinem dederunt cum Guelf, edd. pro: *et leg. et scr.* — *Nisi*] Guelf. *ut* pro *nisi*, omisso *ut*. — *Gratia*] Reg. Rot. Linc. et Guelf. *tia* dederunt pro *causa*. Guelf. deinceps *proce*

§. 10. *Obicibus*] Edd. vett. *obiicibus* — *obi* et *obicibus* (sic!) — *Obiicibus ruptis*, et (Iun. *subiices* — *ut obiices*; et sic semper per dup. — *Factum sit*] Guelf. *sit factum*. Idem mox quod.

§. 11. *Virgilio*] Georg. 2, 480.

§. 12. *Ita*] Guelf. om. *ita*.

§. 14. *Brevi*] Guelf. *brevis*. —

*per ego deum sublimas subices humidas,
inde oritur imber, sonitu saevo et strepitu.*

osque omnis tamen legere audias, u litera
lucta. Id ipsum autem verbum M. Cato 15
alia praepositione dicit in oratione, quam
consulatu suo habuit: *Ita hos, inquit, fert
us ad priorem Pyrenaeum, quos proiicit
altum.* Et Pacuvius item in Chryse:

[ego] Sciopp. cum edd. vett. *ergo* pro *per ego*.
f. et *ego*. Dein *sublimas* pro *sublimes* (edd. an-
nt. *sublimis*) restitui, secutus Reg. Rot. Sciopp.
dd. Nonii sub v. *Subices*. Forma proba. In fine
s iidem libb. hab. *humidas* pro vulg. *humidus*.
est. p. 536, 2.; inde I. Gron. *humigans*; Fal-
humidans. Proximo v. exeunte scripsi *strepitu*
uelf. codd. Gron. Sciopp. et edd. vett.; *spiritu*
Carr. dedit Steph., e Festo fort.; Thys. Gron.,
piritus, nescio unde, ediderunt. cf. Both. Sce-
Poët. Lat. V. 5. p. 30. — *Omnis*] Edd. vett.
(Iunt. *omnes*) dederunt pro *homines*. V. ad

15. *Praepositione*] Guelf. *propos.* — *Quam* ..
it] Ms. Pembroc. hoc ordine vv. exhib.: *quam*
ms. hab. suo, quem ordinem antiquiorem et
nientiore cum Gellii methodo credit V. D. in
ll. Belgg. (supra 1. 4. l.), coll. 5, 14. 7, 3. 10,
in libris id suis scripserunt) 13, 28. 30. 20, 10.
forte vv. *de cons. suo* titulum orationis exhi-
nec discerpenda sunt, illum cod. Ms. ordinem
verim. — *Ita hos*] Falster. p. 237 sq. coni.:
a pro *ita hos*. Deinceps Guelf. *feruentus*, et
pro *quos*. — *In Chryse*] Sic Reg. Rot. et Sciopp.;
in chise. Guelf. *inchise*. Vulg. *Anchise*. Pacu-
Chrysaë saepe fit mentio, V. Both. (l. l. p. 112
quem in versu constituendo secutus sum, v. p.
Edd. vett. Steph. et Guelf. praebent: *id pr.*
omen operarum vitio excidisse videtur in edd.
nt. *Lingua* pro (Guelf.) *linguam* est in edd.
(Gryph. marg. *ligna*). Restituerat iam Long.

— — — *Id promontorium
Cuius lingua in altum proiicit.*

C A P U T XVIII.

De P. Africano superiore sumpta quaedam ex an-
bus, memoratu dignissima.

- 1 Scipio Africanus antiquior quanta virtute
gloria praestiterit, et quam fuerit altus animus
atque magnificus, et qua sui conscientia
nexus, plurimis rebus, quae dixit quae
2 fecit, declaratum est. Ex quibus sunt

et praeferebat Falster. in Nov. Kraus. Ita tamen
mox legatur *proiicitur*. Sed *proiicit* est i. q. p
citur. *Lingua* est caput promontorii, quod in a
tenditur. *Cuius* pronunciandum *μονοσυλλάβως*.
malebat: *Idae prom.* Heins. ad Virg. Aen. 10,
Ida prom. Cf. Crenii Animadverss. Philoll. et
P. 9. p. 154.

CAP. XVIII. P. Africano] Praenomen est e
rectione I. Gron., illud e Reg. *de passfr.* elic
Guelf. *de affric.*

§. 1. Et] Copulam *et*, vulgo omissam, re
ex edd. vett. et Steph. accedente Guelf. Hic
ceps fuerat animo altus. — Animi] Ita Reg. R
Ms. Thys. pro: animo. — Subnexus] Hoc pro
plice nixus est ex codd. Gron. Guelf. et edd.
restituit Gron. Idem est, quod confidens, et
Sequens plurimis pro pluribus est e Reg. et Rot. p
hab. Guelf., quod nostrum innuit. Tum quae -- qu
pro quas -- quasque, quod hab. edd. vett., dedit
cum Iunt. et Ald. Carr., firmavit Reg. cum
Linc. Guelf. et Sciopp. cf. Gron. Obs. 3, 2. d
et fecit est in Rot. et Sciopp.; Linc. et Iunt. d
rit -- fecit. Steph. cum edd. vett. et Guelf. d
rit -- fecerit.

o exempla eius fiduciae atque exsuperantiae
gentis. Cum M. Naevius tribunus plebei 3
usaret eum ad populum, diceretque, acce-
se a rege Antiocho pecuniam, ut conditio-
us gravioris et mollibus pax cum eo populi
mani nomine fieret; et quaedam item alia
mini daret indigna tali viro: tum Scipio
uca praefatus, quae dignitas vitae suae at-
e gloria postulabat: *Memoria*, inquit, *Qui-*
es, repeto, diem esse hodiernum, quo Han-
nalem Poenum imperio vestro inimicissi-
um magno proelio vici in terra Africa: pa-
nque et victoriam vobis peperit insperabi-
li; non igitur simus adversum deos in-
grati: sed censeo, relinquamus nebulonem

§. 2. *Atque*] Edd. vett. et Guelf. *ac*; habes rur-
(v. ad 2, 22, 20.) exemplum, ubi *ac* ante voca-
a positum legitur. V. Tursellin. de Partic. p. 16.
t. et supra 1, 13, 9. ad 16, 8, 16. Add. Zumpt.
amm. lat. p. 258 sq.

§. 3. *M. Naevius*] Cf. Valer. M. 3, 7, 2. Liv.
, 50. 56, 2. — *Accepisse -- Antiocho*] Steph. invi-
codd. et edd. vett. ediderat: *a rege A. accepisse.* —
mol.] Edd. vett. et Guelf. *et pro ac.* — *Crimini d.*]
es Gron. codd. et Guelf. *crimina*; unde Gron.
imina iaceret. Possis etiam: *crimina diceret.* Guelf.
item hab. ita. — *Tum Scipio*] Guelf. *cum Sc-*
lauca om.) praef.; *mox gloriae.* — *Repeto diem*
re] Guelf. *diem repeto esse.* — *Vestro]* *Vestro pro*
stro recepi e codd., auctore I. Gron., qui in his
git: uro. Guelf. *nro.* *Mox pro nobis cum Long.*
lidi vobis, secutus edd. vett. et Steph. Guelf. pepe-
uobis. — *In terra Africa]* Guelf. *in affrica terra.*
- Insperabilem] I. e. insperatam. Guelf. *inseparabil.*
inseparab.) Sed Reg. Rot. et vet. cod. Sciopp. *in-*
spectabilem; inde I. Gron. *inexpectabilem* eos velle
atabat, Sciopp. *spectab.* — *Ingrati]* Guelf. *irati in-*
irati. Deinceps *et cens. pro sed cens. scripsi cum*

hunc, eamus hinc protinus Iovi optimo ma
 4 ximo gratulatum. Id cum dixisset, avertit
 5 et ire ad Capitolium coepit. Tum contra
 universa, quae ad sententiam de Scipione fe
 rendam convenerat, relicto tribuno, Scipiones
 in Capitolium comitata, 'atque inde ad aede
 eius cum laetitia et gratulatione sollemni prae
 6 secuta est. Fertur etiam oratio, quae videtur
 habita eo die a Scipione, et, qui dicunt eam
 non veram, non eunt infitias, quin haec quae
 7 dem verba fuerint, quae dixi, Scipionis. Item
 aliud est factum eius praeclarum. Poetilius
 quidam, tribuni plebei, a Marco, ut aiunt

Long., auctoritate nisus codd. Guelf. Linc. et edd. vet.
 vet. inde a. Iunt. atque Steph. — *Eamus* -- *protinus*
nus] Vulg. (Guelf.) *eamus nunc pr.* Edd. vet. *eamusque*
nunc pr. Sciopp. *eamusque hinc.* Reg. Rot. *eamus hinc*;
hinc hab. etiam cod. Voss. Propter Gron. *ne igitur* —
ingrati, censeo rel. n. hunc, eamus hinc Iovi opt. gr.
 (De v. *gratulari* cf. ead. Obs. 2, 19.) I. Gron., codd. *secutus*;
non igitur ingrati, censeo; relinq. n. hunc, eamus hinc pr.
 etc.

§. 4. *Ad*] Recepi e Reg. pro *in*.

§. 5. *Ferendam*] Ita codd. Gron. Guelf. et edd. vet.
 vet. pro *dicendam*, quod senatorium esse verbum
 nostrum magis iudiciale annotavit Thys. — *In Capito*
litium] Vv. *in Cap.* ignorat Reg.; vix tamen esse
 esse possunt propter seq. *inde*.

§. 6. *Habita eo die*] Edd. vet. *eo die habita*

§. 7. *Item*] Vv. *item* — *Scipionis* om. Guelf. et
 pro comp. hab. *cum pati*. — *Poetilius* -- *desiderabant*
 Reg. et Rot. *Petilius* etc. pro vulg. *Petillius* s. *Poeti*
lius quidam tribunus -- *comparatus, immissus desi*
derabat. Duos *Petillios* commemorant Liv. 38, 6
 et Valer. M. 3, 7, 1. *Petilius Quinti* pro *quidam*
 Liv. suspicatus est Gron. Linc. hab. *petunt quidam*
tribuni -- *comparati* -- *immissi desiderabant.* —

me, inimico Scipionis, comparati in eum
 ne immissi desiderabant in senatu instan-
 me, ut pecuniae Antiochinae, praedaeque,
 e eo in bello capta erat, rationem redde-
 Fuerat enim L. Scipioni Asiatico, fratri 8
 , imperatori in ea provincia, legatus. Ibi 9
 io exsurgit; et, prolato e sinu togae libro,
 ones in eo scriptas esse dixit omnis pecu-
 e omnisque praedae. Illi tum, ut palam 10
 itaretur, et ad aerarium deferretur. Sed 11
 m id iam non faciam, inquit, nec me ipse
 ciam contumelia. Eumque librum statim 12
 am discidit suis manibus et concerpsit; aegre
 sus, quod, cui salus imperii ac reipublicae

tiachinae] Sciopp. et Guelf. *Antiochinae*, quod hab.
 um Reg. et Linc. pro vulg. *Antiochenae*. cf. 7, 19,
 Cic. ad Divers. 9, 8. — *Quae*] Pronom. *quae* de-
 in Reg.; hinc I. Gron. emendavit: *praedaeque*
in b. (*in eo b.* edd. vett. et Guelf., de quo vv.
 line nihil Gron. ex codd. annotavit.) *captae r.*
lderet. Tres literas verbi *erat* ex seq. vocab. or-
 esse putabat.

§. 8. *Asiatico*] Reg. et Rot. *Asiaco*. Linc. Guelf.
ia cum fratre. Dein Guelfi *imperatore*. Gron.
 abat Gellium scripsisse; *Asiageni*.

§. 10. *Illi tum*] Intelligunt: Petilii instabant.
 l. vett. *ille tum*, quia supra *Petilius*; Sciopp. et
 n Iunt. Ald. *illa tum*. Codd. Gron. Guelf. et Bad.
tum. Steph. *allatum*. Falster. in Nov. Kraus. *in-*
um. Quid si vero codd. scripturam retineas, et,
 iso post *praedae* posito, intelligas: Scipio dixit
tum (scil. a se esse librum in senatum), ut palam
 itaretur? Vide quam bene iam quadrent, quae
 untur; sed enim id iam non faciam!

§. 11. *Iam*] Guelf. om. *iam*; mox hab. *affi-*
n contumeliam.

§. 12. *Coram*] V. *coram*, omit. cum Iunt. Ald.
 sque Guelf. et Steph.; hab. Sciopp. Mox Guelf.

accepta fieri deberet, rationem pecuniae praedaticiae posceretur.

C A P U T XIX.

Quid M. Varro in *Logistorico* scripserit de moderando victu puerorum impubium.

1 Pueros impubes compertum est, si plurimo cibo nimioque somno uterentur, hebetiores fieri, ad veterni usque aut eluci tarditatem; corporaque eorum improcera fieri, mi-

conscerpit. — *Fieri*] Ita edd. ante Iunt. et Guelf. pro *ferri*, probante Gron.; *acceptum* enim *referre* potius dici, quam *acceptum ferre*. V. tamen Scheller. sub v. *accipio* p. 111. 112. — *Rationem -- posceretur*] Codd. Gron. *ratione*. Guelf. *ratio*. Vulg. *ab eo ratio pecuniae pr. posceretur*. Vv. *ab eo* ignorant codd. Gron. et Guelf.; nostrumque iam dedit Carr. *posci aliquam rem* dicitur, ut *doceri rem*. cf. Ruddimann. II. p. 176.; *rationes* pro *rationem* suspicatus est Gron. Iunt. *ratione*, quod recepit Ald. *praedaceae* hab. Guelf. Sciopp. et Iunt. v. 13, 24, 28.

CAP. XIX. *In Logistorico*] Guelf. edd. vett. ante Ald. h. l. et §. 2. *in longa historia*; in cap. tamen ipso Iunt. hab. *longistorico*. — *Impubium*] Guelf. *impuerum*.

§. 1. *Impubes*] Vulg. *impueres*; nostrum e Reg. dedit Gron. Deinceps Guelf. *apertum*. — *Ad -- tarditatem*] Ita Reg. apud Salm. ad Solin, p. 1280. Similiter Rot. *a due ternius que aut eluci tarditat*. Long. *tua* pro *aut* hab., operarum credo vitio. De *eluco* v. 16, 2. et Fest. sub h. v. Vulg. (Guelf.) *advertimusque hinc elici tard.*; edd. ante Iunt. *animadvertimusque hinc elici t.* Editt. recentt. ut Thys. *ad* omiserunt. cf. Pricaeus ad Appul. Apolog. p. 140.

que adolescere. Idem plerique alii medi-
um philosophorumque, et M. Varro in *Lo-*
torico scripsit, qui inscriptus est *Cato*,
de liberis educandis.

CAPUT XX.

Notati a censoribus; qui audientibus iis di-
ant ioca quaedam intempestiviter: ac de eius quo-
nota deliberatum, qui steterat forte apud eos
oscitabundus.

Inter censorum severitates tria haec ex- 1
pla in literis sunt casti[gati]ssimae discipli-

§. 2. *Idem*] Guelf. *quid est pro idem*. — *Qui*
riptus] Ita scripsi, permotus loco, qui est lib. 20,
in Log., *qui inscribitur*. Et sic h. l. video iam
ptum esse in fragment. Varr. V. l. ed. Bipont.
g. erat: *quae inscripta*; nempe quum in edd. vett.
e sunt, (et Guelf.) legeretur *in longa historia* re-
se habebat *quae* etc. Sed quum illa mutaren-
eorumque loco scriberetur *Logistor.*, male reli-
runt *quae* etc., quae remanserunt in edd. omni-
e, quae hactenus prodierunt. Atque fuerunt qui
elligerent: memoria, sectio, doctrina. V. Forcellin.
v. *Logistoric*. Conieceram: *in logistorica satira*.
iam his non opus. Vergier reddit: *dans son*
ueil de traits historiques intitulé etc. — *Cato*] E
nio pll. II. Thys. *Cato*, s. *Catus* (quod volebant
um Mercer. et Voss. in Originib.) legendum esse
sunt. *Cato* exhibet Sciopp. idque volebat Aus.
pma. *Cato* recepi pro *Capys*. Edd. vett. et Guelf.
pis. cf. 20, 11.

CAP. XX. *Quoque*] Accessit quoque e Reg. Ant-
idem exhibet: *acce* pro *ac*. An dare voluit at-
t? Guelf. *ac de eiusque nota*.

§. 1. *Censorum*] Hoc pro vulg. *censorias* recepi
emendatione Gron., illam scripturam e codd. Reg. et

2 nae. Unum est huiusmodi. Censor adige-
 3 bat de uxoribus sollemne iusiurandum. Verba
 erant ita concepta: UT. TU. EX. ANIMI TUI.
 SENTENTIA. UXOREM. HABES? Qui iurabat,
 4 larius fuit. Is locum esse sibi ioci dicundi ra-
 tus, cum ita, uti mos erat, censor dixisset:
 UT. TU. EX. ANIMI. TUI. SENTENTIA.

Rot., qui hab. *intercessorum*, elicentis. Guelf. *inter censores severitatis*. Mox Reg. si sequi volumus, leg. *castissimae*.

§. 2. *Huiusmodi*] Ita Reg. et edd. vett. atque Guelf. pro *huiusmodi*. — *Adigebat*] Vulg. *agebat*. Guelf. *arebat*. Codd. Gron. et Sciopp. *acebat*; unde iam Sciopp. *adigebat*, quod probarunt Ursin. et Ciaccon. ad Caesar. b. C. 1. ac recepit Gron. Cf. 7, 18. 16, 4. — *Uxoribus*] Ita codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro *de uxore*.

§. 3. *Erant ita*] Hunc vv. ordinem dederunt Guelf. Rot. Iunt. Ald. et Vasc. pro vulg. *ita erant*. Edd. ante Iunt.: *verba haec erant ita c.* Et tu. Linc. et Reg. om. *ita*; probante I. Gron. Sed videtur excidisse culpa librarii, qui, quum ante *erant* positum esset, post *erant* collocare illud volens, obliuiscabatur. — *EX*] Verba huiusmodi in iureiurando exigendo praemittebantur; quae significabant: iura bona fide ad id quod rogabo. v. Thys. — *Qui*] Guelf. *que* (quae). — *Canicola*] Guelf. *canicula criminis ridic.* Pro *canic.* Lips. Elect. 2, 3. e coniectura dedit *canalicola*. Fest. sub v. *Canalicolae*. Restitui vulgat.; Long. interpretatur: ut parva canis alterum mordens. — *Nimis*] Lamb. in marg. cod. sui adscripserat: *mimus l.* (legendum.)

§. 4. *Dicundi*] Ita scripsit Gron., codd. vestigia secutus, pro *dicendi*. Linc. et Guelf. hab. *dici*. Reg. *dicant*. Rot. *sibi oci dicunt*. — *UT*] Guelf. edd. vett. (etiam Iunt. h. l. atque Ald.) *et tu*, ut supra; nostrum hab. codd. Gron., cuius v. Obs. 4, 14. *et sive ut omisit Carr.* (Steph.).

UXOREM HABES? *Habeo equidem*, inquit, 5
uxorem, sed non hercle ex animi mei sen-
tentia. Tum censor eum, quod intempestive 6
lascivisset, in aerarios retulit; causamque hanc
ioci scurrilis apud se dicti subscripsit. Altera 7
severitas eiusdem sectae disciplinaeque est.
Deliberatum est de nota eius, qui ad censores 8
ab amico advocatus est, et, in iure stans, clare
nimis ac sonore oscitavit: atque inibi, ut ple-
cteretur, fuit; tanquam illud indicium esset
vagi animi et alucinantis, et fluxae atque
apertae securitatis. Sed cum ille deiurasset, 9
invitissimum sese ac repugnantem oscitatione
victum, tenerique eo vitio, quod *oscèdo* ap-
pellatur, tum notae iam destinatae exemptus
est. P. Scipio Africanus, Pauli F., utramque 10
historiam posuit in oratione, quam dixit in
censura, cum ad maiorum mores populum

§. 5. *Habeo*] Guelf. *habes*. — *Hercle*] Hanc le-
ctionem dederunt Reg. et Rot. Vulg. inde a Steph.
hercle mittebatur, quod tamen etiam hab. edd. vett.
et mox *tui* (Guelf.) pro *mei* legebatur, quod corri-
gebat iam Lips. VV. LL. 1, 1. Ed. Bip. *mea* pro
mei hab.

§. 8. *Inibi*] I. e. parum abfuit, quin plectere-
tur. Vulg. *inibi prope*; quam vocem ignorant codd.
Gron. et Guelf. — *Esset* etc.] Vulg. *ind. vagi ani-*
mi foret. Nostrum est e codd. Reg. et Rot. Et *es-*
set et *foret* om. Guelf. Sequens *aluc.* pro *alluc.* s.
hall. ex iisdem codd. Gron. est, itaque scripsi 2, 3,
3. cf. 16, 11, 3. V. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p.
408.

§. 9. *Deiurasset*] Sic Reg. Rot. Linc. et Guelf.
pro *deierasset*. v. 1, 3, 20. Deinceps *inimicissim.*
Guelf. pro *invit*.

§. 10. *P. Scipio*] De quo v. Maii praefat. ad
Cic. de Rep. p. XLIV. ed. Tubing. — *Mores*] Guelf.

- 11 hortaretur. Item aliud refert Sabinus Mas-
 rius in septimo *Memoriali* severe. factu-
 . *Censores*, inquit, *P. Scipio Nasica* et *M. Popillius*
 cum equitum censum agerent, equum
 nimis strigosum et male habitum, sed et
 tem eius uberrimum et habitissimum vi-
 runt. Et cur, inquant, ita est, ut tu
 quam equus, curatior? Quoniam, inquit,
 me curo, equum Statius nihili servos.
 sum est parum reverens esse responsum,
 12 latusque in aerarios, ut mos est. *St*
 autem servile nomen fuit. Plerique apud
 13 teres servi eo nomine fuerunt. *Caecilius*
 que [ille] comoediarum poeta inclitus sa-
 fuit: et propterea nomen habuit *Statius*.
 : postea versum est quasi in cognomentum,
 pellatusque [est] *Caecilius Statius*.

om. mores. — *Hortaretur*] Restituit hoc Gron-
 codd. (Guelf.) et edd. vett. pro Carr. (Steph.)
hortaretur. cf. 1, 6, 1.

§. 11. *Massurius*] *Masurius* cum Reg. I. C.
 v. ad 5, 6, 13. Deinceps Reg.: *memorum mem-*
li; Rot.: *memor memoriali*; Linc. et Guelf. *mem-*
memoriali. Edd. vett. *memorali* s. *memorabili*.
 Thys. *memoralium*. Nonius sub v. *Strigosus*.
 locum ex lib. 17. laudavit. Pro *severe* Guelf. s.
 — *Popillius*] Edd. vett. (etiam Non.) *Pompili-*
 (tant. *Pumpilius*.) Guelf. *pnpilius*. — *Nihili* s.
 Reg. Rot. et Sciopp. *nihil servos*, unde nostrum
 fecit Gron., ut *servos* pro *servus* positum
 .Vulg. *Statius meus servus*. 17, 6.: *servus nihil*
Rever. esse resp.] Guelf. *esse rever. resp.*

§. 13. *Ille*] Pronom. omitt. Reg. — *Est*] V.
 exstat in edd. ante Iunt.

A. GELLII
 OCTIUM ATTICARUM
 COMMENTARIUS.

LIBER QUINTUS.

CAPUT I.

Mod Musonius philosophus reprehendit impro-
 que, laudari philosophum disserentem a vocife-
 rantibus et in laudando gestientibus.

Musonium philosophum solitum dicere acce- 1
 us: Cum philosophus, inquit, hortatur, mo-
 suadet, obiurgat, aliudve quid disci-
 arum disserit; tum, qui audiunt, si sum-
 et soluto pectore obvias vulgatasque lau-

B. V. CAP. I. §. 1. *Dicere*] V. *dicere* omit.
 f. Reg. Rot. et Linc. Hinc Gron. pro *solitum*
 icatus est: *locutum*. — *Aliudve quid disc.*] Guelf.
ne disc.; (*aliudve disc.*? sine *quid*) mox: *qui*
vit se de sum. -- *laud. efficiunt.* — *Summo*].
 f. edd. vett. et Steph. *de summo*, quod Thys.
 pretatur: ex intimo pecto e. Contral. Gron.:
 efficiaria parte pectoris, atque ita prorsus contra-

des effutiant, si clamitant etiam, [si gestiunt
si vocum eius festivitatis, si modulis verborum,
si quibusdam quasi frequentamentis orationis
moventur, exagitantur, et gestiunt, tu scias,
et qui dicit et qui audiunt frustra esse, neque
illi philosophum loqui, sed tibicinem canere. 2
Animus, inquit, audientis philosophum, si,
quae dicuntur, utilia ac salubria ei, quod dixit 1, 15.: de pectore imo ac de
de. — Si gestiunt] Codd. Gron. Guelf. et edd. v.
interferunt vv. si gestiunt; ista deleuit Steph.,
sq. intrusa. Fort. rectius mox vv. et gest. tollitur;
quo tamen modo orationis rotunditas tollitur.
Gron. suspicabatur pro gestiunt alterutro loco fu
exsiliunt. I. Gron. in Addend. p. 899.: Sane
fretamenta in Mssis optimis agnita (v. mox) videtur
quoque subiicere: si clamitant etiam, si audiunt,
si vocum etc. — Frequentamentis] Rot. et
fretamentis; unde Salm. irritamentis. v. annot. p.
ced. Guelf. freq. orationibus. — Audiunt] V.
(Ald.) audit; alii (ut Steph. cum Iunt. et Guelf.)
audivit; Reg. et Rot. cum edd. vett. audiunt. De
enim unus, audiunt multi. Gron. Ceterum edd. v.
te Iunt. om. vv. et qui dicit. — Illi] Pro illic
derunt Reg. et Rot. Comparat Gron. Plaut. Amphitr.
prol.: Quae illi ad legionem facta sunt; Captiv. 2, 2.:
Me saturum servire apud te sumptibus vestitu tuo
Potius, quam illi, ubi minime honestum est, mendicantem
vivere. Add. Terent. Ad. 2, 36. Phorm. 1, 2, 41. Scheller. sub v. illi.

§. 2. Animus] Vulg. (Guelf.) animus is; per
nom. nesciunt codd. Gron. et Sciopp.; Gryphus
in marg. amicus enim. — Si] Hac vocula carent
codd. Gron. Guelf. et edd. vett.; inserta est
Carr. Lips. Elect. 2, 3. omisso si, coni. quae dicuntur
do utilia. Gron. philosophum dicentem, quae utilia
etc. Vulgat. retinuit Long.: Animus is, inq., a. p.
q. d., ut. ac s. s., quaeque et er. etc. Quaeque
er. est in edd. ante Iunt.; Guelf. util. et sal. —

t, et errorum atque vitiorum medicinas
 ant, laxamentum atque otium prolixè pro-
 que laudandi non habet. Quisquis ille est, 3
 audit, nisi ille est plane deperditus, inter
 m philosophi orationem et perhorrescat
 esse est, et pudeat tacitus et poeniteat et
 deat et admiretur; varios adeo vultus dis- 4
 lesque sensus gerat; perinde ut eum con-
 ntiamque eius affecerit utrarumque animi
 ium aut sincerarum aut aegrarum philo-
 u pertractatio. Praeterea dicebat, magnam 5
 lem non abesse ab admiratione: admiratio-
 autem, quae maxima est, non verba pa-
 , sed silentium. Idcirco, inquit, poetarum 6
 entissimus auditores illos Ulyxi, labores
 illustrissime narrantis, ubi loquendi finis
 is, non exultare nec strepere nec vocife-
 facit, sed consiluisse universos dicit, qua-
 tonitos et obstupidos delenimentis atri-
 riginis usque vocis permanentibus:

useque] Sic Guelf. Reg. et Rot. pro vulg. *pro-*
leque, quod hab. Palat. ap. Gebhard. (Antiqq.
 2, 11.) qui praefererat; Musonium enim impro-
 laudes, quas auditores de summo et soluto pe-
 obvias vulgatasque effutiunt.

§. 3. *Est]* V. *est* om. edd. ante Iunt. — *Pud.*
] Cum caetera sint personalia, etiam haec esse
 ntur. V. Voss. de Anal. 3, 42. *Thys.* V. 1, 2, 6:
tacit. Guelf. *tactus*.

§. 5. *Verba parere]* Guelf. *verba par.* *dedit*
par. verba.

§. 6. *Poëtarum]* Hom. Odyss. 13. init. — *Ob-*
idos] Carr. (Steph.), invitis libb. Gron. et edd.
 , *obstipidos*, quod hab. Guelf. et Ms. *Thys.*
 egk. Praemess. Epist. 6. in cod. reperit *bstitos*;
 conl. *obstitos*, i. e. violatos et attactos de coe-
 Copulam et, quae praecedit, om. Steph. Se-

Ὡς ἔφατ' οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ
 Κληθμῶ δ' ἔσχοντο κατὰ μέγαρα σκυόεστα.

CAPUT II.

Super equo Alexandri regis, qui *Bucephalus*
 appellatus est.

1 Equus Alexandri regis et capite et no
 2 ne *Bucephalus* fuit. Emtum Chares scri
 talentis tredecim, et regi Philippo donatu
 aeris nostri summa est sestertia trecenta

quens *delen.* pro *delinim.* dedit I. Gron. e t
 codd.; hab. etiam Steph. V. 15, 2, 7. — *Perma*
tibus] Ita cum edd. vet. Steph. et Gron. Al.
 Thys.) etiam Guelf. *permanentibus*. Ceterum
 addit: ὥς φα. Guelf. addit suum G. Et Sci
 vet. cod.

ὥς φαδοι δ' ἄρα πάντες ἀκὸν ἐγένοντο σιωπῇ
 Κληθμῶ δ' ἔσχοντο κατὰ μέγαρα σταιύεστα.

Versus Homericos restituendos et attexendos esse
 potaverunt Gronovii. Sicuti enim h. l., ita a
 quoque Reg. primas tantum literas ponit, ubi pl
 vv. Graeca scribenda erant. V. supra 4, 11. Re
 tui cum Long. versus duos.

Cap. II. *Bucephalus*] Sic Reg. et edd. vet.
 l. et mox, ubi etiam ita scribunt Rot. Sciopp. (p
 ter Vascor) atque alii scriptores, pro (Steph.) *Bu*
phalus. cf. Plutarch. Alex. vit. c. 6. Curt. 6, 5.
 et p. 11, et Arrian. 5, 19. Plin. H. N. 8, 64.
 109. Bip. multosque alios. v. Long. Guelf. *bucefa*
 utroque l.

§. 2. *Chares*] Vulg. (Guelf.) *Cares*. Reg. *IK*
res. Nostrum hab. Sciopp. V. Ste. Croix, *Ex*
men des hist. d' Alexandr. p. 39 sq. ed. II. et 21
 not. 1. — *Sestertia -- duodecim*] Ita Guelf. Reg.
 Rot. expressis literis pro; *HS. CCCXII.*

m. Super hoc equo dignum memoria vi- 3
 , quod, ubi ornatus erat armatusque ad
 lium, haud unquam inscendi sese ab alio
 a rege passus sit. Id etiam de isto equo 4
 oratum est: quod, cum in eo insidens
 ander, bello Indico, et facinora faciens
 a, in hostium cuneum non satis sibi pro-
 as immisisset, coniectis undique in Alexan-
 r telis, vulneribus altis in cervice atque
 tere equus perfossus est: moribundus ta-
 ac prope iam exsanguis e mediis hosti-
 regem vivacissimo cursu retulit: atque,
 eum extra tela extulerat, illicō concidit
 homini iam superstitis securus, quasi cum
 is humani solatio animam exspiravit. Tum 5
 Alexander, parta eius belli victoria, oppi-
 in iisdem locis condidit, idque ob equi
 res *Bucephalon* appellavit.

. 3. *Inscendi sese ab a.*] Guelf. *ascendi se ab*
Ar.] Reg. *ab.* V. Ruddimann. II. p. 337. not. 33.

. 4. *In eo etc.*] Guelf. *insid. in eo Al. bellico*
a. — Et] Gryph. in marg. pro *et hab. se. —*
ctis] Edd. vett. et Guelf. *coniectisque. — Altis*
. alte. Codd. Gron. et Guelf. cum edd. vett.
— Tamen] Gebhard. Antiqq. LL. 2, 11. cum
pro tamen leg. tum, quod firmat etiam Guelf.
mini] *Domini et mox a animam restitutum est e*
 Gron. Palat. Gebhard. l. l. Sciopp. edd. vett. ante
 Gryph. 1539.; *deinde dederat cum lunt.* Ald.
 s. et Gryph. (1542. 1591.) accedente Guelf.;
am deleverat Steph. cf. 3, 15, 1.

. 5. *Idque*] Pro vulg. (Guelf.) *atque recepi*
 Long. e codd. Gron., unde (et ex edd. vett.)
 iam *Bucephalon.* Salm. ad Solin. p. 893. autem
phalen malebat. *Bucephalia* Sciopp. laudato
 Graeci Βουκεφάλεια.

CAPUT III.

Quae causa, quodque initium fuisse dicatur Protagorae ad philosophiae literas adeundi.

- 1 Protagoram, virum in studiis doctrinae egregium, cuius nomen Plato libro suo inclito inscripsit, adolescentem aiunt, vi quaerendi gratia, in mercedem missum, cturasque onerum corpore suo factitatum.
- 2 Quod genus Graeci ἀχθοφόρος vocant; Latini
- 3 baiulos appellamus. Is de proximo Abderam oppidum, cuius popularis fuit, cunctas ligni plurimos funiculo brevi circum
- 4 portabat. Tum forte Democritus, civis eiusdem civis, homo ante alios virtutis philosophiae gratia venerandus, cum egeretur extra urbem, videt eum, cum illo

CAP. III. §. 1. *Protagoram*] Cf. Diogen. 53. 10, 8. Plutarch. Suid. sub v. Πρωταγ. Athen. 13. — *Suo illi*] Ita codd. et edd. vet. pro illi. — *Inscripsit*] Guelf. Reg. et Rot. scripsit. — *cedem*] Id est ut mercenariam operam locaret. vet. et Guelf. mercede.

§. 2. ἀχθοφόρος] Hoc v. Graecum deduxit Reg. et Sciopp. pro βαστάζοντας, quod excogitavit ab aliquo dicit Gron., in cuius exemplari Graecus vox defuerit.

§. 3. *Abderam oppidum*] *Abdera* in oppidum posuit Gron. Tres codd. Gron. et Guelf. atque Ald. sine praepositione *Abderam oppidum*. cunctae τὰ Ἀβδηρα. At Latini etiam, *Abdera*, *Abderae*. Edd. vet. et Steph. hab. in *Abderam oppidum*. *Fun. brevi*] Guelf. *brevi fun.*

§. 4. *Civitatis eiusd.*] Guelf. *eiusd. civitatis*. *Eum*] Edd. ante lunt. illum. —

oneris tam impedito ac tam incohibili
 le atque expedite incedentem: et prope
 dit; et iuncturam posituramque ligni scite
 teque factam considerat, petitque, ut pau-
 lum acquiescat. Quod ubi Protagoras, uti 5
 petitum, fecit; atque itidem Democritus
 tum illum et quasi orbem caudicum, brevif
 culo comprehensum, ratione quadam quasi
 metrica librari containerique animadvertit;
 rogavitque, quis id lignum ita compo-
 set: et cum ille a se compositum dixisset,
 deravit, uti solveret, ac denuo in modum
 dem collocaret. At postquam ille solvit 6
 similiter composuit: tum Democritus, ani-
 miam sollertiamque hominis non docti de-
 atus: *Mi adolescens,* inquit, *cum ingeni-*

hibili] Edd. inde a Iunt. *incoibili*; nostram ser-
 edd. ante Iunt. codd. Gron. et Guelf. cf. Schneid.
 nm. lat. 1, 1. p. 190. — *Iuncturam*] Carr. de-
 vincturam; nostrum codd. Gron. et edd. vett.
 u. uecturam. I. Gron.: non hic agitur de vin-
 do sarmenta fruticibus salicum, aut ramulis fru-
 tarum arborum alligandis vimine, sed de lignis
 s commode iungendis, ut portentur instar fascis,
 e suavissime describit acervum et orbem. — *Pau-*
 m] Hoc est in Reg. pro paulum.

§. 5. *Uti*] Guelf. *ut*. — *Comprehensum*] Edd.
 Iunt. *compressum*. Legend. fort. *compreusum*.
 id 4, 10, 8. — *Interrogavitque*] Copulam addi-
 auctore I. Gron., e Reg.; et ita laudavit Pricaeus
 Appul. p. 178. Deleta illa videtur ab iis, qui
 attendebant, supra *atque itidem* intelligendum
 : statim itidem. v. 11, 29. — *Uti--denuo*] Guelf.
 sterneret, et den.; haud inepte. Ovid. Metam.
 742.: *virgas sternit*. Mox tamen sequitur: post-
 m ille solvit.

§. 6. *Ac*] Edd. ante Iunt. *et*. — *Animi*] Guelf.
 : pro *animi*. —

um *benefaciendi* habeas, sunt *maiora melioraque*, quae facere mecum possis: abduxitque eum statim, secumque habuit, et summa ministravit, et philosophias docuit, et eum fecit, quantus postea fuit. Is tamen Pythagoras insincerus quidem philosophus, acerrimus sophistarum fuit; pecuniam quingentem cum a discipulis acciperet annuo pollicebatur se id docere, quamam verborum industria causa infirmior fieret fortior. Quam rem Graece ita dicebat: τὸν ἥττω λόγον καὶ ποιεῖν.

CAPUT IV.

De verbo *duo et vicesimo*, quod vulgo incognitum est, a viris doctis multifariam in libris scriptum est.

1 Apud Sigillaria forte in libraria ego Julius Paulus poeta, vir memoria nostra

Benefaciendi] Solerter aliquid agendi. *Thys.* — *maiora melioraque*] Guelf. *meliora maioraque*.

§. 7. *Insincerus*] Ad sophismata animum agit, relicto sincero et ingenuo philosophandi modo. *Thys.* V. quidem om. Guelf.; et abesse possit. Tursellin. de Partic. p. 726. 3. — *Acciperet* Guelf. *acciperet animam pollic.* etc. — *Fieret fortior*] Edd. ante Iunt. *fortior fieret*.

CAP. IV. *Duo et vicesimo*] Ed. Rom. in incapp. *duovic.*; reliquae edd. ante Iunt. ibidem *duodevic.* Guelf. *duo de vic.* — *Inc. est*] Verb. substantivum exstat in Reg. Guelf. et edd. vett. atque Steph. Gellius simili modo illud geminat c. 6. init. Resistit Gron. Mihi tamen h. l. suspectum est. Fort. et le

§. 1. *Julius Paul.*] Pro *Iul.* edd. ante Iunt. ha

simus, consideramus: atque ibi expositi
 nt Fabii annales, bonae atque sinceræ ve-
 tatis libri, quos venditor sine mendis esse
 ostendebat. Grammaticus autem quispiam 2
 nobilioribus, ab emptore ad spectandos li-
 bros adhibitus, repperisse unum in libro men-
 tem dicebat, sed contra librarius, in quodvis
 nus vocabat, si in una uspiam litera deli-
 tum esset. Ostendebat grammaticus ita scri- 3
 tum in libro quarto: *Quapropter tum pri-
 mum ex plebe alter consul factus est, duo
 vicesimo anno, postquam Romam Galli
 erunt. Non, inquit, duo et vicesimo, sed 4
 duodevicesimo scribi oportuit. Quid enim est 5*

Paul. — Poëta] Vocem *poëta* retinent codd. et edd.
 cf. 16, 10. 19, 7. Delevit Steph. nec hab.
alf. — Consideramus] Pro *consed.* recepit e Guelf.
 p. et Rot. cf. Plin. Epist. 6, 20, 14. ed. Cort. —
annales] Aut tollendum comma post *annales*, aut
 primum addendum post *vetustatis*, ut existant *anna-
 libri*, ut 1, 25, 6., nisi cum cod. Guelf. malis
 ae eiicere, ut expositi fuerint Fabii annales alii-
 libri vetusti.

§. 2. *Librarius]* Qui quidem ipse fortasse scri-
 psit, ut de fide exemplaris sui certus esset; sive
 sua fide gloriosus esse potuit. v. I. Gron. — *Si --
 iam]* Ita codd. et edd. vett.; Guelf. *sed in u. uspi-*
am. ni in una nuspiam; sed *nuspiam* vix alicubi
 occurrit apud bonos scriptores; aut igitur faciendum
 esse *nusquam*, aut *ni in nulla uspiam*, putabat
 n.

§. 3. *Ita scriptum]* Guelf. *inscr.* pro *ita scr.*
Tum] Guelf. *cum.* — *Duo et vicesimo]* Apud No-
 num sub v. *duo devic.* legitur: *duodevic.*, quod cor-
 ruptum esse vidit Periz. l. mox l.

§. 4. *Duo et vicesimo etc.]* Guelf. *duo et vices.*
duo et vicesimo, scr. op.

duo et vicesimo? [Alio quoque loco] hic inscripsit: *Mortuus est anno duo et vicesimo.*
Rex fuit annos viginti et unum.

CAPUT V.

Cuiusmodi ioco incavillatus sit Antiochum rex
 Poenus Hannibal.

1 In libris veterum memoriarum scriptum est, Hannibalem Carthaginiensem apud regem

§. 5. *Alio quoque loco*] Vv. *alio q. loco* desunt in codd. Gron. Verba omnia *alio -- vicesimo* codd. Guelf. Praeterea hoc ipsum exemplum ex *Varr. Humanarum Rerum lib. 16.* excerptis Nonius, cuius codd. legitur *anno duodecimo*, al. *duovic.* Accedit quod non satis decorum foret, post tam aetate et ex professo relatum adeo insulsam et aetatem istius mutationem nihil tamen aliud subieci nisi: *alio quoque loco ita* Fabium scripsisse. Fecerunt (ut Perizon. Animadvv. histt. c. 10. p. 450. Amstel. Add. p. 468.) qui legerent: *ut alio quoque loco*; quod non satisfacit. Hinc intpp. hunc locum mancum esse iure meritoque suspicati sunt, et Gron.: non ambigo, inquit, plura excidisse occasione repetitae vocis *vicesimo* ante voculam *hic*. Popm. ad Varr. fragm. p. 300. ed. Bip. V. 2. — *annos -- unum*] Guelf. *annos XXI.* Non. tantum habuit *XXI.* Edd. vett. *anno XXI.* Ald. *anno vigesimo primo.* Iunt. *annos vigesimoprimo.*

CAP. V. *Cuiusmodi*] Nescio unde I. Gron. habet: *cuiuscemodi*, nisi ex ed. a. 1651., cum in edd. vett. Steph. atque Guelf. sit *cuiusmodi*, quod restituit Deinceps Guelf. *in loco.* Tum e Reg. Guelf. et Iunt. dedit *incavill.* pro *cavill.* Fest. certe hab. *incavillatio*, i. e. per despectum irrisio. Nonnulli hab. *cavillatio sit in Ant.* (mox legitur: *apud regem*). Praepositionem omisit cum edd. vett. Steph. Narrationem dedit etiam Macrob. Sat. 2, 2.

tiocum facetissime cavillatum esse. Ea ca- 2
 latio huiusmodi fuit. Ostendebat ei An-
 chus in campo copias ingentis, quas bellum
 pulo Romano factururus comparaverat: con-
 vertebatque exercitum insignibus argenteis et
 reis florentem. Inducebat etiam currus cum 3
 cibis; et elephantos cum turribus, equita-
 mque frenis, ephippiis, monilibus, phaleris
 aefulgentem. Atque ibi rex, contemplatione 4
 ati ac tam ornati exercitus gloriabundus,
 omnibalem aspicit: et: Putasne, inquit, con-
 tri posse, ac satis esse credis Romanis haec
 omnia? Tum Poenus, eludens ignaviam im- 5
 lliamque militum eius pretiose armatorum:
 tis plane, inquit, satis esse credo Romanis
 nec omnia; etiamsi avarissimi sunt. Nihil 6
 prorsum neque tam lepide neque tam acerbè
 dici potest. Rex de numero exercitus sui ac 7

§. 2. *Ei*] Pronom. om. Macr. Idem postea dat:
enis et eph., monil. ac phal. Tum pro *aspicit*
 id. Macr. *inspicit* exhibet. — *Ingentis*] Guelf. om.
gent.; mox hab. *facturas.* — *Convertebatque*] An-
 conspectum suum procedere faciens; modo ad scu-
 um modo ad hastam, ut ab omni parte praeberet
 spectandum. v. I. Gron.

§. 4. *Credis*] Rot. *credo.* Pæg. *credam;* quod
 ret: iubesne me confidere, auctorne es, ut cre-
 am? Gron. Macr. et Sarisber. l. mox l. tantum
 ab.: *Putasne, inq., satis esse R. haec omnia. Tunc.*

§. 5. *Satis*] Guelf. om. *satis* et *inquit;* mox
 ab. *omnia etiam etiam si.* Macr. et Sarisb. (De Nu-
 is Cur. 6, 19.) om. prius *satis* (quod hinc suspe-
 tum) et mox *omnia.* Deinde *sint* pro *sunt* hab.
 Sarisb.

§. 6. *Prorsum*] Ita Guelf. et edd. vett. pro
 prorsus. V. ad Praef. Gell. 9.

de aequiparatione aestimanda quaesierat: respondit Hannibal de praeda.

CAPUT VI.

De coronis militaribus, quae sit earum triumphalis, quae obsidionalis, quae civica, quae muralis, quae castrensis, quae navalis, quae ovalis, quae oleaginea.

1.2 Militares coronae multifariae sunt. Quorum quae nobilissimae sunt, has ferme accepimus: triumphalem, obsidionalem, civi-
3 cam, muralem, castrensem, navalem. Et
4 ea quoque corona, quae ovalis dicitur. Et
item postrema oleaginea, qua uti solent, qui
in proelio non fuerunt, sed triumphum per-
5 curant. Triumphales coronae sunt aureae,
quae imperatoribus ob honorem triumphi muni-
6 tuntur. Id vulgo dicitur aurum coronarium.
7 Hae antiquitus e lauru erant; post fieri e
8 auro coepit. Obsidionalis est, quam ii, qui
liberati sunt obsidione, dant ei duci, qui liber-

§. 7. *Aequiparatione aestimanda*] Guelf. Macrob. et Sarisb. ordine inverso: de aest. aequip. Edd. ante Iunt. de aequiparanda (aequiperanda) aestimatione. Deinceps Guelf. quaesiverat.

CAP. VI. *Militaribus*] Guelf. militandi. — *Oleaginea*] Edd. vett. ante Ald. oleagina, quod etiam probum.

§. 1. *Multifariae*] Sciopp. vet. cod. multae variae. An: multae et variae? De re cf. 2, 11, 2. Plin. H. N. 22, 3.

§. 7. *E lauru*] Rot. laurea; Gron.: laureae. cf. Ruddimann. I. p. 167. not. 1.

avit. Ea corona graminea est: observari- 9
 solitum, ut fieret e gramine, quod in ea
 g[e]n[er]atum esset, intra quem clausi
 erant, qui obsidebantur. Hanc coronam gra- 10
 minam senatus populusque Romanus Q. Fabio
 primo dedit bello Poenorum secundo, quod
 eam Romanam obsidione hostium liberasset:
 haec corona appellatur, quam civis civi, a 11
 servatus est in proelio, testem vitae salu-
 tae perceptae dat. Ea fit e fronde quercea, 12
 nam cibus victusque antiquissimis quer-
 cu capi solitus fuit: fit etiam ex ilice; quod

§. 9. *E]* Guelf. om. *e*, et mox *eo*. — *Genera-*
l] Reg. et Rot. *gnatum*. V. 7, 11, 7. ubi in Guelf.
erat. pro *gnat*. Vides errorem facilem. cf. Schneid.
 nm. lat. 1, 2. p. 486.

§. 10. *Romanam]* Pro *Roma* restitui e Guelf.
 lunt. et Steph., quamquam Reg. et edd. vett.
 praebent, ex compendio scribendi. Videtur Gell.
 saepe scripsisse, si quidem recte ita edendum cu-
 supr. 3, 2, 11. fin. 4, 3, 1. Infr. c. 14, 4. Eo-
 etiam modo Liv. 7, 1. extr. Ovid. Met. 14,
 15, 736. alii.

§. 11. *Testem vitae]* Guelf. *te sancte vite*. An:
m servatae vitae?

§. 12. *Quercea]* Sic scriptum hab. Guelf. quat-
 codd. Gron. et Sciopp. V. Oudendorp. ad Suet.
 g. c. 19. Post pro vulgato *quernus* (Ald. *quer-*
) scripsi *querneus*; Guelf. Reg. cum edd. vett.
quercus; vocem omit. Rot. *fuit* pro *sit* dedit
 Rot. et Sciopp., quatinvis maluerim: *fuerit*;
 a enim §. 9. *quod -- esset*. Pro vulg. (Guelf.)
quissimus Linc. hab. *antiquitissimis*; Rot. *anti-*
; ego, auctore F. Gron., cum Long. *antiquissimis*
i. Postremo Rot. *solitus fuit* (vulg. *sit*.) *capi*.
; secutus Gron. suspicabatur: *unde cibus v.que*
quis sol. fuit c.; aut: *quoniam c. v.que antiquis*
ercu carpi s. fuit. *E. quercu* probavit etiam I.

genus superiori proximum est; sicuti scriptum est in quadam comoedia Caecilii:

*Advehuntur, inquit, cum ilignea corona
et chlamyde.*

Di vestram fidem!

13. Massurius autem Sabinus in undecimo librum memorialium civicam coronam tum dicit solitam dicit, cum is, qui civem servaverit eodem tempore etiam hostem occiderat, neque locum in ea pugna reliquerat: aliter ius civitatis coronae negat concessum. Tiberium tamen Caesarem consultum, an civicam coronam capere posset, qui civem in proelio servasset, et hostis ibidem duos interfecisset, sed locum, in quo pugnabat, non retinuisset, etque loco hostes potiti essent, rescripsisse dicitur eum quoque civica dignum videri; quod pareret, tam iniquo loco civem ab eo servatum.

Gron. Sequens fit recepti ex edd. vett., unde et Guelf. mox. est *sicuti* pro *sicut*. — *Di vestram* Guelf. om. *Di* et hab. *nostram*; hoc hab. etiam Gron.

§. 13. *Massurius*] Reg. et Linc. *Masurius*, qui recepit I. Gron. (cf. 4, 20, 11.) sibi in scriptura ius nominis non constans. *Masurius* tamen legitur etiam interdum in edd. vett. (ut h. l. Bonon. infr. 11, 18, 11.) apud Persium (*Masuri rubrica*) ap. Athenaeum (*Μασούριος*). Deinceps memorialium hab. edd. vett. et Guelf.; *memorabilium* Gryph. Ascens. et Basil. 1519. cum Ald. — *Solitam*] Edd. recentt. cum Steph. et Guelf. (qui pro *tum habent eum*) *solitum*, quod e Reg. correxit I. Gron.; nostrae exhibent etiam edd. ante Steph. — *Etiam hostem* Guelf. *esse host.*

§. 14. *Tam*] Edd. vett. *e tam*; Reg. et Rot. *tam*; Linc. et Guelf. *apparet et tam*; scil. *e* seu ex anteced. syllaba natum est. —

ut etiam a fortiter pugnantibus retineri
 quiverit. Hac corona civica L. Gellius, 15
 censorius, in senatu Ciceronem consulem
 a republica censuit, quod eius opera
 t atrocissima illa Catilinae conjuratio de-
 a vindicataque. *Muralis* est corona, qua 16
 atur ab imperatore, qui primus murum
 it, inque oppidum hostium per vim ascen-
 Idcirco quasi muri pinnis decorata est.
castrens est corona, qua donat imperator 17
 i, qui primus hostium castra pugnans in-
 vit. Ea corona insigne valli habet. *Nav-* 18
alis est, qua donari solet maritimo proelio
 primus in hostium navem armatus vi tran-
 sit. Ea quasi navium rostris insignita est.

[m] Guelf. et; mox pro non quiv. dat. quieverit.
 §. 15. *Gellius*] Guelf. et edd. ante Iunt. *Gelius*.
 Ald. *Gel.* (sic!) Gryph. *Gellius*. — *A republi-*
ca codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro *e rep.*,
 dedit Carr. (Steph.). Contra Gron.: *censere*,
 apud Latinos saepe sic ponitur, ut ei praesens
 sit. pro gerund. iungatur. Iustin. 13. Perdiccas
 et-exspectari partum. v. Ruddim. II. p. 380, not.
 §. 16. *Ascendit*] Hoc restitui ex edd. vett. et
 lf.; et Reg. dat. *ascenderit*; *escendit* dederat cum
 codd. (Emend. 1, 5.) Steph., quod quidem pro-
 etiam est verbum, de quo pluribus disseruit
 Reid. Gramm. lat. 1, 2. p. 552 sq. not. — *Pin-*
 Ms. Pembroc. *primus*. V. D. in Miscell. Belgg.
muri minis, improbante V. D. A. (Abresch.)
 §. 15. Guelf. *premiis decoratus est*.

§. 17. *Imperator eum*] Ita Guelf. pro *eum im-*
tor. Idem mox hab. *pugna* pro *pugnans*. —
 §. 18. *Ex terra scil. confecti*; *vallar*is enim corona
 esse videtur insigne vallorum castrensium. v. I.

§. 18. *In*] Guelf. om. *in*; dein cum edd. vett.
vi armat. tr. — *Transiluit*] Vulg. *transiliuit* s.

- 19 Et *muralis* autem et *castrensis* et *navalis*
 20 fieri ex auro solent. *Ovalis* [vero] corona
 21 myrtea est. Ea utebantur imperatores, coronantes urbem introibant. Ovandi [autem] non triumphandi causa est, cum aut bellum non rite indicta, neque cum iusto hoste geruntur; aut hostium nomen humile et non idigneum est, ut servorum piratarumque: a deditione repente facta, impulverea, ut dicitur
 22 solet, incrementaque victoria obvenit. Cui facilitati aptam esse Veneris frondem crediderunt, quod non Martius, sed quasi Venerius quidam triumphus foret. Hanc myrteam coronam
 23 Crassus, cum, bello fugitivorum confectus

transilivit; nostrum est e Reg. et Rot. V. Ruzmann. I. p. 256. sq. not. 93. Mox v. *est* om. Guelf.

§. 20. *Vero*] *Vero* ignorant Reg. et Rot. et mox *autem*, quod post *ovandi* legitur: *autem* etiam in Linc. et Guelf. Atque supra in recentibus coronarum generibus illas particulas neglexit.

§. 21. *Urbem introibant*] Ita pro *intr.* in iisdem libb. Gron. — *Impulverea*] Sciopp. *impulverea*. (ἀνοῦτι.) Codd. Gron. *in pulvere aut*, i. e. *pulverea ut*. Guelf. *in pulvere aut ut d. s.* E. vett. *in pulvere*, quod tuebatur Schott. in Obs. 9. comparans vv. *in - plumis*, *in - gloriis*, et eadem *in - pulvere* (sic scriptum!) ἀνοῦτι, i. e. sudore. Thys. *sine pulvere*; quod video exstare ap. Ascens. 1519. et in marg. ed. Gryph. 1591.; Moilan., Coler. Parerg. c. 20. et Bad. *impulvere*, adiective. Fuit qui vellet: *invulnera*.

§. 22. *Esse*] Guelf. om. *esse*. — *Venerius*] intelligendam Venerem esse bellacem, victricem, triumphatricem, et quae inter fortiora numina a duobus fuerit collocata, cum Paschali intellexit I. Gronovius *Veneris* edidit Long. Guelf. hab. *venereus*.

§. 23. *Myrteam*] Sciopp. *murteam*; *mirtea* semper Guelf. — *Fugitivorum*] Duce Spartaco. —

ns rediret, insolenter aspernatus est: sena-
que consultum faciundum per gratiam cu-
it, ut lauro, non myrto, coronaretur. M. 24
o obiecit M. Fulvio Nobiliori, quod mili-
per ambitionem coronis, levissimis de cau-
donasset. De qua re verba ipsa apposui 25
onis: *Iam principio quis vidit, corona do-*
quengquam, cum oppidum captum non
et, aut castra hostium non incensa essent?
vius autem, in quem hoc a Catone dictum 26
coronis donaverat milites, quia vallum
averant, aut quia puteum strenue foderant,
etereundum non est, quod ad ovationes at- 27
et: super quo dissensisse veteres scriptores
ipio. Partim enim scripserunt, qui ova-
t, introire solitos equo vehentes; et Sabi-

iundum] Sic codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro
endum. Et sic saepius codd. et edd. vett. vesti-
tecutus edendum censui v. Ruddimann. I. p. 305.
28.

§. 24. *Obiecit]* Guelf. *obicit.* Fort. *obiicit.* —
issimis de caus.] Ita edd. ante Iunt. pro *de caus:*
s. Guelf. *de ievis causis.*

§. 25. *Iam]* Sic Reg. et Rot. pro *nam.* — *Co-*
a d. quenq.] Guelf. *coronari quemq.* — *Non in-*
ta essent] Edd. ante Iunt. *inc. non ess.*

§. 26. *Milites etc.]* Guelf. *militesque vall. c. aut*
p. An legend. *milites, qui vall. cur. aut (s. et)*
put. str. f.

§. 27. *Accipio]* Vulg. *scio.* Guelf. *Scipio.* No-
m recepi ex edd. ante Iunt. atque Gryph. ubi in
eg. est *scio.* Sic Liv. 3, 70. extr. triumphum nec
tulasse *accipio.* — *Partim enim scr.]* Guelf. *Sci-*
"enim" partim scr.; signa apposita ordinem vv.
ertendum esse ostendunt. — *Qui ovarent]* Ita
ante Iunt. quum inde a Iunt. legeretur: *qui*
ret (Guelf. *ouarent*), *introire solitum, equo ve-*

nus Massurius pedibus ingredi ovantis did
sequentibus eos non militibus, sed univ
senatu.

CAPUT VII.

Personae vocabulum quam lepide interpreta-
tus sit, quamque esse vocis eius originem dixit
Gabius Bassus.

- 1 Lepide mehercules et scite Gabius Bassus
in libris, quos *De Origine vocabulorum* com-
posuit, unde appellata *persona* sit, interp-
tatur: a *personando* enim id vocabulum
- 2 ctum esse coniectat: *Nam caput*, inquit,
os cooperimento personae tectum undique
unaque tantum vocis emittendae via pervenit
quoniam non vaga neque diffusa est,

hentem (Guelf. *vehementes*). Reg. et Rot. *vehementem*
Linc. et Ald. *vehente*. — *Et*] Edd. vett. et Guelf.
et dederunt pro at.

CAP. VII. *Sit*] V. *sit* om. edd. vett.

§. 1. *Mehercules*] Guelf. Reg. et Linc. *mehercules*;
culcs; quod vix usquam legitur. Ed. Rom. *meher-
le*; Ven. Brix. Bonon. *mehercle*; v. c. 11, 13. cf.
6, 3. 11, 11, 4. 12, 13, 19. Zumpt. Gramm. lat.
277. — *Gabius Bassus*] Iunt. *Ganius*; in argum-
to huius cap. et alibi C. In indice tamen cap.
idem hab. *Ganius Bessus*. Guelf. h. l. *G. bass.*
ad 2, 4, 3. — *Factum esse*] Guelf. *esse fact.*
fact. esse.

§. 2. *Et os*] Guelf. *ut os*. Ceterum a v. Gr.
co πρόσωπον *personae* vocabulum derivant alii.
Unaque] Restituit hoc voc., quod hab. etiam Guelf.
I. Gron., quum ab editt. recentioribus omissum
set. — *Vocis*] Guelf. *voces*; et pro *perv.* hab. *per-
vum*. — *Quoniam*] Gron. *quae*, scil. *via emittendae*

*um tantummodo exitum collectam coactam-
e vocem ciet, et magis claros canorosque
nitus facit. Quoniam igitur indumentum
ad oris clarescere et resonare vocem facit,
eam causam persona dicta est, o litera
propter vocabuli formam productiore.*

CAPUT VIII.

Defensus error a Virgilii versibus, quos arguerat
Higinus grammaticus; et ibidem, quid sit li-
tuus; deque etymologia vocis eius.

*Ipse Quirinali lituo parvaque sedebat 1
Succinctus trabea; laevaue ancile gerebat.*

his versibus errasse Virgilium Higinus scri-

is; vulg. quod. Carr. e codd. (Guelf.) dedit: quo-
m. Gryph. in marg. qua. — *Tantummodo* etc.]
Guelf. *tantum modo collecta exitum collectam co-*
— *Ciet*] Hoc v., vulg. (Guelf.) omisum, recepit
Gron. cum copula *et*, inuenientibus Reg. Rot. et
Iopp., qui hab. *voc. ciet magis*. Reg. *ci&t*. Gron.
ii. *voc. ciet magis, magisque claros*. Salm. conie-
rat: *v. ciet magisque et magis claros*. — *Ob eam*]
Guelf. om. vv. *ob eam*. — *Est*] Edd. ante Iunt. om.
— *Propter*] Ascens. coni. *praeter*.

CAP. VIII. *Higinus*] Guelf. ubique *Hyginus*. V.
1, 14, 1. — *Deque etymologia*] Edd. ante Iunt.
de etym.; Iunt. Ald. *atque de*. In indice capp.
ae tantum hab. *et etym.*; Iunt. et Ald. *atque*
ym., omissa praeposit. *de*. Nostrum firmat Guelf.

§. 1. *Virgilium*] Aen. 7, 187. cf. Macrob.
t. 6, 8. p. 612. Zeun. Guelf. *Hyg. Virgil. scr.*
em mox versibus pro verbis. — *Scribit*] Ita edd.
tt.; Iunt. *scrisit*; hinc Ald. *scripsit*, quod in Guelf.
edd. recentt. legitur.

bit, tanquam non animadverterit deesse aliquid hisce verbis:

Ipse Quirinali lituo.

- 2 Nam, si nihil, inquit, deesse animadverterimus, videtur ita dictum, ut fiat: *lituo trabea succinctus*; quod est, inquit, absurdissimum: quippe cum *lituus* sit virga brevis in parte, qua robustior est, incurva, qua angustiores utuntur; quonam modo *succinctus lituo*
- 3 videri potest? Immo ipse Higinus parum animadvertit, sic hoc esse dictum, ut plerumque
- 4 dici per defectionem solent. Veluti cum dicitur: *M. Cicero homo magna eloquentia*, et *Q. Roscius histrio summa venustate*: non plenum hoc utrumque, non perfectum est, sed enim pro pleno atque perfecto auditur
- 5 Ut Virgilius alio in loco [dixit]:

Victorem Buten immani corpore,

§. 2. *Animadverterimus*] Sic Reg. et Rot. *animadvertimus*. Macr. *si enim nihil deesse concedimus, restat, ut fiat.* — *Succinctus lituo*] Steph. ordine inverso: *lit. succ.*, in vitis edd. vett. Guelf. Reg. Macr. *nec* (al. *non*) *video, qualiter lituo posset succ. videri.*

§. 3. *Sic*] Alii aliter explicant. v. intpp. V. et Ruddimann. II. p. 60. not. 42. — *Esse dictum* Macr. *dictum esse.*

§. 4. *Magna*] Guelf. om. *magna.* — *Et*: R.] Ita Sciopp., Lamb., alii. Guelf. Linc. Ald. Steph.: *et quasi R. lunt. et quare R.* Edd. vett. *et quare R.* Reg. hab. notam *q.*; voluisse igitur videtur atque. Macr. *et R.*, om. *Q.* — *Non perf.*] Edd. vett. et Macr.: *neque.* Macr. deinceps *ac perf.* Vulg. utrumque est in Guelf.

§. 5. *Dixit*] Cum edd. vett. Guelf. et Macr. Long. hoc v. omitt. V. Virg. Aen. 5, 371. — *Buten*

est, corpus immane habentem; et item
ibi:

*In medium geminos immeni pondere cae-
stus*

Proiecit.

similiter:

— — *Domus sanie dapibusque cruentis,
Intus opaca, ingens.*

igitur id quoque videri dictum debet: *Pi-* 6
s Quirinali lituo erat: sicuti dicimus: *Fa-*
r grandi capite erat. Et est autem, et 7
ut, et fuit plerumque absunt, cum elegan-
, sine detrimento sententiae. Et, quoniam 8
ta litui mentio est, non praetermittendum

elf. *butem.* V. quem supra 2, 1, 1. laud. Schneid.
Alibi] Aen. 5, 401. — *Similiter]* Aen. 3, 618 sq.

§. 6. *Id]* Guelf. om. *id.* — *Videri etc.]* Macr.
um videri debet: *Ipse Quir. lit. id est:* *lituum*
rinalem tenens. Quod minime mirandum foret,
ta dictum fuisset: *Picus Quir. lituo erat:* sicuti
imus: *statua grandi etc.* Pro *Picus* Guelf. hab.
. — Sicuti] Edd. vett. *sicut;* nostrum firmat
elf. — *Fatua]* Ita Reg. Rot. et marg. cod. Voss.
(Guelf.) *statua,* Iunt. *statura.* Gron.: Quando
tionem fecit Pici, non mirum est addere de nu-
tius, Fauni uxore. Justin. 43, 1.: Fauno uxor
nomine Fatua. cf. Lactant. de Fals. Rel. 1, 22, 9.

§. 7. *Et est aut.]* Cum Ald. Steph. I. Gron. et
g. om. *et.* Guelf. *de est aut.* Reg. hab. *et t est*
— Sine detr.] Edd. ante Iunt. *absque detr.* Pot-
sine ex correctione profectum videri, quamquam
is proba est particula (cf. Ruhnken. ad Muret.
V. 2. p. 599. Tursellin. de Particul. p. 15.);
que firmat Guelf.

§. 8. *Et]* Macr. *sed;* *mox:* *praeterm. non est.*
Litui] Guelf. *lituus.* — *Utrum etc.]* Macr. *utrum*
ba lituus augur. appelletur, an etc.

est, quod posse quaeri animadvertimus, utrum
 lituus auguralis a tuba, quae *lituus* appellatur
 an tuba a lituo augurum *lituus* dicta sit.
 9 Utrumque enim pari forma et pariter inco-
 10 vum est. Sed si, ut quidam putant, tuba
 sonitu *lituus* appellata est ex illo Homeri
 verbo; *Λιγξὲ βιός*: necesse est ita accipi,
 virga auguralis a tubae similitudine *lituus*
 11 cetur. Utitur autem vocabulo isto Virgilius
 pro tuba:

Et lituo pugnās insignis obibat et hastā

C A P U T IX.

Historia de Croesi filio, sumta ex Herodoti libro

1 Filius Croesi regis, cum iam per aeta-
 fari posset, infans erat, et, cum iam multum
 adolevisset, item nihil fari quibat. Mutus
 2 et elinguis diu habitus est. Cum [vero]

§. 9. *Incurvum*] Gryph. et Macr. (sicut et
 Long.) *in capite incurv.*; istis vv. carent codd.
 ante Gryph. et Steph. Sequens est om. Guelf.

§. 10. *A sonitu*] Guelf. et son. — Verbo
 quattuor Gron. codd. et Iunt. pro: *versu*. (Guelf.
 utrumque.) *Verbum* pro *plurum vocum dicto* b.
 etiam Suet. Caes.; Verbum M. Catonis est.
 Praefat. §. 12. Heracliti verbum. Macr. *Homeri*
su, Idem mox om. vv. *ita accipi*, Ceterum v. H.
 II. 4, 125.

§. 11. *Virgilius*] Aen. 6, 167. Copulam et
 nomen Virg. om. edd. ante Iunt. Macr. *pro tuba*
ibi Et lituo etc.

CAP. IX. §. 2. *Vero*] Hoc v. omitt. Guelf.
 Rot. et Linc. Sequens *in* deest etiam in Reg.
 abesse possit; dicitur etiam: *invadere aliquem*.
 Ruddimann. II. p. 144. —

rem eius, bello magno victum, et urbe,
 qua erat, capta, hostis, gladio educto, re-
 n esse ignorans, invaderet: diduxit adole-
 ns os, clamare nitens, eoque nixu atque
 petu spiritus vitium nodumque linguae ru-
 , planeque et articulate elocutus est, cla-
 ns in hostem, ne rex Croesus occideretur.
 m et hostis gladium reduxit, et rex vita 3
 iatus est, et adolescens loqui prorsum dein-
 s incoepit. Herodotus in historiis huius 4
 moriae scriptor est: eiusque verba sunt,
 e prima dixisse filium Croesi refert: "Ὁν-
 με, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. Sed et quispiam Sa- 5
 is athleta, nomen illi fuit Αἶγλης, cum
 ea non loquens fuisset, ob similem dicitur
 sam loqui cœpisse. Nam cum in sacro 6
 amine sortitio inter ipsos et adversarios

[icto] Edd. vett. et Guelf. *deducto*; Thys. con-
 icto. Fort. *destricto*. *educto* est etiam in marg.
 ph. Gron., remoto v. *est post habitus*, con- *mu-*
 - *habitus*, *quum in p.* etc.; idem copulam et
 im) ante v. *urbe tolli posse putabat*. Mox pro
 Guelf. hab. *deduxit*. — *Elocutus*] Guelf. *allo-*
 Edd. ante Iunt. *loc*.

§. 3. *Prorsum*] Cum Steph. *dedi prorsum*; Guelf.
 dd. vett. *secutus*. Vulg. *prorsus*. Guelf. *pr. deinde*

iceps incepit; hoc hab. etiam edd. vett. praeter Iunt.
 est *incoepit*; ut *occoep.* v. Ruddim. I. p. 267, not. 14.

§. 4. *Herodotus*] Lib. 1. c. 85. — "Ὁνθρῶπε]
 l. vett. ὠνθρῶπε dederunt in locum vulgati ἄνθρῶπε.

§. 5. Αἶγλης] Cf. Valer. Max. 1, 18. 4. Rot.
 oys. Reg. *ἐλλοys*; unde Gron.: Ἐξάδιος. cf.
 pard. Emendd. 14, 12. — *Non loquens fuisset*] *elf. loq. non fuisset.*

§. 6. *Ipsos*] Thys. con- *ipsum*; addit tamen:
ipsos alioqui intelligit, qui eiusdem partes seque-

non bona fide fieret, et sortem nominis famam subiici animadvertisset, repente in eum qui id faciebat, videre sese, quid faceret, magnam inclamavit. Atque is, oris vinculo solutus, per omne inde vitae tempus, non timide neque adhaese locutus est.

C A P U T X.

De argumentis, quae Graece ἀντιστρέφοντα appellantur, a nobis reciproca dici possunt.

- 1 Inter vitia argumentorum longe maximum esse vitium videtur, quae ἀντιστρέφοντα Graeci dicunt. Ea quidam ex nostris non hercule
2
3 nimis absurde reciproca appellaverunt. Idem vitium accidit hoc modo: cum argumentum propositum referri contra converti in eum potest, a quo dictum est; et uti-

bantur. Falster. p. 240. coni. inter ipsosmet add. Mox v. bona om. Guelf. — Et s.] Edd. ante I sed s. Mox Guelf. advertisset. — Vid. sese] V sese vid.; nostrum ordinem dederunt Reg. et Dein Guelf. inclamaverit; tum id pro is; et pro de etiam id.

CAP. X. Possunt] Edd. ante Iunt. in in capp. possint, quod non prorsus reiiciendum fore nisi obstarent vv. §. 2.: non hercule nimis absurde

§. 1. Videtur] Vulg. videtur eorum. Pronomen carent quattuor codd. Gron. et Guelf. Ad Guelf. sit. esse pro esse vit., et mox latinis ver anthistrephonta.

§. 2. Quidam] Guelf. que (quae). — Hercules] Edd. vett. et Guelf. hercle. Steph. Hercules. V hercule. V. ad c. 7, 1.

§. 3. In eum potest] Hoc ordine haec vv. bib. codd. et edd. vett.; Steph. potest in eum;

pariter valet: quale est pervulgatum illud,
 Protagoram, sophistarum acerrimum, usum
 ferunt adversus Euathlum: discipulum
 m. Lis namque inter eos et controversia 4
 per pacta mercede haec fuit: Euathlus, 5
 pascens dives, eloquentiae discendae causa-
 que orandi cupiens fuit. Is in disciplinam 6
 Protagorae sese dedit, daturumque promisit
 mercedem grandem pecuniam, quantam Pro-
 tagoras petiverat; dimidiumque eius dedit iam
 hic statim, prius quam disceret: pepigitque,
 reliquum dimidium daret, quo primum
 causam apud iudices orasset et vicisset.
 istea cum diutule auditor assectatorque Pro- 7
 tagorae fuisset, ei in studio quidem facundiae
 unde promovisset, causas tamen non recipe-
 re, tempusque iam longum transcurreret, et

et cetera hab. *controvertiq.* Guelf. om. vv. *in eum*;
 mox *et.* — *Utrimque*] Vulg. *utrumque*; nostrum
 derunt Reg. et Rot. Gron. interpretatur: et a par-
 actoris in reum aut unde petitur, et hinc adver-
 sus illum. — *Protagoram*] Alii Coraci tribuunt; cf.
 Antil. 3, 1, 10. Cresoll. Theatr. Soph. 2, 6. 5, 4.
 Protagoram appellat Ioan. Sarisber. De Nug. Curial.
 12. et *Euathlum* vocat *Euallum*.

§. 4. *Pacta*] Guelf. *pena*.

§. 5. *Causarumque*] Sarisber. *causasque*, pro-
 pte Coler. Parerg. 20. v. ad 4, 15, 1.

§. 6. *Ded. -- statim*] Edd. vett. et Guelf. *ded.*
 non tunc st.; Steph. iam tunc *ded. st.* Vulg. *ded.*
 hic iam st. — *Primum*] Reg. et Sarisb. *primum*.
 Vulg. *primo*; ex correctione fort. Gron. *primam*;
 ll. Appul. Florid. 4.: si hanc primam causam fue-
 rit penes iudices victus. Dein Sarisb. *perorasset*.

§. 7. *Diutule*] Sarisb. *diutius*. — *Et*] Guelf. om.
 mox abinde pro abunde. Sarisb. *facundiamque*
 promovisset a studio. —

facere id videretur, ne reliquum mercedis
 ret, capit consilium Protagoras, ut tum
 8 stimabat, astutum. Petere institit ex
 mercedem: litem cum Euathlo contest
 9 Et cum ad iudices, coniiciendae consister
 que causae gratia, venisse[n]t, tum Prota
 sic exorsus est: Disce, inquit, stultissime
 lescens, utroque [id] modo fore uti re
 quod peto, sive contra te pronuntiatum
 10 sive pro te. Nam, si contra te lis data
 merces mihi ex sententia debebitur, quia
 vicero: sin vero secundum te iudicatum
 merces mihi ex pacto debetur, quia t
 11 ceris. Ad ea respondit Euathlus: Potui
 quit, huic tuae tam ancipiti captioni isse
 viam, si verba non ipse facerem, atque

Tum] Guelf. *cum*.

§. 8. *Institit]* Sic Reg. et edd. vett. in
 Guelf. Rot. et Steph.

§. 9. *Consistendaeque]* Falster. p. 240. *con-*
stituendaeque. Guelf. *consist. sine que*. Sarisb.
iudic., ineundae constituendaeque causae venisse
gratia. — *Venissent]* Edd. vett. *venisset*. Mox Gu
se se pro sic. — *Id modo]* Pronom. (quod hab. et
 Guelf. et Sarisb.) om. Reg. et Steph.; Long. *non m*
 edidit; ed. Bip., operarum fort. vitio, pro *eo* hab.
 v. §. 13. *Sequens uti pro ut est* ex Sarisb. Gu
 Reg. Rot. et edd. vett.

§. 10. *Vicero]* Sarisb. *eviceto*. Appul. l. l. *vice*

§. 11. *Potui]* Guelf. *potuit*. Sarisb. et R
opto, quod praeferebat Lamb.; nostram (Rot.) def
 dit Gron.: nam, inquit, si alio patrono uteretur,
 signum esset, ipsum sibi diffidere, atque ideo n
 dum satis didicisse. — *Isse]* Ita Sarisb. edd. vett.
 Steph.; alii (ut Guelf.) *esse*. Dein pro *si* Guelf. b
sed. — *Non ipse f.]* Guelf. et edd. ante Iunt. i
non f. Nostrum tuetur Sarisb.

nono uterer. Sed maius mihi in ista vi- 12
 la prolubium est, cum te non in causa
 am, sed in argumento quoque isto vinco.
 e igitur tu quoque, magister sapientissime, 13
 que modo fore, uti non reddam, quod
 : sive contra me pronuntiatum fuerit,
 pro me. Nam, si iudices pro causa mea 14
 serint, nihil tibi ex sententia debebitur:
 a ego vicero. Sin contra me pronuntiave-
 , nihil tibi ex pacto debebo, quia ego non
 ero. Tum iudices dubiosum hoc inexpli- 15
 ileque esse, quod utrinque dicebatur, ra-
 ne sententia sua, utramcunque in partem
 ta esset, ipsa sese rescinderet, rem iniudi-
 am reliquerunt: causamque in diem lon-
 simam distulerunt. Sic ab adolescente di- 16
 pulo magister [disciplinae] eloquentiae in-

§. 12. *Maius*] Vulg. (Guelf. Sarisb.) *magis*; *ma-*
et mox *prolubium* (pro: *proludium*) dederunt
 et Rot.; Guelf. et Sarisb. *preludium* (prael.).
 Palmer. Spicileg. p. 764. V. 4. Thes. Gruter.; il-
 quoque edd. vett. et Gryph. in marg.; Ald. cum
 t. *magis*. Praeposit. in om. Guelf. — *Vinco*] Sa-
 b. *evicero*.

§. 13. *Disce*] Guelf. *siste*. — *Fore*] Ita Reg.
 Rot., ut supra; Sarisb. *futurum*; vulg. *fieri*. —
erit] Hoc tempus pro *erit* recepi cum Long, e
 g. Guelf. cod. Voss. et Sarisb.

§. 14. *Sin*] Guelf. et Sarisb. *si*. — *Pronuntia-*
int] Sarisb. *pronuntiatum fuerit*; mox *debeo*,
a non vicero. — *Quia*] Guelf. *quod*. Pronom. *ego*
unxi ex edd. vett.; oppositum est *tibi*.

§. 15. *Inexplicabileque*] *Inexplicabile*, omisso
 e, hab. ed. Rom. — *Utramcunque*] Sarisb. *utramque*;
 m mox om. v. *esset*.

§. 16. *Disciplinae*] Voc. hoc seclusum ignorant
 risber. Reg. et Rot. —

clitus suo sibi argumento confutatus est, captionis versutae et excogitatae frustratus

C A P U T X I.

Biantis de re uxoria syllogismum non posse vidē
ἀντιστρέφοντα.

1 Existimant quidam, etiam illud Biantis
viri sapientis ac nobilis, responsum consi-
2 esse, atque est Protagorion illud, de quo
modo, antistrephon. Nam cum rogatus
a quodam Bias, deberetne uxorem ducere,
vitam vivere coelibem: Ἦτοι, inquit, καὶ
ἔξεις, ἢ αἰσχρὰν καὶ εἰ καλὴν, ἔξεις κοινὴν

[Sibi] Pronom. sibi-ignorat Sarisb. In Vossiani
notis sibi expungitur, Frustra; significat: suo
s. proprio argum. v. Ruddimann. II. p. 57. not.
— Versutae et excogitatae] Sic hab. Reg.; proba-
maxime Gron.; Guelf. Rot. et edd. vett.: versute
cogitatae. Coler. cum Sarisber.: versute et cogita-
Sarisb. hab. versutae et cogitatae. Steph. capt.
sute excogitatu. Frustrari captionis dictum est,
Plauti: falli sermonis. Grat. Cyneget. 320. hab.
frustratus decoris paterni. V. Vechner. Hellenol.
24. p. 159.

CAP. XI. Ἀντιστρέφοντα] Reg. ἀντιστρέφοντα
omisso, ut videtur, v. posse. Posse videri pro videri
posse recepi ex edd. vett. et Guelf.

§. 1. Existimant] Pro existimavit praebuit Reg.
Postea legitur convertunt. — Biantis] Bioni alii
buunt. Diog. Laërt. 4, 7, 3. 6, 1, 4. Mox Guelf. et
nob. — Protagorion] Guelf. Prothagorio; mox: nam
rogatus est esset a q. Fort. scrib. nam rogatus
q. B., ut, illato v. esset, intruderetur etiam cum.

§. 2. Ἐξεις] Edd. vett. ἄξεις, et mox ἄξω pro
ἔξω; quae e Palat. excitavit etiam Gebhard. Antiqu.
LL. 2, 23. ac retinuit Long. Nostrum dedit Ald.

ράν, ἔξω ποινήν· ἑκάτερον δὲ οὐκ ἀγαθόν· οὐ
 τον ἄρα! Sic autem hoc responsum con- 3
 unt: Εἰ μὲν καλὴν ἔξω, οὐχ ἔξω ποινήν· εἰ δὲ
 ράν, οὐχ ἔξω ποινήν· γαμήτειον ἄρα. Sed mi- 4
 e hoc esse videtur ἀντιστρέφον, quoniam ex
 to latere conversum frigidius est infirmi-
 ie. Nam Bias proposuit, non esse ducen- 5
 uxorem propter alterutrum incommo-
 , quod necessario patiendum erit ei, qui
 erit. Qui convertit autem, non ab ea se 6
 ndit incommodo, quod adest: sed carere
 ltero dicit, quod non adest. Satis est au- 7
 tuendae sententiae, quam Bias dixit;
 d eum, qui duxit uxorem, pati necesse
 ex duobus incommodis alterum, ut aut
 n habeat, aut ποινήν. Sed Favorinus no- 8
 , cum facta esset forte mentio syllogismi
 s, quo Bias usus est, cuius prima πρότασις
 ἦτοι καλὴν ἔξω, ἢ αἰσχρὰν, non ratum id
 ae iustum disiunctivum esse ait: quoniam

mque habet quo se tueatur; solet tamen, quan-
 equidem cognitum habeo, tantum dici ἀγεσσαι
 ἴκα.

§. 4. *Esse*] Guelf. om. *esse*, et deinceps hab.
 ystrephon; tum: *frigidus est infirmusque*.

§. 6. *Non -- incommodo*] Ita cum Guelf. edd.
 et Steph. Long. Vulgatum: *non ab se def. in-*
nodum, q. ad. (Guelf. *abest*) nescio, unde origi-
 traxerit. Postea §. 8. rursus edd. vett. ἀξείς
 ἔξεις.

§. 8. *Facta -- syllogismi*] Guelf. *facta forte es-*
yllog., omisso v. *mentio*; mox: *usus est cum*
ta protasis. G. non rat. etc. — *Disiunctivum*]
 pro *disiunctum* recepi e Reg. Rot. et cod. Voss.
 cept Rot. ait *esse*; mox Reg. et Rot. dederunt:
 sum sit pro vulg. *necessarium est*. Linc. hab.
 on ... *est sit*. Guelf. *necessar. est sit*. Alii (ut

- non necessum sit alterum ex duobus, quod
 9 disiunguntur, verum esse. Quod in proloquio
 disiunctivo necessarium est. Eminentia enim
 quadam significari formarum turpes et pe-
 10 chrae videntur. Est autem, inquit, tertium
 quoque inter duo ista, quae disiunguntur:
 ius rationem prospectumque Bias non habet.
 11 Inter enim pulcherrimam feminam et de-
 mississimam media forma quaedam est, quae
 a nimiae pulchritudinis periculo et a summa
 12 deformitatis odio vacat. Qualis a Q. Ennio
 Menalippa perquam eleganti vocabulo
 dicitur, quae neque *κοινή* futura sit, neque
 13 *πρωή*. Quam formam modicam et modestam
 Favorinus non me hercule inscite appella-
 14 *uxoriam*. Ennius autem in ista, quam de
 tragoedia, eas fere feminas ait incolumi-
 dicitia esse, quae *statâ formâ* forent.

Iunt. Ald.) etiam hab. *necessum*. Pro 'quoniam' ante Iunt. hab. *quando*. Ed. Rom. vv. *alterum necess. est* om.; Iunt. om. tantum vv. *verum* quae restituit Ald. Pro *disiung.* h. l. et postea G. hab. *distinguuntur*.

§. 9. *Quadam*] Guelf. *quedam* (*quaedam*).

§. 10. *Prospectumque*] Reg. *perspect.*; Salm. *respectumque*.

§. 11. *Forma quaedam*] Hanc vv. seriem dederunt codd. Gron. pro (Guelf.) *quaedam forma est*. *Quae et*] *Et* accessit e Reg. et Rot. — *Summae*] *summo* exstat in tribus Gron. codd. et Guelf.

§. 12. *Menalippa*] Scrib. *Melanippa*. cf. Meckler. ad Hygin. fab. 186. Both. Poët. Lat. scen. V. p. 57. Guelf. *Menaluppa*.

§. 13. *Formam*] Guelf. *in formâ*, mox: *mihi* *cl'e* (hercule), edd. ante Ald. *mehercule*. Iunt. *hercule*; unde *me hercule* pro *mehercule* scripsi. V. 14, 4, 1. cf. c. 7, 1.

CAPUT XII.

De nominibus deorum populi Romani *Diiovis*
et *Veiovis*.

In antiquis spectationibus nomina haec deo- 1
minesse animadvertimus: *Diiovis* et *Veio-*

Est autem etiam aedes Veiovis Romae 2
et arcem et Capitolium. Quorum nomi- 3
nationem esse hanc comperi. *Iovem* La- 4
veteres a *iuvando* appellavere: eundem-
alio vocabulò iuncto *patrem* dixerunt.
quod est, [in] elisis aut immutatis qui- 5
dam literis, *Iuppiter*, id plenum atque
grum est *Iovispater*. Sic et *Neptunuspa-*
coniuncte dictus est, et *Saturnuspater*, et

CAP. XII. *Diiovis et Veiovis*] Guelf. *duonis et*
ionis.

§. 1. *Spectionibus*] Vulgo (Guelf.) *spectationi-*
Nostrum dedit Steph. Intelligit hic vel anti-
auguralia verba, vel inscriptiones, quae spectan-
eguntur. Otho coni. *supplicationibus*. — *Veiovis*]
consensu hic et in sqq. quattuor codd. Gron.
pp. et cod. Voss. in notis hab. *Vediiovis*, s. *Ve-*
vis, *Vediiovem*. Guelf. *dii iovis et uedi Iovis*.
ius vocabatur Pluto vel Orcus. v. Voss. Etymo-
Ling. L. sub v. vehemens.

§. 2. *Etiam*] *Etiam* om. edd. ante Iunt. —
vis] Guelf. *uedi rome Iovis rome*.

§. 3. *Quorum*] Pro *eorum* dedit Reg.

§. 4. *Appellavere*] Edd. ante Iunt. *appellave-*
et pro *dixerunt* hab. *appellavere*.

§. 5. *In*] Praepositione caret Reg.; Guelf. hab.
sis. — *Iovispater*] Cf. Schneid. Gramm. lat. 2,
157. not. **. — *Et*] Copula carent Iunt. Guelf.
et Linc. I. Gron.: Utrum recte, an innuit: *di-*
, et S. pater? Et profecto edd. ante Iunt. om.

Ianus pater, et *Mars pater* (hoc enim est *Mars pater*) itemque Iovis *Diespiter* appellatus, 6 est, diei et lucis pater. Idcircoque simili mine *Diiovis* dictus est, et *Lucetius*; quos nos die et luce quasi vita ipsa afficeret et 7 varet. *Lucetium* autem *Iovem* Cn. Naevius in libris belli Punici appellat. Cum Iovis igitur et *Diiovem* a iuvando nominassent: et quoque contra deum, qui non iuvandi potestatem, sed vim nocendi haberet, (nam de quosdam, ut prodessent, celebrabant, quosdam ut ne obsessent, placabant) *Veiovem* appellarunt, demta atque detracta iuvandi facultate 9 *Ve* enim particula, quae in aliis atque in vocabulis variatim per has duas literas, *a* littera media immissa dicitur, duplicem significatum eundemque inter sese diversum

v. est, quod hinc fit suspectum. — *Itemque*] *Lucetius* et *Diespiter* est ex Reg. Rot. Guelf. Sciopp. edd. vett. pro *item* et *Diespater*. *Diespater* tam hab. etiam Guelf. Deinceps est post appellatus levit I. Gron., Reg. secutus et edd. vett.; Guelf. appellatur sine est.

§. 6. *Et Luc.*] Guelf. *educet ius s. vis.*

§. 7. *Lucetium*] Guelf. pro *Lucet.* dat *Lucetius*; tum *Punici* cum edd. vett. pro *Poenici*. V. lemma 4, 7.

§. 8. *Diiovem*] Guelf. *duonem*. — *Eumque*] Reg. et Guelf. *eumque* s. *cumque* pro *eumque*. — *Ut etc.*] Guelf. om. vv. *ut pr. cel. quosdam*. *Ut*] *Ut* omisit Steph.; hab. Guelf. Reg. Rot. et edd. vett. — *Veiovem*] Guelf. *ne duonem*. Steph. *Vaeiovem*. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 611 sq.

§. 9. *Variatim etc.*] Steph. *varia*, tum per *d. l. tum*, *a lit.* etc.; invitis codd. et edd. vett. partic. *ve* praeter Schneid. l. l. cf. Ruddimann. p. 319. not. 23. — *Immissa*] Cod. Voss. *immissa*. — *Inter sese*] Edd. vett. *int. se*. Guelf. *int. sese*.

Nam et augendae rei et minuendae va- 10
sicut aliae particulae plurimae; propter
d accidit, ut quaedam vocabula, quibus
ticula ista praeponitur, ambigua sint, et
queversum dicantur: veluti *vescum*, *vehe-*
ns et *vegrande*; de quibus alio in loco,
riore tractatu facto, admonuimus: *vesani*
em et *vecordes* ex una tantum parte dicti,
e privativa est, quam Graeci κατὰ στέγνωιν
nt. Simulacrum igitur dei *Veiovis*, quod 11
in aede, de qua supra dixi, sagittas tenet,
e sunt videlicet paratae ad nocendum. Qua- 12
pter eum deum plerique Apollinem esse
erunt; immolaturque [illi] ritu humano
ra: eiusque animalis figmentum iuxta si-
lacrum stat. Propterea Virgilium quoque 13
at, multae antiquitatis hominem, sine ostén-
onis odio peritum, numina laeva in Geor-

§. 10. *Minuendae v.*] Guelf. *minuendae rei v.*
ut rei bis legatur. — *Veluti*] Accessit *veluti* e
Rot. Fulv. et Sciopp. — *Alio*] V. supr. 2, 3.
eposit. in om. Guelf. — *Vesani*] Edd. vett. *vesa-*
— *Dicti*] Hoc particip. cum Long. restitui, ad-
nente I. Gron., e Reg. et Sciopp.; et edd. vett.
Guelf. addunt: *dici*, quod delevit Steph. Dein-
Guelf., omissa *v. est*, hab. *quae privata quant*
— Κατὰ στέγνωιν] Ita Reg. et Sciopp. v. 2, 6.
g. στεγνωτικὸν μορίον.

§. 11. *Veiovis etc.*] Guelf. *ueduouis*, quod (*est*
) in aede. — *Paratae*] Reg. et Rot. *partae*. (V.
Gell. Praef. 1.) Linc. et Guelf. *parte*.

§. 12. *Plerique*] Guelf. *plerumque*. V. Macro-
b. 1, 17. — *Illi*] Hoc pronom. ignorant Iunt. Guelf.
g. Rot. et Linc. Deinde pro *humano* Thys. et
on. *Romano* legendum esse suspicati sunt; I.
on.: *Cumano*; ex Virgilio enim constare, singula-
a cultum Apollinis fuisse circa Cumas.

§. 13. *Georgicis*] Steph. *Georgicis quoque d.*;

gicis deprecari: significantem quandam v
esse huiusmodi deorum in laedendo ma
quam in iuvando potentem. Versus Virg
hi sunt:

*In tenui labor, at tenuis non gloria, si qu
Numina laeva sinunt, auditque vocat
Apollo.*

- 14 In istis autem diis, quos placari oportet,
mala a nobis vel a frugibus natis amoliant
Averruncus quoque habetur et *Robigus*.

CAPUT XIII.

De officiorum gradu atque ordine; moribus po
Romani observato.

1. Seniorum hominum et Romae nobili
atque in morum disciplinarumque veterum
ctrina memoriaque praestantium discept
quaedam fuit, praesente atque audiente

quoque cum Reg. et edd. vett. delevit I. Gron.
Potentem] Guelf. potestatem. — Hi] Pronomen
dederunt Reg. Rot. Linc. et edd. vett. Non hab. Ge
cf. Georg. 4, 6 sq. — Labor] Edd. vett. ante
labor est. Guelf. pro seq. at hab. ac.

§. 14. Istis] Edd. ante Iunt. his. — Amoli
tur] Hoc v. ex Guelf. Reg. Rot. Linc. Sciopp. et V
cod. in marg. est pro amoveantur. v. exem
apud Gron. Deinceps Guelf. Reg. Rot. Linc.
Sciopp. cum Iunt. hab. Aurung., edd. vett. arung
Aruncus vel Auruncus est in Philoxen. Gloss.
runcare habet Fest. Mox edd. ante Iunt. Rubig.

CAP. XIII. §. 1. Disc.que vet.] Guelf. om. v
disc.que vet. — Atque] Ita edd. vett.; Ald. Step
et Long. cum Guelf. et dederunt pro ac, nescio u
de intruso. V. ad 4, 18, 2. Iunt. prorsus om. cop
lam. —

gradu atque ordine officiorum, cumque
 ereretur, quibus nos ea prioribus potiori-
 que facere oporteret, si necesse esset, in
 ra danda faciundoque officio alios aliis an-
 rre, non constabat. Conveniebat autem 2
 le, constabatque, ex moribus populi Ro-
 ni, primum iuxta parentes locum tenere
 illos debere, fidei tutelaeque nostrae cre-
 is; secundum eos proximum locum clientes
 ere, qui sese itidem in fidem patrocinium-
 nostrum dediderunt; tum in tertio loco
 hospites; postea esse cognatos affinesque.
 us moris observationisque multa sunt te- 3
 monia atque documenta in antiquitatibus
 scripta; ex quibus unum hoc interim de
 atibus cognatisque, quod prae manibus est,
 amus. M. Cato in oratione, quam dixit 4

ribus] Guelf. prioribusque, omisso, v. pot. — Fa-
 doque] Reg. et Guelf. faciendoque. v. ad 5, 6.
 Mox Guelf. ante facere. — Constabat] Guelf.
 et Linc. constituabat, quod recepit Long. An
 legend. constituebatur? Rot. constatuebat. Gron.
 non const. ab improba manu insertas censebat,
 quam cumque quaer., per errorem, syllaba repe-
 pro cum, quaer. fecisset librarius antiquus.

§. 2. Facile] Guelf. facere. — Secundum] Vo-
 secundum a male sedulis adiunctam esse, qui
 um voluerint acclarare, quum ignorarent, Latini-
 m, putabat I. Gron. in Addend. p. 899 sq. coll.
 ot. ad 3, 2, 9. Apposite Othe contulit Plaut.
 t. 2, 1, 42.: Nam secundam patrem tu es pater
 amus. Derre v. 20, 1, 40. — Itidem] Guelf.
 — Dediderunt] Edd. vet. dederunt. Pro praes-
 enti nostram Gryph. hab. nostrorum; in margi-
 rum. Mox Guelf. tunc in certo loco

§. 3. Atque documenta] Ita Guelf. et edd. vet.
 documentaque.

apud censores in Lentulum, ita scripsit: *Quod maiores sanctius habuere, defendi pupillum quam clientem non fallere. Adversus cognatos pro cliente testatur; testimonium adversus clientem nemo dicit: patrem primum, postea patronum proximum nomen habet.*
 5 Massurius autem Sabinus, in libro *Iuris* cum tertio, antiquiorem locum hospiti tribuit, quam clienti. Verba ex eo libro haec sunt: *In iudiciis apud maiores ita observatum est, ut tutelum tutela, deinde hospiti, deinde clientum cognato, postea affini. De qua causa feminae viris potiores [sunt] habitae, particularique tutela muliebris praelata: etiam*

§. 4. *Quod etc.*] Lud. Aurel. ad Tac. A. conl.: *Quid m. s. hab., quam def. pupillos? cl. n. fallere?* Interrogationem ab h. i. alienam recte opposuit I. Gron. — *Cliente*] Guelf. ad Ad v. sequens ex nemo h. l. intellig. aliquis; I. Grön. opposuit patri, qui testatur malebat Ruddimann. II. p. 361. not. 8. Falster. testatur personaliter passive dici admonuit p. 241. *Verbo testor et testor dixisse.* — *Adversus*] Guelf. ad rus dedit, quod h. l. magis placet, et quia patet, et quia numerus melior oritur. Vulg. *adversus*. — *Postea*] Steph. *deinde*; nostrum hab. codd. (G) et edd. vett. Mox v. *habere* om. Guelf.

§. 5. *Tum*] Guelf. *tunc*. — *Viris*] Reg. v. *vir* ignorat; idem cum duobus aliis codd. Gron. Guelf. omit. v. *sunt*. — *Pupillarique*] Edd. v. *pupillarisque* Guelf. *pupillarisque tutela mulieri praelata*, praeferebat Falster. p. 241. Steph. *pupillarisque tutela muliebris praelata*. Reg. *mulieris lata*. *mulieri praelata*. Ranchin. VV. LL. 1, 4. *pupillarisque tutela muliebris praelata*. Thys.: *Pupillaris tutela muliebri praefertur propter teneram aetatem mulieres autem iure antiquo, quamvis pupillae non essent, in perpetua erant tutela*. V. Cic. pro Mur. na c. 12. —

us quem affuissent, eius filii tutores re-
 in eadem causa pupillo aderant. Fir- 6
 n atque clarum isti rei testimonium per-
 t auctoritas C. Caesaris pontificis maximi;
 in oratione, quam pro Bithynis dixit;
 principio usus est: *Vel pro hospitio regis*
omedis, vel pro horum necessitate, quo-
res agitur, defugere hoc munus, M.
ici, non potui. Nam neque hominum
te memoria deleri debet, quin a proxi-
retineatur: neque clientes sine summa
mia deseriri possunt: quibus etiam a pro-
uis nostris opem ferre instituimus.

issent] Sensus est: Qui tutores pupillum alium
 aderant contra aliquem, qui putabat sibi aliquid
 onis pupilli deberi, idque iudicio publico pete-
 hi ipsi tutores, qui in isto iudicio contra illum
 rant, si ab eodem moriente in tutoribus filii es-
 relictis, etiam in ista ipsa causa adiuabant pu-
 m ab eo relictum. *Filii* est genitiv.; vel si ita
 et ac casus fert, habeatur *filiis*; quando oportet
 n legas pupillis. I. Gron. *Filiis* hab, Reg. et
 Vulg. comma deerat post v. affuissent. *Ver-*
ita transfert: le tuteur était obligé de défendre
eune citoyen en justice contre les poursuites de
propres enfans.

§. 6. *Rei test.*] Vulg. *isti test. rei*; nostrum vv.
 nem dederunt codd. Gron. et Guelf. — *Bithy-*
 Edd. ante Iunt. *Bithyniis*. Guelf. *Bithiniis*; for-
 etiam proba. — *Defugere*] Guelf. *aufugere*.
 vett. *refugere*. — *M. Vinici*] Ita scripsi cum
 pp. et e coniectura Thys. atque Gron. Reg. hab.
 vince. Rot. *M. unite*. Linc. et quartus Gron. cod.
 Vincere. Guelf. *M. unice*. Edd. vett. *Mumi*, s.
 mi *Vinici*. Iunt. et Ald. tantum *M*. Steph. edi-
M. V.; I. Gron. ait: Caesaris fuit *M. Vini*, ex
 stirpe est Vinius sub Galba potens. — *A*] Prae-
 tione caret Sciopp. — *Deseri*] Guelf. *deferri*. —
 prop. nostris] Gron.: Videtur dixisse Caesar: ante

CAPUT XIV.

Quod Apion, doctus homo, qui *Plistonices* appellatus est, vidisse se Romae scripsit recognitionem inter se mutuam ex vetere notitia hominis leonis.

- 1 Apion, qui *Plistonices* appellatus est, teris homo multis praeditus, rerumque Graecarum plurima atque varia scientia fuit. Eius libri non incelebres feruntur, quibus omnium ferme, quae mirifica in Aegypto visuntur, diunturque, historia comprehenditur. Sed iis, quae vel audisse vel legisse sese dicit, fortassean vitio studioque ostentationis sit loquor.

propinquos nostros. Nostrum Falster. interpretatur *proxime post propinquos nostros.* — *Opem*] Edd. ante Iunt. *auxilium.*

CAP. XIV. *Se*] Edd. vett. *sese*; nostrum firmum Guelf. Pro *notitia* edd. ante Iunt. hab. *amicitia* Guelf. *mutua ex utero vetere not.*

§. 1. *Apion*] Reg. *Apion*; et sic Guelf. §. 1. et Sarisber. l. infr. l.; itaque scribendum esse cum Vossio putabat Thys. Vulg. *Appion*. cf. 7, 8. 2. *De* inceptis edd. vett. hic et in lemmate: *qui Polyhistor* cf. 7, 8.

§. 2. *Omnium*] Cum Guelf. Reg. et edd. vett. Long. *quibus omnibus* (Gryph. marg. *omnium*) -- *historia comprehendit.* *Comprehendit* hab. etiam Sciopt. Fort. legend. *quibus omnium* -- *historiam comprehendit.*

§. 3. *Vel*] Haec vox accessit e Reg. et Sciopt. Deinceps *audisse* pro Steph. *audivisse* hab. Guelf. Reg. et edd. vett. Restitui. — *Fortassean*] Vulg. *fortasse a v.* Nostrum dederunt Rot. Reg. et Sciopt. idque volebat iam Suartius Analect. 3, 3. cf. infr. 3, 53. 11, 9, 1. 17, 5. Dein Guelf. *studio sine qu*

est enim sane quam in praedicandis do-
 nis suis venditor. Hoc autem, quod in 4
 o *Aegyptiacorum* quinto scripsit, neque
 lisse neque legisse, sed ipsum sese in urbe
 nana vidisse oculis suis confirmat. In circo 5
 ximo, inquit, venationis amplissimae pugna
 culo dabatur. Eius rei, Romae cum forte 6
 em, spectator, inquit, fui. Multae ibi sae- 7
 tes ferae, magnitudines bestiarum excel-
 tes, omniumque invisitata aut forma erat
 ferocia. Sed praeter alia omnia leonum, 8
 uit, immanitas admirationi fuit; praeter-
 omnis ceteros unius. Is unus leo corpo- 9
 impetu, et vastitudine, terrificoque fremitu
 sonoro, toris comisque cervicum fluctuanti-

sit pro fit dedi cum Reg. v. ad 14, 1, 33. fin.
 Quam] Suart. nequam; reprobante Gron.; sane-
 m saepe legitur. — Venditor] Guelf. et edd.
 Iunt. vendicator.

§. 4. Romana] Reg. et edd. vett. Roma; no-
 m confirmant Iunt. et Guelf. V. ad c. 6, 10.

§. 5. Inquit] Non legitur h. v. in Reg. nec in-
 post repente. Deinceps amplissima hab. Steph.

§. 6. Rei] Guelf. rei nomine R.; nomine de-

lum esse indicant puncta. Non plane tamen in-
 um foret, si retineretur, et pro causa acciperetur,
 so post v. rei sublato. v. Scheller. sub v. Nomen
 800 sq. Obstat tamen v. forte.

§. 7. Magnitudines] Vulg. magnitudine. No-
 m est e codd. Gron. Guelf. et edd. ante Ald.,
 restituendum esse vidit iam Pricaens ad Appul.
 . 4. Cum iisdem codd. Gron. dedit invis. pro
 elf.) inusitata.

§. 8. Unius] Guelf. et edd. ante Ald. hab. unus.

§. 9. Corporis etc.] Sarisber. de Nug. Curial. 5,
 et vastitudine corporis et impetu fervoris, fre-
 terrifico, sonoro quoque toro, comisque c. fl. —

- bus, animos oculosque omnium in sese converterat. Introductus erat inter compluris teros ad pugnam bestiarum datus servus consularis. Ei servo Androclus nomen fuit.
- 11 Hunc ille leo ubi vidit procul, repente, inquit, quasi admirans stetit: ac deinde sensu atque placide tanquam nescitabundus ad
- 12 minem accedit. Tum caudam more atque adulantium canum clementer et blande hominisque sese corpori adiungit; crura eius et manus prope iam exanimati metu
- 13 gua leniter demulcet. Homo Androclus in illa tam atrocis ferae blandimenta amisit animum recuperat: paulatimque oculos ad
- 14 tuendum leonem refert. Tum, quasi mulierum recognitione facta, laetos, inquit, et gratos

Sonoro] Gron. *sonore*, non repudiata tamen vulg. lectione. — *Fluctuantibus*] *Fluitantibus* con. Triller. ap. Falster. p. 242. leg. *comisque cervicem circumfluct.* aut *cervicem fluct.* — *Omnium* Guelf. *hominum in se c.* — *Converterat*] Sic Gron. Guelf. et edd. vett.; *convertit* Carr. (Steph.)

§. 10. *Datus*] Edd. ante Iunt. *Dacus*, quasi servus e Dacia. Mox pro ei Guelf. *et.* — *Androclus* Guelf. edd. vett. *Androdus*. v. Leopard. Emendat. 25. cf. Aelian. de Nat. Anim. 7, 48. Senec. de Benef. 2, 19. *Andronicus* Sarisber.

§. 11. *Admirans*] Steph. et Thys. *ammirans*. V. ad 4, 8, 5. Edd. ante Iunt. *admiratus*. — *Atque* etc.] Sarisb. *et quasi iocabundus placide accessit hominem.*

§. 12. *Prope*] Guelf. *pene* (paene); mox *leniter* pro *leniter*.

§. 13. *Homo*] Guelf. *tunc*. Dein Sarisb. *illa tam exhibet illata.* — *Paulatimque*] Vulgo *paulatim*; *que* adiunxi ex edd. vett.; Guelf. hab. *paulatim*.

dos videres hominem et leonem. Ea re 15
 rsus tam admirabili maximos populi cla-
 res excitatos dicit, arcessitumque a Caesare
 Androclum, quaesitumque causam, cur ille
 atrocissimus leo uni parsisset. Ibi Androclus 16
 mirificam narrat atque admirandam. Cum 17
 vinciam, inquit, Africam proconsulari im-
 mo meus dominus obtineret, ego ibi iniquis
 et cotidianis verberibus ad fugam sum
 actus; et, ut mihi a domino, terrae illius
 aeside, tutiores latebrae forent, in campo-
 m et arenarum solitudines concessi: ac, si
 fuisset cibus, consilium fuit, mortem aliquo
 cto quaerere. Tum, sole medio, inquit, et 18

§. 15. *Ea etc.*] Sarisb. *Et hanc ob rem et cla-
 res populi maximos, accersitus est homo a Caes.,
 quare illi uni atrociss. leo pepercerit, diligenter
 aesitum est.* — *Maximos*] Ita edd. vett. et codd.,
 si quod Guelf. hab. *maximasque*; an fort. *maxi-
 aque dare* voluit? Contra Carr. *maximus populi
 amor excitatur. Accersitur a C. Androclus, quae-
 tur ab eo causa, cur ille atroc. leo uni pepercis-
 t.* Pro *quaesitumque* Reg. hab. *tantum quaesitum*;
 iod Gron. explicat, ut *interrogatum causam*; Ald.
aesitam, Guelf. Rot. et Iunt. *quaesitamque*, Rot.
 leram tamen lectionem in marg. exhibens; al.
aesita ab eo causa. Leo uni pars. est e Guelf. et
 eg.; Rot. hab. *leoni pars.*; *parsis.* etiam edd. vett.;
 eph. *pepercisset*, quod retinuerunt editt. recentt.
Arcessitumque] Guelf. *accersitumque.* v. 1, 2, 1.

§. 16. *Admirandam*] Steph. iterum *ammir.* Edd.
 te Iunt. *admirabilem.*

§. 17. *Ut etc.*] Sarisb. *quo mihi latebrae ter-
 e illius forent a dom. tut.* — *Defuisset*] Guelf.
isset; *mox pacto aliquo.*

§. 18. *Sole etc.*] Hunc vv. ordinem recepi e
 eg. Rot. et Prisciano pro (Guelf.) *sole, inquit, me-
 o.* Pro *medio* Fulv. et Sciopp. hab. *meridiano*;

arido et flagranti, specum quandam nactus re-
 motam latebrosamque, in eam me penetra-
 19 recondo. Neque multo post ad eandem spe-
 cum venit hic leo, debili uno et cruento pede
 gemitus edens et murmura dolorem crucia-
 20 tumque vulneris commiserantia. Atque illi
 primo quidem conspectu advenientis leonem
 territum sibi et pavefactum animum dixit.
 21 Sed postquam introgressus, inquit, leo, u-
 re ipsa apparuit, in habitaculum illud situm
 vidit me procul delitescentem, mitis et man-
 sues accessit: et sublatum pedem ostendit
 mihi et porrigere, quasi opis petendae gratia

inde Gron. sole meridie. Sarisb. cum itaque sole me-
 dio rapido et flagranti. — *Et arido*] Hoc praetulerunt
 Prisciani (6, 14. V. 1. p. 269. ed. Krehl.) edd. secuti
 tus, vulgatae lectioni (Guelf.) *rapido*; et excidisse
 detur propter syllab. it praecedentis voc. Comparabat
 Gron. rapidam febrim lib. 12, 12. i. e. ignem
 Lips. malebat: *ardido* (Elect. 2, 5.). Deinceps *flag-*
ranti edidi cum Long. secutus Priscian. edd. vett.
 et Guelf. Vulg. *flagrante*. — *Penetro*] I. e. confere
 cf. 12, 10, 1. Vechner. Hellenol. 1, 7. p. 39. Vv. in
eam me non excerpit Priscian.; ita ut suspecta vi-
 deri possint; et legend. fort. *penetro et me recondo*.
 Et Sarisb. hab. *in eam penetra meque recondo*.

§. 19. *Specum*] V. de genere huius v. Schneid.
 Gramm. lat. 2, 1. p. 324. Salisb. hab. *ad eundem*
specum. cf. §. 24. — *Commiserantia*] Sciopp. com-
 monstrantia.

§. 21. *Re*] Sarisb. res. — *Vidit*] Edd. vett. vi-
 det. Sarisb. me videt ingressum procul, et delitescens.
 Mox et subl. et porr. pro duplici ac edidi cum
 edd. vett. et Guelf. et Sarisb. — *Mansues*] Ita Reg.
 Rot. et Sciopp. pro *mansuetus* (Guelf. et Sarisb.). v.
 Glossar. Scheller. Ruddimann. I. p. 64. not. 99. —
Mihi] Pronom. addidi e Sarisb. Guelf. Reg. et edd.
 vett.; omiserat Steph.; deinceps Reg. hab. *pergere*,
 i. e. *porgere*. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 513.

us est. Ibi, inquit, ego stirpem ingentem, 22
 stigio pedis eius haerentem, revelli: conce-
 mque saniem vulnere intimo expressi: ac-
 ratiusque, sine magna iam formidine, sicca-
 penitus atque detergi cruorem. Ille tunc 23
 a opera et mēdela levatus, pede in mani-
 s meis posito, recubuit et quievit. Atque, 24
 eo die, triennium totum ego et leo in
 lem specu eodemque victu viximus. Nam, 25
 as venabatur feras, membra opimiora ad
 ecum mihi suggererat; quae ego, ignis co-
 um non habens, meridiano sole torrens ede-
 m. Sed ubi me, inquit, vitae illius ferinae 26
 a pertaesum est, leone in venatum profecto,
 iqui specum: et, viam ferme tridui per-
 ensus, a militibus visus apprehensusque sum,
 ad dominum ex Africa Romam deductus.

§. 22. *Vestigio*] Ima parte pedis. *Phys.* — *Re-*
h] Edd. vett. et Sarisb. *revulsi*. v. Serv. ad Virg.
 n. 4, 427. Falster. Supplement. Ling. Lat. p. 116.
 ddimann. I. p. 243. not. 29. Infr. 15, 16, 3. —
 n] Guelf. om. *iam*; mox hab. *penit. sicc.* pro *sicc.*
 ur.; ~~tum illa tunc~~. Sarisb. *accuratiusque iam*
e m. form. sic. pen., omnemque detensi cruorem.

§. 24. *Trien. tot.*] Sarisb. *tot. trien.* — *Eadem]*
 elf. et Sarisb. *eodem.* — *Victu]* Guelf. Reg. et
 tu. Fort. legend. *eodemque etiam victu.*

§. 25. *Nam, quas]* Al. legunt: *nam earum,*
as. Sarisb. *nam si quas.* — *Ad specum mihi*
ggerebat] Guelf. *mihi ad spec. sug.* Pronom. *mihi*
 ane om. Sarisb. — *Mer. sole]* Ita Reg. et Sarisb.;
 d. vett. et Guelf. *sole mer. tosta* pro *torr. dedit*
 ur. cum Sarisb.

§. 26. *Ferinae]* In cod. Voss. annot. *ferme,*
 od video apud Sarisb. — *In]* Sarisb. om. *in.* —
pprehensusque] Sarisb. *apprehensus, et -- deductus*
 um.

- 27 Is me statim rei capitalis damnandum, dan-
 28 dumque ad bestias curavit. Intellego autem
 inquit, hunc quoque leonem, me tunc sepa-
 rato, captum gratiam nunc mihi beneficii
 29 medicinae referre. Haec Apion dixisse An-
 droclum tradit, eaque omnia scripta circum-
 lataque tabula populo declarat: atque ide-
 cunctis petentibus, dimissum Androclum
 poena solutum, leonemque ei suffragiis populi
 30 donatum. Postea, inquit, videbamus Andro-
 clum et leonem, loro tenui revinctum, ubi
 tota circum tabernas ire: donari aere Andro-
 clum; floribus spargi leonem; omnes [ferre]
 ubique obvios dicere: *Hic est leo hospes ho-*
minis, hic est homo medicus leonis.

§. 27. *Curavit*] Sarsb. *procuravit*.

§. 28. *Gratiam*] Sarsb. *grat. nunc benef.*
ferre et medelae. — *Nunc mihi*] Steph. *nunc etiam*
 sed hanc voculam deleui cum codd. Guelf. Reg. Rot.
 et edd. vett.; ex edd. vett. *nunc mihi* pro *mihi nunc*
 recepi.

§. 29. *Tabula*] Hoc pro *tabella* dedit Reg. et
 cedentibus Guelf. et edd. vett. ante Ald. Praeterea
 Guelf. hunc ordinem dat: *pop. tab. decl.* Gron. m-
 lebat: eaque o. scripta circumlataque tabella po-
 declarata, (sc. Apion tradit).

§. 30. *Revinctum*] Guelf. et *evinct.* — *Ferre*
 Hoc v. non exstat in Reg. Rot. et Linc. Hi
 lib. et Iunt. hab. *ubique omnes obv. dic.* (Iunt. d-
ceret); Rot. pro *ubique* dat *undique*. Copula *que*
 (Guelf. et edd. vett. *omnesque*) deest in iisdem lib.
 et ap. Steph.

CAPUT XV.

Corpusne sit vox, an ἀσώματον, varias esse philosophorum sententias.

Vetus atque perpetua quaestio inter nobilissimos philosophorum agitata est, corpusne vox an incorporeum. Hoc enim vocabulum vidam finxerunt proinde quod Graece dicitur ὥματον. Corpus autem est, quod aut efficiens est aut patiens: id Graece definitur τὸ ὡμενον ἢ πάσχον σῶμα ἐστίν. Quam definitionem significare volens Lucretius poeta ita scribit:

Tangere enim aut tangi nisi corpus nulla potest res.

io quoque modo corpus esse Graeci dicunt τριχῇ διαστατόν. Sed vocem Stoici corpus se contendunt: eamque esse dicunt ictum ra. Plato autem non esse vocem corpus

CAP. XV. 'Ασώματον] Rot. *incorporeum*; Reg. *corpum*. *Incorporeum* igitur h. l. legendum sit, si forte haec lectio pertineat ad vv. capituli ipsius *corpusne sit vox an incorporeum*. Guelf. h. l. hab. *et vox a naso matori varias sese ph. z.* Vides v. *taecum* corruptum. v. *max*.

§. 2. 'Ασώματον] Guelf. ΑΣΟΜΑΤΟΝ.

§. 3. *Definitur*] Edd. vett. *dicitur*. Deinceps *propp.* pro τὸ δρ. hab. τὸ ἡδὴ ποιοῦν. Vv. τὸ δρ. n. ed. Rom.

§. 4. *Definitionem*] Guelf. *diffinit.* (v. ad 4, 1, 3.) *Lucret. sign. vol. ita scr.* — *Poëta*] Haec vox iuncta est e Reg. et Rot., quum vulg. deesset. V. *Lucret.* 1, 305.

§. 6. *Stoici*] Cf. Diogen. L. 2, 4, 3. 7, 1, 38. *hys.* ad h. l. et quos laudavit Long.

putat. Non enim percussus, inquit, aër, sed
 plaga ipsa atque percussio, id vox est. Οὐχ ἀπλῶς
 πληγὴ αἴρος ἐστίν· ἡ φωνή· πλήττει γὰρ τὸν αἶρα
 καὶ δάκτυλος παραγόμενος, καὶ αὐδέτω ποιεῖ φωνήν·
 ἀλλ' ἡ πόση πληγὴ, καὶ σφοδρὰ, καὶ τόση δέ, ὥστε
 8 ἀκουστὴν γένεσθαι. Democritus ac deinde Epi-
 curus ex individuis corporibus vocem constan-
 9 dicunt, vocemque, ut ipsis eorum verbis utar,
 9 ψῆμα λόγων appellant. Hos aliosque tales ar-
 gutae delectabilisque desidia aculeos cum au-
 diremus, vel tectitarem, neque in his scru-
 pulis aut entolumentum aliquod solidum et
 rationem vitæ pertinens, aut finem ullum
 quaerendi videremus: Ennianum Neoptolemum
 probabamus, qui profecto ita ait:

Philosophandum est paucis. Nam omnino

haud placet.

§. 7. *Vocem corp.*] Guelf. *vocem aut corp.* —
 Id] Pronom. accessit e Guelf. tribus codd. Gron. &
 Sciopp. — Παραγόμενος] Steph. Specim. Emendat.
 p. 196. leg. περιγόμενος, i. e. digitus qui circa quid-
 dam ducitur; et mox πόση pro πόση i. e. percussio
 certam quandam habens quantitatem.

§. 8. *Democritus*] Cf. Plutarch. de Placit. Phil.
 4. 19. et 20.

§. 9. *Tales*] Guelf. *talis; mox tectitarem.* —
Quaerendi] Guelf. *currendi; dein probamus.* — *Phi-*
losophandum] Turneb., ut senarius esset, legi voluit
Phil. est mi paucis etc. Voss. ad Fragm. Enn. tro-
 chaicum quadratum hoc modo efficere voluit: *Philo-*
sophari mihi est necesse: at paucis: nam etc. Cum
 Both. Poët. Scen. p. 58. legend. censeo: *est; sed pau-*
cis; dein Both. sententiam requirere videri putabat
nimio i. e. valde; pro omnino. Trill. ap. Falster. p.
 243. *nimum* malebat. cf. Cic. Qu. Tusc. 2. in. de
 Orat. 2, 37. de Rep. 1, 18. fin.

CAP. XVI.

De vi oculorum, deque videndi rationibus.

De videndi ratione deque cernendi naturā 1
 versas esse opiniones philosophorum animad-
 vertimus. Stoici causas esse videndi dicunt, 2
 diorum ex oculis in ea, quae videri queunt,
 missionem, aërisque simul intentionem. Epi- 3
 curus effluere semper ex omnibus corporibus
 mulacra quaedam corporum ipsorum, eaque
 se in oculos inferre, atque ita fieri sensum
 dendi putat. Plato existimat, genus quod- 4
 am ignis lucisque de oculis exire: idque con-
 nectum continuatumque vel cum luce solis
 cum alterius ignis lumine, sua vi et ex-
 terna nixum, efficere, ut, quaecunque offen-
 derit illustraveritque, cernamus. Sed haec ea, 5

CAP. XVI, *Deque*] Sic Reg. Guelf. Iunt. Ald.;
que ediderat Steph. cum edd. ante Iunt.; idque
 b. etiam Iunt. in Indice capp.

§. 1. *Videndi*] Cf. Plutarch. de Plac. Phil. 4,
 Macrob. Sat. 7, 14. et Thys. ad h. l. — *Anim-*
vertimus] Guelf. *advertim*.

§. 3. *Epicurus*] Post nomen *Epic*. Steph. intu-
 rat particulam *autem*, quae deest in Guelf. Reg.
 edd. vett.; delenda igitur erat. Deinceps idem
 ph. cum Guelf. et edd. vett., invito Reg., scripse-
affluere; at huius v. vim esse in sqq.: in oculos
 erre, intellexit I. Gron. Veram igitur lectionem
 m Long. restitui. cf. Quintil. Inst. 10, 2, 15. Macr.:
inset Epicurus, ab omnibus corporibus iugi fluore
aeipiam simulacra manare etc.

§. 4. *Offenderit*] Ms. Thys. *ostenderit*. Ed. Rom.
enderit illustraverintque, hinc Ven. 1472. Brix. et
 non. *offenderint illustraverintque*.

§. 5. *Sed haec ea*] Edd. vett. et Steph. *sed et*

quae non diutius muginandum: eiusdemque illius Enniani Neoptolemi, de quo supra scripsimus, consilio utendum est, qui degustandum ex philosophia censet, non in eam ingurgitandum.

CAPUT XVII.

Quam ob causam dies primi post Kalendas, Nonas, Idus, atri habeantur: et cur diem quoque quartum ante Kalendas, vel Nonas, vel Idus quoque religiosum plerique vitant.

- 1 Verrius Flaccus in quarto *De verborum significatu* dies, qui sunt postridie Kalendas, Nonas, Idus, quos vulgus imperite *nefastos* dicit, propter hanc causam dictos habitosque
- 2 *atros* esse scribit: *Urbe*, inquit, *a Gallis*

hic ea, (*ea* om. Gryph.) *quae disserimus, imaginandum*. Reg. et Rot. *Sed haec* (Reg. *heic*) *etaeque non diutius muginandum*, quam lectionem recepit Lox. Reg. ap. Lambec. *imurnandum*, inde Lambec. *neque hic diutius immorandum*. Thys. *sed et hic neq. d. immor.* Gron. *sed haec quoque non diutius muginandum*. cf. 4, 19. Guelf. *sed hic ea quae disserimus ymaginandum*. Ego voluerim: *sed hic quoque ea non d. mug.* Varro ap. Plin. H. N. 1. Praef. med.: *dum ista musinamur*. — *Supra*] V. cap. ant. ced. §. 9.

CAP. XVII. *Dies*] Guelf. *duo*; post pro *cur* cum. — *Vitant*] Annon leg. *vitent*; sicut praedixi *habeantur*? Nulla tamen usquam varietas existit nisi quod Guelf. pro *cur* hab. *cum*. An fort. omnino abiicienda particula *cur*?

§. 1. *Verrius*] Guelf. *Servius*. — *Significatu* Sic Reg. Rot. et Sciopp., ut cap. seq. Vulg. *significatione*. — *Vulgus* etc.] Guelf. *vulgo imp. infestus*. — *Atros*] Cf. Macrob. Sat. 1, 16. p. 289. Zenon.

nonibus recuperata, L. Attilius in senatu
 rba fecit, Q. Sulpicium, tribunum militum,
 Alliam adversus Gallos pugnaturum rem
 inam dimicandi gratia postridie Idus fe-
 cisse: tum exercitum populi Romani occi-
 sione occisum, et post diem tertium eius
 ei urbem præter Capitolium captam esse:
 impluresque alii senatores recordari sese
 cerunt, quotiens belli gerendi, gratia res
 vna postridie Kalendas, Nonas, Idus, a
 gistratu populi Romani facta esset, eius
 illi proximo deinceps proelio rem publicam
 ale gestam esse. Tum senatus eam rem
 pontifices reiecit, ut ipsi, quod videretur,
 stuerent. Pontifices decreverunt, nullum
 diebus sacrificium recte futurum. Ante 3
 am quoque quartum Kalendas vel Nonas vel
 us, tanquam inominalem diem, plerique

pr. 4, 19. Nonius: Atri dies dicuntur, quos nunc
 fastos vel posteros vocant. De re cf. Liv. 5, 38.

§. 2. *Recuperata*] Edd. vett. et Guelf. *recuper.*
 (ubique scripsi) pro *reciper.*; iidem libb. *Attilius*
 o *Atilius*. V. de hoc Schneid. Gramm. lat. 1, 2.
 444., de illo Nolten. Lex. Antib. p. 150 sq. —
Alliam] Ita Guelf. et Reg. hoc nomen scriptum hab.
 o *Aliam*. Edd. vett. *halliam*. Ald. *Alliam*. V. Lach-
 mann. de die Alliensi p. 1. et Schneid. Gramm. lat.
 2. p. 408. Deinceps Macr. *adversum*; tum: *d.*
gratia fecisse postridie Idus Quintiles. — *Postridie*
populi] Guelf. *postrie id fecisse cum exercitu pop.*
A mag.] Vv. *a mag.* om. Guelf., spatio tamen va-
 o relicto. — *Publicam*] Ita Guelf. et edd. vett.;
publicam om. Ascens.; Iunt. Ald. *Reip. malam ge-*
stum. Alii: *Reip. male gestum*. Cod. Voss. *rem po-*
li m. g. Dein *ad* om. Guelf. Tum sola ed. Rom.
b. reiicit.

§. 3. *Inominalem*] Ita Steph. cum edd. vett.
 Macr. Intellig. *mali ominis*. v. Falster. p. 244.

4 vitant. Eius observationis an religio ulla sit
 5 tradita, quaeri solet. Nihil nos super ea re
 scriptum invenimus: nisi quod Q. Claudius
 Annalium quinto cladem illam pugnae Can-
 nensis vastissimam factam dicit ante diem qua-
 rum Nonas Sextiles.

C A P U T XVIII.

In quid et quantum differat *historia* ab *annali-*
bus: superque ea re verba posita ex libro *rerum ge-*
starum Sempronii Asellionis primo.

- 1 *Historiam* ab *annalibus* quidam differ-
 eo putant, quod, cum utrumque sit rerum
 gestarum narratio, earum tamen proprie rerum
 sit *historia*, quibus rebus gerendis interfuerit
 2 is, qui narret. Eamque esse opinionem quod

Reg. *nominalem*; unde Scalig. de Climacter. p. 82
omin.; Guelf. *inominabilem*; marg. cod. Voss. et
 Paris. a. 1584.: *innominalem* i. e. nefastum; quo
 Meurs. ad Macr. praeferebat. et Trill. ap. Falst.

§. 5. Nos] Hoc pronom. adiunxi e Rot. et Re
 Praenom. Q. om. Guelf. et edd. vett.; hab. Gryp
 marg. Deinde pronom. addidi *illam* e Guelf. Re
 et edd. vett. In fine cum edd. vett. Guelf. Reg.
 Rot. Long. hab. *Sextiles* pro *Sextilis*. Macrob. s.
 nos nihil sup. ea re s. inv. -- cladem illam vastissi-
 mam factam refert a. d. q. N. *Sextiles* (ed. Gryp
Sextilis).

CAP. XVIII. Quid] Edd. ante Iunt. quo. V. 1
 5, 6. Mox Guelf. de annal.

§. 1. Tamen] Guelf. cum. — Interfuerit] I
 quidem durum et nimium, et ne quidem comprehen-
 sum in ipso v. ἰστορεῖν. I. Gron. cf. Gron. Obs. ad
 Ecclesiast. c. 9. et ad Tac. Ann. init. Caeterum
 Guelf. interfuit.

indam, Verrius Flaccus refert in libro *De significatione verborum* quarto; ac se quidem ducere super ea re dicit: posse autem videri stat, nonnihil esse rationis in ea opinione, quod *historia* Graece significet rerum cognitionem praesentium. Sed nos audire soliti sumus, *annales* omnino id esse, quod *historiae* stat; *historias* non omnino id, quod *annales* sint; sicuti, quod est *homo*, id necessario *animal* esse; quod est *animal*, non id necesse est *hominem* esse. Ita *historias* quidem esse aiunt rerum gestarum vel expositionem vel demonstrationem, vel quo alio nomine id dicendum est; *annales* vero esse, cum res gestae plurium annorum, observato cuiusque anni ordine, deinceps componuntur. Cum vero non per annos, sed per dies singulos res gestae scribuntur, ea *historia* Graeco vocabulo *ἱστορία* dicitur, cuius Latinum interpretamentum scriptum est in libro Sempronii Asellionis primo: ex quo libro plura verba adscripsimus,

§. 2. *Quarto*] Scribe. in marg. exemplaris sui: III. i. e. littera H., ubi de *Historia* tradiderat. Singulos enim libros Verrii singulae constituebant litterae. Gron. — *Quod*] Guelf. om. *quod*; mox edd. vett. significat. — *Praesentium*] Steph. (Specim. Emend. 88.) v. *praes.* non cum *rerum* coniungendum censet, sed ita interpretatur: rerum cognitionem, quam habeant qui praesentes fuerint.

§. 4. *Non omn.*] Cod. Voss. *omnino non*. Guelf. *st. omn. id non esse*, quem vv. ordinem praeferebam esse arbitror.

§. 5. *Hominem esse*] Guelf. *esse hominem*.

§. 6. *Componuntur*] Guelf. *componunt*.

§. 7. *Sempronii*] Nomen *Sempronii* om. edd. ante Iunt. Mox edd. vett. et Guelf. *plura dederunt* pro *pluria*. Tum Guelf. *asscrips.* —

ut simul ibidem, quid ipse inter res gestas
 8 annales esse dixerit, ostenderemus: *Verum*
inter eos, inquit, *qui annalis relinquere u-*
luissent, et eos, qui res gestas a Romanis
perscribere conati essent, omnium rerum h-
interfuit. Annales libri tantum [modo] qu-
factum, quoque anno gestum sit, ea demo-
strabant, id est [eorum] quasi qui diari-
scribunt, quam Graeci ἐφημερίδα vocant. No-
bis non modo satis esse video, quod factum
esset, id pronuntiare, sed etiam, quo co-
silio quaque ratione gesta essent, demonst-

Esse] Steph. l. l. malebat: *interesse*, ut postea S.
 pron.; sive *discrimen* s. *discriminis* intelligend-
 esse. Deinceps Guelf. ostendemus.

§ 8. *Perscr.]* Guelf. *prescr.* (praescr.). —
rum] Bad. commate post *rerum* distinguit. Steph.
 l. coni. omnino nimirum; non prorsus tamen
 satisfaciebat coniectura. — *Tantummodo]* Reg. t-
tum hab. pro vulg. *tantummodo*. De *tantum* q-
 v. Gron. ad Liv. 33, 4. Pro *quoque* Guelf. h-
quodque. Edd. ante Iunt. mox hab. *gestumve*. I-
 inde *ea* pro *id* dederunt Iunt. Guelf. Reg. cum t-
 bus aliis codd. et Sciopp. *ea* nos d. in vett. cod-
 legi testatur Ursin. (v. Barth. Advers. 32, 10.) un-
 hic coni. *hactenus demonstr.* Videlicet, ait I. Gr-
 in annalibus annotatum erat, quid unoquoque an-
 olim gestum fuisset; etiam simulatque modo et t-
 per et hoc tempore esset factum aliquid, simili-
 annotatum licebat cernere; atque ita forma dia-
 praebebatur. Sic apparet a Gellio divisa esse *factum*
et gestum. — *Eorum]* Pronom. hoc deest in Gue-
 tribus Gron. codd. Sciopp. et Iunt.; Ald. hab. *id e-*
rum est. Insuper vv. *qui et scribunt* delenda es-
 suspicatus est Gron. Non spreverim edd. ante Iunt.
 lectionem; *id eorum est, qui quasi diar. scr.* Etiam
 Steph. malebat *qui quasi*. — *Satis]* Barth. *sati-*
 Mox edd. ante Iunt. *qua rat.* omisso *que*.

Paulo autem post idem Asellio in eodem 9.
 o: *Nam neque alacrioris, inquit, ad rem-
 licam defendundam, neque segnioris ad
 i perperam faciundam annales libri com-
 vere quidquam possunt. Scribere autem
 um, initum quo consule, et quo [modo]
 sectum sit, et quis triumphans introierit,
 quae eo in bello gesta sint, iterare: non*

§. 9. *Paulo -- post]* Eaedem hab. *paulo autem*
, unde autem adscivi. — Inquit] V. *inquit ac-*
it e Sciopp., quod prorsus Gellianum mihi vide-
re esse; nescio quo casu in reliquis libris excidit.
ad 1. 15. 13. — Defendundam] Sic Reg. Linc.
Sciopp. defundam hab. Rot. Vulg. *defendend.* Se-
as faciund. (Iunt. *faciundum*) erat iam in edd.
 (quae quidem ante Iunt. hab. *res p. faciundas*)
 Sciopp. Voluit autem Gellius, iudice Gron., di-
 : simplicem illam narrationem actorum non red-
 alacriores, qui per se non sint alacres et inge-
 da ignavia marcent ac torpent; nec segniores ad
 tia et scelera facere, quos ab iis insitus non re-
 t pudor. Verba tamen morbo laborare censuit
 a. — *Libri]* Edd. ante Iunt. om. v. *libri.* Iunt.
commov. hab. *commonere*, quod malebat Triller.
 Falster. Deinceps Guelf. *quidquid.* — *Init. quo*
 .] Hanc vv. seriem recepi e Reg. pro vulg. *quo*
cons. Nostrum iuvat Guelf. *uictui quo cons.*
uens modo deest in Reg.; similiterque Rot. et
que c. sit; ad quo intellig. consule; quo modo
pretantur: quo eventu. v. Perizon. Animadvv.
 t. p. 275. ed. Amstel. Mox pro *quis* Guelf. *qui.*
Et quae etc.] Hanc dedit lectionem Carr., ex codd.
 asse, (cf. Steph. Specim. p. 87.) quum ante eum
 retur: *exque eo libro quae in b.;* Guelf. Reg. et
 eadem exhibent, omissa particula *que.* Long.
 dit: *exque eo libro, quaeque in b. g. s.* Barth. l.
 lelevit v. *libro, s. coni. libere, i. e. ut incidit res.*
 on. emendat: *introierit ex SC.* (senatusconsulto)
neque in b. Voc. *libro* adiectum esse, postquam
 SC. degeneraverit in *ex eo.* l. Gron. probat *ex*

praedicare autem, interea quid senatus decreverit, aut quae lex rogatione lata sit, neque quibus consiliis ea gesta sint: id fabulas pueris est narrare, non historias scribere.

CAPUT XIX.

Quid sit *adoptatio*, quid item sit *arrogatio*, quantumque haec inter se differant; verbaque ea quae qualiaque sint, qui in liberis arrogandis super ea re populum rogat.

- 1 Cum in alienam familiam inque liberorum locum extranei sumuntur, aut per praetorem
- 2 fit, aut per populum. Quod per praetorem fit, *adoptatio* dicitur: quod per populum, *arrogatio*.
- 3 *Adoptantur* autem, cum a parentibus in cuius potestate sunt, *tertia mancipatione*

SC. sed in voc. libro latere ubi et suspicatus est. Pro *sint* edd. ante Iunt. hab. *sunt*. Deinceps perierunt: *iterare: id fabulas esse pr.* (Iunt. et Ald. f. non *praed.*) ait: *aut* (Iunt. et Ald. om. *aut*) *inter* etc. Guelf. *iter. id fabulas non praed. aut int. iterare* Thys. explicat memorare, referre. — *Rogatione*] Barth. *qua lex rogatione*. Steph. hab. *rogatione* pro *rogatione*, sed correxit l. l. — *Gesta sint*] Edd. vett. et Guelf. *gesta sunt. iterare* (Guelf. *itere*) f. — *Pueris*] Ed. Rom. a. 1472. hab. *puris*; in Thys. conii. *puras*. De re cf. Polyb. 3, 32.

CAP. XIX. *Adoptatio*] Guelf. *adoptio*. V. ad 12. — *Item*] Edd. ante Iunt. in ind. capp. om. *item*. Guelf. om. v. *sit post item*. De re cf. Magii Miscell. 3, 6. Conrad. Excurs. ad Gell. V. 1. p. 580. — *Haec*] Steph. om. h. l. *haec*; sed hab. p. 556.

§. 2. *Quod -- populum*] Guelf. om. vv. *quod populum*; errore sollemni.

§. 3. *Mancipatione*] Gryph. 1539. in marg.

re ceduntur; atque ab eo, qui adoptat, apud
 m, apud quem legis actio est, vindicantur.
 rogantur ii, qui, cum sui iuris sunt, in 4
 enam sese potestatem tradunt: eiusque rei
 i auctores fiunt. Sed arrogationes non te- 5
 re nec inexplorate committuntur. Nam 6
 mitia, arbitris [etiam] pontificibus, praeben-
 r, quae *curiata* appellantur: aetas quoque
 is, qui arrogare vult, an liberis potius gi-
 undis idonea sit, bonaque eius, qui arroga-
 r, ne insidiose appetita sint, consideratur:
 que iurandum a Q. Mucio, pontifice maxi-
 r, conceptum dicitur, quod in arrogando iu-
 etur. Sed arrogari non potest, nisi iam 7
 ticeps. Arrogatio autem dicta, quia genus 8
 c in alienam familiam transitus per populi
 gationem fit. Eius rogationis verba haec 9
 ut: VELITIS. IUBEATIS. [QUIRITES] UTI.
 CIUS. VALERIUS. LUCIO. TITIO. TAM.
 RE. LEGE. Q. FILIUS. [SIBI.] SIET. QUAM.

elf. *emancip.*; sequens *in deesse* annotatum est in
 rg. edd. Gryph.

§. 4. *Sunt*] Edd. ante Iunt. *sint.* — *Ipsi -- fiunt*] *elf. auctores fiunt ipsi.*

§. 6. *Etiam*] *Etiam* om. cum edd. vett. Guelf.
 g. Rot. et Sciopp., delevitque Gron., quod in ea
 tic. nulla hic vis. De re cf. Tacit. An. 1, 15. Ad
 eb. intellig. arrogationibus. — *Aetas -- eius*] Edd.
 t *aetas quoque eius*; Iunt. *aetas eius*. Vulg. *ae-*
que. — *Potius*] Gryph. marg. *postea.* — *Conside-*
ur] Guelf. *considerant.*

§. 7. *Vesticeps*] Fest.: vesticeps, pubes, qui iam
 bertate vestitus est, sive qui maior est quatuorde-
 annis.

§. 9. *QUIRITES*] Non apparet hoc nomen in
 g. et Guelf. neque in edd. vett. — *SIBI*] Nec
 pronom. exstat in quattuor Gron. codd. atque

- SI EX. EO. PATRE. MATRE. Q. FAMILIAS
EIUS. NATUS. ESSET. UTI. Q. EL. VITAE
NECIS. Q. IN. EUM. POTESTAS. SIET. UT
PATRI. ENDO. FILIO. EST. HAEC. ITA. UT
10 DIXI. ITA. VOS. QUIRITES. ROGO. Neque
pupillus autem, neque mulier, quae in pa-
rentis potestate non est, arrogari possunt: quoniam
nam et cum feminis nulla comitiorum com-
munio est; et tutoribus in pupillos tantam
esse auctoritatem potestatemque fas non est
ut caput liberum fidei suae commissum alieni
11 ditioni subiiciant. Libertinos vero ab ingenuis
adoptari quidem iure posse, Massurius Sabinus
12 scripsit. Sed id neque permitti dicit, neque
permittendum esse unquam putat, ut hominem

Guelf.; nec eo opus esse intellexit Gron., quantum sit *L. Titio*. Atque om. iam Gryph. 15
Edd. vett. *sibi fiat*; Iunt. *si sit et quam* etc.; Ald. *siet* inde effecit Ald.; Guelf. *fil. sit et quasi si*
eo p. V. etiam filius om. Long., nescio quare. *El]* Guelf. *eius. Vv. vitae necisque* — *filio est* d.
esse in Ms. in marg. antiqui cod. adscriptum in-
nit Thys. Deinceps *in eum* pro *in eo* dedi cum ed.
vett. et Guelf. — *PATRI ENDO]* Ita Hotomannus
quum antea legeretur (Guelf.) *pariendo f.* (Iunt. *pari-
trando f.*), quod explicat Livineius ad Propert. 1, 3
qui partu editus est; illud praestat, et confirmat
codd. Gron.; Sciopp. comparat Cic. pro domo: *ut*
esse interrogatum, auctorne esses, ut in te Fontem
vitae necisque potestatem haberet, ut in filio. *Endo*
est pro *in*. V. 20, 1, 45. Mox Iunt. et Guelf.
pro *uti*.

§. 10. *Non]* Negandi partic. deest in Guelf. et
edd. vett.; restituit Carr., confirmantibus Reg. et Ro-
— *Subiiciant]* Guelf. *subiciatur*.

§. 11. *Massurius]* Gron. e Reg. *Masurius*.
ad 5, 6, 13.

§. 12. *Adoptionem]* Guelf. et edd. vett. ind.

bertini ordinis per adoptionem in iura in-
 nuorum invadant. Alioquin, si iuris ista 13
 antiquitas servetur, etiam servus a domino
 per praetorem dari in adoptionem potest. Id- 14
 ae, ait, plerosque iuris veteris auctores posse
 scripsisse. Animadvertimus in oratione 15
 Scipionis, quam censor habuit ad populum
 moribus, inter ea, quae reprehendebat,
 quod contra maiorum instituta fierent, id etiam
 culpavisse, quod filius adoptivus patri
 adoptatori inter praemia patrum prodesset.
 Verba ex ea oratione haec sunt: *In alia tribu 16*
utrem, in alia filium suffragium ferre; fi-
um adoptivum tam procedere, quam si [ex]
natum habeat; absentes censeri iubere, ut
censum nemini necessum sit venire.

Bonon.; (adoptat. hab. Rom. Ven. 1472. Brix.) ad-
 tionem; ut mox in adoptionem; ibi tamen Bour-
 dot. apposuit literas *ta*, ut h. l. *adoptiones*, quod
 b. Reg. Cur Gellius non ubique retinuerit vocem
 veteri propriam, vix bene se assequi, annotavit
 Gron.

§. 13. *Alioquin, si*] Long. *alioquin, inquit, si*;
 cutus edd. ante Iunt. (Ed. Rom. *allioqui.*) — *Iuris*
antiquitas] Lips. Elect. 1, 21.: *iuris tantum ae-*
ntas. Guelf. *si iur. ant. ista.*

§. 14. *Ait*] Guelf. *et pler.*

§. 15. *Praemia*] Ut ius trium liberorum et si-
 ilia. cf. Senec. de Benef. 2, 34. *Falster.*

§. 16. *Procedere*] Carr. (Steph.), *invitis* edd.
 tt. Guelf. et codd. Gron., *prodesse.* V. Gron. ad
 iv. 5, 49. Hoc tamen in Ms. legi testatur Thys.
 lex praeposit. *ex om.* edd. vett.; Guelf. *quam si se-*
ntum hab.; mox *absentis.* cf. Ruddimann. II, 107.
 14. not. 46. — *Necessum*] Ita codd. Gron. et Sciopp.
 o *necesse.* V. 6, 1, 3.

CAPUT XX.

Quod vocabulum Latinum *Soloecismo* fecerit Capito Sinnius; quid autem id ipsum appellaverint veteres Latini; quibusque verbis *Soloecismum* definitum erit idem Capito Sinnius.

- 1 *Soloecismus* Latino vocabulo a Sinnio Capitone eiusdemque aetatis aliis *imparilitas* appellatus, vetustioribus Latinis *stribiligo* dicebatur, a versura videlicet et pravitate tortuosae orationis, tanquam strobiligo quaedam.
- 2 Quod vitium Sinnius Capito in literis, quas a Clodium Tuscum dedit, hisce verbis definit.

CAP. XX. *Quod*] Guelf. *quale*. — *Fecerit Sinnius*] Ita Sciopp., quod volebat etiam Gron. Accedit lectio edd. vett. ante Iunt. et Gryph. *sol. fuerit C. Asinius*. Guelf. Iunt.: *sol. fuerit Capito asinius*; in indice capp. Iunt. hab. *Capito Sinnius*. *Sinnius Capito* legitur ap. Lactant. Institutt. 6, 20, 35. p. 821. ed. Bünem. Ald. autem: *sol. fuerit Capitoni Asinio*; quod recepit Steph., mutato *Asinio* in *Sinnio*. Vascos. *soloecismus fuerit Capitone Asinio*. Reg. hab. *sol. fuerit Capito Sisinnius* (hoc restituend. ex Lact. videtur), reliquis usque ad finem huius lemmatis omissis. *Fuerit* non mutandum esse censebat I. Gron. Deinceps *id* om. edd. ante Iunt., quicum Ald. om. vv. *autem id*. — *Capito S.*] Nomen *Capito* om. Iunt. et in indice capp. iterum hab. *Sinnius*. Guelf. *capito sinus*.

§. 1. *Lat. voc.*] Vv. *Lat. voc.*, invitis codd. Gron. Guelf. et edd. vett., om. Steph. Deinceps edd. vett. hab. *ab Asinio*. Guelf. *asinio capitione*; postea *Sinnius*. — *Stribiligo*] Ita codd. et edd. vett. pro Steph. *stribiligo*; et mox codd. Gron. *strobil.* pro *sterobil.* dederunt. Ed. Rom. *stereobil.* Iunt. *sterobligo*. Guelf. *scribi legio d. a versuto u3 et prav.* — *Tanquam*] Vulg. *quasi*. Nostrum est e Guelf. Reg. et edd. vett. Deinceps Guelf. *scribilegio*.

soloecismus est, inquit, impar et inconueniens
 compositura partium orationis. Cum Graecum 3
 item vocabulum sit *soloecismus*, an Attici
 omnes, qui elegantius locuti sunt, usi eo
 nt, quaeri solet. Sed nos neque *soloecis-* 4
um neque *barbarismum* apud Graecorum
 oneos adhuc invenimus. Nam sicut *βάρβαρον* 5
α σόλουκον dixerunt. Nostri quoque antiquio- 6
s soloecum facile, *soloecismum* haud scio
 unquam, dixerunt. Quod si ita est, neque 7
 Graeca neque in Latina lingua *soloecismus*.
 tobe dicitur.

CAPUT XXI.

Pluria qui dicat et *compluria* et *compluriens*,
 non barbare dicere, sed Latine.

Pluria forte quis dixit sermocinans vir 1
 pprime doctus, meus amicus; non hercle

§. 2. *Et*] Reg. *atque*.

§. 4. *Graecorum*] Ab Aristotele, Luciano, Plu-
 archo si discesseris. v. Thys.

§. 5. *Nam*] Sciopp. *aut*. Deinceps Guelf. *bar-*
aron et soloëcon.

§. 6. *Dixerunt*] Ita scripsi e Reg. et e distin-
 tione Gron., quum vulg. legeretur: *soloecismum*
haud scio an unquam dixerint.

§. 7. *Graeca*] Sic edidi e codd. Gron. et Sciopp.
ocab. lingua omisit cum Guelf. Steph.; edd. vett.
neque in Graeco neque in Latino. Ceterum Gell.
 7. eo v. ipse usus est, nisi forte ibi ut aliorum
 verbum sumendum est.

CAP. XXI. *Compluriens*] Ita codd. Gron. hic et
 in ipso cap. pro *compluries*. Guelf. h. l. *complures*.
Dicere] Sic edd. Rom. Ven. Ald. et Vasc. cum
 Reg. et Guelf.; *dici* Gryph. et Steph.; alius *dicit*.

studio fervens ostentandi, neque quo plur
 2 non dicendum putaret. Est enim doctrin
 homo seria et ad vitae officia devincta
 3 nihil de verbis laborante. Sed, opinor, ass
 dua veterum scriptorum tractatione inolever
 linguae illius vox, quam in libris saepe offer
 4 derat. Aderat, cum ille hoc dixit, reprehe
 sor audaculus verborum, qui perpauca eaden
 que a vulgo protrita legerat: habebatque non
 nullas disciplinae grammaticae inauditiuncula
 partim rudes inchoatasque, partim non pro
 bas; easque quasi pulverem ob oculos, cum
 5 adortus quemque fuerat, aspergebat. Sic
 tunc amico nostro: Barbare, inquit, dixit
pluria. Nam neque rationem verbum hoc
 6 neque auctoritates habet. Ibi ille amicus
 dens: Amabo te, inquit, vir bone, quia nu

§. 1. *Meus amicus*] Hunc ordinem vv. e Reg.
 edd. vett. dedi, quum inde a Steph. legeretur
 (Guelf.) *amicus meus*; similiter mox vulg. *dicen*
non put., quod e Reg. et Guelf. correxi. — *Fervens*
 Hoc v. cum Long. recipiendum esse putavi ex ed.
 Vascos., quum vulgo prorsus deesset; at aliquod cer
 te v. inter *studio* et *ostent.* sine dubio Gellius inter
 posuerat; atque codd. Gron. Guelf. cum edd. vet.
 hab. *ferens*; Gron. coni. *semet*; maluerim *sese*;
 Gron. *fetens*. Mox *quo* om. Guelf.

§. 4. *Dixit*] Guelf. *dicit*; mox *audacibus*. —
Inauditiunculas] Guelf. *inaudiunc.* Falster. compa
 rat Graecor. παρακρούσματα. Al. ἀπροαμάρτια. — *Cum*
 -- *fuerat*] Gron. *quem adortus cumque f.*; ut in
 Gell. Praefat.: in quas res cumque inciderant. Fal
 ster. pro *quemque* malebat *quemquam*.

§. 5. *Verbum*] Iunt. Ald. Gryph. *verborum*;
 Gryph. in marg. *verbum*. — *Auctoritates*] Pro *au*
ctoritatem hab. cum Reg. Rot. Ms. Pembroc. et
 Guelf. edd. vett. ante Ald., ut mox *auctoritates*.

ihi a magnis seriisque rebus otium est, ve-
 m doceas nos, cur *pluria* sive *compluria*
 (nihil enim differt) non Latine, sed barbare,
 xerint M. Cato, [et] Q. Claudius, Valerius
 ntias, L. Aelius, P. Nigidius, M. Varro; quos
 bscriptores approbatoresque huius verbi ha-
 emus, praeter poëtarum oratorumque vete-
 m multam copiam. Ad quae ille nimis 7
 roganter: Tibi, inquit, habeas auctoritates
 as, ex Faunorum et Aboriginum seculo re-
 etitas, atque huic rationi respondeas. Nullum 8
 im vocabulum neutrum comparativum, nu-
 ero plurativo, casu recto, ante extremum
 habet *i* literam; sicuti: *meliora*, *maiora*,
graviora. Proinde igitur *plura*, non *pluria*
 ci consuevit; ne contra formam perpetuam
 comparativo *i* litera sit ante extremum *a*.
 m ille amicus noster, cum hominem con- 9
 lentem pluribus verbis non dignum existi-
 aret: Sinnii, inquit, Capitonis, doctissimi
 ri, epistolae sunt uno in libro multae, opi-
 or, positae in templo Pacis. Prima epistola 10

§. 6. *A -- seriisque*] Ita edd. vett. pro *a ma-*
seriis reb. — *Et Q. Cl.*] Edd. vett. et *Q. Cl.*
opula tamen suspecta est. Delevit Steph. Deinde
 edem cum Guelf. *L. Laelius* pro *L. Ael.* — *Sub-*
riptores] Guelf. *subscriptoresque*, omisso v. *approb.*

§. 8. *Sicuti*] Guelf. *sicut*; idem om. v. *maiora*.
Non] Vulg. *et non*; *et* deest in Guelf. Reg. Linc.
 nt. Ald. et Vascos.; delevi. Mox §. 13. est: *sim-*
ex, non, ut tibi v., comparativum. — *Consuevit*]
 um edd. ante Iunt. Gryph. *convenit*; in marg.
 yph. 1541. 1592. hab. *consuevit*. — *Extremum*]
extremum hic et antea restitui ex Guelf. et edd.
 tt. pro *extremam*, quod dedit Steph.

§. 9. *Uno in libro*] Guelf. *in uno libro*.

scripta est ad Pacuvium Labeonem, cui titulus praescriptus est: PLURIA NON PLURA
 11 DICI DEBERE. In ea epistola rationes grammaticas posuit, per quas docet *pluria* Latinum
 12 esse, *plura* barbarum. Ad Capitonem igitur
 13 te dimittimus. Ex eo id quoque simul discis
 si modo assequi poteris, quod in ea epistola
 scriptum est, *pluria* sive *plura* absolutum est
 et simplex; non, ut tibi videtur, comparativum.
 14 Huius opinionis Sinnianae id quoque
 adiuumentum est, quod, *compluriens* cum
 15 cimus, non comparative dicimus. Ab eo autem
 tem, quod est *compluria*, adverbium est factum
 16 ctum *compluriens*. Id [quoque] quoniam minus
 usitatum est, versum Plauti subscripsi in
 comoedia, quae *Persa* inscribitur:

*Quid metuis? Metuo hercle vero. Senex
 ego compluriens.*

§. 10. *Pacuvium*] In Ms. ut annotatum in v. cod. *Pancinium*. *Thys.* *Pautumium* Linc. An *Posthumium*? — *NON PLURA*] In eodem Ms. vv. non *plura* desunt. *Thys.*

§. 11. *Esse*] Guelf. om. *esse*.

§. 13. *Et*] *Et* pro *sive* dederunt Guelf. Reg. Rot. Linc. et Sciopp. Pro praecedenti *esse* edd. ante Iunt. dant *est*. — *Comparativum*] *Thys.* Ms. *comparatum*.

§. 14. *Sinnianae*] Edd. vett. *Asinianae*. — *Adiuumentum* -- *compluriens*] Guelf. *adinventum* et *quod complures*.

§. 15. *Est*] Guelf. om. *est*; tum hab. *compluriens*, et sic semper postea.

§. 16. *Quoque*] Hoc v. deest in Sciopp.; Guelf. om. *quoniam*. In Reg. est: *ad quem*, quod ex *id quoniam*, depravata nota, natum videbatur I. Gronov., cui etiam *quoque* hinc in suspicionem venit. — *Metuis*] Edd. ante Iunt. *metuis?* do. *Metuo*. Illud do.

em M., Cato in quarto *Originum* eodem in 17
 co ter hoc verbum posuit: *Compluriens eo-*
m milites mercenarii inter sese multi alteri
teros occidere; compluriens multi simul ad
stis transfugere; compluriens in impera-
rem impetum fecere.

sonae loquentis signum esse videtur. — *Ego compl.]*
opp. ego iam n. compl.

§. 17. *Sese*] Guelf. et Non. 2, 143. sub v. *Com-*
ries hab. se. Pro *multi* Non. hab. *inulti*. v. *Mer-*
s. p. 116. Idem *alteros castris occid.* — *Hostis]*
 Guelf. edd. vett. (praeter Iunt. Ald. aliasque) et
 ph. pro *hostes*. In fine Steph. *facere* dedit (fort.
 m Iunt., ubi *facere* videtur expressum esse) pro
ere, quod exstat in Guelf. et edd. vett., quodque
 titui.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER. SEXTUS.

CAPUT I.

Quem in modum responderit Chrysippus adversus
eos, qui providentiam consistere negaverunt.

1 Quibus non videtur mundus Dei et hominum
causa institutus, neque res humanae pro-

LIB. VI. In Reg. et Ms. apud Thys. (ex ms. cod. Voss.) liber hic septimo postponitur; prorsus est in cod. Rot.; contextitur fini libri 5. statim initium septimi, usque ad cap. 20. locum e Catullo adductum: Inger mi cal. amariores. — Principium capitis primi deest; contra providentiam disputatum fuisse videtur, assertumque, casum vel fortunam primos homines in lucem protulisse, cum tot calamitatibus et aerumnis affligantur, vel potius casu cuncta mortalium circumrotari. v. Ascens. Vett. edd. pro (Guelf.) *dicatur* hab. *dicitur*. In marg. vet. cod. an. notatum, in Ms. legi: *dicunt*. — Haec conscripseram quum ecce Car. Krednerus, Theol. Candid., mihi amicissimus, Lactantii institutionum Epitomen (c. 10.

entia gubernari, gravi se argumento uti putant, cum ita dicunt: Si esset providentia, nulla essent mala. Nihil enim minus aiunt providentiae congruere, quam in eo mundo, quem propter homines fecisse dicatur: tantam esse aerumnarum et malorum. Adversus 2
Chrysippus cum in libro *Περὶ προνοίας* quartoassereret: Nihil est prorsus istis, inquit, insubidius, qui opinantur bona esse potuisse, si non essent ibidem mala. Nam cum bona ma- 3

1251 sqq. ed. Bünnemann.) mecum communicat, locumque Gellii ab illo laudatum ostenderet; quae vidi initium huius capitis integrum, ut a Gellio profectum est, e cod. antiquissimo Lact. (v. p. 19. ed. Bünnem.) prolatum. . Iam igitur liber sexus haud amplius ἀκρόφαλος est, ut adhuc legebatur. incipiebat scil. ita: *** *homines fecisse dicatur*; etc. usam neglecti initii satis probabilem hanc protulit Niebuhr. l. in praef. l. p. 82.: Initio scil. spatium relictum fuit, quo primi versus minio scriberentur; id quod neglectum fuit. Ad v. *dicatur intellig. providentia*.

CAP. I. *Quem in modum*] Edd. vett. in indice pp. *quemadmodum*. — *Consistere*] Guelf. *consulere*.

§. 2. *Adversus*] Lactant. tantum *ad* hab., quod adfererebat Bün. pro *adversus* dictum. — *Insubidius*] alg. *insipidius*; correxit Carr. Emendd. 1, 12. Praeterea Steph. ediderat: *inquit, imperitius, nihil ins.*; ed. vett. hab.: *inquit, nihil imperitius*, omisso v. s.; Iunt. autem edidit: *inq. nihil insipidius*, quam variationem haud improbaverim, ita ut duplex *nihil* orationi vim quandam pariat. cf. 13, 24, 25. Guelf. *inq. nihil pidius*. Vv. *imperit.*, *nihil* ignorant codd. Gron. edd. vett. inde ab Ald. Delevi igitur. Apud Lact. legitur: *Nihil prorsus, inq., istis insulsius, qui*, quae lectio omnibus fort. praeferenda. — *Ibidem*] e codd. Gron. et Guelf.; non male edd. vett. *itum*, ut etiam in fine huius cap. pro *ibid.* exhibent. *id.* tamen servavit etiam Lact.

his contraria sint, utraque necessum est, opposita inter se[se] et quasi mutuo adverso quaeque fulta nixu, consistere: nullum adeo
 4 contrarium est sine contrario altero. Quo enim pacto iustitiae sensus esse posset, nisi essent iniuriae? Aut quid aliud iustitia est, quam iniustitiae privatio? Quid item fortitudo intelligi posset, nisi ex ignaviae oppositione? Quid continentia, nisi ex intemperantiae? Quo item modo prudentia esset, nisi foret contra
 5 imprudentia? Proinde, inquit, homines stulti cur non hoc etiam desiderant, ut veritas sit, et non sit mendacium? Namque itidem sunt bona et mala, felicitas et infortunitas, dolor

§. 3. *Necessum*] Vulg. *necessarium*. *Necessum* Guelf. Reg. et Ms. Pembroc.; *necesse* Angl. et Scheff. atque Lact. V. 3, 1, 12. Mox Guelf. *se* pro *se*. Lact. *opposita esse inter se*. — *Quaeque*] Reg. *quoque*; inde cum Gryph. Gron. *mut. adversoque* f. n., ut est apud Lact. Nostrum, quod in marg. hab. Gryph., malebat I. Gron. — *Est*] Verb. *est* restitui cum Long. e Guelf. Reg. Angl. et Scheff. atque Lact.; edd. vett. inde a Iunt. *esse*, quod eiecerat Carr. cum edd. ante Iunt. Pro *adeo* al. malebant *a Deo*.

§. 4. *Quid* etc.] Lectionem Ald.: *quid item* c. — *quid cont.* praeferebat Gron.; eam postulare, quod sequatur: quo modo. Recepit Long. Nostrum tamen exhib. edd. vett. ante Ald.; accedit Lact.: *Quid item fort. intelligi potest, nisi*; et mox: *quid cont. nisi* etc. Apud Lact. etiam legitur: *Quid item fort., non int. potest*; unde Bondam. (VV. LL. 2, 11.) leg.: *Quid item fortitudo? Num intelligi posset* etc. — *Oppositione*] Guelf. *apposit.*; etiam Lact. *adposit.* Praecessit *opposita*. — *Intemperantiae*] Al. *intemperantia*. Ad nostrum intellig. *oppositione intelligi potest*. — *Esset -- imprud.*] Vv. *esset -- imprud.* om. Guelf.; Lact. *prud. esset, nisi forte contraria imprudentiae*. Bünnem. leg. *nisi foret contraria imprudentia*. Recte!

§. 5. *Infortunitas*] Lact. *importunitas*, quod

et voluptas. Alterum enim ex altero, sicuti 6
 Plato ait, verticibus inter se contrariis deliga-
 um est; si tuleris unum, abstuleris utrumque.
 dem Chrysippus in eodem libro tractat con- 7
 sideratque, dignumque esse id quaeri putat,
 ἡ αὖ τῶν ἀνθρώπων νόσοι κατὰ φύσιν γίνονται id
 est, naturane ipsa rerum vel providentia, quae
 compagem hanc mundi et genus hominum
 fecit, morbos quoque et debilitates et aegritu-
 lines corporum, quas patiuntur homines, fe-
 cerit. Existimat autem non fuisse hoc prin- 8
 cipale naturae consilium, ut faceret homines
 morbis obnoxios: nunquam enim hoc conve-
 nisse naturae auctori parentique rerum omnium

praefendum esse vidit Bünnem. p. 1253 sq. not. z.
 ut sit positum *import. pro infortunio*. Deinceps
 Lact. *volupt, et dol.*, quem vv. ordinem prioribus me-
 ius respondere existimabat Bünnem.

§. 6. *Sicuti Pl.] Lact. sicut Pl.* In Phaedone.
 — *Deligatum]* Ita cum Iunt. Ald. Cū Guelf. et edd.
 nte Iunt. Gryph. *deliquatum*. Gryph. marg.: al's,
deligatum; quod hab. Lact. omisso v. *est*. — *Si tu-*
eris] Sic edd. vett. Guelf. Reg.; recepitque Long.
 accedit Lact. Fort. legend. *si sustul.*; sed non opus
 est. Vulg. erat: *sustuleris*.

§. 7. *Consideratque]* Reg., teste Lambec., *con-*
iderationeque; unde Gron. *tractat, consideratione-*
que dignum et quæsitum putat. Cur vero esse negli-
 gatur? Nempe hoc v. (*esse*) om. Guelf.; utrum etiam
 alii codd., ignoro. — *Naturane]* Particula *ne* abest
 Reg. et Linc.; hic offert: *idem natura ipsa*; Ald.
 cum Iunt. *Idem naturane ipsa*. De Morelli cod.
 dem annotavit Bourdelot. I. Gron. in Addend. p.
 900., repetitionem similium literarum omissam ra-
 tus, coni. *id est, si natura ipsa*. Otho: *id est an*
natura ipsa; quod, literas si spectas, probabis. Vv.
id est -- quae om. Guelf. sic pergens: *compagem*
habeat mundi etc.

- 9 bonarum. Sed cum multa, inquit, atque magna gigneret' pareretque aptissima et utilissima, alia quoque simul agnata sunt incommoda iis ipsis, quae faciebat, cohaerentia: eaque non per naturam, sed per sequelas quasdam necessarias facta dicit, quod ipse appellat *κατὰ*
- 10 *παρακολούθησιν*. Sicut, inquit, cum corpora hominum natura fingeret, ratio subtilior et utilitas ipsa operis postulavit, ut tenuissimis
- 11 nutisque ossiculis caput compingeret. Sed hanc utilitatem rei maioris alia quaedam incommoditas extrinsecus consecuta est; ut fieret caput tenuiter munitum, et ictibus offensionibusque parvis fragile. Proinde morbi quoque
- 12 et aegritudines partae sunt, dum salus paritur. Sic hercle, inquit, dum virtus hominibus per consilium naturae gignitur, vitia ibidem per affinitatem contrariam nata sunt.

§. 9. *Agnata -- ipsis*] Graec. συμφυῆ κατὰ, σύνφυτα, συγγενῆ. v. I. Gron. Guelf. *ad gnata similes* inc. *his ips.* — *Non per nat.*] Negandi partic. deest in Guelf. Reg. et Linc.; hinc I. Gron. *neque per nat.*

§. 10. *Tenuissimis*] Guelf. *tenuia*. Deinceps cod. Voss. *munitisque*.

§. 11. *Munitum*] Guelf. *minutum*.

§. 13. *Ibidem*] V. ad §. 2. fin.

CAPUT II.

Quo itidem modo et vim necessitatemque fati
constituerit, et esse tamen in nobis consilii iudicii-
que nostri arbitrium confirma[ve]rit.

Fatum, quod Graeci [πεπωμένην, vel] εἰ- 1
αμένην vocant, ad hanc ferme sententiam
Chrysippus, Stoicae princeps philosophiae, de-
nit: *Fatum* est, inquit, sempiterna quaedam
et indeclinabilis series rerum et catena, vol-
vens semetipsa sese et implicans per aeternos
insequentiae ordines, ex quibus apta [con-]

CAP. II. *Itidem*] Gron. *idem*, sc. Chrysippus.
in Guelf. et *necessitatemque*. — *Nostri*] Hoc pro-
nomen inconspicuum esse in opt. cod. annotatum
est in edit. Vascos. Deinceps *confirmarit* est in edd.
de Iunt. Praeterea in indice capp. eadem cum
est. et Ald. add. *Chrysippus*; quod si probaveris,
accidit coniectura Gron., quam ante memoravi.

§. 1. Πεπωμένην] Vocc. uncis seiuncta desunt
Reg. et Scheff. neque Guelf. hab. *vel*; et semel
notum G. I. Gron.: Forsan voluit proprie *fatum*
causa exprimere, non congerere plura vocabula,
quibus Graeci in eo exprimendo fuerunt usi, sed
quod Graeci ex natura et proprietate linguae suae
adhibuerunt Latino imprimis congruum. cf. Appul. de
und. 1, fin. — *Catena*] Guelf. *cathena volucris*.
• *Sese et impl.*] Pronom. tolli voluit Gron.; I. Gron.
est *semetipsa* comma ponendum, vel scribendum
se: et *sese impl.* Ms. Pembroc. hab. *semetipsam se*.
• Unde V. D. in Miscell. Obs. Belg. (supr. 1, 4, 1.)
dixit: *semetipsa in se* aut *sese*. Videri Gellium con-
pere *fatum* sub idea magni circuli. V. 14, 1. Con-
a Otho: Verba Graeca innuere videntur, Chrysip-
um simul indicare voluisse, unde *fatum* initium su-
eret, ac deinde quorsum pergeret. Coniecit igitur:
volvens semet ex se, i. e. a se initium sumens.
est enim sempiterna series, ἐξ αἰδίου. — *Connexa*

- 2 nexaque est. Ipsa autem verba Chrysippi
 quantum valui memoria, adscripsi; ut, si cui
 meum istud interpretamentum videbitur esse
 3 obscurius, ad ipsius verba animadvertat. In
 libro enim *Περὶ προνοίας* quarto: *Εἰμαρμένη*
 esse, dicit, *φυσικὴν τινα σύνταξιν τῶν ὅλων ἐν*
αἰδίου τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις ἐπακολουθούτων, καὶ
μετὰ πολὺ μὲν οὖν ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης
 4 *συμπλοκῆς.* Aliarum autem opinionum disci-
 plinarumque auctores huic definitioni ita ob-
 5 strepunt: Si Chrysippus, inquiunt, fato putat
 omnia moveri et regi, nec declinari transcen-
 dique posse agmina fati et volumina: peccata
 quoque hominum et delicta non succensenda

que] Syllaba *con* deest in Guelf. Reg. et Sciopp.
 Infra per duo composita est: coacta atque connexa.

§. 2. *Adscripsi]* Guelf. *ascribi.* — *Esse]* Guelf. om. v. *esse*; mox hab. *advertat.*

§. 3. *Enim]* Guelf. om. *enim.* — *Esse, dicit]* Guelf. *dicit esse.* — *Tina]* E Reg. et Scheff. atque edd. ante Iunt. addendum esse censui: *τινα*, quod vulg. deerat. — *Μετὰ]* Scheff. *κατὰ.* Edd. Rom. et Bonon. tantum hab. *καὶ μὲν οὖν.* Iunt. edidit: *καὶ μετὰ ποτὶ μὲν οὖν.* Nostrum video in edd. Venet. 1472. et Brix. atque Ald. Lips. de physiol. Stoic. 12. legit: *ἀμεταβόλον*, i. e. immutabili et inviolabili hac complicatione. I. Gron.: Non modo in hac immutatio vel incommutatio vel inviolabilitas non conceditur, sed vel minimus transgressus aut transcensus in hac catena negatur, etsi haec insecutio partium diuturno tempore contigerit.

§. 4. *Definitioni]* Guelf. *diffinit. obstr.* omittit particula *ita.*

§. 5. *Transcendique]* Guelf. *transcendi sine qua]* — *Succ. n. ind.]* *Succ.* hab. Sciopp.; et similiter Reg. *suscens.*; Guelf. *sustentanda*; *induc.* est in Guelf. Reg. Scheff. Britannicis duobus, Iunt. Ald. et Gryph. *Peccata non succensenda est, ut 7, 18.: iureiuranda*

que inducenda sunt ipsis voluntatibusque
rum; sed necessitati cuidam et instantiae,
ae oritur ex fato; omnium quae sit rerum
mina et arbitra, per quam necesse sit fieri,
idquid futurum est: et propterea nocen-
m poenas legibus inique constitutas, si ho-
nes ad maleficia non sponte veniunt, sed
o trahuntur. Contra ea Chrysippus tenuiter 6
alta et argute disserit; sed omnium fere,
ae super ea re scripsit, sententia huiusce-
di est: Quanquam ita sit, inquit, ut ratio- 7
quadam necessario principali coacta atque

stacio; 5, 10: coniiciendae consistendaeque cau-
Ad v. *induc.* I. Gron. comparat Cic. in Rull.
36. et notare Gellium imputanda et in rationibus
gandis observanda et inferenda, ut debeant luere
Scheff. Britan. duo, Iunt. Ald. Gryph. Steph.
non sustentanda; succ. vel subscribenda legen-
a esse putabat Thys. imputanda coni. Sciopp.
l. ante Iunt. non subsistenda neque condicenda;
retinuit Steph.; in marg. hab. Gryph. Confert
m. Livii: subsistere feras; et: status condictus
l. Idem coll. 7, 3. sub fin. hic legi posse cen-
del. non censenda; praefert tamen succens. —
untatibusque] Guelf. voluptat. — Omnium -- do-
a] Edd. vet. omniumque rerum d. (omisso v. sit.)
t. omni quae sit r. d.

§. 6. *Ea*] Ed. Rom. eas. Mox Guelf. tenuit
tenuiter.

§. 7. *Necessario principali*] Ita Reg. I. Gron.:
ponit esse rationem principalem, non ex concessu
dam elementorum aut aliarum partium, verum
ipsa necessitate ortam; hinc *necessario principa-*
vocat, aperte descriptionem hanc fato et eius
initioni, quam praemisit, accomodans. Edd. ante
t. et Vasc. *ratione princ. quadam necessario coa-*
Ald. et Gryph. *rat. quadam necessaria princ.*
coacta. Steph. et Gryph. marg. *rat. quadam princ.*
necessario coacta. Codd. Guelf. Linc. et Iunt. *rat.*

connexa sint fato omnia; ingenia. tamen ipsa
 mentium nostrarum perinde sunt fato obnoxia,
 8 ut proprietas eorum est ipsa et qualitas. Nam
 si sunt per naturam primitus salubriter utili-
 terque ficta, omnem illam vim, quae de fato
 extrinsecus ingruit, inoffensius tractabiliusque
 transmittunt. Sin vero sunt aspera et inscita
 et rudia, nullisque artium bonarum admini-
 culis fulta; etiamsi parvo sive nullo fatalis in-
 commodi conflictu urgeantur; sua tamen scae-
 vitate et voluntario impetu in assidua delicta
 9 et in errores ruunt. Idque ipsum ut ea ra-
 tione fiat, naturalis illa et necessaria rerum
 10 consequentia efficit, quae fatum vocatur. Est
 enim genere ipso quasi fatale et consequens
 ut mala ingenia peccatis et erroribus non va-
 11 cent. Huius deinde rei exemplo non hercle

quadam necessario (Guelf. *necessarie*) *et pr. coacta*
 Scheff. *ut necessario ratione quadam et participatu*
coacta. Inde Gron.: *ut necessaria ratione quadam*
et participatu c. etc. Mox pro *tamen* Guelf. habet
tum. — *Et*] Guelf. om. *et*.

§. 8. *Aspera*] Guelf. *aspersa*. — *Adminiculis*
 Guelf. *amniculis*, Steph. *amminiculis*. Deinceps Guelf.
 et edd. ante Iunt. *et si parvo*. Iunt. Ald. *et etiam*
si parvo. Tum Guelf. *sive ullo*. — *Scaevitate*] Guelf.
scenit. Edd. vett. *levitate*; Steph. in annott. p. 12
sq. laevitate. — *In -- ruunt*] Reg. *in errore serviunt*
 inde Gron. *in errores se ruunt*; coll. Plaut. *ruere*
antennas; Horat. *ruere acervos*.

§. 9. *Consequentia*] Bourdel., e Morelli font.
 cod., annotavit: *continentia*, quod Gron. interpreta-
 tur: *nexum*, *adhaesum*, *consequentiam*, *participa-
 tum*, *continuationem*.

§. 10. *Fatale*] Gron. *confatale*; coll. Cic. *de
 fato*: *copulata res est et confatalis*.

§. 11. *Rei*] Reg. Linc. Guelf. Scheff. et Sciopp.

imis aliene neque illepide utitur. Sicut, inquit, lapidem cylindrum si per spatia terrae rona atque derupta iacias, causam quidem ei et initium praecipitantiae feceris; mox tamen ille praeceps volvitur, non quia tu id iam facis, sed quoniam ita sese modus eius et formae volubilitas habet: sic ordo et ratio et necessitas fati genera ipsa et principia causarum movet; impetus vero consiliorum mentiumque nostrarum actionesque ipsas voluntas cuiusque propria et animorum ingenia moderantur. Infert deinde verba haec, iis, quae dixi, congruentia: *Διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων ὕτως εἴρηται*.

Γνώση δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχοντας — *ἐκ τῶν βλαβῶν ἐκάστοις παρ' αὐτοῖς γινομένων, καὶ κατ' ὁρμὴν αὐτῶν, ἀμαρτανόντων τε καὶ βλαπτομένων, καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν διάνοιαν καὶ πρόθεσιν.* Propterea negat oportere ferri audirique hoc.

ieri, et mox Reg. illepido; Sciopp. inlepido. Guelf. inlepide. Gron. *H. d. figurae ex., non h. n. alieno* neque illepido, utitur. — *Derupta*] Ita Reg. Linc. Guelf. Iunt. Ald. et Meurs. in Critico Arnob. atque in Miscell. pro *deruta*. Al. *dirupta*. Edd. ante Iunt. *diruta*. Thys. coni. *abrupta*. Gron. simplicius fore putabat *declivia*; probabat tamen *deruta*; coll. Cic. ad Att.: *deruere* de laudibus cumulum. Deinceps Guelf. "*causam*" *iaceas quid.*; lineolae ordinem vv. invertendum esse indicare videntur. — *Et*] Guelf. om. *et*.

§. 12. *Dixi*] Edd. ante Iunt. Ald. Vasc. aliaeque edd. cum Reg. *dixi*; Guelf. Linc. Iunt. Steph. et aliae edd. *dixit*. At praecedentia esse Gellii intellexit I. Gron. — *Kaì*] *Kaì* accessit e Reg. et Sciopp.; ille hab. tantum: *Διὸ καὶ*, reliquis Graecis omissis. cf. Marcil. ad Pythagor. Carm. p. 381.

§. 13. *Nequom aut ign.*] Guelf. *nequaquam ign.*

mines aut nequam aut ignavos et nocentes et audaces: qui, cum in culpa et in maleficio revicti sunt, perfugiunt ad fati necessitatem, tanquam in aliquod fani asylum, et, quae pessime fecerunt, ea non suae temeritati, sed

14 fato esse attribuenda dicunt. Primus hoc sapientissimus ille et antiquissimus poëtarum dixit in hisce versibus:

Ὡ πόποι, οἷον δὴ νῦν θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται.
Ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
Σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

15 Itaque M. Cicero in libro, quem *De Fato* conscripsit, cum quaestionem istam diceret obscurissimam esse et implicatissimam, Chrysippum quoque philosophum non expedisse se in ea refert, his verbis: *Chrysippus aestuans*

— *In mal.*] Praepos. om. edd. ante Iunt. — *Revincti*] I. e. convicti. Ante Carr. erat *revincti*, quod ex Palat. laudat Gebhard. Antiqq. LL. 2, 11., quodque hab. Guelf. Rei exemplum v. ap. Diog. Laërt. 7, 23. — *Fani*] Carr., invitis codd. et edd. vett., *fati*.

§. 14. *Pr. -- ant.*] Ita Reg. Morellian. et Sciopp. pro vulg. *pr. autem Homerus* (Guelf. et edd. ante Iunt. *homo*) *sapientis. et ant.*; at alius atque Homerus vix intelligi potest. cf. Hom. Od. 1, 23 sqq. — *Οἷον*] Edd. Rom. Ven. 1472. Brix. *οἷον αὖ* S. et versu seq. *ἔμμεναι· ἡδὲ καὶ αὐτούς*.

§. 15. *Fato*] Cap. 8, in. Edd. ante Iunt. pro *conscr.* hab. *scripsit*. — *Istam*] Guelf. om. *istam*. — *Refert*] Guelf. Reg. et Linc. hoc v. omit., pro quo fort. scribend. *ait*, quod facile excidere potuit. Mox *pacto* omit. Guelf. Reg. et Sciopp., probante I. Gron., qui hanc esse manum et sententiam Gellii existimabat: *Chr. quoque phil. non exp. semet* (quidni vero retineatur: *se in ea?*) *his verbis* (Guelf. *versibus*): *Chrys. aest. l. que quonam* (i. e. quomodo nam) *explicit* (Reg. *explicit*; Guelf. *explicat.*) et f. o. f.

horansque, quonam pacto explicet, et fato
inia fieri, et esse aliquid in nobis, intri-
tur hoc modo.

C A P U T III.

Historia sumta ex libris Tuberonis de serpente
invisitatae magnitudinis.

Tubero in historiis scriptum reliquit, bello 1
imo Punico Attilium Regulum consulem in
rica, castris apud Bagram flumen positis,
coelum grande atque acre fecisse adversus
um serpentem, in illis locis stabulantem,
visitatae immanitatis; eumque, magna totius
ercitus conflictione, ballistis atque catapultis

esse al. in nobis, intricatur hoc modo. Gellius
im laudavit Chrysippea et nunc succenset Cicero-
toties aestuantem Chrysippum alibi per istud scri-
um inducenti, tum in his verbis; et ideo ait, eum
e modo intrinseci. Aliam viam instituerat Carr.
mend. 1, 13.; scripsisse enim Ciceronem: *Chrys.*
st. -- *intricatur.* *Hoc modo* etc. (v. Cic. de fat.
20. init. cf. Davis. ad fin. c. 20.) Verba, quae
m sequantur in Cicerone, omissa esse h. l.; aut
oces duas *hoc modo* ab alio adiecta, ut sequentis
rationis designarent initium. — *Fieri]* Gryph. marg.
rri. Mox Guelf. *intricatum.*

CAP. III. *Invisitatae magnitudinis]* Sic Reg. Vulg.
usitatae longitudinis. Long. *invisit.* long. De re
i. Valer. M. 1, 8. ext. 19. Plin. H. N. 8, 14.

§. 1. *Bagram]* Ed. Rom. *Bargad.*; reliquae
dd. vett. *Bragadam.* V. quos laud. Falster. p. 247.
— *In -- stab.]* Haec restituit Gron. ex edd. vett. et
odd. (Guelf.) pro Steph. s. *illic stab.* Deinceps *in-*
visit. pro *invisit.* iterum est e Reg. — *Conflictione]*
ld. *conflictatione.* Nostrum est in Guelf. et edd.
nte Ald. Mox Guelf. *dum* pro *diu*; dein *longum*

diu oppugnatum: eiusque interfecti corum longum pedes centum et viginti Romam mississe.

CAPUT IV.

Quid idem Tubero novae historiae de Attilio Regulo, a Carthaginiensibus capto, memoriae mandaverit: quid etiam Tuditanus super eodem Regulo scripserit.

- 1 Quod satis celebre est de Attilio Regulo id nuperrime legimus scriptum in Tuditanis libris: Regulum captum, ad ea, quae in senatu Romae dixit, suadens, ne captivi cum Carthaginiensibus permutarentur, id quoque addidisse: venenum sibi Carthaginienses de

cor. pro cor. long. exstat in Guelf. et edd. vett. Tud. Gryph. in marg. hab. numerum C et XII. pro C et XX. — Eiusque int.] Guelf. eius cumque int. — Mississe] Scil. Regulum. Propter interposita: eumque oppugn., commodius esse missum annotavit Gronov. Malim: missum esse.

CAP. IV. *Novae historiae]* Ald. *in historiis*; nostrum dedit cum edd. ante Ald. et cum Ald. in indice capp. Carr., confirmaruntque Guelf. Reg. et Scheffer. Gron. conl. *nona historia*, i. e. nono historiarum libro. — *Memoriae]* Hoc v. recepi cum Long. e Regulo pro: *literis*.

§. 1. *Est]* Deest hoc v. in edd. vett. delevitque Long. Hab. Guelf. De historia v. quos laudavit Long. Add. Roos, de suppliciis M. Att. Reg. et Fickenscher, num M. A. R. supplicio affectus sit. Garrod ad Cic. de Off. 3, 26. 27. De Tuditano v. Lachmann. de Font. Liv. Comment. I. p. 44. — *Carthaginienses]* Guelf. *a Carthaginensibus datum non pro*; quae fortasse est correctio V. D., qui ambiguitatem quandam, quae in vulgata inest scriptura, amovere

se non praesentarium, sed eiusmodi quod
 ortem in diem proferret; eo consilio, ut vi-
 ret quidem tantisper quoad fieret permutatio,
 st autem, grassante sensim veneno, conta-
 sceret. Eundem vero Regulum Tubero in 2
 dem historiis redisse Carthaginem, novisque
 emplorum modis excruciatum a Poenis dicit:
atras, inquit, et profundas tenebras eum 3
videbant; ac diu post, ubi erat visus sol
dentissimus, repente educebant, et adver-
sus ictus solis oppositum continebant, atque
tendere in coelum oculos cogeant. Palpe-
as quoque eius, ne connivere posset, sur-
m ac deorsum diductas insuebant. Tudi- 4
 us autem somno diu prohibitum, atque
 vita privatum refert; idque ubi Romae
 gnitum est, nobilissimos Poenorum captivos
 eris Reguli a senatu deditos, et ab his in

ebat. Et profecto, si plures melioresque codd. ad-
 erent, hanc lectionem recipiendam esse putarem.

Praesentarium] Edd. vett. *praesentaneum*, quod
 cepit Long. Nostrum firmat Guelf. — *Contabe-*
ret] Ita Guelf. Reg., Ms. in marg. cod. Voss. et e
 niectura Muret. ad Tacit. pro: *cor tabesceret*. Reg.
 b. etiam: *veneni*; excidisse v. vi suspicatus est
 on.

§. 2. *Vero*] Hanc voculam restitui e Guelf. et
 l. ante Iunt. Tum iisdem addidi e Guelf. Dein
 d. vett. *reddisse* dederunt pro *redisse*; hoc firmat
 elf. — *Exemplorum*] I. e. maximarum gravissima-
 mque poenarum. V. c. 14, 4.

§. 3. *Profundas*] Edd. ante Iunt. *profundissi-*
 is exhib. pro *profundas*; hoc firmat Guelf. — *Ictus*]
 l. Thys. *ictum*. Cum voc. *solis* desinit cod. Reg.,
 i redit libr. VII: — *Connivere*] Guelf. *comovere*.
Diductas] Ms. Thys. *ductas*.

§. 4. *Ab his etc.*] Guelf. *ab his in marmoreo*

armario muricibus praefixo destitutos, eademque insomnia cruciatos interisse.

C A P U T V.

Quod Alfenus Iureconsultus in verbis veteribus interpretandis erravit.

- 1 Alfenus iureconsultus, Servii Sulpicii discipulus, rerumque antiquarum non incuriosus, in libro *Digestorum* trigesimo et quarto *Coniectaneorum* autem secundo: *In foedere* inquit; *quod inter populum Romanum, et Carthaginienses factum est, scriptum invenitur ut Carthaginienses quotquot annis populo Romano darent certum pondus argenti puri puri. Quaesitum[que] est, quid esset [argentum]*

m. praefixos. — Eademque -- interisse] Guelf. *que in sompno cr. interisse.*

CAP. V. *Erravit]* Sic codd. Gron. Guelf. et vett. pro: *erraverit.*

§. 1. *Iureconsultus]* Vulg. *iuriscons.*; nostrum hab. codd. et edd. Rom. Ven. Ald., quae tamen edd. in argumento huius cap. *iuriscons. exhib.*; reliquae edd., ut Brix. Bonon. Connell. Steph. aliaeque, utraque l. dant *iurisc.* In summa tamen capp. cum Iunt. Ald. *iurecons.* Guelf. *iur cons. bis*, quod significat solet *iurecons.* cf. 3, 2, 3. ad 7, 4, 1. — *Coniectaneorum]* Iunt. Ald. *conlect.* — *Est]* Edd. vett. Guelf. pro *est* hab. *et* — *Quotquot]* Ita cum Iunt. Ald. Vasc. Gryph. et Steph.; cf. Tursellin. de Particul. p. 762, 5. Edd. ante Iunt. Guelf. et Palat. apud Gebhard. Antiqq. LL. 2, 20. dant: *quotannis.* Eadem edd. et Guelf. mox hab. *quaesitum*, cum particula *que.* — *Argentum]* Deest hoc v. in Guelf. Linc. Scheff. et Pal. apud Gebh. *Purum putum* per *ἱερὸν ἄγνῶν*, ut *sacrosanctum*, aliaeque, dictum est

urum putum. Respondi ego, inquit, esse
 urum putum valde purum: sicut novum
 ovicium dicimus, et proprium propi-
 ium, augere atque intendere volentes novi
 proprii significationem, Hoc ubi legimus, 2
 grabamur eandem affinitatem visam esse Al-
 no puri et puti, quae sit novi et novicii.
 am si esset puricium, tum sane videretur 3
 ci, quasi novicium. Id etiam mirum fuit, 4
 od novicium per augendi figuram dictum
 istimavit; cum sit novicium, non quod ma-
 s novum sit, sed quod a novo dictum incli-
 tumque sit. His ergo assentimus, qui putum 5
 se dicunt a putando dictum; et ob eam
 usam prima syllaba brevi pronuntiant, non
 aga: uti existimasse Alfenum videtur, qui a
 ro id esse factum scripsit. Putare autem 6
 teres dixerunt, vacantia ex quaque re ac
 n necessaria aut etiam obstantia et aliena
 ferre et excidere, et, quod esset utile, ac
 e vitio videretur, relinquere. Sic namque 7

notavit Gron. V. esse post inquit om. edd. ante
 t.; tum pro propicium hab. propriitium, s. pro-
 ium. — Et] Edd. ante Iunt. atque.

§. 3. Quasi] Guelf. qm (quam).

§. 4. Cum sit n.] Guelf. eum sic n.; idem om.
 sis.

§. 5. Assentimus] Linc. assentimur. Nostr. fir-
 Guelf. Idem ante dictum repetit esse. — Uti]
 lf. ut. — Alfenum] Edd. vett. inde ab Ald. Al-
 is; ut edidit quoque Long.; male! Nostrum fir-
 it edd. ante Ald. et Guelf. V. 4, 11, 9. Ruddi-
 n. II. p. 13. not. 36. Infr. 17, 16, 1.

§. 6. Autem] Guelf. om. autem; mox hab. et
 nec. — Esset etc.] Ita ex edd. vett. emendavi
 at. esse ut: ac (Guelf. et) s. v. v.

arbores et vites, et sic etiam rationes putari
 8 dictum. Verbum quoque ipsum *puto*, quod
 declarandae sententiae nostrae causa dicimus,
 non signat profecto aliud, quam id agere non
 in re dubia obscuraque, ut, decisis amputa-
 tisque falsis opinionibus, quod videatur esse
 9 verum et integrum et incorruptum, retineamus. Argentum ergo in Carthaginensi foedere
putum dictum esse, quasi *exputatum*
 excoctumque, omnique aliena materia carens
 omnibusque ex eo vitiis detractis emaculatum
 10 et candefactum. Scriptum est autem *purum*
putum non in Carthaginensi solum foedere
 sed cum in multis aliis veterum libris, tum
 [etiam] in Q. quoque Ennii tragoedia, quae
 inscribitur *Alexander*, et in satira M. Varro-
 nis, quae inscripta est *Δις παῖδες οἱ γέροντες*.

§. 7. *Etiam rationes*] Guelf. *rationes etiam*
 Mox Guelf. edd. vett. et Steph. *dictum* dederunt
 pro *dictae*; quod fluxisse videtur ex Ald.: *ratio-
 ctæ putari*.

§. 8. *Quoque*] Edd. ante Iunt. hab. *autem*.
Sententiae -- dic.] Guelf. *nostrae sentent. gratia*
 — *Nos -- dubia*] Guelf. *non in rei dubia*.

§. 9. *Dictum esse*] Edd. ante Iunt. *esse dictum*.

§. 10. *Cum*] Restitui *cum* pro *tum* (Guelf. *men*)
 ex edd. vett. quibus accedit Ms. Pembroc.;
 quens *etiam* est tantum in edd. vett.; om. Guelf.
 contra *quoque* om. edd. ante Iunt., retinent Iunt.
 Ald. — *Alexander*] Cf. Both. Scenic. Poët. Lat.
 5. p. 33. Aelian. V. H. 2, 8.

CAPUT VI.

temere inepteque reprehensum esse a Iulio Higino
 Virgilium, quod *praepetes* Daedali pennas dixit: at-
 que ibi, quid sint aves *praepetes*, et quid illae sint
 aves, quas Nigidius *infeas* appellavit.

Daedalus, ut fama est, fugiens Minoria 1
regna,

Praepetibus pennis ausus se credere coelo
[Insuetum per iter gelidas enavit ad Ar-
ctos].

his Virgilii versibus reprehendit Higinus 2
praepetibus pennis, quasi improprie et inscite
 dictum. Nam *praepetes*, inquit, aves ab au- 3
 ribus appellantur, quae aut opportune praee-
 lant, aut idoneas sedes capiunt. Non apte 4
 tur usum verbo augurali existimavit in Dae-
 di volatu, nihil ad augurum disciplinam
 pertinente. Sed Higinus nimis hercle ineptus 5
 , cum, quid *praepetes* essent, se scire ratus,
 : Virgilium autem et Cn. Matium, doctum

CAP. VI. Repreh. -- Higino] Guelf. esse repreh.
 . Hyginio. — Ibi] Volg. inibi; ibi restitui ex
 elf. et edd. vett. Antea dixerit pro dixit est in
 ante Iunt. Mox Guelf. et qui ille suas aves.

§. 1. *Minoria*] Guelf. *minora*.

§. 2. *Virgilii*] Aen. 6, 14 sq. Ex edd. vett. tertium
 um addidi, quem non agnoscit Guelf. et Linc.
gelidas ed. Rom. *gelidus*, Ven. 1472. Brix. *ge-*
 s. — *Higinus*] Sciopp. *Iulius Hig.*

§. 3. *Opportune*] Guelf. *import.*

§. 5. *Essent*] Guelf. *esse*. — *Cn. Matium*] Codd.
 m. Guelf. et edd. vett. *Trimatium* (Iunt. *Tim-*
 n). Inde Scalig. in Coniectan. dedit *Cn. Mat-*
 n. Equidem ubique *Matii* nomen per simplex t

virum, ignorasse, qui in secundo *Iliadis* Victoriam volucrem *praepetem* appellavit in hoc versu:

Dum det vincenti praepes Victoria palmas

6 Cur autem non Q. quoque Ennium reprehendit, qui in *Annalibus* non, ut Virgilius, pernas Daedali *praepetes*, sed longe diversimodum inquit:

— — Quid

*Brundisium pulchro praecinctum praepes
portu?*

scripsi; ut scribendum esse apparet h. l. ex collectione, utque fere constanter hab. edd. vett. Guelf. Cf. Intpp. Tacit. Ann. 12, 60. (Lips.) Suet. Caes. 52. Scalig. ad Varron. p. 15. In Ciceronis epistolis etiam sic scribitur, licet alius fuerit C. Marius cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 446. — Secundo Edd. vett. et Guelf. secundo. Respondet quidem versus *Iliad.* 7, 396. εἰσὸς δαίμων ἄμμε διαπρίδων δ' ἑτέροισι γέ νίκην. Hoc tamen sufficere non arbitror, ut propterea scribas septimo, quod inde Steph. editum legimus. Dein Guelf. praepeditum. Mox in ante vv. hoc v. adiunxi ex edd. vett. et Guelf. — Det] Edd. vett. dat. Deinceps Ms. Thys. vincenti Guelf., omisso dum, hab. dat. vincendi praepetes p. Pro praepes Voss. de poet. Lat. p. 31. adfert praepes; recte improbante Burmann. in Antholog. l. V. 1. p. 7. ubi plura de v. praepes. Dum intelligitur positum pro dummodo; hinc praestat det.

§. 6. [Ut Virgil.] Vv. ut Virgil. accesserunt edd. vett. Male ad §. 9. post v. primo ista vv. in edd. vett. addita legi annotatum video. Mox v. praepetes om. Guelf. — Inquit] Ita cum Iunt. Ald. Steph. v. inquit om. Guelf. Linc. Edd. vett. ante Iunt. om. quid. Alii quid ante cur autem collocarunt. I. Gronov. sed longe d. quid: Brund. etc. Fortasse, omisso v. inquit, post Quid inserend. ait. Brundis. hab. Steph. V. ad 16, 6] 1. — Portu] Guelf. portus.

, si vim potius naturamque verbi conside- 7
 set, neque id solum, quod augures dice-
 it, inspexisset, veniam prorsus poetis daret
 similitudine ac translatione verborum, non si-
 gnificatione propria utentibus. Nam quoniam 8
 ipsae tantum aves, quae prosperius prae-
 ant, sed etiam loci, quos capiunt, qui ido-
 felicesque sunt, *praepetes* appellantur, id-
 eo Daedali pennas *praepetes* dixit, quoniam
 locis, in quibus periculum metuebat, in
 tutiora pervenerat. *Locos* porro *praepetes* 9
 augures appellant; et Ennius in *Annalium*
 no dixit:

*praepetibus, hilares sese pulchrisque locis
 dant.*

bus autem *praepetibus* contrarias avis in- 10
 s appellari, Nigidius Figulus in libro pri-
Augurii privati ita dicit: *Discrepat de-*
sinistrae, praepes inferae. Ex quo est 11
 ectare, *praepetes* appellatas, quae altius

§. 7. *Et*] Sciopp. *sed.* — *Ac*] Edd. ante Iunt.
Propria] Hoc v. om. edd. vett., hab. Linc. et

§. 8. *Non*] Hunc locum ob oculos habuit Serv.
 Virgil. l. 1. — *Praevolan*] Guelf. *provolant.* —
 Edd. vett. et Guelf. *quod.* Nostrum tuetur Serv.
 Ed. Lugd. 1539. *qui,* compendio scribendi
 cto. *Deinceps* Guelf. *idoneae.* — *Quoniam ex*
 Serv. *quia de locis legisse videtur.*

§. 9. *Hilares*] Voc. *hil.* ignorat Linc. Vv. omnia
praepetib. om. Guelf.

§. 10. *Sinistrae*] Guelf. *sinistra.* *Deinceps* Linc.
etes. Guelf. om. vv. *praepes* — *coniectare.* Edd.
 Iunt. *praepetibus.* Nostrum hab. iam Iunt.

§. 11. *Appellatas*] Guelf. *ablatas;* mox *dixit.*
 15.

sublimiusque volitent; cum differre a praep
 12 tibus Nigidius inferas dixerit. Adolescens eg
 Romae, tum cum etiam ad grammaticos it
 rem, audiui Apollinarem Sulpicium, quem
 primis sectabar, cum de iure augurio qua
 reretur, et mentio *praepetum avium* fac
 esset, Erucio Claro, praefecto urbi, dicer
praepetes sibi videri esse alites, quas Homer
τανπτέρυγας appellaverit: quoniam istas pot
 simum augures spectarent, quae ingentib
 alis patulae atque porrectae praevolarent. A
 que ibi hos Homeri versus dixit:

*Τὴν δ' οἰωνοῖσι τανπτέρυγας κελεύεις
 Πείθεσθαι· τῶν οὔτι μετατρέπομ', οὐδ' ἀλεγ*

C A P U T VII.

De Acca Larentia et Caia Tarratia, deque origi
 sacerdotii fratrum arvorum.

1 Accae Larentiae et Caiae Tarratiae, et
 illa Fufetia est, nomina in antiquis annali

§. 12. Tum gr.] Guelf., omisso tum, cum et
 cum ad gr. Legend. videtur: tum etiam cum ad gr
 Augurio] Al. (ut Gryph. marg.) augurum. — E
 cio] Cf. 13, 16. Lips. Elect. 2, 3. Falster. p. 2
 Edd. vett. e L. Cl., Linc. et Guelf. elucio. Deinde
 Guelf. et edd. vett. hab. urbis. Urbi fort. a rec
 tiore manu profectum est. Tum pro esse Gu
 etiam. — Homeri] Iliad. 12, 237 sq.

CAP. VII. Caia Tarratia] Guelf. Gaia tar
 et in cap. Gaiae Tar.; mox sacerdotum.

§. 1. Accae L.] Guelf. Accalar. et §. 8. Acca
 rentiam et Accalarentiae. — Fufetia] Edd. vett. c
 Linc. et Guelf. Suffetia. Sequens est omit. Gu
 cum Linc. et Iunt. cf. Macrobian. Sat. 1, 10. p. 251.
 Zeun. p. 800 sq. De antiquis annalib. cf. Lachman

elebria sunt: earum alterae post mortem,
 Tarratiae autem vivae amplissimi honores a
 populo Romano habiti [sunt]. Et Tarratiam 2
 quidem virginem Vestae fuisse lex Horatia te-
 tis est, quae super ea ad populum lata, qua
 ege ei plurimi honores fiunt, inter quos ius
 quoque testimonii dicendi tribuitur; *testabi-*
isque una omnium feminarum ut sit datur.
 et verbum est ipsius legis Horatiae. Contra 3
 ium est in XII. tabulis scriptum: IMPROBUS.
 INTESTABILIS. Q. ESTO. Praeterea si qua 4
 raginta annos nata sacerdotio abire ac nubere
 oluisset, ius ei potestasque exaugurandi at-
 ue nubendi facta est, munificentiae et bene-
 cii gratia, quod campum Tiberinum sive
 Martium populo Romano condonasset. Sed 5
 Larentia corpus in vulgus dabat, pecu-
 namque emeruerat ex eo quaestu uberem.
 a testamento, ut in Antiatii historia scriptum 6
 est, Romulum regem, ut quidam autem alii
 tradiderunt, populum Romanum bonis suis
 heredem fecit. Ob id meritum a flamine Qui- 7
 nali sacrificium ei publice fit: et dies e no-
 mine eius in fastos additus. Sed Sabinus Mas- 8

e Fontib. Livii p. 13. not. 3. — *Sunt*] Edd. vet.
 Guelf. om. v. *sunt*.

§. 2. *Et*] Guelf. om. *et* — *Ipsius Horatiae*
 Guelf. *legis ips. Hor.*

§. 3. *IMPROBUS*] Guelf. *in quibus*.

§. 4. *Ei*] Guelf. *eius*. — *Condonasset*] Cf. Plin.
 N. 34, 11. fin. p. 228. Bip. Plutarch. Public. c. 8.

§. 5. *In*] Guelf. om. *in*.

§. 6. *Autem*] V. *autem* adiunxi ex edd. vet.
 ut iunt.; om. Guelf.

§. 7. *Sacrificium*] Nomen festi *Arctalia*. Varr.
 L. L. 5, 8. et *Laralia*. v. Falster. p. 248.

surius in primo *Memorialium*, secutus quosdam historiae scriptores, Accam Larentiam Romuli nutricem fuisse dicit: *Ea*, inquit, *mulier ex duodecim filiis maribus unum morte amisit, in illius locum Romulus Accae Larentiae sese filium dedit; seque et ceteros eius filios fratres arvales appellavit. Ex eo tempore collegium mansit fratrum arvalium numero duodecim. Cuius sacerdotij insigne est spicea corona et albae infulae.*

CAPUT VIII.

Notata quaedam de rege Alexandro et de P. Scipione, memoratu digna.

- 1 *Ἀπίων*, Graecus homo, qui *Πλειστονίκης* est appellatus, facili atque alacri facundia fuit.
- 2 Is cum de Alexandri regis laudibus scriberet: *Victi*, inquit, *hostis uxorem, facie inclita mulierem, vetuit in conspectum suum deduci.*

§. 8. *Memorialium*] Edd. vett. et Guelf. *memoral.* Ald. *memorabil.* Deinceps Guelf. *secut. est.* — *Duodecim*] Guelf. *duobus.* — *Larentiae*] *Lar.* deest ap. Sciopp. De re cf. Plin. H. N. 18, 2. init.

CAP. VIII. *Not. quaedam*] Vv. *not. qu.* et *rege* dedit cum Reg. Guelf.; illa iam Steph. h. l. et omnia in collectione omnium lemmatum p. 358. — *Memoratu*] Guelf. *notatu.*

§. 1. *Ἀπίων*] Ita Guelf. (qui certe cap. incipit a v. *Graec.*, omisso scil. signo G.) et edd. vett., ubi est *Ἀππίων* (Brix. *Ἀππιανός*, sed in indice capp. *Ἀππίων*). Vulg. *Appion*. Deinde vet. cod. Sciopp. *Πλειστ.* pro *Plistonices* dedit. Edd. vett. dant *Πολυνίστωρ*. Guelf. qui G. appell., omisso v. *est.*

§. 2. *Regis -- scr.*] Guelf. *Alex. laud. regis scr.* — *Vetuit*] Aliiter alii scriptores. V. quos laudavit

ut eam ne oculis suis quidem contingeret. Lepida igitur quaestio agitari potest: utrum 3
videri continentiorum par sit, Publiumne Africanum superiorem, qui, Carthagine ampla civitate in Hispania expugnata, virginem tempestivam, formae egregia, nobilis viri Hispani filiam captam perductamque ad se patri inviolatam reddidit; an regem Alexandrum, qui 4
Darii regis uxorem, eandemque eiusdem sororem, proelio magno captam, quam esse audiebat exsuperanti forma, videre noluit, perducique ad sese prohibuit. Sed hanc utramque declamatiunculam super Alexandro et Scipione celebraverint, quibus abunde et ingenii et otii et verborum est. Nos satis habebimus, 5
quod ex historia est, id dicere: Scipionem istum, verone an falso incertum, fama tamen, cum esset, adolescens, haud sincera fuisse, et propemodum constitisse, hosce versus a Cn. Naevio poeta in eum scriptos esse:

Sto. Croix, *Examen des Hist. d'Alex.* p. 260 usque ed. III, qui quidem Apionis nullam mentionem facit: — *Contingeret*] Guelf. *conuingeret* (...

§. 3. *Quaestio*] Hanc quaestionem fuso tractavit P. Petrus in Dialogo, quem inscripsit: *Gulianis Problematis explicatio*, Paris. 1668. — *Tempestivam*] In quibusd. exemplaribus test: *tempestiva*. — *Hispani*] M. Thy. *Hispaniae*. De re cf. Valer. M. 4, 3, 1. Polyb. 10, 19. Liv. 26, 50. — *Perducta*] Edd. ante hanc *producta*. — *Eiusdem*] Guelf. *eiusque*. — *Videret* — *perducique*] Guelf. *noluit vid. produci*que.

§. 4. *Utramque*] Scipio utrinque. — *Et*] *Computata* cum edd. ante hanc.

§. 5. *Dicere: Scip.*] Guelf. *discere Scio. P. Scipionem*; unde non inepte, credo, legas: *discere. Scio P. Scip. etc.* — *Haud*] Polyb. 10, 19. φιλοφύνης appellatur. —

— — — *Etiam*

*Qui res magnas manu saepe gessit gloriose,
Cuius facta viva nunc vigent, qui apud
gentis solus
Praestat, eum suus pater cum pallio uno
ab amico
Abduxit.*

6 His ego versibus credo adductum Valerium Antiatem adversus omnis ceteros scriptores de Scipionis moribus sensisse; et eam puellam captivam non redditam patri scripsisse, contra quam nos supra diximus, sed retentam a Scipione, atque in deliciis amoribusque ab eo usurpatam.

Manu] Guelf. om. *manu*. Both. Poët. Scen. V. 5. P. 2. p. 24.: *Qui magn. saepe manu res g. gl.*, propter vers. Saturn. — *Cuius -- nunc]* Guelf. *Cuius facta est viva nunc.* Both. *vigent nunc* pro *nunc vig.* — *Abduxit]* Ms. Thys. *deduxit*. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. p. 94.: Haec, ait, socco incedere dicas, non cothurno. Ceterum videntur hi versus Saturnii, quos sic digeras, fore ex sententia Osanni (Analect. crit. p. 145.): *Etiam qui Manu res magnas* (Osan. *Etiam Qui res m. m.*) a. g. gl., *Quoq[ue]* (Osan. *Cujus*) f. *viva vigent nunc*, qui ap. g. s. *Praestat, eum -- ab amico Abduxit.* Pro uno edd. ante Iunt. hab. una. Guelf. *amico* pro *amica*.

§. 6. — *His -- adductum]* Guelf. *His vers. ego tr. abductum.* — *Adversus -- scr.]* Ita edd. vet. ante Iunt. pro: *adversum* (Iunt. et Guelf. etiam hab. *adversus*) *ceteros omnes scr.* — *Non]* Huius faciei certissimam facere fidem olypeum argenteum, in Rhodano repertum, Valerio opposuit I. Gron., quem v. in Thesouro Antiqq. Graec. — *Quam]* Guelf. *quem* — *Atque]* Guelf. *et*.

CAPUT IX.

Locus exemptus ex annalibus L. Pisonis historiae
et orationis lepidissimae.

Quod res videbatur memoratu digna, quam 1
fecisse Cn. Flavium, Annii filium, aedilem
curulem, L. Piso in tertio annali scripsit, ea-
que res perquam pure et venuste narrata a
Pisone: locum istum totum huc ex Pisonis
annali transposuimus: Cn., inquit, *Flavius*, 2
patre libertino natus, scriptum faciebat: is-
que in eo tempore aedili curuli apparebat, quo
tempore aediles subrogantur: eumque pro
tribu aedilem curulem renuntiaverunt. At 3

CAP. IX. Orationis] Guelf. oratio.

§. 1. Cn. Fl.] Cf. Plin. H. N. 33, 1. Conrad.
Excurs. ad h. l. V. 1. p. 575. Sciopp. ex Liv. 9, 46.
fort. C. Fl. V. Meurs. et Gron. ad Macrob. Sat. 1,
14. p. 276. Lachmann. de Fontt. Liv. I. p. 71. Pige-
Annii Scheff. hab. Annii. Guelf. anni ubique. Ex Liv.
et Cic. Cn. filii legend. esse cum Pighio existimabat
Gron., et mox bis Sciopp. hab.: O. Flavius Cn. f.
cf. Valer. Max. 2, 5, 2. De Pisone cf. 11, 14, 15,
29. — Aedilem] Guelf. et aed. — Huc] Guelf. hunc.
— Transposuimus] Ita I. Gron. cum quibusdam edd.
vett., ut Cervicorni Gryphi et Hier. de Marnef. (et
edd. ante Iunt.) pro compositis, quod hab. Iunt.
Ald. cum Linc. et Guelf.

§. 2. Scriptum] Scribae munus exercebat. Thys.
— Apparebat] Tanquam minister publicus. Thys. —
Tempore] Guelf. ipsi pro tempore. Nam scriptum
erat ipse, unde facile ipsi. — Pro tribu] Ald. Ascens.
et Gryph. primae tribus. v. Gron. ad Liv. 9, 46.

§. 3. At aed.] At deest apud Sciopp., unde con-
iecit ex aedilis faciendum esse: at ille, ut de con-
sule sermo sit, qui comitia habebat. Edd. ante Iunt.
hab. ac. —

aedilis, qui comitia habebat, negat accipere,
 neque sibi placere, qui scriptum faceret, eum
 4 aedilem fieri. Cn. Flavius Annii filius dici-
 tur tabulas posuisse; scriptu sese abdicasse:
 5 isque aedilis curulis factus est. Idem Cn.
 Flavius Annii filius dicitur ad collegam ve-
 nisse visere aegrotum: et, in conclave post-
 quam introivit, adolescentes ibi complures
 nobiles sedebant. Hi contemnentes eum, as-
 6 surgere ei nemo voluit. Cn. Flavius Annii
 filius aedilis id arrisit: sellam curulem iussit
 sibi afferri, eam in limine apposuit, ne quis
 illorum exire posset; utique ii omnes inviti
 viderent sese in sella curuli sedentem.

Accipere] Nomen, sive eius nullam rationem habi-
 turum. v. Thys.

§. 4. *Tabulas*] Ms. Thys. tabellas. Dein Guelf.
scriptum.

§. 5. *Collegam*] Ms. Pambroc. (ap. Wass. in
 Sallust. Haverc. p. 317. *Fragm. Historicc.*) colle-
 gium. — *Visere*] Guelf. *uisse.* — *Et*] Sciopp. eo. Guelf.
 et in conclavi: mox cum Ms. Pambroc. *adolescens,*
 quod pertineret ad *introivit.* — *Sedebant.* — *contemn.*
 Edd. vett. et Guelf. *sedebant.* *Hi* (Guelf. *Hi*) *contemn.*
 etc., quae quidam lectio proba mihi videbatur, di-
 gnaque, quam resiperetur in locum vulgatae: *sede-*
bant contemn. eum. Pronomen *Hi* ut inutile abin-
 ciebatur. cf. de constructione Buddingam. II. p. 298.
 not. 6.

§. 6. *Apposuit*] Gron. *exposuit*, sive ianuam re-
 spicias, quam pro fore obsident clauderat, sive no-
 biles adolescentes, quorum adversa imminensque in-
 vidios et invitos fariabat oculos. V. apud eum plura
 de hac v. *Hi* Guelf. om. ii.

CAPUT X.

Historia super Euclidē Socratico, cuius exemplo Taurus philosophus [ad]hortari adolescentis suos solitus [est] ad philosophiam naviter sectandam.

Philosophus Taurus, vir memoria nostra 1
in disciplina Platonica celebratus, cum aliis
bonis multis salubribusque exemplis hortaba-
tur ad philosophiam capessendam, tum vel
maxime ista re animos iuvenum expergebat,
Euclidem quam dicebat Socraticum factitavisse.
Decreto, inquit, suo *Athenienses caverant*, 2
ut, qui *Megaris civis esset*, si intulisse
Athenas pedem prehensus esset, ut ea res
ei homini capitalis esset. Tanto Athenienses, 3
inquit, odio flagrabant finitimorum hominum

CAP. X. Euclidē] Reg. Euclidas; Gre-
da. De Antisthene idem fere refert Dic-
ti; 2. Guelf. tantus populus pro T. p. De-
et Guelf. hortari; tum iidem solitus ad ph-
so v. est; quod om. etiam int. et Ald.; 1
men edit. restitutum v. est in indice capp.;
Reg. naviter pro gnaviter; Guelf. gnavi
sect. Sciopp. vet. cod. navandam. naviter
Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 488.

§. 1. Vir] Guelf. om. vir. — Capessendam]
Guelf. compescendam; mox iuvenum animos. — Quam]
Guelf. quem;

§. 2. Megaris] Al. Megarensis. Vv. civis
Athen. om. Guelf. — Prehensus] Guelf. Linc. et Ms.
Gebhard. Antiqu. LL. 2; 15. prehensur. cf. 4, 10; 8;
Sequentes ut hab. codd. (Linc.) et add. vet.; omittit
cum Carr. (Emendd. 1, 3.) Steph. v. 3, 9, 3. — Capitalis]
Carr. Emendd. 1, 3, in codd. (Buslid. Gron.) in-
venit; capital, nostrum tamen ex aliis libris prola-
tum probavit. Hab. Guelf.

- 4 *Megarensium. Tum Euclides, qui indidem Megaris erat, quique [etiam] ante id decretum et esse Athenis et audire Socratem consueverat, postquam id decretum sanxerunt, sub noctem, cum advesperasceret, tunica longa muliebri indutus, et pallio versicolore amictus, et caput rica velatus e domo sua Megaris Athenas ad Socratem commeabat; ut vel noctis aliquo tempore consiliorum sermonumque eius fieret particeps; rursusque sub lucem millia passuum paulo amplius viginti, eadem veste illa [in]tectus redibat.*
- 5 *At nunc, inquit, videre est, philosophos ultro currere, ut doceant, ad fores iuvenum divitum; eosque ibi sedere atque operiri prope ad meridiem, donec discipuli nocturnum omne vinum edormiant.*

§. 4. *Tum Euclides]* Guelf. *tum Endides* (Euideo (An fort. philosophus; a. videlicet?) qui negarius erat. — *Indidem]* Al. (ut Gryph.) Nostrum in marg. hab. Gryph. Cic. pro Rosc. de Ameria? Nepos Epamin. indidem Theellin. De Partic. p. 338. — *Etiam]* Long. *etiam*, secutus scil. edd. ante Iunt.; Iunt. *etiam*, quo caret quoque Guelf. — *Cum adv.]* (Emend. 1, 3.) ex codd. Vulg. *priusquam;* inde Thys. *sub noctem primam, cum adv.* Guelf. *que. (quem) advesper.]* Rica] Edd. *vota et ora.* Nostrum ex codd. Puteani dedit Carr., firmante Guelf. Rica est palliolum, ad usum capitis factum. Fest. v. Carr. 1, 1. — *Aliquo]* Guelf. om. *aliquo*, et postea v. *lucem;* tum hab. *paulo plus amplius.* — *Intectus]* Edd. ante Iunt. *intectus;* reliquae cum Guelf. *tantum tectus.*

§. 5. *Doceant]* Fuerunt qui comma post *doceant* tollerent, reprobante recte Steph. Admonit. de Titul. Capp. p. 56. De re cf. Diog. Laërt. 2, 70.

CAPUT XI.

Verba ex oratione Q. Metelli Numidici, quae libuit meminisse, ad officium gravitatis dignitatisque vitae ducentia.

Cum inquinatissimis hominibus non esse 1 convicio decertandum, neque in maledictis adversus impudentis et improbos velitandum, quia tantisper similis et compar eorum fias, dum paria et consimilia dicas atque audias, non minus ex oratione Q. Metelli Numidici, sapientis viri, cognosci potest, quam ex libris et disciplinis philosophorum. Verba haec sunt 2 Metelli adversus Cn. Manlium, tribunum plebei, a quo apud populum in contione lacessitus iactatusque fuerat dictis petulantibus: *Nunc 3 quod ad illum attinet, Quirites, qui se am-*

Petron. p. 12. Lucian. Dial. Mercur. et Char. — *Vinum]* Guelf. *humum*.

CAP. XI. *Ducentia]* Ita Guelf. Reg. et Scheff. (et edd. vet. (praeter Rom.) in indice capp.) pro *decentia*. Nostrum haud dubie melius esse indicabat Gron.

§. 1. *Neque]* Guelf. *atque*. — *Velitandum]* Ms. Thys. *volutand*. Guelf. *volit*. — *Similis et]* Guelf. *simul et*; postea *que* (quae) pro *Q.* — *Phil.]* Cf. 1, 6, 7.

§. 2. *Cn. Manlium]* Vet. cod. Sciopp. *C. M.*; Linc. *C. Mallium*; Iunt. *Caium Manl.*; Scheff. et Guelf. *C. Manilium*. Pigh. Annal. a. u. c. 643. *C. Mamilium*. — *Iactatusque]* Heins. ad Sil. Ital. 8, 266. p. 411. ed. Drakenb. leg. *laceratusque*, s. *agitatusque*.

§. 3. *Quirites -- ampl.]* Guelf. *mites qui se ampl.*; unde recepi *qui* in locum vulgati *quoniam*; illud praeferendum mihi videbatur propter *illum*; et sensus aptior; et lapsus facilis erat *qui in qm* (quo-

pliozem putat esse, si se mihi inimicum dict[it]averit, quem ego mihi neque amicum recipio, neque inimicum respicio, in eum ego non sum plura dicturus. Nam eum indignissimum arbitror, cui a viris bonis benedicatur; tum ne idoneum quidem, cui a probis maledicatur. Nam si in eo tempore huiusmodi homunculum nōmīnes, in quo pūnīre non possis, maiore hōnōre quam contumelia afficias.

C A P U T XII.

Quod neque testamentum, sicuti Servius Sulpicius existimavit, neque sacellum, sicuti C. Trebatius, duplicia verba sunt, sed a testatione [alterum] productum, alterum a sacro imminutum.

1 Servius Sulpicius iureconsultus, vir aetatis suae doctissimus, in libro *De sacris detestandis* secundo, qua ratione adductus testamen-

niam) mutandi. — *Dictitaverit*] Edd. vett. et Guelf. *dictaverit*. Iunt. *dictitaverat*. Nostrum hab. Ald. — *Respicio*] Quidam codd. non hab. hanc vocem. *Thys*. Om. cum Ascens. Gryph., sed hab. in marg.; Ascens. praeterea in marg. hab. *respuo*. Guelf. *respitio meum* *Ego non s.*

CAP. XII. C.] Praenom. C. om. edd. vett. h. l., sed hab. in indice capp. Mox Guelf. om. *sunt* et pro *sed* hab. *si*. — *Alterum*] Hac voce carent Reg. et Guelf. v. Gron. ad Liv. 29, 33. Sequens *imminut.* ex Reg. est pro (Guelf.) *diminut.* quod fortasse in fine cap. quoque corrigendum. Pro *a sacro* edd. ante Iunt. in indice capp. exhib. *a sacrum*.

§. 1. *Iureconsultus*] Guelf. rursus *iur cons.* — *De sacris detestandis*] Iunt. *de testamentis*; vet. cod. Sciopp. *de sacris distintandis*. Linc. *de s. discent*

tum verbum esse duplex scripserit, non re-
perio. Nam compositum esse dixit a mentis 2
contestatione. Quid igitur *calceamentum*, quid 3
paludamentum, quid *pavimentum*, quid *ve-*
stimentum, quid alia mille per huiusmodi
formam producta; etiamne ista omnia compo-
sita dicemus? Obrepsisse autem videtur Servio, 4
vel si quis alius est, qui id prior dixit, falsa
quidem, sed non abhorrens, neque inconcinna
quasi mentis quaedam in hoc vocabulo signi-
ficatio; sicut hercle C. quoque Trebatio eadem
concinntas obrepsit. Nam in libro *De reli-* 5
gionibus secundo: *Sacellum est, inquit, locus*
parvus deo sacratus cum ara. Deinde addit
verba haec: *Sacellum ex duobus verbis arbi-*
tror compositum sacri et cellae; quasi sacra
cella. Hoc quidem scripsit Trebatius: sed 6
quis ignorat, *sacellum* et simplex verbum esse,
et non ex *sacro* et *cella* copulatum, sed ex
sacro diminutum?

tandis. Guelf. *de s. distetandis.* De sacrorum dete-
statione v. Scaliger. ad Fest. sub v. Puri, et quos laud.
Falster. p. 250 sq. Hic interpretatur: Denunciatio-
nem caeremoniarum, sive rituum sacrorum in certum
quoddam tempus.

§. 2. *Dixit*] Guelf. om. *dixit* et pro cont. hab.
atstat.

§. 3. *Quid pavim.*] Guelf. om. vv. *quid pavim.*
— *Etiamne ista*] Guelf. *etiam nunc ista.*

§. 4. *Obrepsisse -- Servio*] Guelf. *obstrepisse aut.*
vid. Servius; tum om. *alius*, et *id*; dein hab. *ab-*
horrentia neque inconcinna; post: *significatio sit her-*
cle. (hercule) C. quoque Tr. ead. continuitas obr.

§. 5. *Religionibus*] Cf. Macrob. Sat. 1, 16. 3, 3, 5.

§. 6. *Sed quis*] Guelf. *si quis.* — *Copulatum*]
Edd. vett. *compositum pro copulatum.*

CAPUT XIII.

De quaestiunculis, apud Taurum philosophum in convivio agitatís, quae sympoticae vocantur.

- 1 Fact[it]atum hoc Athenis observatumque
est ab iis, qui erant philosopho Tauro iunctio-
- 2 res: Cum domum suam nos vocaret, ne omni-
no; ut dicitur, immunes et asymboli venire-
- 3 ciborum, sed argutias quaestionum. Unusquis-
que igitur nostrum commentus paratusque
ibat quod quaereret: eratque initium loquen-
- 4 di, edundi finis. Quaerebantur autem non
gravia nec reverenda, sed ἐνδυνήματα quaedam
lepida et minuta et florentem vino animum
laccessentia. Quale hoc ferme est subtilitatis
- 5 ludicrae, quod dicam. Quaesitum est, quando
moriens moreretur; cum iam in morte esset,

CAP. XIII. *Sympoticae*] Ita Reg. et Scheff., et Iunt. in indice capp. pro (Ald. et Steph.) *symposi-
cae*. Edd. vet. *symposicae*. Ed. Rom. in ind. capp.
sympositae. Guelf. *simphoticae*.

§ 1. *Factitatum*] Guelf. *iactatum*. Iunt. *facta-
tum*; quod v. est Plautinum. Ordinem vv. vulgatum
fact. obs.que hoc Ath. est immutavi cum edd. vet.
Deinceps Guelf. *a philos. T.*

§ 3. *Edundi*] Ita cum edd. ante Iunt. Gryph.
et Steph.; Iunt. Ald. et Gryph. marg. atque Guelf.
eundique; Sciopp. *eundi*. cf. 17, 18, 17.

§ 4. *Non etc.*] Guelf. et Iunt. si *gravia non
rever.* Ald. Gryph. *nec gr. nec rev.* — *Reverenda*]
Al. (?) *verenda*. Dein ed. Rom. ἐνδυνήματα i. e.
argutiolae. Iunt. ἐνδυνήματα, addita eadem interpreta-
tione. — *Minuta*] Guelf. *munita*. — *Dicam*] Guelf.
dicat.

§ 5. *Quando -- esset*] Guelf. om. *quando -- esset*.

an tum etiam, cum in vita foret: et quando
 surgens surgeret; cum iam staret, an tum
 etiam, cum sederet: et, qui artem disce-
 ret, quando artifex fieret; cum iam esset, an
 tum, cum etiam non esset. Utrum enim ho- 6
 rum dices, absurde atque ridiculose dixeris:
 multoque absurdius esse videbitur, si aut
 utrumque esse dicas, aut neutrum. Sed ea 7
 omnia cum captiones esse quidam futes et
 inanes dicerent: Nolite, inquit Taurus, haec
 quasi iugarum aliquem ludum aspernari. Gra- 8
 vissimi philosophorum super hac re serio quae-
 siverunt: et alii moriendi verbum atque mo-
 mentum manente adhuc vita dici atque fieri
 putaverunt; alii nihil in eo tempore vitae re-
 liquerunt; totumque illud, quod mori dicitur,
 morti vindicaverunt. Item de ceteris similibus 9
 in diversa tempora et in contrarias sententias
 discesserunt. Sed Plato, inquit, noster neque 10
 vitae id tempus neque morti dedit; idemque
 in omni consimilium rerum disceptatione fe-
 cit. Vidit quippe utrumque esse pugnans: 11
 neque posse ex duobus contrariis, altero ma-

§. 6. *Enim*] Ed. Rom. om. *enim*. Deinceps
 cum Guelf. et Iunt. Steph. hab. *dices* pro vulgat. *di-
 cas*. Cic. Orat. 71.: Reperiam, qui dicat aut scri-
 bat, utra voles lingua. — *Ridiculose*] Guelf. Iunt. Ald.
 alique *ridicule*. Nostrum dedit cum edd. vett.
 Scheff. (et Reg.?). cf. Sciopp. Verisim. 4, 14. — *Es-
 se*] Guelf. om. *esse*.

§. 8. *Quaesiverunt*] Edd. ante Iunt. *quaesie-
 runt*. De re cf. Conrad. Excurs. ad Gell. V. 2. p.
 529 sq. — *Morti*] Guelf. *morte*.

§. 10. *Morti*] Quum tamen huius causa tunc
 magis vigeat, quam prioris (vitae). I. Gron. — *Omni
 consimilium*] Idem: *omnibus consilium*.

nente, alterum constitui: quaestionemque fieri per diversorum inter se[se] finium mortis et vitae cohaerentiam: et idcirco peperit, ipse expressitque aliud quoddam novum in confinio tempus, quod verbis propriis atque integris τὴν ἐξαιρήν φῦσιν appellavit; id ipsum ita, uti dico, inquit, in libro cui Παρμενίδης titulus est, scriptum ab eo reperietis: Τὸ γὰρ ἐξαιρήν ταιού-
 12 τόν τι ἔοικε σημαίνειν, ὥς ἐξ ἐκείνου μεταβάλλον εἰς ἑκάτερον. Tales apud Taurum symbolae, taliaque erant secundarum mensarum, ut ipse dicere solitus erat, τραγήματα.

CAPUT XIV.

Puniendis peccatis tris esse rationes a philosophis attributas, et quamobrem Plato [tantum] duarum ex iis meminerit, non trium.

1 Puniendis peccatis tris esse debere causas
 2 existimatum est. Una est, quae νοῦθ'αῖα, vel

§. 11. [Diversorum] Steph. diversum. Deinceps Guelf. et edd. vett. usque ad Steph. se pro sese. — Idque ips.] Edd. ante Iunt. id ips. omitta partic. que. Guelf. om. ita. Deh nomen Parmenidis Graece scripsi cum edd. vett.; Guelf. Permen., mox reperias. — Eἰς ἑκάτερον] Edd. vett. εἰς ἕτερον.

§. 12. Tales -- mensar.] Eadem cum Guelf. talia (Guelf. tales) ap. T. symbola (Iunt. symbole), et alia quae erant sec. m. (Guelf. mensar. sec.).

CAP. XIV. Tris esse rat.] Guelf. tres rat. esse. — Tantum etc.] Tantum deest in edd. vett. Guelf. et in Reg., ex quo cod. accesserunt vv. non trium; Long. Plato duarum, non trium, ex iis memín. Guelf. om. etiam dyarum; pro non tr. hab. non tamen verbum deprecor, ita ut lemma cap. XVI. cum hoc coniunctum sit, et lemma cap. XV. prorsus desit.

κόλασις; vel παραινεσις dicitur; cum poena adhibetur castigandi atque emendandi gratia, ut is, qui fortuito deliquit, attentior fiat correctiorque. Altera est, quam ii, qui vocabula 3 ista curiosius diviserunt, τιμωρίαν appellant. Ea causa animadvertendi est, cum dignitas auctoritasque eius, in quem est peccatum, tuenda est, ne praetermissa animadversio contentum eius pariat et honorem levet: idcircoque id ei vocabulum a conservatione honoris factum putant. Tertia ratio vindicandi est, 4 quae παράδειγμα a Graecis nominatur, cum punizio propter exemplum [est] necessaria, ut ceteri a similibus peccatis, quae prohiberi publicitus interest, metu cognitae poenae deterreantur. Idcirco veteres quoque nostri exempla pro maximis gravissimisque poenis dicebant.

Atque etiam tria capp. XIV. XV. XVI. omnia coniuncta leguntur. De re cf. Conrad, l. l. p. 530 sqq.

§. 2. Una est] Edd. vett. una est causa, quae Guelf. et Iunt. una est gratia, q.; Ald. delevit v. causa & gratia, ex interpretatione fort. ex antecedentibus illatum. Mox v. dicitur om. edd. ante Iunt.; Guelf. quae Graece vel G. dicitur. — Adhibetur] Ut remedium, curatio, fomenta; ita Gron., qui tamen malebat: ihibetur. De γ. τιμ. cf. Wyttenb. ad Eclogg. histt. p. 373. — Correctiorque] Iunt. qui fort. deliquit attentior, fiat correctior, sine quae Thys. coni. correctus.

§. 3. Curiosius] Guelf. om. v. curios. — Appellant] Ms. Thys. appellabant. — Levet] Al. (ut Gryph. marg.) elevet. — Putant] Guelf. om. putant.

§. 4. Vindicandi] Iunt. Ald. vindictae. Deinceps est om. Guelf. V. est post exempl. om. Guelf. et edd. vett. Dein ordinem vv. vulgat. sim. a pecc. correxi ex iisdem. — Exempla] Inde: statuere exemplum, documentum. v. Gron. Obs. 4, 11. Ranchin. VV. LL. 1, 5. —

Quando' igitur aut spes magna est, ut is, qui peccavit, citra poenam ipse sese ultro corrigat: aut spes contra nulla est, emendari eum posse et corrigi: aut iacturam dignitatis eius, in quem peccatum est, metui non necessum est: aut non id peccatum est, cuius exemplo necessario metu succurrendum sit: tum, quidquid ita delictum est, non sane dignum esse imponendae poenae studium visum est. Has tris ulciscendi rationes et philosophi alii plurimariam, et noster Taurus in primo commentariorum, quos in Gorgiam Platonis composuit, scriptas reliquit. Plato autem ipse verbis apertis duas solas esse puniendi causas dicit: unam, quam primo in loco propter corrigendum, alteram, quam in tertio propter exemplum posuimus. Verba sunt haec Platonis in Gorgia: Προσῆκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ

Ipsa sese] Guelf. *aut ipse*. Edd. vett. ante Ald. ut *ipse*, quamquam praecedat *ut*. Ex Guelf. *aut malim vel*, permutatione credo satis facili; nisi ut repetitum probare volueris. Tum eadem praeter Iunt. et spes pro aut sp. Mox dignit. eius in quem p. pro vulg. (Guelf.) dignitatis in quam dederunt eadem ante Iunt. V. est statim om. Guelf., tum hab. necessarium, edd. ante Iunt. necesse. V. ad c. 1, 3. — *Succurrendum]* Guelf. *metum suc*. Gron. occur.; occurri enim exemplo, quod praeveniatur, ac prohibeatur ne fiat. Edd. vett. hab. *sanciendum*; sed tum legendum esse exemplum, annotavit Thys.

§. 5. *Tris ulcisc. rat.]* Guelf. alio ordine: *tres rat. ulcisc.* Cf. Senec. de Clem. 1, 22.

§. 6. *In loco]* Guelf. *in uno l.*

§. 7. *Verba — Pl.]* Guelf. *et verba haec sunt Pl.* Similes locos excitavit Thys. Noster est s. 81. p. 253. Findex. 167. Bekk. Edd. vett. πρ. δὲ παντὶ τῷ μὲν τιμωροῦμένῳ ἐπ' ἄλλον ὄρῳ. τιμωροῦμένους βέλτ. γ. (omissa partic. δ); dein om. vv. τι τοῖς et

ὄντι ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ ἢ βελτίονι γίνε-
σθαι, καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παρὰδειγμά τι τοῖς ἄλλοις
γίνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὀρῶντες πάσχοντα ἂν ἄν πάσχοι,
φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. In hisce verbis, 8
facile intelligas, τιμωρίαν Platonem dixisse, non
ut supra scripsi quosdam dicere, sed ita ut
promisce dici solet, pro omni punitiōe. An- 9
ne autem quasi omnino parvam et contēptu
dignam praeterierit poenae sumendae causam
propter tuendam laesi hominis auctoritatem,
an magis, quasi ei, quam dicebat, rei non
necessariam praetermiserit, cum de poenis,
non in vita, neque inter homines, sed post
vitae tempus capiendis scriberet, ego in me-
dium relinquo.

C A P U T XV.

De verbo *quiesco*, an *e* litera corripī, an produci
debeat.

Amicus noster, homo multi studii atque 1
in bonarum disciplinarum opere frequens, ver-
bum *quiescit* usitate, *e* litera correpta, dixit.
Alter item amicus, homo in doctrinis, quasi 2
in praestigiis, mirificus, communiumque vo-

vv. α' ἂν πάσχοι. — Γίνονται] Nonnullae edd. re-
centt. ut Thys. Gron. Bip. vitiose γίνονται; correxit
ex edd. vett. et Steph. Long.

§. 8. *Supra scripsi*] Guelf. *subscripsi*. — *Pro-*
miscue] Steph. et Guelf. *promisce* dederunt pro *pro-*
miscue.

§. 9. *Vitae temp.*] Guelf. *temp. vitae*. Deinceps
idem et Ms. Thys. *capiendum*. — *In -- relinquo*] So-
lent dicere: *in medio relinquere*. cf. 17, 2, 11. Tac.
Germ. 46.

cum respuens nimis et fastidians, barbaré eum dixisse opinatus est; quoniam producere debuisset, non corripere. Nam *quiescit* ita oportere dici praedicavit, ut *calescit*, *nitescit*, *stupescit*, atque alia huiusmodi multa. Id etiam addebat, quod *quies*, *e* producta, non brevi diceretur. Noster autem, qua est omnium rerum verecunda mediocritate, ne si Aelii quidem, Cincii, et Santrae dicendum ita censuissent, obsecuturum sese fuisse ait contra perpetuam Latinae linguae consuetudinem; neque se tam insignite locuturum, absona inauditaque ut diceret: literas autem super hac re fecit inter exercitia quaedam ludicra: et

CAP. XV. §. 2. *Non corr.*] Guelf. om. vv. *non corr.*

§. 3. *Nitescit*] Guelf. repetit *ut* ante hoc v.; quod probare si volueris, equidem ante v. *stupescit* etiam haud male repeti eam coniunctionem existimaverim. De re cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 109.

§. 4. *Producta*] Vett. edd. et Long. *producto*. De tota re cf. Schneid. l. l.

§. 5. *Omn. rerum*] Guelf. *rerum omn.* Deinceps idem cum Sciopp. et edd. ante Ald. *verecundia*. Ad v. *rerum* intellig. respectu, ratione, usu. v. ad c. 17, 19. — *Aelii*] Edd. vett. *Helii*. cf. 2, 21. 3, 3. 5, 21. De Cincio 2, 9. 16, 4. Macrob. 1, 12. Alii *Sinnii* (Capito) voluerunt. Guelf. *cuncie*. Pro *Santrae* codd. hab. *Satire*; cum edd. vett. Steph. *Satyrri*. Ms. Thys. *Sanre*. Guelf. *sacre*. *Santrae* meminerunt saepenumero Grammatici. v. Voss. de Arte Gramm. 1, 5. et Gron. ad h. l. *Ancii* et *Santrae* hab. Sciopp. — *Sese*] Guelf. *se*. — *Insignite*] Al. (?) *insigniter*. Ex Gryph. *insite* Thys. *inscite* effecit. In tribus tamen Gryphianis *insignite* reperit Gron. Deinceps Guelf. *obsona* aut *inauditaque* ut d. Edd. vett. *abs.* aut *inaudita* ut d.; cum Iunt. Ald. *abs.* ut *inauditaque* dic.

§. 6. *Inter -- quaed.*] Guelf. et edd. ante Iunt.

quiesco non esse his simile, quæ supra posui, nec a *quiete* dictum, sed ab eo *quietem*; Graecaeque vocis ἔσχω καὶ ἔσχω Ionice a verbo ἔσχω ἴσχω et modum et originem verbum istud habere demonstravit: rationibusque haud sane frigidis docuit, *quiesco*, e litera longa, dici non convenire.

CAPUT XVI.

[Notatum verbum] *deprecor* a poeta Catullo inusitate quidem, sed apte positum et proprie: deque ratione eius verbi, exemplisque veterum scriptorum.

Eiusmodi quispiam, qui tumultuariis et 1 inconditis linguae exercitationibus ad famam se facundiae permiserat, neque orationis Latinae usurpationes veras didicerat, cum in Lycio

inter hæc ex. q. — Ἐσχω — ἴσχω] Vv. ἔσχω — ἴσχω et Graeca et Latina om. Guelf. — *Istud*] Guelf. et Sciopp. *istud*, quod hab. etiam edd. ante Iant. pro vulg. *illud*. — *Convenire*] Edd. vett. *non convenire* ut *diceret* eiusmodi etc., ita ut finis huius capituli esset: *didicerat*; et sic codd., nisi quod ista: *ut diceret* non hab. De Guelf. supra ad lemma cap. XIV. iam vidimus. Vv. *ut diceret* idem quoque om. Ac Sciopp.: Tres, ait, primi versus (cap. 16.) fini superioris capituli cohaerebant. Correxerit Carr. Emendd. 2, 8. cf. Lips. Antiqq. LL. 1, 10.

CAP. XVI. [Notatum verbum] Ante Carr. *notum verbum*. In Reg. utraque vox abest; neque illas magnopere requirimus. Gron. Dein Guelf. a Catullo poeta.

§. 1. *Inconditis*] Carr. et Steph. cum edd. vett. et Guelf. *modicis*. An *immodicis* dare voluerunt? Nostrum hab. etiam Sciopp. Mox pro *permis*. Gryph. marg. hab. *praemis*. Guelf. dat *prom*. — *Usurpationes*] Ita ex codd. Carr. l. k. Guelf. *usurpatione* sue

forte vespera ambulaemus, ludo ibi nobis et
 2 voluptati fuit. Nam cum esset verbum *depre-*
cor doctiuscule positum in Catulli carmine,
 quia id ignorabat, frigidissimos versus esse di-
 cebat, omnium in eo quidem meo iudicio ve-
 nustissimos, quos subscripsi:

*Lesbia mi dicit semper male, nec tacet
 unquam*

*De me Lesbia: me dispeream nisi amat.
 Quo signo? Quasi non totidem mox de-
 precer illi*

Assidue: verum dispeream nisi amo.

illas did. Edd. vett. *modos usurpationesve ullas* (Iunt. *illas*). Deinceps Guelf. *in licia*. Tum edd. vett. *ambul.*, *vir quidam ludo ibi n. et v. fuit*; unde ad-
 seivi ordinem vv., in locum vulg. *ludo ibi et vol.*
nqb. f. Guelf. *ludo tibi a vol. f.*, omisso nobis.

§. 2. *Doctiuscule*] Guelf. *docuit stulte pos.*; mox
 om. pronom. *id.* — *Omnium -- iudicia*) Linc. et Guelf.
omnium in eo quid. meo i., seu probare libeat, sive
 ut ortum ex repetitione mala damnare. *I. Gron.*
meo omitt. Sciopp., e correctione opinor, propter
omnium. Equidem recepi vv. *in eo*, quae vulgo de-
 erant. Otho: Nimis fortasse audax fuisset iudicium
 Gellii, si hos versus Catulli omnibus omnium eius-
 dem poëtae praeferre voluisset carminum. At id
 non facit, sed restringit suum iudicium in hoc car-
 mine, unde isti versus sumti sunt. Cf. Catal. carm.
 90. — *Lesbia*] Guelf. *Lesbiam*, omisso *mi*. — *Male*] Otho
 coni. *mala*, i. e. infausta, quae malum habeant
 omen. — *De etc.*] Cum Sciopp. Long. *de me: Les-*
bia me dispereat (Quidni: *dispeream?*) *nisi amat.*
 Edd. vett. *de me, disp., me nisi Lesbia amat.* Guelf.
deme Lesbiam me dispereat n amat. — Quo etc.]

Sciopp. ex vet. cod. *quo s.?* quia sin tot. ea depr.
 illam. Vulg. erat: cui ego quasi eadem totidem;
 quae correxit e vett. codd. Scalig., ut receptum est.

Deprecor hoc in loco vir bonus ita dictum 3
 esse putabat, ut plerumque a vulgo dicitur,
 quod significat valde precor et oro et supplico;
 in quo *de* praepositio ad augendum et cumu-
 landum valet. Quod si ita esset, frigidi sane 4
 versus forent. Nunc enim contra omnino est: 5
 nam *de* praepositio, quoniam est anceps, in
 uno eodemque verbo diversitatem significatio-
 nis capit; sic enim *deprecor* a Catullo dictum
 est, quasi detestor, vel exsecror, vel depello,
 vel abominor. Contra autem valet, cum Ci- 6
 cero pro P. Sulla ita dicit: *Quam multorum*
hic vitam a Sulla deprecatus. Item in dis- 7

Pro *totidem* Otho malebat *eadem*. *Totidem* et *assidue* *ταυτολογίας* vitio laborare. Guelf. Linc. et Scheff.
 quo signo quas in tot. ea *deprecor* illam (Guelf. *illa*); unde Gron. quo signo? quasi non *totidem* ma-
 la *deprecet* illi, s. illam. Verb. *deprecor* nihil aliud
 hic esse, quam *precor*, ambiguum verbum, annotavit
 idem, qui plura etiam de h. v. tradidit. Is. Voss. ad
 Epist. Ignatii volebat: quia sunt *totidem* mea. *De-*
precor illam; haec improbens I. Gron.: Msstos, ait,
 clare patet velle: quasi non *totidem* mea *deprecet*
 illam *Assidue*. v. intpp. Catul.

§. 3. *Putabat*] Edd. vett. et Long. *putat*. No-
 strum firmat Guelf. Idem mox pro *precor* hab. *depr.*

§. 5. *Eodemque* etc.] Guelf. *eodem* (sine *que*)
verbo cum cupit sic cum deprec. a C., reliquis omis-
 sis. — *Depello*] Guelf. *depellor*.

§. 6. *Vitam* etc.] Linc. Scheff. Excerpta biblio-
 thecae publicae: *vitam sit a S.* Guelf. *hic sit vit. a*
S. d. Ex Cic. c. 26. Gron. leg.: *vitam est a S.*
 Apud Cic. est: *Quis P. Sulla mitior? Multorum hic*
vitam est a L. Sulla depr. Edd. vett. post v. *deprec.*
 hab. *est*. Quia Gell. *quam* praeposuit, retinendum
 fortasse: *sit* (sic: *quam m. hic v. sit*); ut pendeat
 oratio a vv.: C. pro P. Sulla dicit.

§. 7. *Dissuasione*] 2, 36. —

suasione legis agrariae: *Si quid deliquero, nullae sunt imagines, quae me a vobis deprecentur.* Sed neque solus Catullus ita isto verbo usus est. Pleni adeo sunt libri veterum similis in hoc verbo significationis, ex quibus unum et alterum, quae suppetierant, apposui.
 9 Q. Ennius in *Erechtheo* non longe secus dixit, quam Catullus:

Quibus nunc, inquit, aerumnâ meâ libertatem paro,

Quibus servitutem meâ miserâ deprecor?

Significat abigo et amolior, vel prece adhibita,
 10 vel quo alio modo. Item Ennius in *Cresphonte*:

Ego cum meae vitae parcam, letum inimico deprecor.

Si] Guelf. *Sed.* Dein pro *imag.* edd. ante Iunt. hab. *virgines*; tum Guelf. *quae mea nobis depr.*

§. 8. *Similis]* Guelf. *simul.* — *Unum]* Guelf. om. *unum.* De his vv. *unum et alt.* cf. Perizon. Animadvv. histt. c. 7. p. 283. ed. Amstel. Mox Iunt. apposuit.

§. 9. — *Ennius]* Cf. Macr. Sat. 6, 4. Fest. et Non. sub v. *Deprecor.* Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. p. 41. — *Non etc.]* Guelf. *nunc l. s. d. quasi Cat. qui nunc inq.* — *Quibus]* Voss.: Verba sunt Colophoniae (Chthoniae), cum eam parens Erichthonius ex sortibus pro Atheniensibus esset sacrificaturus. — *Significat]* Ms. Thys. *signat*; dein pro *adhib.* vet. ed. (?) *addita.* Tum pro quo Guelf. *quid.*

§. 10. — *Item]* Al. (?) *idem.* Sciopp.: f. *item*; et ita ubique legi video. — *Cresphonte]* Al. (?) *Ctesiphonte* (Guelf. *Cresfonte*), quod iam correxit Steph. cum edd. vett. cf. Reines. Varr. LL. 3, 2. — *Ego etc.]* Both. l. l. V. 5. p. 39: *ergo cum m. s. ego meae cum etc.* Voss.: *ego cum meae Vitae non parcam l. in. dep.* — *Deprecor]* Sciopp. *deprecor.* Edd. ante Iunt. *inimicum depr.*

Cicero in libro sexto *De Republica* ita scri- 11
psit: *Quod quidem eo fuit maius, quia, cum*
causa pari collegae essent, non modo invidia
pari non erant, sed etiam Claudii invidiam
Gracchi caritas deprecabatur. Hic quoque
item non est valde precabatur, sed quasi pro-
pulsabat et defensabat invidiam. Quod Graeci
propinqua significatione *παραιτοῦμαι* dicunt.
Item pro A. Caecina consimiliter Cicero verbo 12
isto utitur. *Quid, inquit, huic homini facias?*
Nonne concedas interdum, ut, excusatione
summae stultitiae, summae improbitatis odi-
um deprecetur? Item in *Verrem* actionis se- 13
cundae primo: *Nunc vero quid faciat Horten-*
sius? Avaritiaene crimina frugalitatis laudi-

§. 11. Sexto] Edd. vett. ante Iunt. quinto; tum
eo om. Guelf. Dein edd. vett. quia cum in c.; quia
restitui pro qui. cf. Non. l. l. Guelf. qui cum eam
pari collega esset. — Erant etc.] Guelf. erat sed
etiam dicendi invid. grechitaristas depr. — Preca-
batur] Guelf. deprec. — Et def.] In quodam Ms.
Thys. et apud Steph. vv. et def. absunt; edd. vett.
hab. et defendebat. Equidem cum Long. e Scheff.
Linc. Iunt. et Ald. recepi defensabat. Guelf. propuls.
invidiam defensabat inuiditium quod Gr. etc. — Pro-
pinqua] Ms. Thys. propria. — Παραιτοῦμαι] Sciopp.
παραιτοῦσαι. Guelf. dicunt G.

§. 12. A. Caecina] Vulg. pro A. Licinio. Scheff.
paulo cena; Guelf. et Linc. paulo cenua. Sciopp.
pro A. cecina; inde Gron. pro A. Caec. cf. Cic. pr.
Caec. c. 2. Deinceps similiter hab. edd. vett.; tum
sim. Iunt.; cum sim. Guelf. — Summae] V. summae
om. Steph.

§. 13. Primo] Edd. vett. ante Iunt. prooemio.
Hodie locus est in *Verr.* 2, 78. Pro crimina Guelf.
etiam. — Laudibus] Sciopp. ad voc. laudib. anno-
tat: ita v. c. et n. (vet. cod. et nov.?). Edd. vett.
lauda. Pro an Guelf. at. —

bus deprecetur? An hominem flagitiosissimum, libidinosissimum, nequissimumque defendat? Sic igitur Catullus eadem se facere dicit, quae Lesbiam, qui et malediceret ei palam, respueretque et recusaret detestareturque assidue, et tamen eam penitus deperiret.

CAPUT XVII.

Quis omnium primus libros publice prae-
buerit legendos, quantusque numerus fuerit Athe-
nis ante clades Persicas librorum in bibliothecis pu-
blicorum.

- 1 Libros Athenis disciplinarum liberalium publice ad legendum praebendos primus posuisse dicitur Pisistratus tyrannus: deinceps studiosius accuratiusque ipsi Athenienses auxerunt: sed omnem illam postea librorum copiam Xerxes, Athenarum potitus, urbe ipsa praeter arcem incensa, abstulit asportavitque
- 2 in Persas. Hos porro libros universos multis post tempestatibus Seleucus rex, qui Nicanor

Quae etc.] Vulg. *quaerens veniam, quod et.* Scheff. *que res qui et;* Guelf. Linc. *quae res viam* (Guelf. *uiam*) *q. et.* Inde Gron. *quae Lesbiam, qui et.* Re-
cepi cum Long. Otho coni. *quae Lesbia, ut quae mala diceret ei palam etc.* — *Tamen etc.]* Guelf. *cum ea p. d.*

CAP. XVII. §. 1. *Deinceps]* Edd. ante Iunt. *deinde.* — *Omnem -- libr.]* Guelf. *omnem postea illam libr,*

§. 2. *Hos]* Edd. ante Iunt. *eos.* — *Nicanor]* Sciopp.: f. *Nicator.* Atque sic legend. esse censuit Falter. v. *quos laudavit et quos Long. Nicanorem* quendam, qui res gestas Alexandri scripsit, memorat

appellatus est, referendos Athenas curavit. Ingens postea numerus librorum in Aegypto 3 a Ptolemaeis regibus vel conquisitus vel confectus est ad millia ferme voluminum septingenta: sed ea omnia bello priore Alexandrino, dum diripitur ea civitas, non sponte, neque opera consultâ, sed a militibus forte auxiliariis incensa sunt.

Lactant. de Fals. Rel. 1, 6, 8. V. Fabric. Bibl. Gr. V. 3. p. 46 sq. ed. Harl. cf. Meiners's *Gesch. des Lux. der Athen.* p. 15.

§. 3. *Numerus librorum*] Guelf. *libror. numer.* — *Confectus*] Gron. explicat *comparatus*; contra ab ipsis Ptolemaeis libros *confectos* esse ostendit Falster.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER SEPTIMUS.

CAPUT I.

Admiranda [quaedam] ex annalibus sumta de P.
Africano superiore.

- 1 Quod de Olympiade, Philippi regis uxore,
Alexandri matre, in historia Graeca scriptum
est, idem de P. Scipionis quoque matre, qui
prior Africanus appellatus est, memoriae da-
2 tum est. Nam et C. Oppius et Iulius Higinus,
aliique, qui de vita et rebus Africani scripse-

LIB. VII. CAP. I. *Quaedam*] Non exstat in Reg.
Long. edidit: *adm. qu. ex ann. sumta de P. Scipio-
ne Afr. sup.*; itaque hab. Guelf. et edd. vett. pro:
de P. A. sup. ex a. s.

§. 1. *Olympiade*] Guelf. *Olympia*; idem om. v.
regis. — *Idem*] Guelf. *item.*

§. 2. *C. Opp. -- Hig.*] Idem: *G. Opp. et Ny-
gilius hyg.* —

runt, matrem eius diu sterilem existimatam tradunt; Publium quoque Scipionem, cum quo nupta erat, liberos desperavisse. Postea in 3 cubiculo atque in lecto mulieris, cum absente marito cubans sola condormisset, visum repente esse iuxta eam cubare ingentem anguem; eumque, iis qui viderant territis et clamantibus, elapsum inveniri non quisse: id ipsum P. Scipionem ad haruspices retulisse: eos, sacrificio facto, respondisse, fore ut liberi gignerentur. Neque multis diebus postquam 4 ille anguis in lecto visus est, mulierem coepisse concepti foetus signa, atque sensum pati; exinde mense decimo peperisse; natumque esse hunc P. [Scipionem] Africanum, qui Hannibalem et Carthaginienses in Africa bello Punico secundo vicit. Sed et eum impendio magis ex 5

Existimatam] Idem: *extimat*. (an aestimat.? cf. 2, 23, 7. V. tamen de forma *extim*. pro *existim*. posita Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 556 sq. not.) *credunt*. E Ms. quodam Thys. etiam annotavit *credunt*? Vitium contrarium v. ad §. 5.

§. 3. *In*] Guelf. om: *in*. Dein *mulieris* dederunt codd. Gron. Guelf. et edd. vett.; omisit cum Carr. Steph. — *Condormisset*] Pro *obdorm*: est e Reg. et Rot.; probabat Gron. Dein v. *esse* accessit ex iisdem. — *Non quisse*] Ita codd. et edd. ante Steph. pro *nequisse*, quod exstat in Guelf. — *Gignerentur*] Ita Guelf. Reg. Rot. et edd. vett. pro Carr. *generentur*.

§. 4. *Postquam*] Edd. vett. *posteaquam*, sicut edidit quoque Long. Nostrum firmat Guelf. — *Coepisse*] Edd. vett. Steph. et Ms. Thys. atque Guelf. *concepisse*; *concepti* etc. *cepisse* hab. Reg. et Rot., unde Lamb. deleta distinctione nostrum effecit. Vulgatum tamen olim non prorsus spreverim. — *Scipionem*] Hoc cognomen ignorant Reg. et Linc.; hab. Guelf., sed punctis subnotatum.

rebus gestis, quam ex illo ostento, virum, esse
 6 virtutis divinae creditum est. Id etiam dicere
 haud piget, quod idem illi, quos supra nomi-
 navi, literis mandaverint, Scipionem hunc
 Africanum solitavisse noctis extremo, prius
 quam dilucularet, in Capitolium ventitare, ac
 iubere aperiri cellam Iovis, atque ibi solum
 diu demorari, quasi consultantem de republi-
 ca cum Iove; aeditumosque eius templi saepe
 esse demiratos, quod solum id temporis, in
 Capitolium ingredientem canes, semper in alios
 saevientes, neque latrarent eum neque incur-
 7 rerent. Has vulgi de Scipione opiniones con-
 firmare atque approbare videbantur dicta fa-
 ctaque eius pleraque admiranda. Ex quibus
 8 est unum huiuscemodi. Assidebat oppugna-
 batque oppidum in Hispania, situ, moenibus[-
 que], [ac] defensoribus validum et munitum,

§. 5. *Quam*] Guelf. *qđ*; *mox traditum pro creditum.*

§. 6. *Iubere aperiri*] Steph. *iuberi aperire.* — *Atque*] Guelf. *ac.* V. ad 4, 18, 2. — *Aeditumosque*] Sic scripsi pro *aeditmosque* cum Reg. Rot. et Sciopp. cf. 12, 10. et Glossar. Scheller.; *ἐϋφώνιος χάριν* li-
 teram *m.* interpositam esse iudicabat Gron. De nar-
 ratione v. quos laudavit Long. — *Eum*] Thys. coni.
in eum; idque hab. Guelf.; sed v. Horat. Epod. 5, 57.
 Serm. 2, 1. 85. et al., cf. Nechner. Hellenol. 1, 13.
 Falster. p. 253.

§. 7. *Admiranda*] Ms. Thys. et Steph. *ammir.*
 V. ad 4, 8, 5. Guelf. om. vv. *pleraque -- est* pro qui-
 bus omnibus unum tantum *e* adest.

§. 8. *Assidebat*] Gryph. marg.: *obsidebat* for-
 tassis. — *Hispania*] Guelf. *Hispaniam.* Deinceps pro
 situ Ms. Thys. dat *situm.* Tum copulae *que* et *ac*
 exstant tantum in edd. vett.; non hab. cum Guelf.
 Steph. neque habere videntur codd. Gron. —

re etiam cibaria copiosum: nullaue eius potiundi spes erat, et quodam die ius in castris sedens dicebat: atque ex eo loco id oppidum procul visebatur. Tum e militibus, qui in iure apud eum stabant, interrogavit quispiam ex more, in quem diem locumque vadimonium promitti iuberet; et Scipio manum ad ipsam oppidi, quod obsidebatur, arcem protendens: Perendie, inquit, sese sistant illo in loco: atque ita factum. Die tertio, in quem vadari iusserat, oppidum captum est: eodemque die in arce eius oppidi ius dixit.

CAPUT II.

De Gaesellii Vindicis pudendo errore, quem offendimus in libris eius, quos inscripsit *Lectionum Antiquarum*.

Turpe erratum offendimus in illis celebratissimis commentariis *Lectionum Antiquarum* Gaesellii Vindicis, hominis hercle pleraque haud indiligentis. Quod erratum multos fugit, quanquam multa in Gaesellio reprehendendo etiam per calumnias rimarentur. Scripsit autem Gaesellius, Q. Ennium in tertio

Visebatur] Ita Reg. et Rot. pro *videbatur*.

§. 11. *Die*] *Eodemque eo die* Linc. *Eodem die* dedit cum Iunt. Ald. Nostrum firmat Guelf.

CAP. II. *Lect. Antiq.*] Ita Guelf. et edd. vet. pro ordine inverso *Antiq. Lect.* Antea pro quos Guelf. hab. *qui*.

§. 3. *Tertio dec.*] Al. (?) XII. Et ita Ms. Thys. atque Guelf.; Reg. et Rot. h. l. et mox dant XIII., quod Salm. exponebat *tredecimo an.* Edd. ante Ald. et Gryph. 1539. XIII. *libro annalium; libro anna-*

decimo annali cor dixisse masculino genere.

- 4 Verba Caesellii subiecta sunt: *Masculino genere cor, ut multa alia, enuntiavit Ennius. Nam in tertio decimo annali quem cor di-*
 5 *xit.* Adscripsit deinde versus Ennii duo:

*Hannibal audaci dum pectore de me hortatur
 Ne bellum faciam: quem credidit esse meum
 cor?*

- 6 Antiochus est, qui hoc dicit, Asiae rex. Is
 admiratur et permovetur, quod Hannibal Car-
 thaginiensis bellum se facere populo Romano
 7 volentem dehortetur. Hos autem versus Cae-
 sellius sic accipit, tanquam si Antiochus sic
 dicat: Hannibal me, ne bellum geram, de-
 hortatur. Quod cum facit, ecquale cor putat

lium hab. etiam Guelf.; Ald. *XIII. annali*. Gryph. 1542. *XIII. annalium*. Fortasse legend. *XIII. libro annali*. cf. 2, 11, 1. Mox tamen in vv. Caesellii nulla varietas. — *Mascul. genere*] Guelf. *genere mascul.* omissis vv. *Verba -- genere*.

§. 4. *Cor dix.*] Guelf. *eorum d.*

§. 5. *Adscripsit*] Guelf. *ascrips.* — *Duo*] Ita Reg. et Rot. pro *duos*; v. Gron. ad Liv. 35, 21. Supr. ad 2, 12, 6. — *Dum*] *Dum* exhib. h. l. edd. vett.; et infra Reg. atque Rot.: *dum pect. de me h.*, quam lectionem, suadentibus etiam codd. Nonii 3, 33. sub v. *Cor*, Iac. Schegkii, Praemess. Epist. 6. et Gron. utroque loco recepi pro vulg. *cum pect. dehortatur. De me hort.* (quod posteriori loco hab. etiam Sciopp.) est: *me dehortatur.* cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 102.

§. 6. *Dicit*] Edd. vett. *dixit*; Guelf. *dixit hoc*; mox *permonetur*. — *Dehort.*] Guelf. *adhort.*

§. 7. *Accipit*] Steph. *accipit*; atque ita etiam edd. vett. et Guelf. Vulg. *accepit*. Correx. — *Si*] Guelf. om. *si*. — *Ecquale* etc.] Hanc lectionem dedit vet. cod. Sciopp. pro vulg. *aequale* (Carr. *aequa-*

habere me? Et quam stultum esse me credit, cum id mihi persuadere vult? Hoc Caesellius 8 quidem, sed aliud longe Ennius. Nam tres 9 versus sunt, non duo, ad hancce Ennii sententiam pertinentes, ex quibus tertium versum Caesellius non respexit:

*Hannibal audaci dum pectorè de me hortatur,
Ne bellum faciam: quem credidit esse meum*
cor

*Suasorem summum et studiosum robore
belli.*

Horum versuum sensus atque ordo sic, opinor, 10 est: Hannibal ille audentissimus atque fortissimus, quem ego credidi (hoc est enim: *cor meum credidit*: proinde atque diceret: quem ego stultus homo credidi) fore summum suasorem ad bellandum, is me dehortatur, dissuadetque, ne bellum faciam. Caesellius au- 11 tem forte ῥαθυμότερον ῥαφῆῖ ista verborum ca-

lem, Guelf. equalem) cor p. h. me ei, quam etc.; eamque coniectura assecutus erat Gron. Pro aequale tantum quale atque et pro ei iam volebat Ruben. Elect. 2, 22.

§. 9. *Hancce Ennii*] Ita Gron. ex Reg. ubi est: *hanccennii*. Vulg. *hanc Ennii*. De re cf. Perizon. Animadvv. histt. c. 9. p. 384. ed. Amstel. — *Dum etc.*] Guelf. cum p. dehort.

§. 10. *Est enim*] Hoc ordine Guelf. Reg. et Linc. cum edd. ante Iunt. Vulg. *hoc enim est*. — *Fore summum suas*] Guelf. *summum fore suas*.

§. 11. *ῥαφῆῖ*] Codd. apud Gron. *rathimoteron iunctura*; alii et Guelf. *rhathimotheron* (Guelf. *rachim*.) id est iunctura. Sciopp. pro ῥαφῆῖ hab. iunctura. Edd. vett. ῥαθυμότερον i. *desidiosius*, ῥαφῆῖ i. *iunctura*. Ald. ῥαθυμότερον ῥαφῆῖ, omissis interpretationibus istis latinis. Recepit Gron. Scil. interpretatio Latina posterioris vocis Graecae hanc ipsam

ptus *quem cor* dictum putavit, et *quem* accentu acuto legit, quasi ad cor referretur, 12 non ad Hannibalem. Sed non fugit me, si aliquis sit tam ineruditus, sic posse defendi *cor* Caesellii masculinum, ut videatur tertius versus separatim atque divise legendus. Perinde quasi praecisis interruptisque verbis exclamet Antiochus: *suasorem summum!* Sed non dignum est, eis, qui hoc dixerint, responderi.

C A P U T III.

Quid Tiro Tullius, Ciceronis libertus, reprehenderit in M. Catonis oratione, quam pro Rhodiensibus in senatu dixit; et quid ad ea, quae reprehenderat, responderimus.

1 Civitas Rhodiensis et insulae oportunitate et operum nobilitatibus et navigandi sollertia

extrusisse videtur. — *Referretur*] Ita edd. vett. meliores codd. Gron. et Sciopp.; Scheff. Guelf. et Iunt. *refertur*; vulg. inde ab Ald. *referatur*.

§. 12. *Me*] Guelf. om. *me*. Mox vulg. *inconditus*; Guelf. Reg. et Linc. *increditus*; inde Gron. *inerud.* Mox edd. ante Iunt. *divisim*, quod recepit Long.; barbarum hoc esse alii iudicarunt. v. Noltenii Lex. p. 509. Nostrum firmat Guelf. — *Praecisis*] Guelf. Reg. et Linc. *depraecisis* s. *de precis.* Mox Guelf. *exclamat.* — *Dixerint*] Guelf. *dixerunt*.

CAP. III. *Quid*] Reg. et Guelf. *quod*. Deinceps Reg. *Tiro T.*, ut §. 8. *Tiro aut. Tull.* cf. 4, 10. 12, 3. Vulg. *Tull. Tiro*. Cognomen interdum praeponitur nomini. cf. Engelbronner. de Tirone p. 5. *Quod* hab. etiam Steph., sed p. 556. *quid*. Dein Guelf. *reprehenditur*; mox *qua pro quam*.

§. 1. *Et*] Guelf. *etiam*. — *Nobilitatibus*] Ita

navalibusque victoriis celebrata est. Ea [Rhodiensis] civitas, cum amica atque socia populi Romani foret, Persa tamen, Philippi filio, Macedonum rege, cum quo bellum populo Romano fuit, amico usa est: connixique sunt Rhodienses, legationibus Romam saepe missis, id bellum inter eos componere. Sed, ubi ista pacificatio perpetrari nequivit, verba a plerisque Rhodiensibus in contionibus eorum ad populum facta sunt, ut, si pax non fieret, Rhodienses regem adversus populum Romanum adiutarent. Sed nullum super ea re publicum decretum factum est. At ubi Perses victus captusque est, Rhodienses pertimere ob ea, quae compluriens in coetibus populi acta dictaque erant: legatosque Romam miserunt, qui temeritatem quorundam popularium suorum deprecarentur, et fidem consiliumque publicum expurgarent. Legati postquam Romam venerunt, et in senatum intronissi sunt, verbisque suppliciter pro causa sua factis e

Reg. et Rot. pro nobilitate. Plural. alibi etiam legitur; ut ap. Tac. An. 12, 20. Vitruv. 9, 3. Senec. ad Polyb. 36. Scheff. hab. notabilitate.

§. 2. *Rhodiensis*] Deest hoc voc. in Reg. Rot. et Sciopp. — *Tamen*] Pro *tunc*, dederunt Reg. Rot. et edd. vett. ante Iunt.; *cum*, quod praecedit, est *quavis*. De re cf. Liv. 44, 14. et 45, 20 sqq. Eng. Ibronn. de Tir. p. 47 sqq.

§. 3. *Perpetrari*] Thys. coni. *impetrari*. Nostrum tuetur Otho, coll. Liv. 33, 21. Deinceps Guelf. *nequit*. Mox edd. ante Iunt. *adversum pop.* Guelf. *adversus pop. adjuvarent*, om. v. Rom.

§. 5. *Compluriens*] Vulg. *compluries*; nostrum est in Reg. v. 5, 21. — *Expurgarent*] Guelf. *expugnarent*.

§. 6. *Suppliciter*] Ms. Thys. *simpliciter*. — *Fa-*

curia excesserunt, sententiae rogari coeptae;
 7 cumque partim senatorum de Rhodiensibus
 quaererentur, maleque eos animatos fuisse di-
 cerent, bellumque illis faciendum censerent:
 tum M. Cato exsurgit, et optimos fidissimos-
 que socios, quorum opibus diripiendis possi-
 dendisque non pauci ex summatibus viris in-
 tenti infensique erant, defensum conservatum-
 que pergit: orationemque inclitam dicit, quae
 et seorsum fertur, inscriptaque est *Pro Rho-*
diensibus, et in quintae Originis libro scripta
 8 est. Tiro autem Tullius, M. Ciceronis liber-
 tus, sane quidem fuit ingenio homo eleganti,
 et haudquaquam rerum literarumque veterum
 indoctus: eoque ab ineunte aetate liberaliter

ctis e curia] Reg. *facti securi*; *securi* hab. etiam
 Guelf. et Ms. Thys.; et cum Iunt. Ald.: *factis, secu-*
ri access. Verum restituit Malaspin. ad Cic. Ep. ad
 Att. 1, 1. Edd. vett.: *de curia exc.*, quod restituit
 Long.

§. 7. *Partim]* Mox Cato §. 16: an partim eo-
 rum fuerint. v. 10, 13. — *Illis]* Guelf. Linc. Scheff.
 et edd. inde a Iunt. *eos, illis*; *eos* e praecedenti ver-
 su illatum videtur; atque omit. Reg. et Rot. cum
 edd. ante Iunt. Gryph. 1539. in marg. et Steph. *eo*,
 quod placet pro *ideo* positum. Deinceps *faciendum*
 pro *faciundum*, nescio unde illato, exhib. edd. vett.
 et Guelf. — *Infensique]* Ita Guelf. Reg. Rot. Scheff.
 Ms. Pembr. (ap. Havercamp. in Ind. Sallust. sub v.
infensi) et edd. vett., quod nescio quare spreto sit.
 Gron. et Sciopp. coni. *incensique*. Vulg. *infestique*.
 — *Quintae Originis]* Recepit Gron. e Reg. pro *quin-*
to Originum. *Originis* hab. etiam Linc. et Scheff.;
 Guelf. *quinto originis*. cf. 10, 1, 10. Vv. et in q. --
scr. est desunt in Rot.

§. 8. *Quidem]* Pro *quidem* possis coniecere olim
 fuisse: *quam* (sane quam); nisi mox sequeretur: *sed*.
 Mox Guelf. *litterarum sine que.* —

instituto adminiculatore, et quasi administro in
 studiis literarum Cicero usus est. Sed profecto 9
 plus ausus est, quam ut tolerari ignoscique
 possit. Namque epistolam conscripsit, ad Q. 10
 Axiū, familiarem patroni sui, confidenter
 nimis et calide, in qua sibimet visus est ora-
 tionem istam pro Rhodiensibus acri subtilique
 [ingenio et] iudicio percensuisse. Ex ea epi- 11
 stola libitum forte nobis est reprehensiones
 eius quasdam attingere; maiore scilicet venia
 reprehensuri Tironem, quam cum ille repre-
 henderit Catonem. Culpavit autem primum 12
 hoc, quod Cato inerudite et ἀναγώγως, ut ipse
 ait, principio nimis insolenti nimisque acri et

Administro] Edd. vett. ante Iunt. *administratore*. De
 re v. Engelbron. l. l. p. 37. Seebod. *Archiv für Philo-*
lol. etc., Fascic. 2. 1824. p. 252.

§. 10. *Axiū*] Al. (?) *Atticum*; in vitis codd. et
 edd. inde a Iunt. Edd. ante Iunt. *Anxiū*. Guelf.
antium. cf. Suet. Caesar. c. 9. Mox Guelf. *patru-*
sui. — *Nimis et c.*] Vulg. et *nimis c.*; ordo, quem
 dedi, est in Reg. *callide* hab. cum edd. vett. et Guelf.
 Long. Mox Guelf. pro *visus* hab. *versus*. — *Acri*]
 Guelf. et *acri*. Vv. *ing.* et desunt in Guelf. Reg. et
 Linc.; et de ingenio Tironis supra iam testatus fuit.
I. Gron.

§. 11. *Reprehensuri*] Steph. Specim. Emendd.
 p. 162. et post eum I. Gron. *reprehensuris* (sc. a no-
 bis pendens). De simili anacolutho v. ad 2, 7, 3.
 Exempla quaedam h. l. attulit Otho. Burmann. ad
 Serv. Virgil. Aen. 1, 119. — *Cum -- reprehenderit*]
 Ita Reg. et Rot. Vulg. *tum -- reprehendit*. Long.
 et Guelf. *cum -- reprehendit*. Et *cum* et *tum* ignorat
 Scheff. *tum -- reprehenderit* hab. etiam edd. vett.
 Nostra lectione probata, Gron.: nam, ait, haec ipsa
 causa est, cur impetrabilior apud quosvis venia Gel-
 lio sit reprehensi Tironis, quod Tiro Catonem re-
 prehendere non sit veritus.

§. 12. ἀναγώγως] Guelf. *anagogos*. —

obiurgatorio usus sit; cum vereri sese ostendit, ne Patres, gaudio atque laetitia rerum prospere gestarum de statu mentis suae deturbati, non satis consiperent; neque ad recte intelligendum consulendumque essent idonei:

13 *In principiis autem, inquit, patroni, qui pro reis dicunt, conciliare sibi et complacare iudices debent: sensusque eorum exspectatione causae suspensos rigentisque honorificis verecundisque sententiis commulcere; non iniuriis atque imperiosis comminationibus confutare.*

14 *Ipsam deinde principium apposit, cuius verba haec sunt: Scio solere plerisque hominibus rebus secundis atque prolixis atque prosperis animum excellere, atque superbiam atque se-*

Sese] Guelf. *se*; dein *laet. atq. gaud.* — *Prospere gestar.]* Vulg. *gestar. prosp.*; nostrum vv. ordinem dederunt Reg. et Rot. Ante *pro laetitia* edd. Rom. Ven. 1472. et Brix. hab. *laetitie (laetitiae)*. — *Consiperent]* In marg. cod. vet. Thys. invenit: *consisterent* (quod volebat etiam aliquando Steph. l. l. p. 163.); in alio Ms. *conciperent*, quod hab. Guelf. cf. Lips. Elect. 1, 7. Graecum *συμψροεῖν* comparat Steph. l. l.

§. 13. *Qui -- debent]* Guelf. *qui pro eis dicit -- debet.* Fortasse scribae ante oculos fuit: *patronus, qui pro reis dicit -- debet.* — *Rigentisque]* Severos, qui haud facile a sententia sua flecti possunt. Thys. Guelf. hab. *ingentesque.* — *Comminationibus]* Edd. vett. praeter Iunt. dederunt *commin. pro minat.* Eadem deinceps exhib. *confricare.*

§. 14. *Deinde]* Edd. ante Iunt. *denique.* — *Atque prolix.]* In quod. Ms. desunt vv. *atque prol.* Thys. — *Atque]* Adiunctum est e Rot. Reg. Guelf. et edd. vett., quod mirum est, non iamdudum factum esse ab editt., quum idem locus plane, ut edidi, legatur libr. 13, 24. Praeterea Guelf. et edd. vett. *excellentem pro excellere* hab. Deinde *feroci-*

rociam augescere atque crescere, quod nunc mihi magnae curae est, quod haec res tam secunde processit, ne quid in consulendo adversi eveniat, quod nostras secundas res confutet: neve haec laetitia nimis luxuriose eveniat. Adversae res se domant, et docent, quid opus sit facto. Secundae res laetitia transvorsum trudere solent a recte consulendo atque intelligendo. Quo maiore opere dico suadeoque, uti haec res aliquot dies proferatur, dum ex tanto gaudio in potestatem nostram redeamus. Quae deinde Cato iuxta 15 dicit: ea, inquit, confessionem faciunt, non defensionem: neque propulsationem translationemve criminis habent, sed cum pluribus aliis communicationem: quod scilicet nihil ad purgandum est. Atque etiam, inquit, insuper profitetur, Rhodienses, qui accusabantur, quod adversus populum Romanum regi maioris cupiverint faverintque, id eos cupisse atque favisse utilitatis suae gratia: ne Romani, Perse quoque rege victo, ad superbiam

tatem pro ferociam in Reg. Rot. et edd. vett. praeter Iunt. Vulgat. firmat Guelf. et locus iterum excerptus a Gell. I. l. Dein Guelf. cognosc. pro augesc. Mox pro quod mihi V. D. ap. Torn. scribit: Quo mihi etc. Nunc mihi pro mihi nunc dedi ex edd. vett. — Quod] Sic Guelf. Reg. Rot. Scheff. et edd. vett. pro quia; hae praeterea hab. processerit. — Confutet] Edd. vett. praeter Iunt. confricet. Deinde Steph. adversae. — Sit f.] Sciopp. siet. Guelf. s̄ sit f. — Laetitia] Deest hoc v. in quodam Ms. Thys. Deinceps Guelf. et Iunt. transvers De sententia cf. Muret. VV. EL. 5, 15. — Dico] Sic codd. et edd. vett. pro Carr. edico. — Dum] Guelf. cum.

§. 15. *Iuxta] Guelf. mixta. — Purgand.] Guelf. pugnand. — Cupiverint] Ita edd. vett. pro cupierint. — Perse] Vulg. Persa; Perse Guelf. Reg. Rot. Linc.*

16 *ferociamque et immodicum modum insolesce-*
rent. Eaque ipsa verba ponit, ita ut infra
scriptum [est]: *Atque ego quidem arbitror,*
Rhodienses noluisse, nos ita depugnare, uti
depugnatum est: neque regem Persen vicisse,
non Rhodienses modo id noluere, sed mul-
tas nationes idem noluisse arbitror. *Atque*
haud scio, an partim eorum fuerint, qui non
nostrae contumeliae causa id noluerint eveni-
re: sed enim id metuere, si nemo esset ho-
mo, quem vereremur, et, quidquid luberet,
faceremus, ne sub solo imperio nostro in
servitute nostra essent. *Libertatis suae cau-*
sa in ea sententia fuisse arbitror. *Atque*
Rhodienses tamen Persen publice nunquam

Scheff. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 315 sqq.
Mox Guelf. *r. a victo.* — *Immodicum modum*] Guelf.
in modum in odium.

§. 16. *Ita*] *Ita* om. edd. ante Iunt. *ut pro uti*
est in Guelf. et edd. vett. — *Est*] V. *est* ignorant
Reg. et Rot. — *Neque -- vicisse*] Guelf. *neque Persem*
regem v. v. Schneid. l. l. — *Non*] Ms. Thys. *nos;*
deinde modo id pro id modo est e Reg.; tum nolue-
re pro vol. e Reg. Rot. et Sciopp. Dein Guelf. et
pro ac. — Noluisse] Cum edd. vett. et Guelf. Long.
voluisse. Nostrum intellig.: A Perse nos non victos
esse, non modo Rhodiensibus non placuit, sed etc.
V. omnino §. 22. — *Noluerint*] Guelf. *voluerint.*
Sciopp. *noluerunt.* Edd. vett. *voluerunt.* Mox *id* ante
v. *met.* om. cum Iunt. Ald. et Guelf. — *Quidquid*]
Olim legebatur: *quia quid; et quicquid* dedit Carr.
quidquid hab. Sciopp. et edd. vett. cum Guelf., omis-
sa copula *et;* et sic edidit Long. Praeterea edd. vett.
et Guelf. *liber.* pro *luber.* Tum Guelf. *facemus.*
Gron. coni. *quodque lub., i. e. et quod lub.* — *Es-*
sent] Reg. et Rot. *sunt* vel *nre sunt;* aliquid latere
 ratus Gron. coni.: *in serv. iusta* (i. e. plena et mera)
essent. — *Atque*] Sciopp.: f. *atqui.* Mox Guelf. *tum*
Persem p. Dein Steph. et Guelf. *adiuvare.* —

adiuvare. Cogitate, quanto nos inter nos privatim cautius facimus. Nam unusquisque nostrum, si quis adversus rem suam quid fieri arbitratur, summa vi contra nititur, ne adversus illam fiat. Quod illi tamen per- 17
pessi. Sed, quod ad principium reprehensum 17
 attinet, scire oportuit Tironem, defensos esse Rhodienses a Catone, sed ut a senatore et consulari et censorio viro, id, quod optimum esse publicum existimabat, suadente; non ut a patrono, causam pro reis dicente. Alia nam- 18
 que principia conducunt reos apud iudices defendenti, et clementiam misericordiamque undique indaganti; alia, cum senatus de republica consulitur, viro auctoritate praestanti sententiis quorundam iniquissimis permoto, et pro utilitatibus publicis ac pro salute sociorum

Nos--facimus] Edd. vett. et Guelf. *q. nos nostri nativi c. f.*; Vasc. cum Gryph. marg. 1542. 1591. *q. nos consternati vi c. f.*; Sciopp. *inter nostri nativi.* Lips. Elect. 1, 7. et Steph. alique: *q. nos privatim c. f.*; Reg. et Rot. *q. nos inter nostrivatim*; unde nostrum effecit Gron. Thys. volebat: nos (senatores) et nostri nativi (indigenae); s.: nostri nati vi; nam postmodum addi: summa vi contra nititur. Pro *nativi* legitur etiam *Latini*. — *Illam]* Ita edd. vett.; Iunt. et Guelf. *adversus ea*. Vulg. cum Ald. legabatur: *adv. eam*. Guelf. deinceps: *fiat quod illitatum. Sed* etc.

§. 17. *Id]* Edd. vett. *quod quidem opt.* Guelf. et Iunt. *viro, qui quod opt.* etc. quo modo mox sequi debebat *suadet*. — *Optimam]* I. e. publico utilissimum; mox: pro utilitatibus publicis indignanti. *I. Gron.* — *Esse]* Guelf. *esset*; mox *patrono sine praepos. a.* Edd. vett. *non ut a patr. solet*; ubi solet ab interprete quodam additum esse videtur.

§. 18. *Permoto]* Guelf. om. v. *permoto*. — *Ac libere]* Edd. ante Iunt. et lib.

- graviter ac libere, indignanti simul ac dolenti.
- 19 Quippe recte et utiliter in disciplinis rhetorum praecipitur, iudices de capite alieno deque causa ad sese non pertinenti cognituros, ex qua praeter officium iudicandi nihil ad eos vel periculi vel emolumenti redundaturum est, conciliandos esse ac propitiandos laudabiliter ac placabiliter et leniter existimationi salutique eius, qui apud eos accusatus est. At cum dignitas et fides et utilitas omnium communis agitur, ob eamque rem aut suadendum quid ut fiat, aut fieri iam coepto differendum est: tum qui se in huiusmodi principiis occupat, ut benivolos benignosque sibi auditores paret, otiosam operam in non necessariis verbis sumit.
- 21 Iamdudum enim negotia periculaque ipsa rerum communia consiliis eos capiendis conciliant: et ipsi potius sibi exposcunt consultoris
- 22 benivolentiam. Sed quod ait, confessum Catonem, noluisse Rhodienses ita depugnari, uti

§. 19. *In disciplinis*] Guelf. *in discipulis*. — *Vel*] Sic scripsi ex emendatione Gron., quae quidem ex codd. Rot. et Reg. manavit, qui hab. *adeo sil.*, unde vulg. *ad eos simul* effecerunt (ut est in edd. vet. et Guelf.), ille vero: *ad eos vel*. — *Laudabiliter*] Rot. et Reg. carent verbis: *laud. ac*; delevit Long.

§. 20. *At*] Guelf. *ac*. — *Differendum*] Codd. Gron. omnes, etiam Guelf. Sciopp. et Iunt. *defer. h. l.*, et infr. (Guelf. Reg. Linc. et Sciopp.) *deferendi*; *occurrentum* edidisse Gellius videbatur Gron.; pressius codd. vestigia secutus I. Gron. *deterrendum*. Lege potius: *deserendum* et infr. *deserendi*. *Fieri iam coepto* intellig.: cum fieri iam aliquid coeptum est. — *Qui -- huiusm.*] Guelf. *quis in eiusm.*

§. 21. *Ipsa rerum*] Edd. ante Iunt. *ipsarum rerum*. Praecedens *que* om. Guelf.

§. 22. *Depugnari -- est*] Guelf. *depugnare ut d.*

depugnatum est, neque regem Persen a populo Romano vinci, atque id eum dixisse non Rhodienses modo, sed multas quoque alias nationes noluisse, sed id nihil ad purgandum extenuandumve crimen valere: iam hoc primum Tiro improbe mentitur. Verba ponit 23
 Catonis: et aliis tamen eum verbis calumniatur. Non enim Cato confitetur, Rhodienses noluisse 24
 se victoriam esse populi Romani, sed sese arbitrari dixit, id eos noluisse, quod erat procul dubio suae opinionis professio, non Rhodiensium culpa confessio. In qua re, ut meum 25
 quidem iudicium est, non culpa tantum vacat, sed dignus quoque laude admirationeque est; cum et ingenue et religiose dicere visus est contra Rhodienses, quod sentiebat, et parta sibi veritatis fide, ipsum illud tamen, quod contrarium putabatur, flexit et transtulit: ut eos idcirco vel maxime aequum esset acceptiores carioresque fieri populo Romano, quod cum et utiles essent et vellent regi esse

est; mox rursus Persem; tum idque eum d. — Rhodienses] Edd. ante Iunt. *Rhodiensis*; et postea *contra Rhodiensis*. — *Noluisse]* Sciopp. et Guelf. dederunt *noluisse*; idque confirmant codd. L. Gron. (v. huius annot. 61.) Vulg. *voluisse*. V. supr. 16. — *Ad]* Guelf. *atque pro ad*.

§. 24. *Id]* Guelf. om. *id*.

§. 25. *Est]* V. *est* om. edd. ante Iunt. Mox Steph. *ammir.* V. 4, 8, 5. — *Et ing.]* Vv. *et ing.* desunt in edd. vett.; Iunt., omissa copula *et*, hab. *ingenue ac relig.*; Ald. *ing. et rel.* Guelf. *et ing. ac rel.* — *Utiles -- regi]* Carr. (Steph.), invitis libb., edidit: *utiles illi essent et v. regi*, omissis vv. *esse factum*. Factum alicui velle Gron. interpretatur: cupere ut eveniant, procedant, rebus et facto contingant, quae desiderat optatque. Ominis artioris cau-

factum, nihil tamen adiuuandi eius gratia fe-
 26 cerint. Postea verba haec ex eadem oratione
 ponit: *Ea nunc derepente tanta [nos] bene-*
ficia ultro citroque, tantam amicitiam relin-
quemus? Quod illos dicimus voluisse facere,
 27 *id nos priores facere occupabimus?* Hoc, in-
 quit, enthymema nequam et vitiosum est.
 Responderi enim potuit, occupabimus certe:
 nam, si non occupaverimus, opprimemur, in-
 cidendumque erit in insidias, a quibus ante
 28 [nos] non caverimus. Recteque, inquit, hoc
 vitio dat Lucilius poëtae Euripidae, quod,
 cum Polyphontes rex propterea se interfecisse
 fratrem diceret, quod ipse ante de nece eius

sa factum potius quam *fieri* alicui *velle* dixerunt. v.
 exempla ap. eum. Idem post *cum* censet addendum
 esse *id*, scil. ut regem adiuuarent. — *Tamen*] Guelf.
tum. — *Fecerint*] Steph. *facerent.* Guelf. *fecerunt.*

§. 26. *Nos*] Pronom. non agnoscunt Guelf. Reg.
 et Linc. atque Iunt. — *Relinquemus*] Cum edd. an-
 te Iunt. Long. *relinquimus.* — *Voluisse*] Thys. e quod.
 Ms. annotavit *noluisse*, quod in suis codd. non anim-
 advertit I. Gron., neque ego in Guelf.

§. 27. *Inquit*] Guelf. *inquam.* Praepos. *in* an-
 te v. *insid.* om. edd. Rom. Ven. 1472. Brix. et Guelf.
 qui sic pergit: *insidias an nos caver.* reliquis omis-
 sis. — *Nos*] Pronom. non exstat in Reg. et Rot.

§. 28. *Recteque*] Pro *recte* dederunt Rot. et
 Sciopp. V. *vitio* om. Guelf. Dein cum Gryph. Long.
 edidit *poëta*; non male. Sed vulgatum confirmant
 edd. vett. et Guelf. — *Euripidae*] Vulg. *Euripidi*;
 Reg. et Rot. cum Iunt. *Euripide*; unde nostrum de-
 dit Gron. cf. 1, 9, 9. ad Gell. Praef. 20. — *De--cc-*
pisset] Hoc ordine Reg. et Rot. Vulg. *consil. de n.*
eius c.; — *Meropa* pro *Merope* ex iisdem est atque
 Guelf. edd. vett. et Sciopp. Ald. Gryph. *Aerope*.
 Deinde Guelf. Reg. et Iunt. hab. *ad eum v. et.*; Rot.
 m. p. *illuserit.* Latet vitium. Fort. leg. *ad eum* —

consilium cepisset, Meropa fratris uxor hisce eum verbis eluserit:

*Εἰ γὰρ σ' ἔμελλεν, ὥς σὺ γῆς, κτείνειν πόσις,
Χρὴ καὶ σὲ μέλλειν, ὥς χρόνος δῆθεν παρῆν.*

At hoc enim, inquit, plane stultitiae plenum 29
est, eo consilio atque ea fini facere velle ali-
quid, uti nunquam id facias, quod velis. Sed 30
videlicet Tiro animum non advertit, non esse
in omnibus rebus cavendis eandem causam:
neque humanae vitae negotia et actiones et
officia vel occupandi, vel differendi, vel etiam
ulciscendi, vel cavendi similia esse pugnae gla-
diatoriae. Nam gladiatori, composito ad pu- 31

allus., sive potius excidisse videtur participium ali-
quod, ut *usa*; ut sic legend. sit: *hisce ad eum usa*
verbis, elus. — Σ' ἔμελλεν] Vulgat. σε ἔμελλεν corre-
xit Gron.; (σε ἔμελλεν Sciopp.) et sq. versu ordinem
vv. vulgatum παρῆν δῆθεν mutavit; quod volebat iam
Casaubon. apud Torn. et in edit. Gell. 1651., qui
praeterea παρῆ et χρῆν. Sensus ita reddit: debui-
sti et tu differre, ut fecerat frater tuus, et expecta-
re, dum temporis tractu ira caderet. Valcken. in
Diatr. ad Eurip. Fragm. p. 183. a. (p. 189. ed. Lips.),
qui secundo versu scribit χρῆν et ἕως, sensum ita
reddit: Tu quoque tamdiu cessare debueras a caede,
usque dum tempus scilicet illud adesset, quo frater,
quod fingis, consilium exsequi aggrediretur.

§. 29. *Plane*] Guelf. *plene*. Mox est om. edd.
ante Iunt. — *Velle*] Ita Ms. Pembroc. Reg. Linc.
Guelf. alique atque Steph.; stultitia est, semper vel-
le et nunquam tamen exsequi. Edd. vett. *nolle*.

§. 30. *Animum -- adv.*] Guelf. *an. non animadv.*
— *Neque*] Edd. ante Iunt. *non.* — *Differendi*] V.
§. 20 — *Gladiatoriae*] Reg. et gl., quod I. Gron.
probans explicat: et quidem gl. Maxime enim gla-
diatoriam pugnam ad illum casum patere.

§. 31. *Nam -- comp.*] Guelf. *nam gladiatorius*
posito etc. —

- gnandum, pugnae haec proposita sors est, aut occidere, si occupaverit, aut occumbere, si
 32 cessaverit. Hominum autem vita non tam iniquis, neque tam indomitis necessitatibus circumscripta est, ut idcirco prior iniuriam facere debeas, quam, nisi feceris, pati possis.
 33 Quod tantum aberat a populi Romani mansuetudine [occupare], ut saepe etiam in sese
 34 factas iniurias ulcisci neglexerit. Post deinde usum esse Catonem dicit in eadem oratione argumentis parum honestis et nimis audacibus, ac non viri eius, qualis fuit, sed vafri ac fallaciosi, et quasi Graecorum sophistarum solertiis. Nam: *cum obiiceretur*, inquit, *Rhodiensibus, quod bellum populo Romano facere*

Proposita] Restituit hoc I. Gron. ex edd. vett. et codd. in locum vulg. *praeposita*. Guelf. *prepos.* cf. Lips. Saturn. 2, 20.

§. 32. *Circumsc*] Guelf. *conscripta*. — *Quam*] Gron. *quod*, vel *quia*, vel *quoniam* requiri putabat. Mox Guelf. *posset* pro *possis*.

§. 33. *A -- mansuetudine*] Ita meliores Gron. codd. et edd. vett., quum Carr. (Steph.) edidisset: *a populo Romano*; *mansuetudine* abest in Linc. et Guelf. (*a popu. Ro. occupare ut*); hab. Reg., quicum Steph. om. v. *occupare*; quod sane commode abesse possit; unde tamen ortum sit, explicare non facile licet. Deinceps pro *etiam* Guelf. *iam*.

§. 34. *Viri -- fuit*] Reg. et Rot. *viri et* (Reg. *viri eius*) *qui alio fuit*. Sciopp. pro *qualis* ex vet. cod. annotavit: *qui alio*, et coni. *aliàs*. Gron. *viri, si quis alius, gravis, sed vafri ac fallaciosi*. Reg. cod. lectionem secutus I. Gron. *viri, et ut qui alius, fidi*. Mihi placet Sciopp. *ac non viri eius, qui alias fuit*, i. e. viri talis, qualis alioquin fuit Cato. Vulgat. firmat Guelf. — *Fallaciosi*] Ms. Thys. *flagitiosis*. Guelf. *et fal. ac quasi*.

§. 35. *Facere*] Guelf. om. h. v. —

voluissent; nec negavit paene, ignosci poposcit, quia id non fecissent, etsi maxime voluissent: induxisseque eum dicit, quam dialectici epagogen appellant, rem admodum insidiosam et sophisticam, neque ad veritates magis quam ad captiones repertam, cum conatus sit exemplis decipientibus colligere confirmareque, neminem, qui male facere voluit, plecti aequum esse, nisi, quod factum voluit, etiam fecerit. Verba autem ex ea oratione 36 M. Catonis haec sunt: *Qui acerrime adversus eos dicit, ita dicit: hostis voluisse fieri. Et quis est tandem vestrorum, qui, quod ad sese attineat, aequum censeat, [quempiam]*

Nec] Steph. om. *nec* cum edd. vett. Deinde edd. vett. *poene* (s. *pene*) *sed ign. p.*; cum Gryph. marg. Lips. Elector. 1, 7. *nec neg. plene, sed ign. p.* Cum Guelf. Reg. Rot. Scheff. Linc. Long. *neg. pene, sed ign. quia*, omisso v. *pop.*; hinc Gron. *nec negat, et poscit ignosci, quia*; coll. verbis, quae infra §. 47. leguntur: interdum, quasi deliquisse eos concedat, ignosci postulat. Fort. leg.: *nec negavit; posse autem ignosci, quia*. Possis tamen dicere, v. *pop.* excidisse propter syllabas *gnosci*. Fort. igitur ex codd. vestigiis legend.: *voluissent, nec negat paene, sed ignosci poscit.* — *Epagogen]* Long. Graece ἐπαγωγή. Guelf. *epagogem*. v. §. 44. — *Rem]* In nonnullas edd. a. 1651. et sqq. irrepserat: *non rem*; istud *non* abiecit I. Gron. Omittitur etiam in Ms. Pembroc. et Guelf. — *Veritates]* Sic s. *veritatis* scriptum hab. codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro: *veritatem*.

§. 36. *Est tandem etc.]* Ita Sciopp.; similiterque codd. Gron. et Guelf. *et quis est tandem qui vestror.* (Guelf. *nostr.*); tum *attineat* pro *attinet*, Vulg. *et q. tandem est qui nostror. s. nostrum*. Edd. vett. *et quis est t. nostror. qui -- attineat*. Gron. *ecquis est t. vestrorum* (al. *vestrum*), *qui, q. ad sese attineat, aequum* (Sciopp. *aequom*) *censet poenas dari etc.; quemquam* (edd. vett.) s. *quempiam* deest

- poenas dare ob eam rem, quod arguatur male facere voluisse? Nemo, opinor: nam*
 37. *ego, quod ad me attinet, nolim. Deinde paulo infra [ita] dicit: Quid nunc? et quae tandem lex est tam acerba, quae dicat: Si quis illud facere voluerit, mille nummi, dimidium familiae mulcta esto: Si quis plus quingenta iugera habere voluerit, tanta poena esto: et, si quis maiorem pecuum numerum habere voluerit, tantum damnas esto. Atqui nos omnia plura habere volumus, et id*
 38. *nobis impune est. Postea ita dicit: Sed si honorem non aequum est haberi ob eam rem, quod bene facere voluisse quis dicit, neque*

In melioribus codd. Gron. Reg. et Linc. atque Ms. Thys, quibus accedit Guelf. *Uncis seianxi. — Nolim]* Guelf. *volui.*

§. 37. *Ita]* Abest ab Guelf. et edd. vett. — *Et quae]* Gron. *ecquae.* Guelf. *qui nunc et qui tand. est causa et quae lex est t. ac.* Mox idem om. *illud,* pro quo edd. vett. ante Iunt. hab. *id.* — *Nummi]* Ita Sciopp. Gryph. marg. et Gron.; Codd. *minus;* Reg. *minq.* Steph. cum Guelf. et edd. vett. *nummis;* *nummum* haud improbat Gron.; Codd. *vestigia premeus* I. Gron. *malebat: minis.* Formula autem in *his* adhiberi solita, in quibus, quae per se peccabat paterfamilias, mille nummis ei luendum erat; si per quem e familia, quinquagenis. Gron. — *Plus]* Cf. Liv. 7, 17. fin. et Thys. ad h. l. — *Et]* Ex Guelf. adiunxi *et.* — *Pecuum]* Ita Reg. et Sciopp. pro *pecudum;* *Infra: de numero pecoris.* cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 345. — *Damnas]* Vulg. (Guelf.) *damni;* Ms. Thys. et Anglic. *damnum.* Reg. et Rot. *damna.* Gron. cum Sciopp. *damnas,* quod recepi. cf. Ruddimann. 1. p. 121. Deinceps Guelf. *atque.* — *Omnia]* Gryph. marg. *omnes.* — *Volumus]* Steph. *operarum* fort. errore: *voluimus.*

§. 38. *Haberi]* Iunt. Ald. *habere.* —

ecit tamen: Rhodiensibus male erit, non quod male fecerunt, sed quia voluisse dicuntur facere? His argumentis Tiro Tullius M. 39
 Latonem contendere et conficere dicit, Rhodiensibus quoque impune esse debere, quod hostes quidem esse populi Romani voluissent, et qui maxime non fuissent. Dissimulari autem non posse ait, quin paria et consimilia non sint, plus quingenta iugera habere velle, quod plebiscito colonis prohibitum fuit, et bellum iniustum atque impium populo Romano facere velle: neque item infitiri posse, quin illa causa in praemio sit, alia in poenis. Nam 41
 beneficia, inquit, promissa opperiri oportet, neque ante remunerari, quam facta sint: iniurias autem imminuentis praecavisse iustum

[*tamen*] Guelf. *tantum*. — *Male erit*] Ita Fulv. et Cicopp.; Rot. *aberit* vel *taberit*. Cum edd. vett. et Guelf. Steph. *talē erit*, sine interrogatione. Lambin. *Vec Rhod. oberit*. Gron. cum interrogatione: *Rh. berit etc.*? Reg. *Rh. n̄ aberit*; unde I. Gron.: *Rh. noxa vel noxae erit*. Long. edidit: *Rhod. non aberit, quod non male fec.*; *quod non m. f.* hab. etiam Guelf. Otho minus a vestigiis cod. Reg. recedens coni. *Rh. non abierit, quod non m. f., sed quod vol. dic. f.* Abire dici, quod impune fiat; ut Terent. Andr. 1, 2, Catul. 14, 16. Nos dicimus *hingehen*. — *Facere*] Verbum *facere* addidit I. Gron. e Reg. et Ms. Thys.; hab. etiam Guelf. Iunt. Steph.; om. edd. vett.

§. 39. *Conficere*] Voss. cod. ex Ms. *confiteri*. Vox edd. vett. *pop. Rom. esse v.* Vulgatum ordinem firmat Guelf. — *Et qui*] Vulg. *etsi*, quod ferri non potest, quia primus dedit Steph., invitis codd. Reg. Rot. Scheff. Guelf.) et edd. vett., ubi est: *et qui*; *et* ex syllaba antecedenti *ent* ortum et abesse posse mihi videtur. Gron. volebat: *at cum maxime*; *valuerim potius: at qui max.*

§. 40. *Et b*] Guelf. om. *et*, et postea v. *causa*,

42 est, quam expectavisse. Summa enim professio stultitiae, inquit, est, non ire obviam sceleribus cogitatis, sed manere opperiri, ut, cum admissa et perpetrata fuerint, tum denique, ubi, quae facta sunt, infecta fieri
 43 non possunt, puniantur. Haec Tiro in Catonem non nimis frigide neque sane inaniter.
 44 Sed enim Cato non nudam nec solitariam nec improptectam hanc ἐπαγωγὴν facit: sed multis eam modis praefulcit, multisque aliis argumentis convelat: et, quia non Rhodiensibus magis, quam reipublicae consultabat, nihil sibi dictu factuque in ea re turpe duxit, quia omni sententiarum via servatum ire socios ni-

§. 41. *Quam*] Ante Carr. erat: *magis quam*, invitis codd. Thys. Gron. et Guelf.

§. 42. *Est*] V. *est* om. edd. ante Iunt. — *Ut*] Guelf. om. *ut*.

§. 43. *Haec*] Guelf. *hoc*. — *Non — frigide*] Ita codd. Gron. et Steph. Iam enim mollior Gell. fit in reprehendendo Tirone. Reg. tamen pro *nimis frig.* hab. tantum *rigide*; rigidior videbatur in antecedentibus. Edd. vett. *non minus frigide sane quam inan.* Guelf. *non minus fr. neque sane immaniter.* Gron. *non minus fr. atque sane in.*

§. 44. *Nudam etc.*] Reg. *nuda nec solitaria nimis nec*; in quibus *nimis* fortasse ex praecedentibus illatum est; *nec s.* pro vulg. *neque s.* recepi, add. centibus etiam edd. vett. et Guelf. — *Ἐπαγωγὴν*] In vet. cod. Thys. est: *ἐπαγωγὴν* i. e. *inductionem*. Graece scripsit etiam Long. cum edd. vett. Vulg. *epagogen*. Guelf. hab. suum *G* pro hoc *v.* — *Modis*] In Ms. quod. *monitis*. Thys. — *Convelat*] Triller. ap. Falster. p. 253. *convallat*; coll. 12, 13. Praecedere etiam *v.* militare *praefulcit*. — *Consultabat*] Edd. vett. *consulebat*; quod restituit Long. Nostrum firmat Guelf. — *Omni*] Vulg. *omnium*; *omni* dant Reg. et Rot. Deinceps Guelf. *servat. ne soc. tueretur*.

retur. Ac primum ea non incallide conqui- 45
vit, quae non iure naturae aut iure gentium
eri prohibentur, sed iure legum rei alicuius
medendae aut temporis causa iussarum: sicut
t de numero pecoris et de modo agri prae-
nito [aut eiusmodi aliquo]. In quibus rebus, 46
quod prohibitum est, fieri quidem per leges
non licet: velle id tamen facere, si liceat,
honestum non est. Atque eas res contulit 47
sensim, miscuitque cum eo, quod neque fa-
cere neque velle per sese honestum est; tum
einde, ne disparilitas collationis evidens fieret;
luribus id propugnaculis defensat: neque te-
uis istas et enucleatas voluntatum in rebus
licitis reprehensiones, qualia in philosopho-
rum otio disputantur, magni facit, sed id so-
lum ex summa ope nititur, ut causa Rhodi-

§. 45. *Incallide*] Guelf. *incalide*; mox *ac iure*
; tum *sed iure rei legis alic. medendam.* — Mo-
] Codd. meliores Gron. Guelf. et vet. cod. Sciopp.
mo; edd. vett. *aut* (iunt. et) *de dominio* (al. do-
ino); nostrum dedit cum Carr. Steph. Vv. *aut e.*
. desunt in Guelf. Reg. et Linc., eaque nihil boni
continere ac vix posse videri venisse a Gellii manu
tellexit I. Gron. Delevit Long. In cod. tamen
oss. ex Ms. Thys. legit: *aut e. aliquo modo.*

§. 46. *Rebus*] Guelf. et edd. ante Iunt. *tribus.*
equens *quod om.* Guelf. — *Est*] V. *est* non exstat
vett. edd.; ceterum lectio nostra e Reg. profecta
t, quum vulg. legeretur: *pr. est fieri, per leges.*
videm non l.

§. 47. *Sensim*] In cod. Voss. e Ms. Reg. Rot.
Sciopp. est: *sensim*, i. e. paullatim, molliter ac
cite. cf. 10, 22. I. Gron. Vulg. (Guelf.) *seorsum.*
heff. *se usum instituitque.* Etiam Guelf. hab. *in-*
stituitque. V. *est* post *honest.* om. edd. ante Iunt.
Ex] Deest *ex* in Voss. cod. Ms. Thys. et omisit
eph.; contra hab. codd. Gron. Guelf. et edd. vett.

ensium, quorum amicitiam retineri ex repub-
blica fuit, aut aequa iudicaretur, aut quidem
certe ignoscenda: atque interim neque fecisse
Rhodienses bellum neque facere voluisse dicit:
interim autem facta sola censenda dicit atque
in iudicium vocanda, sed voluntates nudas
inanisque neque legibus neque poenis fieri ob-
noxias: interdum autem, quasi deliquisse eos
concedat, ignosci postulat, et ignoscentias uti-
lis esse rebus humanis docet: ac nisi igno-
scant, metus in republica rerum novarum mo-
vet: sed enim contra, si ignoscatur, conser-
vatum iri ostendit populi Romani magnitudi-
nem. Superbiae quoque crimen, quod tunc
praeter cetera in senatu Rhodiensibus obie-
ctum erat, mirifica et prope divina responsio-
nis figura elusit et eluit. Verba adeo ipsa
ponemus Catonis, quoniam Tiro ea praetermi-
sit: *Rhodienses superbos esse aiunt, id ob-*
iectantes, quod mihi et liberis meis minime

V. exempla Plaut. ap. Gron. — *Neque -- bellum*
Guelf. *nec fuisse Rh. bella.* — *Censenda*] Gron. ad
6, 2. annot. 10. scribendum putabat: *succensenda*.
Deinceps Guelf. *aut pro atque.* — *Autem*] Tamen
hab. Sciopp. et edd. ante Iunt. — *Metus*] Marg.
Gryph. *motus.* — *Movet*] Edd. vett. *monet.* Dein-
ceps Guelf. *si enim c. si ign.*

§. 48. *Et eluit*] In Reg. spatium vacuum est
quo significat librarius, se illa vv. *et el.* non satis
assequi.

§. 49. *Adeo*] Guelf. *ideo.*

§. 50. *Et liberis*] Ita Reg. Sciopp. et e conie-
ctura Lamb.; Scheff. et edd. vett. *e lib.* Vulg. *a lib.*
maiore vi Gellium dicturum fuisse *a libertis meis*,
nedum scil. a civibus, annotavit Gron. Guelf. hab.
ex lib. Deinde dici omit. Reg. spatio relicto; idque
abesse posse censebant Lamb. et Gron.; intellig. ob-

lici velim. Sint sane superbi. Quid id ad
 nos attinet? Idne irascimini, si quis super- 51
 bior est, quam nos? Nihil prorsus hac com-
 pellatione dici potest neque gravius neque
 munitius, adversus homines superbissimos facta,
 qui superbiam in sese amarent, in aliis re-
 prehenderent. Praeterea animadvertere est, 52
 n. tota ista Catonis oratione omnia disciplina-
 rum rhetoricarum arma atque subsidia mota
 esse: sed non perinde ut in decursibus ludi-
 ris aut simulacris proeliorum voluptariis fieri
 videmus: non, inquam, distincte nimis atque
 compta atque modulate res acta est, sed qua-
 si in ancipiti certamine, cum sparsa acies est,
 multisque locis Marte vario pugnatur: sic in
 ista tum causa Cato cum superbia illa Rhodi-
 ensium famosissima multorum odio atque in-
 vidia flagraret, omnibus promisce tuendi at-
 que propugnandi modis usus est: et nunc ut
 aptime meritos commendat: nunc, tanquam
 sint innocentes, purgat, ne bona divitiaeque

lectari. Pro *velim* Guelf. *volem*. — *Superbior est* Guelf. *est superb*.

§. 51. *Munitius*] Guelf. *inimicitius*.

§. 52. *Decursibus*] Ms. Thys. et Guelf. *discur-*
ibus. — *Inquam*] Sciopp. *enim* pro *inquam*. — *At-*
que c.] Sie Reg. et Rot.; similiter edd. vett. et Scheff.
c. c.; Carr. et Steph. *nimis nimisque c.* Guelf. *dist.*
nimisve compta (*comperte?*). — *Multisque*] Vulg.
multis, omissa partic. *que*, quam restitui ex edd. vett.
praecedens est om. Guelf. — *Promisce*] Edd. vett.
promiscue. Mox Guelf. *propagandi* pro *propugn*. —
Nunc] Guelf. *om. nunc*. Mox nostram lectionem
 edit Rot. pro vulg. *tamquam si* (Sciopp. *quasi*) *in-*
nocentes purgaret. Edd. vett., reliqui codd. Gron.
 et Guelf. hab. etiam: *purgat*. Edd. ante Iunt. hab.
purgat, et ne b. etc. unde et recipiendum arbitror. —

- eorum expetantur, obiurgat: nunc etiam, quasi sit erratum, deprecatur: nunc ut necessarios reipublicae ostentat: nunc clementiae, nunc mansuetudinis maiorum, nunc utilitatis publicae commonefacit. Eaque omnia distinctius numerosiusque [ac comptius] fortassean dici potuerint: fortius atque vividius potuisse dici non videntur. Inique igitur Tiro Tullius, qui[, quod] ex omnibus facultatibus tam opulentae orationis aptis inter sese et cohaerentibus parvum quippiam nudumque sumsit, quod obtrectaret: tanquam non dignum M. Catone fuerit, quod delictorum non perpetratorum voluntates tantum non censuerit puniendas.
- Commodius autem erectiusque de his meis

Etiam] Reg. Guelf. *et.*

§. 53. *Ac compt.]* Has duas voces omit. codd. Gron. atque Guelf. et possint e superioribus: *distincte nimis* etc. hic intrusae videri. Deinceps *fortassean* dederunt iidem, et Carr. pro: *fortasse an*; edd. vett. hab. tantum *fortasse*; tum *potuerint* scripsi pro *potuerunt*, eosdem codd. secutus atque etiam edd. vett.

§. 54. *Qui* etc.] Guelf. pro *qui* hab. *quod*. Edd. vett. *qui quod ex omn.* etc., quae quidem lectio suspicionem haud sane improbabilem non movere non potest, deesse verbum quoddam, quod referatur ad *qui*. Quid si, nisi cod. Guelf. lectionem probare vuleris, post v. *obtrectaret* addatur v. *iactaret*, vel aliud eiusmodi? Caeterum pronomen istud prorsus eiicere, religioni duxi; hinc restitui, uncis tamen seiunctum. — *Aptis]* Al. (?) *apertis*. — *Nudumque]* Sriver. in cod. suo annotaverat: *nodumque in sirpo*. — *Quod]* Guelf. om. *quod*. — *Tantum]* Hoc v. deest in edd. vett.; Guelf. hab. *tantum censuerint p.*

§. 55. *Erectiusque]* Proust. explicat: *confidentius*. Thys.: *melius*; qui se erigunt, melius cuncta in-piciunt. Sriver. legebat: *correctiusque*. Possis le-

verbis, quibus Tullio Tironi respondi modo, existimabit iudiciumque faciet, qui et orationem ipsam Catonis totam acceperit in manus, et epistolam Tironis ad Axium scriptam requirere et legere curaverit. Ita enim nos sincerius exploratiusque vel corrigere poterit, vel probare.

C A P U T IV.

Cuiusmodi servos, et quam ob causam Caelius Sabinus, iuris civilis auctor, *pileatos* venundari solitos scripserit, et quae mancipia sub corona more maiorum venierint: atque id ipsum: *sub corona* quid sit.

Pileatos servos venum solitos ire, quorum nomine venditor nihil praestaret, Caelius Sa-

gere: *rectiusque*; v. Miscell. (supra 1, 4. l.) p. 436. Guelf. hab. *erectisque*. Otho: Quo quis de aliqua re magis instructus est, eo etiam liberius confidentiusque suam sententiam de eadem re ferre potest, ut minime necesse habeat dubitans admiscere quaedam, quae magis suum iudicium obscurant. Atque id ipsum noster inferius per *sincerius* exprimere videtur. — *Respondi*] Reg. et Rot. *respondimus*, omisso modo; quae lectio displicet propter vv. *meis verb.*; quamquam mox: *nos*. — *Cat. -- acceperit*] Guelf. *totam Cat. accepit*. — *Axium*] Edd. ante Iunt. *Anxium*. Guelf. *Antium*. v. supr. §. 10. — *Ita enim nos*] Guelf. *itaque nos*.

CAP. IV. *Scripserit*] Guelf. *scripsit*. — *Sub corona*] Gryph. 1542. *sub c. venire*. Hoc v. non agnoscere Reg., nec rem ipsam, quae in hoc cap. declaratur, vidit I. Gron. Equidem in nulla ed. vet. illud v. conspicio praeter Gryph., neque in Guelf.

§. 1. *Pileatos*] Pileati venales distinguuntur ab illis, qui sub corona vendebantur, quoniam hi recentes in servitutem redacti, et ideo supponebantur

- 2 binus iurisperitus scriptum reliquit. Cuius rei causam esse ait, quod huiusmodi conditionis mancipia insignia esse in vendendo deberent, ut emtores errare et capi non possent, neque lex vendundi opperienda esset, sed oculis iam praeciperent, quodnam esset mancipiorum genus:
- 3 *Sicuti, inquit, antiquitus mancipia iure belli capta coronis induta veniebant, et idcirco dicebantur sub corona venire. Namque ut ea corona signum erat captivorum venalium, ita pileus impositus demonstrabat eiusmodi servos venum dari, quorum nomine*
- 4 *emtori venditor nihil praestaret. Est autem alia rationis [huius] opinio, cur dici solitum sit, captivos sub corona venundari, quod milites, custodiae causa, captivorum venalium*

integri valentesque et si tales non essent, exigebatur iudicium, si notum foret; at pileati sunt iam adsueti et attriti operis et opificiis praestandis, quae exercebantur ab pileatis, qualem praesidem istorum expressere Vulcanum. Hi tales quum mutarunt dominum, idcirco nulla obligatione adstrictum eum emancipabant et relinquebant emtori. *I. Gron. — Venditor]* Guelf. *venditorum*; mox *iur*, quod solet *iur* involvere; ut mox *iur belli*.

§. 2. *Eiusmodi]* Ita edd. vett. et Guelf. pro *huiusm.* — *Insignia]* Falster. malebat *insignita*, i. e. signo notata, ut pileo. — *Praeciperent]* Sic Reg. et Rot.; intellig. cum Gron.: ante legem venditionis expositam. Vulg. *perciper.* Deinceps Guelf. *quidnam*.

§. 3. *Coronis]* Sciopp. *corona*. Deinceps *inducta* dederunt codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro *inducta*. Tum edd. vett. et Guelf. *sub coronis venire*; propter antecedentia. Dein edd. ante Iunt. *nam ut*, omissa partic. *que*. De venditione servorum sub corona v. Excurs. Conrad. V. 1. p. 577 sqq.

§. 4. *Huius]* Pronom. non exstat in codd. (etiam Guelf.); Gron. coni. *aliae rationis op.* —

greges circumstarent: eaque circumstatio militum *corona* appellata sit. Sed id magis verum esse, quod supra dixi, M. Cato [quoque] in libro, quem composuit *De re militari*, docet. Verba sunt haec Catonis: *Ut populus sua opera potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veniat.*

CAPUT V.

Historia de Polo histrione, memoratu digna.

Histrion in terra Graecia fuit fama celebri, 1
qui gestus et vocis claritudine et venustate
ceteris antestabat. Nomen fuisse aiunt Polum: 2
tragoedias poetarum nobilium scite atque asse-
verate actitavit. Is Polus unice amatum filium 3
morte amisit. Eum luctum cum satis visus 4
est eluxisse, rediit ad quaestum artis. In eo 5

Appellata] Guelf. om. v. *appellata*.

§. 5. *M. Cato*] Praenomen adiunxit Long. e Reg. et Rot. Ille cod. seq. *quoque* omit. etiam Linc.; atque Guelf. qui exhib.: *quod Cato in l.* Mox Guelf. *verba haec sunt C. — Sua*] Sciopp.: *suus sua*. Festus. Guelf. *ut populo suo op.*

CAP. V. §. 1. *Gestus*] Gryph. 1542. *gestu*. Mox Guelf. *antistabat*.

§. 2. *Nomen*] Ed. Rom. hab. *nomine*.

§. 4. *Cum*] Guelf. Sciopp. et edd. vett. *quoniam*; addit Sciopp.: *quo iam*. Gryph. in marg.: *Quoniam pro quando*. Sequens *est* om. Guelf. Reg. et Rot. probante I. Gron., inciso pro puncto post *artis* posito. Edd. vett. hab. *visus ē (est) luxisse* (Guelf. hab. etiam *lux*. Iunt. Ald. *elux*.); certissimo (ut ait I. Gron. in *Additamm.* p. 900.) indicio alterutrum e in Ms. non repertos (repertum). Mihi, omisso v.

tēpore Athenis Electram Sophoclis acturus
gestare urnam quasi cum Oresti ossibus debe-
6 bat. Ita compositum iabulae argumentum est,
ut veluti fratris reliquias ferens Electra com-
ploret commisereaturque interitum eius, qui
7 per vim exstinctus existimatur. Igitur Polus,
lugubri habitu Electrae indutus, ossa atque
urnam e sepulcro tulit filii, et, quasi Oresti
amplexus, opplevit omnia non simulacris ne-
que imitamentis, sed luctu atque lamentis ve-
8 ris et spirantibus. Itaque cum agi fabula vi-
deretur, dolor actus est.

est, quod, cum ē scriberetur, facile ante *elux.* exci-
dere potuit, oratio manca videtur. Ceterum pro
eum luct. edd. Rom. Ven. 1472. Brix. hab. *cum l.*

§. 3. *Oresti*] Vulg. bis *Orestis*; Guelf. bis *ho-*
restis; *Oresti* Reg. ut mox. v. ad 1, 15, 17. 3, 10, 11.

§. 6. *Commisereaturque*] Ita cum edd. vett.
Steph. Aliae (?) *commisereturque, commiseraturque*;
hoc Thys. hab.; Guelf. *commiseratur quia.* Vv. qui
p. v. exst. desunt in codd. Gron. et Guelf. Inde
Gron. *interitum eius existimatum*, i. e. falso credi-
tum. Pro *exist.* Bad. *existimabatur.*

§. 7. *E sepulcro*] Cum Guelf. edd. vett. Steph.
et Long. restitui *e sep.* in locum vulgati *a sep.*, quod
nescio unde intrusum sit. Dein *tulit* om. Guelf. —
Oresti amplexus] Intellig. ossa atque urnam. Gryph.
marg. in *Orestis amplexu.*

§. 8. *Actus*] Sic Reg. Rot. et e coniect. Thys.
Cum Steph. Guelf. Scheff. et Ms. Thys. *accitus*; edd.
vett. *actitatus.*

CAPUT VI.

Quid de quorundam sensuum naturali defectione

Aristoteles scripserit.

Ex quinque his sensibus, quos animanti- 1
bus natura tribuit, visu, auditu, gustu, tra-
ctu, odoratu, quas Graeci αἰσθήσεις appellant,
quaedam animalium alia alio carent; et aut
caeca natura gignuntur, aut inora inauritave. 2
Nullum autem gigni animal Aristoteles dicit, 2
quod aut gustus sensu careat, aut tactus. Ver- 3
ba ex libro eius, quem Περὶ Μνήμης composuit, 3
haec sunt: Τὴν δὲ ἀφὴν καὶ τὴν γεῦσιν πάντα
ἔχει; πλὴν ἐπὶ τῶν ἀτελεῶν ζώων.

CAP. VI. §. 1. *His*] Edd. vett. om. *his*. — *Quas*
Gr.] Steph. edidit: *quos* Gr. ὄψιν, ἀκοήν, γεῦσιν,
ἀφὴν, ὀσφρησιν app. Edd. vett. *quos* Gr. αἰσθήσεις,
ὄψιν etc. Sed codd. Reg. Scheff. et Rot. nostram
hab. lectionem. (Rot. *aisteseis*; Scheff. *quos*; Sciopp.
quas). Guelf. *quas* Gr. appellant G. — *Inora*] Gryph.
marg. *inodōrā*, probantibus Mercér. ad Non. sub v.
Inaudit. 2, 463. Thys. et Falster. Deinde *inaudita*
ve, i. e. auditu carentia, ex Non. legi voluit cum
Thys. Falster.; Mercer.: *aut inaudita*. Vulgat. reti-
nendum esse censuit I. Gron., coll. Tac. hist. 4, 62.
v. Glossar. Schell. sub v. *Inoris*; ἀστόμους memorat
Strab. 2. Guelf. hab. *mora maritave*.

§. 2. *Autem*] Reg. et Scheff. *n. aut. ullum*;
Gron. *n. aut. unum*. Coniicio legend. esse: *non au-*
tem ullum. cf. ad 1, 2, 4. p. 53.

§. 3. *Quem*] Guelf. *que* (quae) G. *exposuit*. —
Haec] Similis loc. est ap. Aristot. de somn. et vig.
et de anima lib. 2. cf. Perizon. Animadv. histt. c.
9. p. 370. ed. Amstel. Sciopp.: f. αἰσθήσεως καὶ ται-
σθητοῦ. Deinde ex edd. vett. et Steph. restitui ar-
tic. τὴν ante v. γεῦσιν. In fine Sciopp. annotat:
ἀτελεῶν n.

CAPUT VII.

An *affatim*, quasi *admodum*, prima acuta pronuntiandum sit; et quaedam itidem non incuriose tractata super aliarum vocum accentibus.

- 1 Annianus poëta praeter ingenii amoenitates literarum quoque veterum et rationum in literis oppido quam peritus fuit: et sermocinabatur mira quadam et scita suavitate. Is *affatim*, ut *admodum*, prima acuta, non media, pronuntiabat, atque ita veteres locutos censebat.
- 3 Itaque se audiente Probum grammaticum hos versus in Plauti Cistellaria legisse dicit:

*Potin' es tu homo facinus facere strenuum?
Aliorum affatim est qui faciant. Sane ego
Me nolo fortem perhiberier virum.*

- 4 Causamque esse huic accentui dicebat, quod

CAP. VII. *An -- pr. sit*] Guelf. in *affatis* quasi prima *admodum* prima et acuta *pr. sit*.

§. 1. *Annianus*] Guelf. *Annianus*; infra *annianus*. — *Quadam*] Thys. *quapiam*; contra codd. et edd. vett., nisi ab ed. a. 1651. discesseris, ubi est *quapam*, inversa scil. quarta litera; quod vidit I. Gron.

§. 2. *Ut*] Edd. ante Iunt. pro *ut* hab. *id est*.

§. 3. *Cistellaria*] *Clitellaria* Gron., quod recepit Long. — *Potin' es tu*] Reg. *potine tu*. Guelf. *Potin tu*. Ed. Rom. *Poten es tu*. — *Affatim est*] Optimi Gron. et Sciopp. hanc lectionem dederunt pro *est affatim*, et proximo versu *nolo* pro *volo*. Est enim sermo hominis, qui non metuit timidus vocari. Pro *perhiberier* edd. vett. exhib. *perhiberi*. Guelf. *ego volo me fort. Pheberi virum*.

§. 4. *Causamque etc.*] Guelf. *causamque huius*

affatim non essent duae partes orationis, sed utraque pars in unam vocem coaluisset, sicuti in eo quoque, quod *exadversum* dicimus, secundam syllabam debere acui existimabat, quoniam una non duae essent orationis partes; atque ita oportere apud Terentium legi dicebat in his versibus:

*In quo haec discebat ludo, exadversum loco
Tonstrina erat quaedam.*

Addebat etiam, quod *ad* praeverbium tum 5
ferme acueretur, cum significaret *énitaaun*;
quam *intentionem* nos dicimus, sicuti *adfabre* 6
et *admodum* et *adprobe* dicuntur. Cetera qui-
dem satis commode Annianus. Sed si hanc
particulam [*ad*] semper, cum intentionem
significaret, acui putavit, non id perpetuum
videtur: nam et *adpotus* cum dicimus et *ad-* 7
primus et *adprime*, intentio his in omnibus

accuti esse diceb.; post *sicut* pro *sicuti*; tum *advers.*
pro *exadvers.*; dein om. v. orationis. — *Discebat*
Sciopp. in his v. dicebat.

§. 5. *Ad praev.*] I. e. *ad*, quod per compositionem verbo praepōnitur. Reg. apud Salmas. et edd. vett. hab. *proverb.* Guelf. *quod adverbium.* — *Sicuti* Guelf. *sicut.*

§. 6. *Sed si hanc*] Ascens. *sed quod hanc.* Edd. vett. *sed hanc p.*, *ad*, quam semper; quam om. Ald.; semper om. Carr., hab. vero codd., omissa particula *ad*, interposita *si*. Sciopp. *sed si hanc*; Long. *sed hanc p. semper.* Guelf. *sed hanc part. semper cum intentione significare acui put.* — *Non etc.*] I. Gron. in Addend. *ne id perp. putarit*; ex Reg., ubi est: *non id p. putavit.*

§. 7. *Cum dic.*] Vv. *cum dic.* desunt in quod. Ms. Thys. — *Omnibus*] Pro *verbis* (edd. vett. in his v.) est e Reg. et Sciopp.; *his versibus* dat Linc. in *hiis versibus* Guelf.

- demonstratur: neque tamen *ad* particula satis
 8 commodè accentu acuto pronuntiatur. *Ad-*
probus tamen, quod significat *valde probus*,
 non infitias eo quin prima syllaba acui debeat.
 9 Caecilius in comoedia, quae inscribitur *Tri-*
umphus, vocabulo isto utitur:

Hierocles hospes est mihi adolescens ad-
probus.

- 10 Num igitur in istis vocibus, quas nos non acui
 diximus, ea causa est, quod syllaba insequitur
 11 natura longior, quae non ferme patitur acui
 priorem in vocabulis syllabarum plurium quam
 11 duarum? *Adprimum* autem *longe primum* L.
 Livius in *Odyssea* dicit in hoc versu:

Ibi denique vir summus adprimus Patroclus.

- 12 Idem Livius in *Odyssea praemodum* dicit, qua-
 si *admodum*. *Parcentes*, inquit, *praemodum*;

§. 8. *Quin*] Edd. vett. et Guelf. *quod*.

§. 9. *Hospes*] Guelf. om. *hospes*. Mox mi edi-
 dit Both, Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 148.

§. 10. *Istis*] Edd. ante Iunt. *his*. Mox pro non
 Steph. et Guelf. *nos*, quod correxit iam Sciopp. Cum
 edd. vett. Long. *q. nos non ac. d.* Vulg. *tantum non*
sine nos legebatur.

§. 11. *Adprimum*] Guelf. *adprimus*. — *Autem*] Sciopp.: f. *acuta prima*; mox *Odyssia*, quod hic et post (ubi id exhib. etiam Iunt.) hab. Reg. Praeno-
 man, Livii L. ex sequenti litera L. ortum putat (hic et 17, 21.) Osann. Analect. Crit. p. 20 sq. — *Ibi d.*] Reg. *ibid'que*; Rot. *ibidemque*. Deinceps Gron. co-
 nabatur aliquando: *summis*, ut esset *summis* proxi-
 mus, apud summos longe primus. Cf. Hom. Od. 3, 110.

§. 12. *Idem*] I. Gron.: Et cur non aut: *Liv.*
in eadem Od. (ut 3, 16. in eodem libro Plinii), aut:
idem L. in eadem Od. (ut 1, 15. idem Cato in ea-
 dem oratione)? Mox pro *dicit* Guelf. *dixit*. — *Prae-*

quod significat *supra modum*, dictumque est quasi *praeter modum*: in quo scilicet prima syllaba acui debuit.

CAPUT VIII.

Res ultra fidem tradita super amatore delphino
et puero amato.

Delphinos Venereos esse et amasios non 1.
modo historiae veteres, sed recentes quoque
memoriae declarant. Nam et sub Caesaris, in 2
Puteolano mari, ut Apion scriptum reliquit,
et aliquot seculis ante apud Naupactum, ut
Theophrastus tradidit, amatores flagrantissimi

modum] Reg. bis: *pq.* (quod significare *post* observa-
vit Otho); idem lib. in fine: *debebit*. Cf. Hom. Od.
14, 92. 16, 315.

CAP. VIII. *Ultra*] Edd. ante Iunt. *res supra f.*
habita.

§. 1. *Venereos esse*] Ms. Thys. *esse venereos*.
Guelf. *Delphines esse venereos esse* (sic!). De re
plura conguessit Thys. atque nonnullos laudavit Long.,
in his Aristot. de Anim. 9, 48. Aelian. Hist. Anim.
6, 5. Plin. Ep. 9, 33.

§. 2. *Caesaris*] Ita e Reg. I. Gron., ut locus
notaretur; notissimam illic fuisse villam Caesaris. cf.
Tac. An. 14, 9. Vulg. *sub Caesaribus* (sequens in
om. Guelf.); accuratius autem Gellium, si tempus
notare voluisset, id facturum fuisse existimabat idem.
Paulo durior tamen mihi ellipsis voc. *villae* esse vi-
detur, nec similis est quae locum habet in vv. *do-*
mus, aedes, templum. (cf. Ruddimann. II. p. 384.).
Apion autem sub Tiberio et Caligula vivens vix *sub*
Caesaribus scribere potuit. Ceterum *Apion* ubique
hab. Guelf. et Reg. pro *Appion*. cf. 5, 14, 1. —
Amatores] Sic hab. Reg., omisso *quidam*, quod omit.
etiam cum Iunt. Ald. Ambiguitatem amoenam vi-

[quidam] delphinorum cogniti compertique
 3 sunt. Neque ii amaverunt, quod sunt ipsi
 genus; sed pueros forma liberali in naviculis
 forte aut in vadis litorum conspectos miris et
 4 humanis modis arserunt. Verba subscripsi
 "Απίωνος, eruditi viri, ex *Aegyptiacorum* libro
 quinto; quibus delphini amanti et pueri non
 abhorrentis consuetudines, lusus, gestationes,
 aurigationes refert; eaque omnia sese ipsum
 5 multosque alios vidisse dicit: Αὐτὸς δ' οὖν εἶ-
 δον περὶ Δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παῖδος, (Υἱὸν

sam esse Gellio existimabat I. Gron. Vocem *qui-*
dem post *delph.* hab. edd. ante Iunt. atque Gryph.
 1539.; Ascens. cum Gryph. 1542. 1591. *delphini* pro
delphinor. dat. Gryph. 1542. 1591. marg. et Guelf.
delphinor. quidam cogniti. Gron. *amores fl. delphi-*
nor. malebat.

§. 3. *Ii]* Ms. Thys. et Guelf. *hi.* — *Quod]* Cu-
 ius generis ipsi sunt. *Thys.* — *Arserunt]* Lambec.
arcesserunt

§. 4. 'Απίωνος] Long. 'Αππίωνος edidit pro *Ap-*
pionis, secutus edd. vet. Guelf. hab. suum *G.* pro
 nomine *Ap.* Idem om. *ex.* — *Consuetudines* etc.]
 Guelf. *cons. ac rigationes referre* (etiam ed. Rom.
 hab. *referre*) *omnia eaque sese* etc.

§. 5. Αὐτὸς] Vulg. Καὶ αὐτὸς. Sed Reg., re-
 liquis Graecis omissis, initium certe habet hoc: Αὐ-
 τὸς δ.; nec istud καὶ hab. Scheff. Delevi. — Δικαι-
 αρχίαν] Scheff. Δικαιαρχαίας; malo: Δικαιαρχείαν;
 ita enim Steph. Byz. urbem vocat. Strab. Δικαιαρ-
 χία. v. Glossar. Schell. sub Dicaearchia. Edd. vet.
 hab. Δικαιαρχίαν, = γίαν, = πίαν; et in translatione
apud Puteolos. Vv. 'Τάκ. ἐκαλ. accesserunt e Scheff.
 et Sciopp. Scheff. autem sic locum exhib. περὶ Δ.
 'Τάκ. ἐκαλ. ποτ' εἰσεπτοημένον δελφῖνα πρὸς παιδι-
 κὴν ψυχὴν πτερύμενος ἐντὸς τάσδε ἀκάνθας περιστ.
 etc. Inde Gron. εἶδον ἐρῶντα παῖδος ('Τάκ. ἐκ.) καὶ
 ἐξεπτοημένον δελφῖνα πρὸς παιδ. φωνήν. Ἀτὰρ οὖν
 καὶ προσνηχ. ὁ ἐχθ. ἀνεδ. τὸν π. ἐπὶ τ. ν. πτερύ-

θος ἐκαλείτο) καὶ πρὸς παιδικὴν ψυχὴν πτερούμενος ἔντος. Ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχόμενος ὁ ἰχθύς ἀναδέχτο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων, καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων, ἵνα μὴ τοῦ ποδουμένου χρωτὸς ἀμύξῃ φιδόμενος, ἐππηδὸν περιβεβηκότα μέχρ' διακοσίαις ἀνῆγε σταδίων· ἔσχεϊτο δὲ οὖν ἡ Ῥώμη καὶ πᾶσα ἡ Ἰταλία τῆς Ἀφροδίτης ξυνορῶντες ἡνιοχούμενον ἰχθύν. Ad hoc adiicit rem non minus mirandam. Postea, inquit, idem ille puer delphineromenos morbo affectus obiit suum diem.

μενός τε καὶ τὰς ἀκ. περιστ. Sciopp. pro φωνὴν hab. ψυχὴν; πτερούμενος ἔντος dulcissimum vocat I. Gron.: Nam quum omnia volatilia pennis instrui debuerint extrinsecus, delphinum interior impetus velut alatum coëgit volare. Recepti hoc e. Scheff. pro vulgatis: καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτοημένον φωνήν. Quae iam sequuntur ἀτὰρ οὖν — καὶ τὰς ἀκάνθ., iis caret Scheff. — Τοῦ etc.] Haec est lectio cod. Scheff.; et Sciopp. hab. τοῦ ποδουμένου χρ. ἀμύξῃ. Vulg. ἵνα μὴ τὸν ποδουμένον χρωτὰ ἀμύξειε, καὶ ἱππ. etc. Illam probavit etiam Gron., nisi quod ἀμύξειε retinuit. — Δὴ οὖν etc.] Rursus haec debemus Scheff., qui hab. δὲ οὖν Ῥ. καὶ πᾶσα Ἰ. (omissis articulis) τῆς Ἀ. ξυνορ. νιοχούμενον ἰχθύν. Vulg. δ' ἄρα ἡ Ῥ. κ. π. ἡ Ἰ. δεάσασθαι ἰχθύν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. Pro νηχόμενον Casaub. malebat νικώμενον, I. Gron. ἡνιοχούμενον, quod exhibet Sciopp. et ed. Rom., quo v. explicantur aurigationes istae. Gron. dabat: δὴ ἄρα ἡ Ῥ. κ. π. ἡ Ἰ. τῆς Ἀ. ξυνορ. νεοχούμενον ἰχθύν. Ad τῆς Ἀφρ. intelligit ἐνεκα.

§. 6. Ad hoc] Ita codd. (Guelf.) et Iunt. Vulg. ad haec. Deinceps Guelf. addicit. Ms. Thys. adducit. Sequens non deest in melioribus codd.; hinc Gron. conk.: Ad hoc adiicit non minus mirandum a miranda. Mox Guelf. ille idem. — Delphineromenos] Sic scripsi cum Reg. et vet. cod. Sciopp.; delfineromenos hab. Rot. et recepit Gron. (Equidem cum edd. vet. et Guelf. ubique *ph* pro *f* scripsi; ut editum video 16, 19, 16. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1.

- 7 At ille amans, ubi saepe ad litus solitum adnavit, et puer, qui in primo vado adventum eius opperiri consueverat, nusquam fuit, desiderio tabuit exanimatusque est; et in litore iacens, inventus ab iis, qui rem cognoverant, in sui pueri sepulcro humatus est.

CAPUT IX

Peposci et memordi, pepugi, spepondi et [oc]ceturri plerosque veterum dixisse, non, uti postea receptum est dicere, per o aut per u literam in prima syllaba positam, sed per e, atque id Graecae rationis exemplo dixisse: praeterea notatum, quod viri non indocti neque ignobiles a verbo *descendo* non *descendi*, sed *descendidi* dixerunt.

- 1 *Poposci, momordi, pupugi, cucurri*, probabiliter dici videntur: atque ita nunc omnes ferme doctiores huiuscemodi verbis utuntur.

p. 201.) Vulg. (Guelf.) *delphino amoenus*; Fulv. *alius*. Sciopp. cod. et cod. Thys. *amatus*.

§. 7. *Et in l.]* Guelf. om. *et*.

CAP. IX. *Peposci etc.]* Guelf. *de poposci et mom. pepigi pupugi et spop. et cucurri pleros vet. dix.* Idem mox om. vv. *sed per e.* — *Occeturri]* Edd. vett. et Steph. p. 556. *occeturri* (ed. Rom. et hoc *cecurri*). Sed mox est: *prima syllaba*. Praeterea Steph. hab. h. l. *pop. et mom., pup. et spop. et cucurri*. Nostrum tamen hab. p. 556. cum edd. vett., quae et om. ante *mem.* — *Id. Gr.]* Edd. vett. *adeo*; Iunt. Ald. *ideo Gr.* Guelf. *no.* Mox est post *notatum* add. Guelf. Idem deinde hab. *u v. disc. non desc. sed discendi d.*

§. 1. *Poposci etc.]* Ita Guelf.; Reg. *pep. et mem., pep., spep. et cec.*; et sic edd. vett. ante Steph., nisi quod *occeturri* hab. Sed lege quae sequuntur. — *Hu.*

Sed Q. Ennius in *Satiris memorderit* dixit per 2
e literam, non *momorderit*. *Meum*, inquit,
non est; at si me canis memorderit. Item 3
Laberius in *Gallis*;

De integro patrimonio

Meo centum millia nummum memordi.

Item Laberius idem in *Coloratore*:

Itaque levi pruna percoctus simul sub den- 4
tes mulieris

Veni, bis, ter, memordit.

Item P. Nigidius *De Animalibus* libro secun- 5
do: *Serpens si memordit, gallina deligitur*

iuscemodi] Codd. omnes (etiam Guelf.) et Iunt. *hu-*
iusce sine modi. Gron. *hisce.*

§. 2. *Memord. dixit*] Guelf. *momord. dixit.* —
At si] Ita quoque Non. sub *memordi*, nisi quod ibi
codd. antiquissimi *ut si.* Guelf. Reg. et Rot. *ac si*
me c. Alii apud Lambec. *alt'nus iste c.* Inde Lamb.
alterius si te c., ut sit proverbium in eum dictum,
qui mali sui causam non ipsi auctori, sed alteri cui-
piam imputat. Voce *alterius* sublata integrum ait
restare senarium, quo versuum genere Ennium sati-
ras aliquot scripsisse videre liceat ex 18, 2.

§. 3. *Gallis*] Non. l. l. *Callis et mea pro meo.*
Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 211.: *Meo me-*
mordi num. cent. mil. Dein Guelf. *momordi.* Item
Lab. idem in C.; unde *Lab. id. pro idem Lab. re-*
cepi.

§. 4. *Levi*] Sciopp. et Ma. Thys. *leni.* In Ald.
Ascens. Gryph. et codd. ut versus haec leguntur;
hinc cum Barth. *Adversar. 8, 18.* ita constituit Long.:

— itaque levi

Pruna percoctus simul sub d. mul.

Veni, bis ter mem. —

§. 5. *Serpens*] Guelf. *ut serp.*; hinc ut resti-
tuendum videtur, ut comparationis formam apud Ni-
gidium haec sententia habuerit. Mox etiam restitui

6 *et apponitur.* Item Plautus in *Aulularia*: *ut*
 7 *admemordit hominem.* Sed idem Plautus in
Trigeminis non *praemordisse*, neque *praeme-*
mordisse dixit, sed *praemorsisse*:

Ni fugissem, inquit, medium, credo, prae-
morsisset.

8 Item Atta in *Conciliatrice*: *Ursum se memor-*
 9 *disse autumat.* *Peposci* quoque, non *poposci*,
 Valerius Antias libro *Annalium* quadragesimo
 quinto scriptum reliquit: *Denique Licinius*
tribunus plebi perduellionis ei diem dixit, et

ut. — *Apponitur*] Pro *opponitur* scripsi *secutus* Sciopp.
 et Plin. H. N. 29, 4.: *carnibus gallinaceorum*, ita ut
tepeant avulsae, appositis, venena serpentium doman-
tur, item cerebro in vino poto. Antea Steph. *di-*
ligitur.

§. 6. *Ut adm. h.*] Steph. Guelf. cum Iunt. *ut*
adm. h.; edd. vett. et Ald. *ut admemordi hom.*; ne-
 scio quare omissum sit *ut*, inde ab editione a 1651.
 Sciopp. adeo hab.: *nunc enim est ut ad mem.*

§. 7. *Trigem.*] Guelf. *Tergem.*; idem om. *vv.*
non praem.

§. 8. *Atta*] Edd. vett. et Non. l. l. *Accius*; *At-*
ta codd. *Acta* Iunt. et Guelf. v. Carr. Emend. 1, 14.
 Pro *autum.* Guelf. dat *intimat.*

§. 9. *Libro*] Guelf. et edd. ante Iunt. *in libro.*
 V. 1, 25, 6. Dein Steph. hab. *trib. plebei.* Edd. vett.
tr. pl. Guelf. *tr. pl.* — *Perduellionis*] Vix ferri in
 contextis haec lectio potest, quippe quae neque in
 codd. neque in edd. vett. exstat; *perduellionem* enim
 hab. edd. vett. usque ad Steph., et Reg. atque Rot.
trib. plebi perduellionem ei diem dicit; et Scheff.
tr. plebis perduellionem ei dum dicit. Guelf. *per-*
duellionem ei diem indixit. Gron. *tr. plebi perduel-*
lionem ei iudicavit; coll. Liv. 1, 26. (cf. Liv. 26, 3.)
 I. Gron. *tr. plebi in perduellionem ei diem dicit*; ut
 Liv. 43, 16. *diem dixit ad rogationem.* Possis quo-
 que legere: *perduellionem eidem dicit, s. ei indicit.*

comitiis diem a M. Marcio praetore peposcit. Pepugero asque Atta in Aedilicia dicit: *Sed si pe-* 10
pugero, metuet. Aelium quoque Tuberonem li- 11
 bro ad C. Oppium scripto *occecurrerit* dixisse, Probus annotavit, et haec eius verba apposuit: *Si*
generatis species occecurrerit. Idem Probus Va- 12
 lerium Antiatem libro historiarum duodecimo
speponderant scripsisse annotavit; verbaque
 eius haec posuit: *Tib. Gracchus, qui quaestor*
C. Mancino in Hispania fuerat, et ceteri qui
pacem speponderant. Ratio autem istarum 13
 dictionum haec esse videri potest: quoniam
 Graeci in quadam specie praeteriti temporis,
 quod *παράκειμενον* appellant, secundam verbi
 literam in *e* plerumque vertunt, *γράφω γέγρα-*
φα, πρίω πεποίηκα, λαλῶ λελάληκα, κρατῶ κεκρά-
τηκα, λούω λέλουκα. Sic ergo *mordeo memordi,* 14
posco peposci, tendo tetendi, tango tetigi,
pungo pepugi, spondeo spepondi, curro ecur-
ri, tollo tetuli facit. Sic et M. Tullius et C. 15

— *M. Marcio*] Ita codd. (etiam Guelf.) pro *Q. Mar-*
tio; quod retinuit Long. Deinceps Guelf. *poposcit.*

§. 10. *Atta*] Cf. Diomedes lib. 3. ubi etiam *At-*
tius legitur; edd. ante Iunt. *pep. quoque Acta* (Bo-
 non. *Actius*, Iunt. et Guelf. etiam *Acta*, v. Carr. l.
 l.) in *aedilitio d.*

§. 11. *Ael. q. Tub.*] Edd. vett. *Hel. q. Tub.* —
Occecurrerit] Edd. vett. et Long. *occecurrit.* Guelf.
cete currit. Postea *occecurrerit* restitui, vestigia se-
 cutus cod. Guelf. ubi est *occorreit.* Vulg. *occecurrit.*

§. 12. *Duodecimo*] Reg. et Rot. XXII. Dein-
 cept edd. vett. et Guelf. *speponderat* hab. pro *spe-*
ponderant; sed v. max, ubi Guelf. iterum *speponde-*
rat. Idem pro *annot.* hab. *advocavit.*

§. 13. *Istarum*] Pronom. omisit Steph.

§. 14. *Ergo*] Sciopp. igitur. Max vv. *pungo-*
cecurri om. Guelf.

Caesar *mordeo memordi, pungo pepugi, spondeo spepondi* dixerunt. Praeterea inveni, a verbo *scindo* simili ratione non *sciderat*, sed
 16 *scisciderat*, dictum esse. L. Attius in *Sotadicorum* libro primo *scisciderat* dicit. Verba
 [eius] haec sunt: *Non ergo aquila ita, ut hi*
 17 *praedicant, scisciderat pectus*. Ennius quoque [— — — et] Valerius Antias, in libro *historiarum* septuagesimo quinto, verba haec scri-

§. 15. *Dictum etc.*] Vv. *dictum -- primo scisc.*
 om. Guelf.

§. 16. *Attius*] Edd. vett. *Accius*. — *Dicit*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *dix*. Dein *eius* est tantum in edd. vett. praeter Iunt. — *Ut hi*] Sic codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro: *uti pr.*; intellig. poëtae. Reg. *num ergo aq. ita ut hi pr. scisciderat p.*; et ibi semel *scicid.* tum *scididerat* legebatur. *Sciscid.* edidi cum Long. ter. Edd. vett. et Steph. *scescid.*, Bonon. *sescid.*, Ald. *secid.*, Iunt. *sciscid.* cf. Priscian. 10, 4. p. 491. ed. Krehl.

§. 17. *Ennius*] Post *quoque* lacunae signum posui; quaedam huic loco deesse vidit iam Ascens., qui haec fere addenda putabat: *Descendedi* a *descendo* declinavit, et locum quendam Ennii. Steph. ante v. *Enn.* apposuit stellulam. In Reg. et Guelf. et non exstat; claro indicio, ut ait I. Gron., defectum ortum fuisse ex iteratione vocis *quoque*, quae ut a Gellio posita fuit post nomen *Ennius*; ita progressus orationis fecit, ut repeteretur ante nomen *Valerius*. Itaque hinc est, ut ignoremus, citatio Ennii, utrum pertinuerit ad v. *scecidit*, an ad alterum *descendit*, quum interim ex Menalippa Ennii citet Priscian. l. 10. *Quom saxum sciciderit*. Ubi etiam iungit locum ex Sotadicis nunc citatum, ut ita appareat, locum hunc Gellii tunc in oculis et mente Prisciani fuisse. Sed et hinc quoque factum videtur, ut haec omnia ab τοῖς *Valerius Antias* bis scripta sint in eodem Reg. Ms. Hactenus I. Gron. — *Septuagesimo quinto*] Ms. Thys. LXXXV.

psit: *Deinde funere locato ad forum descendit.* Laberius quoque in *Catulario* ita scripsit: 18

Ego mirabar, quomodo mammae mihi descendiderant.

C A P U T X.

Usucapio et copulate et recto vocabuli casu dicitur, ita *pignoris capio* coniuncte et eadem vocabuli forma dictum est.

Ut haec *usucapio* dicitur copulato vocabulo, a litera in eo tractim pronuntiata; ita *pignoris capio* iunctae sunt partes, et producte dicebatur. Verba Catonis sunt ex primo *Epistolicarum quaestionum*: *Pignoris capio ob aes militare, quod aes a tribuno aerario miles* 1 2

§. 18. *Laberius*] Ms. *Thys. Valerius*. Guelf. *Valer. q. in caculario*. — *Ego*] Both. *Scen. Poët. V. 5. P. 2. p. 209. ergo*. Guelf. *et ego mir, quo mea me mihi*, om. v. *desc.*

CAP. X. *Usucapio*] Pro *ususc.* dederunt Scheff. Guelf. atque Iunt. et Ald. in indice capp.; et Reg. atque Guelf. in initio cap. *usuc.* Deinceps ter Guelf. om. *et*. In fine lemmatis Reg. hab. *esse*. Inde Gron. *ut usuc. — dictum esse*. Comparatio in eo est, quod utraque vox est composita, utraque recto casu similiter exit. Praeterea in Reg. nullam copulativam apparere annotavit I. Gron.

§. 1. *Partes*] Cum codd. (etiam Guelf.) Long. omit. *partes*. Deinceps edd. vett. *producte (productae) dicebantur*. Gron.: iuncte a producta dicebatur; ut antea: a litera in eo tractim pron.

§. 2. *Epistolicarum*] Guelf. *epit'arum*. Ceterum libros *Epistolicar. Quaest.* esse Varronis, non Catonis admonuit Lips. VV. LL. 3, 21. fin.

3 accipere debebat, vocabulum seorsum fit. Per quod satis dilucet hanc captionem posse dici, quasi hanc captionem, et in usu et in pignore.

C A P U T X I.

Neque *levitatem*, neque *nequitiam* ea significatione esse, qua in vulgi sermonibus dicuntur.

1 *Levitatem* plerumque nunc pro inconstantia et mutabilitate dici audio, et *nequitiam* pro solertia astutiaque. Sed veterum hominum qui proprie atque integre locuti sunt, *leves* dixerunt, quos vulgo nunc viles et nullo honore dignos dicimus; et *levitatem* appellarunt perinde quasi *vilitatem*; et *nequam* hominem nulli rei neque frugis bonae; quod genus Graeci fere ἄσωτον vel ἀκόλαστον [ἢ ἀχρεῖον
2 ἢ ἀχρηστον ἢ κακώτροπον ἢ μισρόν] dicunt. Qui

§. 3. *Per*] Guelf. om. *per*.

CAP. XI. *Sermonibus*] Guelf. *sermociniis*, quod v. vix usquam legitur. *Sermocinationibus* fort. praestaret.

§. 1. *Astutiaque*] Guelf. et *astutia*.

§. 2. *Perinde*] Hoc v. deest in Guelf.; hab. Reg. et edd. vett.; Iunt. *proinde*. — *Vilitatem*] Reg. Guelf. et Iunt. *levit.*; unde I. Gron. *laevitatem*; *vilit.* legi voluerunt Coler., Ranchin. VV. LL. 1, 5. et Gron.; quia enim *leves* dicti sint, qui vulgo *viles*, credibile esse, Gellium *levitati* comparasse *vilitatem*. Cum edd. vett. Steph. *lenitat.* — *Nulli etc.*] Edd. vett. *nihil neque rei*; quam lectionem restituit Long. Guelf. *nihil rei*. Mahuerim: *nulli neque rei neq. fr. b.* — *Ἀσωτον etc.*] Reg. *ἄσωτον vel ἀκόλ.*, reliquis omissis; et videntur a seriori manu addita; nec Scheff. agnoscit, ἄσ. ἀκόλ., sine copula, exhibens. Vulg. ἄσωτ. ἢ ἀκόλ. etc. vel hab. etiam Guelf. inter duplex G.

exempla horum verborum requirit, ne in libris nimium remotis quaerat, inveniet ea in M. Tullii secunda Antonianarum. Nam cum 4
genus quoddam sordidissimum vitae atque victus M. Antonii [idem] demonstraturus esset, quod in caupona delitesceret, quod ad vespere-
rum perpotaret, quod ore involuto iter faceret, ne cognosceretur; haec aliaque eiusdemmodi cum in eum dicturus esset: *Videte*, inquit, *hominis levitatem*. Tanquam prorsus ista dedecora hoc vitio in homine notarentur. At 5
postea, cum in eundem Antonium probra quaedam alia ludibriosa et turpia ingessisset, ad extremum hoc addidit: *O hominem nequam!* *Nihil enim magis proprie possum dicere*. Sed 6
ex eo loco M. Tullii verba compluscula libuit ponere. *At videte levitatem hominis!* Cum hora diei decima fere ad Saxa rubra venisset, delituit in quadam cauponula: atque ibi se occulens perpotavit ad vespere-
rum: inde cisio celeriter ad urbem advectus domum venit ore

§. 3. *Nimium*] Vulg. *nimis*; nostrum dant codd. Gron. et Guelf.

§. 4. *Idem*] Deest in Reg.; Line. et Guelf. *idem* monstr. — *Caupona*] Sciopp.: n. *cauponula*. v. mox; cf. Cic. Philipp. 2, 31, 77. — *Aliaque* etc.] Haec lectio est ex optimis codd. Gron. pro (Guelf.) *haec et alia eiusmodi*. Edd. ante Iunt. *haec et al. huiusce-*
modi. — *Vitio*] Gron. coni. *convicio*.

§. 5. *At postea*] Guelf. *ac postea*; tum probra quaed. (alia om.) ludibriora. — *Possum*] Guelf. *possumus*. Sed v. §. 6.

§. 6. *Cauponula*] Guelf. *caupunula*. Non. sub v. *Cisium* hab. *caupona*. — *Occulens*] In Cic. et apud Non. est: *occultans*; Reg. h. l. *occulans*; volebatne: *occultans*? — *Perpotavit*] Guelf. *perforavit*. — *Ad-*
vectus] Guelf. et edd. ante Iunt. cum Non. *addu-*

involuta. Ianitor rogat: Quis tu? A Marco tabellarius. Confestim ad eam, cuius causa venerat, deducitur: eique epistolam tradit. Quam illa cum legeret flens, (erat enim scripta amatorie; caput autem literarum hoc erat: sibi cum illa mima posthac nihil futurum: omnem se amorem abiecissee illius, atque in hanc transfudisse) cum mulier fleret uberius, homo misericors ferre non potuit: caput aperuit: in collum invasit. O hominem nequam! Nihil enim magis proprie possum dicere. Ergo ut te catamitum, nec opinato cum ostendisses, praeter spem mulier aspiceret, idcirco urbem terrore nocturno, Italiam multorum dierum metu perturbasti?

7 Consimiliter Q. quoque Claudius in primo Animalium nequitiam appellavit luxum vitae prodigum effusumque in hisce verbis: *Persuadenti cuidam adolescenti Lucano, qui apprime summo genere gnatus erat, sed luxuria et*

8 *nequitia pecuniam magnam consumserat. M. Varro in libris De Lingua Latina: Ut ex non*

ctus. Nostrum fort. ex Cic. dederunt. — Ore] Apud Cic.: *capite. Sequens v. rogat om. Sciopp. ut apud Cic. omittitur. Deinceps edd. ante Iunt. quis es tu? Tum Guelf. a Maria. — Epistolam]* Guelf. *culpam. — Erat]* Guelf. *erant; omisso seq. enim. — Illius]* Ita edd. vett. ante Steph. qui *illim* edidit; codd. Gron. Guelf. et Iunt. hab. *illi*; quod probat Otho, ut sit positum pro *ab illa*. Casum tertium usum habere, ubi ambigua sententiam exprimere velis. Cic. *illinc*; quod fortasse Gellio quodque ante oculos erat. — *Ut te catamitum]* Guelf. *uite (vitae) cata micum.*

§. 7. *Consim.] V. consim. om. Iunt.; edd. vett. ante Iunt. om. nomen Q. — Gnatus]* Guelf. *generatus. V. ad 5. 6. 9.*

§. 8. *Ex]* Praepositio repetita est ex codd. omni-

et ex volo, inquit, nolo fit: sic ex ne et ex quidquam, media syllaba extrita, compositum est nequam. P. Africanus pro se 9 contra Tib. Asellum de mulcta ad populum: Omnia mala, probra, flagitia, quae homines faciunt, in quibus rebus sunt, malitia atque nequitia. Utrum defendis, malitiam, an nequitiam, an utrumque simul? Si nequitiam defendere vis, licet; sed tu in uno scorto maiorem pecuniam absumsisti, quam quanti omne instrumentum fundi Sabini in censum dedicavisti. Ni hoc ita est: qui spondet mille nummum? Sed tu plus tertia parte pecuniae paternae perdidisti atque absumsisti in flagitiis. Ni hoc ita est: qui spondet mille nummum? Non vis nequitiam. Age malitiam saltem defendas. Sed tu verbis conceptis

bus (etiam Guelf.). Vulg. et apud Varr. omitt. — Fil] Guelf. om. fit. Ex eodem iterum repetivi prae-
pos. ex ante quidq. — Syll. extr.] Ita edd. vett. et Guelf. pro med. extr. syll. Deinceps edd. ante Iunt. componitur neq.

§. 9. Asellum] Edd. vett. et Guelf. Asellium. Flagitia, etc.] Guelf. flagitiosaque homines f. — Defendis] Guelf. defendit. — Sed tu] Guelf. si tu. — Censum dedicavisti] I. e. in censum detulisti. Casaub. ap. Torn. malebat: in censu indicavisti; indicare esse τιμᾶν; sed v. Thys. et Gron. Deinceps pro ni edd. vett. si; ter. Guelf. h. l. sed, et postea bis si hoc ita est. — Sed] Guelf. om. sed. — Absumsisti] Rot. sumpsisti; et antea: ab insumpsisti; unde utroque loco ab et in inicitia esse ratus Gron. leg. bis: sumpsisti. — Nequitiam] Guelf. nequitiam agere. Mox pro sed hab. si. — Defendas] Codd. (Guelf.) et Steph. defendes; Ald. defende; edd. vett. ante Ald. nostrum praebent. — Coniuravisti] Sciopp. coniurasti; quod cum edd. vett. praeter Iunt. recepit Long. Nostrum firmat Guelf. V. tamen mox. —

coniuravisti sciens sciente animo tuo: ni hoc ita est: qui spondet mille nummum?

C A P U T XII.

De tunicis χειριδώτοις, quod earum usum P. Africanus Salpicio Gallo obiecit.

- 1 Tunicis nati virum prolixis ultra brachia et usque in primores manus ac prope in digitos, Romae atque omni in Latio indecorum
- 2 fuit. Eas tunicas Graeco vocabulo nostri χειριδώτοις appellaverunt: feminisque solis vestem longe lateque diffusam indecere existimaverunt, ad ulnas cruraque adversus oculos pro-
- 3 tegenda. Viri autem Romani primo quidem

Nummum] Post v. *numm.* Guelf. repetit vv. *non vis* usque ad finem cap.; in quibus pro *agere*, quod antea ex eodem annotavi, est *age*; et *coniurasti* pro *coniuravisti*.

CAP. XII. Χειριδώτοις] Graece hoc v. scriptum hab. edd. vett.; Guelf. *cheroditis*, in cap. *chyroditas*, et *chyrodita*. Vulg. *chiridotis* hic et in cap. quamquam h. l. rectius latine scribendum videatur. §. 3. eadem edd. ante Iunt. hab. *cherid.* Deinceps Guelf. *quod eas P. Afr.*

§. 1. *Omni in Lat.*] Guelf. *in omni Lat.*

§. 2. *Vocabulo*] Quod existit, quia apud Graecos in usu fuit et sine probri suspitione. I. Gron. — *Feminisque*] Guelf. *feminis quoque*. — *Indecere*] Sic Reg. Guelf. Linc Iunt. et Ald. Ascens. alii; est i. q. *decere*; ut §. 5. *incavillari*. cf. Ruddimann. I. p. 303. not. 19. II, 208. not. 25. Steph. edidit: *decorum*; al. *decoram*. Edd. ante Iunt. atque Vascos. Colon. Gryph. et cod. Scheff. *indecorem*; unde Aurelius coni. *ut decoram*. Rot. *incedere*. Possis etiam conicere, Gellium scripsisse *addecere*. V. 7, 17. in Ennii vers.

§. 3. *Viri*] Guelf. *dixi*. —

sine tunicis togæ sola amicti fuerunt: postea substrictas et brevis tunicas citra humerum desinentes habebant, quod genus Graeci dicunt *ἐσπίδας*. Hac antiquitate inductus P. 4 Africanus, Pauli F., vir omnibus bonis artibus 7 atque omni virtute praeditus, P. Sulpicio Gallo, homini delicato, inter pleraque alia, quae obiectabat, id quoque probro dedit, quod tunicis uteretur manus totas operientibus. Verba 5 sunt haec Scipionis: *Nam qui cotidie unguentatus adversum speculum ornatur, cuius supercilia radantur, qui barba vulsa feminibusque subvulsis ambulet, qui in conviviiis adolescentulus cum amatore, cum chiridota tunica inferior accubuerit, qui non modo vinosus, sed virosus quoque sit: eumne quisquam dubitet, quin idem fecerit, quod cinaedi facere solent?* Virgilius quoque tunicas 6

Postea etc.] Guelf. post eas substriptas et breves t.

§. 4. Inductus] Guelf. indutus. — Gallo] Mss. Thys. et Guelf. Gaulo. Nomen Sulp. om. Iunt.

§. 5. Radantur] Edd. vett. et Guelf. raduntur. De re cf. Senec. Epist. 114. Iunii de Coma p. 476. — Adolescentulus] Gonsal. ad Petron. adolescentulo; Gron.: Immo ipsum S. Gallum, olim adolescentulum, cum amatore robusto aliquo paedicone iacuisse, atque ab illa detestabili consuetudine, quam grandiore, exsuere mollitiem non quisse significat. — Cum etc.] Priç. ad Appul. Apol. in chir. acc., omis- sis vv. tun. in.; vid., quae opposuit Gron. Pro infer. Thys. interior rectius esse statuit; significarique honoratiorem locum. cf. Salmas. ad Ael. Spartian. p. 64. Casaub. ap. Torn. eodem modo emendandum censebat; notum, ait, cur dictus sit Iul. Caesar spon- da interior regiae lecticae Nicomedis. — Quisquam] Guelf. quisque. — Cinaedi] Guelf. encydi.

§. 6. Virgilius] Aen. 9, 616. Huiuscem. pro huiusmodi reposui ex Guelf. et edd. vett. Deinde

huiusmodi, quasi femineas ac probrosas criminatur :

Et tunicæ, inquit, manicæ, et habent redimieula mitræ.

- 7 Quintus quoque Ennius *Carthaginensium tunicatam iuventutem* non videtur sine probro dixisse.

C A P U T . XIII.

Quem *classicum* dicat M. Cato, quem *infra classem*.

- 1 *Classici* dicebantur non omnes, qui in classibus erant, sed primæ tantum classis homines, qui centum et viginti quinque millia
2 aeris ampliusve censi erant. *Infra classem* autem appellabantur secundæ classis ceterarumque omnium classium, qui minore summa
3 aeris, quam supra dixi, censebantur. Hoc eo strictim notavi, quoniam in M. Catonis oratione, qua Voconiam legem suasit, quaeri solet, quid sit *classicus*, quid *infra classem*.

Guelf. *quasi feminas probrosas*. Mox v. inquit om. edd. ante Iunt. — *Mitræ*] Steph. *vittas*.

§. 7. *Ennius*] Cf. Non. sub v. *tunica*.

CAP. XIII. §. 1. *Classibus*] Schopp. in *quinque cl.* cf. 10, 28.

§. 2. *Quam*] Guelf. *qui*.

§. 3. *Catonis*] Ed. vet. (?) *Ciceronis*. Guelf. *Catone*.

CAPUT XIV.

De tribus dicendi generibus: ac de tribus philosophis, qui ab Atheniensibus ad senatum Romanum legati [missi] sunt.

Et in carmine et in soluta oratione genera dicendi probabilia sunt tria, quae Graeci *χαρakterας* vocant, nominaque eis fecerunt *ἀδρὸν*, *ισχνὸν*, *μέσον*. Nos quoque, quem primum posuimus, *uberem* vocamus, secundum *gracilem*, tertium *mediocrem*. *Uberi* dignitas atque amplitudo est: *gracili* venustas et subtilitas: *medius* in confinio est utriusque modi particeps. His singulis orationis virtutibus vitia agnata sunt pari numero, quae earum modum et ha-

CAP. XIV. *Romam*] Pro *Romanum* dederunt edd. vett. *Rome* (Romae) hab. Guelf. V. *missi* inseruit Steph. cum edd. vett. ante Iunt. Om. cum Reg. et Guelf. Iunt. et Ald.

§. 1. *Χαρakterας*] Edd. vett. ante Ald. praeter Bonon. hab.: *χαρ. formas*, non addito interpretationis signo i. s. *id est*; ita ut a Gellio istud v. (*form.*) profectum videri possit. Guelf. Latine hoc v. profert *characteres*. — *Fecerunt* etc.] Edd. vett. et Steph. *fecerunt apponi ἀδρὸν* etc.; verbum medium fuit qui abiiceret; in *apposita*, i. e. apta, mutari volebat Steph. Specim. Emeridd. p. 160 sq. Guelf. *namque* (pro *nominaque*) *eis fec. apponi G. Nosque primum pos. etc.* Reg. hab. *nominaque his fec. apponi cx non mecon*; ubi vides desiderari primam vocem Graecam, duas alias partim latinis literis exaratas; atque τὸ *apponi* factum esse pro ipso *ἀδρὸν*. Nam quae, vulgo vocalis ei adhaeret, sequentis vocis *ισχνὸν* principium est. Gron.

§. 2. *Quoque*] Hoc v. accessit e Reg. Edd. vett. hab. *nosque* (de Guelf. v. antea), quae lectio nescio cur postponatur alteri. Vulg. tantum nos legebatur.

5 bitum simulacris falsis ementiuntur. Sic ple-
 rumque sufflati atque tumidi fallunt pro ube-
 ribus, squalentes et ieiuni dicti pro gracilibus,
 6 incerti et ambigui pro mediocribus. Vera au-
 tem et propria huiuscemodi formarum exem-
 pla in Latina lingua M. Varro esse dicit uber-
 tatis Pacuvium, gracilitatis Lucilium, medio-
 7 critatis Terentium. Sed ea ipsa genera dicen-
 di iam antiquitus tradita ab Homero sunt tria
 in tribus: magnificum in Ulixē et uber est,
 subtile in Menelao et cohibitum, mixtum mo-
 8 deratumque in Nestore. Animadversa eadem
 tripartita varietas est in tribus philosophis, quos
 Athenienses Romam ad senatum populumque
 Romanum legaverant, impetratum, uti mul-
 ctam remitterent, quam fecerant iis propter

§. 5. *Dicti*] Reg. Rot. Linc. Guelf. et Scheff.
dici; I. Gron. *ieiunidici*; comparans Accii: *obscuri-
 dicum* apud Non. sub v. Enoda; vel: dulciore loquus.
 — *Incerti*] Al. (Gryph. marg.) *inferti*, vel *infecti* i.
 e. tincti, immixti. *Thys.*

§. 6. *Latina* etc.] Guelf. *Latinam linguam M.
 V. (esse om.) dicit.*

§. 7. *Uber est*] Pro vulg. (Guelf.) *ubertam* de-
 di cum edd. vett.; Iunt. dedit: *ubertum est*; nescio,
 quare v. *est* extrusum sit. Ex vet. exemplari Steph.
 (Specim. Emendd. p. 162.) laudat lectionem: *uber:
 tum subtile.*

§. 8. *Animadversa*] In Voss. cod. habetur, in
 Ms. haec distincta fuisse tanquam ex alio cap. *Thys.*
Tripart. pro *tripert.* (v. 2, 22, 17.) est ex edd. vett.
 et Guelf. — *Populumque R.*] Reg. et Guelf. *populi*,
 omissis *Q. R.*; et vocem *Romanum* abundare, atque
 ex consuetudine temere additam, quum Gell. recte
 omiserit ob praemissum urbis Romae nomen, cen-
 suit I. Gron. De re cf. Ael. V. H. 3, 17. Cic. de
 Or. 2, 37. Macrobian. S. 1, 5. fin. infr. 11, 1. — *Fe-
 cerant iis*] Sic e Reg. (ubi est: *feceratis*) edidit Gron.

Oropi vastationem. Ea mulcta fuerat talentum fere quingentum. Erant isti philosophi Carneades ex Academia, Diogenes Stoicus, Critolaus Peripateticus: et in senatum quidem introducti interprete usi sunt C. Acilio senatore: sed ante ipsi seorsum [quoque] quisque ostentandi gratia magno conventu hominum dissertaverunt. Tum admirationi fuisse aiunt Rutilius et Polybius philosophorum trium sui cuiusque generis facundiam. Violenta, inquit, et rapida Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et sobria. Unumquodque autem genus, ut diximus, cum caste pudiceque ornatur, fit illustrius: cum fucatur, atque praelinitur, fit praestigiosum.

pro vulg. *fecerant*; quod intellig.: iniunxerant. Macrob.: quam civitati eorum fecerat (senatus). Mox Guelf. *quingentorum*.

§. 9. *C. Acilio*] Reg. *Cacilio*; vulg. *Caecilio* (Guelf. *Cecilio*); nostrum dedit Lips. Elect. 2, 3. auctore Plutarcho, Cat. mai. *C. Aquilio* malebat Meurs. ad Macr. qui hab. *Coelio*. — *Quoque*] Vox quoque deest in codd. Gron. et Guelf. Macr.: quos ferunt seorsum quemque ostentandi gratia per celeberrima urbis loca magno conv. hom. dissertavisse. — *Dissertaverunt*] Cf. Lactant. Institutt. 5, 14, 3 sqq. ubi plura de Carneade.

§. 10. *Admirationi*] Steph. *ammirat*. De Rutilio v. quae collegit Maius in praefat. Cic. de Rep. p. XLVII. ed. Tubing. — *Inquiunt*] Guelf. *inquit*.

§. 11. *Autem*] Guelf. *atque*. Vv. *ut dix.* vel *délenda esse*, vel inter *cum* et *fucatur* inserenda, vel scrib. *genus eorum, quae diximus*, putabat Steph. l. l. p. 161.; aliquo certe modo verbis hisce responderet illa: *his singulis orationis virtutibus* etc. — *Praestigiosum*] Vanum, instar praestigiarum. Scribe: *pertricosum*. *Thys*.

CAPUT XV.

Quam severe moribus maiorum in fures vindicatum sit, et quid scripserit Mucius Scaevola super eo, quod servandum datum commodatumve esset.

- 1 Labeo, in libro *De duodecim tabulis* secundo, acria et severa iudicia de furtis habita esse apud veteres scripsit: idque Brutum solitum dicere, furti damnatum esse, qui iumentum aliorum duxerat, quam quo utendum acceperat; item qui longius produxerat, quam
- 2 quem in locum petierat. Itaque Q. Scaevola in librorum, quos *De iure civili* composuit, sexto decimo verba haec posuit: *Quod cui servandum datum est, si id usus est, sive, quod utendum acceperit, ad aliam rem atque acceperit, usus est, furti se obligavit.*

CAP. XV. Sit] Edd. ante Iunt. in indice capp. om. v. sit.

§. 1. *Damnatum*] In cod. quodam annotatum *damnatem*. Thys. Probavit Scalig., alii. Contra Gron.: Mihi non videntur hoc ferre, quae praecedunt, acria et sev. iud. de furtis hab. esse. *Damnatus* igitur iudicio et rebus, qui fecerat; non *damnas* solum declaratus lege dicitur, si quis faceret. — *Duxerat* etc.] In cod. quod. Thys. dixit -- accepit -- produxit -- petiit.

§. 2. Q.] Guelf. om. Q. et mox hab. quos comp. *de iure c.* De homine v. Maius l. (c. 14, 10.) l. — *Sexto decimo*] Reg. XIII., quod videant, qui mutarint. I. Gron. Guelf. XVI. — *Id*] Guelf. ad. An fortasse legend. *si adusus est*? Cato R. R. 76, 4: *omne caseum aduti* dixit. — *Acceperit*] Edd. vett. *acceperat*. Iunt. et Guelf. *accepit*. Pro *furti* edd. Rom. Ven. 1472. Brix. *forti*.

CAPUT XVI.

Locus exscriptus e satira M. Varronis, quae περὶ δεσμάτων inscripta est, de peregrinis ciborum generibus: et appositi versus Euripidis, quibus delicatiorum hominum luxuriantem gulam confutavit.

M. Varro in Satira, quam *Περὶ ἰδεσμάτων* 1
 inscripsit, lepide admodum et scite factis ver-
 bis coenarum ciborumque exquisitas delicias
 comprehendit. Nam pleraque id genus, quae 2
 telluones isti terra et mari conquirunt, ex-
 posuit, inclusitque in numeros senarios. Et 3
 ipsos quidem versus, cui otium erit, in libro,
 quo dixi, positos legat. Genera autem nomi- 4
 naque edulium et domicilia ciborum omnibus
 aliis praestantia, quae profunda ingluvies ve-
 stigavit, quae Varro opprobrans exsecutus est,
 haec sunt ferme, quantum nobis memoriae
 est: Pavus e Samo, Phrygia attagena, grues 5

CAP. XVI. *E satira*] Vulg. *ex s.*; *e s.* est in
 Guelf. edd. vett. et ap. Steph. in indice capp. Pro
 exscr., quod praecedit, Carr. (Emendd. 1, 5.) *escri-*
ptus in vetustissimis libris se repperisse testatur, com-
 parans v. *escendere*. Accedit Guelf. ubi etiam est
scr. Post v. *peregr.* edd. ante Iunt. add. *scilicet*.
 Cum *Euripidis* in iisdem est et Iunt. atque Ald.
 etiam Guelf. pro *Euripidi*. V. ad 1, 15, 17.

§. 1. *M.*] Praenomen accessit e Sciopp. Mox
 et om. Guelf. — *Ciborumque*] Guelf. *ciborum sine*
ue. Mox Gryph. marg. *reprehendit*.

§. 2. *Inclusitque*] Reg. *exinclusitque*; Iunt. et
 Ald. *conclus.*, quod probum esse videtur.

§. 4. *Edulium*] Guelf. *edilium*; itaque scriptum
 a antiquis codd. repperit 17, 11, 6. Gifanius Obs.
 ab h. v. cf. 19, 9, 3. V. Scheller. sub h. v. — *Est*]
est om. edd. ante Iunt.

Melicae, hoedus ex Ambracia, pelamis Chalcedonia, muraena Tartessia, aselli Pessinuntii, ostrea Tarentina, pectunculus Chius, elops Rhodius, scari Cilices, nuces Thasiae, palma
 6 Aegyptia, glans Hiberica. Hanc autem peragrantis gulae et in succos insuetos inquirentis

§. 5. *Pavus* etc.] Scalig. in Fragment. Varron. p. 134. (300. Bip.) ita versibus distinxit haec:

Pav. e S., Phr. attag.

Grues Melitae, hoed. ex A.,

Pel. Chalcedonijs, mur. T.,

As. Pess., ostr. T.,

Pect. Ch., elops Rh.

Scari Cil., nuc. Th.,

P. Reg., gl. Iberica. — V. tamen §. 3. cf.

Epigramma simile Petron. ap. Burmann. Anthol. lat.

V. 1. p. 587. — *E S. etc.] Guelf. et sanio figia acta-*

gena. — *Grues Mel.] Marsil. Cagnat. Obs. 1, 18.*

caprae Mel. cf. Polluc. 6, 10. Gallinas Mel. Gron.

laudat ex Varr. de R. R. 3, 9. Guelf. Rot. et edd. vett.

hab. Mellicae. Scheff. Melite. Hoedum fuerunt qui

intelligerent piscem κάπρον; (v. Popm. ad Fragm.

Varr. p. 376. Bip.) reprobante Mercurial. Varr. Lectt.

1, 25. Deinde edd. vett. et Steph. pelamis. Guelf.

pelamis chaldedomia. Vulg. pelamys. v. Thys. — Tar-

tessia] Sciopp. Bonon. Iunt. Tartesia s. thartesia;

edd. Rom. Ven. 1472. Brix. tharsesia. Guelf. terre-

sia. Deinceps eadem edd. cum Bonon. pessimum-

zii. Guelf. pessimumque ostreata T. Aristoph. Ran.

Ταρτησία μύραινα. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2.

441. — Tarentina] Guelf. Reg. et edd. ante Iunt.

Tarenti. Iunt. tarentia. Deinde Reg. Linc. hab.

omissa voce Chius, pectunculus helops; (Guelf. pec-

cunculis elops); unde I. Gron. pecten Chius, elops

etc.; helops verior esse scriptura videtur. V. Schneid.

l. l. 1, 1. p. 191. — Scari] Petron.: Siculo scari

aequore mersus; unde Gellium fortasse emendat-

dum esse censuit Pricaeus ad Appul. Apol. v. Gron.

cf. Macrob. Sat. 2, 12. Guelf. scaricilites. — Hiber-

ica] In quod. Ms. Hernica. Thys. Guelf. hiberna.

§. 6. *In] Praeposit. deest in cod. Palat. Gel-*

industriam, atque has undique versum indagines cupediarum maiore detestatione dignas censebimus, si versus Euripidi recordemur, quibus utebatur saepissime Chrysippus philosophus, tanquam edendi irrationes quasdam repperitas esse, non per usum vitae necessarium, sed per luxum animi parata atque facilia fastidientis, per improbam satietatis lasciviam. Versus Euripidi adscribendos putavi:

7

Ἐπεὶ τί δει βροτοῖσι, πλὴν θνῆν μόνον.
 Δήμητρος ἀκτῆς, πώματος θ' ὑδροχόου;
 Ἄτινα πάρεστι καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν.
 Ὡς οὐκ ἀπαρκεῖ πλησμονή, τροφῇ δέ τοι
 Ἄλλων ἐδεσῶν μηχανὰς θηρώμεθα.

CAPUT XVII.

Sermo habitus cum grammatico, insolentiarum et imperitiarum pleno, de significatione vocabuli, quod est *ohnoxius*; deque eius vocis origine.

Percontabar Romae quempiam grammaticum primae in docendo celebritatis, non her-

1

hard. et edd. ante Iunt., unde ille (Antiqq. LL. 1. 15.) coni. *anquir.* pro *inq.*; sed illam retinent omnes codd. Gron., non omnes voc. *insuetos*, et Guelf. hab.: *et insucces inquirentes industria.* — *Euripidi*] Guelf. Iunt. et Ald. bis *Euripidis*. Nostrum est in edd. vett. Mox v. *uteb.* et vv. *irrit. quasd.* om. Guelf.

§. 7. *Euripidi*] Guelf. rursus *Euripidis*; et *ascrib.* ut saepius hab. — Δήμητρος] Edd. vett. Δημήτερος; deinceps (praeter Ald.): πώμ. ὕδρ. (om. θ'), et ἀ πάρ. pro ἄτινα, tum pro ἀπαρκεῖ hab. ἀποδεῖ. Ceterum versus in iisdem edd. numeris suis male distincti sunt; numerum restituit Ald. — Ἐδεσῶν] Edd. ante Ald. ἐδεσμάτων θηράματα; in alia vet. ed. (Gryph. 1539.) est: ἐδεσθῶν pro ἐδεσῶν. Reddunt: *epularum indagines.*

cle experiundi vel tentandi gratia, sed discendi magis studio et cupidine, quid significaret *obnoxius*, quaeque eius vocabuli origo ac ratio esset. Atque ille aspicit me, illudens levitatem quaestionis parvitatemque: Obscuram, inquit, sane rem quaeris, multaque prorsus **3** vigilia indagandam. Quis adeo tam linguae Latinae ignarus est, quin sciat, eum dici *obnoxium*, cui quid ab eo, cui esse obnoxius dicitur, incommodari et noceri potest; et qui habeat aliquem noxae, id est, culpaе suae conscium? Quin potius, inquit, haec mittis nugalia, et affers ea, quae digna quaeri tractarique sint. Tum vero ego permotus, agendum iam oblique, ut cum homine stulto, existimavi: Et quae cetera, inquam, vir doctissime, remotiora gravioraque si discere et scire debuero, quando mihi usus venerit, tum quaeram ex te atque discam: sed enim quia dixi saepe *obnoxius*, et quid dicerem nescivi, didici ex te et, scire nunc coepi, quod non ego omnium solus, ut tibi sum visus, ignoravi; sed,

CAP. XVII. §. 1. *Experiundi*] Edd. ante Iunt. *experiendi*; et postea *et ratio* pro *ac ratio*. Vulgat. utrumque firmat Guelf., qui pro *tentandi* hab. *temperandi*; fort. *temptandi* dare volebat.

§. 3. *Quin sciat*] Vulg. *qui nesciat*; nostrum est in omnibus codd. Gron. et Guelf. — *Et qui*] Edd. vett. *eive*; vulg. inde a Iunt. *ei*, quod hab. Guelf. et cum aliis dedit Gron.

§. 4. *Quae*] Pron. *quae* accessit ex optimis codd. Gron., qui, retracta particula *si*, quae mox legitur, intelligit: *et si quae*. In iisdem codd. est: *remotiora gravioraque* pro *grav. remotioraque*. Edd. ante Ald. et Guelf. *grav. remotioraque*, omissa *cop.* et ante *grav.*, quam delevi, confirmantibus etiam codd. Gron. — *Quid*] Rot. *qui*. — *Non--solus*] Guelf.

ut res est, Plautus quoque, homo linguae atque elegantiae in verbis Latinae princeps, quid esset *obnoxius*, nescivit; versus enim est in Stichos illius ita scriptus:

Nunc ego hercle perii plane, non obnoxie;

quod minime congruit cum ista, quam me docuisti, significatione; composuit enim Plautus tanquam duo inter se contraria *plane* et *obnoxie*; quod a tua significatione longe abest. Atque ille grammaticus satis ridicule, 5 quasi *obnoxius* et *obnoxie* non declinatione sola, sed re atque sententia differrent: Ego, inquit, dixi, quid esset *obnoxius*, non quid *obnoxie*. At tunc ego admirans insolentis hominis inscitiam: Mittamus, inquam, sicuti vis, quod Plautus *obnoxie* dixit, si id nimis esse remotum putas: atque illud quoque praeter- 7 mittamus, quod Sallustius in *Catilina* scribit:

ego non omn. s. — Quoque] V. *quoque* adiunxit Long. e Reg. Rot. et Sciopp. quibus accedit Guelf. Edd. ante Iunt. hab. etiam *quoque*, sed om. v. *homo*. Eadem mox om. *ita*. cf. Plaut. Stich. 3, 2, 41. — *Quid]* Guelf. *qui*. — *Significatione]* Guelf. *significationem*; non male. cf. Ruddimann. II. p. 18. not. 48.

§. 5. *Atque]* Guelf. Reg. et Linc. cum Iunt. *atque*. Vulg. *at*. — *Quid obn.]* Guelf. om. *quid*.

§. 6. *Admirans]* Edd. vett. praeter Iunt. *admiratus*. Mox pro *mittam*. Guelf. *mutatus*, pro *inquam* edd. vett. (praeter Bonon.) hab. *inquit*. — *Si etc.]* Edd. vett. *sed si id n. esse r. put.*; unde ordinem vv. vulgatum *si id esse nim. rem. put.* mutavi; in v. *sed* vitium quoddam latere videtur; nisi forte, pro *si* positum, una cum hoc irrepsit. Fort. ante v. *mittamus* illud inserendum. Guelf. *sed minus esse rem. putas*.

§. 7. *Praetermittamus]* Guelf. *praemittamus*. — *In Catilina]* Cap. 23. Guelf. hab. *in Catilinam*.

Minari etiam ferro, ni sibi obnoxia foret:
 8 et, quod videtur notius pervulgatiusque esse,
 id me doce. Versus enim Virgilii sunt notis-
 simi:

*Nam neque tunc astris acies obtusa videri,
 Nec fratris radiis obnoxia surgere luna;*

9 quod tu ais: *culpae suae conscium.* Alio
 quoque loco Virgilius verbo isto utitur a tua
 sententia diverse in his versibus:

— — *Iuvat arva videre
 Non rastris hominum, non ulli obnoxia
 curae;*

cura enim prodesse arvis solet, non nocere,
 10 quod tu de *obnoxio* dixisti. Iam vero illud
 etiam Q. Ennii quo pacto congruere tecum
 potest, quod scribit in *Phoenice* in hisce ver-
 sibus?

*Sed virum vera virtute vivere animatum
 addecet,
 Fortiterque innoxium vacare adversum ad-
 versarios.*

§. 8. *Notius etc.*] Ita cum Reg. Lamb. Vulg.
vobis pervulgatius esse. Rot. *nobis pervulgatiusque.*
 Guelf. *et quid vid. vobis pervulgatius, id me d.* —
Virgilii] Georg. 1, 395. 2, 438.

§. 9. *Alio -- loco*] Guelf. *alioque loco.* — *In*
Praeposit. addidi cum Long., admonentibus Guelf.
 Reg. et Rot. etiam edd. vett. ante Iunt. v. max, ubi
 eadem edd. tantum hab. in *his v.* pro (Guelf.) *hisce.*

§. 10. *Q. Ennii*] Guelf. *Q. Ennius.* — *Vera*
 Guelf. *verum.* Both. (Poët. Scen. Lat. V, 5. p. 58.)
 ordine inverso: *virtute vera.* Idem v. *addecit* ex
 praegresso *addecet* natum esse intellexit; sed pro *ad-*
versum propter metrum legit *ad*, eodem sensu.
 Idem: Sic, ait, defendere se videtur Phoenix a cri-
 minationibus Clytae novercae. — *Fortiterque etc.*]

Ea libertas est, qui pectus purum et firmum gestitat,

Aliae res obnoxiosae nocte in obscura latent.

At ille oscitans et alucinanti similis: Nunc, inquit, mihi operae non est. Cum otium erit, revises ad me; atque disces, quid in verbo isto et Virgilius et Sallustius et Plautus et Ennius senserint; et nebulo quidem ille, ubi hoc dixit, digressus est. Si quis autem volet non originem solum verbi istius, sed significationem quoque eius varietatemque recensere; ut hoc etiam Plautinum spectet, adscripsi versus ex Asinaria;

Maximas opimitates gaudia effertissimas

Libb. vett. *adiecit fortiter, eumque innoxium vocare*; unde Scribe. *adiecit fortiter; cum innoxium* (i. e. non obnoxium) *vocaret, s. notaret.* Idem in senarios quattuor redegit versus: *Seu v. v. v. vivere Animat. fortiter adversu' advers. Ea lib. est, qui p. firmum* (eiectis. *purum et*) *g., Res aliae obnoxiae nocte in obs. l., s. Obnoxiae res aliae in obscuro latent*; ut nocte repetitum sit ex obnoxiae. Voss. ad Fragm. Enn. Trochaicos facit, ut habemus; secundo v. legit: *fortiterque eum, s. antique: (emque fortiter) vacare.* Guelf. *adiecit fortiter q* (quam) *noxium vocare.* Pro (Guelf.) *obnoxiae v. quarto obnoxiosae* i. e. multum obn. dedit Acidal. confirmantibus Reg. et Rot. Versu 2. Guelf. edd. vett. et Steph. hab. *adversus* pro *adversum.* — *Qui*] Guelf. *que* (*quae*).

§. 11. *Oscitans etc.*] Guelf. *obscitans et allucinanti simul nunc etc.* — *Operae*] Cf. Ruddimann. II. p. 125. not. 40. — *Et*] Edd. ante Iunt. om. *et.*

§. 12. *Significationem*] Guelf. *gnationem* (generationem?). — *Varietatemque*] Rot. *veritatemque.* — *Spectet*] Guelf. *spectat* (spectaret?) *ascripsi.* — *Asinaria*] 2, 2, 16. — *Opimitates*] Edd. vett. *optimitas*; Iunt. Gryph. *optimas.* V. Non. sub v. *opimitas.* Apud Plaut. legitur etiam *optumitates.* Guelf. *maxime opi-*

*Suis heris ille una mecum pariet gnatoque
et patri;*

*Adeo ut aetatem ambo ambobus nobis sint
obnoxii*

Nostra devincti beneficio.

13 Qua vero ille grammaticus finitione usus est, ea videtur in verbo tam multiplici unam tantummodo usurpationem eius notasse, quae quidem congruit cum significato, quo Caecilius usus est in *Chrysio* in his versibus:

*— Quanquam ego mercede huc conductus tua
Advenio, ne tibi me esse ob eam rem ob-
noxium*

Reare: audibis male, si male dixis mihi.

CAPUT XVIII.

De observata custoditaque apud Romanos. iurisiurandi sanctimonia: atque inibi de decem captivis, quos Hannibal Romam, deiurio ab iis accepto, legavit.

1 Iusiurandum apud Romanos inviolate san-

nantes. V. proximo omnes edd. vett. hab. *mecum una*. Guelf. *ille*. Nam *mecum par. gnatoque et pr̃ia* (patria? propria?) *devota aetate*. Etiam Iuht. Ald. Ascens. *devota ut aetate*. Edd. vett. pro *aetatem hab. aetate*.

§. 13. *Ille*] Ita cum Guelf. edd. vett. et Steph. Long. pro *iste*. — *Est*] Guelf. om. *est*. Deinceps Sciopp.: f. *Chryse*. Sequens *in* ante *his* om. Guelf. — *Huc*] Edd. vett. et Guelf. *hic*. Probo ita ut coniungas *ego hic*. — *Dixis*] Edd. vett. et Guelf. *dicis*, quod recepit Long. *dix*. — *st* pro *dixeris*.

CAP. XVIII. *Iurisiurandi*] Guelf. *iusiurandi*; de quo declinandi huius verbi modo v. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 374. — *Iis*] Guelf. *his*.

cteque habitum servatumque est. Id et mori-
 bus legibusque multis ostenditur; et hoc, quod
 dicemus, ei rei non tenue argumentum esse
 potest. Proelio Cannensi Hannibal, Carthagi- 2
 niensium imperator, ex captivis nostris electos
 decem Romam misit, mandavitque eis, pactus-
 que est, ut, si populo Romano videretur, per-
 mutatio fieret captivorum; et pro iis, quos
 alteri pluris acciperent, darent argenti pondo
 libram et selibram. Hoc, priusquam profici- 3
 scerentur, iusiurandum eos adegit, redituros
 esse in castra Punica, si Romani captivos non
 permutarent. Veniunt Romam decem captivi. 4
 Mandatum Poeni imperatoris in senatu ex- 5
 ponunt. Permutatio senatui non placita. 6

§. 1. *Servatumque*] Steph. *servatumque id etc.*
 omisso v. *est*. Idem om. mox *ei*.

§. 2. *Cannensi*] Guelf. Linc. et Scheff. *Cannen-*
se, quod fort. probum. V. Ruddimann. II. p. 86. not.
 90. Reg. et Rot. *proelium Cannense*. Lambec. *argu-*
mentum est. Post proelium Cannense. cf. Valer. Max.
 2, 9, §. Polyb. 6, 56. Cic. de Off. 1, 13. 3, 32. Liv.
 24, 18. 22, 61. — *Darent*] Steph. *dari*. Guelf. *dare*.
 Deinde edd. vett. *libram scilicet et selibram*; Guelf.
 Gron. codd. et Sciopp. vet. cod. *libr. et selibram*;
 Lips. Elect. 1, 21. tantum *pondo libram*, omissis re-
 liquis, retineri volebat. Steph. *libram* S.

§. 3. *Iusiurandum*] Ita codd. cf. 4, 20. 16, 4.
 Ruddimann. II. p. 393. not. 4. Vulg. *iureiurando*
adegit. Edd. vett. *Hos pr. pr. iurei. ad.; redituros*
eos esse. Steph. Specim. Emendd. p. 109. coni. *ad*
iusiurand. ad. Hoc Guelf. codd. Gron. hab. et Sciopp.,
 quod pertinere videtur *ad iusiurand.* *Hos dedit*
 Gron., ut esset pleonasmus. cf. Obs. 1, 23. extr.
 Idem coni. *huc*. Pron. *eos* (Guelf. *eis*) certae fidei
 est; omisit primus Steph. Fort. cum edd. vett. post
redit. illud ponendum.

§. 6. *Permutatio etc.*] Guelf. *permutatione s.*
non placita parentes etc. Probe.

7 Parentes, cognati, affinesque captivorum amplexi eos, postliminio in patriam redisse dicebant; statumque eorum integrum incolu-
memque esse: ac, ne ad hostes redire vellent,
8 orabant. Tum octo ex iis postliminium iustum non esse sibi responderunt, quoniam deiurio vincti forent; statimque, uti iurati erant, ad
9 Hannibalem profecti sunt. Duo reliqui Romae manserunt; solutosque esse sese ac liberatos
10 religione dicebant; quoniam, cum egressi castra hostium fuissent, commenticio consilio regressi eodem, tanquam si ob aliquam fortuitam causam issent, atque ita, iureiurando
satisfacto, rursum iniurati abissent. Haec eorum fraudulenta calliditas tam esse turpis existimata est, ut contemti vulgo discerptique sint; censoresque eos postea omnium notarum et damnis et ignominis affecerunt; quoniam, quod facturos deiuraverant, non fecissent.

§. 7. *Redisse*] Guelf. *rediisse*; tum *at* pro *ac*.

§. 8. *Iis* etc.] Guelf. *his post. iust. sibi non esse se respond.*

§. 9. *Sese*] Guelf. *se*. — *Eodem*] Vulg. *eodem die*; Guelf. *eadem die*; *die* delevi cum edd. vett. ante Iunt. auctore etiam Reg. et admonente I. Gron. *eodem* intellig. in eadem castra. — *Atque*] Iunt. Ald. *itaque*.

§. 10. *Discerptique*] Lips. Elector. 1, 7. et Steph. Specim. Emendd. p. 107. *dispretique* vel *despretique*. Thys. *despectique* (Gryph. marg.), s. *desertique*. Notum intellig. convitiis, sibilis, iudiciis lacerati. — *Affecerunt*] Ita Guelf. et edd. vett.; idque restitui, maiore antea post *sint* posita interpunctione, quum vulgo comma positum esset, unde factum, ut e Steph. coniectura (l. l. p. 109.) legeretur *affecerint*. — *Facturos*] Edd. vett. praeter Iunt. *se fact.* Pronom. vett. libb. auctoritate omisit Steph., quem v. l. l. Acce-

Cornelius autem Nepos in libro *Exemplorum* 11
 quinto id quoque literis mandavit, multis in
 senatu placuisse, ut ii, qui redire nollent,
 datis custodibus ad Hannibalem deducerentur,
 sed eam sententiam numero plurium, quibus
 id non videretur, superatam; eos tamen, qui
 ad Hannibalem non redissent, usque adeo in-
 testabiles invisosque fuisse, ut taedium vitae
 ceperint, necemque sibi consciverint.

CAPUT XIX.

Historia, ex annalibus sumta, de Tiberio
 [Sempronio] Graccho, patre Gracchorum, tribuno ple-
 bei: atque inibi tribunicia [plebis] decreta cum ipsis
 verbis relata.

Pulchrum atque liberale atque magnāni- 1

dunt Guelf. et Iunt. cf. 3, 9, 8. 4, 15, 3. 4, 11, 14.
 14, 1, lemma. 14, 1, 35. Ruddimann. II. p. 12. 14.
 Deinceps Fulv. *peiuraverant*; Rot. *degeraverant*; no-
 strum dedit Reg. cum Sciopp. et marg. Gryph., nisi
 quod *deierav.* exhibent. *Deiurav.*, ut 4, 20. (v. 1, 3,
 20.) scribendum esse suspicatus est I. Gron. cf. etiam
 11, 6. Edd. vett. et Steph. *dictaverant*. Guelf. *dicta-*
verunt. Gryph. *dictitav.*

§. 11. *Superatam*] Guelf. *separatam*. — *Inte-*
stabiles] Post haec vv. in marg. cod. Scriv. tanquam
 Gelliana adscripta sunt: *tum se contemni deserique*
ab omnibus animadverterent, lucem ulterius intueri
non sustinuerunt. — *Consciverint*] Guelf. *consti-*
tuerint.

CAP. XIX. *Sempronio*] Nomen *Sempr.* om. Reg.
 et Guelf.; delevit Long. Edd. vett. *H. ex an. de T.*
S. Gr. sumpta. Deinceps Guelf. *gracchorum patre.*
 Deinde *inibi* nonnulli omiserunt, ut Thys.; hab.
 Steph. cum edd. vett. Deinceps voc. *plebis* non
 agnoscit Reg., et nullius est momenti. — *Fuerunt* qui

mum factum Tib. Sempronii Gracchi in ex-
 2 emplis repositum est. Id exemplum huius[ce]-
 modi est: L. Scipioni Asiatico P. Scipionis Afri-
 cani superioris fratri C. Minucius Augurinus
 tribunus plebei mulctam irrogavit: eumque ob
 3 eam causam praedes poscebat. Scipio Africanus
 fratris nomine ad collegium tribunorum pro-
 vocabat; petebatque, ut virum consularem
 4 triumphalemque a collegae vi defenderent. O-
 5 cto tribuni, cognita causa, decreverunt. Eius
 decreti verba, quae posui, ex annalium mo-
 numentis exscripta sunt: QUOD. P. SCIPIO.
 AFRICANUS. POSTULAVIT. PRO. L. SCIPIO-
 NE. ASIATICO. FRATRE. CUM. CONTRA.
 LEGES. CONTRA. Q. MOREM. MAIORUM.
 TRIBUNUS. PLEBEI. HOMINIBUS. ACCITIS.
 PER. VIM. INAUSPICATO. SENTENTIAM. DE.
 EQ. TULERIT. MULCTAM. Q. NULLO. EX-
 EMPLO. IRROGAVERIT. PRAEDES. Q. EUM.

scriberent: *tribunorum plebis decr.* Edd. vett. ante
 Iunt. *tr. pl. s. tri. ple.* Guelf. *tr. pl.*

§. 1. *Factum*] Guelf. om. v. *factum.* — *Exem-*
plis] Thys. coni. *in ex. Nepotis positum est.*

§. 2. *Huiuscemodi*] Guelf. et Steph. hab. *hu-*
iusmodi. Mox praenom. *P.* om. edd. vett. Tum eae-
 dem ante Iunt. post v. *fratri* add. *cui.* Iunt. hab.
fratri Cui. M. Min. (sic!). Hinc Ald. Gryph. *fra-*
tri, cui M. Min. Pro *cui* Gryph. marg. hab. *cum.*
 De re cf. Liv. lib. 38, 58 sqq. Val. Max. 4, 1, 8.

§. 3. *Fratris*] Guelf. *patris.*

§. 5. *Exscripta*] Cf. Gron. Obs. 4, 1. — *MA-*
IORUM etc.] Guelf. *maiorum per. L. homin. atticis*
per vim etc. — *HOMINIBUS*] Sic codd. Gron.
 Guelf. et edd. pro Steph. *omnibus.* — *MULCTAM*]
 Guelf. *violentamque.* — *IRROGAVERIT*] Vulg. *ir-*
rogarit; nostrum omnes hab. codd. (Guelf.) et edd.
 vett. Sequens *eum* accessit ex codd. Groni; Guelf.
 hab. *cum.* —

OB. EAM. REM. DARE. COGAT. AUT. SI. NON. DET. IN. VINCULA. DUCI. IUBEAT. UT. EUM. A. COLLEGAE. VI. PROHIBEAMUS. ET. QUOD. CONTRA. COLLEGA. POSTULAVIT. NE. SIBI. INTERCEDAMUS. QUO. MINUS. SUAPTE. POTESTATE. UTI. LICEAT. DE. EA. RE. NOSTRUM. SENTENTIA. OMNIUM. EA. EST. SI. L. CORNELIUS. SCIPIO. ASIATICUS. COLLEGAE. ARBITRATU. PRAEDES. DABIT. COLLEGAE. NE. EUM. IN. VINCULA. DUCAT. INTERCEDEMUS. SI. EIUS ARBITRATU. PRAEDES. NON. DABIT. QUO. MINUS. COLLEGA. SUA. POTESTATE. UTATUR. NON. INTERCEDEMUS. **Post hoc** 6
 decretum, cum Augurinus tribunus plebei L. Scipionem praedes non dantem prendi et in carcerem duci iussisset, tum Tib. Sempronius Gracchus tribunus pl., pater Tiberii atque Caii Gracchorum, cum P. Scipioni Africano inimicus gravis ob plerasque in republica dissensiones esset, iuravit palam in amicitiam inque gratiam se cum P. Africano non redisse; atque ita decretum ex tabula recitavit. Eius 7
 decreti verba haec sunt: CUM. L. CORNELIUS. SCIPIO. ASIATICUS. TRIUMPHANS. HOSTIUM. DUCES. IN. CARCEREM. CONIECTA-
 [VE]RIT. ALIENUM. VIDETUR. ESSE. A. DIGNITATE. REIPUBLICAE. IN. EUM. LOCUM.

IUBEAT etc.] Guelf. *videbat et eum*. — *POSTULAVIT*] Guelf. *postulaverit*. — *EA EST*] Ita Reg. Rot. Fulv. et Sciopp. pro vulg. *data est*.

§. 6. *Plebei*] Guelf. om. v. *plebei*. — *Prendi*] Ita Reg. Rot. Guelf. et Linc. pro *prehendi*. cf. 4, 10, 8.

§. 7. *CONIECTAVERIT*] Reg. et Rot. *coniectarit*. — *A DIGNIT.*] Vet. cod. Thys. *a dignit.*,

IMPERATOREM. POPULI. ROMANI. DUCI.
IN. QUEM. LOCUM. AB. EO. CONIECTI.
SUNT. DUCES. HOSTIUM. ITA. Q. L. COR-
NELIUM. SCIPIONEM. ASIATICUM. A. COL-
8 LEGAE. VI. PROHIBEO. Valerius autem An-
tias, contra hanc decretorum memoriam, con-
traque auctoritates veterum annalium, post
Africani mortem intercessionem istam pro Sci-
pione Asiatico factam esse a Tib. Graccho di-
xit: neque mulctam irrogatam Scipioni; sed
damnatum eum peculatus ob Antiochinam pe-
cuniam, quia praedes non daret, in carcerem
duci coeptum, atque ita intercedente Graccho
exemtum.

C A P U T XX.

Quod Virgilius ob aquam a Nolanis sibi non
permissam sustulit e versu suo *Nola*, et posuit *Ora*:
atque ibi quaedam alia de consonantia litterarum iu-
cunda.

1 Scriptum in quodam commentario repperi,
versus istos a Virgilio ita primum esse recita-
tos atque editos:

quod exstat etiam in edd. vett. cf. Ruddimann. II.
p. 92. Vulg. deerat praeposit. *a*, etiam in Guelf.

§. 8. *Antiochinam*] Ita Reg.; Rot. et Sciopp.
Antiochiam. Vulg. *Antiochenam*. V. ad 4, 18, 7. —
Quia] Guelf. *qui*.

CAP. XX. *Virgilius* etc.] Guelf. et edd. vett. *V.*
a Nol. ob aq. sibi n. p. Guelf. *sibi ab eis non perm.*
ubi in versu suo nolam posuerat substulit et pro eo
oram posuit atque ibi de cons. litterarum; reliquis
omissis. Edd. ante Iunt. om. vv. *quaed. alia*.

§. 1. *Virgilio*] Georg. 2, 224. ibiq. Philargyr. —

*Talem dives arat Capua, et vicina Vesevo
Nola iugo:*

postea Virgilium petiisse a Nolanis, aquam uti-
duceret in propinquum rus: Nolanos benefi-
cium petiitum non fecisse: poëtam offensum,
nomen urbis eorum, quasi ex hominum me-
moriam, sic ex carmine suo derasisse, oraque
pro *Nola* mutasse: atque ita reliquisse:

— — *et vicina Vesevo*

Ora iugo.

Ea res verane an falsa sit, non laboro; quin, 2
tamen melius suaviusque ad auris sit *Ora*,
quam *Nola*, dubium id non est. Nam vocalis. 3
in priore versu extrema eademque in sequenti
prima canoro simul atque iucundo hiatu tra-
ctim sonat. Est adeo invenire apud nobiles 4
poëtas huiuscemodi suavitatis multa, quae ap-
paret navata esse, non fortuita: sed praeter
ceteros omnis apud Homerum plurima. Uno 5
quippe in loco tales tamque hiantes sonitus in-
assiduis vocibus pluris facit:

Petiisse] Ms. Thys. *petiisse beneficium*. Edd. vett.
petisse. — *Duceret*] Guelf. *duceretur*, sed antea
aquam; nisi forte incisum post v. *aquam* ponere ma-
lueris.

§. 2. *Tamen*] Guelf. *tum*. — *Ora--Nola*] Hunc
vv. ordinem dederunt Reg. Rot. et Sciopp. pro *quam*.
Nola, Ora.

§. 4. *Suavitatis*] Edd. vett. ante Iunt. *suavita-*
te; et mox *appareat*; Iunt. Ald. *appareant*. Lamb.
apparent. Guelf. *multaque appareant*. Legend. vi-
detur: *huiusc. suavitates, multaque, quae appareant*.
nav. etc. — *Navata*] I. e. elaborata, s. consulto et
de industria posita; sic hab. Reg. Fulv. Rot. et Sciopp.
Vulg. *novata*. — *Homerum*] Il. 22, 150 sq. Od. 11, 545.

§. 5. *Tamque--facit*] Vulg. *tanquam hiatus et*
sonitus in a. v. pluribus f. Guelf. *tales hiant et so-*

Ἡ δ' ἐτέρη θέρει προοίει εἰκνία χαλάζει,
Ἡ χιόνι ψυχρῇ, ἢ ἐξ ὕδατος κρυστάλλῳ.
atque item alio loco:

Λῆαν ἄνω ὠθεῖσκε ποτὶ λόφον.

6 Catullus quoque elegantissimus poëtarum in hisce versibus:

*Minister vetuli puer Falerni
Inger mi calicēs amariores,
Ut lex Postumiae iubet magistrae
Ebriosa acina ebriosioris;*

cum *ebrioso* dicere posset, et, quod erat usitatus, *acinum* in neutro genere appellare: amans tamen hiatus illius Homericī suavitatem, *ebriosa* dixit propter insequentis *a* literae concentum. Qui *ebrios* autem Catullum dixisse putant aut *ebriosos*, (nam id quoque temere scriptum invenitur) in libros scilicet de corruptis exemplaribus factos inciderunt.

nitus. Nostrum e Reg. dedit Lamb., nisi quod *complures* scribit. Guelf. *pluribus*. — *Alio loco*] Guelf. *alio in loco*; unde *in* recipiendum puto; praecedit enim: *uno in loco*. cf. 2, 30, 10. — ὠθεῖσκε] Ed. Rom. ὠθέεσκε, Ven. 1472. Brix. θέεσκε. Bon. ὠθεῖ εσκε, Iunt. Ald. ὠθεῖν εσκε.

§. 6. *Inger*] Edd. vett. et Steph. *ingere*; Sciopp. *inger*. V. Catull. 25. Guelf. *ingerenii cal*. — *Amariores*] Minus aqua dilutae. Thys. cf. Brodaeī Miscell. 1, 3. — *Ebriosa acina*] Guelf. *ebriose acino*. Edd. vett. *ebriosae acinae*; et in sqq. edd. cum Guelf. *ebriosi* pro *ebrioso*. — *Ebrioso* -- posset] Hoc ord. vv. haec exhib. cum edd. vett. et Steph. Long. pro *dicere ebr. pos.* Praeterea Steph. possit. Sequens et om. Guelf.; pro vv. *in neutra* hab. invenitur. — *Ebriosa*] Guelf. *ebriosam*. — *Insequentis*] Pro *conseq.* est e. Guelf. Reg. et Ms. Thys.; vocalis *a* ex codd. Reg. Linc. et Guelf. Pro *concoent*. Guelf. *exētum* (exemtum).

CAPUT XXI.

Quoad vivet, et quoad morietur, cur id ipsum temporis significant, cum ex duobus sint facta contrariis.

Quoad vivet cum dicitur, item quoad morietur, videntur quidem duae res dici contrariae: sed idem atque unum tempus utraque verba demonstrant. Item cum dicitur quoad senatus habebitur, et quoad senatus dimittetur: tametsi haberi atque dimitti contraria sunt: unum atque id, ipsum tamen utroque in verbo ostenditur. Tempora enim duo cum inter se opposita sunt atque ita cohaerentia, ut alterius finis cum alterius initio misceatur, non refert, utrum per extremitatem prioris, an per initium sequentis locus ipse confinis demonstretur.

CAPUT XXII.

Quod censores equum adimere soliti sint equitibus corpulentis et praepinguibus: quaesitumque, utrum ea res cum ignominia, an incolumi dignitate equitum facta sit.

Nimis pingui homini et corpulento censores equum adimere solitos, scilicet minus

CAP. XXI. *[Id]* Guelf. om. *id.*

§. 1. *Cum etc.]* Guelf. *cum item dic. quoad m.*
— *Idem etc.]* Idem: *item atque temp.*

§. 2. *Sunt]* Edd. ante *sunt.*

§. 3. *An]* Guelf. *aut.*

CAP. XXII. *Sint]* Guelf. *sunt*, atque indicativum post *quod* Gell. saepius posuisse, quam conjunctiv. in

idoneum ratos esse cum tanti corporis pondere
 2 ad faciendum equitis munus. Non enim poena
 id fuit, ut quidam existimant: sed munus sine
 3 ignominia remittebatur. Tamen Cato in ora-
 tione, quam *de sacrificio commisso* scripsit,
 obiicit hanc rem criminosius, uti magis videri
 4 possit cum ignominia fuisse. Quod si ita acci-
 pias, id profecto existimandum est, non omni-
 no inculpatum neque indesidem visum esse,
 cuius corpus in tam immodicum modum lu-
 xuriasset exuberassetque.

lemmatibus, facile docebit comparatio; ubique ta-
 men fere adest in nonnullis edd. vel codd. ille
 etiam modus. cf. ad lemm. 4, 1. 3. 1, 21. 2, 9. 15.
 3, 3. 8, 4. 10, 23. 29. 11, 6. 12, 10. 13, 20.; mox
 Guelf. *ping.* pro *praeping.*

§. 1. *Et*] Guelf. *ut.* — *Adimere*] Locum cor-
 ruptum esse censebat Ascens.; contra infinitivum
 pendere a v. *scilicet* annotavit I. Gron. coll. Obs.
 Gron. 3, 9. cf. 17, 5, 9. V. Ruddimann. II. p. 321.
 not. 17, 18. — *Minus* etc.] Guelf. *nimis id. r. esse*
eum t. c.

§. 3. *Tamen*] Guelf. *cum.* — *Sacrificio*] Falster.
 p. 254. non dubitabat reponere *sacrilegio*, fide et au-
 ctoritate Festi p. 382. ed. Dacer. Popma coni. *de sa-*
crif. omisso. Sed cf. Priscian. 6, 8. V. 1. p. 247. Krehl.

§. 4. *Cuius*] Steph. *cui.* Deinde *modum* (quo
 caret Guelf.) accessit e codd. et edd. vett. C. 3. Ca-
 to: immodicum modum inolescere. V. *exuber.* de-
 lendum putabat Scriv.; Thys. leg. *exsuper.*, Gron.,
 si quidem tentare liceret, *extuberasset.* Comparat
 autem Virgil. Georg. 1, 191.: At si luxuria foliorum
 exuberat umbra. Add. 2, 516. Aen. 7, 465.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER OCTAVUS.

Commentario octavo haec insunt.

CAPUT I.

Hesterna noctu recte[ne], an cum vitio dicatur:
et quatenus super istis verbis grammatica traditio sit;

LIB. VIII. Haec capp. argumenta in edd. apte Ven. 1500. et cod. Morel. hic non inseruntur. Habent illa Ven. 1500. 1509. Iunt. Ald. aliaeque h. l. et iam Bonon. in indice capp.; illae quidem edd. addita hac admonitione: A. Gellii Noctium Atticarum liber Octavus hac aetate non reperitur. Sed ex vetustissimo exemplari haec capita excerpta sunt. Reperiuntur etiam in aliis, ut in Linc. et Sciopp. Guelf. post librum sept. ea inserta hab., additis vv. rubrica scriptis: Expletis capitulis octavi libri sequi deberet ipse liber seu commentarius sed quia hodie non adinventur ideo deficit. Et incipiunt cap'ta (capitula) novi libri eiusdem Agellii Noctium Atticarum. Ceterum nuper fama increbuit Gellium in ruinis Herculaneis et Pompeianis repertum esse; quam con-

item quod Decemviri in XII. tabulis *nox* pro *noctu* dixerunt.

C A P U T II.

Quae mihi decem verba ediderit Favorinus, quae usurpentur quidem a Graecis, sed sint adulterina

firmatam non comperi. Falster. (Noctt. Ripens. Vigilia I.) de lemmatibus huius libri 120 paginas conscripsit; unde, quae bonae frugis esse intellexi, hic exhibui. cf. Kraus. Nov. Litt. Lips. 1721. p. 133 sqq.

CAP. I. *Hesterna noctu*] In defectu orationis Gellii apposui locum Macrobi ex Gellio excerptum, qui quidem hic est: Ennius *noctu concubia* dixit his versibus:

Qua Galli furtim noctu summa arcis adorti

Moenia concubia, vigilesque repente cruentant.

Quò in loco animadvertendum est, non solum quod *noctū concubia*, sed etiam quod *qua noctu* dixerit. Et hoc posuit in *Annalium* septimo, in quorum tertio clarius quidem idem dixit:

Hac noctu filo pendebit Hetruria tota.

Claudius etiam Quadrigarius Annali tertio: *Senatus autem de noctu convenire, noctu multa domum dimitti.* Non esse ab re puto, quod Decemviri in XII. tabulis inusitatissime *nox* pro *noctū* dixerunt. Verba haec sunt: *Si nox furtum factum sit, si im aliquis occisit, iure caesus esto.* (cf. Lips. Antiqq. LL. 7, 2.). Alia exempla v. ap. Falster. Ruddimann. II. p. 119. not. 48. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 324. Perizon. ad Sanct. Minerv. 1, 9, 3. p. 64. — *Recte ne*] Guelf. et edd. Bonon. Ven. Iunt. Ald. hab. *recte*, omissa particula *ne*; quam dederunt Iunt. et Ald. in indice capp. Sed v. Tursellin. de Particc. p. 441. — *Traditio*] I. e. praeceptio, commentatio. cf. lemma 3, 19.

CAP. II. *Decem*] Plura quam decem, Hebraica, Aegyptiaca, Persica, Africana, Hispana, Sicala, Italica collegit Falster. p. 10 sqq., ut ἀκινάκης, ἄρραβων, γάζα, μάγος, παράδεισος, σατράπης, σάρισσα, φάλαγξ, alia. — *Ediderit*] Edd. vett. *dederit*. In indice capp. Iunt. et Ald. dederunt *edid*. Deinceps Bo-

et barbara; quae item a me totidem acceperit, quae ex medio communique usu Latine loquentium minime Latina sint, neque in veterum libris repariantur.

CAPUT III.

Quem in modum et quam severe increpuerit, audientibus nobis, Peregrinus philosophus adolescentem Romanum, ex equestri familia, stantem segnem apud se et assidue oscitantem.

CAPUT IV.

Quod Herodotus, scriptor historiae memoratissimus, parum vere dixerit, unam solamque pinum

non. quae usurpant quidam a Gr.; nostrum hab. reliquae edd. — *Sint*] Ita cum edd. vett. et Steph. p. 561. edidi pro *sunt*. — *Item*] Sciopp. *idem*. Bonon. quae it. tot. a me acc. *Accepit* hab. edd. vett.; *acceperit* Iunt. et Ald. in ind. capp. Mox pro *sint* eadem edd. cum Iunt. et Ald. atque Guelf. exhib. *sunt*, quamquam in fine reperiantur. — *Minime Lat.*] I. e. vitiosa, nova; ut Vivaria, Apiaria, Barbarismus, Soloecismus, Breviarium.

CAP. III. *Assidue*] Non. Marcell. sub v. *Hallucinari*: Aberrare, et non consistere, atque dissolvi et obstupescere, atque tardari honeste Veteres dixerunt, ut est: *Et assiduo oscitantem vidit, atque illius quidem delicatissimas mentis et corporis hallucinationes.* Mercer. p. 123.: Saepius iam monuimus, quum exemplum affert (Nonius) sine auctoris nomine, Gellium intelligi. Ex eodem credo esse, quae in v. *Halophanta*; (ubi Non.: et alius nobilitatis obscurae: *Halophantam mendacem velit*).

CAP. IV. *Herodotus*] Herodot. 6, 37.: Πυθόμνος ὢν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίττος τρόπον ἀπέλκε ἐκτρίψειν. Πλανωμένων

arborum omnium caesam nunquam denuo ex iisdem radicibus pullulare, et quod item de aqua pluviali et nive rem non satis exploratam pro comperta posuerit.

C A P U T V.

Quid illud sit, quod Virgilius *coelum stare pulvere*, et quod Lucilius *pectus sentibus stare* dixit.

C A P U T VI.

Cum post offensiunculas in gratiam redeatur, expostulationes fieri mutuas, minime utile esse: superque ea re et sermo Tauri expositus, et verba ex Theophrasti libro sumta, et quid M. quoque Cicero

δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τὸ σφί ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτνος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγισ, κατὰ μαδῶν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὰ ἐόν, ὅτι πίτνυς μόνη δένδρεων πάντων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανάλεθρος ἐξαπόλλνται. V. Cael. Rhodig. LL. Antiq. 25, 2. et Falster. — *Unam* etc.] Guelf. *unamque solam p. arborem*. — *Item*] Al. *idem*. Ceterum locus huiusmodi nunc non exstat in Herodoti libris; nisi forte huc spectat locus lib. 2. c. 22. ubi dicit: ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦση, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὑσαι ἐν πέντε ἡμέρησι. — *Exploratam*] Guelf. *exploratamque*.

CAP. V. *Virgilius*] Aen. 12, 407. Hoc caput restituere conatus est Durant. Casellius VV. LL. 2, 4. comparatis de v. *stare* sententiis Servii, Acronis, Porphyrii (ad Horat.) et Nonii, Add. Falst. p. 30. *quod* om. Bonon.

CAP. VI. *Et*] Guelf. om. *et*. — *Libro*] InteHige librum *De Amicitia*. v. supr. 1, 3. Pro *ex* (quod om. Ven. 1509. et cum Iunt. Ald. h. l., hab. in ind. capp.) Bonon. hab. *e*. Deinde eadem om. *et*; *quod* pro *quid* est in edd. vett. Ceterum Ciceronis de amore amicitiae plures sunt loci, ut nescias, quem in animo habuerit Gell. V. Falstér.

de amore amicitiae senserit, cum ipsius verbis additum.

CAPUT VII.

Ex Aristotelis libro, qui Περὶ τῆς μνήμης inscriptus est, cognita acceptaque de natura et habitu memoriae: atque inibi alia quaedam de exuberantia aut interitu eius lecta auditaque.

CAPUT VIII.

Quid mihi usu venerit, interpretari et quasi effingere volenti locos quosdam Platonicos Latina oratione.

CAPUT IX.

Quod Theophrastus philosophus, omnium suae aetatis facundissimus, verba pauca ad populum Athe-

CAP. VII. Περὶ etc.] V. 7, 6. Graeca haec om. Bonon. Ven. et Iunt., spatio tamen vacuo relicto; addita sunt a Ven. et Iunt. in ind. capp. Dein edd. vett. hab. *de nat. mem. et hab.*; nostrum ordinem hab. Iunt. et Ald. in ind. capp. Mox edd. vett. et Guelf. hab. *de alia quadam exub.* (Guelf. *exuper.*) Ald. *alia quaedam exub.* Ceterum huc spectat locus Nonii sub: *in memoriam redire*: Meminisse et in memoriam redire hoc differre Aristoteles putat; διαφέρει μνημονεύειν τῷ ἀναμνησθαι, et vult *meminisse* omnium esse animantium, ut cibi, potionis, somni, voluptatis; *in memoriam revocare*, quod exciderit, non nisi homines posse. cf. Aristotel. de Hist. Anim. 1, 1. extr. Cic. Tusc. Qu. 1, 24. Plin. H. N. 7, 24. et quos alios laudavit Falster. — *Lecta auditaque*] Thys. *lectu audituque digna*. Sed praecedit: cognita acceptaque.

CAP. VIII. *Locos*] Edd. vett. *iocos*. De simili re cf. Senec. Epist. 58. init. cf. Gell. 10. 22. 18, 14. 17, 29. 5, 15. 19, 11.

CAP. IX. *Theophrastus*] Aelian. V. H. 8, 12. ean-

niensem facturus, deturbatus verecundia obtinuerit; quodque idem hoc Demostheni, apud Philippum regem verba facienti, evenerit.

CAPUT X.

Qualis mihi fuerit in oppido Eleusine disceptatio cum grammatico quodam praestigioso, tempora verborum et puerilia meditamenta ignorante, remotarum autem quaestionum nebulas et formidines capiendis imperitorum animis ostentante.

CAPUT XI.

Quam festive responderit Xanthippae uxori Socrates, petenti, ut per Dionysia largiore sumtu coenitarent.

dem rem narrat; ibiq. v. Kühn. p. 417 sq. — *Omnium*] Guelf. *omnis*. — *Facundissimus*] Gryph. 1542. 1591. marg. *doctissimus*. — *Hoc*] Bonon. om. et Guelf. *hoc*.

CAP. X. *Eleusine*] Edd. vett. et Guelf. *Eleusino*. — *Praestigioso*] Vano ostentatore, instar illorum, qui praestigiis populum ludunt. *Thys.* cf. 6, 15. 13, 22. 7, 14. Mox *puer. med.* pro *med. puer.* dederunt edd. vett. et Guelf. — *Formidines*] Captiosa argumenta, ab usu eius vocis, quo notabatur linea variis plumis pennisque avium conserta, quae ad retia ponebatur, et sic genus omne ferarum inducebat. v. *Thys.* et Falster. Deinceps ed. Bonon. hab. *form. accip.*; Ven. et Iunt. *form. capiendas*; Ald. *form. ad capiendos imp. animos*. Dativ. subiecit Steph. Ceterum in edd. vett. (praeter Bonon.) capp. 10. et 11. confunduntur, ita ut exhibeant: *cap. imperatorum animis ostentante*, (Iunt. *ostentare*) *festine tibi* etc. Ald.: *cap. imperitor. animos ostentanti. et quam f.* etc. Divisa sunt capp. in Iunt. et Ald. in ind. Capp. Pro *ostent.* Guelf. hab. *ostentatione*.

CAP. XI. *Festive*] Guelf. *festine*. — *Coenitarent*] Edd. vett. *coenitaret*; nostrum hab. Iunt. et Ald. in ind. capp. Falster. supplet: *convivae*. Guelf.

CAPUT XII.

Quid significet in veterum libris scriptum *plerique omnes*: et quod ea verba accepta a Graecis videntur.

CAPUT XIII.

Quopsones; quod homines Afri dicunt, non esse verbum Poenicum, sed Graecum.

CAPUT XIV.

Lepidissima altercatio Favorini philosophi adversus quendam intempestivum de ambiguitate verborum disserentem: atque inibi verba quaedam ex

evitarent. Praeterea Ven. 1509. et Iunt. antea hab. *largitione sumptum coen.*; correxit Iunt. in ind. capp. Simile quoddam v. ap. Diogen. Laërt. 2.

CAP. XII. *Plerique omnes*] Thys. interpretatur: ferme, s. plene omnes. Scalig. de Re poet. 7. c. ult. comparat *plus minus pro plus minusve*; ut sit *plerique vel omnes*. cf. Falster.; supr. 4, 17, 14. Intpp. Corn. Nep. 18, 12. Gell. 1, 3, 2.: 4, 1.: 7, 4.: 21, 1. 15, 7, 1. 17, 5, 4. — *Accepta etc.*] Guelf. a Gr. *accepta vid.*

CAP. XIII. *Quopsones*] Cum Iunt. Ald. et Steph. Long. edidit *Qupsones*; Iunt. in ind. cap. hab. *Cups.*; Bonon. et Ms. Pembroc. *Eups.*, Venet. *Qups.* Guelf. *Eussones*. Scalig. ad Fragm. Em. temp. p. 32. in cod. invenit *Eupsones*, (quod hab. etiam Sciopp.) et leg. *Eudones*, a Punico *Haudoni*; i. e. χαίρε κρύπτε. *Eudones* fort. dictum etiam esse pro *Adonis*, s. ἀδωνεύς, i. e. ἄδης. cf. Reines. de Punica ling. c. 12, 14. *Qupsones* aliquid Graecum afferre iudicavit I. Gron. κρύψωνες; ut κυνόροδοι, quinatorodom, ὑποκρύστις, hypoquistis. Tychonius ap. Falster. p. 68. malebat *Quisones*, (κρύσωνες, κρύω) i. e. homines in lucem editi. Coniecturis hic amplius campus. Est v. quoddam Graecum κρύφων; Latinum *Equisones*; de quo v. Non.

Naevio poëta et Cn. Gellio non usitate collocata; atque ibidem a P. Nigidio origines vocabulorum exploratae.

C A P U T X V.

Quibus modis ignominiatus tractatusque sit a C. Caesare Laberius poëta: atque inibi appositi versus super eadem re eiusdem Laberii.

CAP. XIV. *Naevio*] V. plura exempla ap. Non. et Fest. quae conguessit Falster. p. 80. — *Cn. Gellio*] Edd. vett. *Cn. Gallo*, unde Thys. *Caecilio*. Naev. et Caecil. uterque comici erant. Nostrum dedit iam Iunt. in ind. capp. *Guelf. poeta ex G. neogelio*. — *Origines*] Cf. 18, 4, 11.

CAP. XV. *Ignominiatus*] Similiter *iniuriatus* Lucil, Steph. leg. putat: *quibus ignominiae modis tractatus sit*; vel: *quam ignominiose tractatus sit*. Thys.: *ignominia notatus*; et pro *tractatus*: *taxatus*. Ven. et Iunt. hab. *ignominatus*. V. sit om. Bonon. Cf. Falster. p. 82 sq. — *Laberii*] V. infr. 17, 14. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 205 sq. Macrobian. Saturn. 2, 7.: Laberium asperae libertatis equitem Romanum Caesar quingentis millibus invitavit, ut prodiret in scenam et ipse ageret mimos, quos scriptitabat. Sed potestas non solum, si invitet, sed etiam si supplicet, cogit. Unde se et Laberius a Caesare coactum in prologo testatur his versibus:

Necessitas, cuius cursus transversus impetum
Voluerunt multi effugere, pauci potuerunt;
Quo me detrusit paene extremis sensibus?
Quem nulla ambitio, nulla unquam (Both. *quem*)
largitio,

Nullus timor, vis nulla, nulla auctoritas
Movere potuit in iuventa de statu;
Ecce in senecta ut facile labefecit loco
Viri excellentis mente clemente edita,
Submissa placide blandiloquens oratio?
Etenim ipsi Dī negare cui nihil potuerunt,
Hominem me denegare quis posset pati?

Ego bis tricenſis annis (Both. *Ergo annis bis tr.*)
actis, ſine nota,

Eques Romanus lare egreſſus meo,
Domum revertar, mimus! Nimirum hoc die
Uno plus vixi, mihi quam vivendum fuit.
Fortuna, immoderata in bono aequae atque in malo,
Si tibi erat libitum, literarum laudibus
Floris (Leg. *Florens*. V. Iuſt. Specim. Obſs. Crit. c. 1.)
cacumen noſtræ famæ frangere,

Cur, cum vigebam membris praeſeſcentibus,
Satisfacere populo, et tali cum poteram viro,
Non flexibilem me (Both. *me flexib. c.*) concurva-
ſti, ut carperes?

Nunc me quo deiicis (Both. *deiic. quo me*)? Quid
ad ſcenam affero?

Decorem formæ, an dignitatem corporis?

Animi virtutem, an vocis iucundæ ſonum?

Ut hedera ærepens vires arboreas necat (Both. *ne-
gat*),

Ita me vetuſtas amplexu annorum (Both. *anno-
ſum*) enecat.

Sepulchri ſimilis, nil niſi nomen retineo.

Dein Macrobius pergit: Publius Syrus ſuperavit omnes,
in quibus et Laberium. Unde Caſar arridens hoc mo-
do pronuntiavit: Favente tibi me, victus es, Laberi, a
Syro. Statimque Publio palmam et Laberio annu-
lum aureum cum quingentis ſeſtertiis dedit. Tunc
Publius ad Laberium recedentem ait: Quicum con-
tendiſti ſcriptor, hunc ſpectator ſubleva. Sed et La-
berius ſequenti ſtatim commiſſione, mimo novo in-
terſecit hos verſus:

Non poſſunt primi eſſe omnes omni in tempore.
Summum ad gradum cum claritatis veneris,
Conſiſtes aegre, et citius quam ſcendas, decides
(Both. *cades*).

Cecidi ego; cadet qui ſequitur. Laus eſt publica.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER NONUS.

CAPUT I.

Quamobrem Q. Claudius Quadrigarius in undevicesimo annali scripserit, rectiores certioresque ictus fieri, si sursum quid mittas, quam si deorsum.

1 Q. Claudius in undevicesimo Annali, cum oppidum a Metello proconsule oppugnari, contra

LIB. IX. In Ms. Morel. et in edd. ante Bonon. titulus est: *Liber Octavus*. In membranis Gisel. lib. X. est, sicuti in cod. Tornæs. In Gisel. post X. incipit XII. In Voss. cod. annotatum in quodam Ms. haberi *XIIII.*; novem autem primi desunt, in toto corpore habentur libb. XXIII. *Thys.* At haec sunt ipsa vv. praeposita codici Biblioth. Reg. num. 659. unde potuit descripsisse Voss. ut et alii. In Ms. Bibl. S. Marci exemplar plane est praeferens titulos capitum, quos ita divisos habet, ut concludat *vicesimo III. commentario*, sed ut interim quosdam libros non distinguat, ut hac in parte haesitarint. *I. Gron.* Ceterum ex hoc libro Priscian. 6. p. 191. (Vol. 1.

ab oppidanis desuper e n
 scriberet, ita scripsit: d
 ditorē utrinque summo
 tissime. Sed sagittam
 sursum an sursum mittas, hoc interest; nam
 neutrum potest deorsum versum recte mitti,
 sed sursum utrumque optime. Quare milites
 Metelli sauciabantur multo minus, et, quod
 maxime opus erat, a pinnis hostis defendē-
 bant facillime. Percontabar ego Antonium 2
 Iulianum rhetorem, cur hoc ita usu veniret,
 quod Quadrigarius dixisset, ut contigui magis
 directioresque ictus fiant, si vel lapidem vel

p. 258. ed. Krehl.) laudat fragmentum: *Historia ex
 libris Heraclidae Pontici iocunda memoratu et mi-
 randa*. V. Falster, Memor. Obscūr. P. 3. Numerum
 tamen libri Noni falsum esse iudicavit Krehl. in ind.
 scriptor. a Prisc. laud. sub nom. *Agellius*.

CAP. I. Undevicesimo] Steph. cum edd. vett. (quae
 ita certe exhib. in ind. capp., non h. l.) edidit *duo-
 devic.* quod hab. Guelf. codd. Petav. et Voss. No-
 strum est in cod. Florent. et edd. vett. h. l., ut in
 ipso quoque cap. est, ubi Guelf. etiam hab. *duo de
 vicesimo*.

§. 1. *Metello*] Intelligendus videtur C. Caecil-
 Met. cf. Senec. de Benef. 3, 23. I. Gron. ad h. l.
 Vv. *contra-propugn.* om. Guelf. — *Spargunt*] Sa-
 gittas ex arcubus, lapides vel glandes ex fundis.
Thys. Gryph. marg. pro *sparg.* hab. *agunt.* — *Hoc*
 Vel hoc vel nam delend. esse censebat Gron. cf. ad
 14, 2, 26. — *A pinnis*] Ed. Rom. a *primis*. Guelf.
 h. l. et §. 8. a *pennis*. — *Facillime*] Reg. et Voss.
 atque marg. Gryph. 1542. 1591. addunt. post *facil.*
v. funditores; Gron. *fundis et arcu* malebat. Con-
 tra I. Gron.: dum soli nunc repetuntur funditores,
 in his solis utrique possunt commode intelligi, ut fit
 saepius, atque ita non discedo a Mss.

§. 2. *Cur*] Guelf. om. *cur.* —

- sagittam sursum versus iacias, quam deorsum: cum proclivior faciliorque iactus sit ex supernis in infima, quam ex infimis in superna.
- 3 Tum Iulianus, comprobato genere quaestionis: *Quod de sagitta, inquit, et lapide dixit, hoc*
- 4 *de omni fere missili telo dici potest. Facilius autem iactus est, sicuti dixisti, si de super iacias, si quid iacere tantum velis, non*
- 5 *ferire. Sed cum modus et impetus iactus temperandus dirigendusque est: tum, si in prona iacias, moderatio atque ratio mittentis praecipitantia ipsa et pondere cadentis teli*
- 6 *corrumpitur. At si in editiora mittas, et ad percutiendum superne aliquid manum et oculos collinees: quo modus a te datus tulerit,*
- 7 *eo telum ibit, quod ieceris. Ad hanc ferme sententiam Iulianus super istis Q. Claudii ver-*

Iacias] Idem: *iaciat*.

§. 3. *Telo]* Voc. *telo* deest in Gisel. v. Lip. Epist. Quaestt. 5, 8.; hab. reliqui libb. (Guelf. Reg. Petav. Voss., alii) et alibi quoque additur.

§. 5. *Temperandus]* Ed. Leid. a. 1644. hab. *impe-
trandus*; correxit I. Gron. — *Ipsa etc.]* Cod. Voss. *lucumque ipsa*; Reg. *praecipitanti aliicunque ipsa*; Gron. pr. *plerumque ipsa* -- *opprimitur*.

§. 6. *Collinees]* Al. *collimes, conlimes*; (ut Iunt. Ald. Steph.) cf. Voss. Etym. Gisel. Guelf. et Sciopp. *conlinies*; al. codd. nostrum hab. Edd. vett. ante Iunt. *conniveas*; recentiores edd. *conlines*, s. *connives*. Collineare hastam est dirigere ac mittere ex destinatione et arte; collineare simpliciter scopum attingere et ferire; h. l. intendere manum et oculos ad mittendum certius et felicius. v. Gron. — *Modus]* I. e. libratio. *Thys. motus*, hab. Steph. cum Gryph. marg.; nostrum dant. etiam codd. Torn. Guelf. et Gisel. — *Tulerit]* Ita Guelf. Gisel. Steph.; edd. vett. *fuerit*.

§. 7. *Istis]* Pronom. *istis* om. edd. ante Iunt.

bis nobiscum sermocinatus est. Quod [autem] 8
ait idem Q. Claudius: *a pinnis hostis defendebant facillime*; animadvertendum est, usum esse eum verbo *defendebant*, non ex vulgari consuetudine, sed admodum proprie et Latine. Nam *defendere* et *offendere* inter sesa adversa 9
sunt, quorum alterum significat *ἐμποδῶν ἔχειν*, id est incurrere in aliquid et incidere, alterum, *ἐκποδῶν ποιεῖσθαι*, id est avertere atque depellere. Quod hoc in loco a Q. Claudio dicitur.

CAPUT II.

Qualibus verbis notarit Herodes Atticus falso quempiam cultu amictuque nomen habitumque philosophi ementientem.

Ad Herodem Atticum, consularem virum, 1
ingenioque ameno et Graeca facundia cele-

§. 8. Quod] Guelf. quo. Autem omit. Guelf. Reg. Petav. Voss. Linc. Scheff. et Torn. Deinde pro idem Ms. Thys. hab. tandem.

§. 9. Id est etc.] Haec vv. id est. incidere, et mox id est. depellere addidi cum Long. ex codd. omnibus Gron. quibus accedunt Gisel. apud Lips. cod. Torn. et edd. ante Ald. Etiam Guelf. significat G. i. incurrere atque depellere quod etc. prave errore omissis interpositis. Interpretationem ab ipso Gellio profectam esse censebant iam Lips. et Phil. Carolus. Ceterum in ante aliquid dedit Reg. ἐκποδῶν pro ἐκ ποδῶν est in iisdem libb. v. ad Xenoph. Anab. 1; 6, 9. ποιεῖσθαι in ποιεῖν mutant nonnulli Gron. codd. Torn. atque Gisel. Ald. ante loco add. alio, quod correctum iam est in ed. Basil. 1519.

CAP. II. Qualibus] Pro quibus dederunt, Reg. Voss. et Flor. Pro verbis (quod hab. ed. Rom.) reliquae edd. ante Iunt. hab. rebus. Mox edd. vett.

1 brem, adiit, nobis praesentibus, palliatus quis-
 2 piam et crinitus, barbaque prope ad pubem
 3 usque porrecta; ac peti[i]t, aes sibi dari a;
 2 ἀπρως. Tum Herodes interrogat, quisnam
 3 esset. Atque ille, vultu sonituque vocis ob-
 3 iurgatorio, philosophum sese esse dicit; et
 4 mirari quoque addit, cur quaerendum putas-
 4 set, quod videret. Video, inquit Herodes, bar-
 5 bam et pallium; philosophum nondum video.
 5 Quaeso autem te, cum bona venia dicas mihi,
 6 quibus nos uti posse argumentis existimas, ut
 6 esse te philosophum noscitemus? Interibi ali-
 quot ex iis, qui cum Herode erant, erraticum
 esse hominem dicere et nulli rei, incolamque

hab. philosophiae mentitum. Iunt. Ald. philosophiae
 mentientem.

§. 1. *Ingenioque*] Sciopp. ingenio sine copula
 que. — *Prope ad pubem*] Guelf. probe ad pubem. —
Petiit] Edd. vett. et Guelf. petit. — ἀπρως] Edd.
 vett. post v. ἀπρ. add.: id est, ad panes emendos sci-
 licet. Ald. Vasc. Gryph. tantum: emendos scilicet.
 Omitt. Steph. Gisel. (Lips. l. l. 3, 6.) Guelf. et codd.
 Gron.; cf. Steph. Specim. Emendd. p. 99. Voss. hab.
 dari ei capto ic tum Her., ita ut Graeca Latinis li-
 teris scriberentur; et Reg.: capto. Hic tum; Hic na-
 tum esse ex APTOIC intellexit Gron.

§. 2. *Quisnam esset*] Steph. quis homo esset;
 nostrum hab. codd. Gron. Guelf. Torn. et edd. vett.

§. 3. *Dicit*] Guelf. dixit. Dein edd. ante Iunt.
 om. et.

§. 6. *Interibi*] Sciopp. interim ibi. Guelf. inter-
 erant ibi al. ex his qui erant qui err. etc. Etiam
 Iunt. intererant ibi al. Deinceps Steph. ediderat:
 quum aliquot ex his — dicerent; quod cum codd. et
 edd. vett. correxit Gron. Praeterea codd. Torn. et
 Guelf. hab. esse hom. quem vv. ordinem recepi cum
 edd. vett. pro err. hom. esse. — *Nulli rei*] Guelf.
 edd. vett. et Long. nullius rei; nulli est e Gisel. Reg.

se sordentium ganeorum; ac, nisi accipiat, quod petit, convicio turpi solitum incessere: que ibi Herodes: *Demus*, inquit, *huic ali-*
quid aeris, cuicuiusmodi est; tanquam homines,
non tanquam homini; et iussit dari pretium 7
 annis triginta dierum. Tum nos aspiciens, qui 8
 eum sectabamur: *Musonius*, inquit, *aeruscanti*
cupiam id genus, et philosophum sese osten-
nti dari iussit mille nummum, et cum ple-
rique dicerent, nebulonem esse hominem, ma-
lum et maliciosum, et nulla re bona dignum:
eum Musonium subridens dixisse aiunt:
ἔσος οὐκ ἔστιν ἀγροῖον. Sed hoc potius, in- 9
 quit, *dolori mihi et aegritudini est, quod*
stiusmodi animalia spurca atque probra no-
nen usurpant sanctissimum, et philosophi

Pet. Voss. Linc. et Steph. cf. 15, 9, 11. 7, 11, 2. —
 [etque] Hanc voculam sustulit Steph.; hab. codd.
 Iron. Guelf. et Torn. atque edd. vett. — *Cuicuius-*
 [modi] Ita Reg. Pet. Voss. Gisel. Steph. Significat: qua-
 viscumque est. Edd. vett. Guelf. *cuiusmodi*; Forner.
 Quotid. rer. 2, 2. cum marg. Gryph. *cuiuscuiusmodi*.
 ad 2, 8, 6. Vet. cod. Sciopp. *cuimodi*; alius: *cui-*
umque.

§. 8. *Aeruscanti*] Edd. ante Iunt. *circumstan-*
 ti. cf. 14, 1. Casaub. ad Theophr. p. 182. — *Ἀξίος*
 Dignus argento, ut ita illum confestim dimittamus,
 vel inquit tacite pecuniae possessionem saepe in-
 dignis contribui. Forsan alludit ad servos ἀγροῖον-
 τούς, qui pretio comparantur. *Thys.* Immo dignus
 argento, quod relinquet illum qualis est, non emen-
 laturus, ut simile ad similem veniat. *I. Gron.* Ne-
 bulo ἀγροῖον ἄξιος iudicatus est, quod virtute, quae
 ipsa sibi praemium est, carebat. Falster. p. 256.

§. 9. *Probra*] AL (Ascens. II.) *probrosa*; *pro-*
bra hab. cum reliquis libb. edd. vett. et cod. Gisel.,
 quod interpretantur: probrosos homines. Sed quia
 vv. *animalia spurca atque praecedunt*, hoc displicebat

- 10 *appellantur.* *Maiores autem mei Athenienses nomina iuvenum fortissimorum Harmodii et Aristogitonis, qui libertatis recuperandae gratia Hippium tyrannum interficere adorsi erant, ne unquam servis indere liceret, decreto publico sanxerunt: quoniam nefas ducerent, nomina, libertati patriae devota, servili contagio pollui.* Cur ergo nos patimur nomen philosophiae illustrissimum in hominibus deterrimis exsordescere? Simili autem, inquit, exemplo ex contraria specie antiquos Romanorum audio praenomina patriciorum quorundam, male de republica meritorum, et ob eam causam capite damnatorum, censuisse, ne cui eiusdem gentis patricio inderentur: ut vocabula quoque eorum defamata atque demortua cum ipsis viderentur.

C A P U T III.

Epistola Philippi regis ad Aristotelem philosophum
super Alexandro recens nato.

- 1 Philippus Amyntae fuit filius, terrae Macedoniae rex, cuius virtute industriaque Ma-

Gron. et suspicabatur: *inebra*; i. e. inauspicata, mali ominis; s. *proebra*, s. ac *reproba*, i. e. reïcula. Deinceps Long. *usurpent* et *appellentur*.

§. 10. *Hippiam*] Cf. 17, 21, 7. et Thys. ad h. l.

CAP. III. §. 1. *Fuit*] V. *fuit* addidi e cod. Thuan., suadente etiam I. Gron., qui comparat 1, 4.: Iulianus — fuit. Is etc. et c. 8.: Phocion — fuit. Is etc. Sequens *filius* omittit ex vet. scriptura, ut ait, Scalig. Lectt. Auson. 1, 23.; sed hab. codd. Gron. Guelf. et Thuan. Deinde *Macetiae* pro *Maced.* volebat idem Scal. l. l. et Sciopp., invit. codd.; *Macetae*

cetae, locupletissimo imperio ducti, gentium nationumque multarum potiri coeperant, et cuius vim atque arma, toti Graeciae cavenda metuendaque, inclitae illae Demosthenis orationes contionesque vocificant. Is Philippus, 2 cum [in] omni fere tempore negotiis belli victoriisque affectus exercitusque esset, a liberali tamen Musa et a studiis humanitatis nunquam abfuit, quin lepide comiterque pleraque et faceret et diceret. Feruntur adeo libri episto- 3 larum eius, munditiae et venustatis et prudentiae plenarum; velut sunt illae literae, quibus Aristoteli philosopho natum esse sibi

autem pro *Macedones* est in Gisel., duobus Pet. duobus Voss. Linc. Reg. Guelf. et Steph. (v. Specim. Emendd. p. 100.) v. Gron. — *Cavenda* etc.] Ita codd.; Steph. (l. l. p. 182.) coni. *metuenda cavendaque*, quam caveamus ab iis quae iam metuimus. Guelf. (qui pro *toti* hab. *totius*) et edd. vett. *cavendam metuendamque*; inde al. *cuius arma atque vim -- cavendam*, etc. cf. Ruddimann. II. p. 31. not. 66. I. Gron. laudat Cic. Epist. ad Div. 11, 21.: neque metnam quicquam et cavebo omnia. — *Orationes*] *Contiones* angustiores sunt, ut Alexandri apud Curtium, Catilinae apud Sallustium; *orationes* angustiores, et ad forum vel senatum compositae. cf. Plin. Epist. 1, 16, 4. Infr. 18, 7, 9. Falster. p. 335. — *Vocificant*] Hoc v. dedit cum Lips. e. Gisel. Steph. l. l., confirmantibus Gron. codd. Vulg. (Guelf.) *notificant*; Thys. coni. *vociferant* pro *vociferantur*.

§. 2. *Cum*] *Cum* om. Guelf.; *in* om. Long. cum edd. vett. *Fere* pro *fere* hab. edd. ante Iust. v. 17, 10, 1. — *Musa*] Sciopp. et Guelf. *mensa*. — *Diceret*] Cf. Iustin. 9, 8.

§. 3. *Illae*] S. Croix, *Examen des Histor. d'Alexandre*, p. 194. ed. II.: *Il falloit être Philippe pour faire un pareil choix (que celui d'Aristote) et s'en applaudir de cette manière, si toutefois cet-*

- 4 Alexandrum nuntiavit. Ea epistola, quoniam
 cyrae diligentiaeque in liberorum disciplinas
 hortamentum est, [ex] scribenda visa est ad
 5 commonendos parentum animos. Exponenda
 igitur est ad hanc ferme sententiam: *Philip-
 pus Aristoteli salutem dicit. Filium mihi
 genitum scito. Quod equidem diis habeo gra-
 tiam: non proinde quia natus est, quam pro
 eo, quod eum nasci contigit temporibus vitae
 tuae. Spero enim fore, ut eductus eruditus-
 que abs te dignus existat et nobis et rerum*
 6 *istarum susceptione.* Ipsius autem Philippi
 verba haec sunt: Φίλιππος Ἀριστοτέλει χαίρειν.
 Ἰσθι μοι γεγονότα υἱόν· πολλὴν οὖν τοῖς θεοῖς χα-
 ρὴν ἔχω, οὐχ οὕτως ἐπὶ τῇ γενέσει τοῦ παιδὸς, ὥς
 ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν σὴν ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι· ἐλπί-
 ζω γάρ, αὐτὸν ὑπὸ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα
 ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων
 διαδοχῆς.

*le lettre est bien authentique; car on
 peut en douter avec assez de raison.*

§. 4. *Ea]* Pron. *ea* om. edd. ante Iunt. — *Ex-
 scribenda]* Scrib. hab. Reg. et Voss. cf. 4, 6, 10.
Exscr. tamen legitur 7, 19, 5. Alibi Gell.: ponere,
 apponere, transponere, subscribere, transcribere, ad-
 scribere, subiicere, sumere. Sequens *commonend.*
pro commovend. est e Pet. duobus Voss. Thuan. et
 Flor., quibus accedunt edd. vet.; Ms. Thys. *commo-
 vendum.* Guelf. *commov.*

§. 5. *Proinde]* Edd. ante Iunt. *perinde.* Mox
 Guelf. *contigit (contingit).* — *Eductus etc.]* Ioan.
 Sarisber. De Negis curial. 4, 6.: *educatus eruditus-
 que a te; a te* hab. etiam Guelf. — *Susceptione]*
 Ita Ioan. Sarisb. Guelf. Gisel. et Gron. codd. Edd.
 vet. *successione;* nostrum praestare propter v. δια-
 δοχῆς vidit Steph. l. l. p. 101.

§. 6. *Verba -- sunt]* Guelf. *verba sunt haec.* —
 Πραγμάτων] Schell. ἡμετέρων πρ. Versionem aucto-

CAPUT IV.

De barbararum gentium prodigiis miraculis;
deque diris et exitiosis effascinationibus: atque inibi
de feminis repente versis in mares.

Cum e Graecia in Italiam rediremus, et 1
Brundisium iremus, egressique e navi in ter-
ram in portu illo inclito spatiaremur, quem
Q. Ennius remotiore paulum, sed admodum
scito vocabulo *praepetem* appellavit, fascēs li-
brorum venalium expositos vidimus. Atque 2
ego statim avide pergo ad libros. Erant au- 3
tem isti omnes libri Graeci miraculorum fabu-
larumque pleni: res inauditae, incredulae;
scriptores veteres non parvae auctoritatis: Ari-
steas Proconnesius et Isigonus Nicaeensis et
Ctesias et Onesicritus et Polystephanus et He-
gesias. Ipsa autem volumina ex diutino situ 4
squalabant, et habitu aspectuque taetro erant.
Accessi tamen, percontatusque pretium sum, 5
et, adductus mira atque insperata vilitate, li-

ris videri poscere: τούτων τῶν πρ. putabat Gron.
Quid si antea pro *istarum* legas *nostrarum*, et h. l.
restituas: ἡμετέρων?

CAP. IV. *Effascinationibus*] Pro *fascin.* recepi
cum Long. e Reg. Voss. Pet. Scheff. Torn. et Guelf.
Saepe hoc v. usus est Plin. in H. N.; et Gell. hoc
cap. §. 7. effascinantium.

§. 1. *Appellavit*] Guelf. *appellatum*.

§. 2. *Statim avide*] Ita edd. vett. et Guelf. pro
avide statim pergo.

§. 3. *Isti -- libri*] Guelf. *omnes isti libri*. — *In-
credulae*] Thys. malebat: *incredibiles*; Gron. *inre-
dundae, incredendae*. — *Polystephanus*] Gron. *Phi-
losteph.*; laud. Ions. hist. phil. 1, 2.

§. 5. *Vilitate*] Ald. *utilitate*. Nostrum hab. edd.

- videndo, quos diutius irati viderint; eosque ipsos mares feminasque, qui visu ita nocenti sunt, pupillas in singulis oculis binas habere.
- 9 Item esse in montibus terrae Indiae homines caninis capitibus et latrantibus; eosque vesci avium et ferarum venatibus: atque item esse alia apud ultimas orientis terras miracula homines, qui monocoli appellantur, singulis cruribus saltuatim currentes, vivacissimae pernicitatis: quosdam etiam esse nullis cervicibus,
- 10 oculos in humeris habentes. Iam vero hoc egreditur omnem modum admirationis, quod iidem illi scriptores gentem esse aiunt apud extrema Indiae, corporibus hirtis et avium ritu plumantibus, nullo cibatu vescentem, sed spiritu florum naribus hausto victitantem: Pygmaeos quoque haud longe ab iis nasci, quorum qui longissimi sint, non longiores esse,

Visu--noc.] Sic Reg. pro *v. tam noc.*; Thuan. *visus ita nocentis*; al. *nocentes*. Deinde *pupillas* pro *pupulas* scripsi cum codd. Torn. et Guelf. atque edd. vett. Utraque tamen forma proba. V. Glossaria. cf. Salmas. ad Solin. p. 190sq. Mox *v. oculis* om. Guelf.

§. 9. *Item esse*] Sic Guelf. et edd. vett. pro *esse item*. — *Monocoli*] Edd. vett. *monomeri*, Pet. *monoruri*, Linc. *monocruri*. Gisel. Reg. Voss. Scheff. *monocoli*. Guelf. *moniculi*. Long. *monoculi*. Fuerunt qui hic et apud Plin. emendarent: *monosceli*, ut Lips., alii; sed Graecum sermonem hoc non ferre intellexit Gron. Dicendum erat *μονοσκελεῖς*. cf. Turneb. Advers. 24, 42. Ctesiae fragm. p. 264. 270. ed. meae. Deinceps *appellentur* hab. cod. Torn. Mox Reg. *saltatim*, quod probavit Phil. Carol.

§. 10. *Hoc*] Pron. hoc adiunxi ex edd. vett. et Guelf. — *Hirtis*] Guelf. *hircis*. — *Spiritu*] V. ad Fragm. Ctesiae p. 270. not. x. — *Sint*] Edd. vett. *sunt*. — *Duo*] Cod. Torn. *duos*, quod hab. etiam edd. vett. V. ad 7, 2, 5. Guelf. *duo*.

quādam pedes duo et quadrantem. Haec atque 11
alia istiusmodi plura legimus. Sed, cum ea 12
scriberemus, tenuit nos non idoneae scripturae
taedium, nihil ad ornandum iuvandumque
usum vitae pertinentis. Libitum tamen est, 13
in loco hoc miraculorum notare id etiam, quod
Plinius Secundus, vir in temporibus aetatis
suae, ingenii dignitatisque gratia, auctoritate
magna praeditus, non audisse neque legisse,
sed scire sese atque vidisse in libro *Naturalis*
Historiae septimo scripsit. Verba igitur haec, 14
quae infra posui, ipsius sunt, ex eo libro sum-
ta: quae profecto faciunt, ut neque respuenda,
neque ridenda sit notissima illa veterum poe-
tarum de Caenide et Caeneo cantilena: *Ex* 15
feminis, inquit, mutari in mares, non est
fabulosum. Invenimus in annalibus, Q. Ep-
cinio Crasso, C. Cassio Longino consulibus,

§. 11. *Atque*] Guelf. *autem*.

§. 13. *Plinius*] H. N. 7, 3. p. 13. Bip. — *Gra-*
tia] Guelf. *gratie* (gratiae) *auct. magna* etc.; *mox*
idem om. neque.

§. 14. *Haec*] Steph. om. pron. *haec*; hab. cum
reliquis libris Guelf. et Torn.; hic cod. et cod. bi-
blioth. Franequer. (ap. Bondam. VV. LL. 2, 4.) pro
profecto dant *prospecta*; unde Bondam. legendum
putabat *perspecta*. — *Neque* etc.] Guelf. *neq. resp.*
sit notiss. neque rid. illa veter. etc. Vv. *neq. riden-*
da operar. vitio om. ed. Gryph. a. 1566.; hab. reli-
quae edd. vett. et Gisel. Mox vv. *veter. poet.* om.
edd. ante Iunt. Tum eadem cum Iunt. hab. *Ca-*
neide. Nostrum Ald.

§. 15. *Q. Lic.*] Thuan. *quae Lic.* Pigh. Annal.
ad a. u. c. DLXXCII. praenomen corrigendum esse
vidit. *P. Lic.* substituendum esse censuit Proust. I.
Gron.: Quum *Cassii* praenomen in Reg. non exstet,
videtur etiam ab Gellio non fuisse datum priori, sed
feriatam manum male praescripsisse utrique. Guelf.,

11 *Casini* puerum factum ex virgine sub paren-
 11 tibus, iussuque haruspicum deportatum in in-
 gulam desertam. *Licinius Mucianus* prodi-
 dit, visum esse a se *Argis Arescontem*, cui
 11 nomen *Arescusae* fuisset; nupsisse etiam;
 mox barbam et virilitatem provenisse, ux-
 oremque duxisse; eiusdem sortis et *Smyrnae*
 puerum a se visum. Ipse in *Africa* vidi mu-
 tatum in marem die nuptiarum *L. Cossicium*
 civem *Thysdritarum*: vivebatque, cum pro-
 16 derem haec. Idem *Plinius* eodem in libro
 verba haec scripsit: *Gignuntur homines utri-
 usque sexus; quas hermaphroditos vocamus,
 olim androgynos vocatos et in prodigiis ha-
 bitos, nunc vero in deliciis.*

omissis vv. *C. Cassio*, hab. *Q. Licinio Crasso Long.*
 — *Casini*] Guelf. et Steph. cum edd. vett. *C. Asi-*
nii; Gisel. *C. Asini*; cod. Torn. *C. Assini*; al. (Gryph.
 1542.) *Cassini*. *Casinum* s. *Cassinum* locum signifi-
 care viderunt cum Lips. alii. Reg. cum Gryph. 1539.
 hab. *Casini*; omisit hoc nomen cum Ald. Basil. 1519.
Ascens. al. — *Deportatum*] *V. Durant. Variar.* 1, 3.
 — *Argis*] Guelf. *argisares*, spatio septem fere lite-
 rarum vacuo relicto. Deinceps Gryph. *Ariscont.* —
L. Cossitium] Thuan. *Cossicisum*; praenomen *L.*
 ignorat Reg.; Sciopp.: f. *Cossutium*. *Cosit.* hab. edd.
 vett. Deinceps Guelf. *Thydrit.*

§. 16. *Libro etc.*] Cap. 3. Guelf. et edd. ante
 Yunt.: *Pl. in eod. lib. scripsit haec; omisso v. verba.*

CAPUT V.

Diversae nobilium philosophorum sententiae de genere ac natura voluptatis: verbaque Hieroclis philosophi, quibus decreta Epicuri insectatus est.

De voluptate veteres philosophi diversas 1
sententias tenuerunt atque dixerunt. Epicurus 2
voluptatem summum bonum esse ponit; eam
tamen ita definit: *εὐαρέσκειν ἀναγκῶν κατὰ φύσιν*. 3
Antisthenes Socraticus summum malum dicit. 3
Eius namque hoc verbum est: *μὴ εἶναι μᾶλλον
ἢ ἡσθεῖν*. Speusippus vetusque omnis Aca- 4
demia voluptatem et dolorem duo mala esse
dicunt opposita inter sese; bonum tamen esse,
quod utriusque medium foret. Zeno censuit, 5
voluptatem esse indifferens, id est, neutrum;
neque bonum neque malum; quod ipse Graeco
vocabulo *ἀδιάφορον* appellavit. Critolaus 6
Peripateticus et malum esse voluptatem ait.

CAP. V. §. 1. *Philosophi]* V. quos laudavit Long.
Diogen. L. 10, 3. Cic. Tusc. 3, 4 de Fin. 1, 15, 2,
14. alios. De Antisth. Diog. L. 6, 12. Speusippo,
Diog. L. 4, 1. Zenone, eund. 7, 1, 60. Ceterum *vv.*
tenuer. atque restitui ex edd. vett. ante Iunt., in
qua omissa sunt; ut etiam in Guelf.; Ald. edidit *sent,*
tenuer., neglectis *vv. atq. dix.*

§. 4. *Esse dicunt]* Ita edd. vett. pro *dic. esse*.
Et Guelf. *duo mala esse quod dicunt oppos. int. se-*
se; ubi *quod* ex seqq. illatum est. — *Tamen]* Ita
Reg. Vulg. *autem*. In cod. Lugdun. *maiore erat:*
bonum esse. I. Gron.: Est elegantius et praeter ex-
spectatum, ut, quum supponas duo mala sibi oppo-
sita, medium *tamen* inter ea dicas bonum esse, quod
vix fieri posse videatur, et continentia universa ma-
la fore. Itaque licet id ita sit, statuunt *tamen* in
his extremis malis aliud.

et multa alia mala parere ex sese, iniurias,
 7 desidias, obliviones, ignavias. Plato ante hos
 omnis ita varie et multiformiter de voluptate
 disseruit, ut cunctae istae sententiae, quas
 supra posui, videantur ex sermonum eius fon-
 tibus profluxisse: nam perinde unaquaque uti-
 1 tur, ut et ipsius voluptatis natura fert, quae
 2 est multiplex, et causarum, quas tractat, re-
 rumque, quas efficere vult, ratio desiderat.
 8 Taurus autem noster, quotiens facta mentio
 Epicuri esset, in ore atque in lingua habebat
 verba haec Hierocli Stoici, viri sancti et gra-
 1 vis: Ἡδονὴ τέλος, πόρνῃς δόγμα οὐκ ἐστὶ πρό-
 νοια οὐδὲν, πόρνῃς δόγμα.

§. 7. Plato] In Philebo. Dein edd. ante Iunt.
 pro et mult. dant multiformiterque. — Supra posui]
 Reg. tantum: exposui. Idem statim: ex sermonibus
 eius fontibusque; tanquam fontes maluisset ad ipsam
 Platonis personam transferre, non sermones eius. —
 Vult] Ms. Thys. volet.

§. 8. Esset] Codd. Torn. et Guelf. erat. — Hi-
 erocli] Ita Steph. cum Reg. aliisque, pro (Guelf.)
 Hieroclis. V. 3, 10, 11. — Ἡδονὴ] Edd. vett. ἡδονῆς,
 quod correxit Steph. Specim. Emendd. p. 170. Idem
 ὅπου s. οὐ ante οὐκ inserendum putabat, ut dica-
 tur: ubi non sunt lupanaria. Alioqui vel οὐκ ἔστω
 scribendum esse vel ἀπέστω; et pro οὐδὲν, οὐδὲ, ut
 totus locus ita legatur: ἡδονή, τέλος· πόρνῃς δόγμα·
 οὐκ ἔστω πορνεία, οὐδὲ πόρνῃς δόγμα· hoc sensu:
 Voluptas, finis: hoc meretricis est dogma. Non sint
 lupanaria, nec meretricis dogma erit. v. annot. seq.
 — Πρόνοια] Vulg. πορνεία; nostrum dederunt codd.
 Reg. Pet. Torn. cf. Pearson. prolegomm. ad Hierocl.
 et I. Gron. ad h. l. Gebh. Antiqq. LL. 2, 23, e Pa-
 lat. profert: πόρνῃς δόγμα ἀπέστω; et edd. vett.
 ἀπέστω πορνεία; addita hac translatione: Voluptatis
 finis meretricis decretum est. Tolle fornicationem,
 nullum meretricis erit decretum. Bentl. ad Phalarid.
 malebat: οὐκ ἐστὶ πρόνοια, οὐδὲ πόρνῃς δόγμα, i. e.

CAPUT VI.

Verbum, quod est *ab ago* frequentativum, in prima syllaba quonam sit modulo pronuntiandum.

Ab eo, quod est *ago* et *egi*, verba sunt, 1
 quae appellantur grammatici frequentativa, *actito*
 et *actitavi*. Haec quosdam non sane indoctos 2
 viros audio ita pronuntiare, ut primam in his
 literam corripiant: rationemque dicunt, quo-
 niam in verbo principali, quod est *ago*, pri-
 ma litera breviter pronuntiatur. Cur igitur 3
 ab eo, quod est *edo*, et *ungo*, in quibus ver-
 bis prima litera breviter dicitur, *esito*, et *un-*
ctito, quae sunt eorum frequentativa, prima
 litera longa promimus? Et contra *dictito*, ab
 eo verbo, quod est *dico*, correpte dicimus?
 Num ergo potius *actito* et *actitavi* producenda
 sunt? quoniam frequentativa ferme omnia eo-
 dem modo in prima syllaba dicuntur, quo
 participia praeteriti temporis ex iis verbis, unde
 ea profecta sunt, in eadem syllaba pronunti-

Providentia nulla est; decretum ne meretricis qui-
 dem. Epicureorum duo dogmata exsecratur Hiero-
 cles, et ad lupanaria amandat.

CAP. VI. *Ab*] Guelf. Iunt. et Ald. om. praepos.
ab. Edd. vett. ante Iunt. *verbum ab eo, quod est*
ago, freq., quae quidem lectio proba esse videtur. v.
 init. cap. Guelf. *frequentativum*. Deinde Guelf. et
 edd. vett. hab. *modo*; sed in ind. capp. exhib. *mo-*
dulo, praeter Rom.

§. 2. *Dicunt*] Edd. ante Iunt. *dicant*.

§. 3. *Prima -- longa*] Reg. et unus ex Lugdu-
 nensibus: *primam literam longam*. Quasi vv. illa
esito et unctito acciperentur in genit. casu. I. Grön.
 De re cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 109 sq. —
Facit; lectito] Vulgat. vv. ordinem *lectito, facit mu-*

antur; sicut *lego*, *lectus*, facit *lectito*; *ungo*, *unctus*, *unctito*; *scribo*, *scriptus*, *scriptito*; *moveo*, *motus*, *motito*: *pendeo*, *pensus*, *pen-sito*; *edo*, *esus*, *esito*: *dico* autem, *dictus*, *dictito* facit: *gero*, *gestus*, *gestito*: *veho*, *vectus*, *vectito*: *rapio*, *raptus*, *raptito*: *capio*, *captus*, *captito*: *facio*, *factus*, *factito*. Sic igitur *actito* producte in prima syllaba pronuntiandum: quoniam ex eo fit, quod est *ago*, et *actus*.

CAPUT VII.

De conversione foliorum in arbore olea, brumali et solstitiali die; deque fidibus id temporis ictu alieno sonantibus.

- 1 Vulgo et scriptum et creditum est, folia olearum arborum brumali et solstitiali die converti; et quae pars eorum fuerit inferior atque occultior, eam supra fieri atque exponi

tavi cum Reg. Flor. duobus Lugd. et Torn. — *Mov-veo -- motito*] Vulg. *moneo*, *monitus*, *monito*; (Guelf. *moneo*, *monitus*, *motito* (sic!)) correxit ex Gisel. cum Lips. (Epistoll. Quaest. 5, 8), Steph., confirmarunt meliores codd. Gron. Non facile quis dixerit *monito*. Deinde Voss. de Analog. 3, 44. *pendo* pro *pendeo*. — *Facio* etc.] Guelf. om. vv. *facio* *fact.* *fact.*

CAP. VII. *Die*] Guelf. om. *die*. — *Id temporis*] Iunt. *id a temporibus*, in ind. cap. *id temporibus*. Correxit Ald.; Steph., invitis codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett., hab. *iis temporibus*; idem initio cap. *volgo*, contra eosdem libros.

§. 1. *Est*] Guelf. om. *est*. — *Fuerit*] Ita edidi secutus Guelf., optimos codd. Gron. et cod. membran. biblioth. Franequer. (v. Bondam. VV. LL. 1, 9.). Vulg. *legebatur fuerat*. — *Fieri*] Al. (marg. Gryph.) *ferri*, s. *superferri*. Lips. l. l. e Gisel. et

ad oculos et ad solem: quod nobis quoque 2
semel atque iterum experiri volentibus ita esse
propemodum visum est. Sed de fidibus rarius 3
dictu et mirabilius est: quam rem et alii do-
cti viri et Suetonius etiam Tranquillus in li-
bro *Ludicrae Historiae* primo satis comper-
tam esse, satisque super ea constare affirmat;
nervias in fidibus brumali die alias digitis pelli,
alias sonare.

CAPUT VIII.

Necessum esse, qui multa habeat, multis in-
digere: deque ea re Favorini philosophi cum brevi-
tate eleganti sententia.

Verum est profecto, quod, observato re- 1

Long. *superfieri*. Pontan. Anal. 3, 6. *supercieri*; *su-
pra fieri* hab. edd. vett. Steph. Guelf. et libb. Gron.,
qui ex Theophr. H. Plant. 1, 16.: στρέφειν γὰρ δο-
κοῦσι τὰ ὕπτια μετὰ τροπὰς δεινὰς, efficit: *fuert*
inf. atq. oc., eam supparam fieri etc. ὕπτιος esse
suppus, de quo v. Gron.

§. 2. *Semel -- iterum*] Edd. ante Iunt. *sem. et*
iterum.

§. 3. *Compertam etc.*] Edd. vett. *compertum --*
super ea re const. — *Pelli*] I. e. pulsari. An voluit
digitis pulsatis quiescere, alias sonare, an potius si-
mul sonare? quod ex confinio fieri potest. Neque
enim de diversis instrumentis eum loqui arbitror, ut
uno tactu aliud iuxta positum resonet. *Thys.* — *Alias*]
Quam quae digitis tactae sunt. *Thys.* De pluribus
et diversis fidibus s. instrumentis accipe, aut chor-
dis in uno organo supra chordas positis. *Falster*.

CAP. VIII. *Necessum*] Edd. ante Iunt. *necessa-
rium*; Iunt. *necessum est*; in ind. capp. *necessum*
esse. Mox Guelf. *habebat*. — *Sententia*] Inde a Steph.
legebatur h. l. *sententiae*; rectius *sententia* in edd.

- rum usu, sapientes viri **dixere**, multis egere, qui multa habeat; magnamque indigentiam nasci, non ex inopia magna, sed ex magna
 2 copia. Multa enim desiderari ad multa, quae
 3 habeas, tuenda. Quisquis igitur multa habens cavere atque prospicere velit, ne quid egeat, neve quid desit, iactura opus esse, non quae-
 4 Hanc sententiam memini a Favorino inter ingentis omnium clamores detornatam inclusamque verbis his paucissimis: *Τὸν γὰρ μυρίων καὶ*

vett. et in collectione capp. ubique; hinc restitui. Guelf. *sententie*.

§. 1. *Dixere*] Ita Guelf. codd. Gron. omnes et Torn. cum edd. vett. pro *dixerunt*; quod dedit Steph. — *Magna*] Guelf. om. *magna*.

§. 3. *Habens cavere*] Guelf. *habens tuenda cavere*. — *Quid*] Linc. et Scheff. *cuius*; al. (ut Guelf.) vulgat. tenent; Gron. confert c. 15.: si id usus est.

§. 4. *Detornatam*] Edd. vett. ante Iunt. *exornatam*; Gryph. et Paris. 1584. in marg. *detonatam*, quod dederat Ald.; nostrum hab. Iunt. et Gryph. v. Iuret. ad Symmach. Epist. Auctar. p. 313. I. Gron. ad h. l., In Scheff. rubrica haec interpretatio Graeca legitur: *οἷον ἀπεξεσμένη καὶ στρογγύλη καὶ τετορνευμένη*. — *Τὸν*] Pro seqq. Graecis in cod. Thuan. inseruntur duo disticha, quae profert Lips. Epist. Qu. 5, 8. ab ipso reperta in Ms. Gisel. post librum nonum, ut in aliis Ms. (et edd. ante Ald.) illic quoque apparent:

Cecropias noctes doctorum exempla virorum

Donat habere mihi nobilis Eustochius.

Vivat et aeternum laetus bona tempora ducat,

Qui sic dilecto tanta docenda dedit.

Neque illic exstat nomen vel *Aurelii Romuli*, ut in Lugdunensi, vel integrum *C. Aurelii Romuli*, (ut exstat in cod. Torn. et Gisel.), et utrumque in codd. vidit pater (Gron.) in fine lib. 9. et frater in cod.

πεντακισχιλίων χλαμύδων δεόμενον σὺν ἔστι μὴ πλείονων δεῖσθαι· οἷς γὰρ ἔχω προσδεόμενός, ἀφελὼν ὧν ἔχω, ἀρκαῦμαι οἷς ἔχω.

CAPUT IX.

Quis modus sit verba vertendi in Graecas sententias; deque iis Homeri versibus, quos Virgilius vertisse aut bene apteque aut improspere existimatus est.

Quando ex poematis Graecis vertendae 1 imitandaeque sunt insignes sententiae, non

S. Marci. (In Linc. et. Guelf., qui etiam in fine lib. 9. hab., dicuntur *Agellii versus*; a Reg. ignorantur. Gron. ad fin. lib. 9.) Thys. retulerat ad principium lib. 10. praeunte Lips. Apparet interim Eustochium fuisse emendatorem Gellii, ut legimus similiter de aliis auctoribus, ut Livio contigit Nicomachus. I. Gron. — Χλαμύδων] Alludit forsitan Favor. ad quinque millia purpurearum chlamydu[m], quas Lucullus praetori commodavit, teste Plutarcho in Lucullo. Steph. Specim. Emend. p. 173. cf. Horat. Epist. 1, 6, 40 sqq. — Οἷς] Steph. l. l. p. 172. coni. οἷς περ, s. οἷς ἄρα i. e. quum igitur egeam aliis, ultra ea, quae habeo; illud probabat Gron. quem v.; ἔχω προσδεόμεν. dixit pro προσδεόμεναι. Boet. translationis Gell. Vol. 2. p. 161. coni. οἷς γ' ἄρ' ἔχω.

CAP. IX. In Gr.] I. e. ita ut prior illa sententia Graecis expressa verbis sententia maneat et commode in verbis mutatis possit intelligi. Gron. Hypallagen ponit Steph., ut significetur: quis modus sit vertendi Graecas sententias in Latina verba.

§. 1. Poematis] Edd. ante Iunt. poematibus. V. 1, 2, 6. — Imitandaeque] Vulg. mutandae; nostrum est o Guelf. Gisel. et codd. Gron. Steph. Specim. Emend. p. 189. coni. imitandaeque; at is de quo Gell. loquitur, vertit imitaturque; dum imitatur, vertit. Gron.

semper aiunt enitendum, ut omnia omnino
 verba in eum, in quem dicta sunt, modum
 2 vertamus. Perdunt enim gratiam pleraque,
 si quasi invita et recusantia violentius trans-
 3 ferantur. Scite ergo et considerate Virgilius,
 cum aut Homerī aut Hesiodi aut Apollonii
 aut Parthenii aut Callimachi aut Theocriti aut
 quorundam aliorum locos effingeret, partim
 4 reliquit, alia expressit. Sicut nuperrime apud
 mensam cum legerentur utraque simul Buc-
 lica Theocriti et Virgilii, animadvertimus, re-
 liquisse Virgilium, quod Graecum quidem mire
 quam suave est, verti autem neque debuit ne-
 5 que potuit. Sed enim quod substituit pro eo,
 quod omiserat, non abest, quin iucundius le-
 pidiusque sit:

*Βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ὁ Κλεαρίστα
 Τὰς αἶγας παρελῶντα, καὶ ἄδύ τι ποπυλιάσδει.*

6 *Malo me Galatea petit, lasciva puella:
 Et fugit ad salices, et se cupit ante videri.*

7 Illud quoque alio in loco animadvertimus
 caute omissum, quod est in Graeco versu dul-
 cissimum:

§. 2. *Pleraque*] Linc. *plena* vel *plera*. Nostrum
 firmat Guelf. V. ad 3, 1, 9.

§. 3. *Partim*] Guelf. *partem*.

§. 4. *Sicut*] Ita Guelf. et edd. vett. pro *sicuti*.
 — *Virgilium* etc.] Guelf. *Virgilium*. *G. quod*; ita ut
 hic Graeca fuisse videantur; sed post vv. *lepid. sit*
 idem om. suum *G.*

§. 5. *Quin*] Edd. Rom. Ven. 1472, et Brix. *cum*.
 — *Βάλλει*] Theocr. Id. 5, 88 sq. Codd. Gron. quat-
 tuor hab. *παρελῶντα* (Theocr. *παρελεῦντα*) καὶ ἄδύ
 τι ποπυλιάχει, alius ποπύλιάζει, s. potius ποπ-
 πυμάζε, literis M et ΛΙ confusis.

§. 6. *Malo*] Virg. Ecl. 3, 64 sq.

Τίτυρ', εἰν τὸ καλὸν πεφιλαμένε, βόσκει τὰς αἶγας,
 Καὶ ποτὶ τὰν κράναν ἄγε, Τίτυρε· καὶ τὸν ἐνόρχαν
 Τὸν Λιβυκὸν κνάκωνα φυλάσσεο, μὴ τυ κορύξη.

Quo enim pacto diceret: τὸ καλὸν πεφιλαμένε, 8
 verba hercle non translaticia, sed cuiusdam
 nativæ dulcedinis? Hoc igitur reliquit, et ce- 9
 tera vertit non infestiviter; nisi quod *caprum*
 dixit, quem Theocritus ἐνόρχαν appellavit. Au- 10
 ctore enim M. Varrone is demum Latine *ca-*
per dicitur, qui excastratus est.

Tityre, dum redeo, brevis est via, pasce 11
capellas,

Et potum pastas age, Tityre: et inter
agendum

Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Et quoniam de transferendis sententiis loquor, 12
 memini audisse me ex Valerii Probi discipulis,
 docti hominis, et in intelligendis pensitandis-
 que veteribus scriptis bene callidi, solitum
 eum dicere, nihil quidquam tam improspere 1
 Virgilium ex Homero vertisse, quam versus

§. 7. Πεφιλαμένε] Sciopp. πεφιλαμμένε. Versu
 tertio codd. hab. ΚΑΙΝΝΩΝΑ vel ΚΑΝΩΝΑ; in fine
 cum edd. ante Iunt. κορύξη, quod restitui in locum
 vulg. κορύψη. V. Theocr. 3, 3 sqq.

§. 8. Quo] Guelf. quoque.

§. 9. Caprum] Cf. Gron. Obas. 2, 15.

§. 10. Est] V. hoc deest in cod. Torn.

§. 11. Tityre] Virg. Ecl. 9, 23 sqq.

§. 12. Sententiis] In Reg. et uno Lugd. deest
 voc. sent., quod non requiri iudicabat Gron. — In]
 Guelf. om. in. Deinceps cod. Torn. et Sciopp. atque
 Iunt. legendis. Nostrum restituit ex edd. vett. Ald.
 Deinde Reg. et Lugd. callidis; hinc Gron. callentis.
 In re callere est ap. Plin. H. N. 9, 29. — Improspe-
 re] Thys. coni. praepostere. Cod. Torn. hab. prospe-

hos amoenissimos, quos de Nausicaa Homerus fecit:

Οἷη δ' Ἀρτεμις εἴσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα,
 Ἡ κατὰ Τηϋγέτον περιμήκετον, ἢ Εὐρύμανθον,
 Τερπομένη κάπροις καὶ ὠκείης ἐλάφοις.
 Τῇ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 Ἀγρονόμοι παίζουσι· γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ.
 Πασῶν δ' ὑπὲρ ἢ γε κάρη ἔχει ἡδὲ μέτωπα.
 Ρεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται· καλαὶ δέ τε πᾶσαι.
 [Ὡς ἢ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπα παρθένος ἀδμύης.]

13 *Qualis in Eurotae ripis aut per iuga Cynthi
 Exercet Diana choros, quam mille secutae
 Hinc atque hinc glomerantur Oreades. Illa
 pharetram*

*Fert humero, gradiensque deas supereminet
 omnis.*

14 *Latonae tacitum pertentant gaudia pectus.
 Talis erat Dido, talem se laeta ferebat
 Per medios, instans operi regnisque futuris.]*

14 Primum omnium id visum esse dicebant Probo, quod apud Homerum quidem virgo Nau-

re. — Homerus] Odys. 6, 102 sqq. — Ὠκείης] Edd. vet. ὠκύης, Bonon. ὠκείοις, Iunt. Ald. ὠκείαις, Versu seq. edd. ante Bonon. ἅμα κοῦραι, νύμφαι Δ. — Ὡς] Hic versus exstat tantum in edd. vet., sicut mox duo versus Virgilii: *Talis erat* etc. quibus caret etiam Guelf. Restitui, uncis tamen seclusos, quippe qui a seniori manu additi videri possint. Nihil vero obstat, quominus a Gellio adiunctos arbitremur.

§. 13. *Qualis*] Guelf. praeponit *Virgilius*; quod fort. inserendum; sed deest etiam §. 6. Virg. Aen. 1, 502 sqq. — *Glomerantur Oreades*] Guelf. *glomerant oriades*.

§. 14. *Id, etc.*] Ita Gisel. Reg. et Lugd. Edd. ante Iunt. *diversum esse dicebant* dicebat Probus. Ald. cum Iunt. neglexit v. *dicebant*. Scheff. hab. *divisum*

sicca ludibunda inter familiares puellas in locis
solis recte atque commode confertur cum Diana
venante in iugis montium inter agrestis deas; 11
nequaquam autem conveniens Virgilium fecisset
quoniam Dido in urbe media ingrediens inter
Tyrios Principes, cultu atque incessu serio,
instans operi, sicut ipse ait, *regnisque futuris*, 11
nihil eius similitudinis capere possit, quae lu-
sibus atque venatibus Dianae congruat. Tum 15
postea quod Homerus studia atque oblecta-
menta in venando Dianae honeste aperteque
dicit; Virgilius autem, cum de venatu deae
nihil dixisset, pharetram tantum facit eam
ferre in humero, tanquam sit onus et sarcina:
atque illud impense Probum esse demiratum
in Virgilio dicebant, quod Homerica quidem
Ἀντὼ gaudium gaudeat gentium et intimum,
atque in ipso penetrali cordis et animae vi- 1
gens; (siquidem non aliud est: *γένηθ' ἐδὲ τὰ*
φρένα Ἀντὼ) ipse autem, imitari hoc volens,
gaudia fecerit pigra et levia et contantia et

et probe. Petav. ambo divisum e, d. Probo. Linc. et
Guelf. divisum esse dicebant probro (Guelf. probro).
In marg. cod. Thys. annotatum: *mirum id visum es-*
se. — Possit] Ita scripsi cum codd. Guelf. Torn.
Franequer. (v. Bondam: l. supra c. 7, l.) et edd. vet. 2.
secutus Long. Vulg. posset. Mox congruat pro con-
gruit est e Torn. Franeq. Iunt. Ald. Plurimi codd.
Gron. dant congrua, quod recepit Long. An fortis
gend. congrua sit?

§. 15. *Aperteque*] Edd. ante Iunt. *aperteque*. —
Tantum] Cod. Lips. Torn. et Guelf. dant *tantum*,
quod exhib. etiam Iunt.; tamen Ald. Steph. cum edd.
vet. — In] Praepos. in deest in Torn. Deinceps;
situation. et sarc. est lectio codd. plurimorum Gron.
pro vulg. (Guelf.) si on. et sarcinam. Gron. cum
tanq. onus et sarcinam, omisso sit. — Gaudium etc.]
Guelf. grandium gaud. genu, unum et int. et uol.

- quasi in summo pectore supereminentia. Nescire enim sese, quid significaret aliud *pertentant*. Praeter ista omnia florem ipsius totius loci Virgilium videri omisisse, quod hunc Homeri versum exigue secutus sit:

Ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται καλαὶ δέ τε πᾶσαι.

- 17 Quando nulla maior cumulatiorque pulchritudinis laus dici potuerit, quam quod una inter omnis pulchras excelleret, una facile ex omnibus nosceretur.

C A P U T X.

Quod Annaeus Cornutus versus Virgilii, quibus Veneris et Vulcani concubitus pudice aperteque dixit, reprehensione spurca et odiosa inquinavit.

- 1 Annianus poeta et plerique cum eo eiusdem Musae viri summis assiduisque laudibus hos Virgilii versus ferebat, quibus Vulcanum et Venerem iunctos mixtosque iure coniugii, rem lege naturae operiendam, verecunda quadam translatione verborum cum ostenderet demonstraretque, protexit. Sic enim scripsit:

Supereminentia] Hoc v. restitui e plurimis codd. Gron. in locum vulgati (Guelf.) *supernantia*. — *Pertentant*] Servius ad Virgil. interpretatur: vehementer tentant; fortius hoc v. quam simplex *tentant*.

§. 16. *Ipsius totius*] Guelf. *ipsius et totius*.

§. 17. *Una*] Guelf. om. *una*. — *Ex omnibus*] Edd. ante Iunt. iterum: *inter omnis*.

CAP. X. *Annaeus Corn.*] Guelf. h. l. et in cap. §. 5. *amicus Corn.* — *Spurca*] Vulg. *insulsa*; nostrum dant codd. Gron. et Guelf.

§. 2. *Scripsit etc.*] Aen. 8, 404. Guelf. *scr. ea v. locutus Virgiliana*. — *Optat*

— — *Ea verba locutus*

*Optatos dedit amplexus; placidumque petivit
Coniugis infusus gremio per membra so-*
porem.

Mirus autem difficile esse, arbitrabantur, in 3
istiusmodi re dicenda verbis uti uno atque
altero brevi tenuique eam signo demonstranti-
bus, sicuti Homerus dixerit: Παρθενικὴν ζώνην, ὃ
καὶ Αἰχτροῖο θεσμόν, et Ἔργα φιλοτήσια.

Τὸ μὲν ἄρ' ἐν τρητοῖσι κατευνάσθεν λεχέεσσιν.

Tot vero et tam evidentibus ac tamen non 4
praetextatis, sed puris honestisque verbis

§. 3. *Autem*] Guelf. om. *autem*. — *In etc.*] An-
te Steph. erat: *ad* (ad om. Iunt.) *istiusmodi reticen-*
da; codd. Gron. *in ist. retic. s. redigenda*; aut prae-
positionem omit., ut Torn.; inde nostrum dedit Steph.
Guelf. (om. *in*) *ist. redigenda*. Est vero, inquit
Gron., aliquid amplius in enarratione Virgilii, quam
ut solum *dicere* statuatur; imo seriem quandam et
progressum factorum recenset. Hinc videtur prae-
clarum, quod a Salm. adscriptum video: *in ist. re*
digerenda. Long. edidit: arbitrantur, istius modi *re*
ticenda; verbis etc. — *Eam*] Edd. vett. *ea*. — *Di-*
xerit] Codd. Guelf. et Torn. *dixerit*; quod restituit
ex edd. vett. pro *dixit*. — Παρθενικὴν] Od. 11, 244
23, 295. 11, 245. Dein pro *et* edd. vett. hab. καὶ
ἔργα. — Τὸ etc.] Il. 3, 448. Steph. τὸν μὲν ἄρ' ἐν
τρ. κατευνάσθεν ἐν λ. Verecundiam poëtae in v. κατε-
υνν. intellexit Annian. Ceterum hunc vers. om.
cod. Torn.

§. 4. *Tamen*] Long. *tam*; secutus edd. vett.;
Guelf. *tamen praet.* sine non. — *Praetextatis*] Ver-
ba praetextata sunt, quae praetextatos tentarent, s.
afficerent, ad nequitiam sollicitarent; (cf. Suet. Vespas.
22. Macrobi. Sat. 2, 1. med. p. 345. 818. Zeun. In-
ven. Sat. 2, 179.) hinc fortasse dicta, quod ea ab-
scondere, occultare solerent; obscœna. —

venerandum illud concubii pudici secretum
5 neminem quempiam alium dixisse. Sed An-
naeus Cornutus, homo sane pleraque alia non
indoctus neque imprudens, in secundo tamen
8 librorum, quos *De Figuris Sententiarum* com-
posuit, egregiam totius istius verecundiae lau-
dem insulsa nimis et odiosa scrutatione viola-
6 vit. Nam cum genus hoc figurae probasset,
et satis circumspecte factos esse versus dixisset:
membra tamen, inquit, paulo incautius no-
minavit.

C A P U T X I.

De Valerio Corvino: et unde Corvinus.

1 De Março Valerio, qui *Corvinus* appel-
latus est ob auxilium propugnationemque corvi
alitis, haud quisquam est nobilium scriptorum,
2 qui secus dixerit. Ea res prorsus admiranda
sic profecto est in libris annalibus memorata:

Concubii.] Edd: ante Iunt. *connubii.*

- CAP. XI. *Es* etc.] Ita Gisel. (apud Lips. l. mox l.)
 Moss. Pet. Reg. Guelf. et Steph. Edd. vett. praeter
 lunt. *et unde Corvini sit cognomentum.* Iunt. *et un-*
de Corvinus sit; in ind. capp. om. v. *sit.* Flor. 1,
 14.; *et inde Corvini;* quem contulit I. Gron.

§. 1. *Marcó* Vulg. (Guelf.) *Maximo*. Liv. 7, 26.
aque hab. M. Deinde pro *qui Lambec. quod le-*
gendum censuit.

§. 2. *Admiranda*] Reg. et Voss. *miranda*. Steph. *ammir*. In v. *profecto* latere nomen scriptoris, cuius vv. mox referat Gell.; ratus Gron. coni. sic *Pescen- nio Festo in l.*; huius historiarum per saturam opus advocare Lactant. de fals. Rel. 1, 21. Voss. de histt. Lat. p. 715. Sed adverbium suam afferre Venerem cum Gruter. Suspicion. 7, 7. opposuit in Addend. p. 901. I. Gron.

Adolescens tali genere editus, L. Furio, Claus 3
 dio Appio consulibus, fit tribunus militaris.
 Atque in eo tempore copiae Gallorum ingen- 4
 tes agrum Pomptinum insederant: instruebant-
 turque acies a consulibus de vi ac multitudine
 hostium satis agentibus. Dux interea Gallo- 5
 rum, vasta et ardua proceritate, armisque auro
 praefulgentibus, grandia ingrediens et manu
 telum reciprocans incedebat: perque contem-
 tum et superbiam circumspiciens despiciens-
 que omnia, venire iubet et congredi, si quis 3
 pugnare secum ex omni Romano exercitu au-
 deret. Tum Valerius tribunus, ceteris inter 6
 metum pudoremque ambiguis, impetrato prius

§. 3. *Tali gen.*] Al. (ut Gryph. in marg.) *Italo*
gen. Lips. Epistoll. Quaestt. 2, 16. haec esse vv. scri-
 ptoris antiqui monet, qui, cum antea parentes no-
 minasset Valerii et decora gentis, subiecit: *tali*
gen. Sriver. quoque vv. esse, Quadrigarii usque ad
 vv. *Id factum*, coll. c. 13.; improbabat Gron. annot.
 16. — *L.*] Praenom. *L.* in Guelf. multis et bonis
 codd. Gron. atque Torn. exstat, et in omnibus (etiam
 Torn. et Guelf.) nomen *Claud.*; quod post *App.* hab.
 Sciopp. Utroque caret Steph., quum haberent ta-
 men edd. vett.

§. 4. *Pomptinum*] Sic Thuan. Gisel. Guelf. et
 cum edd. vett. Steph. Ald. *pontium*. Lugd. Colon.
 aliaeque edd. *pontinum*. V. Schneid. Gramm. lat. 1,
 2. p. 469. — *A*] Deest praeposit. in Gisel., in quo
 interpungitur post *acies*. Deinde edd. ante Iunt. *at-*
que mult. — *Satis agentibus*] Al. *satagentib.* Lips.
 Epist. Qu. 2, 16. cf. supr. 3, 8. init. Ruddiman. II,
 p. 118. not. 19.

§. 5. *Auro*] Ed. Rom. om. v. *auro*. — *Grandia*
ingr.] Ita edd. ante Iunt. Guelf. et Gisel. pro vulg.
gratia dimicandi ingr. Comparant Hom. *μάρμα βί-*
βας; et Ammian. *grandia incedens*. Mox v. *telum*
 om. cod. Torn.

a consulibus, ut in Gallum, tam inaniter arrogantem, pugnare sese permetterent, progreditur intrepide modesteque obviam: et congregantur, et consistunt; et conserebantur iam
 7 manus; atque ibi vis quaedam divina fit. Corvus repente improvisus advolat, et super galeam tribuni insistit, atque inde in adversarii os atque oculos pugnare incipit, insilibat, obturbabat, et unguibus manum laniabat, et prospectum alis arcebat; atque, ubi satis sae-
 8 vierat, revolabat in galeam tribuni. Sic tribunus, spectante utroque exercitu, et sua virtute nixus et opera alitis propugnatus, ducem hostium ferocissimum vicit interfecitque; atque ob hanc causam cognomen habuit *Corvinus*.

§. 6. *Inaniter*] Hoc pro vulg. *immaniter* (Guelf. *immaniter*) dedit I. Gron. e Ms. Thys. Reg. et Lugd. — *Sese*] Guelf. *se*.

§. 7. *Galeam*] Edd. ante Iunt. *galea*; deinde eadem om. vv. *inde* et *os atque*. *Inde* om. etiam Iunt. et Ald.; Guelf. hab. *atque idem advers. ocul. p. inc.* Mihi oris mentio sane displicet. Fort. legend. *atque inde in adv. ocul. pugn. inc.* — *Insilibat* etc.] Vulg. (Guelf.) *insibilat* (Ald. *insibibat*, Iunt. *insibilibat*), *obturbat*; nostrum est e Gisel. et receptum iam Steph. cf. Ruddimann. I. p. 280. Sequens et accessit e Gron. Mssis. Non hab. Guelf. Pro *manum* Kreyssig. in Epist. ad Goeller. (Livii lib. 33. p. 416. not.) coni. *malas*, comparans Dionys. Excerpt. 15, 1. τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν τε τὰς παρειάς. cf. Suid. sub v. ἀμύσσειν. Deinde vet. cod. Sciopp. hab. *alas*; al. ms. eiusdem et Gisel. *alias*, probante Lips. l. 1.

§. 8. *Propugnatus*] Hoc receptum est e Guelf. Gisel. et edd. vet. ante Iunt. in locum vulg. *propugnantia*. — *Ducem*] Imperatorem, s. summum ducem certe non fuisse, ex aliis complurimis ostendit Perizon. Animadv. histt. p. 264 sq. ed. Amstel. Mox pro *hanc caus.* edd. ante Iunt. hab. *eam c.*

Id factum est annis quadringentis quinque post 9
 Romam conditam. Statuam Corvino isti divus 10
 Augustus in foro suo statuendam curavit. In
 eius statuae capite corvi simulacrum est, rei
 pugnaeque, quam diximus, monumentum.

CAPUT XII.

De verbis, quae in utramque partem significatione
 adversa et reciproca dicuntur.

Ut *formidolosus* dici potest, et qui for- 1
 midat et qui formidatur; ut *invidiosus*, et
 qui invidet et cui invidetur; ut *suspiciosus*,
 et qui suspicatur et qui suspectus est; ut *am-*
bitiosus, et qui ambit et qui ambitur; ut item
gratiosus, et qui adhibet gratias et qui ad-
 mittit; ut *laboriosus*, et qui laborat et qui
 labori est; ut pleraque alia huiuscemodi in
 utramque partem dicuntur: ita *infestus* anci-
 piti quoque significatione est. Nam et is in- 2
festus appellatur, qui malum infert cuiuspiam:
 et contra, cui aliunde impendet malum, is

§. 9. *Annis* etc.] Cod. Torn. et Reg. *quadrin-*
gentis quinque; (CCCCV.) Lugd.: *quadringentis V.*
 Vulg. *anno quadringentesimo quinto*. (s. CCCC et V.
 ut hab. edd. ante Bonon. Guelf. *anno CCCCVo.*) Ald.
 cum Iunt. iam dedit *annis CCCC et V.*

§. 10. *Quam*] Gisel. *ut.*

CAP. XII. *Adversa* etc.] Cod. Torn. et Guelf.
 hoc ord. pro vulg. *recip. et adv. d.*

§. 1. *Invidet* etc.] Vv. *inv. et cui* om. Guelf.;
 ita ut tantum habeat: *et qui invidetur*; hinc suspi-
 cio mihi orta est, olim fuisse: *et qui invidet et qui*
invidetur. v. Ruddimann. II. p. 219. annot. 28. —
Et] Edd. vett. om. *et*. Postea eadem ante Iunt.
huiusmodi hab. pro *huiuscem*.

quoque *infestus* dicitur. Sed quod prius posui, profecto exemplis non indiget. Sic adeo multi loquuntur, ut *infestum* dicant inimicum
 4 atque adversum. Alterum autem illud ignorabilius obscuriusque est. Quis enim e medio facile dixerit, *infestum* esse, cui alter infestus est? Sed et veteres plerique ita dixerunt; et [M.] Tullius in oratione, quam pro Cn. Plancio scripsit, vocabulo hoc sic usus est: *Dolebam*, inquit, *iudices*, *et acerbe ferebam*, *si huius salus ob eam ipsam causam esset infestior*, *quod is meam salutem atque vitam sua benivolentia, praesidio custodiaque texisset*.
 6 *set*. Nos igitur de origine et ratione verbi quaerebamus; atque ita in Nigidianis invenimus scriptum: *Infestum a festinando dictum. Nam qui instat*, inquit, *alicui, eumque properans urget, opprimereque eum studet festinatque; aut contra de alicuius periculo et exitio festinatur: is uterque infestus dicitur*,

§. 4. *Illud*] Pronom. deest in Sciopp. Deinceps edd. vett. ante Iunt. *ignobilis*. Tum Guelf. om. *est*. — *Sed*] *Sed* restituit Grøn. e codd.; hab. quoque Guelf. et edd. vett. Praenomen *M.* ignorant Reg. Lugd. et Flor. *Plancio* pro *Planco* restitui e codd. Torn. Guelf. et Sciopp. Sequens scripsit pro dixit dant codd. V. Cic. orat. pro Pl. c. 1.

§. 6. *Invenimus script.*] Edd. vett. *Nig. invenimus commentariis script.*; Iunt. Ald. *Nig. comm. inv. scr.* cf. 15, 3. 17, 13. sed h. l. *commentar.* non hab. codd.; Guelf. etiam caret praepositione *in*, et hab. *inven. script.* pro vulg. *script. inven.* Non. sub v. *Infesti*: Infesti proprietatem hanc esse Nigidius voluit, quasi nimium festinantis ad scelus vel ad fraudem. — *Aut*] Guelf. *at*. — *Alicuius*] In marg. Salmas. libri est, legi debere *cuius*. Guelf. hab. de *alicuius periculi exitio*. Idem mox om. v. *infestus*. — *Imminetia*] Guelf. *eminentia*.

ab instantia atque imminetia fraudis, quam vel facturum cuiuspiam vel passurus est. Ne quis autem de *suspicioso*, quod supra posuimus, et de *formidoloso* in eam partem, quae minus usitata est, exemplum requirat, [inveniet] de *suspicioso* apud M. Catonem *De re Floria* ita scriptum: *Sed nisi qui palam corpore pecuniam quaereret, aut se lenoni locavisset, et si fabulosus et suspiciosus fuisset; vim in corpus liberum non aequum censuere adferri.* *Suspiciosum* enim Cato hoc in loco suspectum significat, non suspicantem. *Formidolosum* autem, qui formidetur, Sallustius in *Catilina* ita dicit: *Igitur talibus viris non*

§. 7. *Minus usitata*] Guelf. *inusitata*. — *Inveniet*] V. *inv.* in multis et probis codd. Gron. non exstat. Nec Gell. iubet quaerere assignato et indicato loco, sed ipsa vv. apponit. Absesse igitur istud posse intellexit Gron. — *Floria*] Non. l. mox l. *Floriana*: *Sed si qui.* Idem deinde pro *fuisset* dat *esset*. — *Fabulosus*] Guelf. edd. vett. et Steph. *famulosus*; Thys. *famosus*, quod marg. ed. Paris. 1536. adscripserat Steph. et in Salm. exemplari ex Nonio (sub v. *suspicios.* 2,763.) alius atque; exstat in marg. edd. Gryph. (ubi est: *et si aut famos. aut suspic.*) et Paris. 1584. *Fabul.* dedit Gron. cum Coler. Parerg. Intellig. qui ludibrii aut contumeliae causa multus in ore hominum versatur. v. l. Gron. ad h. l. et Ad-dend. p. 901. — *Aequum*] Sciopp. *aëquom*.

§. 8. *Cato*] Nomen adiunxit Gron. e codd.; hab. etiam Sciopp. et Guelf. Post v. *loco* illud habere videtur cod. Torn. V. *significat* interpretatur Gron. dicendo intelligit. Pronom. *hoc om.* Guelf.

§. 9. *Formidetur*] Olim erat: *formidatur*, quod correxit Steph., confirmant Iunt. Guelf. Reg. Pet. Lugd. alii. — *Catilina*] Steph. invitis codd. (Guelf.) et edd. *Catilinario*. v. Sall. C. c. 7, 5. Dein Guelf. *igitur in talib.* Mox Guelf. et edd. vett. *labor* pro *labos*.

labos insolitus, non locus ullus asper aut arduus erat, non armatus hostis formidolosus.

- 10 Item C. Calvus in poëmatis *laboriosus* dicit, non, ut vulgo dicitur, qui laborat, sed in quo laboratur:

Durum, inquit, rus fugis et laboriosum.

- 11 Eadem ratione Laberius quoque in Sororibus:

Aecastor, inquit, multum somniculosum.

- 12 Et Cianna in poëmatis:

Somniculosam ut Poenus aspidem Psyllus.

- 13 *Metus* quoque et *iniuria*, atque alia quaedam id genus, sic utroqueversum dici possunt. Nam *metus hostium* recte dicitur, et cum ti-

- 14 ment hostes et cum timentur. Itaque Sallustius in *Historia* prima *metum Pompeii* dixit, non quo Pompeius metueret (quod est usitatus); sed quod metueretur. Verba haec Sal-

§. 10. *Et labor.*] Codd. Torn. et Guelf. *fugis, sed l.* Edd. vett. *fugis sed lab.* Non. sub v. *laborios.*: in quo laboretur. Gallus Poëmatis: *Dur. rus fugite lab.*

§. 11. *Sororibus*] Multi codd. hab. *soporibus*. Nostrum Guelf. *Sorores* etiam Afranius scripserat. Non. Laberium laudat sub v. *Somniculosus*; ubi Mercker. *Ecastor multum somnic.*, quod probant Salm. ad Solin. p. 341. et Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 215.

§. 13. *Quoque*] Hoc vocab. exstat in Guelf. Torn. Reg. Flon. et edd. vett.; Steph. *aeque* dedit. Deinde pro *genus* Petav. et Memmian. exhibent: *generis*, quod probat Gron. ad Liv. 32, 37. Tum Guelf. *utroque versu.* — *Metus*] Cf. Ruddimann. II. p. 42. not. 6.

§. 14. *Pompeii*] Guelf. bis *Pompei*. Postea etiam Iunt. hab. *Pompei*. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 59. sq. Infr. 15, 4, 3. Supr. 1, 21, 5. ubi in codd. quibusdam est *Lucreti*. — *Quo*] Codd. meliores, Gron.

lustii sunt: *Id bellum excitabat metus Pompeii victoris Hiempsalem in regnum restituentis.* Item alio in loco: *Postquam remoto metu Punico simultates exercere vacuum fuit.* 15
Iniurias itidem dicimus tam illorum qui patiuntur, quam qui faciunt. Quarum dictionum exempla sunt facilia inventu. Illud etiam dictum a Virgilio eandem habet formam communicatae ultro et citro significationis: 16 17

Et vulnere, inquit, tardus Ulixi:

cum diceret vulnus, non quod accepisset Ulixes, sed quod dedisset. *Nescius* quoque dicitur tam is, qui nescitur, quam qui nescit. 18
 Sed super eo, *qui nescit*, frequens huius vocabuli usus est: infrequens autem de eo est, *quod nescitur.* *Ignarus* aequè utroqueversum dicitur, non tantum qui ignorat, sed et qui ignoratur. Plautus in *Rudente*: 19 20 21

Quae in locis nesciis nescia spe sumus.

Sciopp. Iunt. et Ald. dant *quo* pro *quod*. V. Gron. ad Liv. 39, 13.

§. 15. *Simultates*] Marg. cod. Thys. et Carr. ad fragm. Sall. p. 113. hab. *militēs*. v. Sall. Havercamp. p. 6.

§. 17. *Dictum*] Guelf. om. *dictum*. Fort. legend. *illud etiam Virgilii*. V. Virg. Aen. 2, 436. — *Communicatae*] Guelf. *cōitatae* (commutatae?).

§. 19. *De etc.*] Guelf. *est de eo quod*.

§. 20. *Ignarus*] Cf. 14, 1, 13. Hygin. Fab. 273. — *Et*] Guelf. om. *et*.

§. 21. *Rudente*] Act. 1. Sc. 5. v. 17. Edd. vett. et Guelf. *Quae incolis nescius* (Guelf. *nesciis*; Iunt. *nescis*) *nescias pessimus*. V. Canter. Nov. Lectt. 4, 6. Pric. ad Appul. p. 432. vv. *Plautus -- sumus ante vv.* *Sed super collocanda censebat.* Sed sermoni demum suo de duabus idem notantibus vocibus pro-

22 Sallustius: *More humanae cupidinis ignara visundi.* Virgilius:

Ignarum Laurens habet ora Mimanta.

C A P U T XIII.

Verba ex historia Claudii Quadrigarii, quibus Manlii Torquati, nobilis adolescentis, et hostis Galli provocatoris pugnam depinxit.

1 T. Manlius summo loco natus apprimeque
2 nobilis fuit. Ei Manlio cognomentum factum
3 est Torquatus. Causam cognomenti fuisse ac-
cepimus torquis ex auro induvias, quam ex
4 hoste, quem occiderat, detractam induit. Sed
quid hostis et quod genus et quam formidan-
dae vastitatis, et quantum insolens provocator,
et cuimodi fuerit pugna decertatum, Q. Clau-

sus absoluto exempla omnium simul subiicere voluit
Gell. I. Gron.

§. 22. *Sallustius*] Cf. Non. sub v. *Ignarum*.
Sall. Iug. 98. *Visendi* pro *visundi* est in edd. vett.
et Guelf. atque apud Non. V. Sall. Havercamp. p.
326, b. — *Virgilius*] Aen. 10, 706. Pro *Mim.* edd.
vett. hab. *Numanta*. Guelf. *minant*; et antea *ignarus*.

CAP. XIII. §. 2. *Ei*] Guelf. *et*; idem om. *fa-*
ctum. — *Torquatus*] Ita meliores codd. Gron. Guelf.
et cum Iunt. Steph. Vulg. *Torquato*. Scheff. *Torqua-*
ti. V. *est*, quod praecedat om. edd. vett. ante Steph.
praeter Rom. cf. 18, 7, 1.

§. 3. *Induvias*] Codd. Gron. fere consensu hab.
induvies; nostrum Guelf. cf. Schneid. Gramm. lat.
2, 1. p. 483. — *Occiderat*] Guelf. *ceciderat*.

§. 4. *Quid*] Edd. vett. ante Iunt. *quis*. Nostrum
hab. Guelf. Gisel. (Lips. Antiqq. LL. 4, 2.) Deinceps
Guelf. *et quid gen.*, *quam f. sine et*. — *Cuimodi*]
Codd. Guelf. Torn. et edd. vett. *cuiusmodi*; nostrum
dedit Steph. cum Iunt. Gisel. et utroque Voss. —

diis primo annalium purissime atque illustris-
 sime, simplicique, et incomta orationis anti-
 quae suavitae descripsit. Quem locum ex eo 5
 libro Favorinus philosophus cum legeret, non
 minoribus quati afficique animum suum moti-
 bus pulsibusque dicebat, quam si ipse coram
 depugnantis eos spectaret. Verba Q. Claudii, 6
 quibus pugna ista depicta est, adscripsi: Cum 7
 interim Gallus quidam nudus praeter scutum
 et gladios duos torque atque armillis decora-
 tus processit: qui et viribus et magnitudine
 et adolescentia simulque virtute ceteris anti-
 stabat. Is maxime proelio commoto atque 8
 utrisque summo studio pugnantibus manu si-
 gnificare coepit, utrinque quiescerent pugnae.
 Facta pausa est. Extemplo silentio facto 9. 10
 cum voce maxima conclamat, si qui secum
 depugnare vellet, uti prodiret. Nemo aude- 11

Incomta] Guelf. *incomperta*; edd. ante Iunt. atque *incomita*.

§. 5. *Favor. phil.*] Guelf. *phil. Favor.*

§. 7. *Duos*] Iunt. Ald. et Steph. *dup.* v. 7, 2, 5. Postea pro *antist.* al. hab. *antest.* v. Carr. Antiqq. LL. 2, 1.

§. 8. *Maxime*] Sciopp. *maximo*. Deinde *utrisque*, hab. omnes codd. Gron. Guelf. et Steph. cum edd. vett.; *utris* cum Gisel. Lips. l. l. ut *utris* sit pro *utrisque*; ut *plera* pro *pleraque*. — *Utrinque*] Edd., vett. ut *utrique*. Ald. *utrique ut q.*; Guelf. Steph. et Iunt. *utrique*. Deinceps edd. vett. *quiesc. pugnare, pugnae f. p. est.* Nostram lectionem dedit Carr. e Busl., confirmantibus Guelf. Reg. duob. Pet. duobus Voss. et Sciopp.; in minus sinceris codd. (ut etiam in Pembroc. ap. Havercamp. p. 344.) adest *pugnare*, deest *pugnae*, cf. Ruddimann. II. p. 120 sqq. Long. *utrique ut q. pugnare. Pugnae*.

§. 10. *Conclamat*] Edd. vett. *inclam.*; *concl.* hab. omnes codd. Gron. Guelf. Gisel. et edd. inde a Iunt.

bat propter magnitudinem atque immanita-
 12 tem facies. Deinde Gallus irridere coepit
 13 atque linguam exertare. Id subito perdoli-
 tum est cuidam T. Manlio, summo genere
 nato, tantum flagitium civitati accidere, e
 14 tanto exercitu neminem prodire. Is, ut dico,
 processit: neque passus est virtutem Roma-
 nam a Gallo turpiter spoliari, scuto pedestri
 et gladio Hispanico cinctus contra Gallum
 15 constitit. Metu magno ea congressio in ipso
 ponte, utroque exercitu inspectante, facta est.
 16 Ita, ut ante dixi, constiterunt: Gallus sua

Statim Carr. leg. si quis, quod hab. Guelf.; Steph. retinuit: si qui.

§. 11. *Facies*] V. cap. proxim.

§. 12. *Irridere*] Iunt. hab. *invidere*. V. *coepit* restitui cum Long. ex codd. Gron. Guelf. et Torn. atque edd. vett.; deest in Gisel. Deinceps *ling. exert.* dedit Reg.; quod praebere videtur etiam cod. Torn. et exstat in edd. vett.; reliqui codd. (Busl. etiam et Gisel.) hab. *lingua exerrare* (Guelf. *lingua exar-rare*), quod Lips. interpretatur: linguam extra os proiectum per irrisum reciprocare.

§. 13. *Manlio*] Cf. Eutrop. 2, 2. Liv. 7, 4 sqq. Valer. Max. 9, 3, 4. Cato ap. Sallust. Catil. c. 52, 30. — *Accidere*] Carr. et Sciopp. leg. *accedere*; nostrum servavit cum reliquis edd. etiam Steph. Deinceps *e* pro *ex* est in edd. vett.

§. 14. — *A G.*] Ita edd. vett. pro *ab G.* V. 5, 2, 3. — *Turpiter* etc.] Vv. *turpiter* -- magno om. Guelf. Pro *spol.* Sciopp. *exspol.* — *Hispanico*] Vet. lib. Carr. *Spanico*; ut alibi etiam legitur. v. Scheller. Gloss. Thys. ad h. l. Deinceps idem liber Carr., omisso v. *cinctus*, hab. *constitit contra G.* De gladio Hispan. v. Lips. de Milit. Rom. 3, 3.

§. 15. *Ea* etc.] Carr. ex cod. et Sciopp. *eam congressionem* -- *factum est*; (cf. Palmer. Spicil. p. 617. Gruter.) rejicit Gron.

§. 16. *Cantabundus*] Al. *cunctabundus* (Steph.

disciplina scuto proiecto cantabundus: Manlius animo magis, quam arte, confisus scutum scuto percussit, atque statum Galli conturbavit. Dum se Gallus iterum eodem pacto constituere studet, Manlius iterum scutum scuto percutit, atque de loco hominem iterum deiecit: eo pacto ei sub Gallicum gladium successit, atque Hispanico pectus hausit: deinde continuo humerum dexterum eodem concessu incidit, neque recessit usquam, donec subvertit, ne Gallus impetum icti ha- 17

Specim. Emendd. p. 174. *contab.*), vel (edd. vett. ante Steph. cod. Palat. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 5. et Guelf.) *cautab.*, Acidal. *captab.* cf. Liv. 7, 10. Falster. p. 259.

§. 17. *Studet*] Vet. lib. Carr. et Sciopp. *studeret.* Fort. legend.: *Cum se G. -- studeret.* Deinde post loco vulg. add. *certo*; Gron. *putabat capto*; sed nihil hab. eius libb. et Gisel. Guelf. atque cum Iunt. Ald. Eips. et Pet. hab. etiam *proiecit*; edd. ante Iunt. *deiicit.* Guelf. *iter. hom. deiecit.* Idem mox om. pronom. *ei.* — *Atque Hisp.*] Edd. ante Iunt. hab. *ac Hisp.* — *Deinde*] Deinde Guelf. cod. Torn. Sciopp. et edd. ante Iunt. pro *dein.* V. *continuo* om. Guelf. Mox olim erat *concessu*; Pet. Gis. Torn. Guelf. et Sciopp. *concessu*; Reg. et Voss. alter *consensu*; alter Voss. et duo alii *congressu* aut *caestu* a. *caesu*; Scalig. *concaesu*; Steph. *concaesu*; nostrum Lips. interpr.: eodem impetu, eadem aggressionem; Gron.: eodem concessu Galli, eadem patientia eius et stupore immobili, quo perturbatus non festinaverat resistere subeunte longum eius gladium Manlio; et acceperat intentatum in pectus ictum. Dein pro *usquam* Guelf. hab. *usque, donec* etc. v. Tursell. de Partic. p. 933. — *Icti*] Carr. e vet. cod. Busl. *istius* Lips. l. l. *ictuis* coni., ut *senatus* dicitur. Reg. in *ictu*; reliqui (etiam Gisel. et Guelf.) *icti*, quod pluribus defendit Titius, Controvers. 4, 4. Valde autem probabile esse, quod Scal. sub nomine Yvonis Villio-

- 18 beret. *Ubi eum evertit, caput praecaedit:*
torquem detraxit, eamque sanguinolentam
 19 *sibi in collum imponit. Quo ex facto ipse*
posterique eius Torquati sunt cognominati.
 20 Ab hoc T. Manlio, cuius hanc pugnam Qua-
 drigarius descripsit, imperia et aspera et im-
 mitia Manlia[na] dicta sunt: quoniam postea
 bello adversum Latinos cum esset consul, fi-
 lium suum securi percussit; qui speculatum
 ab eo missus, [ne pugnaret] interdicto; ho-
 stem, a quo provocatus fuerat, occiderat.

CAPUT XIV.

Quod idem Quadrigarius huius facies patrio casu
 probe et Latine dixit; et quaedam alia apposita de
 similium vocabulorum declinationibus.

- Quod autem supra scriptum est in Q. Clau-
 1 dii verbis: *Propter magnitudinem atque im-*
manitatem facies: id nos, aliquot veteribus

mari prodiderit 2, 4. vv. *ne G.* -- *haberet* antea post
successit esse collocanda annotavit Gron.

§. 18. *Praecaedit*] Guelf. edd. vett. et Non.
praecidit, quod recepit Long. Lips. e Gisel. protulit
praecedit. Deinde fort. leg. *detrahit*. Tum vet. cod.
 Carr. *eumque sanguinolentum sibi imp.*; refragante
 Non. sub v. *torquem*, cf. Ruddimann. l. p. 25. not. 35.
eam s. sine *que* hab. Guelf. Non. *eandemque*, mox
 ponit.

§. 20. *Manliana*] Multi codd. (etiam Guelf.)
Manlia: v. 1, 13, 7. Liv. 4, 29. — *Ne pugn.*] Haec
 vv. desunt in Reg. duob. Pet. duob. Voss. Lint. Scheff.
 Torn. Guelf. et Sciopp., cui videbatur scholion. In
 fine omnes codd. hab. *occiderat* pro *occidit*, quod
 correxit iam Carr.

CAP. XIV. *Alia*] Guelf. om. *alia*.

§. 1. *Atque*] Edd. ante Iunt. *et*. Guelf. om.
 vv. *atque imman*.

libris inspectis, exploravimus; atque ita esse, ut scriptum est, comperimus. Sic enim plera[que] aetas veterum declinavit: *haec facies, huius facies*, quod nunc propter rationem grammaticam *faciei* dicitur; corruptos autem quosdam libros repperi, in quibus *faciei* scriptum est, illo, quod ante scriptum erat, oblitterato. Meminimus etiam in Tiburti bibliotheca invenire nos in eodem Claudii libro scriptum utrumque *facies* et *facii*. Sed *facies* in ordine scriptum fuit, et contra per *ii* geminum *facii*. Neque id abesse a quadam consuetudine prisca existimavimus. Nam et ab eo, quod est *hic dies*, tam *huius dii*, et ab eo, quod est *haec famēs*, tam *huius fami* dixerunt. Q. Ennius in sexto decimo annali *dies* scripsit pro *diei* in hoc versu:

Postremae longinqua dies confecerit aetas.

§. 2. *Pleraque*] Guelf. *plera*, sine *que* (v. ad 3, 1, 9.); idem om. vv. *huius fac.* — *Oblitterato*] In cod. Thuan. scriptum erat *faciei*, sed a secunda manu. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 355 sqq.

§. 3. *Etiam*] Gron. codd. hab. *etiam*, vel omit.; hab. Guelf.; *et* a Steph. profectum est; igitur *etiam* restitui ex edd. vett. — *Facii*] Guelf. *faciei*. — *In ordine*] Gifan. in Indic. Lucr. ex vet. lib. *in ordinem*; et Steph. edidit: *in ordinē*. *In ordine* est: in ipsa serie et contextu operis; *contra* est: in margine pro varia lectione.

§. 4. *Et*] Edd. ante Iunt. om. *et*. — *Fami*] Edd. vett. (praeter Iunt.) et Steph. semper: *fāmi*; nostrum dant codd. (etiam Guelf.) et ante pro posteriore *tam* hab. *quam*, ut est in Iunt. et Guelf.; Ascens. et ed. Paris. 1584.: *tam h. dies quam dii*, et *ab eo q. est haec f. tam huius famēs quam fami d.* Gron. pro utroque *tam* corrigendum censet *etiam* vel *item*.

§. 5. *Postremae*] Edd. vett. *postreme*, Iunt. Ald.

6 Ciceronem quoque affirmat Caesellius in oratione, quam pro P. Sestio fecit, *dies* scripsisse pro *diei*; quod ego, impensa opera conquisitis veteribus libris plusculis, ita, ut Caesellius ait, scriptum inveni. Verba sunt haec Marci Tullii: *Equites vero daturos illius dies poenas*:

7 quocirca factum hercle est, ut facile iis credam, qui scripserunt, idiographum librum Virgilii sese inspexisse, in quo ita scriptum est:

Libra dies somnique [pares ubi fecerit horas.

8 Id est: *Libra diei somnique*]. Sed sicut hoc in loco *dies* a Virgilio scriptum videtur: ita

Steph. Guelf. *postrema*; *confecerit* est in codd. Gron. Guelf. Iunt. Ald. et Steph.; *quum fecerit* hab. cum edd. ante Iunt. Ascens.; *quod fec.* Reg. et Voss. alter.

§. 6. *Sestio*] Quia hic plebeius, *Sextio* scrib. Puteanus; *Sestiam* enim gentem patriciam fuisse; teste Livio. Apud Cic. *Sextio* et *Sestio* legitur. Guelf. *sextio*. — *Ita*] Guelf. om. *ita*. — *Marci T.*] Praenom. non hab. Reg. hic et infr. §. 19. *Marc. quoque T.* In Reg. neque nunc istud praenomen legitur, nec postea (§. 19.), ubi editur *Marc. quoq. Tull.* Gron. An igitur ibi hab. Reg. *Tullius quoque*? cf. Cic. pr. Sest. c. 12. — *Dies*] Putat Steph. Caesellium et Gellium usos fuisse corruptis codd., vel quod Cic. referat consulis ἀρχαίζοντος verba. v. Schneid. l. l. p. 355.

§. 7. *Virgilii*] Georg. 1, 208. Deinceps cod. Torn. hab. *se pro sese*. De re cf. 13, 20, 4. Plin. H. N. 13, 12. extr. — *Id est*] l. Gron.: „An credimus, Gell. haec coniunxisse et sic concepisse sententiam poetae? Certe enim non *libra dies somnique* intelligi potest, sed: *libra fecerit pares horas dies somnique*. Voces omnes *pares* -- *somnique* absunt a Reg., et recte opinor et volente Gellio eas deletum iri. Non enim iam vult explicare.“ Se-iunxi uncis.

§. 8. *Non*] *Non* pro Steph. *nihil* (edd. ante Iunt. *nil*). restitui cum Long. e codd. Gron. Guelf. et Torn.

in illo versu non dubium est, quin *dii* scripserit pro *diei*:

Munera laetitiamque dii — —

quod imperitiores *dei* legunt, ab insolentia scilicet vocis istius abhorrentes. Sic autem 9
dies dii a veteribus declinatum est; ut *fames fami*, *perniciēs pernicii*, *progenies progenii*, *luxuries luxurii*, *acies acii*. Marcus enim 10
 Cato in oratione, quam *De bello Carthaginensi* composuit, ita scripsit: *Pueri atque mulieres extrudebantur fami causa*. Lucilius in 11
 duodecimo: *Rugosum atque fami plenum*. Si- 12
 senna in *Historiarum* libro sexto: *Romanos inferendae pernicii causa venisse*. Pacuvius 13
 in *Paulo*:

Pater supreme nostrae progenii patris.

Cn. Matius in *Iliadis* XXI.: 14

Alteræ pars acii vitassent fluminis undas.

Idem Matius in XIII.: 15

atque Iunt. et Ald.; in nonnullis codd. est: *dub. non est*. Mox Guelf. scripserint. — *Munera*] Virg. Aen. 1, 640.

§. 11. *Duodecimo*] Hic numerus (XII.) pro Steph. quinto dec., quem tamen retinuit Long., est in omnibus Gron. codd. Guelf. Torn. et edd. vett.

§. 12. *In*] Guelf. om. *in*.

§. 13. *Pacuvius*] Cf. Non. sub v. Progenii. Paulum intellige L. Aemilium, qui Perseum regem vicit. cf. Both. Scen. Poët. V. 5. p. 137. *Paulum* autem, non *Paullum*, ubique scripsi constanter, secutus Guelf. et edd. vett. cf. Schneid. Gramm. 1, 2. p. 413.

§. 14. *Vitassent*] Edd. vett. *vitasset*; Gryph. 1542. *vitasse*. cf. Hom. Il. 21, 4. ἄνερ Ἀχαιοὶ ἀντιζόμενοι φοβέοντο.

§. 15. XIII.] Hunc numerum in: XXIII. mu-

An maneat speciei simulacrum in morte silentum.

16 C. Gracchus *De Legibus promulgatis*: *Ea*
 17 *luxurii causa aiunt institui*. Et ibidem infra
 ita scriptum est: *Non est ea luxuries, quae*
 18 *necessario parentur vitae causa*. Per quod
 apparet, eum ab eo, quod est *luxuries*, *lu-*
 19 *xurii* patrio casu dixisse. Marcus quoque
 Tullius in oratione, qua Sex. Roscium defen-
 dit, *pernicii* scriptum reliquit. Verba haec
 sunt: *Quorum nihil pernicii causa divino con-*
 silio, *sed vi ipsa et magnitudine rerum fa-*
 20 *ctum putamus*. Aut *facies* ergo in casu patrio,
 aut *facii* Quadrigarium scripsisse existimandum
 est; *facie* autem in nullo veteri libro scriptum

tavit Scalig. in marg. ed. Gryph. (ad Varr. p. 150.)

Hom. Il. 23, 103.: Ω πόποι, ἦ ῥά τίς ἐστι καὶ εἰν
 Αἶδαο δόμοισιν Ψυχὴ καὶ εἰδῶλον. Codd. Gron. Guelf.
 Torn. et. edd. vet. hab. XIII. vel tertio decimo. Re-
 stitui. Iusto audacius mihi videtur aliquid in nu-
 meris mutare, praesertim cum Matii Ilias deperdi-
 ta sit.

§. 16. [C. etc.] Guelf. Q. Gracchus legib. pr. si-
 ne de. cf. ad 1, 7, 7.

§. 17. [Est etc.] Al. (Gryph. marg.) non esse ea
luxurii. Otho! Huiusmodi certe quid requiritur, aut
 plane frustra hunc locum adductum esse ab Gellio,
 quod non temere credo, affirmandum est tibi. At
 mihi videtur Gell. hunc locum adduxisse, ut exem-
 plum, ubi Gracchus nominativo *luxuries* usus erat.
 V. quae statim sequuntur.

§. 18. [Per etc.] Edd. vet. hab. propter quod
 app. — Patrio] Guelf. primo.

§. 19. [Oratione] Cap. 45. — Pernicii] Sciopp.
pernicos, laud. Charis. 1, 21. cf. Non. sub v. *perni-*
ci. Mox Guelf. a div. cons.

§. 20. [In casu patrio] Guelf. in patrio casu. —
 Existimandum] In quod. Ms. Thys. existimamus.
 Dein edd. ante sunt. faciei aut.

repperi. In casu autem dandi, qui purissime 21
locuti sunt, non *faciei*, uti nunc dicitur, sed
facie dixerunt. Lucilius in *Satiris*: 22

Primum, inquit, *facie quod honestatis ac-*
cedit.

Idem Lucilius in libro septimo: 23

Qui te diligat, aetati facieque tuae se
Fautorem ostendat, fore amicum polliceatur.

Sunt tamen non pauci, qui utrobique *facii* le- 24
gant. Sed C. Caesar in libro *De Analogia* se- 25
cundo *huius die*, et *huius specie* dicendum
putat. Ego quoque in Iugurtha Sallustii sum- 26
mae fidei et reverendae vetustatis libro *die*
casu patrio inveni scriptum. Verba haec ita

§. 21. *Uti nunc dic.*] Edd. vett. *uti dic. nunc.*
Mox Guelf. *Lutius in sat.*; sed deinde *Lucil.*, omis-
so tamen: *idem.*

§. 22. *Primum*] Edd. vett. *et pr.*; copulam
ignorant codd.; dein iidem: *quod honeste tantis ac-*
cedit; Sciopp. etiam *honeste tantis*, unde con. *ho-*
nestitatis. Linc. et Scheff. *quod onuste tantis*. Sca-
lig. *quod honestas Accedit*. Codd. Torn. et Guelf.
honeste tantis; *honestae* probavit Thys. Edd. vett.
facie honestas (Iunt. *honestatis*) *accedit*; (Rom. Ven.
1472. Brix. *accidit*) Steph. edidit: *f. quod honestatis*
acccdit. Gron. con. *primum f. quod honestae Laus*
accedit. Long. pro *honestatis* dedit *honeste*.

§. 23. *Idem*] Steph. et Guelf. om. *idem*. De-
inceps Guelf. *in lib. VI.* — *Diligat*] Ms. Thys. et
edd. vett. ante Steph. *diligit*; Gron. codd. omnes
Guelf. et Steph. *diligat*. Deinceps *aetati* cum Long.
restitui ex Guelf. vett. edd. et Steph. pro *aetatis*,
quod dederat Iunt. Mox Sciopp. ex vet. cod. *Favi-*
sorem ost. se. Ex eod. etiam Torn. enotatum est:
se fore.; quod exstat quoque in Guelf.

§. 24. *Tamen*] Edd. vett. ante Steph. *autem.*

§. 26. *Patrio*] Guelf. *primo*. Deinceps cum eo-
dem et edd. ante Iunt. edidi *inv. scr. pro script.*

erant: *Vix decima parte die reliqua.* Non enim puto argutiolam istam recipiendam, ut *die dictum quasi ex die existimemus.*

C A P U T X V.

De genere controversiae, quod Graece ἀπορον appellatur.

- 1 Cum Antonio Iuliano rhetore, per feria-
- rum tempus aestivarum, decedere ex urbis
- 2 aestu volentes Neapolim concesseramus. Atque
- ibi erat adolescens tunc quispiam ex ditioribus
- cum utriusque linguae magistris meditando et
- exercens, ad causas Romae orandas, eloquen-
- 3 tiae Latinae facultatem: atque is rogat Iuli-
- 4 anum, uti sese audiat declamantem. It audi-
- tum Iulianus, imusque nos cum eo. Simul
- introit adolescens; et praefatur arrogantius et
- elatus, quam aetati eius decebat; ac deinde
- 5 iubet exponi controversias. Aderat nobiscum
- ibi Iuliani sectator, iuvenis promptus, et pro-

inv. — Ut etc.] Guelf. ut die dict. est quasi ex die dictum exist.

CAP. XV. ἀπορον] Guelf. attopon; in cap. ipso (§. 6.) om. hoc v.

§. 1. Urbis] Edd. ante Iunt. urbe.

§. 3. Imusque] Edd. vett. dant imus quoque pro imusque. Iunt. om. quoque et que. Vulgatum firmat Guelf. Deinceps edd. vett. ita distinctam hab. orationem: cum eo simul, introit ad.

§. 4. Praefatur] Guelf. preferatur. — Aetati] Cf. Roddimann. II. p. 207.

§. 5. Nobiscum ibi] Ita edd. vett. et Guelf. pro ibi nobisc. — Proficiens] Qui iam multum in studiis

ficiens, et offendens iam in eo, quod ille apud Iuliani aures in praecipiti stare et subitaria dictione periculum sui facere audebat. Exponit 6 igitur tentamenti gratia controversiam parum consistentem, quod genus Graeci ἀπορον vocant; Latine autem id non nimis incommode *inexplicabile* dici potest. Ea controversia fuit 7 huiuscemodi: *De reo septem iudices cognoscant; eaque sententia sit rata, quam plures ex eo numero dixerint. Cum septem iudices cognovissent, duo censuerunt reum exsilio mulctandum, duo alii pecunia, tres reliqui capite puniendum. Petitur ad supplicium ex* 8 *sententia trium iudicum: et contradicit.* Hac 9 ille audita nec considerata, neque aliis, ut proponerentur, expectatis, incipit statim mira celeritate in eandem hanc controversiam principia nescio quae dicere, et involucra sensuum verborumque volumina vocumque turbas fundere; ceteris omnibus ex cohorte eius, qui audire eum soliti erant, clamore magno exsultantibus; Iuliano autem male ac misere rubente et sudante. Sed ubi deblateratis ver- 10 suum multis millibus finem aliquando fecit, egressique inde sumus: amici familiaresque eius Iulianum persecuti, quidnam existimaret, percontati sunt. Atque ibi Iulianus festivissi- 11

profecerat. *Thys.* — *Offendens*] l. e. offensus. Intel- lig. sese. *Brix. ostendens.*

§. 6. *Non etc.*] Edd. ante Iunt. *non minus com- mode.* De re cf. Titii Controvers. 1, 1. Quintil. De- clam. 365.

§. 7. *Cognoscant etc.*] Vv. *cognoscant -- iudices* om. Guelf. — *Ex*] Ed. a. 1644. et aliae in pro ex dederunt contra libb.

§. 9. *Omnibus*] In quod. Ms. *hominibus.* *Thys.*

me: *Nolite quaerere*, inquit, *quid sentiam: adolescens hic sine controversia disertus est.*

C A P U T XVI.

Quod Plinium Secundum, hominem non indoctum, fugerit latueritque vitium argumenti, quod ἀντιστρέφον Graeci dicunt.

1 Plinius Secundus existimatus est esse ae-
2 tatis suae doctissimus. Is libros reliquit, quos
3 *Studiosos* inscripsit, non medius fidius usque-
4 quaque aspernandos. In his libris multa varie
5 ad oblectandas eruditorum hominum auris po-
nit. Refert etiam plerasque sententias, quas
in declamandis controversiis lepide arguteque
dictas putat. Sicuti hanc quoque sententiam

§. 11. *Quid*] Msti non pauci legunt: *sententiam*; nec huic locus ubi controversia non fuit. Caeterum posse hanc materiam controversiae esse patet ex eo, quod contradici iam statuit. Verum in h. l. nulla erat facta causae coniectio, nec adversarius contra constiterat, nimis celeriter ad ostentationem hoc homine, unde nec controversia vere dici poterat. Hoc captat Iul., sed ambigue, ut rideat, dum videri vult laudare. Nam vulgo dicebant sine controversia pro eo quod omnes concedunt. Haec fere I. Gron.

CAP. XVI. *Hom. non ind.*] Guelf. *non hom. ind.*; mox omisso quod hab. G. *greci dicuntur.*

§. 2. *Studiosos*] Reg. *studiose*, erasis fere duabus literis; unde nostrum effecit I. G. pro vulg. *studiosorum*. Plin. Epist. 3, 5, 7. *Studiosi tres*. Deinceps non pro (Guelf.) *haud* restitui cum plerisque codd. Gron. et Torn. atque Iunt.

§. 4. *Declamandis*] Edd. vett. et Guelf. *declinandis*; nostrum cum marg. Gryph. dedit Steph.

§. 5. *Sicuti*] Vulg. *sicut*; nostrum est in edd.

ponit ex huiusmodi controversia: *Vir fortis praemio, quod optaverit, donetur. Qui fortiter fecerat, petit alterius uxorem in matrimonium et accepit. Is deinde, cuius ea uxor fuerat, fortiter fecit. Repetit eandem. Contradicitur.* Eleganter, inquit, et probabiliter 6 ex parte posterioris viri fortis uxorem sibi reddi postulantis, hoc dictum est: *Si placet lex, redde: si non placet, redde.* Fugit autem 7 Plinium, sententiolam istam, quam putavit esse argutissimam, vitio non carere, quod Graece *ἀντιρροῦρον* dicitur. Et est vitium insidiosum et sub falsa lemmatis specie latens; nihilo enim minus converti ex contrario id ipsum adversus eundem potest: atque ita a priore illo viro forti dici: *Si placet lex, non redde: si non placet, non redde.*

vett. et Guelf. Hic deinceps dat quoque hanc sent. — *Petit*] Edd. vett. *petiit*. — *Is*] Pronom. deest in vett. codd. Gron.; hab. Guelf. Deinceps vulg. erat *cuius uxor*. Steph. *cuius ea*, al. hab. *cuius ea*; Long. cum Guelf. et edd. vett. *cui ea ux.*; tum fuit pro *fuerat* hab. nonnulli codd. Gron. et Sciopp. Vv. *fuerat - repetit* om. Guelf.

§. 6. *Si etc.*] Vv. *si non pl. red.* om. Guelf.

§. 7. *Lemmat*] Guelf. et edd. vett. *laudis*. Dein Guelf. *nihil enim m.* Edd. vett. postea viro forti dederunt pro *v. forte*. — *Si*] Quia iure antea quaesitam mihi retineo, nunc vero lex non placet, ut restituam. *Thys.* I. Gron.: quod semel cessit praemio, non videtur ex eo statu demi posse. — Ita feminam semel in praemium petitam nulla ratio videtur inde eximere potuisse.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

P. 64. v. 6. leg. *generibus*. P. 88. not. v. 4. post *alii* add.: V. tamen *Fabric. Bibl. Graec. V. 5. p. 505. ed. Harl.* P. 89. v. 5. leg. *nummi*. P. 92. v. 12. leg. *Iuppiter*. v. 15. post v. *dicere* fortasse legend. *est solitus*. P. 110. v. 11. leg. *Postumia*. In annotat. dele. numeros: 9, 13, 20. et scrib.: 17, 20, 17. P. 115. v. 9. leg. *cecidit*. P. 152. not. v. 3. post *morti* add.: *Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 201.* P. 208. v. 10. Both. (*Scenic. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 20. quae quidem pars posterior sero in manus venit*) legit: *Sid unq.* P. 229. De versibus *Caccilii* consulendus est Both. l. l. p. 142 sq. P. 232. v. 5. *Beloe* in translatione *Angl. V. 1. p. 155.* legit: A. *ἔχω πικλ.* -- *Τούτ'*; B. *οὐχί.* A. *Ταύτην κυρίαν* etc. V. 7.: *Καὶ τ. ἀργ., καὶ τῶν πατρῶων ἀντικρὺς ἔχομεν.* B. *Ἀπολ- λὸν, τῶν χαλ. χ.* A. *Ἀπασι δ' ἀργ. εἰν οὐκ ἐμ. μ.* V. 10. *θυ- γατρὶ.* B. *Πρᾶγμ', ἄμ. λ.* etc. P. 239. v. 10. Videtur scribend. esse *eluantur*. cf. 2, 3, 3. *Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 186. 1, 2. p. 411.* P. 330. v. 12. Both. l. l. p. 215. legit: *est sententia*. P. 331. §. 2. v. 6. leg. *custodita*. P. 399. v. 6. annotatt. add.: cf. *Cic. de Orat. 2, 64.* P. 403. v. 15. leg. *Ulixi*. P. 406. v. 11. leg. *cuius popul.* P. 414. v. 3. Both. l. l. p. 150. uno versu iamb. t. *Advehitur cum corona ilignea et chl.* Div. f. P. 416. v. 7. leg. *idoneum*. P. 446. v. 5. leg. *ῥοτε*.

413-24

